

BOSNA I HERCEGOVINA
Institucija ombudsmena/ombudsmana
za ljudska prava
Bosne i Hercegovine

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Институција омбудсмена/омбудсмана
за људска права
Босне и Херцеговине

Godišnje izvješće

o rezultatima aktivnosti

Institucije ombudsmena za ljudska prava

Bosne i Hercegovine za 2018. godinu

Banja Luka, ožujak 2019. godine

GODIŠNJE IZVJEŠĆE
O REZULTATIMA AKTIVNOSTI
INSTITUCIJE OMBUDSMANA ZA LJUDSKA PRAVA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2018. GODINU

Banja Luka, ožujak 2019. godine

„Sva ljudska bića rađaju se slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima. Ona su obdarena razumom i sviješću i treba jedna prema drugima da postupaju u duhu bratstva“

OPĆA DEKLARACIJA O LJUDSKIM PRAVIMA

1948.-2018.

70 godina od usvajanja

Tisak:
TMP Društvo za zapošljavanje slijepih i slabovidnih osoba doo, Sarajevo
Naklada:
80

KAZALO

I PREDGOVOR	7
II SAŽETAK.....	8
III PODACI O POSTUPANJU INSTITUCIJE OMBUDSMANA ZA LJUDSKA PRAVA BOSNE I HERCEGOVINE U 2018. GODINI	13
IV GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA	17
4.1. Pravosudni sustav i pravna pomoć	18
4.1.1. Sudovi	18
4.1.2. Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine	22
4.1.3. Tužiteljstva.....	23
4.1.4. Besplatna pravna pomoć	24
4.2. Pravo na pristup informacijama	24
4.3. Pravo na imovinu	28
4.4. Uprava	30
4.5. Inspekcije	32
4.6. Policija.....	34
4.7. Specijalno izvješće o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini.....	36
4.8. Specijalno izvješće o izgledu, uporabi i zaštiti državnih, odnosno službenih obilježja u Bosni i Hercegovini.....	38
4.9. Vladina i ministarska imenovanja	40
V ODJEL ZA EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA.....	44
5.1. Pravo na rad.....	45
5.1.1. Neuplaćivanje doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje.....	47
5.1.2. Pitanje otpremnina u Republici Srpskoj, odnosno Federaciji Bosne i Hercegovine ...	48
5.1.3. Sporost nadležnih tijela u postupcima ostvarivanju prava iz radnog odnosa	49
5.1.4. Stečajni postupci	50
5.1.5. Povreda natječajnih procedura	50
5.1.6. Povreda prava na porodičnu naknadu u Federaciji Bosne i Hercegovine	51
5.2. Pravo na mirovinu	52
5.3. Zdravstvena zaštita	53
5.3.1. Problem pacijenata sa metastatskim melanomom	56
5.3.2. Problem pacijenata sa dijabetesom	57
5.3.3. Pitanje plaćanja participacije u zdravstvu	59
5.4. Socijalna skrb	60
5.5. Komunalne usluge.....	61
5.6. Obrazovanje	63
5.7. Ekologija i zaštita okoliša	64
VI PRAVA OSOBA LIŠENIH SLOBODE	67
6.1. Pojam torture i uspostavljanje Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini	67
6.2. Praćenje prava osoba lišenih slobode.....	68
6.3. Prava lica lišenih slobode	69
6.3.1. Zdravstvena zaštita.....	69
6.3.2. Uvjeti smještaja.....	72
6.3.3. Korišćenje izvanzavodskih pogodnosti.....	73

6.3.4. Pitanje premještaja i uvjetni otpust.....	74
6.3.5. Radni angažman.....	76
6.3.6. Statusna prava osuđenih osoba	77
6.3.7. Biračka prava osoba lišenih slobode.....	77
6.3.8. Kontakt sa vanjskim svijetom.....	78
6.3.9. Osoblje.....	79
VII PRAVA DJECE.....	80
7.1. Nasilje nad djecom.....	81
7.2. Djeca u pokretu	84
7.3. Zaštita djece u upravnim i sudskim postupcima	85
7.4. Obrazovanje	89
7.5. Prava djece sa posebnim potrebama/smetnjama u psihotjelesnom razvoju.....	91
7.6. Zdravstvena zaštita.....	93
7.7. Maloljetnici u sukobu sa zakonom.....	94
VIII PRAVA OSOBA SA INVALIDITETOM	97
8.1. Prava osoba sa invaliditetom.....	97
8.2. Prava slijepih i slabovidnih lica	99
8.3. Arhitektonske barijere.....	99
8.4. Zapošljavanje osoba sa invaliditetom	100
8.5. Ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu.....	101
8.6. Specijalno izvješće o stanju prava osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini.....	101
IX DISKRIMINACIJA.....	107
9.1. Pojedinačni primjeri od generalnog značaja	108
9.1.1. Mobing.....	108
9.1.2. Diskriminacija na društvenim mrežama	110
9.1.3. Diskriminacija LGBTI osoba	111
9.1.4. Diferencirane stope poreza u odnosu na visine prihoda kao izvor diskriminacije	112
9.2. Specijalno izvješće o nacionalnoj i spolnoj strukturi zaposlenih u policijsko-sigurnosnim agencijama u Bosni i Hercegovini	113
9.3. Promotivne aktivnosti	115
9.4. Prava žena	116
9.4.1. Konvencija o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji Vijeća Europe - Istanbulska konvencija.....	116
9.4.2. Učešće žena u vlasti.....	119
9.4.3. Prava žena sa invaliditetom	119
9.4.4. Nejednak tretman bračnih i izvanbračnih partnera po pitanju ostvarivanja prava na obiteljski mirovinu.....	120
9.5. Prava manjina.....	122
X INICIJATIVE ZA IZMJENE I DOPUNE ZAKONSKIH PROSPISA.....	124
10.1. Inicijative podnesene u 2018. godini	124
10.1.1. Inicijativa za izmjenu i dopunu zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite obitelji sa djecom Federacije Bosne i Hercegovine.....	124
10.1.2. Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske... ..	125
10.1.3. Inicijativa za izmjenu i dopunu članka 31. Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnih ispita pripravnika sa VSS i zaposlenika na razini Bosne i Hercegovine	125

10.1.4. Inicijativa za izmjenu Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske.....	126
10.1.5. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske	127
10.1.6. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine	127
10.1.7. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o pravosudnom ispitu Republike Srpske ..	128
10.1.8. Inicijativa za izmjene i dopune Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine	128
10.2. Rezultati inicijativa podnesenih u 2017. godini i u ranijem periodu, za izmjene i dopune zakonskih propisa	129
10.2.1. Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine potvrdio stajalište Ombudsmana izneseno u Inicijativi za donošenje Zakona o izmjeni zakona o visini stope zatezne kamate Federacije Bosne i Hercegovine	129
10.2.2. Prihvaćena Inicijativa za izmjene Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine	129
10.2.3. Prihvaćena Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine	130
10.2.4. Prihvaćena Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o komunalnim djelatnostima Unsko-sanskog kantona	131
10.2.5. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o državnim službenicima Republike Srpske i Zakona o državnoj službi u Federaciji Bosne i Hercegovine	131
10.2.6. Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o državnoj službi Federacije Bosne i Hercegovine	132
10.2.7. Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme neuposlenosti Republike Srpske	132
10.2.8. Inicijativa za izmjene i dopune odgovarajuće zakonske i podzakonske regulative kojima će se osigurati mehanizam kontrole obračuna i plaćanja doprinosa za podsticanje rehabilitacije, osposobljavanja i zapošljavanja osoba sa invaliditetom.	133
10.2.9. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine	134
XI SURADNJA S MEDIJIMA.....	135
11.1. Pregled zahtjeva medija po oblastima ljudskih prava	136
11.2. Pregled zahtjeva medija prema vrsti medija	137
XII SURADNJA S TIJELIMA I INSTITUCIJAMA, NVO I CIVILNIM SEKTOROM..	139
12.1. Suradnja s tijelima i institucijama u Bosni i Hercegovini	139
12.2. Suradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci komitetima	144
XIII PREPORUKE OMBUDSMANA	148
ANEX I PREGLED PRORAČUNA ZA 2018. GODINU	173
ANEKS II PREGLED OBVEZA PO ZAKONU O SLOBODI PRISTUPA INFORMACIJAMA 2018.	174
ANEKS III. TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH POKAZATELJA.....	179

I PREDGOVOR

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine sukladno čl. 34. i 35. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Godišnje izvješće za 2018. godinu, o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmana/ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine upućuju Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Zastupničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske.

Rad ombudsmana je organiziran po oblastima ljudskih prava i tako je koncipirano i Izvješće i to: Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece, Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom, Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina, Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava, Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije i Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode i Odjel za praćenje ljudskih prava u oblasti pravosuđa i uprave.

Središnji ured je u Banja Luci, a područni uredi su u Sarajevu, Mostaru i Brčkom, kao i terenski ured u Livnu.

Sukladno odredbama Zakona o zabrani diskriminacije, Ombudsmeni u okviru ovog izvješća, podnose posebno izvješće o pojavama diskriminacije.

Nadalje, u Izvješću su prezentirana sva urađena specijalna izvješća, kao i upućene inicijative za izmjene zakona. Izvješće sadrži i Anex sa svim relevantnim statističkim pokazateljima a navedene su i aktivnosti vezane za suradnju sa tijelima i institucijama, nevladinim i civilnim sektorom, medijima, kao i prikaz financija.

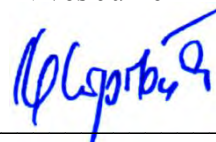
Ombudsmeni u smislu ovog izvješća i Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine označava tri osobe koje čine Instituciju. Ovu dužnost u vremenu koje obuhvaća Izvješće obavljali su: Nives Jukić, prof. dr. Ljubinko Mitrović i dr. Jasminka Džumhur.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine

Nives Jukić

Prof. dr. Ljubinko Mitrović

---

dr. Jasminka Džumhur

II SAŽETAK

Člankom 1. Zakona o ombudsmanu BiH, ombudsman je neovisna institucija uspostavljena u cilju promicanja dobre uprave i vladavine prava, kao i zaštite i slobode fizičkih i pravnih osoba, što je zajamčeno posebno Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim sporazumima.

Za uspješno funkcioniranje Institucije ombudsmana od posebnog je značaja suradnja i povjerenje između parlamenta na svim razinama vlasti i Ombudsmana, prije svega kako bi se preporuke Ombudsmana prihvatile i ispoštovale, a sve u cilju zaštite temeljnih osobnih, socijalnih i političkih prava svih koji žive u Bosni i Hercegovini.

Institucija ima i posebne nadležnosti utvrđene Zakonom o zabrani diskriminacije, Zakonom o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine, Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine i Zakonom o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, te Zakonom o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, Zakonom o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i Zakonom o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima Republike Srpske.

Najčešći razlozi obraćanja građana¹ u protekloj godini su visok stupanj neuposlenosti, nepovjerenje, nedostatna transparentost i informiranost u radu organa i tijela vlasti.

Najveći broj žalbi odnosio se na rad sudova i duljinu trajanja postupka pred sudovima i ta je činjenica dovoljan pokazatelj da Ombudsmani ukažu na obvezu države da sudski sustav organizira na učinkovitiji i djelotvorniji način.

Nadalje, i dalje postoje predmeti kada nadležna tijela uprave ne postupaju sukladno uputama i odlukama sudova donesenim u upravnim sporovima. Posebno se ističe problem što sudovi ne donose odluke kojima će sami riješiti stvar i zamijeniti upravni akt upravnog tijela i kada se u nekoliko navrata vode ponovni upravni postupci. U brojnim slučajevima često se, i to po nekoliko puta (*načelo ping-pong loptice*) predmeti vraćaju prvostupanjskim tijelima, odnosno drugostupanjskim tijelima na ponovno odlučivanje.

Prema pokazateljima iz Odjela ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, građani najčešće ističu nepravilnosti u provedbi natječajnih procedura, neuplaćivanje doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje, nezakonito otkazivanje ugovora o radu, sporst nadležnih tijela u postupcima ostvarivanja prava iz radnog odnosa, povrede natječajnih procedura, duljinu trajanja prvostupanjskih i drugostupanjskih postupaka u postupcima ostvarivanja prava na mirovinu, teškoće u ostvarivanju prava na refundiranje troškova pruženih zdravstvenih usluga, nemogućnost pristupa određenim liječničkim uslugama zbog nedolaska liječnika u mjesto prebivališta žalitelja, probleme pri ostvarivanju prava na pružanje hitne medicinske pomoći, nerješavanje zahtjeva za jednokratnu novčanu pomoć, potrebe stambenog zbrinjavanja, problema iz oblasti pružanja komunalnih usluga.

Ombudsmani su tijekom 2018. ponovno posvećivali posebnu pozornost centrima za socijalni rad, podsjećajući da se uposleni u centrima susreću sa brojnim profesionalnim rizicima, širokim

¹ Banja Luka, Sarajevo, Mostar, Brčko i Livno.

spektrum zakonskih odgovornosti i ovlasti, a svakodnevno rade sa velikim brojem različitih korisnika (duševni bolesnici) osobe sklone asocijalnom i agresivnom ponašanju, počinitelji različitih kaznenih djela, bračni i izvanbračni partneri, malodobne osobe u sukobu sa zakonom, itd). Ombudsmeni godinama² zagovaraju jačanje kapaciteta centara za socijalni rad zbog nedostatne kadrovske osposobljenosti, loših uvjeta za rad, odgovornosti i osjetljivosti, izloženosti profesionalnom stresu, a tu je i pitanje percepcije profesije od strane građana i korisnika.

Kada govorimo o pravima osoba sa invaliditetom, i dalje je prisutan problem prepoznavanja i utvrđivanja invalidnosti, pristupa zdravstvenoj zaštiti, pristupačnosti prostora, korištenja javnog prijevoza, usluga i komunikacija neprilagođenih osobama sa invaliditetom. Svako saznanje o tomu povod je da Ombudsmeni alarmiraju nadležne inspekcije koje provjerom utvrđuju osnovanost navoda te poduzimaju mjere iz svoje ovlasti.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine prepoznali su ozbiljan problem u svezi (ne)mogućnosti ostvarivanja prava osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama, posebice u slučaju kada im je oduzeta poslovna sposobnost i kada su smješteni u ustanovama u kojima im je ograničena sloboda kretanja. Europski sud za ljudska prava u Strazburu donio je presudu u predmetu Hadžimejlić i drugi protiv Bosne i Hercegovine³ kojom je utvrdio da su prekršena prava osoba kojima je oduzeta poslovna sposobnost i koje su smještene u ustanove socijalne skrbi. Individualne mjere po ovoj presudi su izvršene, međutim, potrebno je pristupiti izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, Zakona o izvanparničnom postupku i Zakona o osnovama socijalne skrbi, zaštite civilnih žrtava rata i skrbi obitelji s djecom u smislu osiguranja zakonitog smještaja osoba s mentalnim poremećajima u ustanove, odnosno sudskog odlučivanja o ovom smještaju, kako bi se obezbijedila kontinuirana sudska kontrola opravdanosti i cjelishodnosti zadržavanja aplikanata u toj i sličnim ustanovama socijalne skrbi, kako bi se smanjio rizik od zlouporabe prava ovih osoba.

U 2018. godini Ombudsmeni bilježe, nažalost, i slučajeve nasilja nad djecom, kako vršnjačkog, tako i slučajeve u kojima su djeca žrtve nasilja u obitelji.

Postupajući po individualnim žalbama ili u predmetima po službenoj dužnosti, Ombudsmeni naglašavaju da svako dijete ima pravo na odrastanje u sredini koja će mu osigurati štovanje i podršku, u potpunosti isključujući bilo koji oblik nasilja, jer samo takva sredina podstiče potpuni razvoj osobnosti djeteta i stvara odgovorne građane, i prema sebi i drugima.

Ove godine, kao i svih prethodnih, Ombudsmeni ukazuju na problem koji je stalno prisutan u sustavu izvršenja kaznenih sankcija u Bosni i Hercegovini, a koji je iznimno složen jer je ovlast podijeljena između državne razine, entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Sustav, u kojem postoje četiri različita zakona o izvršenju kaznenih sankcija ima za posljedicu postojanje različitih pravnih normi koje uređuju istu oblast, što dovodi do nejednakog tretmana osuđenih osoba, zavisno od toga od kojeg suda su osuđeni i u kojem dijelu Bosne i Hercegovine, u ustanovi kojeg entiteta, izdržavaju kaznu zatvora.

² Specijalno izvješće Ombudsmana Bosne i Hercegovine "Uloga centara za socijalni rad u zaštiti prava djeteta", studeni 2013.

³ Aplikacija broj 3427/13,74569/13 i 7157/14 i presuda od 03.11. 2015. godine

Ombudsmeni i ove godine konstatiraju da u ustanovama za izvršenje kaznenih sankcija u Bosni i Hercegovini nije uspostavljena zdravstvena skrb u punom obimu, što dokazuje činjenica da još uvijek sve ustanove nemaju bar jednog uposlenog liječnika opće prakse s ugovorom na neodređeno vrijeme, kako je to propisano Europskim zatvorskim pravima, (u dijelu III koji uređuje pitanja zdravstva, točka 41.1.)

Kada govorimo o predmetima diskriminacije, najveći broj žalbi, njih šezdeset, u izvještajnom periodu, odnosio se na mobing, kao poseban oblik diskriminacije na radnom mjestu, što predstavlja povećanje, zatim slijede žalbe na diskriminaciju temeljem nacionalnog ili socijalnog podrijetla - jedaneast, temeljem članstva u sindikatu ili drugoj udruzi - devet, na osnovu starosne dobi - sedam, temeljem vjere - šest i temeljem etničke pripadnosti - pet žalbi. Broj žalbi zaprimljenih u Instituciji ne odražava stvarno stanje u društvu. Do ovakog zaključka Ombudsmeni dolaze temeljem izjava stranaka prilikom obavljanja usmenih razgovora, i činjenice da se značajan broj građana ne odlučuje za pokretanje postupka pred Institucijom, niti traže sudsku zaštitu iz straha da bi u tom slučaju mogli ostati bez posla.

Nadalje, sve je više žalbi u kojima je ukazivano na neprikladan sadržaj statusa objavljenih na društvenim mrežama i objavama na web portalima koji u sebi sadrže elemente govora mržnje, diskriminacije na osnovu spola, uznemiravanja⁴. U Bosni i Hercegovini pitanje sankcioniranja osoba koje vrše određene radnje korištenjem informaciono-komunikacijskih tehnologija, a koje za posljedicu imaju povređivanje prava pojedinaca do danas nije u cijelosti riješeno.

U našem društvu, ženama žrtvama nasilja u obitelji i dalje se ne pruža adekvatna materijalna i psihološka pomoć u prevazilaženju situacije u kojoj se nalaze, što rezultira i činjenicom da se žrtve često vraćaju nasilnicima, povlače prijave i odbijaju svjedočiti u postupcima.

Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine primjenjuje standardne oblike komunikacije u odnosima s medijima, što podrazumijeva: dostavljanje odgovora o aktivnostima i pitanjima iz nadležnosti Institucije, izravno učešće predstavnika Institucije u medijima (intervjui, izjave, gostovanja u TV i radio emisijama), organizaciju tiskovnih konferencija, objavljivanje saopćenja za javnost, predstavljanje aktivnosti Institucije distribucijom promotivnih materijala, te učešćem u promotivnim kampanjama i drugim sličnim aktivnostima. Tako je tijekom 2018. godine Institucija ombudsmana odgovorila na 166 zahtjeva medija, čija analiza pokazuje da se najveći broj odnosio na pitanja iz opće nadležnosti Ombudsmana. Shodno tomu mediji su u najvećoj mjeri pokazali interes za spoznaje do kojih su Ombudsmeni došli postupajući po žalbama građana, ali i mjerama koje su poduzeli na otklanjanju utvrđenih kršenja njihovih prava.

U 2018. godini Ombudsmeni su, slijedeći aktivnosti utvrđene Strategijom djelovanja Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za razdoblje 2016.-2021. godina, značajnu pozornost posvetili nastavku i dodatnom jačanju suradnje s institucijama vlasti u Bosni i Hercegovini, te sa predstavnicima nevladinih organizacija, s ciljem unaprjeđenja stupnja ostvarivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda u Bosni i Hercegovini. Tu je i suradnja s međunarodnim institucijama i organizacijama u okviru koje je odgovoreno na broje upitnike i ankete koje su se odnosile na stupanj ostvarivanja prava i sloboda različitih kategorija građana u

---

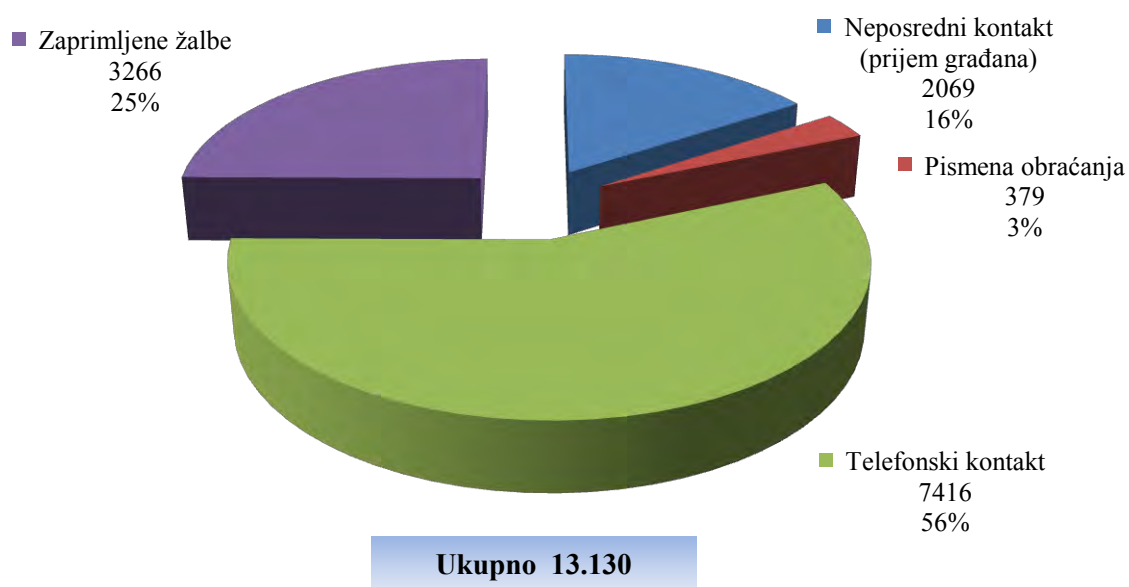
⁴ Ž-SA-06-1156/18, Ž-SA-06-1207/17

našem društvu. Nastavljena je suradnja sa javnim i privatnim fakultetima u Bosni i Hercegovini kroz promociju razvoja najviše razine kvalitete nastave i prakse u visokom obrazovanju, uz razvijanje zajedničkih okvira suradnje u svim oblastima obrazovne i istraživačke djelatnosti, a što je uključivalo i brojne aktivnosti Ombudsmana na fakultetima s ciljem edukacije studenata o temljenim ljudskim pravima i slobodama, te međunarodnim dokumentima koji su na snazi u Bosni i Hercegovini.

III PODACI O POSTUPANJU INSTITUCIJE OMBUDSMANA ZA LJUDSKA PRAVA BOSNE I HERCEGOVINE U 2018. GODINI

Tijekom 2018. godine Institucija je zaprimila ukupno 3.266 žalbi. U usporedbi sa 2017. godinom registrirano je 106 žalbi više. Tijekom izvještajnog razdoblja Instituciji ombudsmara obratilo se ukupno 13.130 građana (izravni kontakti, telefonski pozivi, elektronička pošta i pismene žalbe). Zajedno s predmetima prenesenim iz prethodnih godina, u radu su evidentirane ukupno 5.303 žalbe. U 2018. godini okončano je 3.240 predmeta. Najveći broj žalbi odnosio se na povrede građanskih i političkih prava i iznosi 1.819 predmet. Zatim slijede žalbe koje su se odnosile na: kršenje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava (825), kršenja prava djece (216), sve oblike diskriminacije (208), prava osoba lišenih slobode (144), povrede prava osoba s invaliditetom (46) i povrede prava nacionalnih i vjerskih manjina (8).

Grafikon 1

U izvještajnom razdoblju Ombudsmeni su izdali 317 preporuka u 351. predmetu. Stupanj realiziranja preporuka prikazan je u tablici 1.

Način realiziranja preporuka u predmetima	Broj predmeta s izdanom preporukom u 2018.	Broj predmeta s izdanom preporukom u 2017.
Realizirana	123	125
Ostvarena suradnja	115	78
Djelomično realizirana	3	12
Nema odgovora	44	73
Nije realizirana	66	67
Ukupan broj predmeta s izdanom preporukom	351	355

Tablica 1

SPECIJALNA IZVJEŠĆA KOJA SU URAĐENA U 2018. GODINI:

Specijalno izvješće o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini

Specijalno izvješće o izgledu, uporabi i zaštiti državnih, odnosno službenih obilježja u Bosni i Hercegovini

Izvješće o realizaciji preporuka iz dokumenta pod nazivom „Analiza stanja u ustanovama u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini“ i ocjena trenutnog stanja

Specijalno izvješće o nacionalnoj i spolnoj strukturi uposlenih u policijsko-sigurnosnim agencijama u Bosni i Hercegovini

Specijalno izvješće o stanju prava osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini

INICIJATIVE⁵

Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o osnovama socijalne skrbi, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite obitelji sa djecom Federacije Bosne i Hercegovine

- Dana 25.01.2018. godine, upućena je Inicijativa Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike
- Ombudsmeni su obaviješteni, da je dana 14.03.2018. godine, Inicijativa prosljeđena Zakonodavno-pravnoj komisiji Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske

- Dana 25.05.2018. godine, Inicijativa je podnesena Narodnoj skupštini Republike Srpske
- Dana 01.06.2018. godine, Narodna Skupština Republike Srpske obavijestila je da je Inicijativa prosljeđena zakonodavnom odboru za politički sustav, pravosuđe i upravu, odboru jednakih mogućnosti te Vladi Republike Srpske
- Vlada Republike Srpske od 26.12.2018. godine, obavještava Ombudsmane da je navedenu inicijativu razmatrala i svoje mišljenje dostavila u Narodnu skupštinu Republike Srpske

Inicijativa za izmjenu članka 31 Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnih ispita pripravnika, osoba sa VSS i uposlenika na razini Bosne i Hercegovine

- Dana 22.01.2018. godine, podnesena Inicijativa Vijeću ministara Bosne i Hercegovine
- Vijeće ministara Bosne i Hercegovine svojim aktom od 07.11.2018. godine, obavještava Instituciju ombudsmana da se na 157. sjednici, održanoj dana 07.11.2018. godine, upoznalo s Inicijativom ombudsmana te u vezi s tim konstatiralo da se zadržuju Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine i Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine da postupe po Inicijativi broj P-35/18, te o tome obavijeste Instituciju ombudsmana i po potrebi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

Inicijativa za izmjenu Zakona za mirovinsko - invalidsko osiguranje Republike Srpske

- Dana 28.05.2018. godine, Inicijativa je podnesena Narodnoj skupštini Republike Srpske
- Dana 29.06.2018. godine, Narodna Skupština Republike Srpske obavijestila da je Inicijativa prosljeđena zakonodavnom Odboru za praćenje stanja u oblasti mirovinsko-invalidskog osiguranju kao i Vladi Republike Srpske
- Dana 04.01.2019. godine, Narodna Skupština Republike Srpske nas je obavijestila dopisom "S obzirom da Vlada i nadležno radno tijelo, odnosno Odbor za praćenje stanja u oblasti mirovinsko-invalidskog osiguranja nisu dostavili odgovor u vezi pomenute inicijative, Zakonodavni odbor u ovom slučaju nije mogao zauzeti stav"

Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske

- Dana 15.08.2018. godine, Inicijativa je podnesena Narodnoj skupštini Republike Srpske
- Narodna skupština Republike Srpske svojim aktom od 03.09.2018. godine, obavještava Ombudsmane da je inicijativu, sukladno poslovničkoj proceduri, uputila nadležnim skupštinskim radnim tijelima te Vladi Republike Srpske, na razmatranje.

Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine

- Dana 12.09.2018. godine, upućena je Inicijativa Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine
- Ombudsmeni nisu zaprimili odgovor po podnesenoj Inicijativi.

⁵ Inicijative Institucije za izmjene i dopune zakona podrobnije su obrađene u ovom izvješću u poglavlju „X Inicijative za izmjene i dopune zakonskih propisa“

Inicijativa za izmjene i dopune
Zakona o pravosudnom ispitu
Republike Srpske

- Dana 11.10.2018. godine, Inicijativa je podnesena Narodnoj skupštini Republike Srpske
- Narodna skupština Republike Srpske obavijestila je Ombudsmane da je sukladno poslovničkoj proceduri, inicijativa proslijedena nadležnim tijelima na razmatranje.

Inicijative za izmjene i dopune
Kaznenog zakona Federacije
Bosne i Hercegovine

- Ombudsmani su donijeli Preporuku broj: P-42/18 od 13.2.2018. godine, kojom se Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine preporučuje da izmijeni i dopuni Kazneni zakon Federacije Bosne i Hercegovine
- Ombudsmani nisu zaprimili odgovor po izdatoj preporuci.

IV GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA

Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava ima, kao i ranijih izvještajnih godina, najveći broj žalbi zaprimljenih u Instituciji ombudsmana. U ovoj godini je 1.819 žalbi. Zaprimljene žalbe su i razmatrane prema kategorijama povreda koje se odnose na: pravosuđe (sudove i tužiteljstva), upravu, pristup informacijama i medije, policiju, predmete imovinsko – pravne naravi, vladina i ministarska imenovanja, javne isprave, besplatnu pravnu pomoć i druga prava.

U sarajevskom uredu zaprimljeno je 666 žalbi, banjalučkom 628, brčanskom 181, mostarskom 103 i 241 žalba u livanjskom uredu.

Oblasti postupanja po žalbama građana zbog povreda građanskih i političkih prava prezentirane su u tabeli koja slijedi.

POVREDE	Broj predmeta
Sudovi	485
Uprava	389
Pristup informacijama	340
Imovinsko-pravni odnosi	183
Policija	132
Vladina i ministarska imenovanja	115
Tužiteljstva	75
Javne isprave	60
Ostalo	40
Ukupno	1.819

Građani se žale na neprikladnu duljinu trajanja sudskih postupaka, što je razlog i najvećeg broja žalbi koje se odnose na rad sudova. Građani su nezadovoljni i zbog nemogućnosti izvršenja pravosnažnih i izvršnih odluka sudova i tijela uprave. Bez obzira na postojanje Institucije ombudsmana dugi niz godina i dalje se građani obraćaju ovoj instituciji zahtijevajući pružanje besplatne pravne pomoći, sastavljanje različitih podnesaka (tužbi, prijedloga za izvršenje ili žalbi na odluke sudova ili tijela uprave), zastupanje u sudskim postupcima ili postupcima pred tijelima uprave ili izmjene sudskih odluka i sl, što nije u nadležnosti Ombudsmana.

Nadalje, nakon sudova, po broju žalbi se izdvaja oblast uprave (389). Građani se obraćaju Ombudsmanima zbog neodlučivanja organa uprave po različitim zahtjevima ili nesprovođenja odluka i nepostupanja tijela uprave sukladno uputama sudova iz upravnih sporova. Potom slijede žalbe građana u vezi sa primjenom Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini (340)⁶, uvažavajući posebne nadležnosti Ombudsmana propisane tim zakonima, postupci i sporovi građana pred nadležnih tijelima u vezi sa ostvarivanjem prava na imovinu, posebno provedbe Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma (183) i nezadovoljstvo građana radom policije i postupanjem ovlaštenih službenih osoba, s obzirom na visok broj žalbi koji se

⁶ Zakon o slobodi pristupa informacija Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 20/01); Zakon o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 32/01 i Zakon o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 45/06, 62/11 i 100/13)

isključivo odnosi na policiju (132). O svemu detaljnije u tekstu koji slijedi i tiče se ostvarivanja političkih i građanskih prava u Bosni i Hercegovini.

Osoblje iz ovog Odjela je u ovoj godini učestvovalo u izradi dva specijalna izvješća i to:

- Specijalno izvješće o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini i
- Specijalno izvješće o izgledu, uporabi i zaštiti državnih, odnosno službenih obilježja u Bosni i Hercegovini.

4.1. Pravosudni sustav i pravna pomoć

4.1.1. Sudovi

Od ukupnog broja žalbi u Odjelu za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava, najveći broj žalbi se odnosi na rad sudova – 485 žalbi, a izdato je 30 preporuka.

U žalbama i neposrednim kontaktima, građani ističu da postupci pred sudovima traju nerazumno dugo, da su sudije pristrasne, neprofesionalne, te da im se ograničavaju procesna prava. Građani nemaju povjerenja u sudije i u pravosudni sustav generalno, osjećaju se pravno nesigurnima. Kada im se savjetuje da, sukladno postojećim zakonskim procesnim mogućnostima zatraže izuzeće sudije ili tužitelja, ili da se obrate Uredu stegovnog tužitelja Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine, građani su mišljenja su da to nije učinkovit način da zaštite svoja procesna prava.

Ombudsmani su itekako svjesni činjenice da sudska vlast treba da predstavlja najbitniju i najučinkovitiju kontrolu nad ostalim dijelovima državne vlasti i da upravo sudska vlast osigurava da zakoni, koje donosi zakonodavna vlast, kao i sve odluke koje donosi vlada, budu sukladni domaćim pozitivnim propisima, ali i međunarodnim standardima. Sudska vlast je jamac primjene zakona i najznačajnija u zaštiti prava i sloboda građana. Pravo na postupak pred sudom u razumnom vremenu je neodvojivi dio prava na pravično suđenje i najčešće se u radu Ombudsmana po žalbama utvrđuje da li je, u postupcima pokrenutim pred sudovima u Bosni i Hercegovini, došlo do kršenja članka 6. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda. U značajnom broju predmeta građani traže od pravnik Institucije ombudsmana da vrše monitoring u njihovim predmetima na sudovima⁷.

Istodobno, bitno je istaći da Ombudsmani imaju generalno dobru suradnju sa sudovima u Bosni i Hercegovini, kao i Visokim sudbenim i tužiteljskim vijećem Bosne i Hercegovine. Upravo zbog ovako velikog broja žalbi u protekloj godini Ombudsmani su održali i niz sastanaka sa predsjednicima sudova u Bosni i Hercegovini⁸. Na poziv Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine, prisustvovali su i Konferenciji predsjednika sudova i glavnih tužitelja u

⁷ Ombudsman prof.dr. Ljubinko Mitrović je dana 19.03.2018. godine monitorirao u jednom predmetu pred Osnovnim sudom u Banja Luci

⁸ Ombudsmanka Bosne i Hercegovine Nives Jukić dana 09.04.2018. godine održala sastanak sa predsjednikom Kantonalnog suda u Sarajevu, dana 19.04.2018. godine sa predsjednikom Općinskog suda u Sarajevu, dana 25.04.2018. godine sa predsjednicama Županijskog/Kantonalnog suda u Mostaru i Općinskog suda u Mostaru. Potom dana 26.04.2018. godine sa predsjednikom Okružnog suda u Banja Luci, a ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur dana 11.01.2018. godine je održala sastanak sa predsjednikom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine. Ombudsman prof.dr Ljubinko Mitrović je dana 02.04.2018. godine održao sastanak sa predsjednikom Ustavnog suda Republike Srpske.

Bosni i Hercegovini⁹. Jedan od zaključaka konferencije jeste da je neophodno izvršiti analizu razloga duljine trajanja sudskih postupaka, a na ovaj problem Ombudsmeni ukazuju godinama u svojim godišnjim izvješćima. Također, Ombudsmeni drže da veliki broj predmeta pred sudovima nije uvijek prepreka djelotvornom radu, posebice uzimajući u obzir i činjenicu velikog broja odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine koje se odnose na povredu prava iz članka 6. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda. Ovo stajalište proizilazi i iz presude Europskog suda za ljudska prava¹⁰ „...jer preopterećenost sudova uopćeno ne može se prihvatiti kao isprika... Države ugovornice su dužne organizirati administriranje pravde, a razni sudovi ispunjavati zahtjeve iz članka 6. Konvencije“.

Ombudsmeni, također, ukazuju i na problem nerealiziranja pravomoćnih sudskih odluka, posebice na teret proračunskih sredstava, te izražavaju zabrinutost zbog činjenice što i kada se okončaju postupci pred sudovima, građani godinama zahtijevaju namirenja svojih novčanih sredstava na teret javnih proračuna, odnosno generalno postoji problem izvršenja pravosnažnih i izvršnih sudskih odluka. Ombudsmeni u svojim postupanjima i ovršni postupak promatraju kroz odredbe čl. 6. Europske konvencije, tj. kao dio postupka u kojem se utvrđuje nečije građansko pravo, iz razloga što postoji neprovođenje ovrhe u razumnom zakonskom roku, ili ako neopravdanost neprovođenja ovrhe, odluke kojom je utvrđeno postojanje prava povlači i ponovnu povredu tog građanskog prava. Ovakvo stajalište Ombudsmeni zauzimaju uvažavajući i stajalište Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u svezi s ovim problemom, koji je u nizu odluka naveo da u slučaju neprovođenja ovrhe bilo kojeg pravomoćno utvrđenog građanskog prava, to pravo ima karakter iluzornog prava /*vidi Odluku Ustavnog suda BiH, AP-288/03, Lončar, od 17. prosinca 2004. godine, točka 27/*. Naime, ako se odlukom pravomoćno utvrdi takvo pravo, a nadležno tijelo vlasti neće da provede ovrhu takve odluke, pravo na pravično postupanje u postupku utvrđivanja građanskog prava bi postalo bespredmetno i bez adekvatnog dještva. Stoga, ovrha presude koju donese bilo koji sud mora biti promatrana kao integralni dio „sudežnja“ u smislu čl. 6. Europske konvencije /*vidi Europski sud za ljudska prava, Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva, presuda od 7. svibnja 1974. godine, serija A-18, str. 16-18, st. 34-36/*. Pored toga, Ombudsmeni ponavljaju da država ima obvezu da sustav ovrhe presuda i odluka organizira tako da on bude djelotvoran kako na razini prava, tako i u praksi, te da država mora osigurati ovrhu presuda bez neopravdanih odgoda /*vidi Europski sud za ljudska prava, Fuklev protiv Ukrajine, st. 84, presuda od 7. lipnja 2005. godine/*. Pravo pristupa sudu ne znači samo formalni pristup sudu, odnosno pristup koji bi bio sam sebi svrha, već, naprotiv, učinkovit pristup sudu treba da traje sve dok se ne realizira utvrđeno građansko pravo. Neprihvatljivo je, i sa aspekta pravne sigurnosti, da sudovi ne provode odluke koje su sami donijeli ili, pak, da tijela uprave ne provode sudske odluke. Ombudsmeni posebno reaguju u onim predmetima kada su u pitanju sporovi žurne naravi.¹¹ Sudovi, na čiji rad Ombudsmeni imaju najviše zaprimljenih žalbi su: Općinski sud Sarajevo (50), Kantonalni sud Livno (42), Općinski sud Livno (33), Osnovni sud Banja Luka (31) i Općinski sud Tuzla (31).

U dijelu Izvješća koji slijedi, Ombudsmeni iznose konkretne primjere/žalbe koji se tiču sudova. Pri tomu se ističe da se u predmetima, ukoliko nije riječ o sporovima žurne naravi kako je to

⁹ Održana u Neumu, 15. i 16.05.2018. godine, prisustvovala ombudsman Nives Jukić

¹⁰ Presuda od 07.10.2004.godine u predmetu Baumann protiv Austrije, B 45

¹¹ Poput radnih sporova, sporova zbog smetanja posjeda, u tijeku izvršnih postupaka ili u predmetima u kojima se odlučuje o pravima djeteta

zorno definirano zakonima, od sudova zahtijevaju informacije o tomu kada građani mogu očekivati donošenje odluke, ili zakazivanje ročišta ili poduzimanje prve procesne radnje, cijeneći da ovakav način postupanja sudova i Ombudsmana doprinosi pravnoj sigurnosti građana.

Primjer: U jednom predmetu¹² upravni spor je pokrenut 2016. godine pred Kantonalnim sudom u Mostaru, a prema planu rješavanja starih predmeta, rješavanje po tužbi podnositelja žalbe određeno je za razdoblje od travnja do lipnja 2018. godine. Ili, predmet¹³ koji se vodi pred Vrhovnim sudom Republike Srpske po zahtjevu za vanredno preispitivanje presude Okružnog suda u Banja Luci, koji je podnesen u ožujku 2016. godine, ovaj sud obavještava Ombudsmana da se predmet podnositelja žalbe ne nalazi u Planu rješavanja starih predmeta u 2018. godini, koji je sačinjen za četvrti kvartal 2018. godine. Dakle, u konkretnom slučaju podnositelj žalbe nema informaciju kada će se o njegovom zahtjevu odlučiti i građanin zbog toga zorno iskazuje svoje nezadovoljstvo. Ili, npr. žalba na rad Kantonalnog suda u Sarajevu, u postupku odlučivanja o žalbi na odluku prvostupanjskog suda, nakon provedenog postupanja zaprimaju odgovor/akt Kantonalnog suda u Sarajevu: „...*Trenutno su u radu predmeti početnog broja 28, dok je ovaj predmet broja 413608, što znači da bi po redoslijedu starosti zaprimanja inicijalnog akta bio na redu rješavanja 2020. godine, ukoliko uskoro ne dođe do promjena u smislu povećanja broja sudija ili preraspoređivanja predmeta drugim sudovima. Također vas želimo informirati da je rad organiziran prema Listi starih predmeta po naredbi VSTV-a, u cilju prioritarnog rješavanja predmeta koji su najdužeg čekanja (ovo stoga jer se nije uvijek radilo na ovakav način, uslijed čega je došlo do nagomilavanja starih i složenih predmeta). Odstupanja su moguća po odlukama Ustavnog suda BiH, te kad se radi o žurnim predmetima (otkazi, obiteljske stvari, smetanje posjeda), a što ovdje nije slučaj*“.

Sudovi, kao i ranijih godina, najčešće dostavljaju ovakvu vrstu odgovora, a Ombudsmani opet i u ovom Godišnjem izvješću, sukladno svojim mandatima i ovlastima, ukazuju nadležnim tijelima da se najveći broj žalbi odnosi na rad sudova i duljinu trajanja postupanja pred sudovima i da je ta činjenica dovoljan pokazatelj da Ombudsmani ukažu na obvezu države da sudski sustav organizira na učinkovitiji i djelotvorniji način.

Primjer: Tijekom postupka istraživanja¹⁴ Ombudsmani su utvrdili da je temeljem pravosnažne i izvršne presude, Općinski sud u Sarajevu donio rješenje o izvršenju 2013. godine. Međutim, rješenje do dana izrade ovog Izvješća nije izvršeno i podnositelj žalbe nije namirio svoja potraživanja. Za naplatu potraživanja temeljem rješenja o izvršenju nadležno je Ministarstvo financija Kantona Sarajevo. Kako navode, *rješenje će biti izvršeno u skladu sa Zakonom o izvršnom postupku, Zakonom o izvršavanju proračuna Kantona Sarajevo i drugim važećima propisima, a sve u skladu sa proračunom i financijskim mogućnostima Kantona Sarajevo.* Ombudsmani su Ministarstvu financija Kantona Sarajevo preporučili¹⁵ da bez odlaganja poduzmu neophodne mjere i radnje u cilju provođenja rješenja o izvršenju. Međutim, po preporuci Ombudsmana nije postupljeno. U konkretnom slučaju, podnositelj žalbe čeka izvršenje rješenja od 2013. godine; u 2015. godini nalazio se na 1771. mjestu na spisku izvršenja na teret proračuna Kantona Sarajevo, a u 2018. na 1346. mjestu.

¹² Ž-SA-05-159/18

¹³ Ž-BL-05-787/18

¹⁴ U predmetu broj Ž-SA-05-704/16

¹⁵ Preporuka broj P-99/17 od 08.05.2017. godine

Primjer: Podnositeljica žalbe¹⁶ je već sedam godina u mirovini, a još nije namirila svoja potraživanja iz radnog odnosa po pravomoćnoj sudskoj presudi Općinskog suda u Mostaru (od 2012. godine). Ovršenik Vlada Hercegovačko-neretvanskog kantona je sa mnogim tražiteljima ovrhe zaključila izvansudske nagodbe, temeljem kojih izmiruje svoje obveze po pravomoćnim sudskim presudama. Podnositeljica žalbe ne želi sklopiti izvansudsku nagodbu, već svoja prava želi ostvariti temeljem ovršne isprave iz sredstava Hercegovačko-neretvanskog kantona. U svom odgovoru Ombudsmanima, Županijsko javno pravobranilaštvo Hercegovačko-neretvanske županije, posredstvom Vlade Hercegovačko-neretvanske županije, obavještava Ombudsmane da se za sve detaljnije informacije obratimo Ministarstvu financija tog kantona i da podnositeljica žalbe svoja potraživanja ne želi riješiti zaključenjem ugovora o izvansudskoj nagodbi, već temeljem ovršne isprave iz sredstava Hercegovačko-neretvanske županije koja objedinjuje dosuđena potraživanja uvećana za zateznu zakonsku kamatu, to se ova potraživanja rješavaju „redosljedom na poslovnoj banci“ (redosljed je utvrđen sukladno Zakonu o ovršnom postupku)¹⁷.

Primjer: Ombudsmani su, postupajući po žalbi¹⁸ podnositeljice žalbe preporučili Ministarstvu financija Unsko-sanskog kantona da odmah po prijemu Preporuke poduzmu sve mjere kako bi se izvršilo rješenje o izvršenju Općinskog suda u Bihaću (na teret proračuna Unsko-sanskog kantona). Ministarstvo, nakon izdavanja Preporuke, dostavlja odgovor i navodi da su „Proračunom Unsko-sanskog kantona za 2017. godinu za – sudska izvršenja - planirana sredstva u iznosu od 523.000 KM, te da će Preporuka biti ispoštovana nakon određenog vremenskog razdoblja sukladno Zakonu o izvršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, kojim je reguliran redosljed namirenja potraživanja iz sredstava proračuna Federacije Bosne i Hercegovine. Po Preporuci Ombudsmana nije još uvijek postupljeno, jer nadležno ministarstvo¹⁹ obavještava Ombudsmane da je do 04.12.2018. godine isplaćen samo jedan povjeritelj i da se podnositeljica žalbe i dalje nalazi na tzv. „listi čekanja“, odnosno da se nalazi na 397. mjestu za isplatu.

Primjer: Podnositeljica žalbe²⁰ je prije 14 godina podnijela Općinskim sudom u Livnu, tužbu sa osnova radnog spora. Prije osam godina zatražila je izvršenje pravomoćne sudske presude, a kako isto nije provedeno obratila se Instituciji ombudsmana. Nakon provedenog istražnog postupka Ombudsmani su izdali preporuku²¹ kojom se preporučuje Općinskom sudu u Livnu da bez odlaganja poduzme efektivne mjere radi okončanja ovršnog postupka. Po Preporuci Ombudsmana nije postupljeno i podnositeljica žalbe još uvijek nije ostvarila svoje pravo i namirila svoja potraživanja.

Primjer: Ombudsmani su po žabi podnositelja žalbe²² uputili Preporuku²³ Kantonalnom sudu u Bihaću zbog neodlučivanja po žalbi izjavljenoj na presudu Općinskog suda u Bihaću, cijeneći da

¹⁶ Ž-MO-04-93/18

¹⁷ Akt broj 14-1-10-1221-7/18 od 26.06.2018. godine

¹⁸ Preporuka broj P-251/17 od 11.10.2017. godine

¹⁹ aktom broj 04-10-5937-6/18 od 05.12.2018. godine

²⁰ Ž-LI-05-303/16

²¹ P-270/18 od 24.10.2018. godine,

²² Ž-BL-05-542/17

²³ P-20/18

se radi o sporu žurne naravi (radni spor). Kantonalni sud u Bihaću je postupio po Preporuci i donio odluku po žalbi.

Primjer: Povodom zaprimljene žalbe²⁴ na rad Kantonalnog suda u Sarajevu, u vezi sa duljinom trajanja predmeta, nakon provedenog istražnog postupka Ombudsmani su Kantonalnom sudu Sarajevo uputili Preporuku.²⁵ Nakon toga, Ombudsmani zaprimaju akt u kojem se između ostalog navodi: „... *Povodom vaše preporuke obavještavamo vas da je u skladu sa odredbom iz članka 55. Pravilnika o unutaršnjem sudskom poslovanju, odobreno žurno postupanje u ovom predmetu, te je vaša preporuka uložena u spis radi daljeg postupanja...*“ Ombudsmani sa zadovoljstvom konstatiraju da je Kantonalni sud Sarajevo u potpunosti realizirao Preporuku.

Primjer: Po žalbi na rad Kantonalnog suda u Novom Travniku²⁶, zbog nerazumno dugog trajanja postupanja po žalbi, podnositelj žalbe je od Ombudsmana tražio da izvrše reviziju prvostupanjskog rješenja Općinskog suda u Bugojnu. Ombudsmani su ocijenili da je žalba neosnovana, jer nije u nadležnosti Ombudsmana da preispituju odluke sudova.

Primjer: Ombudsmani, postupajući po pojedinačnim žalbama građana tijekom 2018. godine, imaju više žalbi koje odnose na rad Općinskog suda u Lukavcu. Od strane ovog suda dostavljeni su tipski, uobičajeni odgovori, ali i oni koji ukazuju da je razlog za nepoduzimanje procesnih radnji preopterećenost sudija većim brojem predmeta. Npr. u jednom predmetu²⁷ podnositeljica žalbe navodi da je dana 20.02.2018. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu zaključena glavna rasprava u parničnom postupku, ali do dana obraćanja Instituciji ombudsmana (28.06.2018. godine) presuda nije izrađena. Kako je i predsjednik ovog suda istakao, problem je što nemaju dovoljan broja sudija i stručnih suradnika i da je prosto nemoguće da budu ažurni u svom radu.

4.1.2. Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine

Ombudsmani, postupajući po žalbama građana, prepoznali su problem koji se odnosi na duljinu trajanja postupaka koji se vode u Uredu stegovnog tužitelja Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine po pritužbama građana, a u cilju utvrđivanja eventualne povrede radne dužnosti od strane nositelja pravosudnih funkcija u Bosni i Hercegovini.

U predmetu²⁸ koji je vođen u Instituciji ombudsmana, a koji je bio samo jedan u nizu od ukupnog broja predmeta koji se odnosio na ovu problematiku, dostavljen je odgovor²⁹ Ureda stegovnog tužitelja Visokog sudbenog i tužiteljskog savjeta Bosne i Hercegovine u kojem je navedeno, da Visoki sudbeni i tužiteljski savjet Bosne i Hercegovine rok od dvije godine koji je propisan u članku 72. stavak 2. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću tumači kao rok u kome je potrebno okončati istragu („*Člankom 72. stavak 2. Zakona o Vijeću propisana je obveza Ureda da istragu okonča u roku od dvije godine od dana prijema pritužbe...*“). Ovaj stav Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine ponavlja i u svim ostalim aktima koje

²⁴ Ž-SA-05-722/17

²⁵ P-18/18

²⁶ Ž-SA-05-145/17

²⁷ Ž-BR-05-148/18

²⁸ Ž-BL-05-481/18

²⁹ Odgovor Ureda stegovnog tužitelja Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine, broj: UDT-16423/17 od 12.06.2018. godine

dostavlja Ombudsmanima kao odgovore na zahtjeve Ombudsmana u kojem vremenskom roku se može očekivati okončanje postupka po pritužbi građana na rad pojedinog sudije u konkretnom predmetu.

Ombudsmani su ocijenili da ovo tumačenje nije pravilno i da nije u interesu građana, te su uputili Inicijativu Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine za izmjene i dopune Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom savjetu Bosne i Hercegovine³⁰, na način da se doda odredba koja bi propisivala rok u kome je potrebno okončati istragu u stegovnom postupku, s tim da taj rok ne bude dulji od šest mjeseci. Ombudsmani će pratiti rad nadležnih tijela tijekom 2019. godine, kako bi se ustanovilo da li je postupljeno sukladno podnesenoj inicijativi.

4.1.3. Tužiteljstva

Broj žalbi u Odjelu za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava koji se odnosi isključivo na rad tužiteljstva u Bosni i Hercegovini je 75³¹. Najveći broj žalbi zaprimljenih na rad tužiteljstva odnosi se na nepostupanje tužitelja po prijavama za izvršena kaznena djela. Sukladno mandatu i ovlastima, Ombudsmani se obraćaju nadležnim tužiteljstvima i zahtijevaju izjašnjenja povodom žalbenih navoda građana. Često se, tijekom rada na predmetima ili u neposrednim kontaktima sa građanima koji su nezadovoljni radom tužiteljstava, nametne i pitanje o položaju oštećenog u kaznenom postupku³². Zapažanja i nezadovoljstva građana tiču se procesno-pravnog položaja oštećenog, odnosno žrtve kaznenog djela u kaznenom postupku. Iz neposrednih kontakata sa građanima Ombudsmani uočavaju da nisu zadovoljni svojim pravima i drže da nije dostatno da samo budu saslušani u svojstvu svjedoka u kaznenom postupku, ili to što npr. imaju samo pravo podnijeti pritužbu na odluku tužitelja da ne sprovodi istragu. Ovakav oštećeni i/ili žrtve kaznenih djela kao i svi drugi građani imaju obvezu i dužnost da prijave kazneno djelo i podnesu kaznenu prijavu (opća odredba i riječ je o obvezi i dužnosti svakog građanina).

Primjer: Podnositelj žalbe³³ se obratio Ombudsmanima zbog sporosti u radu Kantonalnog tužiteljstva Zapadnohercegovačke županije, u predmetu zlostavljanja malodobne kćerke žaliteljice od strane drugog muškarca. Tužiteljstvo odmah nakon obraćanja, obavještava Ombudsmane da je podignuta optužnica protiv N.N. osobe zbog osnovane sumnje da je u stjecaju počinio kazneno djelo Upoznavanje djeteta sa pornografijom iz čl. 212 st. 1 Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine i kazneno djelo Bludne radnje iz čl. 208 st 2 Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine. Optužnicu je Općinski sud u Širokom Brijegu i potvrdio.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili žalbu³⁴ zbog nerazumno dugog trajanja kaznenog postupka, a podnositelj žalbe je kao odgovorne strane označio Općinski sud u Sarajevu i Kantonalno tužiteljstvo Kantona Sarajevo. Naime, podnositelj žalbe, kao oštećen kaznenim djelom, nema nikakva saznanja o tijeku kaznenog postupka zbog kaznenog djela počinjenog još 2004. godine. Nakon obraćanja nadležnom sudu i tužiteljstvu, Ombudsmani saznaju da je Tužiteljstvo podiglo

³⁰ Dana 12.09.2018. godine

³¹ Ombudsmani ističu da je samo jedna preporuka upućena tužiteljstvu

³² Npr. Ž-BL-01-741/15, Ž-BL-01-408/18, Ž-BL-704/18, Ž-BL-05-569/16

³³ Ž-LI-05-176/18

³⁴ Ž-SA-05-989/17

optužnicu tek 29.04.2016. godine, zbog kaznenog djela teške tjelesne povrede i da je kazneni postupak pred Općinskim sudom u Sarajevu u tijeku.

Primjer: Ombudsmani su postupali po žalbi³⁵ na rad Kantonalnog tužiteljstva Kantona Sarajevo, zbog neodlučivanja po prijavi za izvršeno kazneno djelo. Nakon obraćanja Ombudsmana, Kantonalno tužiteljstvo obavijestilo³⁶ je Ombudsmane da je donesena tužiteljska odluka.

4.1.4. Besplatna pravna pomoć

Sustav besplatne pravne pomoći u Bosni i Hercegovini je organiziran na način da su u Federaciji Bosne i Hercegovine uspostavljeni zavodi za besplatnu pravnu pomoć u osam kantona, dok u Republici Srpskoj besplatnu pravnu pomoć obezbjeđuje Centar za pružanje besplatne pravne pomoći Republike Srpske (za područje čitave Republike Srpske). U godišnjem izvješću za 2017. godinu, Ombudsmani su posebno istakli značaj usvajanja Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći Bosne i Hercegovine³⁷, jer je donošenjem ovog zakona omogućen jednak pristup pravdi i sudu svim građanima Bosne i Hercegovine, bez obzira na njihovo imovno stanje. Sukladno odredbama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći Bosne i Hercegovine besplatna pravna pomoć se pruža i u okviru Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine. Člankom 7. navedenog zakona utvrđeno je da je ovlašteno tijelo za pružanje besplatne pravne pomoći pred tijelima i institucijama Bosne i Hercegovine, Ured za pružanje besplatne pravne pomoći Bosne i Hercegovine, koji je unutarnja organizacijska jedinica u sustavu Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine. Dakle, Ured ima ulogu u pružanju besplatne pravne pomoći i to samo u odnosu na postupanje pred tijelima i institucijama Bosne i Hercegovine. Međutim, Ombudsmani ukazuju zabrinutost zbog činjenice da Ured još nije uspostavljen, te da poslove pravne pomoći obavljaju upravni inspektori, kao dodatnu aktivnost i po *ad hoc* načelu.

U neposrednim i telefonskim kontaktima sa građanima, predstavnici Institucije ombudsmana uvijek ukazuju strankama na postojanje besplatne pravne pomoći.

4.2. Pravo na pristup informacijama

Analizom statističkih podataka utvrđeno je značajno povećanje broja žalbi podnesenih Instituciji ombudsmana u svezi sa kršenjem prava na pristup informacijama. Tijekom 2018. godine, Ombudsmani Bosne i Hercegovine zaprimili su 340 žalbi kojima su fizička i pravna lica ukazivala na kršenje prava na pristup informacijama. Od ukupnog broja zaprimljenih žalbi u navedenoj oblasti, izdato je 50 preporuka. Poređenja radi, u izvještajnom periodu za 2017. godinu, Ombudsmani Bosne i Hercegovine postupali su po 248 žalbi iz oblasti prava na pristup informacijama.

Slobodan pristup informacijama ključni je mehanizam za osiguravanje odgovornog rada javnih tijela, učinkovitog ostvarivanja javnih zadaća, učinkovitog upravljanja javnim sredstvima, iskorjenjivanje korupcije, kao i uključivanje građana i pravnih osoba u procese odlučivanja. Osnovna svrha i cilj zakona o slobodi pristupa informacijama jeste da se svakoj fizičkoj i pravnoj osobi omogući pristup informacijama, dok je obveza svakog javnog tijela da informacije koje su

³⁵ Ž-SA-05-251/17

³⁶ Akt Kantonalnog tužiteljstva Kantona Sarajevo broj T09 0 KT 01080243 17 od 03.07.2018. godine

³⁷ »Službeni glasnik Bosne i Hercegovine«, broj 83/16

u njegovom posjedu saopći. Pravo na pristup informacijama nije apsolutno pravo, jer podliježe ograničenjima koja mogu biti propisana samo zakonom o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini³⁸.

Navedeno povećanje obraćanja može biti rezultat nekoliko faktora i to: češćeg kršenja prava na pristup informacijama od strane javnih tijela u Bosni i Hercegovini, bolje informiranosti građana o mehanizmima zaštite prava na pristup informacijama, ali svakako i rezultat djelovanja Institucije ombudsmana, kao tijela koje nadzire primjenu zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini. Pri tomu ne možemo zanemariti ni snažnu ulogu medija u promociji navedenih zakona, posebice s obzirom na činjenicu da, zbog nepostojanja posebnih zakona o medijima, i sami mediji koriste zakone o slobodi pristupa informacijama u BiH, kao alat za pribavljanje informacija u svrhu izvještavanja javnosti.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su tijekom 2018. godine ostvarili više nego dobru suradnju sa javnim organima u Bosni i Hercegovini. Pri tomu, zapažamo dobru praksu pojedinih javnih tijela³⁹ da se, u slučaju nejasnoća koje se javljaju u primjeni zakona o slobodi pristupa informacijama, prije donošenja odluke po pojedinačnim zahtjevima, obrate Instituciji ombudsmana u cilju pojašnjenja ili izdavanja mišljenja o načinu primjene zakona u predmetnom slučaju. Također, zabilježena su i obraćanja medija sa zahtjevom za izdavanje mišljenja o određenim pitanjima iz oblasti slobode pristupa informacijama⁴⁰. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine pozdravljaju ovaj vid obraćanja, ali i suradnje sa javnim tijelima, poduzećima, ustanovama, akademskom zajednicom, jer u mnogome doprinosi prevenciji kršenja prava na pristup informacijama.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine pohvaljuju napore Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, koje poduzima u cilju izmjena Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine, a što u ovoj oblasti predstavlja jedan od ključnih izazova na putu ka pridruživanju europskim integracijama. Međutim, proces izmjena navedenog zakonskog propisa, odnosno donošenje novog, započeo je tijekom 2016. godine i odvija se suviše sporo. U razdoblju od 7. do 9. veljače 2018. godine održana je Taiex misija o temi „Unaprjeđenje prava na pristup informacijama u Bosni i Hercegovini“⁴¹. Taiex misiju sačinjavala su tri stručnjaka iz navedenih oblasti, koji su nakon obavljene misije, dostavili Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine Stručno izvješće⁴². Tijekom ove misije stručnjaci su ocijenili trenutni pravni okvir spram međunarodnih standarda. Stav eksperata jeste da je postojeći zakon pretjerano složen, pogotovu nakon niza izmjena, što rezultira nerazumljivošću teksta. U izvješću je posebno naveden problem složenosti mehanizama za žalbe, zbog čega u pravnom okviru nedostaje jasnoća, a podnositelji zahtjeva mogu podnijeti interne žalbe i/ili žalbe Odboru za žalbe Vijeća ministara, prateći pritužbu Ombudsmanu i sudovima. Zakon ne propisuje cijeli niz funkcija nad nadzornim tijelom. Ovo je problem, jer komparativno iskustvo ukazuje na to da se provedba zakona znatno poboljšava kada se u

³⁸ Zakon o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 20/01); Zakon o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 32/01 i 48/11 i Zakon o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 45/06, 62/11 i 100/13)

³⁹ Žalbe br. Ž-SA-05-1391/18 i Ž-SA-05-1397/18

⁴⁰ OI-K-BL-481/18 od dana 03.10.2018. godine i OI-K-BL-727/18 od dana 28.12.2018. godine

⁴¹ Bilo je govora o izmjenama i dopunama Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine koje je iniciralo Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine

⁴² Stručno izvješće „Unaprjeđenje prava pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini“, podneseno dana 19.02.2018. godine

provedbi zakona predvidi i niz nadzora, obuka, istražnih radnji i sankcija. Eksperti su zaključili da postoji zorna potreba za poboljšanjem sadašnjeg zakona kako bi se uskladio s međunarodnim standardima, posebice onima u regiji Europske unije, kao i na Zapadnom Balkanu, budući da je to prvousvojeni zakon, a izmjene i dopune koje su naknadno usvojene nisu dostatne za to. Osim navedenog, eksperti su izložili svoje prijedloge i preporuke, a u svrhu ispunjavanja navedenog cilja. Međutim, osim obavljene Taix misije, Ombudsmani Bosne i Hercegovine ne posjeduju informaciju o drugim aktivnostima i konkretnim mjerama koje je Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine poduzelo u cilju donošenja novog zakonodavstva⁴³.

Na razini Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, problemi u oblasti slobodnog pristupa informacijama ostali su nepromijenjeni. Ombudsmani Bosne i Hercegovine od 2015. godine ukazuju na potrebu uređivanja pitanja dvostupnjevitosti odlučivanja u postupku ostvarivanja prava na pristup informacijama, potrebu propisivanja kaznenih odredbi u entitetskim zakonima. Zakon o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske od momenta donošenja nije pretrpio niti jednu izmjenu. Zakon i dalje ne propisuje obvezu javnog tijela da o zahtjevu za pristup informacijama odlučuje rješenjem, već se stranka obavještava dopisom koji nema karakter upravnog akta. Ombudsmani Bosne i Hercegovine ponavljaju da odlučivanje u formi „dopisa“ dovodi u pitanje dvostupnjevitet, kao jedan od osnovnih načela upravnog postupka.

Primjer: Ombudsmani su, postupajući po žalbi⁴⁴, ustanovili da je Republička uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove, Područna jedinica Bratunac, podnositelju žalbe omogućila pristup informacijama, ali mu je zaključkom naloženo da plati iznos naknade u visini od 97,00 KM za korištenje podataka i pružanja usluga Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove. Ombudsmani su izdali Preporuku⁴⁵ Područnoj jedinici Bratunac, da ponovno donese odluku i obračuna iznos naknade sukladno Zakonu o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske i Uputstvu o troškovima umnožavanja materijala kao relevantnim propisom koji se primjenjuje u konkretnom predmetu. Preporuka Ombudsmana je u potpunosti ispoštovana na način da je ovlašteno tijelo donijelo zaključak kojim su utvrđeni troškovi sukladni Zakonu o slobodi pristupa informacijama i Uputstvu o troškovima umnožavanja materijala, te je građanin platio svoje troškove u iznosu od 4,00 KM.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili žalbu⁴⁶ zbog povrede Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske od strane Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske. Podnositelj žalbe navodi da je Fondu zdravstvenog osiguranja Republike Srpske podnio zahtjev za pristup informacijama kojim je tražena dostava informacija u svezi sa donatorima medicinske opreme u razdoblju od početka 2010. godine do podnošenja predmetnog zahtjeva. Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske obavještava podnositelja žalbe da odbija pristup traženim informacijama, jer je utvrđen iznimka u vezi sa povjerljivim komercijalnim interesom treće strane, sukladno članku 7. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske. Obavijest nije sadržavala pouku o pravnom lijeku. Odgovorna strana u svom aktu navodi da dopis, kojim je podnositelj žalbe obaviješten, ne sadrži pouku o pravnom lijeku, jer se ne radi o

⁴³ Naziv Taix misije je „Taix-Ipa, Eni-Taix Stučna misija na temu Zakona o slobodi pristupa informacijama u BiH“

⁴⁴ Ž-BL-05-872/17

⁴⁵ P-36/18 od 13.02.2018. godine

⁴⁶ Ž-SA-05-1282/17

upravnom aktu u smislu Zakona o upravnim sporovima i Zakona o općem upravnom postupku, te je jedina zaštita moguća putem Institucije ombudsmana. Ombudsmeni su Fondu zdravstvenog osiguranja Republike Srpske uputili Preporuku⁴⁷ da ponovno razmotri zahtjev za pristup informacijama i donese novu odluku. Nakon upućene Preporuke, odgovorna strana realizira Preporuku u cijelosti.

Primjer: Tijekom 2018. godine Ombudsmeni Bosne i Hercegovine postupali su po zahtjevu web portala⁴⁸ za dostavu komentara o pravnoj situaciji u kojoj je Predsjedništvo Bosne i Hercegovine odbilo dostaviti informacije o imenima i prezimenima osoba, koje su u proteklom razdoblju angažirane temeljem ugovora o djelu, te njihovim plaćama i objašnjenjem svrhe angažiranja. U upitu je istaknuto da je kao razlog za odbijanje zahtjeva za pristup informacijama navedena zaštita osobnih podataka. S tim u vezi, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zauzeli su stav da je pravo javnosti da zna na koji način i u koju svrhu se troše javna sredstva. Javni interes u takvim situacijama uvijek ima prevagu nad privatnim interesom i eventualnim ograničenjima koja su propisana zakonima o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini. S druge strane, zaštita privatnosti je pravo građana zaštićeno Europskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, te javno tijelo u svakom pojedinačnom slučaju, kada utvrdi da određena informacija može narušavati privatnost trećih osoba, provodi test javnog interesa, koji služi u procjeni da li prevladava javni ili privatni interes. Ombudsmeni posebno naglašavaju da su ugovori koje javni organi zaključuju sa pravnim ili fizičkim osobama podložni preispitivanju od strane javnosti. Ugovori sadrže određene osobne podatke (poput JMBG, adresa stanovanja, datum rođenja, broj osobne karte, kontakt podatci i slično) i mora se voditi računa o zaštiti osobnih podataka. Međutim, podatci iz ugovora, kao što su ime i prezime osobe s kojom je ugovor sklopljen, cijena, vrsta posla za koji je ugovor zaključen, na koji period je isti zaključen, ni u kojem slučaju ne mogu biti uskraćeni javnosti.

Dosadašnja praksa Ombudsmana Bosne i Hercegovine pokazala je da postoje izražene nejasnoće u svezi sa odnosom važećih zakona o slobodi pristupa informacijama i Zakona o zaštiti osobnih podataka u Bosni i Hercegovini⁴⁹. S tim u vezi, ističemo da su navedeni zakonski propisi komplementarni jedan drugom. Cilj Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini jeste omogućavanje pristupa informacijama koje posjeduju javni organi, ali samo ukoliko je saopćavanje iste u javnom interesu, pri čemu se, između ostalog, cijeni i okolnost da li tražena informacija sadrži osobne podatke. S druge strane, cilj Zakona o zaštiti osobnih podataka u Bosni i Hercegovini jeste da se na teritoriju Bosne i Hercegovine svim osobama, bez obzira na njihovo državljanstvo ili prebivalište, osigura zaštita ljudskih prava i osnovnih sloboda, a osobito pravo na privatnost i zaštitu podataka u pogledu obrade osobnih podataka koji se na njih odnose.

Primjer: Žalitelj se obratio Instituciji ombudsmana⁵⁰, navodeći da je podnio zahtjev JU Zavod za hitnu medicinsku pomoć Kantona Sarajevo, tražeći dostavu imena i prezimena liječnika koji je sa ekipom hitne medicinske pomoći obavio kućni posjet žaliteljevoj (preminuloj) kćerki. Žalitelj navodi da nije zaprimio odgovor ni do dana podnošenja žalbe Instituciji ombudsmana i

⁴⁷ P-76/18 od 23.03.2018. godine

⁴⁸ OI-K-BL-481/18 od dana 03.10.2018. godine

⁴⁹ „Službeni glasnik BiH“ br. 49/06, 76/11 i 89/11

⁵⁰ Ž-SA-05-12/18

da mu je navedeni podatak neophodan radi daljeg ostvarivanja prava kao pacijenta. Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su Zavodu izdali Preporuku⁵¹ da preispita odluku kojom se ne udovoljava podnesenoj molbi. Zavod je dostavio akt iz kojeg je vidljivo da je žalitelju u konačnici dostavljena tražena informacija, a Preporuka Ombudsmana u cijelosti je realizirana. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su u navedenoj preporuci zauzeli stav da svaka osobna informacija mora biti zaštićena, ali osobna informacija u smislu važećih propisa u Bosni i Hercegovini podrazumijeva: jedinstveni matični broj, adresu stanovanja, nacionalnost, informaciju o kreditnim zaduženjima, visini alimentacije ili drugi podatak koji bi otkrio identitet osobe, dok ime i prezime bilo koje osobe ne može predstavljati osobnu informaciju u smislu Zakona o zaštiti osobnih podataka u Bosni i Hercegovini, posebno imajući u vidu da se u predmetnom slučaju radi o javnoj ustanovi koja obavlja zdravstvenu djelatnost.

Naposlijetku, želimo istaknuti da je, u cilju učinkovite primjene zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, neophodno permanentno pristupiti izradi Programa obuke službenika za informiranje iz oblasti slobodnog pristupa informacijama u svim javnim tijelima u Bosni i Hercegovini.

4.3. Pravo na imovinu

U Odjelu za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava zaprimljene su 183 žalbe koje se tiču imovinsko-pravnih odnosa. Ombudsmeni ukazuju nadležnim tijelima vlasti da i dalje zaprimaju žalbe građana u svezi provedbe Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, što je zaista zabrinjavajuće. Bosna i Hercegovina nakon toliko godina, obnova, rekonstrukcija, donatorskih sredstava, javnih poziva i slično i dalje ima kolektivne centre. Uvažavajući navedeno, u primjerima koji se iznose upravo je data prednost predmetima u vezi sa provedbom Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Primjer: U postupanju po žalbi⁵² Ombudsmeni su utvrdili da je podnositeljica bila vlasnica obiteljske kuće i stana u Bosanskoj Krupi i da su njene nekretnine devastirane. Navodi da je umirovljenica, da ostvaruje pravo na alternativni smještaj u Republici Srpskoj (Banja Luka), te da očekuje konačno rješavanje stambenog pitanja. U vezi sa konkretnim predmetom, ustanovljeno je da se podnositeljica žalbe prijavila na javni poziv u okviru projekta Regionalnog stambenog zbrinjavanja⁵³ i da je evidentirana kao podnositelj prijave za integraciju u mjestu sadašnjeg boravka - opština Banja Luka, s obzirom na to da je navela u svom zahtjevu da traži stan ili novčanu naknadu za stan na području Banja Luke. Ombudsmeni će u narednom periodu pratiti realiziranje Regionalnog stambenog zbrinjavanja u Bosni i Hercegovini.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁵⁴ zbog kršenja Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine⁵⁵. Odgovornom strana je označen odsjek Ministarstva za izbjeglice i raseljene osobe Republike

⁵¹ P-38/18 od 19.01.2018. godine

⁵² Ž-BL-05-227/18

⁵³ "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 69/13

⁵⁴ Ž-SA-05-281/18

⁵⁵ Sl. glasnik BiH broj: 19/02, 35/04 i 32/06

Srpske u Foči, ured Višegrad. Podnositelj žalbe je povratnik i dijelom je obnovljena njegova nekretnina, ali se nisu stekli uvjeti za život, odnosno za „siguran i dostojanstven povratak u ranije mjesto prebivališta“, tako npr. nije izvršen priključak na vodovodnu, kanalizacionu i elektro mrežu. Ombudsmeni su bili primorani donijeti Preporuku⁵⁶, isključivo zbog nesuradnje ovlaštenog tijela sa Ombudsmanima. Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske, odsjek Foča, Kancelarije Višegrad u konkretnom slučaju nije postupalo sukladno odredbama Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i to tako što je ignorirala akte, zahtjeve Ombudsmana Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni u što skorijem roku očekuju da se suradnja uspostavi, kako bi se moglo cijeniti i utvrditi da li u konkretnom slučaju povrijeđeno pravo na imovinu.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu raseljenog lica⁵⁷ koja se tiče rada Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske, Odsjek Istočno Sarajevo, zbog nepriznavanja prava na alternativni smještaj. Tijekom istraživanja zorno je utvrđeno da mu je priznat status raseljene osobe, a nakon obraćanja ovlaštenom tijelu, podnositelju žalbe je omogućeno pravo na alternativni smještaj, odnosno potvrđen je nastavak korišćenja alternativnog smještaja putem individualnog zakupa za 2018. godinu.

Primjer: Ombudsmeni su, povodom obraćanja podnositeljice žalbe - također povratnice⁵⁸, uputili Preporuku⁵⁹ nadležnim organima i to Općini Travnik i Komunalnom poduzeću općine Travnik kako bi poduzeli sve neophodne mjere kako bi se za podnositeljicu žalbe obezbijedilo vodosnabdijevanje u stambenom objektu. Odgovor na Preporuku nikada nije dostavljen Ombudsmanima.

Primjer: Postupajući po žalbama u nekoliko predmeta⁶⁰, Ombudsmeni su ustanovili da su roditelji podnositelja žalbi, do izbijanja ratnih sukoba u Bosni i Hercegovini živjeli u Gornjoj Sanici, opština Ključ, ali da nakon rata električna energija u tim domaćinstvima nije priključena. Ombudsmanima se obraćaju zbog činjenice što kao nasljednici i potomci svojih roditelja moraju platiti priključak na elektrodistributivnu mrežu u iznosu od 1528,62 KM, a mišljenja su da ne trebaju, jer su prije rata uredno imali priključak. Odgovorna strana „Elektrodistribucija“ Bihać, obavijestila je Ombudsmane da podnositelji žalbe mogu biti priključeni na distributivnu mrežu, pod povoljnijim uvjetima u svojstvu povratnika uz priloženo uvjerenje nadležne općine kojim se potvrđuje status povratnika. Međutim, podnositelji žalbe nisu povratnici jer se ne vraćaju u svoje ranije prebivalište, te činjenica da imaju nekretnine u općini Ključ ne igra ulogu u priznavanju statusa povratnika. Međutim, kako se radi o osjetljivoj kategoriji ljudi, koji su bili prinuđeni da izbijanjem ratnih dejstava napuste svoje objekte, Ombudsmeni su ocijenili da nije pravedno, niti stimulirajuće za održivi povratak da navedene osobe, koje su često u nezavidnom socijalnom statusu, plate priključak oko 1.500,00 KM. Stoga su JP „Elektrodistribucija Bihać“ i Općini Ključ uputili Preporuku⁶¹ da omoguće priključenje na elektrodistributivnu mrežu za podnositelje žalbe, bez naknade. Po Preporuci Ombudsmana nije postupljeno⁶².

⁵⁶ Preporuka broj: 265/18

⁵⁷ Ž-BL-05-491/17

⁵⁸ Ž-SA-05-1295/16

⁵⁹ P-169/17

⁶⁰ Ž-BL-04-456/17, Ž-BL-04-499/17 i Ž-BL-04-585/17

⁶¹ Broj P-257/17 od 13.10.2017. godine

⁶² Ombudsman prof.dr. Ljubinko Mitrović i ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur posjetili su općinu Ključ u veljači 2018. godine, zbog konkretnih predmeta

4.4. Uprava

U Odjelu za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava, odmah nakon žalbi na rad sudova, po broju žalbi se izdvaja i oblast uprave (389), a izdate su 52 preporuke. Načela dobre uprave i standardi uslužnosti u radu javne uprave u znatnoj mjeri prisutni su u domaćim pozitivno-pravnim propisima. Brojni domaći i međunarodni propisi o ljudskim pravima i slobodama, zapravo, sadrže i odredbe koje predstavljaju elemente koncepta dobre uprave i mogu se podvesti pod standarde uslužnosti u radu javne uprave. Postupajući po pojedinačnim žalbama građana, u svojim obraćanjima brojnim tijelima uprave, kao i u preporukama, Ombudsmeni inzistiraju da nadležna tijela uprave djeluju zakonito, odgovorno, nepristrano, djelotvorno, blagovremeno i da štiju stranke i javnost rada, a što sve zajedno predstavlja standard uslužnosti u radu javne uprave. Odnos uprave prema građanima itekako je značajan u jednoj pravnoj državi. Institucija ombudsmana jedan je od mehanizama u postojećem pravnom sustavu koji vrši kontrolu uprave i stoga je broj žalbi u odnosu na upravu uvijek visok. Građani većinu svojih prava ostvaruju na području svoje lokalne zajednice i stoga se najčešće obraćaju Ombudsmanima kada su nezadovoljni radom tijela općinske ili gradske uprave (nepostupanje po različitim zahtjevima, ignoriranje zahtjeva građana, nedostatna podrška lokalne zajednice u kriznim/izvanrednim situacijama ili kada se građani nalaze u stanju socijalne potrebe, itd). U žalbama građani iskazuju nezadovoljstvo činjenicom da se upravni postupci, pokrenuti po zahtjevima građana pred tijelima uprave, vode suprotno načelima zakona o upravnom postupku, na način nedonošenja odluka u zakonitim rokovima, inzistiranjem na dostavi velikog broja nepotrebne dokumentacije, šutnje administracije, kršenja načela pružanja pomoći neukoj stranci, nedonošenjem odluka po žalbi, i dugotrajnim postupcima odlučivanja u drugom stupnju. Analiza izjavljenih žalbi pokazuje da, u značajnom broju predmeta nadležna tijela upravni postupak okončavaju tek nakon intervencije Ombudsmana. Ponekad je potrebno uputiti i veći broj pismenih urgencija označenim odgovornim tijelima kako bi donijeli odluku sukladno svojim zakonskim ovlastima. Obveza javne uprave u izvršavanju vlastitih obveza prema građanima podrazumijeva da se što više približi građanima, da jamči poboljšanje kvalitete rada i to tako što će da vodi računa da, odluke koje utječu na prava ili interese pojedinaca budu zasnovane na zakonu, da sadržaj takvih odluka bude sukladan zakonu, da u svom radu štiju načela jednakog tretmana, da izbjegavaju diskriminaciju baziranu na nacionalnosti, spolu, etničkom podrijetlu, religiji, hendikepiranosti i drugom, da se prema građanima ponašaju uslužno, korektno i pristupačno, da se odluke po zahtjevu ili žalbi donose u razumnom roku, bez odlaganja sa obrazloženjem i pravnim temeljem odluke, da odluke koje mogu negativno utjecati na prava ili interese građana obvezno sadrže upute o pravnim lijekovima.

Kao i ranijih izvještajnih godina, Ombudsmeni ponovno ukazuju na problem neučinkovite sudske kontrole uprave, s obzirom na to da nadležna tijela uprave ne postupaju sukladno uputama i odlukama sudova donesenim u upravnim sporovima. Posebno se ističe problem što sudovi ne donose odluke kojima će sami riješiti stvar i zamijeniti upravni akt upravnog organa i kada se u nekoliko navrata vode ponovni upravni postupci. U brojnim slučajevima često se, i to po nekoliko puta (*načelo ping-pong loptice*), predmeti vraćaju prvostupanjskim tijelima, odnosno drugostupanjskim tijelima na ponovno odlučivanje.

Primjer: Ombudsmeni koriste priliku da navedu i primjer dobre suradnje Ombudsmana sa Ministarstvom financija Republike Srpske. Postupajući po žalbi⁶³, zbog neisplaćivanja novčanih sredstava iz proračuna Republike Srpske, kako je to određeno rješenjem o izvršenju Osnovnog suda u Banja Luci iz 2015. godine, Ombudsmeni su se obratili ovom ministarstvu, nakon čega su izvršili isplatu.

Ombudsmeni iznose i dva primjera dobre suradnje sa Odjelom za prostorno uređenje, građevinarstvo grada Banja Luka i Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske, jer je u konkretnim predmetima u potpunosti postupljeno po preporukama Ombudsmana. U prvom predmetu⁶⁴, povodom ponovljenog postupka pred Odjelom za prostorno uređenje grada Banja Luka, ovaj organ uprave je postupio po Preporuci⁶⁵ i donio odluku u ponovljenom postupku, po zahtjevu poduzeća, kao investitora, za dobivanje građevinske dozvole za izgradnju stambeno-poslovnog objekta u Banja Luci. U drugom primjeru⁶⁶ Ombudsmeni su, također, povodom zahtjeva za izdavanje građevinske dozvole, izdali Preporuku⁶⁷ Ministarstvu za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju, da odmah po prijemu Preporuke donese odluku po žalbi investitora, i Preporuka je u potpunosti ispoštovana.

Primjer: Ombudsmeni su, postupajući po žalbi⁶⁸ ustanovili da upravni postupak pred Službom za urbanizam, imovinsko-pravne, geodetske poslove i katastar nekretnina općine Novi Grad Sarajevo, traje nerazumno dugo i izvan svakog razumnog roka, *preko 16 godina*. Podnositeljica žalbe je upravni postupak pokrenula zbog zaštite prava na imovinu (povrat stana). Nadležni organ uprave, primjenjujući načelo "*ping-pong loptice*" predmet ne okončava, a podnositeljica žalbe ne ostvaruje svoje pravo (na konačan povrat i uvođenje u posjed imovine).

Primjer: Postupajući po žalbi podnosioca žalbe⁶⁹ Ombudsmeni su ustanovili da Fond za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske ne postupa po uputama Okružnog suda Banja Luka u upravnom sporu i ignorira pravne upute suda u upravnom sporu. Naime, Fond nije postupio po navedenim presudama suda u četiri navrata, te se podnositelj žalbe po peti put obratio Okružnom sudu, radi odlučivanja po njegovoj tužbi u upravnom sporu u identičnoj pravnoj stvari. Ombudsmeni su uputili Preporuku⁷⁰ Okružnom sudu u Banja Luci da donese presudu kojom će sam riješiti upravnu stvar, a koji će u svemu zamijeniti upravni akt ovlaštenog tijela i istodobno su pozvali sud da obavijesti Upravnu inspekciju o potrebi pokretanja prekršajnog postupka protiv Fonda za mirovinsko/penzijsko i invalidsko osiguranje. Okružni sud Banja Luka u odgovoru na preporuku ističe da je tužbu uvažio i opet poništio rješenje Fonda za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike, te obvezao to tijelo da podnosiocu žalbe nadoknadi troškove upravnog spora; da je sud, shodno članku 65. stavak 1. točka 5. i 4. Zakona o upravnim sporovima⁷¹, uputio nalog Upravnoj inspekciji za pokretanje prekršajnog postupka protiv ravnatelja Fonda za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, zbog nepostupanja sukladno pravnim shvaćanjima i primjedbama suda u pogledu postupka, kako je to

⁶³ Ž-BL-05-542/17

⁶⁴ Ž-BL-05-486/17

⁶⁵ P-58/18

⁶⁶ Ž-BL-05-255/18

⁶⁷ P-100/18

⁶⁸ Ž-SA-05-236/16

⁶⁹ Ž-BL-05-31/18

⁷⁰ P-61/18 od 14.03.2018. godine

⁷¹ Službeni glasnik Republike Srpske, br. 109/05 i 63/11

naloženo presudama. Fond ponovno donosi Rješenje kojim se njegova žalba odbija, a protiv kojeg je po šesti put podnio tužbu Okružnom sudu u Banja Luci. Upravna inspekcija je obavijestila Ombudsmane da je po nalogu Okružnog suda Banja Luka podnijela zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv okrivljenih, Fonda, kao odgovornog pravnog lica i ravnatelja Fonda kao odgovorne osobe. Osnovni sud u Bijeljini zahtjev odbacuje uz obrazloženje da zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka nije sadržavao sve podatke propisane Zakonom o prekršajima Republike Srpske, a kako nije naknadno dopunjen, sud je smatrao da se od zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka odustalo, i zahtjev je odbačen. Na ovo rješenje suda Upravna inspekcija izjavljuje žalbu Okružnom sudu u Bijeljini. Uvažavajući sve utvrđene činjenice u konkretnom predmetu i relevantno zakonodavstvo, Ombudsmani su odlučili⁷² da razmotre svaku mogućnost da doprinesu rješenju nastalog problema. S obzirom na to da je Upravna inspekcija izjavila žalbu na rješenje Osnovnog suda u Bijeljini, Ombudsmani su se obratili Okružnom sudu u Bijeljini, koji obavještava Ombudsmane da je stav zauzeo u odluci – rješenju⁷³, kojim je uvažio žalbu Upravne inspekcije i predmet vratio na ponovni postupak. Osnovni sud u Bijeljini obavještava Ombudsmane da će u ponovnom postupku postupiti sukladno uputama drugostupanjskog suda. Cijeneći značaj konkretnog slučaja, Ombudsmani su cjelokupnu dokumentaciju iz predmeta prosljedili Okružnom javnom tužiteljstvu u Bijeljini⁷⁴, zbog osnova sumnje da je počinjeno kazneno djelo iz članka 341. Kaznenog zakonika Republike Srpske⁷⁵ Neizvršenje sudske odluke, će se pratiti sve poduzete mjere od strane ovlaštenog tužiteljstva⁷⁶.

Primijetna je praksa da nadležni upravni organi ne postupaju po odlukama sudova donesenim u upravnim sporovima, kao i da sudovi ne donose odluke kojima će sami riješiti stvar i zamijeniti upravni akt upravnog organa, već poništavaju taj akt nakon čega upravni organi ponovno donose akte identične prethodnim. Navedenim postupanjem je uveliko povrijeđeno pravo stranaka na pravično suđenje, jer se postupci vode i po nekoliko puta. Stranka, iako koristi sva pravna sredstva, ostaje bez zaštite i konačnog rješenja. Kada je očigledno svjesno nepostupanje po jasnim uputama sudske odluke stranka ostaje i bez „moralne satisfakcije“ jer nadležni organ koji namjerno ne štuje odluke sudova ne biva na bilo koji način sankcioniran.

4.5. Inspekcije

U ovom dijelu Izvješća posebna pozornost je posvećena radu inspekcija⁷⁷. Ombudsmani Bosne i Hercegovine su odlučili da u narednom razdoblju urade specijalno izvješće o radu inspekcija u Bosni i Hercegovini upravo zbog iznimne važnosti koji za građane predstavljaju inspekcije. Inspeksijski nadzor i inspekcije su mehanizam koji omogućava da tijela uprave osiguraju štovanje regulatornih odredbi koje su donesene u cilju zaštite i podrške javnog ili privatnog interesa. Inspekcije pružaju jamstvo ispunjavanja uvjeta koji podržavaju sigurnost i dobro stanje društva, kao na primjer, zaštitu zraka i kvalitetu vode preko inspekcija životne sredine, zatim, putem građevinske inspekcije koja kontrolira da li se objekti grade temeljem izdatih dozvola i da

⁷² Ž-BL-05-865/18 otvoren je novi predmet

⁷³ Broj: 80 0 Pr 097597 18 Pžp od 08.11.2018. godine

⁷⁴ U skladu sa člankom 30. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine

⁷⁵ „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 64/17

⁷⁶ Predmet broj Ž-BL-04-837/18

⁷⁷ Ombudsmani su tijekom 2018. godine imali 60 žalbi – predmeta u kojima su različite inspekcije bile označene kao odgovorne strane

li ispunjavaju strukturalni integritet građevine i slično, tako da je inspeksijski nadzor zasigurno prisutan u svakodnevnicu života svakog pojedinca.

Primjer: Postupajući po žalbi koja je upućena Ombudsmanima, radi zaštite radnih prava i zbog diskriminacije na radnom mjestu⁷⁸, nadležna kantonalna inspekcija rada (pri Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo) oglasila se nenadležnom, odnosno odbacila je žalbu podnositeljice žalbe zbog nenadležnosti⁷⁹. Zorno upoznaju Ombudsmane da su nenadležni za zaštitu pojedinačnih prava djelatnika, odnosno da je potrebno zatražiti zaštitu radnih prava sudskim putem. Međutim, u sličnoj pravnoj situaciji, u drugom predmetu⁸⁰, radi zaštite radnih prava, Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Zeničko-dobojskog kantona izvršila je inspeksijsku kontrolu.

Primjer: Ombudsmani su po drugi put zaprimili žalbu⁸¹ zbog neizvršenja zaključka inspekcije općine Bugojno, kojim je naloženo uklanjanje bespravno izgrađenog dimnjaka od strane jednog poduzeća. Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmani su uputili Preporuku⁸² i naložili općinskom načelniku i građevinskom inspektor Općine Bugojno da bez odlaganja osiguraju provedbu rješenja o uklanjanju bespravno izgrađenog dimnjaka koje datira još iz 2012. godine. Po Preporuci nije postupljeno i nije poduzeta niti jedna radnja da osigura provođenje preporuke.

Primjer: Ombudsmani koriste priliku da navedu i primjer dobre suradnje sa Općinom Ravno. Postupajući u predmetu⁸³ tijekom postupka istraživanja ustanovljeno je da se na području općine Ravno uopće ne sprovodi inspeksijski nadzor, odnosno da Općina nema uposlenog građevinskog inspektora. U listopadu 2017. godine Ombudsmani su preporučili Općini Ravno⁸⁴ i Vladi Hercegovačko-neretvanske županije da iznađu način za prevazilaženje problema. Općina Ravno je u veljači 2018. godine uposlila građevinskog inspektora.

Primjer: Članovi Sindikata JP „Komunalac“ Drvar, podnijeli su Upravi za inspeksijske poslove Kantona 10, zahtjev za obavljanje inspeksijskog nadzora u tom poduzeću, a od Ombudsmana su zahtijevali da pratimo i nadziremo rad nadležne inspekcije⁸⁵, radi zaštite prava na donošenje odluke u razumnom roku. Kantonalni inspektor rada je u kratkom roku pismenim putem iscrpno obavijestio Ombudsmane o poduzetim mjerama i radnjama po podnesenom zahtjevu i nije utvrđeno kršenje prava podnositelja žalbe od strane inspekcije.

Primjer: Ombudsmani su se, postupajući po žalbi⁸⁶, obratili nadležnoj Republičkoj upravi za inspeksijske poslove Republike Srpske, zbog činjenice što je, prilikom izgradnje nove stambene zgrade u Bijeljini odmah do zgrade u kojoj živi podnositeljica žalbe, u potpunosti prozor njenog stana zaklonjen. Shodno utvrđenom činjeničnom stanju, nadležna inspekcija donosi rješenje o uklanjanju objekata koji su sagrađeni 2003. godine. U konkretnom predmetu nadležna

⁷⁸ Ž-SA-04-964/18

⁷⁹ Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Tuzlanskog kantona

⁸⁰ Ž-SA-06-987/18

⁸¹ Nova žalba registrirana pod brojem Ž-SA-05-161/18, a raniji predmet je bio registriran pod brojem Ž-SA-05-169/15

⁸² Broj Preporuke: P-233/15

⁸³ Broj žalbe Ž-SA-06-233/17

⁸⁴ Broj Preporuke: P-254/17 od 16.10.2017. godine

⁸⁵ Predmet broj Ž-LI-05-23/18

⁸⁶ Ž-BL-05-443/18

inspekcija je izvršila nadzor po zahtjevu Ombudsmana i naložila je uklanjanje bespravno izgrađenih objekata.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili žalbu⁸⁷ u svezi sa povredom prava iz radnog odnosa, a kako je kao odgovorna strana označeno privatno poduzeće, podnositelj žalbe je savjetovan da se pismenim putem obrati nadležnoj inspekciji. Nakon obraćanja inspekciji, podnositelj žalbe obavještava Ombudsmane da je inspekcija rada djelomice postupila po njegovom zahtjevu. Kako navodi, predmet inspeksijske kontrole je bio samo njegov ugovor o radu, a ne i ostale povrede iz radnog odnosa kako je to zorno istakao u zahtjevu. Ombudsmani su Republičkoj upravi za inspeksijske poslove Republike Srpske uputili Preporuku⁸⁸ kojom je zatraženo da ponovno izvrše inspeksijsku kontrolu i ispituju sve sporne činjenice (prekovremeni rad, rad za vrijeme blagdana, nekorištenje godišnjeg odmora itd), a koje, kako je utvrđeno tijekom postupka istraživanja Ombudsmana, nisu bile predmet ranije izvršene kontrole. Republička uprava za inspeksijske poslove Republike Srpske izvršila je vanrednu inspeksijsku kontrolu i u potpunosti ispoštovala Preporuku Ombudsmana.

Ombudsmani koriste priliku i u svom Godišnjem izvješću ukazuju na nesuradnju Službe za inspeksijske poslove Grada Tuzla sa Institucijom ombudsmana u nekoliko predmeta, na način da ova služba ne odgovara na traženje Ombudsmana, što predstavlja kršenje Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine⁸⁹, ali i kršenje prava građana.

4.6. Policija

Na rad policije, u okviru Odjela za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava, odnosile su se 132 žalbe⁹⁰. Ovaj statistički podatak je značajan za Ombudsmane iz razloga što je rad policije u jednoj zajednici drže značajnim i za cilj treba da ima poboljšanje kvalitete života i poboljšanje sigurnosne situacije, odnosno smanjenje kriminala. Značajno je da se naši građani osjećaju sigurno i potrebno je uspostavljati što jače veze između građana i policije u cilju izgradnje i jačanja povjerenja.

Žalbe zaprimljene u Instituciji ombudsmana koje se odnose ne povrede prava počinjene od strane policijskih službenika, ukazuju na to da pripadnici policije prilikom obavljanja službenih dužnosti izlaze iz okvira zakonskih ovlasti, da sustav unutarnje kontrole postupanja policijskih službenika najčešće ima formalnu ulogu, te da ne postoji adekvatan i neovisan mehanizam kontrole rada policijskih tijela. Navedeno posebno dolazi do izražaja prilikom legitimiranja fizičkih osoba kako u okviru redovne sabračajne kontrole, tako i vršenja službenih ovlasti u situacijama počinjenih prometnih prekršaja⁹¹. Žalbe na postupanje policijskih službenika evidentirane su i u predmetima registriranim u Odjelu za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode, odnosno prekoračenja zakonskih ovlasti prilikom lišavanja slobode lica kojima je izrečena mjera pritvora, odnosno lišavanja slobode lica koje nije ispunilo obvezu vraćanja u kazneno-popravnu ustanovu nakon protoka prekida izdržavanja kazne zatvora⁹² ili izvanzavodske pogodnosti.

⁸⁷ Ž-BL-04-196/18

⁸⁸ Broj preporuke P-130/18 od 07.06.2018. godine

⁸⁹ Ž-BR-05-61/18, Ž-BR-05-252/18 i Ž-BR-05-185/18

⁹⁰ Ombudsmani su izdali četiri preporuke prema nadležnim organima unutarnjih poslova

⁹¹ Ž-SA-05-34/18

⁹² Ž-SA-07-857/17

Uzimajući u obzir svu specifičnost poslova koje obavljaju policijski službenici, te dužnosti i prava kojima isti raspolažu sukladno odredbama zakona o kaznenom postupku i drugih propisa, počevši od legitimiranja i zaustavljanja građana, pretresa ljudi i prostorija, lišavanja slobode, te u iznimnim slučajevima uporabe sile i vatrenog oružja, Ombudsmani ukazuju da je itekako značajan rad posebnih tijela koja istražuju eventualne zlouporabe prava i propuste počinjene od strane policijskih službenika (tijela unutarnje kontrole). Pri tome, još je značajnije pitanje neovisnosti rada i djelovanja ovih tijela, te profesionalan i stručan sustav navedenih tijela. Navedena tijela će nakon istrage, a cijeneći sve okolnosti određenog događaja, donijeti odluku o postojanju osnova za provođenje stegovnog ili drugog postupka prema određenom policijskom službeniku. Institucija ombudsmana, štijući neovisnost tijela unutarnje kontrole postupanja policijskih službenika ne može ulaziti, niti utjecati na njihove eventualne odluke, te istragu usmjerava u kontekstu provjere da se svaka predstavka i prijava ispita u predviđenim rokovima, prije nastupanja eventualne zastarjelosti.

Kontakt i prisutnost policije su od značaja za sve građane. Današnji izazovi sa kojima se policija susreće zahtijevaju od nje da pruži jednu sveobuhvatnu uslugu, proaktivnu i reaktivnu u isto vrijeme. Jedno je sigurno, a to je da nije dostatno intervenirati nakon izbijanja incidenata, potrebno je rješavati probleme koji generiraju pojavu incidentnih situacija, dakle, unaprijediti preventivno djelovanje.

S ciljem jačanja suradnje, Ombudsmani su održali i niz sastanaka sa predstavnicima policijsko-sigurnosnih agencija u Bosni i Hercegovini⁹³.

Primjer: Podnositelj žalbe⁹⁴ se obratio Ombudsmanima zbog neprofesionalnog ponašanja kriminalističkog inspektora (pripadnika Ministarstva unutarnjih poslova Republike Srpske). Postupak po prijavi podnositelja žalbe je u tijeku pred Službom za zaštitu integriteta i zakonitosti u radu Ministarstva unutarnjih poslova Republike Srpske, ali se Ombudsmanima obratio kako bi postupak pred nadležnim organom bio što transparentniji i objektivniji. Postupak istraživanja Ombudsmana je u tijeku, a ovaj primjer Ombudsmani iznose iz razloga što se velik broj žalbi odnosi upravo na postupanje unutarnje kontrole zakonitosti rada ovlaštenih službenih osoba (pripadnika organa unutarnjih poslova).

Primjer: Ombudsmani su zaprimili žalbu⁹⁵ osuđene osobe koja se nalazi na izdržavanju kazne zatvora u Kazneno-popravnom zavodu Zenica. Podnositelj žalbe se obratio žalbom na rad Ministarstva unutarnjih poslova Zeničko - dobojskog kantona zbog nemogućnosti prijavljivanja prebivališta i shodno tomu i nemogućnosti dobivanja osobne karte. Osobna karta je podnositelju žalbe bila potrebna kako bi mogao ostvariti svoja prava kao nasljednik pred nadležnim sudom u postupku raspravljanja zaostavštine. Nakon obraćanja Ombudsmana nadležnom organu, podnositelj žalbe je ostvario svoje pravo.

Primjer: Povodom tragične smrti banjalučkog studenta Davida Dragičevića u Instituciji su otvorena, sa 31.12.2018. godine, ukupno četiri predmeta⁹⁶. S druge strane, svoj stav u ovom

⁹³ Primjera radi, ombudsman prof. dr Ljubinko Mitrović je dana, 1.11.2018 godine održao sastanak sa članovima Policijskog odbora Ministarstva unutarnjih poslova Republike Srpske. Isto tako, načelnik Policijske uprave Banja Luka Željko Spasojević posjetio je Sjedište Institucije dana, 20.4.2018. godine.

⁹⁴ Ž-BL-05-685/18

⁹⁵ Ž-SA-05-1066/18

⁹⁶ Ž-BL-05-1012/18, Ž-BL-05-1032/18- Ž-BL-05-1033/18, Ž-BL-05-1034/18

predmetu Ombudsmani su iskazali putem posebnog saopćenja za medije od 21.05.2018. godine kojim su nedvojbeno istaknuli svoje opredjeljenje u smislu obveze nadležnih organa u pogledu utvrđivanja pune istine. Uz ovo, izdata su još dva saopćenja za javnost⁹⁷. Istražni postupak u svim navedenim predmetima je u tijeku.

4.7. Specijalno izvješće o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini

Migracioni procesi sa kojim su se vlasti u Bosni i Hercegovini susreli u 2018. godini, postavili su određene zahtjeve pred niz institucija, uključujući i Instituciju ombudsmana. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na svojoj 140. Sjednici, koja je održana 26.04.2018. godine, razmatralo informaciju o problemima migranata i zadužilo Instituciju ombudsmana da sačini i dostavi Vijeću ministara Specijalno izvješće o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini, s prijedlogom mjera i preporuka nadležnih tijela Bosne i Hercegovine.⁹⁸

Specijalno izvješće je sačinjeno vršenjem monitoringa u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini, što je uključivalo posjet svim lokacijama na kojima se nalaze strani državljani, razgovore i intervju sa stranim državljanima i osobljem u ustanovama i prostorima gdje su smješteni, održavanje sastanaka sa svim rukovoditeljima institucija koje su shodno odredbama Zakona o strancima i Zakona o azilu nadležni za postupanje u oblasti migracija i azila, te predstavnicima međunarodnih organizacija, domaćih i stranih nevladinih organizacija. Izradom Specijalnog izvješća Ombudsmana žele ukazati nadležnim organima da sukladno domaćim i međunarodnim standardima ljudskih prava osiguraju prava strancima koji se zateknu u Bosni i Hercegovini⁹⁹.

Tijekom 2018. godine u Bosni i Hercegovini došlo je do dramatičnog porasta broja stranih državljana, koji uglavnom koriste Bosnu i Hercegovinu za tranzit prema zemljama Europske unije. U većini slučajeva radi se o neregularnim migrantima koji su u Bosnu i Hercegovinu ušli ili ulaze bez ikakvih identifikacionih dokumenata, na mjestima koja, prema informacijama dobijenim od nadležnih organa, nisu predviđena za prelazak državne granice. Većina ovih osoba iskazala je nakanu da traži azil, iako je za njih Bosna i Hercegovina uglavnom zemlja tranzita.

Institucija Ombudsmana je u razdoblju od travnja do listopada 2018. godine provela monitoring stanja u ovoj oblasti, te je zaključak Ombudsmana da se u Bosni i Hercegovini trenutačno odvija proces tzv. mješovitih migracija. Preklapaju se motivi migracija, tako da imamo strance koji su u potrazi za boljim uvjetima života ili tzv. ekonomski migranti (državljanima Pakistana, Irana, Iraka, Maroka, Tunisa, Alžira, Libije) i strance koji traže utočište/lica pod međunarodnom pravnom zaštitom (Sirija). Povećan i nekontroliran ulazak stranih državljana u Bosnu i Hercegovinu i kontinuitet tog procesa, zahtijevaju obvezu dodatnog mobiliziranja materijalnih, finansijskih i ljudskih resursa kojima Bosna i Hercegovina ne raspolaže. Imajući u vidu svakodnevni rast broja migranata u Bosni i Hercegovini neophodno je da nadležni organi poduzmu dodatne mjere na zaštiti državne granice Bosne i Hercegovine i posebno sigurnosti građana Bosne i Hercegovine.

⁹⁷ Saopćenje za javnost od 21.05.2018.g. <https://www.ombudsman.gov.ba/Novost.aspx?newsid=978&lang=BS>; Saopćenje za javnost od 27.12.2018.g. <https://www.ombudsman.gov.ba/Novost.aspx?newsid=1148&lang=BS>

⁹⁸ Obavijest o Zaključku Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, broj: 05-07-1-1208-30-1/18 od 04.05.2018. godine. Vijeće ministara je na svojoj 140. sjednici koja je održana 26.04.2018. godine, razmatralo informaciju o problemima migranata i zadužilo Instituciju ombudsmana da sačini izvješće;

⁹⁹ Izvješće prezentirano na press konferenciji u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine dana 10.01.2019. godine i upućeno svim nadležnim organima na dalje postupanje

Prema pokazateljima, zaključno sa 31.10.2018. godine, u Bosni i Hercegovini registrirano je oko 22.000 stranih državljana. U listopadu 2018. godine, procjena je da se nalazi oko 5.000 neregularnih migranata. Intervjui s migrantima zatečenim u Bosni i Hercegovini pokazuju da susjedne države ne vrše njihovu registriranje, upravo u nakani da se izbjegne njihov povratak, kroz proces ponovnog prihvata. Prilivom stranih državljana u Bosni i Hercegovini pojavili su se prvi problemi u procesu ponovnog prihvata migranata u susjedne države. Služba za poslove sa strancima ukazala je na problem krijumčarenja stranaca, a prema podacima zaprimljenim od strane Granične policije Bosne i Hercegovine do sada procesuirani slučajevi i prikupljeni kriminalističko-obavještajni podatci, ukazuju na više pojava oblika krijumčarenja ljudi.

U vezi sa Unsko-sanskim kantonom, cijeneći da je situacija na području ovog kantona kulminirala u listopadu 2018. godine, i nakon posjeta Ombudsmani su zaključili da je izostala podrška organa vlasti Bosne i Hercegovine lokalnim zajednicama, kako u Bihaću tako i Velikoj Kladuši¹⁰⁰. I pored velike skrbi i napora koji se čine na zbrinjavanju stranih državljana od strane lokalne zajednice, uvjeti u kojima borave ispod su svakog minimuma.

Ombudsmani su u Specijalnom izvješću konstatirali stanje u Bosni i Hercegovini koje se odnosi na migracije i azil, istakli i pojedine pozitivne primjere, te uvažavajući stvarnu situaciju i relevantno domaće i međunarodno zakonodavstvo, Vijeću ministara Bosne i Hercegovine uputili sljedeće

PREPORUKE:

- Aktivirati sve mjere predviđene Strategijom u oblasti migracija i azila i Akcionim planom za razdoblje 2016.-2020. godine, koje, između ostalog, uključuju: povećanje učinkovitosti i nadzora i kontrole državne granice Bosne i Hercegovine, značajno unaprjeđenje sustava kontrole ulaska i boravka stranaca u Bosni i Hercegovini, podizanje na višu razinu zaštitu sigurnosti građana Bosne i Hercegovine;
- Uz postojeće smještajne kapacitete namijenjene za smještaj svih kategorija migranata, odnosno azilanata, za slučaj značajnog povećanog priliva stranih državljana obezbijediti dodatne smještajne kapacitete;
- Uspostaviti zorne operativne procedure za postupanje svih nadležnih tijela s jasnim definiranjem organa/osoba za odlučivanje u slučajevima koje nije moguće predvidjeti procedurama. Posebno treba definirati ulogu međunarodnih organizacija, nevladinih organizacije, te volontera, kako bi sustavno i na adekvatan način bila iskorištena njihova spremnost da pomognu u procesu;

¹⁰⁰ Prema informacijama dobijenim na sastanku od dana 08.10.2018. godine predstavnici Velike Kladuše prvi sastanak sa predstavnicima Ministarstva sigurnosti održala su tek u srpnju 2018. godine. Na sastanku je iznesen plan zbrinjavanja migranata na području Unsko-sanskog kantona, te je konstatirano da je u Vijeću ministara Bosne i Hercegovine postignut dogovor da se izgradi prihvatni centar – Medeno Polje. Radi se o zemljištu koje je vlasništvo Agrokomerca na kojem je postavljeno 60 šatora (donacija iz Austrije). Da bi se prihvatni centar stavio u funkciju, od strane IOM-a upućen je zahtjev za priključak vode JKP ViK. Međutim JKP ViK nije mogao uspostaviti redovan dotok vode bez suglasnosti vlasnika (Agrokomerca), te je od Nadzornog odbora Agrokomerca zatražio suglasnost koja još uvijek nije postignuta. Općinsko vijeće je na tematskoj sjednici donijelo Zaključak kojim je upozorilo da ne prihvata da se na području Velike Kladuše grade prihvatni centri, a vodeći se stavom Europske unije prema kojem, Europska unija neće financirati izgradnju centara koji se nalaze u krugu granice od 30 km. Zaključak je upućen Ministarstvu sigurnosti i međunarodnim organizacijama. Od tada do dana posjete predstavnika Institucije ombudsmana nije bilo kontakata od strane Ministarstva kao ni od strane predstavnika Službe za poslove sa strancima.

- Povećati broj kadrovskog osoblja, odnosno jačati kapacitete institucionalnih mehanizama nadležnih za postupanje po pitanju migracija, uključujući Sektor za azil, Graničnu policiju Bosne i Hercegovine i Službu za poslove sa strancima;
- Uspostaviti operativno tijelo sa visokim stupnjem mobilnosti i potpune involviranosti članova tog tijela na rješavanje problema migracija, a u odnosu na njihove redovne poslove i radne zadatke. Operativnost i djelovanje ovog tijela treba da bude 24 sata;
- Zatražiti financijsku, materijalno-tehničku podršku, te ljudske resurse od Europske unije, IOM-a, UNHCR-a, ICRC-a, UNICEF-a, UN Women-a, Save the Children-a, te drugih aktera koji raspolažu resursima i koji imaju mandat djelovanja u ovoj oblasti;
- Kontinuirano održavati regionalne sastanke na visokoj razini sa susjednim državama i državama koje se nalaze na ruti kretanja svih kategorija migranata u cilju definiranja zajedničke strategije djelovanja, a s obzirom na evidentne različite prakse nekih od država, koje ukazuju i na moguće odstupanje od međunarodnih standarda u zbrinjavanju različitih kategorija migranata;
- Pokrenuti postupak zaključivanja ugovora o ponovnom prihvatu sa državama iz kojih su registrirani stranci, a sa kojima još takvi sporazumi nisu potpisani, kao npr. Alžir i Maroko.

4.8. Specijalno izvješće o izgledu, uporabi i zaštiti državnih, odnosno službenih obilježja u Bosni i Hercegovini

Zastupnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine¹⁰¹ usvojio je zastupničku inicijativu, kojom se predlaže da Institucija ombudsmana izradi „Specijalno izvješće o izgledu, uporabi i zaštiti državnih, odnosno službenih obilježja u Bosni i Hercegovini“¹⁰².

Imajući u vidu zastupničku inicijativu Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Ombudsmani su dana 20.12.2016. godine donijeli zaključak¹⁰³ kojim se usvaja zastupnička inicijativa o potrebi izrade Specijalnog izvješća o izgledu, uporabi i zaštiti državnih, odnosno službenih obilježja u Bosni i Hercegovini¹⁰⁴. S ciljem sagledavanja stanja u vezi sa izgledom, uporabom i zaštitom državnih, odnosno službenih obilježja u Bosni i Hercegovini i njenim entitetima, te Brčko distriktu Bosne i Hercegovine, Ombudsmani su koristili metodologiju koja se bazira na prezentiranju relevantnih odredbi Ustava Bosne i Hercegovine, Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, Ustava Republike Srpske, ustava kantona/županija, Statuta Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, statuta gradova i opština/općina u Republici Srpskoj¹⁰⁵ i u Federaciji Bosne i Hercegovine¹⁰⁶. Nadalje, prezentirane su i odredbe zakona na

¹⁰¹ Na svojoj 39. Sjednici održanoj 14.12.2016. godine

¹⁰² U obrazloženju poslaničke inicijative se navodi: „Bosna i Hercegovina, njeni entiteti - Republika Srpska i Federacija Bosne i Hercegovine, Brčko distrikt Bosne i Hercegovine i svih deset kantona/županija u sastavu Federacije Bosne i Hercegovine imaju svoja državna, odnosno službena obilježja ili simbole. Pod pojmom državna, odnosno službena obilježja podrazumijevaju se grb, zastava i himna Bosne i Hercegovine, njenih entiteta, odnosno kantona u sastavu Federacije Bosne i Hercegovine. Izgled obilježja (grb i zastava) propisan je Ustavom Bosne i Hercegovine, ustavima Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine i ustavima, odnosno posebnim zakonima kantona. S druge strane, uporaba i zaštita državnih, odnosno službenih obilježja uređuje se, u pravilu, posebnim zakonima kojima se određuju i kaznene odredbe za slučaj uporabe ovih obilježja ili simbola suprotno odredbama navedenih zakona. Izvješće Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine treba da sadrži pregled ustavnih, odnosno zakonskih odredbi u Bosni i Hercegovini koje se odnose na izgled državnih, odnosno službenih obilježja, te njihovu uporabu i zaštitu, posebno u odnosu na konstitutivnost sva tri naroda u Bosni i Hercegovini kao i Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine od 2006. godine u vezi s tim.“

¹⁰³ Zaključak broj Oi-K-Sa-191/16

¹⁰⁴ Shodno usvajanju poslaničke inicijative registriran je predmet broj Ž-SA-05-94/17 i formirana je radna skupina za izradu Specijalnog izvješća

¹⁰⁵ Banja Luka, Bijeljina, Doboj, Prijedor, Zvornik, Trebinje, Istočno Sarajevo

svim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini kojima se uređuje pitanje izgleda, uporabe i zaštite državnih, odnosno službenih obilježja, uz ukazivanje na odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine te Ustavnog suda Republike Srpske. Prilikom izrade ovog Specijalnog izvješća, Ombudsmeni su imali u vidu i međunarodne standarde.

U svojim zaključnim razmatranjima Ombudsmeni su istakli da je Bosna i Hercegovina demokratska država koja funkcionira sukladno ustavima i zakonima, oslanjajući se na štovanje ljudskog dostojanstva, slobode i jednakosti. Ustavom Bosne i Hercegovine zorno je definirano da će Bosna i Hercegovina i oba entiteta osigurati najvišu razinu međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda i da je uživanje prava i sloboda, predviđenih u Ustavu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I Ustava, osigurano svim osobama u Bosni i Hercegovini, bez diskriminacije po bilo kojem osnovu, kao što je: spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovinsko stanje, status po rođenju ili drugi status.

U Specijalnom izvješću je konstatirano koja zakonodavna tijela u Bosni i Hercegovini nisu postupila sukladno odlukama ustavnih sudova u Bosni i Hercegovini. Međutim, Ombudsmeni su istodobno ukazali i da prilikom izrade ovog Specijalnog izvješća, zbog ograničenih ljudskih i finansijskih resursa, nisu bili u mogućnosti da istraže da li su i na koji način sva nadležna zakonodavna tijela, na svim razinama vlasti, donosili odluke u svezi sa službenim obilježjima, posebno da li su konstitutivni narodi i ostali u Bosni i Hercegovini bili uključeni u postupke donošenja ovih odluka i da li se vodilo računa o njihovim pravima i interesima.

Ombudsmeni su Specijalno izvješće sa Preporukama uputili nadležnim zakonodavnim tijelima u Bosni i Hercegovini i to Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske, Skupštini Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, skupštinama kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine, Skupštinama gradova u Republici Srpskoj i skupštinama gradova i općina u kojima su sjedišta kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine¹⁰⁷.

Ombudsmeni su uputili Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske, Skupštini Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, skupštinama kantona/županija u Federaciji Bosne i Hercegovine, skupštinama gradova u Republici Srpskoj, skupštinama gradova i općina u kojima su sjedišta kantona/županija u Federaciji Bosne i Hercegovine

PREPORUKU:

- *Pozivaju se sva zakonodavna tijela u Bosni i Hercegovini da shodno međunarodnim standardima i domaćem zakonodavstvu, a prije svega vođena načelima Povelje Ujedinjenih naroda, Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima i Općim okvirnim*

¹⁰⁶ Svi gradovi/općine u kojima se nalaze i sjedišta kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine (gradovi: Bihać, Sarajevo, Mostar, Široki Brijeg, Goražde, Tuzla, Zenica; općine: Livno, Orašje, Travnik)

¹⁰⁷ Izvješće je prezentirano na tiskovnoj konferenciji u sjedištu Institucije ombudsmana, u Banja Luci, na Međunarodni dan ljudskih prava, 10.12.2018. godine, a nakon press konferencije upućen je svim zakonodavnim tijelima na svim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini

sporazumom o miru u Bosni i Hercegovini, kao i njegovim aneksima prilikom kreiranja i usvajanja državnih, odnosno službenih obilježja osiguraju punu nacionalnu ravnopravnost, demokratske odnose i najviše standarde ljudskih prava i sloboda konstitutivnih naroda, ostalih i svih građana Bosne i Hercegovine.

Tijekom 2019. godine Ombudsmani će pratiti realiziranje navedene Preporuke.

4.9. Vladina i ministarska imenovanja

Ombudsmani su u 2018. godini zaprimili 115 žalbi¹⁰⁸ koje se odnose na povrede odredbi Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine¹⁰⁹ i Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske. U cilju otklanjanja utvrđenih nedostataka u postupcima imenovanja u organima u kojima se primjenjuje Zakon o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima, Ombudsmani su izdali 40 preporuka¹¹⁰.

Žalbeni navodi ukazuju na povrede osnovnih načela zakona prilikom provođenja postupaka imenovanja i razrješenja članova upravnih i nadzornih odbora u javnim poduzećima i ustanovama, neprimjenu objektivnih kriterija i netransparentnost u postupku odlučivanja, povrede odredbi Zakona o sukobu interesa u institucijama i tijelima vlasti tijekom imenovanja, nepostupanja po odredbama pozitivnog zakonodavstva koje propisuju postupak po prigovoru na odluke o imenovanju, i dr.

Ombudsmanima se nerijetko obraćaju organi vlasti tražeći pojašnjenja u vezi primjene, odnosno tumačenja odredbi zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima.

Ombudsmani su zaprimili akt Ministarstva financija Republike Srpske¹¹¹ u kojem je navedeno sljedeće: „*Molimo Vas da nam date mišljenje, u kom roku bilo koji član javnosti može podnijeti prigovor na konačno imenovanje u postupku otvorene konkurencije sukladno Zakonu o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 25/03).*“

Nakon razmatranja dostavljenog zahtjeva Ombudsmani zaključuju da je nesporno da odredbama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske nije propisan rok za podnošenje prigovora na konačno imenovanje što svakako može biti otežavajuća okolnost u radu nadležnim organima koji primjenjuju ovaj Zakon, zatim dovesti do različitog postupanja organa a što u konačnici može otežati ili onemogućiti građane u ostvarivanju njihovih prava. S tim u svezi, Ombudsmani drže, da nepropisivanje ovog roka ne može biti isprika nadležnim organima za uskraćivanje prava građana na učinkovit pravni lijek, a posebice ako se ima u vidu da tijelo koje provodi postupak imenovanja, primjenjuje odredbe ovog Zakona u punom obimu, pa samim

¹⁰⁸ Tijekom 2017. godine u Instituciji ombudsmana je bilo registrirano 105 žalbi koje se odnose na povrede odredaba Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima

¹⁰⁹ „Službene novine FBiH“, br. 12/03, 34/03 i 65/13

¹¹⁰ Tijekom 2017. godine Ombudsmani su izdali 16 preporuka

¹¹¹ Akt br. 06.07/012-874-1/18 od 26. 06. 2018. godine

tim mora voditi računa da ispoštuje osnovna načela na način da u postupku provođenja imenovanja svim zainteresiranim osobama, odnosno bilo kojem članu javnosti osigura mogućnost korišćena prava na prigovora na konačno imenovanje.

Upravo zbog svega navedenog, a uzimajući u obzir da odredba članka 18. ovog Zakona propisuje „*Ovaj zakon će se čitati zajedno i kao dopuna postojećim zakonima, pravilima i propisima Republike Srpske, odnosno Bosne i Hercegovine, osim ako ti zakoni, pravila i postupanje nisu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona...*“, Ombudsmeni su mišljenja da se organ prilikom određivanja roka za prigovor može pozvati na odredbe drugih zakona, propisa i pravila na način kako je to definirano citiranim odredbom. Naime, kao dopuna ovom Zakonu mogu se čitati i primijeniti odredbe Zakona o općem upravnom postupku Republike Srpske. Ombudsmeni podsjećaju da se konačno imenovanje objavljuje u „Službenom glasniku Republike Srpske“ i da rok koji organ odredi za prigovor mora biti isti i za učesnike natječajne procedure, ali i ostale članove javnosti. Ombudsmeni zaključuju da je tijelo koje provodi postupak imenovanja odgovorno za primjenu načela propisanih odredbom članka 3. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske i zakonito provođenje postupka konačnog imenovanja.

Ombudsmeni cijene neophodnim ukazati na potrebu da organi javne vlasti, prilikom imenovanja u tijela upravljanja i nadzora, ne imenuju uposlenike, koji u obavljanju svakodnevnih radnih zadaća imaju doticaj sa oblašću ili djelatnošću za koju se imenuje u organ upravljanja, jer se na takav način dovodi u pitanje objektivnost i transparentnost rada navedenih tijela i gubi povjerenje građana u rad javnih tijela.

Postupajući po žalbama u ovoj oblasti, Ombudsmeni donose nalaz i zaključak, odnosno preporuku, prije svega, utvrđujući da li su u konkretnom postupku imenovanja ispoštovane odredbe zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima, te analizom zakonskih i podzakonskih akata relevantnih prilikom provođenja pojedinog postupka imenovanja, odnosno na koje primjena zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima upućuje.

Ombudsmeni su zabrinuti zbog niskog stupnja realiziranja preporuka upućenih mjerodavnim tijelima.

Primjer: U postupku provedbe Javnog natječaja za izbor i imenovanje ravnatelja Javnog poduzeća „Radio-televizija Livno“ d.o.o. Livno, žalitelj¹¹² je dobio Obavijest o nepotpunoj dokumentaciji, jer nije dostavio Uvjerenje o nekažnjavanju. Ombudsmeni su izdali Preporuku¹¹³ kojom se Nadzornom odboru preporučuje da, poništi Odluku o izboru i imenovanju ravnatelja „Radio-televizije Livno“ d.o.o. Livno, i poduzme sve neophodne mjere i radnje kojima će se osigurati da se imenovanje ravnatelja izvrši uz puno štovanje postupka i načela utvrđenih Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, kao i drugim važećim domaćim zakonima i međunarodnim konvencijama. Nadzorni odbor obavijestio je Instituciju ombudsmana „da je procedura izbora i imenovanja JP RTV Livno d.o.o. Livno provedena sukladno zakonskoj proceduri, te da je prijava na natječaj slobodna volja pojedinca, da kandidati koji se odluče prijaviti na natječaj moraju ispuniti opće i posebne uvjete

¹¹² Ž-LI-05-90/18

¹¹³ P-182/18

navedene u natječaju i pribaviti traženu dokumentaciju, kako bi sudjelovali u natječajnoj proceduri“. Ombudsmeni su podneskom od 01.10.2018. godine, obavijestili Skupštinu Javnog poduzeća „Radio-televizija Livno“ d.o.o. Livno, o neizvršavanju izdate preporuke.

Primjer: Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimili su žalbu podnosioca¹¹⁴, koji ukazuje na nepravilnosti u postupku izbora i imenovanja četiri člana Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu koja imenuje Vlada Kantona Sarajevo, te kršenje Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo. Nakon provedenog postupka, Ombudsmeni su Vladi Kantona Sarajevo izdali Preporuku¹¹⁵ da razmotri mogućnost izmjene Zakona o državnoj službi Kantona Sarajevo i to u smislu jasnog definiranja uvjeta pod kojim državni službenik može biti član u upravnom odboru, nadzornom odboru, skupštini, upravi ili menadžmentu, ili u svojstvu ovlaštene osobe, a uz uvažavanje navoda iz Preporuke. Preporuka nije realizirana.

Primjer: Ombudsmanima se obratio podnositelj žalbe¹¹⁶ sa prigovorom na postupak izbora i imenovanja ravnatelja Komunalnog javnog društva d.o.o. Maglaj, po osnovu Javnog natječaja za izbor i imenovanje ravnatelja Komunalnog javnog društva d.o.o. Maglaj, ističući povredu odredbi Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH i odredbi Zakona o javnim poduzećima Federacije Bosne i Hercegovine¹¹⁷. Nakon provedenog istražnog postupka, Ombudsmeni su donijeli nalaz i zaključak, kojim navode žalitelja, a kojim ukazuje na „brzinu i tajnovitost postupka“ po Javnom natječaju, kao i pravilnost samog postupanja, smatraju neosnovanim. Uvidom u kompletnu natječajnu dokumentaciju, utvrđeno je da je postupak imenovanja u cijelosti proveden sukladno odredbama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH. Navod žalitelja da mu u Obavijesti, koja mu je dostavljena, nije navedena pouka o pravnom lijeku, Ombudsmanima nije bio dovoljan osnov za izdavanje preporuke za poništenje, jer činjenica da je žalitelj neometano blagovremeno podnio prigovor, ukazuje da mu pravni lijek nije uskraćen. Prilikom utvrđivanja osnovanosti dijela žalbenih navoda kojim se izražava sumnja u validnost diplome i izdate potvrde o radnom iskustvu izabranog kandidata, izvršen je uvid u tekst Javnog natječaja i utvrđeno je da su istim, pored općih uvjeta, propisani i posebni uvjeti, te je izvršen uvid u dostavljenu dokumentaciju o stručnoj spremi i radnom iskustvu izabranog kandidata, što nedvojbeno ukazuje da isti posjeduje traženu stručnu spremu i duljinu radnog iskustva. Nadalje, konstatirano je da nisu osnovani navodi žalitelja da Nadzorni odbor nije mogao donijeti ispravnu odluku o validnosti diplome izabranog kandidata, s obzirom na to da nijedan član Nadzornog odbora nije pravnik, jer je člankom 9. stavak 3. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH propisano da se, prilikom imenovanja povjerenstva za izbor, vodi računa o zakonu ili statutu temeljem kojeg je osnovan organ. Uvidom u Statut Komunalnog javnog društva d.o.o. Maglaj od 05.02.2009. godine nije utvrđeno da je poseban postupak propisan, niti je određen sastav povjerenstva za izbor.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili prigovor¹¹⁸ na Odluku o imenovanju ravnatelja Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, u kojem se ukazuje da je

¹¹⁴ Ž-SA-05-1292/17

¹¹⁵ P-65/18

¹¹⁶ Ž-SA-05-1294/17

¹¹⁷ Službene novine FBiH, br. 8/05, 81/08, 22/09 i 109/12

¹¹⁸ Ž-SA-05-805/17

tijekom procedure izbora i imenovanje na navedenu poziciju pogrešno primijenjen Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH. Ombudsmeni su razmotrili cjelokupnu dokumentaciju iz spisa predmeta i zaključili da je sporna Odluka o imenovanju ravnatelja Fonda donesena 2015. godine, dok je žalitelj protiv iste podnio prigovor Instituciji ombudsmana 2017. godine. Iako Zakon o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine ne propisuje rok za podnošenje prigovora, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine cijene da se prilikom podnošenja prigovora, zainteresirane osobe moraju pridržavati određenog roka, jer se u protivnom nameće pitanje svrsishodnosti vođenja postupaka okončanih nekoliko godina unazad. U odnosu na ključne žalbene navode iz prigovora, koji su se odnosili na to da imenovani kandidat nije ispunjavao uvjete propisane Javnim natječajem, odnosno nepodudaranjem informacija u Potvrdi o radnom iskustvu izdatoj od ravnatelja Securitas BH d.o.o. Sarajevu i aktu Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine o radnom iskustvu imenovanog kandidata, Ombudsmeni su konstatareli da je nesporno da postoji neslaganje podataka, istodobno naglašavajući da se ne mogu upustiti u ocjenu da li je takvo neslaganje nastalo kao rezultat krivotvorenja podataka, ili drugih radnji, posebno zbog činjenice da se kod Kantonalnog tužiteljstva u Sarajevu vodi kazneni postupak o istome. U svezi sa navodima iz prigovora kojima se ukazuje da je žalitelj morao imati prednost pri zapošljavanju zbog činjenice da je osoba sa invaliditetom, Ombudsmeni su se već ranije očitovali izdavanjem Preporuke¹¹⁹, koja se odnosila na povredu odredbi Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine¹²⁰ u postupku izbora i imenovanja ravnatelja Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, i kojom je Vladi Federacije Bosne i Hercegovine preporučeno da preispita Odluku o davanju suglasnosti na imenovanje ravnatelja Fonda. Navedena Preporuka Ombudsmana Bosne i Hercegovine nije realizirana.

Primjer: Ombudsmanima za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Skupština opštine Laktaši je dana 23.11.2017. godine, prosljedila odgovor na prigovor žaliteljice, a u svezi postupka izbora i imenovanja ravnatelja JU Centar za socijalni rad Laktaši.¹²¹ Ombudsmeni su proveli postupak istraživanja i donijeli Preporuku¹²², kojom je odgovornom javnom službeniku naloženo je da bez odlaganja poništi javni natječaj o izboru i imenovanju, kao i rješenje o imenovanju ravnatelja JU Centar za socijalni rad Laktaši. Odgovorni javni službenik je dostavio odgovor¹²³ na Preporuku iz čije sadržine proizilazi da ona neće biti ispoštovana.

Primjer: Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, primili su prigovore,¹²⁴ a u svezi postupka izbora i imenovanja ravnatelja JP Regionalne deponije "Dep-ot" d.o.o. Banja Luka. Ombudsmeni su proveli postupak i donijeli Preporuku.¹²⁵ Odgovorni javni službenik je dostavio odgovor na izdatu preporuku u kome navodi da se odlaže donošenje odluke po preporuci Ombudsmana Bosne i Hercegovine do okončanja upravnog spora pred Sudom Bosne i Hercegovine broj: S1 3 U 026382 17 Fp, i prekršajnih postupaka pred Osnovnim sudom Banja Luka po prekršajnim nalogima Agencije za zaštitu osobnih podataka Bosne i Hercegovine." Preporuka se smatra neispoštovanom.

¹¹⁹ P-15/16

¹²⁰ "Službeni glasnik BiH" br. 59/09 i 66/16

¹²¹ Ž-BL-05-05-830/17

¹²² P-2/18

¹²³ Akt br. 01-111-69/17 od dana 12.01.2018.

¹²⁴ Ž-BL-04-580/17, Ž-BL-05-590/17, Ž-BL-05-610/17

¹²⁵ P-315/17

V ODJEL ZA EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA

U izvještajnom periodu zaprimljeno je 825 žalbi, tako da su zajedno sa prenesenim predmetima iz ranijih godina (437) u radu ukupno bila 1262 predmeta. U odnosu na 2017. godinu zaprimljeno je 70 žalbi više, ili 9,27 %. Završeno je 748, a ostalo u radu 514 predmeta. Najviše žalbi upućeno je zbog povrede prava iz radnih odnosa – 355, zatim slijede žalbe koje se odnose na povrede prava na mirovinu – 191, komunalne usluge – 97, socijalnu skrb – 76, zdravstvo – 61, obrazovanje – 24, ekologiju i zaštitu okoliša – 18 te 5 žalbi koje se odnose na javne prihode.

Povrede prava	Broj predmeta
Radni odnosi	355
Mirovine	191
Komunalne usluge	97
Socijalna skrb	76
Zdravstvo	61
Obrazovanje	24
Ekologija i zaštita okoliša	18
Javni prihodi	5
UKUPNO	825

U sarajevskom uredu zaprimljeno je 366 žalbi, banjalučkom 228, brčanskom 125, mostarskom 58 i 48 žalbi u livanjskom uredu.

Iz nadležnosti Odjela izdato je 77 preporuka od kojih je realizirano 18, a nije realizirano 14. U 23 predmeta po izdatim preporukama je ostvarena suradnja, a za 22 izdate preporuke nije zaprimljen odgovor.

U predmetima iz banjalučkog ureda realizirana je 51 preporuka, sarajevskog 43, livanjskog 7, mostarskog 1, a nema realiziranih preporuka u predmetima u brčanskom uredu.

Ekonomska, socijalna i kulturna prava, iako se jamče Ustavom Bosne i Hercegovine i ustavima entiteta te uređuju pojedinačnim zakonima, primijetno je da veliki broj građana živi u siromaštvu i suočava se s društvenom isključenošću.

U tom smislu, poduziman je niz aktivnosti u cilju zaštite prava najosjetljivijih i najugroženijih kategorija građana, posebno neuposlenih i osoba s invaliditetom, umirovljenika, starih i nemoćnih osoba, osoba koje traže posao itd. Spekter zaštite prava pomenutih kategorija odnosi se uglavnom na nepravilnosti u provedbi natječajnih procedura, povrede prava iz radnog odnosa, mirovinskog osiguranja, zdravstvenog i socijalnog osiguranje, minimalnu egzistenciju, nemogućnost plaćanja komunalnih usluga i shodno tomu isključivanje domaćinstava s vodovodne i elektro mreže suprotno međunarodnim standardima itd.

Neuposlenost je poprimila velike razmjere u Bosni i Hercegovini, a građani u kontaktu sa Ombudsmanima, često ističu da su diskriminirani prilikom prijema u radni odnos po raspisanim natječajima, da nemaju jednake mogućnosti dobiti posao te, da su često raspisani natječaji namješteni. Ukazano je i na problem dostupnosti, a prije svega učinkovitosti pravnih lijekova u natječajnim procedurama. Svjesni svoje bespomoćnosti, a u želji da sebi i članovima svoje

obitelji osiguraju egzistenciju, građani Bosne i Hercegovine, nerijetko i cijele obitelji, prinuđeni su napuštati svoje domove i odlaziti na rad u druge zemlje.

Sukladno navedenom demografska slika društva u Bosni i Hercegovini je više nego zabrinjavajuća.

5.1. Pravo na rad

Kao žalbene razloge građani najčešće ističu nepravilnosti u provedbi natječajnih procedura, neuplaćivanje doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje, povrede prava osoba sa invaliditetom, nezakonito otkazivanje ugovora o radu, spornost nadležnih organa u postupcima ostvarivanja prava iz radnog odnosa te dugotrajno vođenje stečajnih postupaka nakon kojih ne ostvare svoja prava.

S obzirom na to da pravo na rad podrazumijeva pravo na jednak pristup radu, te obvezu države da poduzme konkretne mjere i radnje kako bi građanima omogućila ostvarivanje ovog prava, ipak je zamijetan veliki broj žalbi koje se odnose na povrede natječajnih procedura.

Primjer: Ombudsmani ukazuju i na primjer dobre suradnje sa Ministarstvom unutarnjih poslova Tuzlanskog kantona po predmetu žalitelja koji¹²⁶ je istaknuo da Ministarstvo unutarnjih poslova Tuzlanskog kantona, nije postupilo po Rješenju Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje – Kantonalne administrativne službe u Tuzli, od 30.09.2017. godine, kojim se žalitelju, invalidu II kategorije invalidnosti, u radnom odnosu u Ministarstvu unutarnjih poslova Tuzlanskog kantona, Policijska uprava Tuzla, priznaje pravo na raspoređivanje, pravo na uposlenje na drugom odgovarajućem poslu koji ne iziskuje bimanuelni rad i veću spretnost i snagu desne ruke kao i pravo na odgovarajuću naknadu plaće, počev od 13.02.2017. godine. Ministarstvo je tvrdilo da ne postoji radno mjesto na koje bi se žalitelj mogao rasporediti, ali je nakon druge intervencije Ombudsmana žalitelj raspoređen na poslove pisarnice i kurirske službe u Odjelu za administraciju Tuzla, počev od dana 02.04.2018. godine.

Primjer: Podnesene žalbe¹²⁷ odnose se na Odluku o visini, načinu i postupku ostvarivanja prava na naknadu za prijevoz na posao i prijevoz sa posla u institucijama Bosne i Hercegovine, koju je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo na 111. sjednici održanoj dana 24.08.2017. godine.

U istražnom postupku je utvrđeno da predmetna Odluka nije u suglasnosti sa Zakonom o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine, jer isti jamči ovo pravo uposlenicima dok je Odlukom to pravo ograničeno. Ombudsmani su Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine izdali Preporuku¹²⁸: *Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da započne dijalog sa reprezentativnim sindikatima u cilju donošenja nove Odluke kojom bi se otklonile sve nejasnoće i na adekvatan način uredilo ovo iznimno važno pitanje za sve uposlene u institucijama Bosne i Hercegovine; Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da se izmijeni sporna odredba članka 41 stavak (1) Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine koja je predstavljala temelj za koncipiranje*

¹²⁶ Ž-BR-04-218/17

¹²⁷ Ž-SA-06-881/17, Ž-SA-04-1022/17 i Ž-SA-0465/17

¹²⁸ Preporuka broj: P-19/18 od 25.01.2018. godine

ovog modela obračuna naknada za prijevoz na posao i prijevoz sa posla i da se ponovno unesu riječi „javnim prijevozom“. Da o načinu realiziranja preporuke obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine u roku od 60 (šezdeset) dana od dana prijema preporuke.

Dana 30.07.2018. godine, zaprimljen je akt Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predsjedavajućeg Zastupničkog doma, broj: 01-50-2-13-71/18 od 25.07.2018. godine, u kojem se pored informacije da je Preporuka Ombudsmana Bosne i Hercegovine dostavljena Zajedničkom povjerenstvu za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Institucija ombudsmana obavještava da se u parlamentarnoj proceduri nalazi Prijedlog zakona o dopuni Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine...

Primjer: Žalbeni¹²⁹ navodi se odnose na nezakonit otkaz ugovora o radu u Javnom poduzeću „Lokom“ d.o.o Sarajevo. U istražnom postupku je utvrđeno da navedeno Javno poduzeće nema Pravilnik o stegovnoj odgovornosti, a iz čega proizilazi da nema klasifikaciju povreda radnih obveza, nema pravila postupanja za utvrđivanje stegovne odgovornosti, kao ni sankcije za povrede radnih obveza. Otkaz ugovora o radu je dat bez davanja otkaznog roka. Izdata je Preporuka¹³⁰ ravnatelju Javnog poduzeća „Lokom“ Sarajevo: *da poništi Odluku o otkazu ugovora o radu, broj: 834/18 od dana 26.06.2018. godine; da odmah po prijemu preporuke Ombudsmana Bosne i Hercegovine pristupi usvajanju Pravilnika o stegovnoj odgovornosti, sukladno članku 63. Statuta JP „Lokom“, a nakon čega će, u slučaju postojanja osnova, pokrenuti stegovni postupak i provesti ga na način propisan usvojenim Pravilnikom o stegovnoj odgovornosti; da obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.* Kako odgovor po izdatoj preporuci nije dostavljen, Institucija ombudsmana je podneskom od 18.12.2018. godine, urgirala postupanje po preporuci.

Primjer: Podnositelj žalbe¹³¹ je djelatnik Federalne uprave policije, koji je Rješenjem ravnatelja od 12.12.2017. godine, upućen na ocjenu zdravstvene sposobnosti. Uložio je žalbu na doneseno rješenje, a na ocjenu zdravstvene sposobnosti pozvan je da dođe 26.12.2017. godine, iako doneseno rješenje nije postalo pravomoćno.

Zbog neodazivanja na ocjenu zdravstvene sposobnosti protiv žalitelja je pokrenut interni postupak i to zbog osnova sumnje da je počinio težu povredu službene dužnosti. Žalitelj je u ostavljenom roku uložio žalbu na Rješenje, kojim se upućuje na ocjenu zdravstvene sposobnosti, a dana 08.01.2018. godine preuzima Rješenje ravnatelja od 05.01.2018. godine, kojim je suspendiran počev od 09.01.2018. godine. Ombudsmani su izdali Preporuku¹³², ravnatelju Federalne uprave policije: *da razmotri mogućnost poništenja Rješenja broj: 09/19/1-34-2-551 od 12.12.2017. godine i svih upravnih akata donesenih u stegovnom postupku pokrenutom protiv žalitelja.* Federalna uprava policije je obavijestila Instituciju ombudsmana da je u cijelosti postupljeno po izdatoj preporuci, te da je žalitelj vraćen na posao.

Primjer: Podnositelj žalbe¹³³ ukazuje da je Školski odbor Osnovne glazbene škole „Tomislavgrad“ iz Tomislavgrada, raspisao Natječaj za popunu radnih mjesta koji je dana

¹²⁹ Ž-SA-04-763/18

¹³⁰ P-239/18 od 19.10.2018. godine,

¹³¹ Ž-SA-05-267/18

¹³² P-165/18 od 05.07.2018. godine

¹³³ Ž-LI-04-233/18

09.08.2018. godine, objavljen na stranicama Kantonalnog zavoda za upošljavanje Livno. Žaliteljeva prijava na natječaj je odbačena jer nije dostavio potpunu dokumentaciju, odnosno uvjerenje o nekažnjavanju. Ombudsmani su Školskom odboru Osnovne glazbene škole „Tomislavgrad“ iz Tomislavgrada, izdali preporuku¹³⁴: *da poništi Odluku broj: 105-VIII-18 od 22.08.2018. godine, kojom se utvrđuje da žalitelj ne ispunjava sve uvjete natječaja za radno mjesto učitelj glasovira, te se ne može primiti na ovo radno mjesto; da poništi Odluku broj: 106-VIII-18 od 22.08.2018. godine, kojom se utvrđuje da žalitelj nije dostavio potpunu dokumentaciju u prijavi na natječaj za radno mjesto profesor solfeggia, te se ne može primiti na ovo radno mjesto; da poništi Rješenje broj: 138-IX-18 od 14.09.2018. godine, kojim se žalba žalitelja na Odluku broj: 106-VIII-18 odbija; da poništi izbor kandidata po Natječaju za popunu radnih mjesta Ur. broj: 96-VIII-18 od 6.8.2018. godine; da poduzme sve neophodne mjere kojima će se osigurati da se izbor kandidata izvrši uz puno štovanje zakonskih propisa u Bosni i Hercegovini, i međunarodnim dokumentima.*

5.1.1. Neuplaćivanje doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje

Kao i u ranijim izvještajnim periodima česta je pojava da poslodavci uposlenicima ne uplaćuju doprinose za mirovinsko i invalidsko osiguranje, čime njihov, ionako težak, položaj čine još težim. U nastojanjima da nadležnim državnim organima skrenemo pozornost na takvo stanje, istodobno očekujući od nadležnih organa da zaštite njihova stečena prava, to često završava bezuspješno.

Ovom prigodom ukazujemo, da su Ombudsmani još u prosincu 2010. godine, objavili Posebno izvješće o pravu na mirovinu u Bosni i Hercegovini, a zaključci i preporuke iz toga izvješća su upućeni vlastima. Preporukama iz Posebnog izvješća o pravu na mirovinu u Bosni i Hercegovini, ukazuje se na potrebu uspostavljanja učinkovitijeg sustava naplate obračuna i uplate doprinosa. U tom smislu, Ministarstvo financija Republike Srpske i Federalno ministarstvo financija trebali su razmotriti mogućnost jačanja kapaciteta poreznih uprava, osobito u segmentu stvaranja uvjeta za učinkovitiji nadzor nad uplatom doprinosa, te da porezne uprave pravodobno poduzmu mjere u cilju ispunjenja obveze obavješćavanja osiguranika o statusu uplate doprinosa i to najkasnije do kraja prvog polugodišta za prethodnu godinu. Na taj način bi se osigurala informiranost osiguranika o njihovom statusu te stekli uvjeti za pravovremeno preveniranje kršenja njihovih prava.

Jedinstveni sustav prikupljanja i naplate doprinosa obveznika u Republici Srpskoj uspostavljen je 1. siječnja 2010. godine, od kada je i ovlast za evidenciju i kontrolu uplate doprinosa prenesena s Fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja Republike Srpske na Poreznu upravu Republike Srpske. U Federaciji Bosne i Hercegovine navedene ovlasti su prenesene 1. siječnja 2011. godine. Prijenos nadležnosti nije pratilo jačanje kapaciteta poreznih uprava u dostatnoj mjeri, osobito po pitanju kadrova. Kada je riječ o Republici Srpskoj, nisu preuzeti uposlenici Fonda mirovinsko-invalidskog osiguranja Republike Srpske, koji su radili na tim poslovima. U takvoj situaciji postoji bojazan da će se, zbog akumuliranja obveza Poreznoj upravi Republike Srpske bez dodatnog kadrovskog osnaživanja, prednost davati kontroli naplate poreza kao proračunskih prihoda u odnosu na naplatu doprinosa.

¹³⁴ P-292/18 od 16.11.2018. godine

Važna prepreka, osobito u dijelu kontrole naplate doprinosa, s jedne strane je neodgovarajući pristup podacima i razmjena podataka između različitih sudionika uključenih u naplatu doprinosa, a s druge strane agencije nadležne za utvrđivanje prava i plaćanje. To rezultira nekoordiniranim sustavom u kojemu su pojedinci nedostavno motivirani za plaćanje doprinosa na vrijeme i u punom iznosu te s ograničenom odgovornošću za trošenje sredstava od izvanproračunskih fondova.

I pored protoka vremena od 9 godina od objavljivanja navedenog Posebnog izvješća i ukazivanja na probleme u svezi naplate doprinosa, i dalje je evidentno kršenje prava uposlenih zbog neuplaćivanja doprinosa, a sve zbog nepostojanja učinkovitog, preventivnog kontrolnog mehanizma, što omogućava zlouporabe na način da se djelatnici zapošljavaju, a ne samo da im se ne uplate doprinosi, već im se ne isplate ni zarađene plaće.

Primjer: Podnositelju žalbe¹³⁵ je rješenjem poslodavca „Feroelektra“ d.d. Sarajevo, od 21.12.2015. godine, prestao radni odnos zbog odlaska u mirovinu. Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje obavještava žalitelja da ne može ostvariti pravo na mirovinu jer njegov poslodavac nije uplatio poreze i doprinose za period od 01.07.2012. godine do dana 31.12.2014. godine, čime nisu ispunjene neophodne pretpostavke za odlazak u mirovinu. Podnositelj žalbe je na razne načine pokušavao riješi nastali problem, ali bezuspješno. Odluku svog poslodavca o prestanku radnog odnosa zbog odlaska u mirovinu drži preuranjenom, a za pomoć se obratio i Federalnom ministarstvu trgovine.

Federalno ministarstvo trgovine svojim aktom od 06.11.2018. godine, obavještava Instituciju ombudsmana o poduzetim aktivnostima radi provjere točnosti podataka visine neuplaćenih doprinosa, a po zahtjevu Društva „Feroelektro“ d.d. Sarajevo. Ministarstvo je dana 17.09.2018. godine, uputilo prijedlog Odluke sa pripadajućim mišljenjima Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, radi uvrštavanja u dnevni red sjednice na razmatranje i odlučivanje. Ministarstvo ističe, da cijeneći egzistencijalne probleme uposlenika koji su stekli uvjete za umirovljenje, a kojima je Prijedlogom Odluke zatražena uplata doprinosa u ukupnom iznosu od 55.365,02 KM, očekuje da će njihovi zahtjevi za ostvarivanjem prava na mirovinu biti blagovremeno riješeni.

5.1.2. Pitanje otpremnina u Republici Srpskoj, odnosno Federaciji Bosne i Hercegovine

Primjer: Žalitelj¹³⁶ dugi niz godina nije ostvario zaštitu svojih prava, a sukladno odredbama članka 143. Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine. Žalitelj je na dan 31.12.1991. godine, bio uposlenik „Elektro-Glamoča“. Nakon što je pokušao ostvariti zaštitu prava i sudskim putem, Općinski sud u Livnu svojim rješenjem od 17.04.2001. godine, postupak prekida i određuje da se po pravomoćnosti ovog rješenja predmet ustupi Ministarstvu rada, socijalne skrbi i prognanih Kantona 10, odnosno Komisiji za implementaciju čl. 143. Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine. Kantonalna komisija predmet nije riješila, pa se žalitelj obratio Ombudsmanima za pomoć. U istražnom postupku, Ombudsmani su utvrdili da Komisija više ne postoji, a nakon intervencije Ombudsmana Komisija je ponovno obrazovana i ovaj predmet uzela u rad. Komisija je tijekom 2018. godine pozvala žalitelja da dopuni dokumentaciju, ali odluka još nije donesena.

¹³⁵ Ž-MO-04-117/18

¹³⁶ Ž-LI-05-100/17

Primjer: Podnositeljica žalbe¹³⁷ kao odgovornu stranu navodi Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, a u svezi povrede prava na isplatu otpremnine. Rješenjem navedenog ministarstva od 01.12.2017. godine, priznaje joj se pravo na otpremninu u visini tri prosječne plaće. Međutim, po donesenom rješenju nije postupljeno.

U svom odgovoru od 23.11.2018. godine, Ministarstvo navodi da se isplata otpremnine vrši prema redosljedu donošenja rješenja. Ministarstvo, dalje, navodi da su na red za isplatu došla rješenja donesena u 2012. godini, a kada će rješenje žaliteljice doći na red za isplatu ovisi od dinamike priliva sredstava za te namjene.

Primjer: Žalitelju¹³⁸ kao djelatniku u institucijama Bosne i Hercegovine, nije isplaćena otpremnina prilikom odlaska u mirovinu. Ombudsmeni su Vijeću ministara i Povjerenstvu za koncesije Bosne i Hercegovine izdali Preporuku¹³⁹ : *da u što skorijem roku realizira pravo, odnosno isplati otpremnina podnositelju žalbe koja mu pripada po osnovu rješenja Povjerenstva za koncesije Bosne i Hercegovine broj: 01-34-1-7-05-6/18 od 26.02.2018. godine.*

Vijeće ministara je je podneskom od dana 26.12.2018. godine, obavijestilo Ombudsmane da je zadužilo Povjerenstvo za koncesije Bosne i Hercegovine, da izvrši restrukturiranje u svom proračunu kako bi se osigurala tražena sredstva neophodna za umirovljenje određenih osoba koja rade u ovom povjerenstvu.

5.1.3. Sporost nadležnih tijela u postupcima ostvarivanju prava iz radnog odnosa

Česte su žalbe građana na dugotrajno vođenje postupaka pokrenutih zbog povrede prava iz radnih odnosa. Posebno ih pogađa neučinkovito postupanje nadležnih sudova u predmetima iz radnih odnosa, iako se ovi predmeti sukladno zakonskim propisima smatraju predmetima žurne naravi.

Primjer: Podnositeljica žalbe¹⁴⁰ ukazuje da Kantonalni sud u Mostaru još nije donio odluku po izjavljenoj žalbi na prvostupanjsku presudu od dana 26.02.2015. godine. Na taj način je žaliteljici povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku. Predsjednica suda je obavijestila Instituciju ombudsmana da će predmet biti riješen u IV kvartalu 2018. godine. Nakon ponovno izvršenih provjera, utvrđeno je, da je donesena presuda u ovom predmetu, te da je žaliteljica ostvarila zaštitu svojih prava.

Primjer: Žaliteljica¹⁴¹ je dana 24.11.2016. godine, pokrenula postupak za ostvarivanje prava na obiteljsku mirovinu pred Kantonalnom administrativnom službom za Tuzlanski kanton. Po podnesenom zahtjevu nije postupljeno. Ombudsmeni su Kantonalnoj administrativnoj službi za Tuzlanski kanton izdali Preporuku¹⁴²: *da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi suradnju sa Ombudsmanima za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine.* Nakon zaprimanja Preporuke Kantonalna administrativna služba obavještava Instituciju ombudsmana da je dana 01.08.2018. godine, doneseno privremeno rješenje o priznavanju prava na obiteljsku mirovinu.

¹³⁷ Ž-BL-05-919/18

¹³⁸ Ž-SA-04-742/18

¹³⁹ Preporuka broj: P-199/18 od 04.09.2018. godine

¹⁴⁰ Ž-MO-04-75/18

¹⁴¹ Ž-SA-04-279/18

¹⁴² Preporuka broj: P-163/18 od 27.06.2018. godine

Primjer: Profesorima Mješovite srednje škole Ključ¹⁴³ nisu isplaćena dugovanja po osnovu neisplaćenih plaća za 2000., 2001. i 2002. godinu, a temeljem sudskih rješenja o izvršenju. Njihove kolege iz iste škole svoja potraživanja su naplatili prije 10 do 15 godina. U međuvremenu, Vlada Unsko-sanskog kantona je blokirala isplate koje su vezane za presude za neisplaćena dugovanja po osnovu plaća koja nisu bila usuglašena sa kolektivnim ugovorom, te su blokirane isplate podnositeljima žalbe. Ministarstvu financija Unsko-sanskog kantona izdata je Preporuka¹⁴⁴ *da izvrši rješenja*¹⁴⁵ *i presudu*¹⁴⁶ *Općinskog suda Sanski Most.*

Ministarstvo financija u svom odgovoru od 26.11.2018. godine, ističe „da nije moguće precizno odrediti rok namirenja povjeritelja te se „nadaju da će povjeritelji u što skorijem roku namiriti svoja potraživanja.“

5.1.4. Stečajni postupci

Posebnu pozornost privlače predmeti koji ukazuju na predugo trajanje stečajnih postupaka pred nadležnim sudovima. Iako su radnici prije započinjanja navedenih postupaka ishodili pravomoćne sudske presude koje se odnose na uvezivanje radnog staža i zaostale plaće, zaštitu svojih prava još nisu ostvarili.

Primjer: Podnositeljica žalbe¹⁴⁷ je ishodila pravomoćnu presudu Općinskog suda Ljubuški od 30.08.2013. godine, kojom je naloženo tuženoj strani da žaliteljici isplati odgovarajuće obeštećenje na ime zaostalih naknada, plaća i ostalih potraživanja po osnovu radnog odnosa. Presuda nije izvršena jer se pred Općinskim sudom u Širokom Brijegu protiv poslodavca „Ljubuška tkaonica“ vodi stečajni postupak od 06.11.2014. godine, a koji do danas nije okončan.

Primjer: Podnositelj žalbe¹⁴⁸ i trideset drugih djelatnika „Livtex“ d.o.o. Livno, poduzeće u stečaju, više od 9 godina očekuju da se okonča stečajni postupak pred Općinskim sudom u Livnu. Sva imovina poduzeća je napokon prodana pa se očekuje skoro okončanje stečajnog postupka. Sredstva iz stečajne mase uglavnom su raspoređena bankama i drugim većim vjerovnicima, pa radnici sa zebnjom očekuju konačno okončanje ovog postupka.

5.1.5. Povreda natječajnih procedura

Primjer¹⁴⁹: U Osnovnu školu „Aleksa Šantić“ Banja Luka, po raspisanom natječaju primljena je kandidatkinja koja nije dostavila uvjerenje o radnom iskustvu, a što je uvjet natječaja. Izdata je Preporuka¹⁵⁰ Osnovnoj školi „Aleksa Šantić“ Banja Luka: *da odmah po prijemu preporuke poduzme sve mjere i radnje u cilju otklanjanja prava podnositeljice žalbe, na način, da u radni odnos na javni natječaj bude primljen kandidat koji ispunjava uvjete natječaja.*

¹⁴³ Ž-BL-05-371/18

¹⁴⁴ Preporuka broj: P-221/18 od 15.10.2018. godine

¹⁴⁵ Rješenja broj: 022-0-I-08-000 624 od 23.07.2008. godine, 022-0-I-08-000 352 od 31.03.2008. godine, 022-0-I-08-000 622 od 23.07.2008. godine, 022-0-I-08-000 623 od 23.07.2008. godine, 022-0-I-08-000 351 od 31.03.2008. godine i rješenje broj: 022-0-I-08-000 625 od 23.07.2008. godine.

¹⁴⁶ Presuda broj: 22 o Rs 027093 13 Rs od 20.12.2017. godine

¹⁴⁷ Ž-MO-04-71/18

¹⁴⁸ Ž-LI-05-28/14

¹⁴⁹ Ž-BL-04-546/18

¹⁵⁰ P-226/18 od 14.09.2018. godine,

Preporuka je dostavljena na znanje Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske i Republičkoj upravi za inspekcijske poslove, Sektoru prosvjetne inspekcije – Odjel Banja Luka. Nakon izdavanja preporuke, Ministarstvo obavještava Ombudsmane da „izabrani kandidat uz prijavu na natječaj nije ni mogao dostaviti uvjerenje o stečenom radnom stažu, jer nikada nije bio u radnom odnosu kod poslodavca, ali ima stečeno radno iskustvo u trajanju od godinu dana i položen stručni ispit za rad u odgojno-obrazovnom procesu, kao uvjete neophodne za zasnivanje radnog odnosa na mjestu stručnog suradnika u školi u smislu članka 104. stavak 3. točka 2. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju. S obzirom na to da je žaliteljica uložila žalbu Školskom odboru protiv odluke ravnatelja o izboru kandidata, te da je Školski odbor konačnom odlukom odbio prigovor žaliteljice, imenovana je imala pravo da protiv takve odluke u određenom roku pokrene spor pred nadležnim sudom“.

Prosvjetna inspekcija obavještava Instituciju ombudsmana da je inspekcijskim nadzorom, utvrđeno postojanje nepravilnosti kod primjene članaka Zakona i članaka Pravilnika o proceduri i kriterijima prijema radnika u radni odnos u osnovnoj školi, pa je Školi rješenjem naloženo da Povjerenstvo za izbor ponovi postupak utvrđivanja ispunjenosti uvjeta navedenih u natječaju sa uvjetima koji su propisani Pravilnikom, te ponovi postupak izbora kandidata.

Osnovna škola „Aleksa Šantić“ Banja Luka, nije obavijestila Ombudsmane o poduzetim mjerama i radnjama po izdatoj preporuci.

5.1.6. Povreda prava na porodiljnu naknadu u Federaciji Bosne i Hercegovine

Zakonom o osnovama socijalne skrbi, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite obitelji sa djecom (“Službene novine FBiH” broj: 36/59, 54/04, 39/06, 14/09, 45/16), okvirno su utvrđena temeljna prava porodilja. Zakonom o radu Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH” broj: 26/16) također je propisano pravo na porodiljnu naknadu. U kantonima/županijama su doneseni kantonalni/županijski zakoni o osnovama socijalne skrbi, zaštite žrtava rata i zaštite obitelji sa djecom. U kantonalnim/županijskim zakonima su precizirane naknade porodiljama.

U Posavskoj županiji navedeni zakon ne uključuje porodiljne naknade za neuposlene, te se naknade za neuposlene porodilje određuju godišnjim odlukama, dok uposlene majke nemaju pravo na porodiljne naknade. Tek donošenjem Zakona o porodiljnim naknadama uposlenim majkama (“Narodne novine Posavske županije” broj: 7/16 od 23.09.2016. godine), osigurano je pravo na porodiljnu naknadu u Posavskoj županiji. Međutim, navedenim zakonom nije predviđena novčana pomoć za vrijeme trudnoće i porođaja žene - majke koja nije u radnom odnosu. U Hercegovačko-neretvanskoj županiji tek je 01.10.2017. godine, stupio na snagu Zakon o zaštiti obitelji sa djecom koji također predviđa pravo na naknadu umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu za vrijeme dok odsustvuje s posla, trudnoće, porođaja i njege djeteta. Istim Zakonom predviđena je i potpora ženi-majci koja nije u radnom odnosu, kao i dodatak na djecu.

Primjer¹⁵¹: Kao odgovorna strana označena je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine - Povjerenstvo za rješavanje statusnih pitanja članova i njihovih savjetnika, jer o Zahtjevu za utvrđivanje prava na naknadu porodiljnog odsustva od 08.05.2017. godine, nije donesena odluka. Nakon intervencije Ombudsmana Povjerenstvo je dana 29.03.2018. godine, donijelo Rješenje

¹⁵¹ Ž-BL-04-866/17

kojim je žaliteljici utvrđeno pravo na naknadu plaće za vrijeme privremene spriječenosti za rad radi porođaja, počev od 18.05.2017. godine, čime je u potpunosti priznato pravo imenovane na naknadu za vrijeme porodiljnog odsustva.

5.2. Pravo na mirovinu

I u postupcima ostvarivanja prava na mirovinu građani se najčešće žale na duljinu prvostupanjskih i drugostupanjskih postupaka, kao i na ponovno vraćanje predmeta na rješavanje s neizvjesnim rokom u kojem se može očekivati donošenje pravomoćne odluke. Evidentirani su i primjeri gdje su postupci za ostvarivanje prava na mirovinu trajali i više godina, prije nego su stranke ostvarile zaštitu svojih prava. Ovakvi primjeri pokazuju da je pravda, iako spora ipak dostižna, za razliku od nekih drugih već navedenih primjera¹⁵² gdje građani nisu ostvarili svoja prava ni nakon okončanja stečajnog postupka koji je trajao 15 godina, iako su ishodili pravomoćne sudske odluke.

Primjer: U predmetu¹⁵³ kao odgovornu stranu žalitelj označava Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje - Kantonalnu administrativnu službu u Tuzli, zbog nepostupanja po Zahtjevu za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu od dana 05.10.2017. godine. Nakon prve intervencije Ombudsmana doneseno je Rješenje od 20.03.2018. godine, kojim je žalitelj ostvario zaštitu svojih prava.

Primjer: Podnositelju žalbe¹⁵⁴ je rješenjem Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona od 31.07.2012. godine, priznato pravo na uplatu doprinosa po osnovu Zakona o posredovanju u zapošljavanju i materijalnoj socijalnoj sigurnosti neuposlenih osoba. Služba za zapošljavanje je dana 12.09.2014. godine, izvršila uplatu doprinosa, ali ta uplata nije evidentirana kod Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine, jer nije riješeno pitanje obrasca kojim se uplate doprinosa po osnovu dokupa staža evidentiraju. Zbog navedenog problema žalitelju je priznato pravo na mirovinu na osnovu privremenog rješenja, kojim je ionako niska mirovina umanjena, bez njegove krivice. Ombudsmeni su izdali preporuku¹⁵⁵ JU Službi za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona, Poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine i Federalnom zavodu za mirovinsko i invalidsko osiguranje: *da odmah, a najkasnije u roku od 15 dana od prijema preporuke kontrolom podataka, evidencija i sukladno propisanim procedurama i zajedničkom koordinacijom osiguraju mehanizam i riješe procedure obrade i unosa podataka o stažu i plaći podnositelja žalbe, te donesu stalno rješenje o ostvarivanju prava na mirovinu u punom iznosu.*

Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje je dana 12.10.2018. godine, obavijestio Instituciju ombudsmana da je doneseno trajno rješenje o mirovini za podnositelja žalbe.

Primjer¹⁵⁶: Kao odgovorna strana označena je Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine, koja je za podnositelja žalbe uplatila dio osiguranja Federalnom zavodu za mirovinsko i invalidsko osiguranje, iako u istom nije imao status aktivnog osiguranika, nego u Fondu

¹⁵² Ž-LI-04-391/15, Ž-LI-05-395/15 i Ž-LI-04-40/16

¹⁵³ Ž-BR-04-62/18

¹⁵⁴ Ž-SA-05-789/18

¹⁵⁵ P-213/18 od 11.09.2018. godine

¹⁵⁶ Ž-SA-04-1132/17

mirovinskog i invalidskog osiguranja Republike Srpske. Vanjskotrgovinskoj komori Bosne i Hercegovine je izdata Preporuka¹⁵⁷ *da poduzme aktivnije mjere u cilju rješavanja pitanja uplate doprinosa za žalitelja.*

Dostavljena je informacija o poduzetim mjerama po izdatoj preporuci, ali ista do danas nije realizirana.

Primjer: Podnositeljica žalbe¹⁵⁸ je od Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje - Kantonalne administrativne službe u Sarajevu, tražila retroaktivnu izmjenu odjave osiguranja za staž ostvaren u Federaciji Bosne i Hercegovine od 01.05.1992. do 03.06.1992. godine, za koji nisu uplaćeni doprinosi, a za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu u Republici Srpskoj. Zbog nerješavanja pitanja iz podnesenog zahtjeva, žaliteljici nije priznato pravo na srazmjerni dio mirovine po privremenom Rješenju Fonda Republike Srpske od 30.03.2017. godine. Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje svojim aktom od 05.10.2018. godine, obavještava Instituciju ombudsmana da je okončan postupak po zahtjevu imenovane za retroaktivnu izmjenu odjave osiguranja, Rješenjem od 13.07.2017. godine. Na navedeno rješenje žaliteljica je uložila žalbu koja je Rješenjem ravnatelja Federalnog zavoda od 25.09.2017. godine, odbijena kao neosnovana. Žaliteljica je pokrenula upravni spor, a mirovinski spis je na Kantonalnom sudu u Sarajevu od dana 17.11.2017. godine. Upravni spor nije okončan zbog velikog broja predmeta u radu i obveze suda da predmete rješava kronološki.

Primjer: Podnositelj žalbe¹⁵⁹ je kao odgovornu stranu označio Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje – Kantonalna administrativna služba Tuzla. Navodi da je dana 19.11.2017. godine, predao zahtjev za umirovljenje te do dana obraćanja Ombudsmanima BiH nije dobio nikakav odgovor po istom. Nakon prve intervencije Ombudsmana Kantonalna administrativna služba Tuzla, dostavila je izjašnjenje da je postupajući po Zahtjevu žalitelja doneseno rješenje od 18.01.2019. godine, te je na taj način žalitelj ostvario zaštitu svojih prava.

5.3. Zdravstvena zaštita

Europskom socijalnom poveljom utvrđeno je pravo na zdravstvenu zaštitu. U Bosni i Hercegovini je pitanje zdravstvene zaštite regulirano zakonima na entitetskoj razini i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine, a kantoni/županije imaju ulogu implementatora utvrđenih politika i zakona. Federacija nema mehanizam kontrolnog djelovanja prema kantonima/županijama u praćenju provođenja utvrđenih politika. To ima za posljedicu da su kantonalni propisi iz oblasti zdravstva često neusuglašeni s federalnim propisima.

Primijetan je sve veći broj žalbi koje se odnose na zdravstvenu zaštitu.

Podnesene žalbe odnose se na nemogućnost ostvarivanja zdravstvene zaštite zbog neuplaćivanja doprinosa za zdravstveno osiguranje od strane poslodavaca, teškoće u ostvarivanju prava na refundiranje troškova pruženih zdravstvenih usluga, nemogućnost pristupa određenim liječničkim uslugama zbog nedolaska liječnika u mjesto prebivališta žalitelja, ili iz drugih razloga, probleme pri ostvarivanju prava na pružanje hitne medicinske pomoći, informacije o

¹⁵⁷ Preporuka broj: P-145/18 od 04.07.2018. godine

¹⁵⁸ Ž-SA-01-844/17

¹⁵⁹ Ž-SA-04-1396/18

liječnicima koji su vršili određene medicinske usluge, nedostupnost lijekova određenim kategorijama bolesnika prema stvarnim potrebama, nedostatak reagensa, itd.

Ombudsmani posebno zabrinjavajućim nalaze žalbe u kojima stranke ističu nemogućnost pristupa informacijama o liječnicima koji su vršili određene usluge. Nadležni organi uskraćivanje informacija pravdaju zaštitom osobnih podataka (imena i prezimena liječnika) u smislu odredbi Zakona o zaštiti osobnih podataka i Zakona o slobodi pristupa informacijama, a pri tom se zaboravljaju na prava pacijenta na informaciju, odnosno odredbe članka 22. Zakona o zdravstvenoj zaštiti Republike Srpske („Službeni glasnik RS“ br.106/09 i 44/15) i članka 8. Zakona o pravima, obvezama i odgovornostima pacijenata u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“ br. 40/10), kojim se propisuje da su *zdravstveni radnici dužni pacijentima obezbijediti i informacije o: metodama liječenja, djelovanju lijekova i mogućih neželjenih rezultata tog djelovanja, zakonskim pravima i obvezama pacijenta, identitetu i stručnom zvanju zdravstvenih radnika koji učestvuju u liječenju pacijenta, što mora biti vidno istaknuto, listi čekanja za određene vrste zdravstvenih usluga, pravima iz zdravstvenog osiguranja i postupcima za ostvarivanje tih prava.*

Primjer: Podnositelj žalbe¹⁶⁰ se sukladno odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama obratio Domu zdravlja Stari Grad Sarajevo, sa Zahtjevom za kopiranje vlastitog zdravstvenog kartona. Zaprmio je neadekvatan odgovor od dana 22.06.2018. godine, prema kojem ima pravo uvida i prepisivanja, ako je to zahtijevano u pisanoj formi. S navedenim dopisom se obratio u ambulantu Stari grad gdje je njegov zahtjev odbijen. Nakon telefonskog razgovora sa šefom pravne službe ponovio je zahtjev dana 02.07.2018. godine, ali je dopisom od 10.07.2018. godine, dobio odgovor kao i u prethodno navedenom dopisu. Pri tomu nije dobio ni kopije, a ni prepis tražene informacije. Ombudsmani su JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo izdali Preporuku¹⁶¹ *da po zahtjevu za pristup informacijama podnositelja žalbe donese rješenje utemeljeno na odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama i Zakona o upravnom postupku, posebno članka 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama, uvažavajući navode iz ove preporuke.*

Javna ustanova Dom zdravlja Kantona Sarajevo je postupila po donesenoj preporuci i dana 22.10.2018. godine, donijela Rješenje kojim se žalitelju odobrava pristup medicinskoj dokumentaciji, pravo na prepis medicinske dokumentacije i pravo na izvod iz medicinske dokumentacije.

Primjer: Podnositeljica žalbe¹⁶² ističe da je njen poslodavac nije mogao prijaviti na obvezno zdravstveno osiguranje. To je bilo razlogom da je sa Zavodom zaključila dragovoljno zdravstveno osiguranje, koje od travnja 2013. godine, nije bila u mogućnosti plaćati jer je ostala bez posla. Stoga je dana 29.06.2016. godine, žaliteljica Zavodu zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo podnijela Zahtjev za odjavu dragovoljnog osiguranja. Zavod je žaliteljicu obavijestio da je potrebno da izvrši uplatu od 2.142,00 KM za period od 15.07.2013. godine do 27.05.2016. godine, a kako bi se udovoljilo podnesenom zahtjevu.

Ombudsmani su izdali Preporuku¹⁶³ Zavodu zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo: *da izvrši predmetnu odjavu sa danom prestanka uplata; da u budućim slučajevima vrši odjavu sa*

¹⁶⁰ Ž-SA-05-837/18

¹⁶¹ Preporuka broj: P-232 /18 od 01.10.2018. godine

¹⁶² Ž-SA-04-351/17

¹⁶³ P-197/17

obveznog zdravstvenog osiguranja na osnovu članka 27. Zakona o zdravstvenom osiguranju po prestanku uplata za isti.

Zavod i podnositeljica žalbe obavijestili su Ombudsmane da je Zavod izvršio predmetnu odjavu sukladno preporuci Institucije ombudsmana.

Primjer: Podnositeljica žalbe¹⁶⁴ ukazuje da je jedini doktor neuropsihijatar u Javnoj ustanovi Dom zdravlja Hadžići, Centar za mentalno zdravlje na bolovanju duže vrijeme, a nije osigurana zamjena čime se pacijentima uskraćuje pravo na zdravstvenu zaštitu.

Po pokrenutom istražnom postupku JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo, obavještava Ombudsmane da će u narednom periodu iznaći privremeno rješenje za jedan dan u tjednu specijaliste neuropsihijatra u OJ DZ Hadžići do povratka uposlenika koji je na bolovanju, pri čemu napominje da se radi o iznimno deficitarnom zanimanju na tržištu.

Svjesni svih problema koje JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo ima u osiguranju stručnog kadra u oblasti neuropsihijatrije kao i nedostatka finansijskih sredstava, Ombudsmani ukazuju da uskraćivanje prava na adekvatnu zdravstvenu zaštitu predstavlja kršenje ljudskih prava i osnovnih sloboda zajamčenim kako Ustavom države, tako i međunarodnim sporazumima koje je država ratificirala.

Kako bi se omogućilo svakom pacijentu pravo na jednak pristup pravu na zdravstvenu zaštitu, Generalnom ravnatelju JU Doma zdravlja Kantona Sarajevo, izdata je Preporuka¹⁶⁵ *da odmah osigura zamjenskog neuropsihijatra u Centru za mentalno zdravlje OJ Domu zdravlja Hadžići, a sve do povratka odsutnog liječnika sa bolovanja, a kako pacijentima ne bi bilo ugroženo pravo na redovnu terapiju i adekvatnu zdravstvenu zaštitu.*

U odgovoru Generalnog ravnatelja od dana 08.01.2018. godine, između ostaloga, ističe se: „... Da će menadžment JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo u narednom periodu iznaći rješenje za navedeni problem“.

Primjer: Žaliteljica¹⁶⁶ iz Šipova je ishodila pravomoćnu presudu Okružnog suda u Banja Luci broj: 11 0 U 021260 17 U od 14.02.2018. godine, koju Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske neće da izvrši, jer je dana 22.03.2018. godine, podnijela Zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke Vrhovnom sudu Republike Srpske. Pri tomu se poziva na sudsku praksu - da podnošenje zahtjeva za vanredno preispitivanje presude, po prirodi stvari odlaže njeno izvršenje. Ombudsmani su izdali preporuku¹⁶⁷ Fondu zdravstvenog osiguranja Republike Srpske: *da, uzimajući u obzir navode iz preporuke, a sukladno odredbama Zakona o upravnom sporu Republike Srpske, poduzme učinkovite mjere i osigura provođenje presude Okružnog suda Banja Luka broj: 11 0 U 021260 17 U od 14.02.2018. godine.* Preporuka nije realizirana.

Primjer: Žalba¹⁶⁸ je podnesena iz razloga što je JU Zavod za hitnu medicinsku pomoć Kantona Sarajevo odbio postupiti po zahtjevu žalitelja kojim je traženo ime i prezime liječnika koji je dana 22.07.2017. godine, obavio kućni posjet žaliteljevoj, sada preminuloj kćerki. Zavod je odbio postupiti po podnesenom zahtjevu pozivajući se na zaštitu osobnih podataka. Ombudsmani

¹⁶⁴ Ž-SA-04-1199/18

¹⁶⁵ Preporuka broj: P-310/18 od 28.12.2018. godine

¹⁶⁶ Ž-SA-05-486/18

¹⁶⁷ P-215/18 od 21.09.2018. godine

¹⁶⁸ Ž-SA-05-12/18

su izdali preporuku¹⁶⁹ ravnatelju JU zavod za hitnu medicinsku pomoć Kantona Sarajevo: *da preispita odluku (Dopis upućen žalitelju broj: 5569/17 od 19.12.2017. godine) kojim se ne udovoljava molbi žalitelja od dana 11.12.2017. godine, kojom je tražena dostava imena i prezimena liječnika koji je obavio kućni posjet dana 22.07.2017. godine.* Zavod je postupio po preporuci i žalitelju dostavio traženu informaciju.

5.3.1. Problem pacijenata sa metastatskim melanomom

Otvoren je ex officio predmet¹⁷⁰ u svezi povrede prava na zdravstvenu zaštitu i mogućnosti liječenja pacijenata sa metastatskim melanomom. Pacijentima nije osigurana adekvatna terapija koja pomaže oboljelima jer se ovi lijekovi ne nalaze na listi „A“ Fonda solidarnosti Federacije Bosne i Hercegovine.

Pacijenti iz Federacije Bosne i Hercegovine su prinuđeni da koriste zastarjele terapije, dok je u Republici Srpskoj i većini zemalja okruženja adekvatna terapija osigurana.

Ombudsmani su utvrdili da je riječ o iznimno kompleksnom problemu čije rješavanje zahtijeva angažman više nadležnih organa, kao i izdvajanje značajnih finansijskih sredstava.

Po provedbi istražnog postupka izdata je preporuka¹⁷¹: *da Federalno ministarstvo zdravstva i Federalno ministarstvo financija razmotre mogućnost izdvajanja sredstava iz Proračunske rezerve Proračuna Federacije BiH za 2018. godinu, kao finansijsku pomoć Zavodu zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije BiH, u nabavi lijekova s Liste lijekova Fonda solidarnosti Federacije Bosne i Hercegovine, posebice citostatika i tuberkulostatika; da Federalno ministarstvo financija za sljedeću proračunsku godinu, razmotri mogućnost izdvajanja dodatnih finansijskih sredstava u svrhu poboljšanja uvjeta liječenja osoba sa metastatskim melanomom; da Federalno ministarstvo zdravstva i Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine poduzmu aktivnosti da se svi potrebni lijekovi uvrste na redovne liste lijekova Fonda solidarnosti u cilju osiguranja suvremenog liječenja; da Federalno ministarstvo zdravstva i Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine u svezi lijekova bez odobrenja za stavljanje u promet koji se uvoze putem interventog uvoza (kao što su Ipilimumab i Nivolumab), poduzmu aktivnosti sukladno članku 4. Pravilnika o bližim kriterijima za izbor lijekova, postupku i načinu izrade liste lijekova Fonda solidarnosti Federacije Bosne i Hercegovine, a kako bi isti bili uvršteni u listu lijekova.*

Nakon zaprimanja preporuke Federalno ministarstvo zdravstva¹⁷² i Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine¹⁷³, dostavili su Ombudsmanima obrazložene odgovore o svim poduzetim aktivnostima, u okviru svog djelovanja. Iz odgovora proizilazi da su ovi lijekovi uvršteni u tzv. Poseban program u dijelu koji se odnosi na lijekove za liječenje pacijenata oboljelih od metastatskog melanoma za 2018. godinu. Udruga oboljelih od melanoma obavijestilo je Ombudsmane da je Vlada Federacije BiH dana 12.12.2018. godine donijela Odluku kojom je predviđeno povećanje transfera za Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja FBiH u iznosu od 2,5 milijuna KM koje se odnosi na financiranje programa Fonda solidarnosti za liječenje oboljelih od metastatskog melanoma. Zavod zdravstvenog osiguranja¹⁷⁴

¹⁶⁹ P-38/18 od 13.02.2018. godine

¹⁷⁰ Ž-SA-04-50/18.

¹⁷¹ P-172/18 od 03.08.2018. godine

¹⁷² Akt broj: 05-37-4797/18 od 23.08.2018. godine

¹⁷³ Akt broj: 01/I-03-3-2893-1/18 od 19.10.2018. godine

¹⁷⁴ Akt broj: 01/IV-06-01-232-1/19 24.01.2019. godine

informirao je da Financijski plan zavoda još uvijek nije prošao zakonom predviđenu proceduru odobrenja od strane Parlamenta Federacije BiH. S obzirom na nedostatna financijska sredstva za liječenje svih pacijenata na području Federacije BiH, Ombudsmani će i dalje poduzimati aktivnosti u cilju adekvatnog rješavanja liječenja oboljelih.

5.3.2. Problem pacijenata sa dijabetesom

Predmet¹⁷⁵ je otvoren *ex officio* a odnosi se na uskraćivanje prava pacijenata sa dijabetesom na zdravstvenu zaštitu ograničenjem količine inzulinske terapije.

U svezi s navedenim problemom Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo, obavijestilo je Instituciju ombudsmana da je ... *“u cilju osiguranja dostatne količine lijekova za osiguranike Kantona Sarajevo, uvedena je tzv. opcija „Vremenski dostatne terapije-VDT“... Opcija VDT je aktivirana isključivo sa nakanom da se osigura dostatna količina lijeka... U slučaju primjene inzulina putem inzulinske pumpe, posebno za djecu i mlade do 26. godine života, funkcija VDT je obustavljena Zaključkom Vlade Kantona Sarajevo od 02.10.2018. godine“...*

I Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, obavijestio je Ombudsmane o navedenom Zaključku Vlade Kantona Sarajevo.

Primjer: Udruga oboljelih od celijaklije „Leptirić“ Zenica¹⁷⁶, ukazuje na kršenje prava i diskriminaciju oboljelih od celijaklije u Federaciji Bosne i Hercegovine, jer je jedini lijek za oboljele od celijaklije bezglutenska prehrana, a što je enormno skupo za građane. Bezglutensko brašno, kao njihov lijek, stavljeno je na listu B lijekova, pa ovisno od kantonalnih/županijskih ministarstava zdravstva u nekim kantonima/županijama su određena prava priznata, a u drugima ne.

Za razliku od Federacije Bosne i Hercegovine, Republika Srpska i Distrikt Brčko su djeci oboljeloj od celijaklije utvrdili dosmrtno pravo na bezglutensko brašno za sve oboljele, bez obzira na dob.

Nakon provedene istrage Ombudsmani su premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i ministru Federalnog ministarstva zdravstva izdali Preporuku broj: P-121/17 od 14.06.2017. godine, kojom su pozvani *da razmotre mogućnost uvođenja bezglutenskih preparata u Listu A lijekova, te otklone diskriminatornu praksu u kantonima/županijama prema oboljelim od celijaklije.*

Ured premijera Federacije Bosne i Hercegovine, uz svoj akt od 26.01.2018. godine, Instituciji ombudsmana je dostavio Očitovanje Federalnog ministarstva zdravstva od 15.01.2018. godine, u kojem se ističe: ... *“Obzirom da se ovdje radi o brašnu a ne o lijeku Federalno ministarstvo zdravstva je pronašlo jedini mogući način da uvrštavanjem brašna u sadržaj prioriternih programa omogući pacijentima oboljelim od celijaklije u Federaciji Bosne i Hercegovine bolju dostupnost na bezglutensko brašno.*

Kantonalna ministarstva zdravstva mogu nakon donošenja pozitivnih listi lijekova kantona, pristupiti nabavci lijekova kroz posebne prioritetne programe, posebno lijekova koji se koriste u

¹⁷⁵ Ž-SA-04-1077/18

¹⁷⁶ Ž-SA-04-178/17

terapiji bola, vještačke oplodnje, plućnoj hipertenziji, cističnoj fibrozi, hormonu rasta kao i silikonski zavoji i obloge u tretmanu bulozne epidermolize kao i bezglutenskog brašna za oboljele od celijaklije, a koje se navode u preporučenom sadržaju“.

Primjer: Podnositelji žalbe¹⁷⁷ su osobe koje žive sa oboljenjem dijabetes melitus te da su u Republici Srpskoj prinuđeni da koriste proizvode kompanije „Roche“, tj. doktor ima mogućnost da propiše proizvode samo tog proizvođača. Neki oboljeli moraju dio pomagala dodatno kupovati (trakice, lancete, itd), a za koje moraju platiti najskuplju cijenu. Ombudsmeni su ravnatelju Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske izdali Preporuku¹⁷⁸: *da se u što kraćem vremenskom periodu pristupi izmjenama Plana nabavki za 2017. godinu, a u koji će biti uvrštena nabavka trakica za mjerenje šećera i lanceta; da pri nabavci trakica za mjerenje šećera i lanceta postupa u najboljem interesu oboljelih.* Preporuka nije realizirana.

Primjer: Predmet¹⁷⁹ se vodi na inicijativu Centra ženskih prava Zenica, a temeljem zapažanja do kojih je došao u postupcima pružanja pravne pomoći ženama iz različitih kantona Federacije Bosne i Hercegovine. Navedeni Centar Ombudsmane upozna je o različitim praksama koje se tiču refundacije troškova za pružene usluge medicinski potpomognute oplodnje, odnosno da postoje različiti uvjeti predviđeni za uključivanje u program medicinski potpomognute oplodnje, posebno oni uvjeti koji se odnose na starosnu dob žene. Centar ukazuje da je praksa po kantonima/županijama neujednačena i diskriminatorna. U nekim kantonima/županijama uopće nema dobne granice za žene odnosno parove, kao što je praksa Zavoda zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog i Tuzlanskog kantona, za razliku od svih ostalih kantona. Od mjesta prebivališta žene odnosno izvan/bračnog para ovisi da li će imati pravo naknade troškova potpomognute oplodnje ili neće, te u kojoj visini će ti troškovi refundacije iznositi.

U tijeku je istražni postupak.

Primjer: Podnositeljica žalbe¹⁸⁰ iznosi primjedbe na Odluku o refundaciji troškova za pruženu uslugu medicinski potpomognute oplodnje Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo. Navedenom odlukom propisano je da refundaciju troškova mogu ostvariti žene do napunjenih 40 godina života, da su kontinuirano osigurane u Kantonu Sarajevo u periodu od najmanje 5 godina. Ističe, da je njen partner strani državljanin zbog čega neće moći priložiti uvjerenje o kretanju od strane Ministarstva unutarnjih poslova, ali da može priložiti druge dokumente koji upućuju da njihova zajednica traje predviđeni period.

Nakon provedene istrage Ombudsmeni su Upravnom odboru Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo izdali Preporuku¹⁸¹: *da pristupi izmjeni Odluke o refundiranju troškova za pruženu uslugu medicinski potpomognute oplodnje – Prečišćeni tekst – Broj: UO/06-13.1-N.H.-1697/17 od 23.01.2017. godine u smislu dopune odredbe da se ivanbračna zajednica može dokazati i drugim dokaznim sredstvima.*

U međuvremenu u Federaciji Bosne i Hercegovine stupio je na snagu Zakon o liječenju neplodnosti biomedicinskom oplodnjom („Službene novine FBiH“ broj 59/18) čime se na jednak način regulira to pitanje u ovom entitetu, te će ubuduće biti isti osnov za kantonalne propise, tako

¹⁷⁷ Ž-SA-02-21/17

¹⁷⁸ Preporuka broj: P-123/17 od 14.06.2017. godine

¹⁷⁹ Ž-SA-06-377/18

¹⁸⁰ Ž-SA-04-1237/17

¹⁸¹ Preporuka broj: P-44/18 od 26.02.2018. godine

da će svi podzakonski akti morati biti usklađeni s njim. Iz tog razloga pristupljeno je zatvaranju ovog predmeta.

5.3.3. Pitanje plaćanja participacije u zdravstvu

Participacija je uobičajen termin za osobno sudjelovanje osiguranih osoba u dijelu troškova zdravstvene zaštite. Osigurane osobe u svim zemljama sa sličnim sustavom obveznog zdravstvenog osiguranja participiraju u troškovima zdravstvene zaštite jer je novac od doprinosa nedovoljan za financiranje svih troškova zdravstvene zaštite. Također, participacija je jedan od mehanizama kojim se osigurava racionalno korištenje zdravstvene zaštite.

U Bosni i Hercegovini sve osigurane osobe jednom godišnje uplate paušalni iznos, što ih oslobađa obveze da plaćaju participaciju za pojedinačne usluge tijekom godine. Paušalni iznos plaćaju svi, osim osiguranih osoba koje su po nekom osnovu oslobođena plaćanja participacije, bez obzira na to da li će u toj godini imati potrebu plaćanja participacije.

U Republici Srpskoj pitanje plaćanja participacije regulirano je Odlukom o participaciji („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 58/16, 83/16, 112/16, 01/17, 29/17), koju je dana 1.7.2016. godine, donio Upravni odbor Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske.

U Republici Srpskoj djeca do 15 godine života ne plaćaju participaciju ni za jednu uslugu iz paketa prava obveznog zdravstvenog osiguranja, izuzev za lijekove sa liste B i u slučaju korištenja zdravstvene zaštite u inozemstvu na osobni zahtjev roditelja ili staratelja.

Isto tako, osobe preko 65 godina života, ratni vojni invalidi, obitelji poginulih boraca, osobe sa oštećenim vidom (prva i druga kategorija) i umirovljenici s najnižom mirovinom ne plaćaju participaciju ni za jednu uslugu iz paketa prava obveznog zdravstvenog osiguranja, izuzev za lijekove sa liste B i u slučaju korištenja zdravstvene zaštite u inozemstvu na osobni zahtjev.

Korisnici stalne novčane pomoći i osobe smještene u ustanove socijalne skrbi, za koje doprinos plaća centar za socijalni rad, ne plaćaju participaciju ni za jednu uslugu iz paketa prava obveznog zdravstvenog osiguranja, izuzev za lijekove sa liste B i u slučaju korištenja zdravstvene zaštite u inozemstvu na osobni zahtjev.

U Federaciji Bosne i Hercegovine pitanje plaćanja participacije regulirano je Odlukom o maksimalnim iznosima neposrednog sudjelovanja osiguranih osoba u troškovima korištenja pojedinih vidova zdravstvene zaštite u osnovnom paketu zdravstvenih prava („Službene novine FBiH“, broj 21/09 od 01.04.2009. godine), a koju je donio Parlament Federacije Bosne i Hercegovine.

U Odluci je navedeno da vlade kantona/županija, na prijedlog kantonalnog ministra zdravstva, može odrediti niže iznose participacije od navedenih iznosa u ovoj Odluci, ukoliko za to osigura sredstva.

Od plaćanja participacije oslobođena su djeca do navršene 15. godine života, učenici i studenti do navršene 26. godine života, žene u ostvarivanju zdravstvene zaštite u svezi trudnoće i materinstva i korisnice zdravstvenih usluga u svezi s prevencijom karcinoma dojke i karcinoma maternice, vojni invalidi s utvrđenim invaliditetom od 60% i više, civilne žrtve rata i invalidi s utvrđenim invaliditetom preko 60%, članovi obitelji šehida odnosno članovi obitelji poginulih ili

umrlih branitelja od posljedica ranjavanja, a koji su bili pripadnici Vojske Federacije Bosne i Hercegovine, umirovljenici čija mirovina ne prelazi iznos minimalne mirovine prema posljednjem objavljenom podatku, osobe starije od 60 godina, ako nisu korisnici mirovine ili drugih mjesečnih prihoda preko iznosa minimalne mirovine prema posljednjem objavljenom podatku, osigurane osobe – štíćenici socijalnih ustanova, osigurane osobe – korisnici socijalne skrbi, raseljene osobe i izbjeglice, ako nisu korisnici mirovine ili ako im drugi mjesečni prihod ne prelazi iznos minimalne mirovine prema posljednjem objavljenom podatku, osigurane osobe koje su dragovoljni davatelji krvi, i to osobe koje su darovale krv 10 i više puta, osigurane osobe – darovatelji dijelova ljudskog tijela u svrhu liječenja i osigurane osobe koje su prijavljene kod zavoda za zapošljavanje u svojstvu neuposlene osobe.

Od plaćanja participacije oslobođene su osigurane osobe koje boluju od određenih bolesti, i to samo za korištenje zdravstvene zaštite za tu bolest.

Odlukom je utvrđeno da se kantonalnim propisima mogu osloboditi od participacije i druge kategorije osiguranih osoba, s tim da se tim propisom utvrdi organ, odnosno institucija koja će umjesto osigurane osobe biti obveznik uplate iznosa participiranja temeljem ove Odluke.

Kantoni/županije su imali obvezu uskladiti kantonalne/županijske odluke o participaciji s federalnom odlukom o participaciji, ali neki kantoni/županije to nisu učinili. To ima za posljedicu da na području Federacije Bosne i Hercegovine svi građani nemaju jednaka na zdravstvenu zaštitu.

5.4. Socijalna skrb

Sve veći broj građana u Bosni i Hercegovini ima potrebu za određenim oblicima socijalne skrbi. Stanje velike neuposlenost, male mirovine, radnici koji su nakon gašenja firmi ostali bez posla itd., ukazuju, da se socijalna prava ugroženih stanovnika moraju staviti u fokus.

Broj žalbi iz ove oblasti ne oslikava pravo stanje stvari, koje je mnogo gore. Socijalna skrb je simbolična i ne može osigurati osnovne životne potrebe.

Žalbe se odnose na nerješavanje zahtjeva za jednokratnu novčanu pomoć, potrebe stambenog zbrinjavanja, neke stranke su prinuđene zbog nemogućnosti plaćanja obveza po računima za grijanje, podnositi zahtjev za isključenje iz sustava daljinskog grijanja. Zbog nemogućnosti plaćanja obveza po računima za isporučenu električnu energiju, elektrodistribucije vrše isključenje takvih domaćinstava s elektro mreže. Nadalje, postoje problemi s osiguravanjem ogrijeva - problem je tim teži jer se najčešće radi o starim i nemoćnim osobama. Zaprimljene su i žalbe povratnika zbog nemogućnosti priključenja domaćinstva na elektro mrežu pod povoljnijim uvjetima itd.

Primjer: U predmetu¹⁸² ostvarivanja prava na socijalnu skrb pokrenut je dana 31.07.2017. godine, upravni spor pred Kantonalnim sudom u Mostaru, koji do danas nije riješen zbog odlaska postupajućeg suca u mirovinu na dan 12.12.2018. godine, a koji je već bio zadužen drugim predmetima. Predmet podnositeljice žalbe biće dodijeljen u rad drugom sucu.

¹⁸² Ž-MO-05-127/18

Primjer: Podnositelj žalbe¹⁸³ je zatražio praćenje rada Općine Drvar, po podnesenom zahtjevu za jednokratnu novčanu pomoć u svrhu kupovine hrane. U tijeku intervencije Ombudsmana žalitelju je isplaćena zatražena novčana pomoć.

Primjer: Podnositeljica žalbe¹⁸⁴ je prije pet godina Općini Livno podnijela Zahtjev za dodjelu stambenog smještaja po osnovu socijalnog stanovanja. Žaliteljica se nalazi na 8. mjestu rang liste, ali do sada nije ostvarila zaštitu svojih prava jer prema odgovoru Općine Livno za sada nema raspoloživih stanova.

Primjer: Podnositelj žalbe¹⁸⁵ se obratio Centru za socijalni rad u Glamoču sa zahtjevom za dodjelu besplatnog ogrijeva. Prima invalidninu u visini od 140,00 KM te dodatak za tuđu njegu i pomoć u iznosu od 240,00 KM. Zahtjevu nije udovoljeno iz razloga što je Centar raspolagao samo sa 100 m² ogrijevnog drveta, da je bilo 97 prijava korisnika pomoći za uzdržavanje a drva su dodijeljena za 54 najugroženija korisnika. Prema informaciji Centra za socijalni rad u Glamoču žalitelj prima i mirovinu, što je razlogom da nema pravo na socijalnu pomoć.

5.5. Komunalne usluge

Evidentan je porast žalbi građana iz oblasti pružanja komunalnih usluga u odnosu na prethodni izvještajni period. Žalbe koje su razmatrane od strane Ombudsmana odnosile su se na nerazmjerni iznos komunalnih usluga, probleme vezane za izbor upravitelja za upravljanje i održavanje zajedničkih dijelova i uređaja zgrade – ulaza, probleme u vezi otpadnih/fekalnih voda, zahtjeve za besplatno priključenje povratnika na vodovodnu mrežu, pružanje i uskraćivanje usluga od strane komunalnih poduzeća, nepravilnosti prilikom obračunavanja komunalnih usluga, zastarjelost komunalnih potraživanja itd.

Građani često od Institucije ombudsmana traže savjet u vezi tužbi komunalnih poduzeća zbog neplaćanja dospjelih računa, kojom prilikom ističu da im se prijeti isključenjem domaćinstva s vodovodne mreže. Mnogi građani nisu u mogućnosti redovito plaćati komunalne usluge, a komunalna poduzeća ih terete i za zastarjela potraživanja a to su potraživanja starija od godinu dana, čime vrše dodatni pritisak na ionako tešku situaciju u kojoj se veliki broj građana nalazi.

U svezi s ovom problematikom, u većini slučajeva žalbe prosljedimo Ombudsmanu za potrošače s kojim imamo dobru suradnju.

Primjer: U predmetu¹⁸⁶ žaliteljica ističe da je kod njenog oca 12 mjeseci prisutan kvar koji uzrokuje viši iznos mjesečnih računa za vodu. Nakon što je većina stanara ugradila vlastiti sat, mjesečni računi za oca žaliteljice iznose od 200,00-300,00 KM. Nakon izjavljenih reklamacija na ispostavljene račune, ocu žaliteljice je sugerirano da ugradi vlastiti vodomjer, za što se isti i odlučio. Međutim, KJKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Sarajevo, dana 22.01.2018. godine, obavještava oca žaliteljice da je ugradnja vodomjera obustavljena jer je tako određeno zakonom. Na zaprimljenu obavijest je uložena žalba po kojoj nije odlučeno. Ombudsmani su predmet

¹⁸³ Ž-LI-04-128/18

¹⁸⁴ Ž-LI-05-162/18

¹⁸⁵ Ž-LI-04-260/18

¹⁸⁶ Ž-SA-04-136/18

razmatrali sa aspekta učinkovitosti pravnog lijeka. U tijeku intervencije Ombudsmana, dana 20.09.2018. godine, KJKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Sarajevo, obavještava žaliteljicu da je okončan postupak pred tim poduzećem i ugrađen vodomjer.

Primjer: Žalitelj¹⁸⁷ ističe da je prilikom elementarne nepogode/poplave od 2014. godine, došlo do oštećenja njegove obiteljske kuće. Povjerenstvo Općine Banovići je utvrdila oštećenja, ali je klizište još uvijek aktivno što i dalje stvara probleme i oštećenja na kući. U žalbenim navodima se dodaje, da je 2013. godine rađena infrastruktura, asfaltiranje puteva u Omazićima, te su tom prilikom sve oborinske fekalne vode i kanalizacija uvedene u posjed žalitelja, gdje je napravljen otvoreni kanal, a što također utječe na aktivnost klizišta, ali i pojavu neugodnog smrada od kanalizacije. Nakon provedene istrage izdata je preporuka¹⁸⁸ Općini Banovići: *da bez odlaganja, sukladno pozitivnim zakonskim propisima, osigura i poduzme efektivne mjere na rješavanju problema otpadnih voda u Mjesnoj zajednici Omazić.*

Nakon izdavanja preporuke Općina Banovići obavještava Ombudsmana o nemogućnosti rješavanja problema otpadnih voda za što su potrebna sredstva u visini od 4.000.000,00 KM, da je potrebno urediti projektnu dokumentaciju te ishodovati određene suglasnosti, što bi u konkretnom slučaju bilo nemoguće, a gradnja mimo dobivenih suglasnosti nezakonita.

Institucija ombudsmana je podneskom od 17.10.2018. godine, obavijestila Općinsko vijeće Banovići o nepoduzimanju mjera po izdatoj preporuci. Istim podneskom zatraženo je od Općinskog vijeća Banovići poduzimanje neophodnih radnji radi realiziranja donesene Preporuke.

Primjer: Povratnica u Drvar je zatražila pomoć¹⁸⁹ Institucije ombudsmana po Zahtjevu za besplatno priključenje vode u rekonstruiranu kuću podnesenom Javnom poduzeću „Komunalac“ Drvar. Mirovina žaliteljice iznosi 280,00 KM i to su joj jedina primanja. Nakon intervencije Ombudsmana žaliteljici je izvršeno besplatno priključenje vode.

Primjer: Podnositelj žalbe¹⁹⁰ je onemogućen da dođe do svoje kuće na Jahorini, jer nije želio da plati prolaz na rampi na Jahorini. Naime, osobe koje vrše naplatu nisu imale nikakvu odluku o naplati, niti zakonski razlog za istu. Kako se radi o javnom putu, žalitelj je pozvao policiju da mu omogući prolaz do njegove imovine. Nakon toga je bio lišen slobode i zadržan u Policijskoj stanici Pale. OC „Jahorina“ je izdata Preporuka¹⁹¹ broj: 281/18 od 24.04.2018. godine: *da ispoštuje Zaključak Vlade Republike Srpske u kome se decidno navodi: „Preporučuje se a.d. OC 'Jahorina' da obezbijedi parking prostor radi naplate mjesta za parkiranje...“, te s tim u vezi uklone spornu rampu sa glavne javne prometnice i omoguće nesmetan prolaz žiteljima tog područja da dođu do svojih parcela, kao i svim vozačima koji tom trasom samo prolaze, bez zadržavanja.* Na preporuku nije dostavljen odgovor.

Primjer: Podnositeljica se obratila žalbom¹⁹² na postupanje Kantonalnog javnog komunalnog poduzeća “Vodovod i kanalizacija” d.o.o. Sarajevo, zbog nemogućnosti ugradnje individualnog sata-vodomjera. Nakon što je većina stanara ugradila vlastiti sat, računi za podnositeljicu žalbe

¹⁸⁷ Ž-BR-04-141/17

¹⁸⁸ P-306/17 od 22.11.2017. godine

¹⁸⁹ Ž-LI-04-91/18

¹⁹⁰ Ž-BL-05-388/18

¹⁹¹ Preporuka broj: 281/18 od 24.04.2018. godine

¹⁹² Ž-SA-04-136/18

mjesečno iznose 200,00 KM - 300,00 KM, iz razloga što podnositeljica žalbe i još jedna obitelj plaćaju vodu koja nepotrebno otiče. Obratili su se označenom odgovornom organu, koji im nije dostavio odgovor. Nakon prve intervencije Ombudsmana, podnositeljica žalbe je informirala Instituciju da je problem riješen.

5.6. Obrazovanje

Žalbe građana iz oblasti visokog obrazovanja odnose se na povrede prava na obrazovanje odraslih osoba u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine, na nedostavljanje odgovora po Prijavi na Javni poziv za dopunu Liste istaknutih stručnjaka iz prakse koji se mogu angažirati u znanstveno-nastavnom procesu za izvođenje predavanja i vježbi na fakultetima u Tuzli, te probleme u svezi sa zaključivanjem ugovora o radu na određeno vrijeme redovnih profesora na Medicinskom fakultetu u Sarajevu.

Primjer: Žalbeni¹⁹³ navodi se odnose na povredu prava na obrazovanje odraslih osoba u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine, odnosno na nemogućnost polaganja vanrednih ispita za sticanje osnovnog obrazovanja. Nakon provođenja istražnog postupka izdata je Preporuka¹⁹⁴ Vladi Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i Skupštini Brčko distrikta Bosne i Hercegovine: *da poduzmu potrebne mjere u cilju donošenja Zakona o obrazovanju odraslih osoba.*

Nakon zaprimanja Preporuke Skupština Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, je dana 30.10.2018. godine, usvojila Zakon o obrazovanju odraslih u Brčko distriktu koji je objavljen u Službenom glasniku Brčko distrikta broj 50/18.

Primjer: Podnositelj žalbe¹⁹⁵ je dana 29.08.2017. godine, podnio Univerzitetu u Tuzli tri prijave na Javni poziv za dopunu Liste istaknutih stručnjaka iz prakse koji se mogu angažirati u znanstveno-nastavnom procesu za izvođenje predavanja i vježbi na fakultetima Univerziteta u Tuzli. Prijave je uputio Ekonomskom fakultetu – uža znanstvena oblast Digitalna ekonomija, Fakultetu elektrotehnike – predmet Sigurnosnih računarskih sustava i Pravnom fakultetu – predmet Pravna informatika i Autorsko pravo. Kako nije dobio informaciju o statusu podnesenih prijava, to je dana 3.10.2017. godine, a u svezi navedenog problema uputio podnesak Univerzitetu u Tuzli, ali nije dobio odgovor. Stoga se obratio dekanima navedenih fakulteta, ali ponovno nije dobio odgovor. Ombudsmani su izdali Preporuku¹⁹⁶ Univerzitetu u Tuzli, Pravnom, Ekonomskom i Fakultetu Elektrotehnike: *da pismenim putem obavijeste podnositelja žalbe o njegovoj prijavi koja se odnosi na Javni poziv za dopunu Liste istaknutih stručnjaka iz prakse koji se mogu angažirati u znanstveno-nastavnom procesu za izvođenje predavanja i vježbi na fakultetima/akademijama Univerziteta u Tuzli i da ubuduće prilikom objavljivanja Javnih poziva uvede praksu obavještavanja kandidata.*

Svi navedeni fakulteti obavijestili su Instituciju ombudsmana da su postupili po izdatoj preporuci i obavijestili podnositelja žalbe u svezi statusa podnesenih prijava.

¹⁹³ Ž-BR-04-124/17

¹⁹⁴ P-221/17 od 28.08.2017. godine

¹⁹⁵ Ž-BL-05-819/17

¹⁹⁶ P-53/18 od 26.02.2018. godine

Primjer: Žalitelj¹⁹⁷ navodi da je na Medicinskom fakultetu u Sarajevu od 29.03.2011. godine, redovni profesor za znanstvenu oblast kirurgija - predmet Ortopedija. Sa Fakultetom je dana 04.06.2011. godine, zaključio Ugovor o radu na određeno vrijeme, do okončanja rada u priznatoj nastavnoj bazi Fakulteta, iako je člankom 95 stavak 2 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo, propisano da redovni profesor zaključuje ugovor o radu na neodređeno vrijeme. Fakultet je u svom odgovoru naveo, a što je posebno zabrinjavajuće, da je u periodu od 2013. do 2016. godine, odnosno do danas Fakultet imao zaključene ugovore o radu sa djelom radnog vremena sa ukupno 7 članova akademskog osoblja koje je uposlenu u Javnoj ustanovi Opća bolnica „Abdulah Nakaš“ i Javnoj ustanovi Domovi zdravlja Kantona Sarajevo. Žalitelj tvrdi da je dio osoblja po osnovu Ugovora o radu uposlenu i danas. Ombudsmani su nadležnim organima Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu izdali preporuku¹⁹⁸ *dekanesi Medicinskog fakulteta u Sarajevu: da sukladno članku 136. stavak 7. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo poduzme mjere u cilju osiguravanja zakonitosti funkcioniranja procesa na razini Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, rektoru Univerziteta u Sarajevu: da sukladno članku 120. st. 6. i 7. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo poduzme mjere u cilju osiguravanja zakonitosti funkcioniranja procesa na nivou Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu i predsjedniku Upravnog odbora da u što kraćem roku odluči o prigovoru žalitelja.*

Dekanesa Medicinskog fakulteta u Sarajevu, svojim podneskom od 28.09.2018. godine, obavještava Ombudsmane da je u tijeku realizacija Rješenja Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu br: 02-200/18 od 07.09.2018. godine, kojim je prihvaćen prigovor žalitelja sa kojim je Medicinski fakulte obvezan uspostaviti radno-pravni odnos. Svojim podneskom od 28.09.2018. godine, rektor Univerziteta u Sarajevu obavještava Ombudsmane da je Upravni odbor Univerziteta u Sarajevu usvojio prigovor podnositelja žalbe.

Prodekan za financije Medicinskog fakulteta u Sarajevu, uz podnesak od 19.11.2018. godine, Ombudsmanima dostavlja fotokopiju Rješenja Ministarstva za obrazovanje, znanost i mlade Kantona Sarajevo broj: 11-05-38-35645-2/18 od 08.11.2018. godine, kojim se utvrđuje da je Odluka dekana Medicinskog fakulteta... donesena na osnovu pravilne primjene članka 32. Zakona o ustanovama („Službeni list RBiH“, br. 6/92, 8/93 i 13/94).

Preporuka do danas nije realizirana i stranka nije ostvarila svoje pravo.

5.7. Ekologija i zaštita okoliša

Pitanje okoliša te njegove zaštite je prijeko potrebna i aktualna tema u Bosni i Hercegovini, a to pokazuje i broj od 18 zaprimljenih žalbi po osnovu povrede prava iz ove oblasti. U Bosni i Hercegovini nije jasno definirana politika djelovanja na ovome području, i pored donošenja velikog broja zakona, što otvara pitanja ispunjavanja preuzetih obveza na međunarodnom planu.

Međunarodni ugovori iz područja zaštite okoliša su okvirne konvencije kojima strane preuzimaju obveze i kojima se stvara pravni okvir za postupno usvajanje dodatnih protokola s detaljnim i

¹⁹⁷ Ž-SA-04-667/18

¹⁹⁸ P-203/18 od 04.09.2018. godine

konkretnim obvezama, te oni kojima se uređuje zaštita pojedinih sastavnica okoliša, a koji su regionalnog ili globalnog značaja.

Bosna i Hercegovina je ratificirala brojne konvencije i protokole, kao: Okvirnu konvenciju UN-a o klimatskim promjenama, Protokol iz Kyota, Konvenciju o kontroli prekograničnog kretanja opasnog otpada i njegovog odlaganja, Konvenciju UN-a o biološkoj raznolikosti, Protokol iz Kartagene o biološkoj sigurnosti, Protokol o vodi i zdravlju itd.

Jedna od bitnih konvencija je Konvencija UNECE-a o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosudnim tijelima iz područja okoliša iz 1998. godine, Aarhus, Danska. Ova konvencija nerijetko se skraćeno naziva Aarhuška konvencija. Aarhuška konvencija je međunarodni pravni okvir za reguliranje zaštite okoliša, a odnosi se na pristup informacijama i sudskim instancijama, te sudjelovanje javnosti u odlučivanju o ekološkim pitanjima. Bosna i Hercegovina je potpisala Aarhušku konvenciju 15. 09.2008. godine.

Pitanja zaštite okoliša nisu uključena u deset točaka u kojima su Ustavom Bosne i Hercegovine definirane nadležnosti državnih institucija, te stoga spadaju pod sljedeću odredbu: “Sve vladine funkcije i nadležnosti koja nisu ovim Ustavom izričito povjerena institucijama Bosne i Hercegovine pripadaju entitetima.” (članak III, stavak 3.)

Primjer: Podnositelj žalbe¹⁹⁹ ističe da je po njegovom zahtjevu Općina Busovača dana 17.03.2017. godine, donijela Rješenje kojim je N.N. osobama naređeno zatvaranje žega²⁰⁰ koje su izgrađene u blizini žaliteljeve kuće, a čijim paljenjem dolazi do širenja zagađenog zraka. Žalitelj je 100% ratni vojni invalid prve kategorije. Međutim, Općina Busovača ne izvršava doneseno rješenje a vlasnici navedenih žega nastavljaju sa radom. Ombudsmani su Općini Busovača izdali Preporuku²⁰¹: *da poduzme neophodne mjere da se odmah izvrši Rješenje Službe za prostorno uređenje, urbanizam i stambene poslove Općine Busovača broj: 05-23-4043-2017 od 17.03.2017. godine i osigura podnositelju žalbe uživanje prava na imovinu na načelima ljudskog dostojanstva...*

Načelnik je dostavio Odgovor na izdatu preporuku od 30.10.2018. godine, u kojem se pita: “*Da li je veće pravo na život, to jeste obezbjeđenje egzistencije ili na malo čišći zrak?*“ Nadalje ističe, da „*nisu budale ni oni ljudi koji ulaze izravno u žegu da bi na taj način sebi i svojoj obitelji obezbijedili hranu, da bi mogli školovati djecu...*“ te tvrdi „*da je inspektor pomenutim rješenjem napravio katastrofalnu grešku koja se povlači i provlači i svima nama pravi probleme*“ te da „*gospodin za čija se prava zalažete ima stan opremljen od države i to u centru Kaćuna a ne u selu gdje su žege, a kao i sve ostalo, i volio bih da imate mišljenje ljudi po ovom slučaju, to jest šire zajednice*“. Preporuka nije realizirana.

Primjer: Žaliteljica²⁰² ističe da je još 2014. godine, primijetila vlagu i slijevanje vode na dvije strane stambenog objekta. Nekoliko puta je vršila hidroizolaciju, ali bezuspješno. Analizom vode je utvrđeno da se radi o kanalizacionoj vodi i otpadu koji se slijeva iz ulice Gornjovakufska u

¹⁹⁹ Ž-SA-05-737/17

²⁰⁰ Peć za proizvodnju drvenoh uglja

²⁰¹ Preporuka broj: P-219/18 od 12.09.2018. godine

²⁰² Ž-SA-05-1193/17

Općini Novo Sarajevo. Načelniku Općine Novo Sarajevo izdata je Preporuka²⁰³ broj: P-146/18 od 14.06.2018. godine: *da odmah po prijemu ove preporuke poduzme sve raspoložive aktivnosti u cilju sanacije predmetne kanalizacione mreže.*

Odgovor na preporuku nije zaprimljen o čemu su Ombudsmeni obavijestili Općinsko vijeće Novo Sarajevo, podneskom od 19.09.2018. godine.

Općinsko vijeće Novo Sarajevo obavještava Ombudsmane, da: „...*Na zahtjev žaliteljice izvedeni su radovi na provođenju žurne mjere. Radovi nisu mogli biti okončani jer isto nije bilo moguće, radi neslaganja žaliteljice, koja je sama dala procjenu i način vršenja hitne intervencije i nije dopustila izvođaču dalje vršenje radova...*“. Ombudsmeni su podneskom od 09.11.2018. godine, obavijestili žaliteljicu o navedenom odgovoru.

Primjer: Žaliteljica²⁰⁴ živi u mjestu Miljkovac – Doboj, a dulji vremenski period obraća se gradskim vlastima u cilju rješavanja problema vezanih za odvod otpadnih voda, koje se slijevaju iz septičkih jama susjednih objekata i koje prolaze kroz njeno dvorište, ali bez rezultata.

Ombudsmeni su Odjelu komunalne policije Grada Doboj izdali Preporuku²⁰⁵ *da odmah po prijemu ove preporuke poduzme sve raspoložive aktivnosti u cilju zaštite zdravlja žaliteljice i postupi po predstavkama imenovane na način propisan Zakonom o komunalnoj policiji Republike Srpske.*

Preporuka je realizirana.

Primjer: Skupina građana²⁰⁶ iz mjesta Želeća, Općina Žepče, ukazuju da se na ulazu u selo nalazi farma goveda, a vlasnik iste otpad sa farme odlaže nepropisno u blizini stambenih objekata. U blizini se nalazi i drveni toalet iz kojeg se fekalije izlijevaju na put. O navedenom problemu je upoznata i Općina Žepče, proglašena je i epidemiološka opasnost po zdravlje ljudi i opasnost od zaraze. Nakon izricanja novčanih kazni vlasnik farme bi nastavio sa nepropisnim odlaganjem još veće količine otpada. Načelniku Općine Žepče izdata je Preporuka²⁰⁷ *da odmah poduzme žurne mjere u cilju otklanjanja opasnosti po zdravlje stanovnika u Mjesnoj zajednici Želeća, nastalog zbog nepropisnog odlaganja stajnjaka od strane firme „Poljoprivredna djelatnost H&F“.*

Općina Žepče je postupila po izdatoj preporuci i obavijestila Ombudsmane o poduzetim radnjama na njenom realiziranju.

²⁰³ Preporuka broj: P-146/18 od 14.06.2018. godine

²⁰⁴ Ž-SA-04-730/17

²⁰⁵ Preporuka broj: P-147/18 od 31.05.2018. godine

²⁰⁶ Ž-SA-04-1017/17

²⁰⁷ Preporuka broj: P-164/18 od 04.07.2018. godine

VI PRAVA OSOBA LIŠENIH SLOBODE

6.1. Pojam torture i uspostavljanje Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini

U Bosni i Hercegovini ni u 2018. godini nisu usvojene izmjene Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine koje predviđaju uspostavu preventivnog mehanizma u okviru Institucije ombudsmana, iako su još godinu ranije predložene izmjene Zakona prihvaćene od strane Vijeća ministara Bosne i Hercegovine. Bez obzira na navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su poduzeli određene konkretne aktivnosti kako bi se na vrijeme i što bolje pripremili za implementaciju mandata ovog mehanizma. Upravo iz tog razloga, a u okviru Projekta jačanja kapaciteta Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, koji je proveden u suradnji sa Ombudsmanom Republike Bugarske i podržan od strane Bugarske ambasade u Bosni i Hercegovini, izvršena je potrebna obuka od strane bugarskih eksperata osoblja Institucije o mandatu i funkcioniranju preventivnog mehanizma, te su na taj način stvoreni preduvjeti da Institucija ombudsmana adekvatno preuzme ulogu ovog mehanizma. U sklopu Projekta, Ombudsmeni su obišli veće policijske uprave u Bosni i Hercegovini²⁰⁸, radi utvrđivanja uvjeta u prostorijama za zadržavanja. S tim u vezi, u izradi je Specijalno izvješće o stanju o policijskim upravama u Bosni i Hercegovini

Bitno je ponoviti, da je Generalna skupština Ujedinjenih naroda dana 18.12.2002. godine sačinila i usvojila Opcioni protokol uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni i postupaka (OPCAT), čiji je neposredni cilj da uspostavi sustav redovnih posjeta mjestima gdje se nalaze osobe lišene slobode od strane neovisnih međunarodnih i domaćih tijela, radi prevencije torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni i postupaka. Kao potpisnica navedene Konvencije Bosna i Hercegovina je 2008. godine ratificirala pomenuti Protokol. Opcionim protokolom predviđeno je da sve države potpisnice uspostave mehanizme za prevenciju torture.

Opcioni protokol uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni i postupak predviđa da sve države potpisnice uspostave mehanizme za prevenciju torture, koji će redovnim posjetima ustanovama u kojima se nalaze lica lišena slobode djelovati preventivno u cilju poboljšanja njihovog tretmana i uvjeta u kojima se te osobe nalaze. Svrha posjeta je da se omogući njihova zaštita od torture i drugih surovih neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka.

²⁰⁸ 22.10.2018. godine Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Srpske, Policijska uprava Banja Luka, Policijska stanica Centar, Policijska uprava Prijedor, Policijska stanica Prijedor 1, Ministarstvo unutarnjih poslova Srednjobosanskog kantona, Policijska uprava Travnik, Policijska stanica Travnik, Ministarstvo unutarnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona, Policijska uprava 1, Policijska stanica Centar

23.10.2018. godine Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Srpske, Policijska uprava Doboj, Policijska stanica Doboj 1, Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona Sarajevo, Druga policijska uprava, Policijska stanica Centar

24.10.2018. godine Policijska uprava Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Policijska stanica Brčko, Ministarstvo unutarnjih poslova Hrvatske, Policijska uprava Mostar, Policijska stanica Mostar Centar, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Srpske, Policijska uprava Bijeljina, Policijska stanica Bijeljina 1

25.10.2018. godine Ministarstvo unutarnjih poslova Tuzlanskog kantona, Policijska uprava Tuzla, Policijska stanica Centar

U smislu ovog protokola lišavanje slobode podrazumijeva bilo koji oblik pritvora ili zatvaranja ili stavljanja osobe u javno ili privatno mjesto čuvanja, koje ta osoba prema odluci sudskog, upravnog ili drugog tijela ne može svojevolumno napustiti.

6.2. Praćenje prava osoba lišenih slobode

U ovoj godini Ombudsmani su izmijenili Pravilnik o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine²⁰⁹, na način da je postojeći Odjel za zaštitu prava pritvorenika/zatvorenika preimenovan u Odjel za praćenje ostvarivanja prava lica lišenih slobode, te su mu na taj način proširena ovlaštenja. S tim u svezi, ovlast ovog Odjela je da razmatra žalbe i pokreće istražni postupak u svim predmetima koji se odnose na eventualnu povredu prava i sloboda lica lišenih slobode, bez obzira na to da li su smješteni u kazneno-popravnu ustanovu (pritvoru/ zatvoru) ili neku drugu ustanovu u kojoj im je ograničena sloboda kretanja.

Statistički podaci pokazuju da su u tijeku 2018. godine u ovom Odjelu zaprimljene 144 žalbe, što predstavlja povećanje od 6,67% u odnosu na prethodnu godinu. Analiza dostavljenih žalbi pokazuje da se najveći broj odnosio na korišćenje izvanzavodskih pogodnosti, ostvarivanje adekvatne zdravstvene zaštite u ustanovama u kojima se smještaju osobe lišene slobode, uvjete smještaja i tretmana, ostvarivanje prava na premještaj u drugu ustanovu. U sarajevskom uredu zaprimljeno je 117 žalbi, banjalučkom 27.

Ove godine, kao i svih prethodnih Ombudsmani ukazuju na problem koji je stalno prisutan u sustavu izvršenja kaznenih sankcija u Bosni i Hercegovini, a koji je iznimno složen jer je ovlast podijeljena između državne razine, entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Sustav u kojem postoje četiri različita zakona o izvršenju kaznenih sankcija koja su najvećim dijelom uzajamno usklađena ima ponekad za posljedicu postojanje različitih pravnih normi koje uređuju istu oblast, što dovodi do nejednakog tretmana osuđenih osoba, zavisno od toga od kojeg suda su osuđeni i u kojem dijelu Bosne i Hercegovine, u ustanovi kojeg entiteta izdržavaju kaznu zatvora.

U 2018. godini ipak su napravljeni određeni pomaci u pogledu unaprjeđenja postojećih zakonskih rješenja u ovoj oblasti. Dokaz tomu je, da je u Republici Srpskoj usvojen novi Zakon o izvršenju kaznenih i prekršajnih sankcija Republike Srpske²¹⁰, koji je unio određene novine u sustav izvršenja kaznenih sankcija, s tim da je suviše rano govoriti o njegovim efektima jer se odredbe ovog Zakona primjenjuje kraće od pola godine. Za razliku od ovog entiteta, Federacija Bosne i Hercegovine do danas nije usvojila novi zakon o izvršenju kaznenih sankcija kojim bi ostvarivanje prava osoba koje izdržavaju kaznu zatvora u ustanovama ovog entiteta bilo riješeno na bolji i pravedniji način.

U Republici Srpskoj u ovoj godini usvojen je i Zakon o amnestiji Republike Srpske²¹¹ u čijoj izradi je učestvovala i Institucija²¹². Na osnovu kontakata sa predstavnicima uprava kazneno-

²⁰⁹Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne Hercegovine broj: OI-K-Sa-188/18 od 12. 07. 2018. godine

²¹⁰Zakon o izvršenju kaznenih i prekršajnih sankcija, „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 63/18

²¹¹Zakon o amnestiji „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 61/18

popravnih ustanova u Republici Srpskoj utvrđeno je, da je određenom broju osuđenih osoba sukladno odredbama ovog zakona umanjena kazna zatvora što je bio i cilj donošenja ovog propisa.

Bitno je napomenuti da su u ovoj godini Ombudsmani u sklopu svojih redovnih aktivnosti izvršili monitoring stanja u gotovo svih kazneno-popravnim ustanovama u Bosni i Hercegovini. Zaključeno je da postoje određeni pozitivni pomaci u radu, funkcioniranju, ali i poboljšanju uvjeta za izdržavanje kazne zatvora u većini kazneno-popravnih ustanova u Bosni i Hercegovini. Predmet monitoringa su bile sljedeće ustanove; Kazneno-popravni zavod Zenica²¹³, Kazneno-popravni zavod Foča²¹⁴, Kazneno-popravni zavod Bijeljina²¹⁵, Kazneno-popravni zavod Trebinje²¹⁶, Kazneno-popravni zavod Sarajevo²¹⁷, Kazneno-popravni zavod Doboj²¹⁸, Kazneno-popravni zavod Banja Luka²¹⁹, Kazneno-popravni zavod Tuzla²²⁰, Kazneno-popravni zavod Orašje²²¹ i Kazneno-popravni zavod Mostar²²². U posjete su ombudsmani i suradnici najčešće odlazili nenajavljeno, a na osnovu žalbi osoba lišenih slobode, ili na vlastitu inicijativu.

U cilju promocije i zaštite prava osoba lišenih slobode Ombudsmani su tijekom godine zajedno sa predstavnicima ostalih organa vlasti i sustava izvršenja kaznenih sankcija učestvovali na brojnim konferencijama i okruglim stolovima²²³ što je imalo značaj za razmjenu iskustava i prakse svih sudionika.

6.3. Prava lica lišenih slobode

6.3.1. Zdravstvena zaštita

Zdravstvena zaštita je skup usluga i aktivnosti koje imaju za cilj unaprjeđivanje i očuvanje zdravlja ljudi. Usluge zdravstvene skrbi moraju biti kvalitetne, sigurne, učinkovite i pružene

²¹² U raspravama u povodu izrade ovog zakona učestvovao je ombudsman prof. dr Ljubinko Mitrović.

²¹³ Posjeti obavljeni, dana 21.02.2018. godine od strane pomoćnice ombudsmana Rade Kafedžić i stručne savjetnice Dejana Kozomara, dana 11.06.2018. godine pomoćnica ombudsmana Rada Kafedžić i stručna savjetnica Dejana Kozomara i 23.11. 2018. godine ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur i stručna savjetnica Lamija Sivić-Hodžić

²¹⁴ Posjeti obavljeni, dana 30.05.godine od strane ombudsmana prof.dr Ljubinka Mitrovića i stručne savjetnice Dejana Kozomara i dana 03.10. 2018. godine od strane ombudsmanke dr. Jasminke Džumhur i stručne savjetnice Lamije Sivić-Hodžić

²¹⁵ Posjet obavljen dana 27.09. 2018. godine od strane ombudsmanke dr. Jasminke Džumhur i stručne savjetnice Lamije Sivić-Hodžić

²¹⁶ Posjet obavljen dana 11.09. 2018. godine od strane prof.dr Ljubinka Mitrovića.

²¹⁷ Posjeti obavljeni dana 06.04.2018. godine od strane ombudsmanke dr. Jasminke Džumhur, dana 25. 06. 2018. od strane prof.dr Ljubinka Mitrovića, pomoćnice ombudsmana Aleksandre Marin- Diklić, pomoćnice ombudsmana Rade Kafedžić, stručne savjetnice Andree Čaluk, stručne savjetnice Lamije Sivić-Hodžić i stručne savjetnice Dejana Kozomara, dana 14.12.2018. godine od strane ombudsmanke dr. Jasminke Džumhur

²¹⁸ Posjet obavljen dana 12.07. 2018. godine od strane stručne savjetnice Dejana Kozomara i pripravnice Slobodanke Radić

²¹⁹ Posjeti obavljeni dana 26.01.2018. godine od strane stručne savjetnice Dejana Kozomara, dana 04. 04.2018. godine od strane stručne savjetnice Dejana Kozomara, 25.04. 2018. godine, predstavnici Institucije ombudsmana zajedno za timom eksperata iz bugarskog NPM-a i 19.06. 2018. godine od strane prof.dr Ljubinka Mitrovića, pomoćnice ombudsmana Aleksandre Marin-Diklić, pomoćnice ombudsmana Rade Kafedžić, stručne savjetnice Andree Čaluk, stručne savjetnice Lamije Sivić-Hodžić i stručne savjetnice Dejana Kozomara

²²⁰ Posjeti obavljeni 12.07. 2018. godine od strane stručne savjetnice Dejana Kozomara i pripravnice Slobodanke Radić i dana 26.09. 2018. godine od strane dr.Jasminke Džumhur i stručne savjetnice Lamije Sivić-Hodžić

²²¹ Posjet obavljen dana 20.06.2018. godine od strane prof.dr. Ljubinka Mitrovića, pomoćnice ombudsmana Aleksandre Marin-Diklić, pomoćnice ombudsmana Rade Kafedžić, stručne savjetnice Andree Čaluk, stručne savjetnice Lamije Sivić-Hodžić i stručne savjetnice Dejana Kozomara

²²² Posjet obavljen 17.10. 2018. godine od strane stručne savjetnice Lamije Sivić-Hodžić

²²³ 30.01. 2018. godine, Banja Luka -Sastanak Upravnog odbora Vijeća Europe „Unaprjeđenje mehanizama zaštite ljudskih prava u zatvorskom sustavu“, 29. i 30. svibnja 2018. godine u Podgorici održan je sastanak predstavnika Mreže NPM zemalja jugoistočne Europe, 25. 10.2018. godine sastanak Upravnog odbora Vijeća Europe u pogledu realiziranja daljih obuka sa službenike iz kazneno-popravnih ustanova i policijskih uprava, 28.09.2018. godine Misija stručne procjene u oblasti zatvorskog sustava i prevencije zlostavljanja u Bosni i Hercegovini, itd.

sukladno načelima profesionalne etike. Upravo iz navedenih razloga kvaliteta zdravstvene zaštite i njena dostupnost licima lišenim slobode mora biti osigurana pod jednakim uvjetima kao i ostalim građana. Osuđene osobe treba da imaju pristup zdravstvenim službama u zemlji bez diskriminacije po osnovu njihovog pravnog statusa²²⁴. Sve neophodne medicinske, kirurške i psihijatrijske usluge koje u svrhu liječenja postoje u zajednici moraju biti na raspolaganju i osuđenim osobama u svrhu liječenja²²⁵.

Unatoč navedenim standardima Ombudsmani i ove godine konstatiraju da u ustanovama za izvršenje kaznenih sankcija u Bosni i Hercegovini nije uspostavljena zdravstvena zaštita u punom obimu, što dokazuje činjenica da još uvijek sve ustanove nemaju bar jednog uposlenog liječnika opće prakse na ugovor na neodređeno vrijeme, a kako je to propisano Europskim zatvorskim pravima, u dijelu III koji uređuje pitanja zdravstva, točka 41.1.

U Republici Srpskoj stalno uposlenog liječnika imaju sljedeće ustanove; Kazneno-popravni zavod Banja Luka, Kazneno-popravni zavod Foča i Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo, dok Kazneno-popravni zavod Doboje, Kazneno-popravni zavod Bijeljina i Kazneno-popravni zavod Trebinje angažiraju doktora medicine po osnovu ugovora o povremenim poslovima²²⁶.

U Federaciji Bosne i Hercegovine stalno uposlenog liječnika imaju sljedeće ustanove Kazneno-popravni zavod Zenica, Kazneno-popravni zavod Tuzla i Kazneno-popravni zavod Sarajevo, dok Kazneno-popravni zavod Mostar, Kazneno-popravni zavod Orašje, Kazneno-popravni zavod Bihać i Kazneno-popravni zavod Busovača imaju potpisane ugovore o djelu sa liječnicima iz najbližih zdravstvenih ustanova²²⁷.

Na osnovu navedenih podataka nesporno je da ustanove koje nemaju stalno uposlenog liječnika honorarno ga angažiraju na osnovu ugovora o djelu, uz obvezu da redovno posjećuje ustanovu i pruža potrebne zdravstvene usluge osobama lišenim slobode²²⁸.

Primjer: Podnositelj se obratio žalbom²²⁹ nezadovoljan tretmanom i postupanjem ovlaštenih službenih osoba u Kazneno-popravnom zavodu Tuzla, a kao predmet žalbe navedena je povreda prava na život i zdravlje za vrijeme boravka²³⁰ u Pritvorskoj jedinici ovog zavoda. Nakon provedenog istražnog postupka, ravnatelju Kazneno-popravnoga zavoda u Tuzli upućena je preporuka²³¹ „ *da ubuduće svim pritvorenim/osuđenim osobama osigura potrebnu razinu zdravstvene zaštite*“. S obzirom na to da nije odgovoreno na preporuku, prilikom posjeta ovom zavodu Ombudsmani su razgovarali o navedenom predmetu i načinu ispoštovanja preporučenog, kojom prilikom su Ombudsmani informirani da odgovor na preporuku nije dostavljen jer je preporuka prosljeđena zdravstvenoj službi na dalje izjašnjenje, da će nakon toga biti dostavljen, kao i da se uprava Zavoda ne slaže sa konstatacijom da ovom pritvoreniku nije pružena adekvatna zdravstvena zaštita, obrazlažući da u situacijama u kojima je zavodski liječnik odsutan

²²⁴ Europska zatvorska pravila u Dijelu III uređuje pitanje Zdravstva, točka 40.3

²²⁵ Europska zatvorska pravila u Dijelu III uređuje pitanje Zdravstva, točka 40.5

²²⁶ Podaci navedeni u aktu Ministarstva pravde Republike Srpske broj: 08.030/240-155/18 od 06. 12. 2018. godine

²²⁷ Podaci navedeni u aktu Federalnog ministarstva pravde broj: 04-49-4158/18 od 11.12. 2018. godine

²²⁸ Europska zatvorska pravila u Dijelu III uređuje pitanje Zdravstva, točka 41.3

²²⁹ Broj Ž-BL-07-891/17 od 18.12.2017

²³⁰ U Pritvorskoj jedinici Kazneno-popravnog zavoda Tuzla u periodu od 23. 11. 2016. do 17. 02. 2017. godine

²³¹ Preporuka broj: 92/18 od 13. 04. 2018. godine boravio na osnovu rješenja Općinskog suda u Tuzli.

postoji zamjena a to je liječnik iz Doma zdravlja. U pogledu izdvajanja u posebno prostoriju uvidom u dokumentaciju utvrđeno je, da je uprava Zavoda to učinila kako navodi „*radi zaštite tjelesnog integriteta na prijedlog zavodskog liječnika*“, o čemu postoji dokaz službene zabilješke i da su o svim činjenicama vezano za izdvajanje i tretman pritvorenika u spornom periodu sačinjena izvješća koja su dostavljena postupajućem sudiji na uvid.

Primjer: Podnositelj žalbe obratio se žalbom²³² nezadovoljan zdravstvenom zaštitom u Kazneno-popravnog zavodu Tuzla u kojem se nalazi na izdržavanju kazne zatvora. U tijeku istražnog postupka a na osnovu odgovora²³³, utvrđeno je, da se podnositelj žalbe od dolaska u ovaj zavod (rujan 2015. godine) u zavodsku ambulantu javio 43 puta, da je obavio određeni broj specijalističkih pregleda u Javnoj zdravstvenoj ustanovi Dom zdravlja Tuzla, da je nekoliko puta pregledan od strane zavodskog liječnika i da je povremeno boravio u zavodskom stacionaru koji je napustio na osobni zahtjev. Uz odgovor dostavljena je i kopija zapisnika o inspekcijском nadzoru Federalne uprave za inspekcijske poslove²³⁴ u kojem je potvrđeno, da ovoj osobi, lišenoj slobode, nije uskraćeno pravo na dostupnost zdravstvene zaštite. Uzimajući u obzir sve utvrđene činjenice u istražnom postupku Ombudsmani nisu utvrditi povredu prava žalitelja na adekvatnu zdravstvenu zaštitu.

Primjer: Podnositeljica žalbe obratila se žalbom²³⁵ navodeći da je njen suprug, koji se nalazi na izdržavanju kazne zatvora u Kazneno-popravnog zavodu Orašje, lošeg zdravstvenog stanja. Operirao je karcinom štitne žlijezde a također i dijabetičar je. Iz tog razloga na Rješenje Općinskog suda u Zavidovićima kojim je odbijena njegova molba za prekid kazne, Kantonalnom sudu u Zenici podnesena žalba po kojoj nije odlučeno. Iz tog razloga Ombudsmani su od suda zatražili da odluku donese u što kraćem roku. U dostavljenom odgovoru Kantonalnog suda u Zenici akt²³⁶ navedeno je „...Obavještavamo vas da je navedeni predmet primljen u ovaj sud na postupak po žalbi dana 14.03.2018. godine, te da je istog dana odlučeno po žalbi i predmetni spis otpremljen Općinskom sudu u Zavidovićima, koji je isti zaprimio dana 15.03.2018. godine“.

Primjer: Podnositelj se obratio se žalbom²³⁷ u kojoj navodi da je osuđena osoba koja se na izdržavanju kazne nalazi u Kazneno-popravnog zavodu Doboj. Ističe, da je iz Kazneno-popravnog zavoda Banja Luka na dalje izdržavanje kazne premješten u Kazneno-popravnog zavod Doboj, da je prilikom dolaska u ovu ustanovu predao potrebnu medicinsku dokumentaciju za operaciju ruke pa je iz tog razloga tražio intervenciju Institucije. U novom aktu od navodi, „... dana 23. 05. 2018. godine u suradnji sa upravom KPZ-a Doboj sam sproveden na operaciju u Banja Luku, sve je proteklo u najboljem redu, vraćen sam sutradan, previjanje je redovno, propisana terapija se primjenjuje...“. Prilikom posjeta Kazneno-popravnog zavodu Doboj koja je izvršena²³⁸ utvrđeno je da je podnositelju žalbe pružena adekvatna zdravstvena zaštita.

²³² Ž-BL-07-189/17 od 22. 01. 2018. godine

²³³ Odgovor Kazneno-popravnog zavoda Tuzla broj: 04-12-836/18 od 14.02.2018. godine

²³⁴ Zapisnik o inspekcijском nadzoru Federalne uprave za inspekcijske poslove broj: UP1-08-37-4-00031/2018-0805-P-0805-1-P od 14. 02. 2018. godine

²³⁵ Ž-BL-SA-07-545/18

²³⁶ Akt Kantonalnog suda u Zenici broj: 004 0 SuDp 18 000655 od 16.05.2018.

²³⁷ Ž-BL-07-440/18

²³⁸ Posjet izvršen dana 12. 07. 2018. godine

6.3.2. Uvjeti smještaja

Uvjeti smještaja u kazneno-popravnim ustanovama u Bosni i Hercegovini u značajnoj mjeri su poboljšani u odnosu na prethodne godine.

U kazneno-popravnim ustanovama u Federaciji Bosne i Hercegovine izdvojena su značajna novčana sredstva radi poboljšanja uvjeta u svim ustanovama (nabavka građevine, nabavka opreme, nabavka stalnih sredstava i rekonstrukcije).²³⁹ Ulaganje dodatnih novčanih sredstava u postojeće ustanove, proširivanjem njihovih kapaciteta²⁴⁰, rasterećenje postojećih ustanova²⁴¹ u velikoj mjeri je unaprijeđeno stanje u kazneno-popravnim ustanovama ovog entiteta.

Problem smještaja većeg broja osoba od predviđenog kapacitetom ustanove postoji još jedino u Pritvorskoj jedinici Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo. U odnosu na 2016. godinu kada je u pritvoru Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo bilo 180 osoba (kapacitet 88) prilikom posjeta²⁴² ovoj ustanovi koja je izvršena u lipnju 2018. godine broj pritvorenih bio je 94. Ove informacije potvrđene su i u aktu Federalnog ministarstva pravda²⁴³ u kojem je navedeno „...Tijekom 2018. godine postojale su određene poteškoće u funkcioniranju pritvorske jedinice KPZ Sarajevo zbog popunjenosti kapaciteta jer je kapacitet pritvora 88 osoba, a čije brojno stanje se kretalo od 90-100 pritvorenika. U cilju rješavanja poteškoća i rasterećenja pritvorskih kapaciteta u KPZ Sarajevo, Federalno ministarstvo pravde je proširilo kapacitete pritvora u KPZ Zenica za 50 mjesta, te je dana obavijest Općinskom i Kantonalnom sudu u Sarajevu da pritvorene osobe mogu upućivati u pritvorsku jedinicu KPZ Zenica, a po potrebi i u drugim zavodima gdje ima slobodnih smještajnih kapaciteta. Također, u narednom periodu se planiraju aktivnosti oko proširenja kapaciteta pritvora u KPZ PT Sarajevo za 50 mjesta“.

Navedeni podatci pokazuje da je problem prenatrpanosti u Pritvorskoj jedinici Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo, znatno smanjen, s tim da će Ombudsmeni i dalje pratiti aktivnosti nadležnih i inzistirati da u narednom periodu bude u potpunosti riješen.

Potrebno je napomenuti, da je dana 03.10.2018. godine imenovana nova uprava u Kazneno-popravnoj ustanovi Sarajevo, te da su nakon toga u kratkom vremenskom periodu u velikoj mjeri poboljšani uvjeti u ovoj ustanovi, između ostalog, u zdravstvenoj službi kako u infrastrukturnim, tako i u materijalno-tehničkim segmentima, oformljene su nove prostorije za razgovor između odvjetnika i osobe u tretmanu, postavljen novi videonadzor, te su poduzete aktivnosti u cilju izgradnje dodatnih kapaciteta na Igmanu kako bi ovaj objekat zajedno sa Odjelom na Ustikolini primao na izdržavanje kazne zatvora osuđene osobe dok bi središnji objekat u Sarajevu služio isključivo za smještaj pritvorenih osoba.²⁴⁴

²³⁹ Akt Federalnog ministarstva pravde broj: 04-49-4158/18 od 11.12.2018. godine iz kojeg proizlazi, da su izdvojena novčana sredstva po stavkama za sljedeće ustanove; KPZ Zenica-nabavka opreme, KPZ Sarajevo-nabavka opreme, stalnih sredstava i rekonstrukcija, KPZ Tuzla-nabavka opreme, rekonstrukcija, KPZ Mostar-nabavka,opreme, KPZ Bihać-nabavka opreme, rekonstrukcija, KPZ Orašje-nabavka, opreme, rekonstrukcija, KPZ Busovača-nabavka, opreme.

²⁴⁰ Primjer Kazneno-popravnog zavoda Zenica prošireni kapaciteti pritvora za 50 mjesta

²⁴¹ Maloljetnički zatvor iz Tuzle premješten u kompleks Kazneno-popravnog zavoda Orašje

²⁴² Posjet predstavnika Ombudsmana izvršen 25. 06. 2018. godine.

²⁴³ Federalno ministarstvo pravde broj: 04-49-4158/18 od 11.12.2018. godine

²⁴⁴ Informacija Kazneno-popravnog zavoda poluotvorenog tipa Sarajevo broj: 01-49-924-3/18 od 13.12.2018. godine

U Republici Srpskoj ove godine, radi poboljšanja uvjeta uložena su značajna novčana sredstva u sljedeće ustanove; Kazneno-popravni zavod Banja Luka (zamijenjena vanjska stolarija u krugu zavoda i zamijenjena vanjska stolarija na upravnoj zgradi), Kazneno-popravni zavod Foča (investiciono održavanje kotlovnice), Kazneno-popravni zavod Bijeljina (sanacija objekta), Kazneno-popravni zavod Trebinje (športsko igralište za zatvorenike).²⁴⁵

Prema mišljenju Ombudsmana rješavanju ovog problema doprinijelo bi i puštanje u rad državnog zatvora koji je smješten u Vojkovićima.

Osiguranje adekvatnog smještaja za osobe koje se upućuju na izvršenje kaznenih sankcija je ključno za osiguranje adekvatnog organiziranja i upravljanja ustanovom, pitanja sigurnosti osuđenih osoba i uposlenih, osiguranje adekvatnih higijenskih uvjeta, kao i zdravstvene zaštite. Zbog svega navedenog Ombudsmani pozivaju nadležne da istraju u djelovanju na unaprjeđenju stanja u ovoj oblasti.

6.3.3. Korišćenje izvanzavodskih pogodnosti

Svrha zatvorske kazne i sličnih mjera kojima se osoba lišava slobode prvenstveno je zaštita društva od kriminala i smanjenje recidivizma. Ova svrha se može ostvariti jedino ako se razdoblje boravka u kazneno-popravnoj ustanovi iskoristi kako bi se osigurala što bolja reintegracija takvih osoba u društvo po izlasku iz ustanova na način da ove osobe mogu živjeti sukladno normama propisanim zakonima i brinuti se o sebi.

Značaj korišćenja pogodnosti u procesu resocijalizacije osuđenih osoba, koje predstavljaju skup podsticajnih mjera usmjerenih na pružanju povjerenja osuđenoj osobi u cilju održavanja i promicanja odnosa sa obitelji, kao i podsticanja osobnog učešća u ostvarivanju programa postupanja, jačanja odgovornosti i samopouzdanja, radi osposobljavanja za samostalni život sukladno pravnom poretku i normama društva. Odobravanje izvanzavodskih pogodnosti predstavlja mogućnost koju osuđena osoba može zaslužiti isključivo svojim dobrim ponašanjem i vladanjem a ne pravo, odnosno obveza koju uprava mora ispoštovati. Iako odobravanje pogodnosti nije uvjetovano pozitivnim provjerama policijskog organa, ipak u najvećoj mjeri zavisi od ovog mišljenja.

Zbog svega navedenog Ombudsmani zaključuju, da postoji obveza i odgovornost policijskog organa, da prilikom izvršenja ove zakonske obveze sagleda cjelokupno stanje na terenu i utvrdi sve relevantne činjenice, kako bi na kraju formirano mišljenje bilo odraz objektivnih okolnosti i samim tim služilo kao dobar osnov upravi ustanove prilikom donošenja odluke o odobravanju korišćenja izvanzavodskih pogodnosti. U procesu prikupljanja ovih informacija od posebnog je značaja dobra suradnja i koordinacija između ustanova za izvršenje kaznenih sankcija, centara za socijalni rad i policijskih struktura.

²⁴⁵ Izvješće sa sastanka u sklopu Misije Stručne procjene u oblasti zatvorskog sustava i prevenciji zlostavljanja u BIH, Ombudsmana Bosne i Hercegovine od 28. 09. 2018. godine, akt Ministarstva pravde Republike Srpske broj: 08.030/240-155/18 od 06. 12. 2018. godine

Primjer: Podnositelj žalbe obratio se žalbom²⁴⁶ iz koje proizlazi, da se nalazi na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora u Maloljetničkom zatvoru Istočno Sarajevo, te da je nezadovoljan postupanjem Policijske stanice Bijeljina 1 zbog dobijene negativne policijske provjere. Podnositelj žalbe je student prve godine fakulteta, kojem je uvjet za upis na drugu godinu da položi još jedan ispit. Upravo iz tog razloga, a uzimajući u obzir da je ispunio uvjete za korišćenje izvanzavodskih pogodnosti, zatražena je provjera od nadležnog Centra za socijalni rad i policijske uprave. Centar je dostavio pozitivno mišljenje za razliku od policije. Podnositelj žalbe izražava nezadovoljstvo jer ne zna iz kojih razloga je policijsko tijelo dostavilo negativno policijsko mišljenje, posebno uzimajući u obzir da je njegovo ponašanje bilo primjereno i isključivo usmjereno na fakultetske obveze i polaganje ispita. Nakon provedenog istražnog postupka Ombudsmani su u predmetu izdali Preporuku²⁴⁷ komandiru Policijske stanice Bijeljina 1 „ da ubuduće prilikom vršenja terenskih provjera i formiranja mišljenja o boravku osuđenog lica na slobodi u smislu korišćenja izvanzavodskih pogodnosti postupaju sukladno iznesenom mišljenju Ombudsmana.“ Policijska stanica Bijeljina 1 dostavila je odgovor²⁴⁸ iz kojeg proizlazi da je preporučeno ispoštovano.

6.3.4. Pitanje premještaja i uvjetni otpust

Problematiku premještaja osuđenih osoba Ombudsmani obrađuju u svakom godišnjem izvješću već posljednjih par godina i na ovaj način žele da ukažu na značaj ovog prava za osuđene osobe. S tim u vezi, Ombudsmani ponovno ukazuju da zakonske odredbe koje definiraju pitanje premještaja osuđenih osoba iz jednog u drugi entitet nisu usklađene i dovode do diskriminacije. Upravo iz tog razloga Ombudsmani su još 2016. godine u predmetu²⁴⁹ uputili Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, Federalnom ministarstvu pravde i Ministarstvu pravde Republike Srpske, Inicijativu za izmjene i dopune Zakona o izvršenju kaznenih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine²⁵⁰ i Zakona o izvršenju kaznenih sankcija Republike Srpske²⁵¹.

Narodna skupština Republike Srpske je usvojila izmjene i dopune Zakona o izvršenju kaznenih i prekršajnih sankcija Republike Srpske ovo pitanje je riješeno odredbama članka 151. koji glasi „(1) Zbog sigurnosti ili organizacije izvršenja kazne zatvora, ravnatelj Ustanove, uz pismenu suglasnost zatvorenika, može ministru podnijeti prijedlog za premještaj na izdržavanje kazne zatvora u drugi entitet u kojem zatvorenik ima prebivalište, odnosno boravište.

(2) Sigurnosni razlozi ili razlozi organizacije izvršenja kazne zatvora iz stavka 1. ovog članka moraju biti jasno obrazloženi i dokazani.

....“

²⁴⁶ Ž-BL-07-819/18 od 11. 10. 2018. godine

²⁴⁷ P-280/18 12. 11. 2018. godine

²⁴⁸ Akt Policijske stanice Bijeljina I, broj: 15-01/2-234-1535/18 od 11.12.2018. godine iz kojeg proizlazi da će ova policijska stanica „...po zahtjevima koji budu dostavljeni od strane kazneno-popravnih zavoda izvršiti terensku provjeru prema uspostavljenom načinu rada putem vođe sigurnosnog sektora na čijem terenu je osuđeno lice nastanjeno u zakonski predviđenim rokovima, uzimajući u obzir sve zakonske i podzakonske akte koji tretiraju navedenu oblast i na osnovu kojih se vrše provjere za korišćenje izvanzavodskih pogodnosti.“

²⁴⁹ Ž-BI-07-107/16

²⁵⁰ „Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ br. 44/98, 42/99, 12/09 i 42/11.

²⁵¹ „Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 12/10, 117/11 i 98/13.

Zakon o izvršenju kaznenih sankcija Federacije Bosne i Hercegovine ne poznaje ove a ni slične odredbe kojim bi bilo riješeno pitanje premještaja osuđenih osoba iz kazneno-popravnih ustanova ovog entiteta u kazneno-popravne ustanove Republike Srpske.

Ombudsmeni podsjećaju da bi nadležna tijela trebalo da osiguraju primjenu Europskih zatvorskih pravila²⁵² u punom obimu i da upućivanje osuđene osobe na izdržavanje kazne zatvora, time i premještaj, u prvom redu treba da bude zasnovan na ostvarivanju njene resocijalizacije kroz kontakte s obitelji, te bi prebivalište/boravište, odnosno blizina domova ovih osoba trebao biti najznačajniji faktor za odlučivanje u koju ustanovu će osoba biti smještena. Dakle, ova pravila ne ostavljaju prostor da premještaj može biti uvjetovan sigurnošću ili organizacijom izvršenja kazne zatvora i da se ograničava da inicijativu može podnijeti samo ravnatelj ustanove, već to treba da bude, prije svega, pravo osuđene osobe. Upravo iz tog razloga Ombudsmeni ukazuju da postoji potreba snažnije suradnje nadležnih tijela na harmonizaciji zakonodavstva sa međunaordnim standardima u ovoj oblasti.

U godišnjem izvješću za 2017. godine, Ombudsmeni su na osnovu predmeta²⁵³ ukazali na značajan problem ostvarivanja prava na uvjetni otpust za osobe koje su osuđene pravosnažnim presudama sudova u Republici Srpskoj a na izdržavanju kazne upućene u kazneno-popravne ustanove Federacije Bosne i Hercegovine, a zbog blizine obitelji, odnosno prebivališta u ovom entitetu. Ove osobe su bile uskraćena za donošenje odluke po zahtjevu za uvjetni otpust. Federalno ministarstvo pravde smatra da ovo tijelo nema osnova da odlučuje o molbi za uvjetni otpust za osobe koje se nalaze na izdržavanju kazne zatvora u kazneno-popravnim ustanovama ovog entiteta a osuđene su od strane sudova u Republici Srpskoj. S druge strane Ministarstvo pravde Republike Srpske navodi da važeći Zakon o izvršenju kaznenih sankcija²⁵⁴ ne sadrži odredbe koje se odnose na odlučivanje po molbi ili prijedlogu rukovoditelja ustanove za uvjetni otpust osuđenih osoba koje izdržavaju kaznu zatvora u kazneno-popravnim ustanovama Federacije Bosne i Hercegovine, a kaznu je izrekao neki od sudova na teritoriju Republike Srpske. Upravo iz navedenih razloga vezano za ovu problematiku Ombudsmeni su izdali entitetskim ministarstvima pravde preporuku²⁵⁵ „*da u najkraćem roku u cilju uklanjanja diskriminacije poduzme sve mjere iz svoje nadležnosti potrebne za brzo i učinkovito odlučivanje po molbi za uvjetni otpust osuđenih osoba koje izdržavaju kaznu zatvora u kazneno-popravnim ustanovama Federacije Bosne i Hercegovine, a kaznu zatvora su im izrekli sudovi sa teritorija Republike Srpske*“.

Usvajanjem Zakona o izvršenju kaznenih i prekršajnih sankcija Republike Srpske²⁵⁶ uvažena je preporuka Ombudsmana, te je odlučivanje o zahtjevu za uvjetni otpust definiran odredbama članka 185 ovog Zakona²⁵⁷.

²⁵² Europska zatvorska pravila, članak 17.1 Upućivanje u zatvor i smještaj

²⁵³ Ž-SA-07-1247/16 i 3587/17

²⁵⁴ Zakon o izvršenju kaznenih sankcija („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 12/10, 117/11,98/13 i 44/16)

²⁵⁵ Preporuka broj: P-102/17

²⁵⁶ Zakon o izvršenju kaznenih i prekršajnih sankcija Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 63/18)

²⁵⁷ Članak 185. Zakona izvršenju kaznenih i prekršajnih sankcija Republike Srpske glasi „(1) Radi podsticanja osobnih napora zatvorenika za uključivanje u život na slobodi, za koja se osnovano može očekivati da više neće činiti kaznena djela i da je kazna zatvora postigla svrhu kažnjavanja, zatvorenik se može uvjetno otpustiti sukladno odredbama Kaznenog zakonika i ovog zakona. (2) O uvjetnom otpustu zatvorenika koji se nalaze na izdržavanju kazne zatvora u ustanovama Republike Srpske rješava Komisija za uvjetni otpust (u daljem tekstu: Komisija), koju imenuje ministar.“

6.3.5. Radni angažman

Radni angažman osuđenih osoba u kazneno-popravnim ustanovama mora biti koristan i prilagođen njihovim sposobnostima, tjelesnom i psihičkom zdravlju. Cilj ovog angažmana je da pozitivno utječe na proces resocijaliziranja ovih osoba i podstiče njihovo stručno osposobljavanje, kao i da im omogući stjecanje stručnog znanja i radnog iskustva. Značaj radnog angažmana je i što omogućava ostvarivanje određene novčane naknade.

Ombudsmani su svjesni da u vrijeme kada je neuposlenost veliki problem svih građana u Bosni i Hercegovini, uprave kazneno-popravnih ustanova se također susreću sa problemom kako što većem broju osoba koje se nalaze na izdržavanju kazne zatvora osigurati adekvatan radni angažman.

Radni angažman u Kazneno-popravnom zavodu Zenica predstavlja značajan izvor prihoda za određeni broj osuđenih osoba koje ostvarenu novčanu zaradu šalju svojim obiteljima. Na poljoprivrednim dobrima u Begovom haju u okviru Kazneno-popravnog zavoda Zenica i na Kozlovcu (Kazneno-popravni zavod Tuzla) osigurava se određena količina hrane za potrebe prehrane osuđenih osoba. Livnica u Kazneno-popravnom zavodu Zenica zahvaljujući visokom stupnju suradnje sa stalnim partnerima ima osigurano tržište za svoje proizvode čime se osiguravaju neophodna sredstva za isplatu plaća osuđenih osoba.

Unatoč navedenom u odnosu na prethodne godine i u ovom dijelu su učinjeni značajni pozitivni pomaci – u okviru Kazneno-popravnog zavoda Banja Luka, otvoren je pogon Tvornice obuća „Bema“, a otvoren je niz novih sadržaja u sklopu turističko-rekreativnog kompleksa „Brioni“ na kojem su radno angažirana osuđena lica, dok je određeni broj osuđenih lica iz Kazneno-popravnog zavoda Doboju radno angažiran u poduzeću a.d. Destilacija Teslić.²⁵⁸

Primjer: Podnositelj u žalbi²⁵⁹ navodi da se nalazi u Kazneno-popravnom zavodu Zenica na izdržavanju kazne zatvora u trajanju od 12 godina. Navodi da je liječeni ovisnik o narkotičkim sredstvima, od kojih se liječi već 19 godina. Pored toga, duševni je bolesnik i ima ozbiljnih psihičkih poremećaja. Također, navodi da je u ovoj ustanovi radio kao redar, za što nije primao nikakvu novčanu pomoć. Nakon provedenog istražnog postupka utvrđeno je da nisu točne iznesene tvrdnje i da mu je uredno isplaćena naknada za rad sve do prestanka radnog angažmana, te da mu je radni angažman prestao zbog izrečene pravosnažne i izvršne odluke Stegovnog povjerenstva kojom mu je izrečena stegovna kazna „*samica u trajanju od 9 dana*“. S tim u svezi nesporno je utvrđeno da je ostvario pravo na novčanu naknadu do dana prestanka radnog angažmana.

(3) Do konačnog rješavanja pitanja uvjetnog otpusta zatvorenika koji se po pravosnažnim presudama sudova Republike Srpske nalaze na izdržavanju kazne zatvora u ustanovama Federacije Bosne i Hercegovine, o uvjetnom otpustu tih osoba rješava Komisija iz stavka 2. ovog članka

²⁵⁸ Službena zabilješka od 07.02.2018. godine sačinjena nakon posjete KPZ Doboju

²⁵⁹ Ž-SA-07-425/18

6.3.6. Statusna prava osuđenih osoba

Osobni dokumenti, prvenstveno osobna karta je iznimno značajna jer je to javna isprava kojom svi građani u Bosni i Hercegovini dokazuju identitet, ali i ostvaruju druga prava sukladno zakonskim propisima.

Osobna karta služi i kao dokaz o drugim činjenicama koje su u njoj sadržane, a njeno posjedovanje nije samo pravo već i obveza svih državljana u Bosni i Hercegovini starijih od 18 godina sa prebivalištem u Bosni i Hercegovini. Upravo iz tog razloga obveza organa koji vode evidencije o ovim podacima i izdaju osobna dokumenta je da to učine na zahtjev građana, kada su zato ispunjeni zakonski uvjeti. Ovo se odnosi i na osobe koje su lišene slobode i nalaze se na izdržavanju kazne zatvora u kazneno-popravnim ustanova u Bosni i Hercegovini. Osobna karta ovim licima ne služi samo za dokazivanje identiteta, već najčešće za ostvarivanje drugih prava npr. pravo na korišćenje izvanzavodskih pogodnosti, prava iz socijalne skrbi itd.

Primjer: Podnositelj u žalbi²⁶⁰ navodi da se nalazi na izdržavanje kazne u Kazneno-popravnom zavodu Zenica, iz kojeg je, kako navodi, pokušao pokrenuti postupak za izdavanje osobne karte jer je postojećoj istekao rok važnosti. Podnositelj žalbe tvrdi da nadležna Policijska stanica Maglaj odbija da primi njegov zahtjev za izdavanje osobne karte i da uputi mobilni tim u Kazneno-popravni zavod Zenica. U cilju provjere navoda Ombudsmani su zatražili izjašnjenje Policijske stanice Maglaj od koje su zaprimili odgovor da *će mobilni tim za uzimanje biometrijskih podataka u najkraćem roku biti upućen u Kazneno-popravni zavod Zenica radi uzimanja biometrijskih podataka za imenovanog.*

6.3.7. Biračka prava osoba lišenih slobode

Aktivno i pasivno biračko pravo je osnovno političko i ustavno pravo svih građana jedne države da biraju svoje zastupnike i da budu birani u zastupnička tijela, te na druge javne funkcije i položaje. U Bosni i Hercegovini je 2018. godina bila izborna godina u kojoj su svi građani imali pravo da učestvuju na izborima i biraju zastupnike za najviše državne funkcije vlasti. Ombudsmani ukazuju da svaki državljanin Bosne i Hercegovine sa navršenih 18 godina života pa i osoba lišena slobode ima pravo da ostvari svoje biračko pravo sukladno Ustavu Bosne i Hercegovine i odredbama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine.

Primjer: Podnositeljica žalbe²⁶¹ navodi da se nalazi u pritvorskoj jedinici Kazneno-popravnog zavoda u Tuzli po osnovu Rješenja Općinskog suda u Tuzli²⁶², a kojim joj je pritvor produžen najkasnije do 13.11.2018. godine. Iz dostavljene dokumentacije proizlazi da se podnositeljica žalbe dana 07.10.2018. godine, kada su održani Opći izbori u Bosni i Hercegovini 2018. godine, nalazila u pritvorskim prostorijama Kazneno-popravnog zavoda Tuzla, ali joj je, kako je navedeno, iz nepoznatog razloga onemogućeno da praktikuje svoje Ustavom Bosne i Hercegovine i Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine zajamčeno biračko pravo, a što je ravnatelj ove ustanove pravdao time da pritvorenicima glasovanje nije dopušteno. Ombudsmani su od Kazneno-popravnog zavoda Tuzla zatražili informaciju iz kojih razloga je podnositeljici

²⁶⁰ Ž-SA-07-125/18

²⁶¹ Ž-BI-07-841/17

²⁶² Rješenje Općinskog suda u Tuzli broj: 32 0 K 333451 18 Kv 5 od 13.09.2018. godine

žalbe uskraćeno pasivno biračko pravo. Upućen je akt Središnjem izbornom povjerenstvu Bosne i Hercegovine od kojeg je zatražena informacija da li je odlučeno o prijavi za kršenje biračkog prava. U aktu Kazneno-popravnog zavoda Tuzla²⁶³ navedeno je, *da je u ovoj ustanovi omogućeno glasovanje osobama koje imaju statut osuđenih osoba a koje su se nalazile na spisku lica/birača koji će glasovati na općim izborima, te da na pomenutom spisku nisu bila lica koja u ovoj ustanovi izdržavaju mjeru pritvora, pa iz tog razloga nisu ni pristupila glasovanju. U odgovoru Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine²⁶⁴ navedeno je podnositeljica žalbe je „...dana 02.10.2018. godine dostavila molbu Središnjem izbornom povjerenstvu Bosne i Hercegovine da joj se omogući pravo na glasovanje“, uzimajući u obzir „činjenicu da je 22.09. 2018. godine utvrđen krajnji rok za izradu izvoda za glasače koji glasaju mobilnim timom, ni Središnjem izbornom povjerenstvu Bosne i Hercegovine, niti nadležno izorno povjerenstvo, kao prvostupanjsko tijelo nije moglo omogućiti traženo po predmetnoj molbi“.*

6.3.8. Kontakt sa vanjskim svijetom

U posljednjih par godina kao jednu od preporuka koju su Ombudsmeni ponavljali svim kazneno-popravnim ustanovama jeste da obezbijede tajnost pismenih pošiljki koje osobe lišene slobode upućuju Instituciji ombudsmana a sukladno članku 20. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine²⁶⁵. Iz tog razloga, a uzimajući u obzir raniju praksu da su pismene pošiljke osuđenih osoba iz kazneno-popravnih ustanova u Instituciji ombudsmana primane u otvorenim kovertama, i uz popratni akt ustanova, Ombudsmeni su u svojim godišnjim izvješćima uzastopno ponavljali preporuku svim kazneno-popravnim ustanovama u Bosni i Hercegovini, a posebno ustanovama iz Republike Srpske²⁶⁶ „*da pismena osuđenih osoba Instituciji ombudsmana dostavljaju u zatvorenim kovertama*“.

Ombudsmeni su ove godine na traženje Kazneno-popravnog zavoda Foča²⁶⁷ u predmetu iznijeli svoj stav koji se odnosi na pravo komunikacije osuđenih osoba na podnošenje molbi, žalbi, podnesaka, u kojem su ukazali „...*da je dostavljanje pismenih pošiljki u otvorenim kovertama i s popratnim pismom ustanove koje već sadrži određene podatke o osuđenim licima (osobne i u pogledu kaznenog djela koje je počinjeno) neprihvatljivo.*²⁶⁸ „...*ovo znači da pismena komunikacija osuđenih osoba s Ombudsmanima ne smije podlijegati nikakvim ograničenjima, niti nadzoru što podrazumijeva dostavljanje pismena u zatvorenim kovertama....*“

Ombudsmeni ovim putem ponavljaju da su ustanove dužne dostavljati Instituciji ombudsmana pismena osuđenih lica u zatvorenim kovertama i na taj način osigurati tajnost pismenih pošiljki.

²⁶³ Akt Kazneno-popravnog zavoda Tuzla broj: 03-11-5145-2/18 od 15. 11. 2018. godine

²⁶⁴ Akt Središnjeg izbornog povjerenstva komisije Bosne i Hercegovine broj: 05-1-50-4-998-5/18 od 08.01.2019. godine

²⁶⁵ Članak 20. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine glasi „*Prepiska upućena Ombudsmanu ili Instituciji iz mjesta u kojima se osobe nalaze u pritvoru , u kojima su zatvoreni ili lišeni slobode ne može podlijegati nikakvoj cenzuri, niti se smije otvarati*“.

²⁶⁶ Kazneno-popravni zavod Banja Luka, Kazneno-popravni zavod Doboj, Kazneno-popravni zavod Bijeljina, Kazneno-popravni zavod Foča, Kazneno-poporavni zavod Istočno Sarajevo, Kazneno-popravni zavod Trebinje

²⁶⁷ Akt Kazneno-popravnog zavoda Foča br oj: 01-56/18 od 22.01.2018. godine

²⁶⁸ Ž-SA-07-107/18

6.3.9. Osoblje

Ombudsmeni su prošle godine sa zabrinutošću konstatirali da je u svim ustanovama za izvršenje kaznenih sankcija primijetan nedostatak stručnog osoblja, posebno u službi tretmana i obezbjeđenja. Upravo iz tog razloga od Ministarstva pravde Republike Srpske i Ministarstva pravde Federacije Bosne i Hercegovine zatraženo je da „*riješe, ili makar ublaže problem nedostatnog broja uposlenih u kazneno-popravnim ustanovama u Bosni i Hercegovini, posebno zatvorskih policajaca*“. Dostavljeni podatci pokazuju da su ministarstava ispoštovala preporučeno.

U Republici Srpskoj broj primljenih radnika u kazneno-popravnim ustanovama je ukupno 56, Kazneno-popravni zavod Banja Luka 10, Kazneno-popravni zavod Foča 13, Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo pet, Kazneno-popravni zavod Doboj 15, Kazneno-popravni zavod Bijeljina 11, Kazneno-popravni zavod Trebinje dva ²⁶⁹.

U Federaciji Bosne i Hercegovine a kako je navedeno u aktu Federalnog ministarstva²⁷⁰ „*Zaključkom Vlade Federacije Bosne i Hercegovine broj: 1407/2017 od 24.10. 2017. godine dana je suglasnost Federalnom ministarstvu pravde za prijem 48 državnih službenika i namještenika u kazneno-popravne zavode Federacije Bosne i Hercegovine...*

Prema informacijama kojima raspolaže ovo ministarstvo, po ovom zaključku realiziran je prijem većeg broja osoba dok je manji broj predmeta u postupku žalbe.

Osim navedenog, a nakon odlaska većeg broja ljudi u mirovinu i prestankom radnog odnosa iz drugih razloga (sporazumni prekid, odlazak u inozemstvo i sl.) ovo ministarstvo je, u lipnju 2018. godine, kazneno-popravnim zavodima odobrilo prijem još 26 osoba (KPZ Mostar-pet osoba, KPZ Orašje tri osobe, KPZ Tuzla -dvije osobe, KPZ-Bihać - dvije osobe, KPZ Sarajevo – dvije osobe, KPZ Busovača - četiri osobe i KPZ Zenica -osam osoba). Prijem po navedenim oglasima/natječajima je u tijeku“.

²⁶⁹ Podaci navedeni u aktu Ministarstva pravde Republike Srpske broj: 08.030/240-155/18 od 06. 12. 2018. godine

²⁷⁰ Podaci navedeni u aktu Federalnog ministarstva pravde broj: 04-49-4158/18 od 11.12. 2018. godine

VII PRAVA DJECE

U 2018. godini Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece zaprimio je 216 žalbi, a izdato je 20 preporuka. U sarajevskom uredu zaprimljeno je 105 žalbi, banjalučkom 90, brčanskom osam, mostarskom osam i pet žalbi u livanjskom uredu. Najveći broj žalbi odnosio se na postupanje organa starateljstva u konfliktnim rastavama braka, problem vršnjačkog nasilja, te zaštitu prava djece u upravnim i sudskim postupcima.

U ovoj godini, osoblje ovog Odjela je učestvovalo u izradi Izvješća o realiziranju preporuka iz dokumenta pod nazivom „Analiza stanja u ustanovama u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini“ i ocjena trenutnog stanja.

U Godišnjem izvješću za prošlu, 2017. godinu, Ombudsmeni su već isticali značaj izrade Smjernica za određivanje najboljeg interesa djeteta u Bosni i Hercegovini.²⁷¹ U 2018. godini Smjernice su rađene i Ombudsmeni u svom radu po pojedinačnim žalbama ukazuju nadležnim tijelima na potrebu utvrđivanja najboljeg interesa djeteta i sa jasnim smjernicama u ostvarenju tog cilja. Ovo je značajno za mandat i nadležnost Ombudsmana, jer Ombudsmeni nastoje promicati u što većoj mjeri koncept najboljeg interesa djeteta, što podrazumijeva pitanje za sve odrasle u procesu donošenja svih odluka... *da li je odluka koju donosim u najboljem interesu djeteta*. Generalna je ocjena Ombudsmana da prava djeteta nisu prioritet nadležnim tijelima u Bosni i Hercegovini. Siromaštvo i teška materijalna situacija u Bosni i Hercegovini itekako teško pogađaju djecu (posredno i neposredno), a utjecaj imaju i trendovi globalizacije, kao i kriza obitelji i poremećen sustav vrijednosti.

I u ovom Godišnjem izvješću, Ombudsmeni posebnu pozornost posvećuju centrima za socijalni rad. Opet podsjećamo da se uposleni u centrima susreću sa brojnim profesionalnim rizicima, širokim spektrom zakonskih odgovornosti i ovlasti, a svakodnevno rade sa velikim brojem različitih korisnika (duševni bolesnici, osobe sklone asocijalnom i agresivnom ponašanju, počinitelji različitih kaznenih djela, bračni i izvanbračni partneri, malodobne osobe u sukobu sa zakonom, itd). Ombudsmeni godinama²⁷² zagovaraju jačanje kapaciteta centara za socijalni rad zbog nedostatne kadrovske osposobljenosti, loših uvjeta za rad, odgovornosti i osjetljivosti, izloženost profesionalnom stresu, kao i pitanju percepcije profesija od strane građana i korisnika. U tom pravcu bilo bi iznimno korisno, cijeneći, prije svega, potrebu zaštite ljudskih prava, da se stručnom osoblju u centrima obezbijedi supervizija kao profesionalna potpora i da se, gdje god je to moguće, izvrše specijalizirane podjele poslova i da se obezbijedi kontinuirana edukacija uposlenog osoblja, uz punu podršku lokalne zajednice i obezbjeđivanja adekvatnih novčanih sredstava kako za sva priznata prava koja podrazumijevaju novčana davanja, ali i za mnoga druga prava koja ne podrazumijevaju novčana davanja.

²⁷¹ Riječ je o inicijativi i projektu Mreže nevladinih organizacija »Snažniji glas za djecu« koji je podržan od strane UNICEF-a u Bosni i Hercegovini i Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine

²⁷² Specijalno izvješće Ombudsmana Bosne i Hercegovine "Uloga centara za socijalni rad u zaštiti prava djeteta", studeni 2013.

7.1. Nasilje nad djecom

U 2018. godini, kao i prethodnih godina, Ombudsmani Bosne i Hercegovine bilježe slučajeve nasilja nad djecom, kako vršnjačkog nasilja, tako i slučajeve u kojima su djeca žrtve nasilja u obitelji.

Nasilje nad djecom jeste pojava koja može obuhvaćati različita tumačenja i definicije, ali je zajednička značajka svih da pod nasiljem podrazumijevaju svako tjelesno ili psihičko nasilno ponašanje usmjereno prema djeci, posredno ili neposredno, od strane pojedinaca ili institucija, kojim se ugrožava ili sprječava normalan razvoj, integritet osobnosti ili zadovoljenje dječjih potreba. Ombudsmani, postupajući po individualnim žalbama ili u predmetima po službenoj dužnosti, naglašavaju da svako dijete ima pravo na odrastanje u sredini koja će mu osigurati štovanje i podršku, u potpunosti isključujući bilo koji oblik nasilja, jer samo takva sredina podstiče potpuni razvoj osobnosti djeteta i stvara odgovorne građane i prema sebi i drugima.

Ratificiranjem međunarodnih standarda u oblasti zaštite prava djece, usvajanjem zakonskih i podzakonskih propisa, potpisivanjem protokola o postupanju u slučajevima nasilja nad djecom, država je preuzela obvezu zaštite djece od svakog oblika psihičkog ili tjelesnog nasilja. U situacijama u kojima izostane pravovremena reakcija obitelji, kao primarne jedinice ključne za pravilan razvoj i zaštitu djetetove ličnosti, neophodna je intervencija države, odnosno institucija i organa u čijem je djelokrugu i pitanje zaštite prava djece. Ključnu ulogu u pružanju pomoći djetetu žrtvi, odnosno potencijalnoj žrtvi nasilja imaju obrazovne institucije, organi starateljstva, obiteljska savjetovališta, te policijska tijela.

U pogledu primjene članka 19 UN Konvencije o pravima djeteta, odnosno obveze države za poduzimanje mjera zaštite djeteta od svakog oblika tjelesnog ili duševnog nasilja, Ombudsmani nastoje ukazati nadležnim tijelima da bi u Bosni i Hercegovini trebalo uvesti jasnu i eksplicitnu zabranu tjelesnog kažnjavanja djece u svim sredinama i okruženjima. Ombudsmani cijene neophodnim naglasiti da je, u cilju realizacije preporuka koje se odnose na izričitu zabranu tjelesnog kažnjavanja djece, a koje su upućene Bosni i Hercegovini od strane UN Komiteta za prava djeteta, pored već poduzetih koraka države u cilju definiranja zabrane svakog oblika tjelesnog ili duševnog nasilja²⁷³, neophodno izvršiti reformu zakonske regulative određenim mjerama, osigurati sustav podrške za zabranu tjelesnog kažnjavanja kao socijalne politike, te uključiti širu javnost u debatu u cilju podizanja svijesti o ovoj temi. Obiteljskim zakonom Republike Srpske tjelesno kažnjavanje djece u kući je zabranjeno.²⁷⁴ U Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distriktu potrebno je osigurati da važećim zakonodavstvom bude zorno propisano da je kažnjavanje djece u kući zabranjeno. Iako je Vijeće za djecu BiH, vođeno međunarodnim dokumentima, te Akcionim planom za djecu BiH 2015.-2018., nadležnim vladama uputilo Inicijativu za izmjenu obiteljskih zakona, zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti, zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, kaznenih zakona kao i zakona iz oblasti zdravstvene zaštite u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Distriktu Brčko BiH, okvirnog zakona u oblasti predškolskog i osnovnog obrazovanja, kao i zakona o športu, s ciljem uvođenja eksplicitne

²⁷³ Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, na svojoj 75. sjednici održanoj 11.03.2013. godine usvojila je Strategiju za prevenciju i borbu protiv nasilja u obitelji (2013-2017), Vlada Republike Srpske je u svibnju 2014. godine usvojila Strategiju za suzbijanje nasilja u obitelji Republike Srpske (2014-2019)

²⁷⁴ Članak 97 Obiteljski zakon Republike Srpske „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 54/02, 41/08 i 63/14

zabrane tjelesnog kažnjavanja djece u svim životnim okruženjima djeteta, Ombudsmeni konstatiraju da je ova problematika i dalje izvan zakonske regulative. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključuju da, iako obiteljski zakoni propisuju pravo na zaštitu od svih oblika nasilja, zloporabe, zlostavljanja i zanemarivanja djeteta, ovakva norma nije dostatna u cilju ostvarivanja zaštite digniteta djeteta.

Primjer: Ombudsmeni su *ex officio* otvorili predmet, zbog spornog snimka tjelesnog kažnjavanja djeteta u predškolskoj ustanovi od strane odgajateljice/vaspitačice, koji se našao na brojnim portalima i društvenim mrežama u Bosni i Hercegovini²⁷⁵. I ovaj slučaj ukazuje na senzacionalistički pristup medija u situacijama kada izvještavaju o kršenju prava djeteta. Putem saopćenja za medije²⁷⁶, Ombudsmeni su izrazili zabrinutost, jer se mora uvesti jasna i eksplicitna zabrana tjelesnog kažnjavanja djece u svim sredinama i okruženjima u Bosni i Hercegovini. Jasno je na osnovu međunarodnih standarda u zaštiti ljudskih prava djece sadržanih u UN Konvenciji o pravima djeteta i pratećim protokolima, te drugim konvencijama Vijeća Europe, nastala i obveza Bosne i Hercegovine na usklađivanju pravnog okvira, ali i obveza praćenja i izvještavanja o usklađivanju i primjeni propisa u Bosni i Hercegovini. U okviru ovih standarda, iznimno je važno i pitanje profesionalnih standarda za sve profesionalce koji rade za djecu i s djecom kao i sustava praćenja profesionalnog postupanja s djecom žrtvama nasilja. Postupak istraživanja je u tijeku.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili prijavu²⁷⁷ da su djeca u jednoj obitelji sa područja opštine Kostajnice u potpunosti odgojno zapuštena i zanemarena. Ombudsmeni su odmah pozvali nadležni centar za socijalni rad da se u povodu ovih navoda izjasne, te da svoje navode potkrijepe odgovarajućom dokumentacijom (dokazima). Istodobno su ukazali centru da su spremni pomoći i razmotriti svaku mogućnost da se konkretan slučaj riješi u interesu djece (posredstvom nadležnih organa – opštine i resornog ministarstva – Ministarstva zdravlja i socijalne skrbi Republike Srpske ili drugih vladinih/nevladinih domaćih i međunarodnih organizacija). Predmet je u fazi praćenja.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu²⁷⁸ jedne srednje škole sa područja Grada Bihaća. Škola se u svom obraćanju poziva na Protokol o postupanju u slučaju nasilja koje uključuje djecu. Ombudsmeni su tijekom postupka istraživanja pohvalili školu s obzirom na to da su ne samo postupili zakonito, već u potpunosti odgovorno, profesionalno, savjesno, cijeneći prvenstveno najbolji interes djeteta. U svojoj žalbi navedena školska ustanova prijavljuje slučaj saznanja nasilja u obitelji nadležnim organima, Centru za socijalni rad Bihać, MUP-u Unsko-sanskog kantona i Ombudsmanima. Škola navodi da je pedagog škole obavio razgovor sa učenicom trećeg razreda i da je dijete izjavilo da je svjedočilo svađi između roditelja kada je otac majku fizički napao. Uprava škole poduzela je sve neophodne mjere iz njihove ovlasti, uključujući i razgovor sa majkom i pružena joj je savjetodavna pomoć. U tijeku provođenja istražnog postupka, nadležni organi (Ministarstvo unutarnjih poslova Unsko-sanskog kantona i Centar za socijalni rad Bihać) pozvani da Ombudsmanima dostave informacije o poduzetim

---

²⁷⁵ Ž-BL-01-861/18

²⁷⁶ dana 29.10.2018

²⁷⁷ Ž-BL-01-889/18

²⁷⁸ Ž-BL-01-473/17

radnjama povodom prijavljenog nasilja. Škola je obavijestila Ombudsmana²⁷⁹ da je dijete bilo pod stalnim nadzorom i praćenjem školskog pedagoga i da je utvrđeno da se cjelokupna situacija među supružnicima poboljšala. Sa roditeljima je obavljen razgovor, a i saopćili su da posjećuju bračno savjetovalište i da nastoje pronaći što primjerenije rješenje iz cjelokupne situacije.

Ombudsmani naglašavaju da su ključni subjekti zaštite djece, odnosno tijela koja provode i primjenjuju Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji: policija, tužiteljstvo, sudstvo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi, predškolske i školske ustanove. Njihova postupanja trebaju biti usmjerena na postizanje najboljeg interesa djeteta. Obveza postupanja određena je brojnim propisima i dokumentima koji se odnose na prava i zaštitu djece, počev od međunarodnih dokumenata koje je prihvatila Bosna i Hercegovina, pa do domaćeg zakonodavstva kojim se uređuju oblasti kaznenog prava, obiteljskog prava, socijalne i dječije skrbi, obrazovanja, zdravstvene skrbi. Svaki oblik nasilja nad djecom smatra se nedopustivom radnjom i predstavlja jedan od najtežih oblika ugrožavanja i povrede prava djeteta. Država ima obvezu da dijete zaštititi od svih oblika nasilja, pruži podršku obitelji i obezbijedi okruženje u kojem će se dijete nesmetano razvijati.

Primjer: Majka, državljanka Bosne i Hercegovine, obratila se žalbom²⁸⁰, zahtijevajući pomoć, jer je njezino dijete, koje pohađa srednju školu u Novom Sadu, doživjelo seksualno uznemiravanje od strane uposlenog lica u školi, ističući da dijete ima cerebralnu paralizu i da je korisnik internata u istoj školi. Ombudsmani su odmah zatražili od Pokrajinskog ombudsmana Vojvodine da se uključi u kompletan slučaj i Ombudsmanima dostavi sve relevantne podatke i činjenice o konkretnom slučaju. Predmet je u fazi praćenja.

Ombudsmani konstatiraju da je u Bosni i Hercegovini i dalje izražen problem vršnjačkog nasilja, a što je vidljivo iz predmeta registriranih u Instituciji ombudsmana. Od osnivanja 2009. godine, Odjel za praćenje prava djece na godišnjoj razini oko 20 žalbi koje se odnose na problem vršnjačkog nasilja u osnovnim i srednjim školama. Iz zaprimljenih žalbi proizilazi da se u većini slučajeva radi o verbalnom nasilju među vršnjacima, a uglavnom se dešavaju u većim gradovima, odnosno urbanim sredinama. Vršnjačko nasilje se najčešće dešava u školi i to u vrijeme odmora u učionici, na hodniku ili u dvorištu. Iako su djeca počinitelji, uloga odraslih odgovornih za ovu djecu je od ključnog značaja u svim pokušajima da se na odgovarajući način reagira i spriječi takvo nasilje, također vodeći računa da te mjere još više ne pogoršaju nasilje, zauzimanjem kaznenog stava i korištenjem nasilja protiv nasilja.

Primjer: Ombudsmanima se obratila majka malodobnog dječaka²⁸¹, žaleći se na neadekvatno postupanje JU Osnovna škola „Grbavica 1“ u slučaju vršnjačkog nasilja nad njenim djetetom, koje je žrtva kako verbalnog, tako i tjelesnog i psihološkog nasilja. O navedenom su upoznati ravnatelj i pedagog škole, te nadležne službe socijalne skrbi i policijski organi. Uzimajući u obzir specifičnost žalbenih navoda, iniciran je konsultativni sastanak²⁸² kojem se prisustvovali žaliteljica, predstavnici Institucije ombudsmana, ravnatelj i pedagog škole, te predstavnice Službe socijalne skrbi općine Novo Sarajevo. Na sastanku, predstavnici Institucije ombudsmana

²⁷⁹ Dana 26.03.2018. godine (nije naveden broj akta)

²⁸⁰ Ž-BL-01-454/18

²⁸¹ Ž-SA-01-294/17

²⁸² Dana 03.04.2017.

upoznali su nadležne o obvezi poduzimanja neophodnih mjera u slučajevima vršnjačkog nasilja, sankcioniranju počinitelja, kao i mogućim mjerama prevencije. Nakon sastanka, a prema navodima žaliteljice, vršnjačko nasilje nad njezinim malodobnim djetetom je zaustavljeno, te je predmet pred Institucijom ombudsmana zatvoren.

7.2. Djeca u pokretu

Ombudsmeni su tijekom 2018. godine izradili Specijalno izvješće o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini, o čemu je više bilo riječi u dijelu koji se tiče građanskih i političkih prava. U ovom dijelu Izvješća, Ombudsmeni će ukazati na osnovne podatke, ali i zabrinutosti koji se tiče isključivo prava djece u pokretu. Podsjećamo, djeca u pokretu su djeca koja iz različitih razloga, dragovoljno ili prisilno, u okviru zemlje ili između zemalja, sa ili bez roditelja ili staratelja, migriraju i koju pokret čini potencijalno izloženim rizicima od neadekvatne skrbi, ekonomske i seksualne eksploatacije, zlostavljanja, zanemarivanja i nasilja²⁸³.

U svezi sa Unsko-sanskim kantonom, u srpnju u Prihvatnom centru u Bihaću (Đački dom) Borići uspostavljen je siguran kutak za djecu. Siguran kutak za majke i bebe²⁸⁴ smješten je u dnevni centar za djecu, odnosno u Sigurnoj kući²⁸⁵ koja se nalazi u neposrednoj blizini Đačkog doma u Borićima. Prvobitno je smještaj najugroženijih kategorija u Sigurnu kuću bio realiziran uz podršku Care International-a, dok je nastavak realizacije od srpnja 2018. godine, obezbijeden posredstvom UNHCR-a. U okviru zbrinjavanja u Sigurnu kuću u rujnu 2018. evidentirano je 11 obitelji sa ukupno 42 osobe. Od kolovoza uz podršku UNICEFA u Bosni i Hercegovini uspostavljen je kutak za djecu i u Sedri (prihvatni centar, hotel Sedra na području općine Cazin). Na dnevnoj osnovi, volonteri rade sa preko 80 djece. Veoma važnu ulogu u postupanju sa djecom, odnosno u postupku postavljanja zakonskog staratelja ima Centar za socijalni rad Bihać. Centar za socijalni rad Bihać je jedini Centar za socijalni rad na području Unsko-sanskog kantona koji se bavi problematikom migracija, zbrinjavanjem migranata i imenovanjem staratelja maloljetnoj djeci²⁸⁶. Ovaj CSR je u 2017. godini, odredio starateljstvo za 25 djece, a u 2018. godini za 60 maloljetnika. Zbog obima posla, CSR Bihać se susreće sa brojnim poteškoćama u radu²⁸⁷. Poteškoće se prvenstveno odnose na postupak imenovanja zakonskog staratelja i registracije novorođene djece migranata čije se majke porode na području Unsko-sanskog kantona. Naime, sukladno članku 16. Zakona o matičnim knjigama FBiH²⁸⁸, od ovog Centra se traži da osiguraju da se novorođena djeca migranata upišu u matičnu knjigu rođenih, te da uposljeni sami odrede ime novorođenoj djeci, u slučaju kada majka i novorođeno dijete napuste bolnicu i izgubi im se trag. Upravo iz tog razloga CSR Bihać je uputio akt Službi za strance kako bi provjerio da li se roditelji ove djece nalaze u Bosni i Hercegovini, a kako bi ih kontaktirao i uz

²⁸³ Definicija Save the Children-a

²⁸⁴ Kutak za majku i djecu je kutak u kojem majke mogu djecu presvući, nahraniti, okupati i sl.

²⁸⁵ Sigurna kuća pruža adekvatan smještaj ženama i djeci žrtvama traume i nasilja tijekom procesa njihovog oporavka. Boravak u Sigurnoj kući uključuje odgovarajuću stručnu pomoć, individualni i skupni terapijski rad, savjetovanje, obiteljsku terapiju, okupacionu terapiju, te ekonomsko osnaživanje kroz pohađanje tečajeva za zapošljavanje i samozapošljavanje.

²⁸⁶ Dana 09.10.2018. godine, predstavnici Institucije ombudsmana posjetili su Centar za socijalni rad u Bihaću. Tom prilikom obavljen je razgovor sa ravnateljkom Centra Senadom Tutićem i Dijanom Nuspahić

²⁸⁷ Iako nije nadležan, Centar za socijalni rad u Bihaću uzimajući u obzir najbolji interes maloljetnika, preuzima ulogu nadležnog centra i imenuje staratelje za maloljetnike koji su smješteni u Centru Sedra. Centar Sedra nalazi se na području općine Cazin, što znači da bi nadležni Centar za socijalni rad za imenovanje staratelja maloljetnom licu trebao biti Centar za socijalni rad Cazin. Prema informacijama dobijenim na sastanku, predstavnici Centra za socijalni rad Cazin odbijaju imenovati staratelja maloljetnicima koji su smješteni u Centru Sedra.

²⁸⁸ "Službene novine Federacije BiH", broj 37/12.

njihovo znanje okončao postupak upisa djece u matične knjige. Od uspostavljanja Fondacije Bosnakohercegovačka inicijativa žena u Bihaću su ukupno evidentirana 63 maloljetnika bez pratnje, od toga 61 dječak i dvije djevojčice. U privremenom prihvatnom centru Sedra (općina Cazin) osigurava se smještaj ranjivim kategorijama²⁸⁹ (obitelji, samohrani roditelji, majke sa djecom, djeca bez pratnje²⁹⁰, žrtve nasilja) koje se nalaze na području Unsko-sanskog kantona. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine otvorilo je Centar u srpnju 2018. godine. Od ukupnog broja korisnika smještenih u Centru, 108 je muškaraca, 100 žena, 204 djece od čega 111 dječaka i 93 djevojčice. Od momenta uspostavljanja Centra ukupno je evidentirano 97 obitelji koje su boravile u njemu²⁹¹. Uz podršku UNICEF-a u Sedri je uspostavljen siguran kutak za djecu i kutak za majke i bebe²⁹². Na dan posjeta²⁹³ u Izbjegličkom centru Salakovac boravila su 133 korisnika, od tog broja ukupno je 58 djece²⁹⁴, a spolna struktura je 69 muškaraca i 64 žene. U ovom centru borave uglavnom obitelji sa djecom. U pogledu radno-okupacionog dijela veliku ulogu i značaj imaju predstavnici nevladinih organizacija, Fondacije Bosnakohercegovačka inicijativa žena i Organizacije World Vision. Uloga ovih aktivista, koji sa djecom rade u skupinama formiranim sukladno uzrastu djece, podrazumijeva provođenje aktivnosti u cilju jezičkog približavanja i razvijanja socijalnih vještina djece. Formiranje „Kutka za djecu“ je od posebnog značaja ukoliko se uzme u obzir da ova djeca nisu dio predškolskog niti obrazovnog sustava, te da im je to jedina aktivnost. Ombudsmeni koriste priliku da pohvale rad ovih nevladinih organizacija.

7.3. Zaštita djece u upravnim i sudskim postupcima

Postupajući po pojedinačnim žalbama u Odjelu za praćenje ostvarivanja prava djeteta i ove godine najveći broj žalbi tiče se zaštite prava i interesa djeteta u upravnim i sudskim postupcima. Kroz pojedinačne primjere, Ombudsmeni žele ukazati na pojave koje, zapravo, predstavljaju indikatore da nadležna tijela trebaju poduzeti dodatne napore kako bi djeca mogla ostvarivati svoja prava.

Položaj i zaštita prava djece u konfliktnim rastavama, i dalje je aktualno pitanje i osnov za postupanje Ombudsmana, odnosno Odjela za praćenje ostvarivanja prava djece. S obzirom na učestalost ovog problema, Ombudsmeni konstatiraju da su u pitanju problemi koji dovode u izrazito nepovoljan položaj veliki broj djece. Rastava braka njegovih roditelja, za svako je dijete veoma stresno iskustvo koje nesumnjivo izaziva jake emocionalne reakcije, a, nažalost, često smo svjedoci da roditelji svojim ponašanjem djeci dodatno otežavaju proživljavanje tog iskustva, i to zbog vlastite nemogućnosti suočavanja sa situacijom u kojoj su se našli i nesprenosti da preuzmu odgovornost za razvoj odnosa sa djetetom i bivšim partnerom.

²⁸⁹ Profiliranje migranata na osnovi prioritete liste na terenu radi UNHCR. Većinom se radi o lokacijama Borići i Velika Kladuša.

²⁹⁰ Jedan je maloljetnik bez pratnje (17 godina) kojem je određen staratelj od strane Centra za socijalni rad Cazin. Radi se o dječaku koji je zatečen u tuči, sa težim povredama, operiran i pušten iz bolnice nakon čega je smješten u Centar.

²⁹¹ U Centru je trenutno smješteno dvoje djece sa posebnim potrebama.

²⁹² Od 20.08.2018. godine, uspostavljen je kutak za djecu u Sedri. Na dnevnoj osnovi, volonteri rade sa preko 80 djece. U rujnu je u kutku za majke i bebe evidentiran rad sa ukupno 35 majki sa bebama. UNICEF podržava rad oba kutka do 31.03.2019. godine.

²⁹³ Posjet predstavnika Institucije ombudsmana obavljen dana 19. 09. 2018. godine, kojom prilikom je obavljen razgovor sa ravnateljkom Izbjegličkog centra Denjo Edinom

²⁹⁴ Starosna struktura djece na dan posjeta: 0-4 godine – 17 djece; 4-10 godina – 29 djece; 10-16 godina – 12 djece.

Praćenje rada i načina na koje nadležne institucije reagiraju u slučajevima povrede prava djeteta u tijeku i nakon rastave roditelja, uključujući i prekid izvanbračne zajednice, jasno ukazuju na to da je manipuliranje djecom u postupcima rastave braka veoma česta.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ukazuju na obvezu države da pruža pomoć roditeljima u ostvarivanju odgovornosti za podizanje djece, te u tom smislu obezbijedi razvoj ustanova, kapaciteta i službi za zaštitu i skrb o djeci. Ombudsmanima je jasno da postoje brojne manjkavosti sustava u zaštiti prava djeteta, tako da kada izostaje suradnja, volja i nakana roditelja da zajednički rade na uspostavljanju normalne roditeljske komunikacije i država pokazuje nemoć da dijete zaštiti. Nepostojanje adekvatnih mehanizama zaštite, jer postojeći nisu dostatni i nisu učinkoviti, samo ukazuju na produblјivanje konflikata i sukoba (brojni sudski i upravni postupci).

Iako svjesni brojnih nedostataka u funkcioniranju centara za socijalni rad, te posebno obima poslova koje obavljaju, Ombudsmeni naglašavaju ključnu ulogu nadležnih službi socijalne skrbi u pružanju zaštite prava djece u sudskim i upravnim postupcima. Posebno je naglašena potreba koordiniranog djelovanja i suradnje službi socijalne skrbi i policijskih tijela u situacijama narušenih obiteljskih odnosa, nedostataka roditeljske komunikacije, kao i onemogućavanja ostvarivanja neposrednih osobnih kontakata djece i roditelja, kako za vrijeme trajanja brakorazvodnih postupaka, tako i po donošenju pravosnažne presude nadležnog suda, u cilju dosljedne implementacije iste.

Postupajući po žalbama²⁹⁵ u oblasti konfliktnih rastava, u kojima je brakorazvodna parnica pred nadležnim sudom u tijeku, Ombudsmeni, vodeći računa o specifičnostima svake pojedine žalbe, kao što je vremensko trajanje pokrenute parnice, odnos parničnih stranaka i suradnja sa nadležnim centrom za socijalni rad, te poteškoće u ostvarivanju neposrednih osobnih kontakata roditelja i djece, naglašavaju potrebu žurnog rješavanja sporova²⁹⁶, a koja obveza je definirana i obiteljskim zakonodavstvom u Bosni i Hercegovini.

U slučajevima izdavanja putnih isprava, Ombudsmeni konstatiraju različita postupanja i praksu nadležnih organa na teritoriju čitave Bosne i Hercegovine, što nije u interesu ostvarivanja i zaštite prava djece, jer se takvim postupanjima stvara pravna nesigurnost i mogućnosti za različite zlouporabe, što dovodi do ugrožavanja i kršenja prava djece. U tom smislu, apsolutno je opravdano što se nadležni organi unutarnjih poslova u slučaju bilo kakvih dvojbi, nejasnoća oko suglasnosti za izdavanje putne isprave, obraćaju nadležnim centrima za socijalni rad, te je potrebno zagovarati ista zakonska i praktična rješenja na teritoriju čitave države, uvažavajući odredbe Zakona o putnim ispravama Bosne i Hercegovine.

Primjer: Postupajući po žalbi²⁹⁷ ustanovljeno je da podnositeljica žalbe i otac djece nisu uspostavili komunikaciju i da su roditeljski odnosi teško i trajno poremećeni. Centar za socijalni rad Banja Luka je poduzimao radnje i mjere propisane pozitivnim propisima, koje, nažalost, nisu dovele do uspostavljanja komunikacije između roditelja djece, a isključivo u interesu djece. Tijekom postupanja, Ombudsmeni su ustanovili da se vode različiti sudski postupci koji samo

²⁹⁵ Ž-SA-01-875/17, Ž-SA-01-876/17

²⁹⁶ P-17/18

²⁹⁷ Ž-BL-01-606/18

produbljuju konflikte između roditelja djece, te da je otac djeteta podnio nadležnom tužiteljstvu kaznenu prijavu protiv žaliteljice, radi kaznenog djela oduzimanja maloljetnog djeteta. Nadležno tužiteljstvo Banja Luka je podiglo optužnicu protiv majke djeteta, u cilju zaštite prava djeteta. Bez obzira na brojne poduzete mjere i radnje nadležnih organa, Ombudsmani koriste i ovu priliku da istaknu da se prava djeteta u konkretnom slučaju krše i ugrožavaju, s obzirom na nepostojanje roditeljske komunikacije i pogoršanje roditeljskih odnosa. Napominju da bi na strani oba roditelja nadležna tijela trebala voditi računa o sposobnostima roditelja u zajedničkom ostvarivanju roditeljskog staranja i odlučnosti za njegovo određenje, o izvršavanju obveza i štovanja prava drugog roditelja, o postizanju dogovora o odgoju djeteta, pokazana tijekom dotadašnjeg staranja, i postupanje u skladu s njima, sposobnost, spremnost, volju i želju za suradnjom u staranju i sporazumijevanjem o svim pitanjima važnim za život i podizanje djeteta poslije prestanka obiteljske zajednice, sposobnost i spremnost na zajedničko donošenje bitnih odluka koje se tiču djeteta, jer se potrebe djeteta moraju postaviti kao prioritetne i prilagođavati im se. Imajući u vidu značaj redovitih kontakata za dijete i to da su oni dugoročno u najboljem interesu djeteta, održavanje ovih odnosa i kontakata može se ograničiti ili zabraniti samo kada se na drugi način ne mogu zaštititi interesi djeteta. Predmet je u fazi istrage.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili žalbu²⁹⁸ radi poduzimanja radnji starateljstva za zaštitu prava i interesa malodobnog djeteta, a kao odgovorna strana označena je Služba socijalne skrbi općine Hadžići. Ombudsmani su postupajući po žalbi, aktom nadležne Službe²⁹⁹ obaviješteni da je na zahtjev nadležne općine i rješenjem Službe, malodobnom djetetu određeno ime i za staratelja imenovana uposlenica Službe. Staratelj je putem nadležnih ustanova regulirao jedinstveni matični broj. Pokrenut je postupak za reguliranje državljanstva za malodobno dijete.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili žalbu oca djece³⁰⁰, koja se tiče nezadovoljstva radom službe socijalne skrbi na području jedne općine. Postupajući po žalbi, Ombudsmani su aktom službe³⁰¹ obaviješteni da su majka i djeca u momentu obraćanja imala prijavljeno mjesto prebivališta na području druge općine, zbog čega je služba obavijestila podnositelja žalbe da nije nadležna za postupanje u konkretnom slučaju. Potom je podnositelj žalbe obavijestio službu da je postigao dogovor sa bivšom izvanbračnom suprugom po pitanju odgajanja djece. 2014. godine, podnositelj žalbe se ponovno obraća službi za socijalnu i dječiju zaštitu, navodeći da mu bivša supruga šalje poruke nepristojnog sadržaja i da izražava zabrinutost za djecu. Nadležna služba je pojasnila ocu da su djeca trenutno zbrinuta u Sigurnoj kući u Banja Luci, odnosno da će morati biti smještena u hraniteljsku obitelj, s obzirom na loše zdravstveno stanje majke i da će djeca biti u hraniteljskoj obitelji dok ne bude okončan postupak oduzimanja poslovne sposobnosti njegove bivše supruge. Po zahtjevu podnositelja žalbe da nadležno tijelo njemu povjeri djecu, Služba je svojim aktom³⁰² obavijestila Instituciju ombudsmana da je nakon opservacija na terenu, intervjuua i uvida u raspoloživu dokumentaciju, uočeno da je kod podnositelja žalbe prisutna dominantna želja za rješavanjem problema, kao i motiviranost i posvećenost u cilju preuzimanja roditeljskih prava i obveza prema maloljetnoj djeci. Konačno, podnositelj žalbe obavijestio³⁰³ je Ombudsmane da su mu djeca predana na skrb i odgoj, te je predmet zatvoren.

²⁹⁸ Ž-SA-01-1182/16

²⁹⁹ Akt br. 35/VI-10-530-622/18 od dana 05.10.2018. godine

³⁰⁰ Ž-BL-01-274/18

³⁰¹ Akt br. 01-544-1-18/18 od dana 13.04.2018.

³⁰² Akt br. 01-550-2-39/18 od dana 15.08.2018.

³⁰³ Dana 30.08.2018.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu majke³⁰⁴, koja se odnosi na rad Službe socijalne skrbi Općine Stari Grad Sarajevo u postupanju posredovanja i donošenja odluke o povjeri malodobne djece do pravomoćne odluke Općinskog suda u Sarajevu. Žaliteljica, nadalje, navodi da su djeca podložna manipulativnom postupanju oca, zbog čega vrlo rijetko ostvaruju neposredan kontakt sa majkom. Cijeneći žalbene navode osnovanim, Ombudsmeni su izdali Preporuku³⁰⁵ da Općinski sud u Sarajevu bez odlaganja poduzme neophodne aktivnosti u predmetu u cilju donošenja odluke, da Služba socijalne skrbi Općine Stari Grad odmah pozove oca malodobne djece i ukaže na njegovu zakonsku obvezu da omogući susret majke i djece u uvjetima i na način koji podrazumijeva zaštitu najboljeg interesa djece, kao i da u slučaju nepostizanja dogovora roditelja u svezi sa ostvarivanjem neposrednih kontakata majke sa djecom, poduzme mjere u cilju omogućavanja kontakata u prostorijama Službe. Nakon upućene preporuke, žaliteljica je obavijestila Instituciju ombudsmana da je pred nadležnim sudom zakazano ročište za glavnu raspravu³⁰⁶. Ombudsmeni će nastaviti postupati u predmetu, do konačnog ostvarenja najboljeg interesa djece.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu majke³⁰⁷, koja ističe da nakon rastave braka postoje problemi u komunikaciji sa bivšim supružnikom, a koji kontakt smatra neophodnim zbog ostvarivanja prava i interesa djeteta. Iako redovito plaća alimentaciju, otac manipulira i djetetom i organima nadležnim za ostvarivanje zaštite prava djeteta (policija i centar za socijalni rad), na način da majku i njene roditelje optužuje i prijavljuje za tjelesno i psihičko nasilje nad djetetom, što majka u potpunosti negira. Ombudsmeni su svim nadležnim organima uputili Preporuku³⁰⁸ i to nadležnom ministarstvu da odmah odluče o žalbi na rješenje centra za socijalni rad i da, ukoliko bude neophodno, pruže stručnu pomoć i svaku drugu moguću podršku centrima za socijalni rad u postupcima zaštite prava djeteta; centrima za socijalni rad (dva centra s obzirom na različito mjesto prebivališta majke i oca djeteta) da i dalje poduzimaju aktivnosti i napore koji će rezultirati zaštitom prava i interesa djeteta. Nadležnom sudu je preporučeno da, u sudskom postupku koji se vodi po tužbi oca, radi izmjene ranije presude u dijelu koji se tiče povjeravanja, ukoliko ne predlože parnične stranke, po službenoj dužnosti, cijeneći najbolji interes djeteta i izravnu primjenu UN Konvencije o pravima djeteta, predloži vještačenje po vještaku adekvatne struke (psihologu) ili vještaku medicinske struke (psihijatra) radi utvrđivanja činjeničnog stanja u potpunosti, kao i brzo i učinkovito postupanje u postupku. Nadležnom tužiteljstvu preporučeno je da djeluju brzo i učinkovito, cijeneći najbolji interes djeteta, te da odluče po svim prijavama i izvješćima nadležnih organa unutarnjih poslova. Nadležnoj policijskoj stanici preporučeno je da i dalje postupaju sa maksimalnim oprezom po eventualnim prijavama roditelja. Ombudsmeni će u narednom periodu pratiti realiziranje Preporuke.

Primjer: Ombudsmanima se obratila majka malodobnog dječaka³⁰⁹, sa žalbom na postupanje Službe socijalne skrbi Općine Centar Sarajevo u situaciji kada je otac oduzeo dijete suprotno Rješenju Službe socijalne skrbi općine Centar³¹⁰, kojim je dijete povjereno na odgoj i staranje majci, te onemogućio neposredni osobni kontakt majke i djeteta u dužem vremenskom periodu.

³⁰⁴ Ž-SA-01-938/18

³⁰⁵ P-237/18

³⁰⁶ Dana 21.12.2018.

³⁰⁷ Ž-BL-01-806/18

³⁰⁸ P-294/18 od 22.11.2018.

³⁰⁹ Ž-SA-01-1219/18

³¹⁰ Br. 35/II-02-544-95/16 od dana 02.06.2016.

Po prijemu žalbe, Ombudsmeni su poduzeli neophodne mjere u cilju zaštite prava djeteta³¹¹, te izdali Preporuku³¹² Službi socijalne skrbi Općine Centar i Policijskoj stanici Centar da bez odlaganja, poduzmu sve neophodne mjere i aktivnosti sukladno svojim zakonskim ovlastima, u cilju izvršenja rješenja Službe. Na inicijativu bivšeg supružnika podnositeljice žalbe, Ombudsmeni su održali sastanak³¹³ sa istim, a sve poduzete aktivnosti Ombudsmana rezultirale su vraćanjem djeteta majci³¹⁴.

7.4. Obrazovanje

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ističu da svako dijete mora imati jednako pravo pristupa i jednake mogućnosti učešća u odgovarajućem obrazovanju koje mora biti sukladno utvrđenim standardima koji će djetetu osigurati da na najbolji način razvije svoje potencijale što podrazumijeva osiguranje jednakih uvjeta i prilika za svu djecu.

Pravo djeteta na obrazovanje mora imati prvenstvo nad svim drugim pravima, s obzirom na to da je ono od iznimne važnosti za uživanje svih drugih prava i sloboda: građansko-političkih, ekonomsko-socijalnih, kulturnih prava i sloboda svake osobe, te ima veliku ulogu u očuvanju kulturnog i nacionalnog identiteta, a načelo najboljeg interesa djeteta zahtijeva od svih tijela nadležnih za procese obrazovanja u Bosni i Hercegovini da poduzmu napore koji će rezultirati uspostavom okruženja koje podržava osobnost učenika, uz odsustvo bilo kakvog oblika diskriminacije.

Primjer: Institucija Ombudsmana je žalbu dvojice dječaka³¹⁵, u kojoj se navodi da jedan dječak, starosti 12 godina, pohađa sedmi razred osnovne škole u Koprivni, koja je od njihove kuće udaljena oko osam kilometara, dok njegov brat, starosti deset godina pohađa peti razred područne škole u Koprivskoj Trebavi, koja je od njihove kuće udaljena četiri kilometra. Podnositelji žalbe od kuće do škole i nazad idu pješke, žive sami sa ocem, čija su mjesečna primanja 200 KM, te navode da je obitelj ranije posjedovala automobil, koji su prodali, jer je put do njihove kuće loš i neprohodan za automobile. Kako ističu, njihov otac se više puta obraćao načelniku općine Modriča u cilju sanacije puta, ali bezuspješno. Također, žalitelji navode da su se pismenim putem u vezi sa navedenim obraćali načelniku Općine, ali nisu zaprimili nikakav odgovor. Predmet je u radu.

Primjer: Postupajući po žalbi bliskog srodnika djeteta³¹⁶, Ombudsmeni su konstatali da je nadležno kantonalno ministarstvo obrazovanja ustanovilo kršenje prava djeteta na obrazovanje i preporučeno je srednjoj školi da odmah razmotri i poduzme sve neophodne mjere kako bi se sa podnosiocem žalbe mirno i sporazumno riješili nastali problemi, koji bi rezultirali otklanjanjem svih štetnih posljedice za dijete u odgojno-obrazovnom procesu. Naime, djetetu je, nakon provedene procedure, izrečena kazna i dijete više nije pohađalo školu. U tijeku istražnog postupka, odgovorna škola obavijestila³¹⁷ je Ombudsmane da u konkretnoj situaciji nema

³¹¹ Dana 19.11.2018. godine održan sastanak u Službi socijalne zaštite općine Centar

³¹² P-291/18

³¹³ Dana 06.12.2018.

³¹⁴ Dana 07.12.2018.

³¹⁵ Ž-SA-05-1086/18

³¹⁶ Ž-BL-01-652/17

³¹⁷ Akt br. 663/2017 od 25.10.2017

nikakvih propusta, te da se radi o neprikladnom i neprihvatljivom ponašanju učenika. Nakon izdavanja Preporuke³¹⁸ Ombudsmana, nadležna inspekcija, odnosno nadležno Ministarstvo dostavlja mišljenje³¹⁹ prema kojem je škola provela kompletan postupak sukladno Pravilima škole i sukladno Zakonu o srednjem obrazovanju, te je zauzet stav da je učenik učinio težu povredu radne discipline i shodno tomu izrečena mu je odgojno-stegovna mjera – isključenje iz škole. Uvažavajući mišljenje Ministarstva, Školski odbor je potvrdio³²⁰ odluku Nastavničkog vijeća o izricanju odgojno-stegovne mjere³²¹. Ombudsmani su konstatirali da je nakon izdavanja Preporuke škola poduzimala procesne procedure i aktivnosti, ali da nije razmatrala Preporuku Ombudsmana u dijelu koji se odnosio na eventualno rješavanje spora mirnim putem, te zaključuju da Preporuka nije ispoštovana.

Primjer: Ombudsmani su se povodom žalbe i obraćanja predstavnika jedne političke partije obratili osnovnoj školi³²², s obzirom na žalbene navode da se u konkretnom slučaju radi o zlouporabi djece u političke svrhe. Prema žalbenim navodima jedne političke partije, druga politička partija je dijelila poklone/paketiće djeci, a sporno je to što su na paketićima stajale oznake političke partije. U žalbi se naglašava da su djeca bez znanja i dopuštenja roditelja izvedena iz škole i što su im se dijelili politički reklamni materijali. Ispitujući žalbene navode, Ombudsmani su zaprimili izjašnjenje škole³²³ *da je jedno šumsko gazdinstvo izrazilo nakanu da podijeli novogodišnje poklone djeci do šestog razreda ispred Doma kulture, da nije pominjano ime bilo koje stranke, da je tek nakon uručenja poklona uočeno da je na kesama sa poklonima istaknuto ime jedne političke partije, da o tomu nitko nije mogao biti obaviješten, kao i da je netočna informacija da su djeca, roditelji i prosvjetni radnici svjesno i namjerno obmanuti.* U konkretnom slučaju, Ombudsmani su izdali Preporuku³²⁴ i preporučili školi da u svim budućim situacijama osigura zaštitu djece od bilo kakve zlouporabe i manipulacije u političke svrhe. Po izdanoj Preporuci, škola je dostavila odgovor³²⁵ *da će učiniti sve što je neophodno i zaštititi djecu od bilo kakve zlouporabe i manipulacije u političke svrhe.*

Primjer: Mješovita srednja škola „Travnik“ u Travniku upoznala je Ombudsmane³²⁶ o zaključku Općinskog suda u Travniku, kojim se određuje izvršenje i iseljenje ove škole za dan 14.08.2018. godine, po prijedlogu tražitelja izvršenja Vrhbosanske nadbiskupije Sarajevo. Podnositelj žalbe navodi da će se izvršenjem ovog zaključka preko 1000 učenika i profesora „izbaciti“ na ulicu, jer ne postoje druge mogućnosti. Ombudsmani su procijenili da ne postoji zakonski osnov za obraćanje Općinskom sudu u Travniku, s obzirom na postojanje pravosnažne i izvršne presude. Međutim, Ombudsmani su se obratili Vladi Federacije i Vladi Srednjobosanskog kantona, u cilju rješavanja pitanja daljeg nastavka obrazovanja djece i rada škole. Nadležni organi su ostvarili suradnju sa Ombudsmanima, a Ombudsmani su poduzeli napore³²⁷ i od nadležnih organa

³¹⁸ P-3/18

³¹⁹ Akt br. 10-38-3109-2/18 od 14.03.2018.

³²⁰ Dana 15.03.2018.

³²¹ Br. 352/2017

³²² Ž-BL-01-927/17

³²³ Br. 22/18 od dana 18.01.2018.

³²⁴ Br. P - 67/18

³²⁵ Akt br. 203/18 od 18.04.2018.

³²⁶ Ž-BL-01-572/18, Ž-BL-01-766/18

³²⁷ S tim u vezi održana su tri sastanka, od toga jedan u Travniku, a dva u Sarajevu, na kojima je učestvovalo više različitih aktera, počevši od načelnika općine Travnik, resornog kantonalnog ministra i premijera Srednjobosanskog kantona, zastupnika Vijeća ministara Bosne i Hercegovine pred Europskim sudom za ljudska prava, predstavnicima Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Ureda Vlade Federacije BiH za zastupanje pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, tajnikom

zahtijevali trajno rješenje problema. Nakon poduzetih aktivnosti, Vrhbosanska nadbiskupija izdala je školu/prostor u zakup ovoj školi, te su djeca nastavila pohađati školu u novoj školskoj godini. Međutim, Ombudsmani koriste ovu priliku da ukažu nadležnim organima da se radi o privremenom rješenju i zahtijevaju konačno trajno rješenje ovog dugogodišnjeg problema. Također ukazuju i da preko 1000 učenika pohađa nastavu u neuvjetnom objektu, a za koji nadležno ministarstvo uredno plaća zakup.

7.5. Prava djece sa posebnim potrebama/smetnjama u psihotjelesnom razvoju

Polazeći od temeljnih načela o ljudskim pravima da su sva ljudska bića slobodna i jednaka u dostojanstvu i ljudskim pravima, uz potpuno uvažavanje svih načela UN Konvencije o pravima djeteta, Ombudsmani Bosne i Hercegovine su još 2010. godine ocijenili potrebnim izvršiti procjenu stanja prava djece sa posebnim potrebama/smetnjama u psihotjelesnom razvoju³²⁸. Ombudsmani su u specijalnom izvješću ukazali na poteškoće sa kojima se susreću djeca i obitelji djece, odnosno kako bi ukazali na nedosljednost u provođenju međunarodnih i domaćih zakonskih propisa i povredu osnovnih dječijih prava.

Najveći broj žalbi zaprimljenih u Instituciji ombudsmana, a koje se tiču zaštite prava djece sa posebnim potrebama, ukazuje da se kategoriranje djeteta kao osobe sa smetnjama u psihotjelesnom razvoju izravno reflektira i na ostvarivanje prava na obrazovanje³²⁹. Povreda prava ove kategorije djece u obrazovnom sustavu, a prema navodima iz zaprimljenih žalbi, se uglavnom manifestira kroz nedostatak osnovnih uvjeta za rad (nepristupačnost školskog objekta, nedostatak didaktičkih sredstava, asistenata u nastavi), ili diskriminatoran odnos, odnosno nejednako postupanje nastavnog osoblja prema svim učenicima, a koje se može javiti kao posljedica nedostatne educiranosti i iskustva u radu sa ovom kategorijom djece.

Ombudsmani ponavljaju da je jedini ispravan sustav skrbi za djecu onaj koji je fleksibilan i oblikuje se prema potrebama svakog djeteta, uključujući i djecu s poremećajima u razvoju. Najvažnija inkluzija djeteta dešava se u njegovoj društvenoj sredini u svakodnevnom životu, a to će se postići samo kroz uspješan razvoj potencijala djeteta uz pomoć jedinstvenog, ali fluidnijeg sustava prilagođenog svakom djetetu pojedinačno. Ombudsmani naglašavaju da je neophodno povezati zdravstveno-obrazovno socijalni sustav i uspostaviti njihovu funkcionalnost za djecu s posebnim potrebama/smetnjama u psihotjelesnom razvoju.

Primjer: Ombudsmani su već dulji vremenski period upoznati sa problemima djeteta koje boluje od teške i rijetke bolesti³³⁰. Ombudsmani su poduzimali brojne mjere i aktivnosti kako bi, isključivo cijeneći najbolji interes djeteta, dijete ostvarilo pravo na obrazovanje u osnovnoj školi, a zatim i u srednjoj školi. Ombudsmani su u svim postupcima inzistirali i zahtijevali od nadležnih organa dosljednu primjenu zakona, te su Preporukom³³¹ preporučili Vladi Kantona Sarajeva i nadležnom Ministarstvu za obrazovanje, znanost i mlade da u što skorije vrijeme

---

i premijerom Vlade Federacije Bosne i Hercegovine. Bez obzira na kompleksnost teme i brojnih pitanja koja moraju biti riješena svi učesnici izrazili su spremnost da rade na rješenju kojem će biti ispoštovana prava i interesi svih strana i nastavljaju posvećeno da rade u tom smjeru.

³²⁸ "Specijalno izvješće o stanju prava djece sa posebnim potrebama/smetnjama u psihotjelesnom razvoju u BiH", studeni, 2010.

³²⁹ Ž-SA-06-922/16, Ž-SA-01-490/18

³³⁰ Ž-BL-01-341/16

³³¹ P-69/18 od 09.03.2018. godine

provedu reformske aktivnosti sukladno Zakonu o osnovnom odgoju i obrazovanju; da u što skorije vrijeme usvoje Strategiju o osnovnom odgoju i obrazovanju na području Kantona Sarajeva, da odmah, radi zaštite prava i interesa djeteta, pomognu školi koju dijete pohađa, na način što će pružiti punu materijalnu i svaku drugu vrstu podrške, a posebno da se djetetu obezbijedi asistent u nastavi kako bi što uspješnije završilo osnovno obrazovanje. Nadležno Ministarstvo³³² obavjestilo je Ombudsmane o poduzetim aktivnostima i namjerama, sukladno preporučenim mjerama. U korespondenciji majka djeteta navodi da je dijete upisala u Školu za srednje stručno obrazovanje i radno osposobljavanje u Sarajevu, ali da nema asistenta i da njeno školovanje bez asistenta gubi smisao, te od ministarstva očekuje da angažiranje asistenta. Ombudsmani su pozvali ministarstvo da razmotri svaku zakonsku mogućnost da dijete dobije što adekvatnije i kvalitetnije pravo na obrazovanje, te će nastaviti praćenje konkretnog slučaja. Ovaj primjer otvara i pitanja položaja djece u ostalim manjim i ruralnim sredinama u Bosni i Hercegovini, s obzirom na to da su žalbe registrirane u Odjelu sa područja urbanih i gusto naseljenih sredina (gradova).

Primjer: Instituciji ombudsmana obratila se majka dječaka sa posebnim potrebama³³³, žaleći se na potreškoće u inkluzivnom obrazovanju u JU “Srednja ugostiteljsko-turistička škola” Sarajevo. Žaliteljica navodi da je njen sin dijete sa posebnim potrebama, koje je opservirano od strane Centra za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju “Vladimir Nazor” kada mu je dijagnosticirana ADHD i epilepsija. Stranka navodi da su već od upisa dječaka u prvi razred navedene škole, uprava ustanove i nastavni kadar pokazali vrlo negativan stav prema obitelji i procesu inkluzije dječaka u nastavni program. Nakon provedenog istražnog postupka, dostavljeno je izjašnjenje Prosvjetno-pedagoškog zavoda Kantona Sarajevo³³⁴ i izjašnjenje ravnateljice škole, *u kojem je obrazložen odnos učenika prema nastavnom procesu, kao i postupanje nastavnog osoblja, iz čega proizilazi da ne postoji nikakav vid diskriminacije, niti narušavanja prava djeteta i da su učinjeni svi dostupni koraci kako bi se učeniku pomoglo u savladavanju školskog gradiva, animiranju i motiviranju učenika na uključivanje u rad školskih zadaća, optimalnom iskorištavanju učenikovih kapaciteta i socijalizaciji, a u njegovom najboljem interesu.*

Primjer: Ombudsmani su zaprimili žalbu majke djeteta sa posebnim potrebama (autizam)³³⁵. U žalbi se navodi da je dječak uveden u redovno obrazovanje uz prisustvo asistenta, te da su tijekom dvogodišnjeg obrazovanja djetetu u nastavi promijenjena četiri asistenta. Učestalo mijenjanje asistenata dječak nije mogao prihvatiti, zbog čega je došlo do promjene njegovog psihotjelesnog stanja. Zatražena je pomoć pedijatra i psihijatra, nakon čega je upućen u Institut za mentalno zdravlje – Klinika za djecu i omladinu u Beogradu. U nalazu ordinirajućeg liječnika, specijaliste dječije psihijatrije Klinike za djecu i omladinu u Beogradu je konstatirano da je s obzirom na specifičnost razvojnog poremećaja, potrebno obezbijediti stalnost asistenta bar tijekom jedne školske godine, te je preporučena pomoć roditelja u pohađanju nastave i obavljanju školskih aktivnosti. Međutim, roditelji nisu naišli na spremnost nadležnih organa da postupe sukladno mišljenju liječnika, zbog čega dijete nije započelo pohađanje nastave u školskoj 2018./2019. godini. Ombudsmani ističu da nije upitno da su odredbama Zakona o

³³² Akt br. 11-04-38-sl/18 od 22.08.2018. godine

³³³ Ž-SA-01-770/18

³³⁴ Akt br. 11/1-02-38-671-1/18 od dana 12.07.2018.

³³⁵ Ž-BR-01-188/18

obrazovanju u osnovnim i srednjim školama u Brčko distriktu BiH³³⁶ propisani ciljevi, organizacija i djelatnost ustanova osnovnog i srednjeg obrazovanja Brčko distrikta BiH, a Pravilnikom o radu s učenicima s posebnim potrebama u osnovnim i srednjim školama Brčko distrikta³³⁷, propisan način rada i opis poslova asistenta, koji predstavljaju stručnu pomoć učenicima sa posebnim potrebama, te da asistenti ne smiju biti članovi uže obitelji učenika kojim su dodijeljeni. Međutim, Ombudsmani su utvrdili da odlučujući u predmetnoj stvari o zahtjevima roditelja učenika, obrazovna tijela Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine nisu na sveobuhvatan način uzeli u obzir njegovo zdravstveno stanje i specifičnosti poremećaja iz spektra autizma, zbog čega su uputili Preporuku³³⁸ Vladi Brčko Distrikta BiH, Odjelu za obrazovanje da bez odlaganja poduzme neophodne mjere u cilju nastavka školovanja djeteta, postupajući u njegovom najboljem interesu i sukladno njegovim posebnim potrebama. Nakon dostavljenog izjašnjenja odgovornog tijela, Ombudsmani konstatiraju da Preporuka nije realizirana.

7.6. Zdravstvena zaštita

Pozivajući se na odredbe članka 24. UN Konvencije o pravima djeteta, Ombudsmani Bosne i Hercegovine naglašavaju da dobro organizirana zdravstvena zaštita djece u BiH predstavlja temelj za osiguranje uvjeta za cjelovit razvoj djeteta, sigurno i sretno djetinjstvo, da ublaži, otkloni i isključi neke negativne zdravstvene utjecaje. Ključni faktori za uspostavu kvalitetne zdravstvene usluge su, između ostalog, kvalitetni programi, promocija zdravlja kako u zdravstvenim ustanovama, tako i u vrtićima, školama i lokalnoj zajednici, redovni i sigurni izvori financiranja, primjeren odnos broja djece i zdravstvenog osoblja, dobro obučeno zdravstveno osoblje, kao i uključenost roditelja. Ombudsmani su od početka rada Odjela za praćenje ostvarivanja prava djece ukazivali da su procedure za ostvarivanje prava na pristup zdravstvenoj skrbi u suprotnosti s odredbama Konvencije o pravima djeteta, kojom se uređuje pitanje zdravstvene skrbi, a ta zaštita mora biti osigurana svakom djetetu do 18 godina. Godinama ukazuju na zabrinutost zbog činjenice što nije djeci do navršenih 18 godina života nije obezbjeđena bezuvjetna i besplatna zdravstvena skrb.

Primjer: Ombudsmani su po službenoj dužnosti odlučili pokrenuti istragu povodom saznanja o diskriminaciji djece dijabetičara u Bosni i Hercegovini ovisno u kojem entitetu, odnosno kantonu/županiji žive da nemaju pravo na besplatne inzulinske pumpe, sa ciljem unaprjeđenja zaštite prava djece predviđenih UN Konvencijom o pravima djeteta³³⁹. Nakon provedenog postupka, Zavod zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona³⁴⁰ obavještava Ombudsmane *da je Skupština Zeničko-dobojskog kantona usvojila Odluku o obimu prava na korištenje ortopedskih i drugih pomagala, stomatološko-protetske pomoći i stomatološko-protetskih nadomjestaka³⁴¹, te navode da je novom Listom pomagala, uključena između ostalog i inzulinska pumpa sa rokom korištenja 60 mjeseci, kao i financiranje mjesečnog održavanja inzulinskih pumpi koje su nabavljene iz vlastitih sredstava prema medicinskim preporukama.*

³³⁶ Zakon o obrazovanju u osnovnim i srednjim školama u Brčko distriktu BiH, Službeni glasnik Brčko distrikta BiH br. 10/08, 25/08, 4/13, 48/16 i 22/17

³³⁷ Pravilnik o radu s učenicima s posebnim potrebama u osnovnim i srednjim školama Brčko distrikta Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, br. 43/17

³³⁸ P-278/18

³³⁹ Ž-BL-01-16/18

³⁴⁰ Akt br. 02-37-6865/18 od dana 19.07.2018. godine

³⁴¹ „Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“ broj 10/18

Imajući u vidu navedeno, Ombudsmani su predmet zatvorili. Međutim, nakon toga, Instituciji ombudsmana se obraća Udruga djece i mladih oboljelih od šećerne bolesti u Zeničko-dobojskom kantonu³⁴², navodeći da *nijedno dijete još uvijek nije dobilo pumpu i da, iako nadležno Ministarstvo i Zavod tvrde da je ovaj problem riješen donošenjem Odluke o obimu prava na korištenje ortopedskih i drugih pomagala, stomatološko-protetske pomoći i stomatološko-protetskih nadomjestaka, oni kao pacijenti nisu ostvarili ovo pravo zbog nedonošenja svih propisa koji su potrebni da se zakonodavni okvir zaokruži (pravilnika ili sličnog provedbenog akta)*. Ombudsmani su se ponovno obratili nadležnim kantonalnim organima³⁴³, te je postupak istraživanja u tijeku.

Primjer: Postupajući po žalbi majke³⁴⁴, čije malodobno dijete usljed štrajka ljekara u Kantonu Sarajevo nije moglo biti redovno vakcinisano, Ombudsmani su izdali saopćenje za javnost³⁴⁵, ističući da pravo na zdravstvenu skrb djece ni pod kojim uvjetima ne smije biti uskraćeno, niti ograničeno, te ukazujući na obvezu redovne imunizacije djece. Ombudsmani nisu željeli osporiti prava liječnika i usposlenika domova zdravlja na sindikalno udruživanje u cilju ostvarivanja i zaštite njihovih prava iz radnih odnosa, odnosno podržavaju svaki oblik i način unaprjeđenja statusa zdravstvenih radnika. Međutim, stupanje u štrajk se ne smije ni pod kojim uvjetima reflektirati i imati negativne posljedice na ostvarivanje zdravstvene skrbi djece.

7.7. Maloljetnici u sukobu sa zakonom

Ombudsmani su, zahvaljujući podršci UNICEF-a u Bosni i Hercegovini, tijekom 2016. godine posjetili sve ustanove u kojima maloljetnici u sukobu sa zakonom izvršavaju kaznene sankcije institucionalnog karaktera na području Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske³⁴⁶. Nakon obavljenih posjeta sačinjen je dokument pod nazivom „*Analiza stanja u ustanovama u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini*“. Zajednička suradnja UNICEF-a u Bosni i Hercegovini i Ombudsmana nastavljena je i tijekom 2018. godine, a rezultirala je *Izvešćem o realizaciji preporuka iz dokumenta pod nazivom „Analiza stanja u ustanovama u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini“ i ocjena trenutnog stanja*³⁴⁷. Prilikom izrade novog Izvešća o realizaciji ranije upućenih preporuka, Ombudsmani su se rukovodili ciljem da je zaštita maloljetnika u sukobu sa zakonom od torture, neljudskog i ponižavajućeg tretmana permanentna zadaća i obveza svih nadležnih organa i institucija i da podrazumijeva aktivnu ulogu ne samo preventivnih mehanizama, već i Ombudsmana, predstavnika zakonodavne vlasti, pravosuđa i organizacija civilnog društva. Ombudsmani su veliki broj preporuka istaknutih u Analizi iz 2016. godine morali, nažalost, ponoviti nadležnim organima, ali su, s druge strane, zadovoljni suradnjom sa samim ustanovama i realizacijom preporuka od strane ustanova. Predstavnici Institucije ombudsmana³⁴⁸, su u

³⁴² Dana 06.11.2018. godine

³⁴³ Ž-BL-01-907/18

³⁴⁴ Ž-SA-01-1023/18

³⁴⁵ Dana 21.09.2018.

³⁴⁶ Period siječanj- veljača 2016. godine

³⁴⁷ Ž-BL-01-951/18; Izvešće je prezentirano javnosti i nadležnim tijelima na okruglom stolu koji je održan u Tuzli, 22.11.2018. godine

³⁴⁸ Radnu skupinu su činili: prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsman Bosne i Hercegovine, šefica Odjela za praćenje ostvarivanja prava djece Aleksandra Marin Diklić, šefica Odjela za praćenje ostvarivanje prava osoba lišenih slobode Rada Kafedžić i stručne savjetnice u ovim odjelima Lamija Sivić Hodžić, Andrea Čaluk i Dejana Kozomara

periodu od 19.06.2018. do 27.06.2018. godine posjetili sve ustanove u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini³⁴⁹.

Bez obzira na činjenicu da preventivni mehanizam još uvijek nije uspostavljen, Ombudsmeni nastoje da sukladno svom trenutnom mandatu i raspoloživim kapacitetima (iako se suočavaju sa nedostatkom materijalnih i ljudskih resursa), obavljaju poslove ovog mehanizma, svjesni njegovog značaja, posebno kroz rad Odjela za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode i Odjela za praćenje ostvarivanja prava djece. Cilj djelovanja preventivnog mehanizma jeste, da kontinuiranim posjetama ustanovama za zadržavanje osoba lišenih slobode, djeluje preventivno i spriječi torturu, da se redovno provjerava tretman osoba lišenih slobode i daju preporuke nadležnim organima u cilju poboljšanja tretmana i položaja osoba lišenih slobode i da se spriječi tortura, surovi, neljudski ili ponižavajući postupci i kažnjavanje, uzimajući u obzir relevantne norme Ujedinjenih nacija, kao i da podnosi prijedloge i daje mišljenja u svezi sa važećim ili predloženim zakonima.³⁵⁰

Ombudsmeni koriste priliku da u ovom dijelu Godišnjeg izvješća istaknu da su zadovoljni suradnjom sa ustanovama, da su postignuti izvjesni pomaci u periodu od dvije godine i da su djelomično realizirane preporuke Ombudsmana. Međutim, Ombudsmeni ne mogu biti zadovoljni realiziranjem preporuka od strane nadležnih tijela izvršne vlasti i suradnjom sa nadležnim tijelima, te ističu sljedeće zabrinutosti:

- Odgojno-popravni dom u Republici Srpskoj se i dalje nalazi u krugu kazneno-popravnog zavoda za odrasla pritvorena i zatvorena lica,
- u Zavodu za odgoj muške djece i omladine i dalje postoje rešetke na prozorima, a, zapravo, je riječ o ustanovi otvorenog tipa, te je upućena Preporuka Ombudsmana da u potpunosti uklone rešetke na prozorima i vratima Zavoda,
- Maloljetnički zatvor pri Kazneno – popravnom zavodu Orašje je dio jedne ranije formirane organizacione jedinice unutar Odgojno-popravnog doma, a riječ je o različitim ustanovama, u koje se maloljetnici upućuju po različitim osnovima,
- Maloljetnički zatvor u Istočnom Sarajevu se nalazi u okviru Kazneno-popravnog zavoda Istočno Sarajevo,
- u većini ustanova stručno osoblje boravi sa maloljetnicima osam sati dnevno, i to radnim danom, što Ombudsmeni drže nedostatnim za ostvarivanje njihove uloge,
- uvjeti za maloljetnike u pritvorskoj jedinici pri Kazneno-popravnom zavodu Sarajevo ne ispunjavaju niti minimum standarda koje propisuju domaći zakoni i međunarodni dokumenti,
- još uvijek nisu uspostavljene posebne ustanove za liječenje i osposobljavanje maloljetnika, kako je to propisano u sva tri zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u kaznenim postupcima, da bi se omogućilo izricanje i izvršenje ove zavodske odgojne

³⁴⁹ Kazneno-popravni zavod Banja Luka (Odgojno-popravni dom)
Kazneno-popravni zavod Orašje (Odgojno popravni dom i Maloljetnički zatvor)
KJU „Odgojni centar“ Tuzla
Kazneno-popravni zavod Sarajevo
Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo (Maloljetnički zatvor)
JU „Zavod za odgoj muške djece i omladine“ Sarajevo
KJU „Odgojni centar Kantona Sarajevo“

³⁵⁰ Opcioni protokol, član 19.

mjere, kao i mjere bezbjednosti/sigurnosti obveznog psihijatrijskog liječenja, odnosno u okviru postojećih ustanova za smještaj maloljetnika u sukobu sa zakonom ne postoje posebni odjeli u kojima bi se izvršavala ova odgojna mjera,

- u Republici Srpskoj se ne poduzimaju aktivnosti u cilju osnivanja odgojnog centra za maloljetnike, čijim bi se radom osigurao kratkotrajni, ali intenzivni tretman maloljetnika, posebno uvažavajući primjere dobrih praksi odgojnih centara u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Preporuke su upućene nadležnim tijelima i Ombudsmani će pratiti njihovo realiziranje tijekom 2019. godine.

VIII PRAVA OSOBA SA INVALIDITETOM

8.1. Prava osoba sa invaliditetom

U Odjelu za praćenje i ostvarivanje prava osoba sa invaliditetom u 2018. godini zaprimljeno je 46 žalbi. U sarajevskom uredu zaprimljene su 23 žalbi, banjalučkom 15, mostarskom sedam i jedna žalba u livanjskom uredu.

Analizom žalbi utvrđeno je da se najveći broj odnosi na tretman osoba sa mentalnim i intelektualnim poteškoćama u ustanovama u kojima su smještene, nabavke medicinskih pomagala, duljinu trajanja postupanja pred nadležnim tijelima prilikom ostvarivanja pojedinačnih prava iz zdravstvene i socijalne skrbi, arhitektonskih barijera, nemogućnost praćenja postupanja slijepih/slabovidnih lica i dr. U protekloj godini izvjestan broj obraćanja odnosio se i na neinformiranost u pogledu načina ostvarivanja pojedinačnih prava. Česta mijenjanja podzakonskih akata kojima se definiraju procedure ostvarivanja pojedinih prava, neadekvatna objava i informiranost građana doveli su do nezadovoljstva građana³⁵¹ (način dobivanja uputnice za banjansko liječenje, refundacija troškova liječenja, participacija za zdravstvenu uslugu za osobe sa 100% invaliditetom, pristup ginekološkim i stomatološkim uslugama, kategorizacija, različito tretiranje osoba sa invaliditetom u pogledu ostvarivanja prava s obzirom na uzrok nastanka invalidnosti, neizvršavanje odluka Europskog suda za ljudska prava u Strazburu i sl).

Tijekom protekle godine, Ombudsmeni su zajedno sa predstavnicima Odjela za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom učestvovali na više konferencija i okruglih stolova³⁵² organiziranih u cilju poboljšanja prava lica sa invaliditetom, prepoznavanja problematike i podizanja svijesti o obvezi nadležnih javnih tijela o poduzimanju potrebnih mjera na izjednačavanju mogućnosti i aktivnom uključivanju ovih osoba u sve sfere društva.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u izvještajnoj godini objavili su:

- Specijalno izvješće o stanju prava osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini.

U cilju priznavanje adekvatnog statusa česta su bila i obraćanja nevladinih organizacija. Ombudsmeni napominju da nevladine organizacije, koje zagovaraju prava lica sa invaliditetom, uživaju posebnu podršku u radu, ali isto tako da njihov rad mora biti transparentan i organiziran pod uvjetima za sve organizacije civilnog društva koje imaju jednak status. Zakonom o osnovama socijalne skrbi, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite obitelji s djecom Federacije Bosne i Hercegovine³⁵³ propisana je isključiva ovlast kantona/županija u svezi postupka osnivanja i reguliranja svih pitanja značajnih za rad udruženja, što daje pravo kantonalmom ministarstvu da kantonalmom propisom odredi uvjete financiranja udruženja.

³⁵¹ Ž-BL-02-822/17, Ž-BL-04-218/18, Ž-BL-04-217/18, Ž-BL-02-218/18

³⁵² Okrugli sto "Dostupnost pristupačne literature za osobe sa oštećenog vida, značaj Marakeškog sporazuma", Banja Luka; Antidiskriminacijski forum o temi "Prava i pristup osobama sa invaliditetom", Trebinje; Konferencija "Jednakost za sve, naša sudbina je u našim rukama", Jelah; 12. međunarodna konferencija o statusu i pravima osoba sa invaliditetom, Sanski Most

³⁵³ Zakonom o osnovama socijalne skrbi, skrbi civilnih žrtava rata i skrbi obitelji s djecom Federacije Bosne i Hercegovine „Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, br. 69/99, 54/04, 39/06 i 14/09

Primjer: Ombudsmanima se žalbom³⁵⁴ se obratilo Udruženje teških ratnih vojnih invalida i obitelji palih boraca Republike Srpske, sjedište Prijedor. Obračanja su se odnosila na rješavanje stambenog zbrinjavanja ratnih vojnih invalida od I do IV kategorije i obitelji poginulih. U tijeku istraživanja Ombudsmani su od Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske tražili informacije da li se u narednom periodu planiraju poduzeti aktivnosti i koje u cilju zbrinjavanja ove kategorije osoba. Drugi žalbeni navodi, koji je bio predmet istraživanja pred Institucijom ombudsmana, odnosio su se na adekvatan prostor za rad Udruženja, prilagođen potrebama osoba koje koriste kolica i opremu za rad. Utvrđeno je da se prijave i zahtjevi Udruženja za dodjelu sredstava i adekvatnog prostora razmatraju po objavljenom javnom pozivu, te da je Udruženje osnovano 2015. godine, da su više puta aplicirali na javni poziv u cilju poboljšanja statusa Udruženja i omogućavanja uvjeta rada, međutim da zbog neispunjavanja uvjeta predviđenih javnim pozivom nisu mogli ostvariti određene ciljeve.

Ombudsmani Bosne i Hercegovine napominju, da se u svakodnevnom životu često dešava da osobe sa invaliditetom vrlo teško realiziraju svoja prava. Samim tim prepoznali su ozbiljan problem u svezi mogućnosti ostvarivanja prava osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama, posebice u slučaju kada im je oduzeta poslovna sposobnost i smješteni su u ustanovama u kojima im je ograničena sloboda kretanja. Praksa institucije pokazuje da u ovim situacijama postoji visok stupanj rizika od zlouporabe prava ovih osoba. Upravo iz tog razloga, Ombudsmani u svom radu posebnu pozornost obraćaju na zaštitu prava lica koja su smještena u ustanovama i bolnicama, te blagovremeno reagiraju u cilju ispitivanja svih okolnosti koje građanin navodi kao pacijent a kako bi mu se omogućio dostojanstven boravak i liječenje u ovim ustanovama.

Primjer: Podnositelj se obratio žalbom³⁵⁵ u kojoj navodi da je smješten u Zavod za forenzičku psihijatriju Sokolac. Tvrdi, da je pomoćni radnik ove ustanove sprovodio torturu nad njim, te da iako se više puta obraćao rukovoditeljima Zavoda za zaštitu, nije zaštićen od tjelesnog nasilja. U tijeku istražnog postupka Ombudsmani su zatražili od rukovoditelja Zavoda da ispita sve žalbene navode, na način da izvrši pregled snimaka sa kamera i sačini Izvješće videonadzora prostorija u kojima borave i kreću se pacijenti, kao i kruga oko objekta u kom se obavlja šetnja pacijenata, zatim da se obavi razgovor sa podnositeljem žalbe i zatraži stručno mišljenje načelnice Odjela za psihotične poremećaje a u čijoj je nadležnosti i liječenje podnositelja žalbe. Dostavljeno je Izvješće videonadzora kao i Izvješće povjerenstva za rješavanje pismenih podnesaka pacijenata iz kojih proilazi da nije bilo tjelesnog maltretiranja podnositelja žalbe. Bez obzira na to, a kako bi bilo udovoljeno podnositelju žalbe, izvršen je premještaj pomoćnog radnika u drugi odjel. Na osnovu svega utvrđenog konstatirano je da ne postoji suradnja pacijenta, tj. podnositelja žalbe u pogledu štovanja kućnog reda i discipline, i da se inzistiranje na štovanju kućnog reda ne može smatrati „torturom i izivljavanjem“.

Primjer: Ombudsmanima se žalbom³⁵⁶ obratila JZU Specijalna bolnica za kroničnu psihijatriju Modriča zbog nemogućnosti reguliranja statusa/mjesta prebivališta za pacijenta koji je prilikom povratka 2009. godine iz Prihvatnog centra u Debrecenu, Republika Mađarska, a prema Sporazumu nadležnih entitetskih ministarstava u Bosni i Hercegovini, sa skupinom bivših pacijenata Zavoda za liječenje, rehabilitaciju i socijalnu zaštitu „Jakeš“, Modriča, vraćen u

³⁵⁴ Ž-BL-02-192/18

³⁵⁵ Ž-BL-04-799/18

³⁵⁶ Ž-BL-02-105/17

bolnicu. Nakon provedenog istražnog postupka, Ombudsmeni su potpisnicima³⁵⁷ Sporazuma o povratku, prihvatu i smještaju izbjeglica povratnika iz Debrecina u Republici Mađarskoj u Bosnu i Hercegovinu uputili Preporuku³⁵⁸ „*da odmah po prijemu ove preporuke poduzmu sve mjere i radnje u cilju rješavanja statusa, mjesta prebivališta za podnositelja žalbe*“. Nakon toga sve dostavljene odgovore prosljedili su Specijalnoj bolnici u cilju konkretnih uputa od strane potpisnica sporazuma, koje će pomoći u rješavanju statusa, mjesta prebivališta podnositelja žalbe. S tim u svezi u odgovoru³⁵⁹ ravnatelja ove bolnice koji je na čelu stručnog tima, navedeno je da je donesena odluka da podnositelja žalbe prijave na adresu ove bolnice. S obzirom na to da podnositelj žalbe ima punu poslovnu sposobnost, potpisao je izjavu kojom je dao suglasnost za prijavu adrese.

8.2. Prava slijepih i slabovidnih lica

Pravo na ravnopravno učešće u svim postupcima pred nadležnim tijelima posebno je otežano slijepim i slabovidnim osobama. Postupci pred Institucijom ombudsmana usmjereni su na utvrđivanje da li je svim osobama omogućeno aktivno učestvovanje i poduzimanje procesnih radnji.

Poduzimanje konkretnih mjera u cilju inkluzije slijepih i slabovidnih osoba neophodno je i kroz osiguranje pristupačnosti službenih web stranica, edukaciju relevantnih sudionika o pristupačnosti usluga koje pružaju, uvođenje u plan i program rada obrazovnih ustanova iz oblasti informacionih tehnologija. Ombudsmeni ukazuju i na neophodnost obuke osoba sa invaliditetom u korištenju suvremenih pomagala, koja bi trebala biti istodobna sa utvrđivanjem prava na njihovo korištenje.

Primjer: Na osnovu telefonskog kontakta sa podnositeljem registrirana je žalba³⁶⁰, a zbog, kako je navedeno, uskraćivanja prava ravnopravnog učešća u sudskom postupanju samo zbog toga što je slijepa osoba. Ombudsmeni su tijekom postupka istraživanja, utvrdili da nije sporno da nisu obezbjeđeni tehnički uvjeti npr. Brajevo pismo kao jedan od načina korespondencije stranke sa sudom. Međutim, podnositelj žalbe je bio „aktivna“ stranka u postupku. Tijekom cijelog sudskog postupka sud je vodio računa o tomu da li može da prati postupak, dostavljanja pismena, te izjašnjavanja tijekom postupka o predloženim dokazima. S tim u svezi, Ombudsmeni nisu utvrdili da je podnositelju žalbe bilo uskraćeno pravo na učestvovanje u postupku kao slijepoj osobi.

8.3. Arhitektonske barijere

Pristupačnost je problem na koji već dugi niz godina ukazuju Ombudsmeni u svojim godišnjim i specijalnim izvješćima u kojima je ova problematika obuhvaćena. I dalje je prisutan problem pristupačnosti prostora, korištenja javnog prijevoza, usluga i komunikacija prilagođenih osobama

³⁵⁷ Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, Federalno ministarstvo zdravstva, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, Federalno ministarstvo raseljenih lica i izbjeglica i Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske

³⁵⁸ P-103/18 od 03.05.2018. godine

³⁵⁹ Odgovor Specijalne bolnice za hroničnu psihijatriju Modriča od 16.11.2018. godine

³⁶⁰ Ž-BL-02-468/18

sa invaliditetom. Svako saznanje da pristup, koji je napravljen, nije sukladan standardima dostatan je dokaz da Ombudsmeni alarmiraju nadležne inspekcije koje izlaskom na mjesta događaja utvrđuju osnovanost navoda, te poduzimaju mjere iz svoje nadležnosti.

Primjer: Ombudsmeni su primili žalbu³⁶¹ člana Udruženja paraplegičara Doboj, koja se odnosi na pristupačnost bolnici „Sveti Apostol Luka“ u Doboju jer, iako je vršena rekonstrukcija zgrade u kojoj se nalazi bolnica, nema nijednog toaleta koji je prilagođen osobama sa invaliditetom. Upućena je Preporuka³⁶² ovoj zdravstvenoj ustanovi da odmah poduzmu sve mjere i radnje u cilju otklanjanja postojećih barijera za nesmetano kretanje i boravak osoba sa invaliditetom u JZU „Sveti Apostol Luka“ u Doboju. U odgovor³⁶³ na Preporuku navedeno je da je ustanova poslala zahtjev za donacije za renoviranje objekta i da će prve donacije biti usmjerene na uklanjanje postojećih barijera.

8.4. Zapošljavanje osoba sa invaliditetom

S obzirom na osjetljivost populacije osoba sa invaliditetom koje se i u okolnostima kada su zaposlene, susreću sa mnogim preprekama pristupu radnom mjestu, ali i zasnivanju radnog odnosa, Ombudsmeni su mišljenja da je potrebno posvetiti dodatnu pozornost adekvatnog ostvarivanja prava ovih osoba. Svoj stav zasnivaju i na žalbama primljenim od strane osoba sa invaliditetom koje se odnose na problem zapošljavanja i nemogućnosti adekvatne kontrole zakonske obveze svih poslodavaca da u slučaju neupošljavanja osoba sa invaliditetom plate odgovarajuću naknadu sukladno zakonskim propisima entiteta³⁶⁴.

Primjer: U povodu žalbe³⁶⁵ Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su izdali Preporuku³⁶⁶ Vladi Kantona Sarajevo da prilikom reguliranja pitanja naknade za prijevoz za zaposlene u javnim institucijama, javnim ustanovama, fondovima i poduzećima čiji je osnivač i suosnivač Kanton Sarajevo, u obzir uzme potrebe osoba sa invaliditetom, te omogući osobama sa invaliditetom odgovarajuću naknadu za prijevoz bez obzira na udaljenost mjesta rada od mjesta stanovanja.

Primjer: Ombudsmeni su podržali podnositeljicu žalbe³⁶⁷ koja je osoba sa invaliditetom, a koja je uputila Inicijativu za izmjenu regulative u oblasti polaganja pravosudnog ispita, te polaganja stručnog ispita, u dijelu koji se odnosi na naknadu za polaganje ispita (članak 11., stavak 4. Zakona o polaganju pravosudnog ispita, članak 13., stavak 1. Uredbe o stručnom ispitu za rad u upravi Republike Srpske). Podnositeljica inicijative drži da bi oslobođanje od plaćanja naknade za ovu kategoriju stanovništva bitno utjecalo na njihovo obrazovanje, odnosno zaposlenje u organima državne uprave i pravosuđu. Navodi, dosta težak položaj, materijalnu situaciju, ali i mogućnost zaposlenja osoba sa invaliditetom. Ukidanje obveznog plaćanja naknade dodatno bi motiviralo ovu kategoriju osoba za obrazovanjem i integracijom u suvremene tokove kao njegove korisne i ravnopravne članove. Narodna skupština Republike Srpske dostavila je

³⁶¹ :Ж-БЛ-02-835/17

³⁶² Preporuka broj: P-37/18

³⁶³ Odgovor JZU „Sveti Apostol Luka“ u Doboju od 19. 03. 2018. godine

³⁶⁴ Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom Federacije Bosne i Hercegovine i Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju invalida Republike Srpske

³⁶⁵ Ž-SA-02-1121/17

³⁶⁶ P-71/18

³⁶⁷ Ž-BL-02-450/18

izjašnjenje da Zakonodavni odbor nije mogao zauzeti stav vezan za dobijenu Inicijativu od predsjednika Narodne skupštine, jer nadležni odbori: Odbor za zdravstvo, rad i socijalnu politiku, Odbor za politički sustav, pravosuđe i upravu, Odbor jednakih mogućnosti, Odbor za obrazovanje, znanost, kulturu i informiranje, kao i Vlada Republike Srpske, sukladno Poslovniku Narodne skupštine nisu dostavili mišljenje. S tim u svezi, Inicijativa se neće naći u zakonodavnoj proceduri jer Zakonodavnom odboru nisu dostavljena mišljenja sukladno Poslovniku o radu Narodne skupštine Republike Srpske.

8.5. Ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu

Ombudsmeni su mišljenja da zdravstvene politike moraju da se kreiraju prema potrebama građana, i da samostalno ne mogu opstati, o čemu svjedoče stalne novine u zdravstvenim uslugama i načinima njihovog pružanja i financiranja (npr. otvaranje centara za mentalno zdravlje). Svi programi usmjereni na zaštitu zdravlja moraju da se donose sukladno cilju kojem služe, tako da je učešće osoba sa invaliditetom u njihovom kreiranju, bilo izravno ili neizravno, veoma značajno.

Prava osoba sa invaliditetom koja su osobna prava, zavise isključivo od korisnika, podnosioca žalbe, i Ombudsmeni nemaju mogućnost prema važećim propisima nastaviti postupak ukoliko aktivno ne učestvuje u njemu. Pravo na kvalitetna ortopedska pomagala ne podliježe nijednom uvjetu, ali podnositelj žalbe mora biti izričit u tomu da nije dobio kvalitetno pomagalo.

Primjer: Podnositeljica se obratila žalbom³⁶⁸ u kojoj izražava nezadovoljstvo radom Zavoda zdravstvenog osiguranja Unsko-sanskog kantona u pogledu ortopedskog pomagala koje joj je dodijeljeno na korištenje. Podnositeljica žalbe kao pomagalo koristi silikonski uložak sa adapterom, međutim uložak koji je dobila nije odgovarajući. S obzirom na to da joj nije obezbjeđeno pomagalo koje joj treba, ponuđeno joj je drugo, zamjensko, koje nije bilo adekvatno, niti je odgovaralo njenim potrebama, te se iz tog razloga se više puta obraćala nadležnom Zavodu, koji joj nije odgovorio. U postupku istraživanja Ombudsmeni su utvrdili, da je podnositeljica žalbe preuzela ortopedsko pomagalo pri čemu je potpisala potvrdu o primljenom pomagalu sa ocjenom kvalitete – zadovoljan, potvrda je ovjerena u poslovnicu Zavoda, te potpisan revers. Iz tog razloga upućena je da podnese prigovor Zavodu na dodijeljeno pomagalo, što je odbila, držeći da neće dobiti odgovarajuće pomagalo, kao i da bi zbog toga mogla imati problema prilikom ostvarivanja prava na novo pomagalo. S obzirom na to da podnositeljica žalbe nije željela koristiti raspoloživa pravna sredstva kako bi ostvarila svoja prava, Ombudsmeni nisu imali ovlasti za dalje postupanje po žalbi.

8.6. Specijalno izvješće o stanju prava osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini

Prvo Specijalno izvješće o stanju u ustanovama za zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba u Bosni i Hercegovini, objavljeno je 2009. godine, a vremenski period koji je prošao omogućava Ombudsmanima da provjere stupanj implementacije ranije izdatih preporuka i utvrde, da li su i u kojoj mjeri prava ovih osoba unaprijeđena u odnosu na stanje konstatirano u tom izvješću.

³⁶⁸ Ž-BL-04-900/17

Drugi značajan faktor, koji je zahtijevao da se sačini ovo izvješće, jeste činjenica da je Europski sud za ljudska prava u Strazburu donio presudu u predmetu Hadžimejlić i drugi protiv Bosne i Hercegovine³⁶⁹ kojom je utvrdio da su prekršena prava osoba kojima je oduzeta poslovna sposobnost i koje su smještene u ustanove socijalne skrbi. U ovoj odluci Europski sud je utvrdio da je Bosna i Hercegovina prekršila članak 5. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda jer su aplikanti dugi niz godina bili smješteni u ustanovi socijalne skrbi JU Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidnih lica „Drin“ u Fojnici, bez valjanog pravnog osnova, odnosno bez sudske odluke, budući da nije obezbjeđena kontinuirana sudska kontrola opravdanosti i cjelishodnosti zadržavanja aplikanta u toj i sličnim ustanovama socijalne skrbi.

Tijekom izrade Izvješća, Ombudsmeni su obišli sve ustanove socijalne skrbi u Bosni i Hercegovini i ustanove u kojima su hospitalizirane osobe sa mentalnim poremećajima. Tim prigodama razgovarano je sa rukovodstvom ustanova i bolnica, korisnicima i pacijentima, a svi dojmovi i utvrđene činjenice su detaljno opisane u Izvješću, kao i uvjeti u kojima borave ove osobe. Osim navedenog, u Izvješću su nadležnim organima i ustanovama upućene konkretne preporuke sukladno osnovnim načelima predviđenim međunarodnim standardima, a sve u cilju osiguranja unapređenja položaja ove kategorije lica.

PREPORUKE:

1. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, Vlada Republike Srpske i Vlada Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine da kontinuirano rade na usklađivanju vlastitih zakonodavstva koja uređuju pitanja tretmana, skrbi i zbrinjavanja osoba sa intelektualnim teškoćama sa odredbama UN Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom, Generalnim komentarama UN Komiteta za prava osoba sa invaliditetom³⁷⁰, Preporukama UN Komiteta upućenim Bosni i Hercegovini, nakon razmatranja inicijalnog i periodičnih izvješća, Standardnih pravila za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom; Presudom Hadžimejlić i dr. protiv Bosne i Hercegovine, te nalazima iz ovog izvješća. Ove izmjene treba da osiguraju:
  - *Stručnu procjenu svake osobe sa intelektualnim i mentalnim teškoćama od strane neovisnog tijela.* Ovo tijelo može biti sud ili stručno ekspertno tijelo uspostavljeno zakonom isključivo za procjenu stanja i potreba osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama. Ove procjene trebaju biti sprovedene periodično u odnosu na svaku osobu po službenoj dužnosti, kako bi se zaustavila praksa da se korisnikova dijagnoza, uspostavljena prilikom donošenja odluke o smještaju u ustanovu koristi kao osnov za njegov kontinuiran boravak i tretman po nekoliko godina, a često i do kraja života³⁷¹. *Nalaz i mišljenje neovisnog tijela treba da bude osnov za kategorizaciju/klasifikaciju osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama, te osnov za utvrđivanje tretmana i smještaja u ustanovu ili osiguranje podrške u zajednici.* Kategorizacija/klasifikacija zahtijeva jasno razgraničenje medicinskog, medicinsko-socijalnog i socijalnog zbrinjavanja, te visok stupanj suradnje unutar zdravstvenog i socijalnog sektora. Ovim se treba osigurati jasno

³⁶⁹ Aplikacija broj 3427/13,74569/13 i 7157/14 i presuda od 03.11. 2015. godine

³⁷⁰ Usvojena na sedamnaestom zasjedanju Komiteta (20. ožujka do 12. travnja 2017.)

³⁷¹ Primjer Zavoda Bakovići: na dan posjeta broj korisnika koji su boravili manje od 1 godine iznosio je 14, od 1 do 3 godine - 36, od 3 do 5 godina - 29, od 6 do 10 godina - 86, od 11 do 20 godina - 90 korisnika, od 21 do 30 godina - 34, te više od 30 godina - 25 korisnika. Upravo ovaj pokazatelj ukazuje da za mnoge osobe sa duševnim smetnjama smještaj u ustanove socijalne skrbi predstavlja na neki način, trajno rješenje, gdje 55% korisnika boravi 10 i više godina u ovoj ustanovi.

zakonsko definiranje pitanja uspostavljanja, namjene i funkcioniranja ustanova, što uključuje pitanje osnivača, djelatnosti, strukture, standarda, vrste, financiranja itd. Nadalje, ovim se treba osigurati definiranje koje osobe sa mentalnim teškoćama mogu biti smještene u ustanove, njihova klasifikacija/kategorizacija, procedura smještaja, postupak tretmana, uključujući i proceduru izlaska iz ustanove;

- *Uspostavljanje baza podataka o osobama sa intelektualnim i mentalnim teškoćama* uz potpuno osiguranje zaštite njihovih osobnih podataka sukladno važećem zakonodavstvu;
- *Preispitivanje sustava u kojem su usposlenici centara za socijalni rad staratelji prevelikom broju osoba kojima je oduzeta poslovna sposobnost.* Ovakvo stajalište Ombudsmana je zasnovano na činjenici da je prevelik broj korisnika kojim su uposlenici centara za socijalni rad staratelji, da često nisu u mogućnosti da zbog okupiranosti redovnim poslovima ovu dužnost obavljaju kvalitetno, a mogu biti i u sukobu interesa, s obzirom da učestvuju u donošenju odluke o smještaju osobe u ustanovu, a istodobno su zaduženi za prava te osobe;
- *Nastaviti sa implementiranjem standarda za djelovanje ustanova za zbrinjavanje osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama u Federaciji Bosne i Hercegovine, u Republici Srpskoj, sukladno Pravilniku o standardima za rad i pružanje usluga u ustanovama socijalne skrbi i Pravilniku o bližim uvjetima u pogledu prostora, opreme, potrebnih stručnih i drugih radnika za osnivanje ustanove socijalne skrbi;*
- *Jačanje kapaciteta ustanova, posebno u segmentu jačanja ljudskih resursa, uz osiguranje kontinuirane edukacije osoblja u ustanovama, te njihove supervizije;*
- *Suradnju između resornih ministarstava i ustanova je stalna, stručna, a ne da bude zasnovana uglavnom na logističkim pitanjima;*
- *Zakružen sustav zaštite mentalnog zdravlja koji bi bio jedinstven, sinhoriniziran i koordiniran i koji bi obuhvaćao sva prava ovih osoba i uključivao skrb na svim razinama (primarna, sekundarna i tercijarna). Ovim bi se spriječilo da su sustavi primarne u odnosu na sekundarnu i tercijalnu zaštitu u visokoj mjeri odvojeni i da postoji veoma niska razina njihove uzajamne uvezanosti i koordiniranosti. Ovaj pristup bi trebao da osigura normiranje oblika i načina suradnje svih institucija iz mreže, čime bi se izbjegle eventualne poteškoće oko pravovremenog dolaska korisnika u centre za mentalno zdravlje, upućivanja korisnika u druge institucije po potrebi, koordinacije u radu, praćenja rehabilitacije i resocijalizacije korisnika i integriranja u zajednicu nakon završetka tretmana. Fokus staviti na individualan terapijski rad sa pacijentima³⁷². Navedeno treba da uključi:*
  - *Zakonsko uređenje djelovanja centara za mentalno zdravlje, centra za socijalni rad i policijskih službi, njihovu uzajamnu koordinaciju i suradnju, te posebno u odnosu na obitelj, jer postojeći protokoli u zajednicama u kojima su uspostavljeni nisu se pokazali kao učinkovit instrument, s obzirom na to da se radi o pravno neobvezujućem instrumentu. U konačnici sporadično, nesustavno postojanje protokola dovodi do različitog tretmana osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama s obzirom na to u kojoj zajednici žive;*
  - *Osiguranje da se prilikom otpusta osobe sa intelektualnim ili mentalnim teškoćama iz psihijatrijskih ustanova i ustanova socijalne skrbi obvezno obavijestiti nadležni*

³⁷² Dnevne novine Blic, 21.07.2016. godine - objavljeni su podatci Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske u kojima je navedeno da je u 2015. godini na lijekove za smirenje i antidepresive trošak iznosio 2,5 milijuna KM, dok je u 2008. godini iznosio 2,2 milijuna KM.

centar za zaštitu mentalnog zdravlja radi poduzimanja daljih aktivnosti u svezi nastavka tretmana i resocijalizacije korisnika;

- *Službe za mentalno zdravlje moraju biti u blizini onih kojima su potrebni. Financiranjem troškova prijevoza ili organiziranjem prijevoza za sve osobe kojima je potrebna zaštita mentalnog zdravlja omogućiti dostupnost najbližih centara za mentalno zdravlje.*
- *Posvetiti osobitu pozornost ambijentu u kojem djeca u zavodima provode vrijeme i primaju posjet (upotpuniti ga igračkama, slikama, predmetima veselih boja, oslikati zidove i sl.)*
- *Adekvatnu, stručnu procjenu najboljeg interesa korisnika, pri čemu se treba koliko je to mogu uvažiti mišljenja korisnika i njegovog srodnika o ustanovi u kojoj će biti smješten;*
- *Uspostaviti adekvatna zakonska rješenja (na osnovu iskustava drugih država, prije svega iz regiona) u smislu javno-privatnog partnerstva u oblasti zbrinjavanja osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoća, a sa jasnim ciljem jačanja ovog sustava;*
- *Razvijanje sustava socijalnih usluga za zadovoljavaje potreba osoba sa invaliditetom koji su preduvjet za deinstitucionalizaciju;*
- *Jačanje kapaciteta centara za socijalni rad, a na bazi predhodne sveobuhvatne analize položaja ovih ustanova u sustavu socijalne skrbi. Prilikom analize posebnu pozornost treba posvetiti činjenici da je ovim ustanovama utvrđena ovlast za postupanje različitim zakonima, a da istodobno nije osigurano institucionalno jačanje njihovih kapaciteta. Tako centri za socijalni rad postupaju u rješavanju obiteljskih odnosa, usvojenja, starateljstva, nasilja u obitelji, zaštite civilnih žrtava rata, zaštite žrtava trgovine ljudima, zaštite svih ugroženih skupina, što se odražava na kvalitetu usluga koje osiguravaju;*
- *Poduzimanje mjera u cilju uklanjanja uzroka stigme i diskriminacije osoba sa mentalnim poteškoćama kroz programe osposobljavanja za samopomoć i prvu pomoć, te stvaranje sustava konkretne pomoći obiteljima/starateljima;*
- *Uvođenje sustava odlučivanja uz podršku i u ovu svrhu edukacija obiteljskih liječnika o prepoznavanju mentalnih poremećaja, socijalnih radnika, pravnih stručnjaka i javnih tijela, uz uključenost organizacija osoba sa invaliditetom;*
- *Stvaranje podrške u zajednici osnivanjem dnevnih centara i drugih službi koje bi omogućile pružanje adekvatne pomoći zavisno od konkretnih potreba;*
- *Uspostaviti i kvalitetnu kontrolu podrške, koja će kroz kontrolu starateljstva dati upute, savjete, i pomoć u vršenju starateljstva u slučajevima kada tijelo starateljstva ne vrši starateljstvo neposredno. Primijeniti mjere koje će doprinijeti boljoj suradnji staratelja i centra za socijalni rad;*
- *Oslobađanje od plaćanja troškova vještačenja za centre za socijalni rad u postupcima pokrenutim po službenoj dužnosti, kroz izmjene odredaba Obiteljskog zakona Republike Srpske i Obiteljskog zakona Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine;*
- *Posebnu pozornost posvetiti starijim dementnim osobama kroz posebne programe zbrinjavanja. Prilikom posjeta ustanovama, navedeno je da se izvjestan broj ovih osoba nalazi u ustanovama, iako imaju potrebu za zaštitom u vidu gerontopsihijatrije s obzirom na to da često znaju biti uznemireni, ponekad imaju psihotičnu kliničku sliku, dok Alchajmerova demencija zahtijeva posebnu vrstu tretmana.*

2. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine

- *Osigura uređenje politike socijalne i zdravstvene zaštite sukladno ustavnim nadležnostima*, s obzirom na to da je neadekvatno uređenje ove oblasti ostavilo prostor za različite pristupe, što u konačnici dovodi do nejednakog tretmana korisnika, iako se financiranje vrši na isti način;
  - *Poduzme mjere kojim će osigurati da financijska revizija ustanova socijalne skrbi bude u nadležnosti Ureda za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine;*
  - *Preispita učinkovitost i opstojnost upravljačkih struktura ustanova socijalne skrbi (upravni i nadzorni odbori) kao bi se osigurao najbolji interes korisnika ustanova.* U tom smislu, preispitati strukturu upravnih i nadzornih odbora, sa aspekta osiguranja da u upravnim odborima budu predstavnici srodnika (staratelja), uposlenika i osnivača; da uposlenici resornih ministarstava, koja vrše nadzor nad ovim ustanovama, ne mogu biti članovi upravnih i nadzornih odbora, te da se naknada za rad ujednači sa naknadama koje se isplaćuju članovima upravnih i nadzornih odbora uspostavljenih u Republici Srpskoj i Kantonu Sarajevo;
  - *Preispita učinkovitost sadašnjeg modela stručnog nadzora u ustanovama* i uspostavi obvezujući oblik posjeta u određenim vremenskim periodima, jer izvješća Federalnog povjerenstva ukazuju da je već fokus u nadzoru nad ustanovama primarne zdravstvene zaštite (centri za mentalno zdravlje) u odnosu na socijalne ustanove u kojima je smješten veliki broj osoba sa mentalnim smetnjama. Utvrditi jasnu politiku nadzora u odnosu na nadležnosti resornih ministarstava;
  - *Preispita mogućnosti radnog angažmana, te korištenja poticaja za zapošljavanje.* Ovo je važno iz razloga što za javljanje za određeno radno mjesto, kako bi pravni subjekt dobio poticaj od Fonda za rehabilitaciju potrebno dostaviti potvrdu da se osoba najmanje tri mjeseca vodi na evidenciji Zavoda za zapošljavanje, što korisnici usluga ustanova socijalne skrbi ne mogu zadovoljiti jer se nakon smještaja u ustanovu prestaju voditi na evidenciji neuposlenih;
3. Federalno ministarstvo zdravlja i Federalno ministarstvo rada i socijalne politike da iniciraju zakonska rješenja kojim će korisnicima smještenim u ustanove biti osigurana jednaka razina zdravstvene skrbi na području gdje ustanova djeluje, bez obzira na to odakle je korisnik;
4. Federalno ministarstvo zdravlja i Federalno ministarstvo rada i socijalne politike da osiguraju uspostavu standarda koji će osigurati zaposlenje neuropsihijataru i drugog neophodnog osoblja u ustanovama. U okviru ove aktivnosti preispitati i zahtjev Zavoda Pazarić za registriranje ambulante koja bi, po mišljenju Ombudsmana, mogla biti referentna ambulanta za sve ustanove socijalne skrbi za smještaj osoba sa duševnim smetnjama, čiji osnivač je Federacija Bosne i Hercegovine;
5. Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Hercegovačko-neretvanske županije i Dom Stolac da osigura da funkcioniranje Doma Stolac bude sukladno Odluci Europskog suda Hadžimejlić i dr. protiv BiH, i sukladno minimumu standarda koji moraju biti osigurani za funkcioniranje ovakvih ustanova, što se prije svega, odnosi na kvalitetu smještaja i

higijenske uvjete, stručni i okupacioni rad, kvalitetniju i permanentnu zdravstvenu skrb i osigura kvalifikacionu strukturu uposlenih, a s obzirom na strukturu osoba koje su smještene u Ustanovu sa aspekta minimalnih standarda koji moraju biti osigurani kod zbrinjavanja ove kategorije građana, te poduzmu mjere za njeno unaprjeđenje;

6. Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da osigura iznimku od primjene Zakona o javnim nabavkama u odnosu na nabavku odjeće, obuće i osobnih potrepština osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama smještenim u zdravstvene i socijalne ustanove, u cilju očuvanja njihove osobnosti i digniteta;

IX DISKRIMINACIJA

U Instituciji ombudsmana tijekom 2018. godine registrirano je ukupno 196 predmeta u kojima su građani ukazivali na kršenje odredbi Zakona o zabrani diskriminacije, što je za 12,64% povećanje u odnosu na prethodnu godinu kada su zaprimljena 174 predmeta iz oblasti diskriminacije. U sarajevskom uredu zaprimljeno je 137 žalbi, banjalučkom 44, brčanskom 10, mostarskom 11 i šest žalbi u livanjskom uredu.

Izdato je ukupno 39 preporuka, od čega je 6 realizirano, u 8 slučajeva preporuka nije realizirana, u 16 slučajeva je ostvarena suradnja s označenim odgovornim tijelom, a za 9 preporuka odgovor nije zaprimljen.

Osoblje ovog odjela je učestvovalo u izradi:

- Specijalno izvješća o nacionalnoj i spolnoj strukturi zaposlenih u policijsko-sigurnosnim agencijama u Bosni i Hercegovini.

Bitno je istaknuti da je značajan broj predmeta riješen pozitivno tijekom istražnog postupanja, na način da označena odgovorna strana nakon prvog obraćanja Ombudsmana poduzme aktivnosti s ciljem uklanjanja diskriminacije; podsticajem prijateljskog rješenja; poduzimanjem medijacije između strana u sporu.

Najveći broj žalbi u izvještajnom periodu, odnosi se na mobing, kao poseban oblik diskriminacije na radnom mjestu - 60, što predstavlja povećanje u odnosu na prethodnu godinu kada je registrirano 37 žalbi, zatim slijede žalbe na diskriminaciju na osnovu nacionalnog ili socijalnog podrijetla 11, na osnovu članstva u sindikatu ili drugom udruženju devet, na osnovu starosne dobi sedam, na osnovu vjere šest i na osnovu etničke pripadnosti pet žalbi.

Po dvije žalbe su zaprimljene na osnovu jezika, političkog ili drugog uvjerenja i na osnovu seksualne orijentacije, te po jedna žalba na osnovu društvenog položaja i spola, na osnovu obrazovanja, na osnovu spolnih značajki i na osnovu boje kože.

Zaprimljeno je 87 predmeta u kojima stranke nisu precizirale osnov diskriminacije, što je posljedica odredbe članka 2. Zakona o zabrani diskriminacije, koji kao zabranjene osnove diskriminacije predviđa: rasu, boju kožu, jezik, vjersko opredjeljenje, etničku pripadnost, invaliditet, starosnu dob, nacionalno ili socijalno podrijetlo, vezu sa nacionalnom manjinom, političko i drugo uvjerenje, imovinsko stanje, članstvo u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanje, društveni položaj ili spol, seksualnu orijentaciju, rodni identitet, spolne značajke, te „svaku drugu okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojoj osobi onemogući ili ugrozi priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi prava i sloboda u svim oblastima života“. U tim predmetima, ukoliko se nije moglo pretpostaviti da se radi o diskriminaciji, Ombudsmeni su nastavili ispitivati žalbene navode u odnosu na povredu nekog drugog prava, ako je iz žalbenih navoda proizlazilo da se radi o povredi nekog drugog ljudskog prava ili osnovne slobode.

U Bosni i Hercegovini jedan od značajnih problema jeste slabo razumijevanje pojma diskriminacije, posebice izravne i neizravne diskriminacije, slabo poznavanje relevantnih zakona i institucija, kao i nedostatna upućenost potencijalnih žrtava diskriminacije u njihova prava i načine ostvarivanja istih.

9.1. Pojedinačni primjeri od generalnog značaja

9.1.1. Mobing

Broj obraćanja građana zbog mobinga u 2018. godini je znatno povećan u odnosu na prethodnu godinu i to za 38, 33%, ali i dalje ne odražava stvarno stanje na terenu. Do ovakog zaključka Ombudsmani dolaze temeljem izjava stranaka prilikom obavljanja usmenih razgovora, i činjenice da se značajan broj građana ne odlučuje za pokretanje postupka pred Institucijom, niti traže sudsku zaštitu iz straha da bi u tom slučaju mogli ostati bez posla.

Specifičnost mobinga ogleda se u činjenici da on predstavlja poseban oblik diskriminacije za čije postojanje nije potrebno postojanje bilo kojeg zabranjenog osnova. Zakon o zabrani diskriminacije definiše mobing kao psihičko zlostavljanje na radnom mjestu koje se ponavlja putem radnji kojima je cilj, ili posljedica degradacija uposlenikovih radnih uvjeta, kojim se mogu uzrokovati povrede ljudskih prava i ljudskog dostojanstva, nanijeti šteta tjelesnom ili mentalnom zdravlju ili kompromitirati uposlenikova profesionalna budućnost. Istodobno, dodatni element koji je nužan za postojanje radnje mobinga jeste ponavljanje radnji mobinga, odnosno njihovo vršenje u dužem periodu. Ponavljanje radnji podrazumijava postojanje vremenskog kontinuiteta³⁷³. Zakonom nije utvrđeno o kojem vremenskom periodu se radi, te stoga Ombudsmani posebno cijene da li se radilo o više od jedne radnje koja može imati ponižavajući efekat koji se dešava u nekom vremenskom kontinuitetu.

Ombudsmani su, prilikom postupanja po žalbama u kojima stranke ukazuju na postojanje mobinga, suočeni s poteškoćama prilikom donošenja konačne odluke, iz razloga što su dokumentacija odgovornih strana i žalitelja te dostavljena pismena često izjašnjenja veoma suprotstavljena, a usljed nedostatka mehanizama provođenja sveobuhvatnog dokaznog postupka koji uključuju: ispitivanje svjedoka, vještačenja... određene činjenice se ne mogu utvrditi. U takvim slučajevima Ombudsmani nastoje sve sporne činjenice razjasniti u izravnom (i uzajamnom) kontaktu sa strankama.

Kroz rad na predmetima³⁷⁴ uočeno je i da unutar radnih organizacija, najčešće, ne postoje mehanizmi za postupanje po prijavama mobinga i diskriminacije, te su Ombudsmani odgovornim tijelima preporukama ukazivali na obvezu primjene članka 24. stavak 4. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini prema kojem su sva javna tijela te ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije.

³⁷³ Ima i mišljenja pojedinih stručnjaka da uvjet ponavljanja, odnosno kontinuitet radnji mobinga nije nužan u svakom konkretnom slučaju, s obzirom na to da se mobing može izvršiti i samo jednom radnjom, pod uvjetom da je efekat te radnje dugoročan.

³⁷⁴ Ž-SA-06-551/18 i Ž-SA-06-512/18

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi³⁷⁵ profesora Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu u kojoj je žalitelj naveo da je već dulji vremenski period izložen mobingu od strane dekana, kao i da mu je uručeno Pisano upozorenje radniku, doneseno od strane dekana Filozofskog fakulteta dana 03.05.2018. godine, radi povrede radne obveze, bez predočavanja razloga koji su doveli do takve odluke i bez prethodno provedenog stegovnog postupka. Postupajući po žalbi, a nakon provedenog istražnog postupka, Ombudsmeni su dana 18.06.2018. godine uputili Preporuku broj P-136/18 Univerzitetu u Sarajevu i Filozofskom fakultetu da stavi van snage Pisano upozorenje radniku od 03.05.2018. godine, te da u cilju osiguranja mehanizma za zaštitu od diskriminacije unutar samog Fakulteta za rješavanje i preveniranje, poduzme mjere u cilju implementacije članka 24. stavak 4. Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, prema kojem su sva javna tijela i ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije. Preporuka Ombudsmana broj P-136/18 je ispoštovana.

Primjer: Podnositelj žalbe³⁷⁶ ističe da je zaposlen u Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne posove Republike Srpske te da bio izložen mobingu (isključivanje iz rada na projektima u koje je bio uključen, nedostavljanje odgovora na njegove dopise i prigovore vezano za proces rada, kratki ili nemogući rokovi za obavljanje radnih zadaća, ignoriranje njegovih inicijativa...) nakon dolaska nove ravnateljice, pa sve do razrješenja sa dužnosti pomoćnika, a što predstavlja kulminaciju mobinga. Postupajući po žalbi, a nakon provedenog istražnog postupka, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputili su dana 26.07.2018. godine Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove Republike Srpske Preporuku pod brojem P-169/18 da uspostavi radno-pravni status podnositelja žalbe sukladno članku 53. stavak 2. Zakona o državnim službenicima Republike Srpske; da poduzme mjere na eliminaciji i prevenciji diskriminacije prema podnositelju žalbe te eliminaciji njenih posljedica, sukladno pozitivnim propisima i nalazima iz Preporuke. Preporuka nije ispoštovana.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po više žalbi³⁷⁷ radnika, raspoređenih na poslovima komunalnog redara, Kantonalnog javnog poduzeća „Park“ d.o.o. Sarajevo, u kojima je isticano da su žalitelji od dolaska novog ravnatelja poduzeća od strane imenovanog i uprave izloženi mobingu, prijetnjama da može biti svega - od promjene radnih mjesta pa do otkaza; učestalim promjenama pravilnika nakon čega je uslijedilo smanjenje plaća i koeficijenata za komunalne redare sa 2,52 na 2,05 do 1,75, da su Rješenjima o privremenom rasporedu raspoređeni na radno mjesto hranitelja osnovnog stada i rukovoditelja rekvizitom u RJ RZC Pionirska dolina i ZOO vrt na periode od 60 dana, da je dana 06.07.2018. godine u KJKP „Park“ d.o.o. Sarajevo stupio na snagu novi Pravilnik o radu sa unutarnjom organizacijom i sistematizacijom radnih mjesta nakon čega su žaliteljima uručena rješenja kojima im se otkazuju ugovori o radu na neodređeno vrijeme uz ponudu zaključenja novog ugovora o radu pod izmijenjenim uvjetima na radnom mjestu KV radnika u Sektoru za održavanje javnih zelenih površina, a sve iz razloga jer nisu htjeli povući tužbu protiv KJKP „Park“ d.o.o. Sarajevo koju su podnijeli radi isplate naknada plaća i drugih primanja po osnovu rada.

³⁷⁵ Ž-SA-06-512/18

³⁷⁶ Ž-BL-06-411/18, P-169/18

³⁷⁷ Ž-SA-06-444/18, Ž-SA-06-807/18, Ž-SA-06-808/18, Ž-SA-06-809/18, Ž-SA-06-809/18, Ž-SA-06-810/18, Ž-SA-06-811/18, Ž-SA-06-812/18, Ž-SA-06-813/18, Ž-SA-06-814/18 i Ž-SA-06-815/18

Nakon provedenog postupka istraživanja Ombudsmani su utvrdili da su žalbe osnovane, da donošenje rješenja kojima im se otkazuju ugovori o radu uz ponudu zaključivanja novog ugovora, predstavlja vid mobinga, odnosno pritisak, zastrašivanje i u konačnici realizaciju prijatnji za koje žalitelji ističu da su im bile upućivane usmenim putem, te je dana 07.12.2018. godine KJKP "Park" d.o.o. Sarajevo upućena preporuka pod brojem P-316/18 da da odmah po njenom prijemu stavi van snage rješenja kojima se žaliteljima otkazuju ugovori o radu na neodređeno vrijeme uz ponudu zaključenja novog ugovora o radu pod izmijenjenim uvjetima na radnom mjestu KV radnika u Sektoru za održavanje javnih zelenih površina; da odmah po prijemu preporuke prestane sa svim radnjama usmjernim ka žaliteljima, a koje imaju obilježje mobinga i da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste. Preporuka nije ispoštovana.

9.1.2. Diskriminacija na društvenim mrežama

U izvještajnom periodu Ombudsmani su razmatrali više žalbi u kojima je ukazivano na neprikladan sadržaj statusa objavljenih na društvenim mrežama koji u sebi sadrže elemente govora mržnje, diskriminacije na osnovu spola, uznemiravanja ...³⁷⁸

Ombudsmani su, postupajući u ovim predmetima, zauzeli stav da pitanje kršenja ljudskih prava putem visokotehnoških aktivnosti predstavlja izazov, ne samo za pravnike i osobe koje se bave zaštitom i promocijom ljudskih prava, već za svaku osobu, a s obzirom na to da visoke tehnologije ulaze u sve sfere života. Visoke tehnologije dobivaju na značaju kada se koriste za aktivnosti koje dotiču prava pojedinca, posebno kada ulaze u sferu njegovog privatnog života i kada postaju objekt putem kojeg se krše prava na privatnost ili se ugrožava sigurnost osobe. Shodno međunarodnim standardima ljudskih prava u ovakvim situacijama od države se traži da osigura mehanizme zaštite. Dodatni izazov je kada se koriste visoke tehnologije za ugrožavanje prava osoba koje se smatraju posebno ugroženim kao što su djeca, žene, osobe s invaliditetom.

Ombudsmani su u 2018. godini, podržali Inicijativu³⁷⁹ "Centra za pravnu pomoć ženama iz Zenice" za izmjene i dopune Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, i uputili Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine Preporuku broj P- 42/18: *Da izmijeni i dopuni Kazneni zakon Federacije Bosne i Hercegovine u cilju stvaranja zakonskih pretpostavki za sankcioniranje osoba koje vrše određene radnje korištenjem informaciono-komunikacijskih tehnologija, a koje za posljedicu imaju povređivanje prava pojedinaca.*

Primjer: Ombudsmani su postupajući po žalbi³⁸⁰ u kojoj je istaknuto: „...Optika Dijana iz Banja Luke na svojoj Instagram stranici objavila post u kojoj su najavili da će u njihovim radnjama da se vidi veliko „STOP MIGRANTIMA“ te navode kako su razlozi za to vidljivi jer za njihovu tamnoputost ne postoji okvir koji bi se isticao na njihovoj koži (čitav post možete pročitati u prilogu)...“, dana 19.11.2018. godine Optici Dijana d.o.o Banja Luka uputili Preporuku broj P-295/18: da odmah po prijemu preporuke ukloni instagram post objavljen na dan 02.08.2018. godine; da poduzme neophodne mjere da se ubuduće prilikom obavljanja postova na svojoj instagram stranici u potpunosti štuje Zakon o zabrani diskriminacije u Bosni i

³⁷⁸ Ž-SA-06-1156/18, Ž-SA-06-1207/17

³⁷⁹ <http://cenppz.org.ba/2017/11/14/predata-inicijativa-za-izmjene-i-dopune-krivnog-zakona-fbih/>

³⁸⁰ Ž-BL 06-868/18 i Ž-SA-06-1156/18

Hercegovini. (Ova mjera može obuhvaćati edukaciju uposlenih kako bi se spriječilo pisanje istih ili sličnih instagram postova). Odgovor na preporuku nije zaprimljen.

Primjer: Ombudsmeni su po službenoj dužnosti, temeljem saznanja iz medija otvorili istražni postupak³⁸¹ zbog vrijeđanja novinarki od strane zamjenika generalnog tajnika Predsjedništva Bosne i Hercegovine, vezano za objavu statusa na facebook profilu koji je glasio: „ *Gledam trailer za nekakav intervju na BHT-u. Sjele dvije „polovnjače“ jedna nasuprot druge. Jedna loše izblajhana, a druga sa sfušerenim kolagenom u usnama. Ljudi ih zovu novinarkama. I sada ova izblajhana, mrtva-hladna kroz čuperak loše njegovane kose, izvali da je BiH u ratu odbranila u stvari šaka novinara na BHT-u. Ništa Armija BiH, ništa heroji, ništa Alija ... samo ona i njena raja... ☹️☹️.*“

Dana 13.06.2018. godine Tajništvu Predsjedništva Bosne i Hercegovine upućena je Preporuka broj P-139/18 kojom je preporučeno: da uspostavi suradnju s Ombudsmanima Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmane što je poduzeto u konkretnom slučaju kako bi se ovakve i slične situacije prevenirale i sankcionirale. Po preporuci nije zaprimljen odgovor.

9.1.3. Diskriminacija LGBTI osoba

Bosna i Hercegovina kao potpisnica Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda treba poduzeti odgovarajuće mjere kako bi se svim osobama omogućilo uživanje prava i sloboda bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi. U *Preporuci Odbora ministara/ministrice državama članicama o mjerama za suzbijanje diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta (CM/Rec(2010)5 od 31.03.2010.godine)* državama članicama Vijeća Europe, pa tako i Bosni i Hercegovini, date su preporuke u cilju unaprjeđenja položaja pripadnika LGBTI zajednice.

Ombudsmeni su u rujnu 2016. godine objavili Specijalno izvješće o pravima LGBTI osoba u Bosni i Hercegovini u kojem su utvrdili trenutačno stanje i stvarni pristup ljudskim pravima pripadnika LGBTI zajednice, a koje sadrži podatke i informacije dobijene od javnih vlasti, nevladinih organizacija, akademskih stručnjaka, kao i primjere iz prakse Institucije ombudsmana. U Izvješću Ombudsmeni su preporukama zatražili poduzimanje niza konkretnih zakonskih i administrativnih mjera usmjerenih ka poboljšanju položaja ove populacije.

Iako je zakonodavni okvir unaprijeđen u proteklom period kroz izmjene i dopune postojećeg Zakona o zabrani diskriminacije, tako da se seksualna orijentacija, rodni identitet i spolne značajke, navode kao osnove za zabranu diskriminacije, položaj populacije nije značajno unaprijeđen do danas.

Zakonodavna vlast u Bosni i Hercegovini nije usvojila zakonska rješenja kojima se regulira pitanje zajednice života istospolnih partnera i prava koja proističu iz takve zajednice.

Ombudsmeni su postupali po podnesku³⁸² Federalnog ministarstva unutarnjih poslova³⁸³ pod nazivom Informacija o zahtjevima za upis podataka u matične evidencije koji se odnose na

³⁸¹ Ž-SA-06-1207/17

³⁸² Ž-SA-05-919/18

³⁸³ Akt Federalnog ministarstva unutarnjih poslova broj: 01-03-02-3-66 od 14.08.2018. godine

životne zajednice istospolnih parova u kojem je navedeno da je predmetno ministarstvo kroz zaprimljene podneske (žalbe) upoznato da su se u praksi pojavili: „*zahtjevi za upis životnog partnerstva, odnosno životne zajednice u istospolnih parova u adekvatnu matičnu evidenciju u BiH i FBiH, a na osnovu inozemnih isprava, obzirom da su takve životne zajednice zaključili državljani BiH i FBiH u inozemstvu, kao i zahtjevi za upis činjenice rođenja djece u matičnu knjigu rođenih sa konstatacijom državljanstva BiH i FBiH na osnovu inozemnih isprava, a koja djeca potiču iz životnih zajednica istospolnih parova, koje životne zajednice su zaključili državljani BiH i FBiH u inozemstvu*“, te se Federalno ministarstvo unutarnjih poslova s tim u svezi obratilo³⁸⁴ i Vladi Federacije. Postupajući po navedenom Vlada Federacije Bosne i Hercegovine na svojoj 158. sjednici održanoj dana 19.10.2018. godine usvojila je informaciju Federalnog ministarstva unutarnjih poslova i utvrdila da će: „*Na prijedlog Federalnog ministarstva pravde, Federalna vlada imenovati interresornu radnu skupinu koja će analizirati propise u okviru kojih istospolni parovi iz životne zajednice mogu ostvarivati prava koja proizilaze iz Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te predložiti propise koje je potrebno donijeti na području Federacije BiH*“.

Ovo, prema mišljenju Ombudsmana, predstavlja značajan korak za unaprjeđenje položaja LGBTI populacije u Bosni i Hercegovine, s obzirom na to da bi se zakonskim priznavanjem i reguliranjem životne zajednice istospolnih partnera riješila pitanja uživanja određenih prava i obveza i regulirali ekonomsko-socijalni i imovinsko-pravni odnosi istospolnih partnera.

U Bosni i Hercegovini trenutačno ne postoji mogućnost medicinske promjene spola. Ova procedura nije definirana niti jednim zakonom, niti je kroz obvezno zdravstveno osiguranje regulirano djelomično ili potpuno financiranje zahvata za promjenu spola. Zakonom je regulirana mogućnost upisa promjene spola u matične knjige i izmjena osobnih dokumenata, kroz određeno administrativno postupanje, ali iz razgovora s predstavnicima LGBTI populacije, kao i prakse u radu Ombudsmana u proteklom periodu pokazuje da određenom broju slučajeva službenici koji rade na poslovima upisa promjene spola u matične knjige i izmjene osobnih dokumenata nisu dovoljno upoznati sa važećim zakonodavstvom iz ove oblasti.

Osobito je nezavidan položaj trans i intersex osoba u Bosni i Hercegovini, koje spadaju u jednu od najnevidljivijih i najugroženijih manjinskih skupina unutar bosanskohercegovačkog društva, ali i same LGBTI populacije, i gotovo da se ne obraćaju Ombudsmanima sa zahtjevom za zaštitu svojih prava.

9.1.4. Diferencirane stope poreza u odnosu na visine prihoda kao izvor diskriminacije

Ombudsmani su razmatrali žalbu³⁸⁵ upućenu Notarskoj komori FBiH i Federalnom ministarstvu pravde, te Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine dostavljene na znanje, a čiji su se navodi odnosili na Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o visini obveznog doprinosa – članarine u svrhu financiranja Notarske komore FBiH, kojom je određeno da će se doprinos-članarina za članove Notarske komore FBiH obračunavati u različitim postotcima na način da notarski uredi koje imaju manji obim posla plaćaju mjesečnu članarinu u iznosu od

³⁸⁴ Akt Federalnog ministarstva unutarnjih poslova broj: 01-03-02-3-66 od dana 08.08.2018. godine

³⁸⁵ Ž-SA-06-994/18

300,00 KM, a notarski uredi koji imaju veći obim posla i angažiran veći broj uposlenika plaćaju doprinos-članarinu u iznosu od cca 5.000,00 KM.

Prethodno opisano se smatra spornim te se ukazuje na navodne povrede odredaba Zakona o zabrani diskriminacije, navodeći da su pojedini notari udruženi u Notarskoj komori FBiH dovedeni u neravnopravan položaj u odnosu na notarske urede koji imaju manji obim posla i notari sa većim obimom posla izravno diskriminirani, s obzirom na to da ostvaruju veći promet i time trebaju izdvojiti znatno veća sredstva po osnovu postotka koji su spornom Odlukom doneseni.

Ombudsmeni su zauzeli stav da se diferencirane stope poreza, doprinosa i/ili taksi i sličnih vrsta obveza a koje se vežu za različite visine prihoda ne mogu smatrati diskriminacijom, odnosno kršenjem odredaba Zakona o zabrani diskriminacije, jer se nije moglo zaključiti da se bilo koje osobe različito teriraju na nekom od zabranjenih osnova iz članka 2 Zakona o zabrani diskriminacije, a Odluka o visini obveznog doprinosa za financiranje Notarske komore FBiH broj 1-4260-3pr/13, od 20.12.2013. godine – prečišćeni tekst (broj 1-2014-12, od 12.05.2018. godine) donesena od strane Skupštine Notarske komore sukladno pozitivnim zakonskim propisima.

9.2. Specijalno izvješće o nacionalnoj i spolnoj strukturi zaposlenih u policijsko-sigurnosnim agencijama u Bosni i Hercegovini

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, od 2013. godine kontinuirano postupaju po žalbama³⁸⁶ u kojima su žalitelji ukazuju na diskriminaciju na nacionalnoj osnovi u policijsko-sigurnosnim agencijama u Bosni i Hercegovini prilikom procedure zapošljavanja i ostvarivanja prava iz i po osnovu radnog odnosa. Krajem 2017. godine Ombudsmeni su donijeli odluku o izradi Specijalnog izvješća o nacionalnoj i spolnoj strukturi uposlenih u policijsko-sigurnosnim agencijama u Bosni i Hercegovini, sprovedli su istraživanje ograničenog karaktera koje se sastojalo u dostavljanju akta - upita nadležnim tijelima sa zahtjevom za dostavu podataka o strukturi uposlenih, sa stanjem na dan 30. rujan 2017. godine, te su pristupili analizi relevantnih odredbi važećih zakona na svim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini kojima je uređeno pitanje radno-pravnih odnosa svih kategorija uposlenih u ovim agencijama (policijski službenici, državni službenici i namještenici).

Aktivnosti na izradi Specijalnog izvješća okončane su u travnju 2018. godine, te je javnosti prezentirano Specijalno izvješće o nacionalnoj i spolnoj stukturi uposlenih u policijsko-sigurnosnim agencijama u Bosni i Hercegovini.

Kako je navedeno u Izvješću odredbe odgovarajućih pozitivnih zakona koji uređuju nacionalnu zastupljenost svih uposlenih u ovim agencijama (policijskih službenika, državnih službenika i namještenika) postavljene na različit način (prema popisu stanovništva iz 1991. godine, posljednjem popisu stanovništva...) te se Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine nisu upuštali u usporednu analizu stanja na terenu i njegove usklađenosti sa zakonima, kako zbog

³⁸⁶ Ž-BL-06-66/13, Ž-BL-06-67/13, Ž-SA-06-187/14, Ž-SA-06-318/14, Ž-BL-06-192/14, Ž-BL-05-83/15, Ž-BL-05-84/15, Ž-SA-06-1150/16, Ž-BL-06-216/17, Ž-SA-06-841/17, Ž-SA-06-842/17 i Ž-SA-06-1297/17.

manjka ljudskih i finansijskih resursa potrebnih za isto, tako i zbog činjenice da načelo zastupljenosti konstitutivnih naroda u ovim agencijama, ali i drugim tijelima u Bosni i Hercegovini ovisi i od drugih faktora: stanja na terenu, nacionalne strukture prijavljenih kandidata po natječajima/javnim pozivima/internim pozivima, kvaliteti kandidata.

U Izvješću je istaknuto da je zadaća rukovoditelja policijsko-sigurnosnih agencija svih razina u Bosni i Hercegovini, da osim što nužno vode računa o najboljem interesu i uspjehu agencije/organizacije kojom rukovode, i upravljaju ljudskim resursima u svojim agencijama/organizacijama na način da se staraju da prilikom prijema u radni odnos, odnosno prilikom unaprjeđivanja uposlenih, kao i obezbjeđivanja ostvarivanja prava iz i po osnovu radnog odnosa imaju u vidu kako kvalitetu osoblja, tako i posebice nacionalnu zastupljenost svih konstitutivnih naroda i ostalih u strukturi svih uposlenih agencije/organizacije kojom rukovode, a shodno obvezama iz Ustava.

Naprijed navedeni postulat nije lako realizirati. Polazeći od objektivnih kriterija kao što su brojnost osoblja, proračun agencije/organizacije i osobna primanja uposlenih, obrazovni profil uposlenika, nedostatak kvalitetnih, odnosno stručnih kadrova, teško je isključivo temeljem usporednih statističkih pokazatelja cijeniti da li je određena kategorija uposlenika koji pripadaju određenom konstitutivnom narodu oštećena, dok bi, s druge strane, nametanje obveze zapošljavanja ili unaprjeđivanja kandidata/uposlenika određene nacionalne pripadnosti značilo i izravno uplitanje u odlučivanje rukovoditelja agencije/organizacije, te na određeni način i preispitivanje njegovih odluka koje se odnose na upravljanje ljudskim resursima.

Ombudsmani su Izvješćem skrenuli pozornost i na činjenicu da je Zakon o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine³⁸⁷ usvojen 2003. godine, kao i da je člankom 20. Zakona propisano da će državna tijela na svim razinama organizacije vlasti, i tijela lokalne samouprave, uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, političke stranke, pravne osobe s javnim ovlastima, pravne osobe koje su u vlasništvu ili pod kontrolom države, entiteta, kantona, grada ili općine ili nad čijim radom javni organ vrši kontrolu, osigurati i promicati ravnopravnu zastupljenost spolova u upravljanju, procesu odlučivanja i predstavljanju. Ravnopravna zastupljenost spolova postoji u slučaju kada je jedan od spolova zastupljen najmanje u postotku 40% u navedenim organima.

Analizom zaprimljenih podataka pokazuje da u gotovo svim policijsko-sigurnosnim agencijama u Bosni i Hercegovini ni nacionalna zastupljenost svih konstitutivnih naroda i ostalih niti načelo ravnopravnosti spolova nisu ispoštovani.

Ombudsmani su rukovoditeljima svih policijsko-sigurnosnih agencija u Bosni i Hercegovini Specijalnim izvješćem uputili

PREPORUKU:

- *da u okviru svojih nadležnosti poduzmu adekvatne mjere koje će rezultirati pravičnom zastupljenošću konstitutivnih naroda i ostalih u strukturi uposlenih policijsko-sigurnosne agencije;*

³⁸⁷ Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini - prečišćeni tekst, Službeni glasnik BiH, broj 32/10.

- da u okviru svojih nadležnosti poduzmu mjere koje će rezultirati pravičnijom zastupljenošću muškaraca i žena u strukturi uposlenih policijsko-sigurnosne agencije.

9.3. Promotivne aktivnosti

Postupanje Ombudsmana po pojedinačnim žalbama predstavlja najznačajniji vid zaštite ljudskih prava. Zakon o zabrani diskriminacije predviđa i ulogu Ombudsmana u aktivnostima promocije antidiskriminacijske zaštite, koja se ogleda u informiranju javnosti, podizanju svijesti, provođenju kampanja i drugim oblicima prevencije diskriminacije.

Tijekom 2018. godine Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije nastavio je aktivnosti na promociji zakona, međutim ograničena sredstva i činjenica da su u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije uposlena tri pravnik, umanjuje mogućnost djelovanja Institucije u promociji ovog Zakona, tako da je to djelovanje u 2018. godini, kao i u prethodnim godinama, uglavnom bilo u sklopu aktivnosti koje su organizirale druge organizacije i institucije.

Zaposleni u Odjelu, ali i ostali pravnici Institucije ombudsmana, u sklopu projekta „Jačanje kapaciteta Institucije ombudsmana za ljudska prava za borbu protiv diskriminacije“ koja je dio zajedničkog programa suradnje Europske unije i Vijeća Europe „Horizontalni instrument podrške Zapadnom Balkanu i Turskoj“, financiranog od strane Europske unije i Vijeća Europe imali su priliku za stručno usavršavanje putem online edukacija o temi zaštite od diskriminacije.

Osim navedenog, pravnici Institucije ombudsmana, u okviru projekta, održali su osam okruglih stolova o temi Koordinacija aktivnosti Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine i drugih relevantnih institucija na implementaciji preporuka Ombudsmana, te obuka o zaštiti od diskriminacije za predstavnike institucija vlasti na svim razinama u Bosni i Hercegovini³⁸⁸.

Dio projektnih aktivnosti u tijeku 2018. godine odnosio se i na održavanje pet okruglih stolova o temi *“Suradnja sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava: implementacije preporuka i koordinacija aktivnosti”*, koji su za cilj imali unaprjeđenje suradnje i uspostavljanje izravnog kontakta između Institucije ombudsmana i javnih institucija, paralelno je održano i pet obuka o zaštiti od diskriminacije za javne institucije za predstavnike javnih institucija iz Zeničko-dobojskog kantona, Srednjobosanskog kantona, Kantona 10, te predstavnike javnih vlasti iz Mrkonjić Grada, Zvornika i okolnih mjesta.

Predstavnici Institucije ombudsmana učestvovali su i u izradi *“Priručnika za državne službenike, civilno društvo i medije za prepoznavanje i postupanje u slučajevima diskriminacije”*³⁸⁹, koji je namijenjen prvenstveno državnim službenicima, ali i svim drugim subjektima koji vrše javne nadležnosti. Priručnik na jednostavan, razumljiv način pojašnjava pojmove i vrste diskriminacije, način ispitivanja da li u određenom slučaju postoji diskriminacija, upoznaje čitatelja s raspoloživim mehanizmima zaštite od diskriminacije, prezentira ulogu: državnih službenika u

³⁸⁸ Trebinje 31.05 i 01.06.; Zvornik 08. i 09.11.; Zenica 13. i 14. 11.; 15. i 16. Vlašić; Livno 12. i 13.12. te Mrkonjić Grad 13. i 14.12.

³⁸⁹ <https://rm.coe.int/prirucnik-page-by-page/16807baefd>

sprječavanju i zaštiti od diskriminacije, organizaciju civilnog društva u promociji jednakosti i zaštiti od diskriminacije, te ulogu profesionalnih novinara u promociji nediskriminacije, ravnopravnosti i jednakog postupanja.

Zaposleni u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije imali su i dvodnevnu obuku o situacionom testiranju, a koja je razliziрана uz podršku Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini.

9.4. Prava žena

Institucija ombudsmana vodi statistike i o strukturi žalbi prema spolu podnositelja žalbe, imajući u vidu svoju ovlast za borbu protiv diskriminacije po osnovi spola, ali i zahtjeve različitih tijela i organizacija koje se bave ravnopravnošću spolova.

U 2018. godini muškarci su uložili 93, a žene 69 žalbi na diskriminaciju, što je iskazano u postotcima 25,8 % u korist muškaraca, a kada govorimo o mobingu kao najzastupljenijem obliku diskriminacije, u strukturi žalbi zaprimljenih u 2018. godini: muškarci su uložili 30, a žene 22 žalbe zbog mobinga. Primijetna je, dakle, blaga prednost u broju obraćanja muškaraca u odnosu na žene.

Kad govorimo u ukupnom broju predmeta, u 2018. godini Instituciji ombudsmana obratilo se žalbom ukupno 938 žena, u odnosu na 1830 muškaraca, dok u 498 predmeta spol žalitelja/ce nije bio naveden, a što je posljedica otvaranja predmeta po službenoj dužnosti (*ex officio*), o anonimnim žalbama, žalbama udruženja, ili situacijama kada žalitelj/ca traži anonimnost u postupku.

9.4.1. Konvencija o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji Vijeća Europe - Istanbulska konvencija

Nasilje nad ženama definirano je sukladno Konvenciji o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji Vijeća Europe³⁹⁰ kao *kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije nad ženama, a predstavlja sva djela rodno zasnovanog nasilja koja dovode ili mogu dovesti do: tjelesne, seksualne, psihičke, odnosno financijske povrede ili patnje za žene, obuhvaćajući i prijetnje takvim djelima, prinudu ili proizvoljno lišavanje slobode, bilo u javnosti, bilo u privatnom životu.*

A nasilje u obitelji definirano je kao: *svako djelo tjelesnog, seksualnog, psihičkog, odnosno ekonomskog nasilja do kojeg dolazi u okviru obitelji ili domaćinstva, odnosno između bivših ili sadašnjih supružnika ili partnera, neovisno od toga da li učinitelj dijeli ili je dijelio isto prebivalište sa žrtvom.*

Bosna i Hercegovina je u studenom 2013. godine ratificirala Istanbulsku konvenciju, čime je pružila obvezu da u svoje zakonodavstvo ugradi veliki broj instrumenata predviđenih ovom

³⁹⁰ Vijeće Europe, Konvencija o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, Istanbul, 11. svibanj 2011. godine

Konvencijom, koji za cilj imaju uspostavu što učinkovitijeg sustava prevencije i borbe protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja.

Došlo je do djelomičnog usklađivanja domaćeg zakonodavstva (Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji i kaznenih zakona) sa Konvencijom³⁹¹.

Ombudsmeni i dalje izražavaju zabrinutost zbog činjenice da je nasilje u obitelji u Republici Srpskoj i kazneno djelo i prekršaj. Prema članku 190. stavak 1. Kaznenog zakonika Republike Srpske³⁹² utvrdio je kazneno djelo „*nasilje u obitelji i obiteljskoj zajednici*“ na način: „*Ko primjenom nasilja, prijetnjom da će napasti na život ili tijelo, drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava spokojstvo, tjelesni integritet ili duševno zdravlje člana svoje obitelji ili obiteljske zajednice i time dovede do povrede njegovog tjelesnog ili psihičkog integriteta, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine*“.

Prema odredbi članka 6. stavak 1. Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji Republike Srpske³⁹³ nasilje u obitelji: „*predstavlja svaka radnja nasilja člana obitelji ili obiteljske zajednice kojom se ugrožava spokojstvo, psihički, tjelesni, seksualni ili ekonomski integritet drugog člana obitelji ili obiteljske zajednice*“. Istim člankom u stavku 2. propisano je: „*Svaka radnja nasilja, u smislu stavka 1. ovog članka, koja ne sadrži obilježja kaznenog djela, predstavlja prekršaj, a osobito sljedeće radnje: a) prijetnja nanošenjem tjelesne povrede članu obitelji ili njemu bliskom licu, b) prijetnja oduzimanjem djece ili izbacivanjem iz stana člana obitelji, v) iscrpljivanje radom, izgladnjivanjem, uskraćivanjem sna ili neophodnog odmora članu obitelji, g) odgoj djece na način ponižavajućeg postupanja, d) uskraćivanje sredstava za egzistenciju članu obitelji, đ) uskraćivanje prava na ekonomsku neovisnost zabranom rada ili držanjem člana obitelji u odnosu zavisnosti ili podređenosti, prijetnjom ili nedavanjem sredstava za život ili drugim oblicima ekonomske dominacije, e) verbalni napad, psovanje, nazivanje pogrđnim imenom ili vrijeđanje člana obitelji na drugi način, ž) ograničavanje slobode komuniciranja člana obitelji sa članovima obitelji ili drugim licima, z) oštećenje, uništenje ili prometovanje zajedničke imovine ili imovine u posjedu, kao i oštećenje ili uništenje imovine u vlasništvu ili u posjedu drugog člana obitelji, odnosno pokušaj da se to učini, i) uhođenje člana obitelji i j) prouzrokovanje straha, poniženja, osjećaja manje vrijednosti, kao i druge radnje koje ne sadrže obilježja kaznenog djela nasilja u obitelji ili obiteljskoj zajednici.*

Prednje praktično znači da nasilje u obitelji u Republici Srpskoj predstavlja kazneno djelo ili prekršaj ovisno od pravne kvalifikacije djela, a samim tim može biti procesuirano u kaznenom ili u prekršajnom postupku (ne postoji mogućnost da se za isto djelo izrekne i kaznena i prekršajna

³⁹¹ Kazneni zakonik Republike Srpske usvojen je 2017. godine³⁹¹, i tom prilikom promijenjena je struktura koju prate kazneni zakoni druge dvije administrativne jedinice BiH, te su tako kaznena djela *protiv spolnog integriteta* regulirana u Glavi XIV: kaznena djela protiv spolnog integriteta, a kaznena djela seksualnog nasilja nad maloljetnicima u Glavi XV: kaznena djela seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta.

Kaznena djela spolnog uznemiravanja i spolne ucjene regulirana su jedino Kaznenim zakonikom Republike Srpske, dok ih Kazneni zakon FBiH³⁹¹ i Kazneni zakon Brčko distrikta³⁹¹ uopće ne reguliraju.

Kazneni zakonik RS regulira kaznena djela obljube sa djetetom mlađim od 15 godina i spolne zlouporabe djeteta starijeg od 15 godina kao zasebna kaznena djela unutar Glave XV, što nije slučaj u FBiH i Brčko distriktu, gdje se seksualno nasilje nad maloljetnicima tretira kao kvalificirani oblik kaznenih djela protiv spolne slobode i morala.

Kaznenim zakonom Federacije BiH kaznena djela protiv *spolne slobode i morala*, u koje spadaju gore navedena kaznena djela, regulirana su Glavom XIX: kaznena djela protiv spolne slobode i morala.

Kaznenim zakonom Brčko distrikta kaznena djela *protiv spolne slobode i morala* regulirana su u okviru Glave XIX: kaznena djela protiv spolne slobode i morala.

³⁹² Kazneni zakonik Republike Srpske, „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 64/17

³⁹³ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji Republike Srpske, „Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 102/12, 108/13 i 82/15

sankcija usljed primjene načela „*ne bis in idem*“). Činjenica je da se kazneno djelo nasilja u obitelji, prema citiranoj odredbi Kaznenog zakonika Republike Srpske ne odnosi samo na nanošenje tjelesnih povreda, već i na psihičko zlostavljanje, dok prema odredbama Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji Republike Srpske nasilje u obitelji predstavlja ugrožavanje spokojsva, psihičkog, tjelesnog, seksualnog ili ekonomskog integriteta. Postavlja se pitanje na koji način se donosi odluka da li nasilje u obitelji treba pravno kvalificirati, a samim tim procesuirati kao prekršaj ili kazneno djelo, s obzirom na podudaranja u osnovnim elementima djela nasilja u porodici.

Kazneni zakonik Republike Srpske usvojen je 2017. godine³⁹⁴, te su kaznena djela *protiv spolnog integriteta* regulirana u Glavi XIV: kaznena djela protiv spolnog integriteta, a kaznena djela seksualnog nasilja nad maloljetnicima u Glavi XV: kaznena djela seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta. Kaznena djela spolnog uznemiravanja i spolne ucjene regulirana su jedino Kaznenim zakonikom Republike Srpske, dok ih Kazneni zakon FBiH³⁹⁵ i Kazneni zakon Brčko distrikta³⁹⁶ uopće ne reguliraju.

Kazneni zakonik Republike Srpske regulira kaznena djela obljube sa djetetom mlađim od 15 godina i spolne zlouporabe djeteta starijeg od 15 godina kao zasebna kaznena djela unutar Glave XV.

Kaznenim zakonom Federacije BiH kaznena djela protiv *spolne slobode i morala*, regulirana su Glavom XIX: kaznena djela protiv spolne slobode i morala, a seksualno nasilje nad maloljetnicima se tretira kao kvalificirani oblik kaznenih djela protiv spolne slobode i morala.

Kaznenim zakonom Brčko distrikta Bosne i Hercegovine kaznena djela *protiv spolne slobode i morala* regulirana su u okviru Glave XIX: kaznena djela protiv spolne slobode i morala.

Obiteljski zakoni Federacije BiH i Republike Srpske zabranjuju nasilje u obitelji.

Odredbama Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji Federacije BiH i Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji Republike Srpske propisane su mjere i mehanizmi zaštite u slučajevima nasilja u obitelji.

Skupština Brčko distrikta Bosne i Hercegovine na sjednici održanoj 28. veljače 2018 godine, usvojila je Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine³⁹⁷ kojim se propisuje zaštita od nasilja u obitelji ili obiteljskoj zajednici, osoba koje se u smislu ovog zakona smatraju članom obitelji ili obiteljske zajednice, subjekti zaštite i postupak zaštite žrtava nasilja u obitelji, prekršajne sankcije koje se izriču učiniteljima nasilja u obitelji i druga pitanja od značaja za zaštitu od nasilja u obitelji u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine, a što Ombudsmeni pozdravljaju kao pozitivan korak.

³⁹⁴ “Službeni glasnik Republike Srpske” broj: 64/17

³⁹⁵ “Službene novine FBiH” 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14i 76/14

³⁹⁶ “Službeni glasnik Brčko distrikta BiH”, broj: 33/13

³⁹⁷ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BD BiH broj: 07/18

Zakoni o radu koji su stupili na snagu u Federaciji BiH³⁹⁸ i Republici Srpskoj³⁹⁹ dodatno su precizirali oblasti diskriminacije, mobinga, uznemiravanja i seksualnog uznemiravanja.

Međutim, promjene u zakonodavstvu nisu praćene odgovarajućim mjerama s ciljem povećanja uposlenosti i ekonomskog osnaživanja žena, osobito pripadnica ranjivih kategorija, niti se ženama žrtvama nasilja u obitelji pruža adekvatna materijalna i psihološka pomoć u prevazilaženju nastale situacije, što rezultira tim da žrtve često vraćaju nasilnicima, povlače prijave i odbijaju svjedočiti u postupcima.

Ombudsmeni ističu da nasilje prema ženama i nasilje u obitelji teško krši uživanje ljudskih prava oštećenih osoba, osobito njihovih temeljnih prava na život, sigurnost, slobodu, dostojanstvo te tjelesni i emocionalni integritet i isto ne predstavlja privatni, već društveni problem. Neophodno je da svi nositelji javnih funkcija poduzmu dodatne napore s ciljem razvijanja društvene svijesti bosanskohercegovačkog društva o pomenutom problemu, a javne vlasti moraju poduzeti adekvatne mjere, kako bi pomenute izmjene zakonodavstva imale utjecaj na svakodnevni život osoba pogođenih nasiljem.

9.4.2. Učešće žena u vlasti

U pogledu ostvarivanja građanskih i političkih prava žena u Bosni i Hercegovini i dalje je prisutna kontinuirana diskriminacija žena i kršenje odredbi Zakona o ravnopravosti spolova u BiH⁴⁰⁰.

Preliminarni rezultati posljednjih općih izbora u BiH koji su održani u listopadu 2018. godine ponovno ukazuju na podzastupljenost žena. Na razini BiH, Parlamentarna skupština BiH, od ukupno 42 zastupnika svega je 7 žena (16,6%); na razini Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine FBiH od ukupno 98 zastupnika svega je 25 žena (25,5%); na razini Narodne skupštine RS od ukupno 83 zastupnika samo je 14 žena (16,8%), a koji postotak značajno odstupa od zakonske obveze od 40% manje zastupljenog spola na političkim pozicijama⁴⁰¹.

9.4.3. Prava žena sa invaliditetom

U segmentu zaštite prava žena sa invaliditetom Ombudsmeni ukazuju da u velikoj mjeri izostaje senzibilitet i aktivne mjere nadležnih tijela u toj oblasti. Usluge socijalne skrbi uglavnom se ostvaruju na lokalnoj/općinskoj razini, a ovakav sustav zaštite omogućava da se pruži prilika kreiranja sustava socijalne skrbi u lokalnoj zajednici prema materijalnim mogućnostima. Dosadašnji rad na registriranim predmetima u Instituciji ombudsmana pokazuje da se na razini oba entiteta više pozornosti posvećuje obezbjeđivanju novčanih prava za osobe sa invaliditetom i institucionalnom zbrinjavanju nego ostalim vrstama usluga, posebno procjeni, njezi i pomoći u kući, personalnoj asistenciji itd. Još uvijek u organizacijama i institucijama socijalne skrbi nisu otklonjeni tradicionalni pristupi koji potenciraju i u prvi plan ističu materijalna davanja, a

³⁹⁸Službene novine FBiH” broj: 26/16

³⁹⁹“Službeni glasnik Republike Srpske” broj 1/16 i 66/18

⁴⁰⁰ Zakon o ravnopravosti spolova u Bosni i Hercegovine - Prečišćeni tekst, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine „ broj 32/10

⁴⁰¹http://rightsforall.ba/bs/wp-content/uploads/sites/5/2018/11/Bosanska-verzija-Kako-osigurati-rodnu-ravnopravnost-kroz-proces-EU-integracija_finalna-verzija.pdf, preuzeto 20.12.2018. godine.

zanemaruju stručnu pomoć koja treba da dovede do samostalnosti i integriteta osoba sa invaliditetom. Za drukčiji odnos, organizacije i institucije trebaju dodatnu obuku i učenje novih pristupa, ali i osobe sa invaliditetom trebaju pomoć u drukčijem razumijevanju uloga organizacija i institucija u javnom i nevladinom sektoru. Iz komunikacije sa predstavnicima udruženja često su isticali i primjeri koji pokazuju nedostatak svijesti vlasti o potrebama osoba sa invaliditetom.

Kao ilustrativan primjer često se navodi problem pri pristupu javnom prijevozu⁴⁰² a što za osobe sa invaliditetom a posebno onima izvan većih urbanih centara predstavlja veliki problem. Izvjestan broj žena sa invaliditetom nije u mogućnosti ostvariti adekvatnu zdravstvenu zaštitu i pristupiti ginekologu ili je pristup ovoj usluzi medicinske zaštite značajno otežan. Nadalje, sa aspekta žena koje se suočavaju sa različitim vidovima onkoloških oboljenja, a posebno karcinoma dojke, broj problema sa kojima se svakodnevno suočavaju je značajan, od slučajeva nedostatka citostatika ili drugih lijekova, onkoloških fizioterapija i drugog. To osim problema u samom liječenju predstavlja i dodatnu prepreku koja često vodi ka dojmju zapuštenosti od društva i doprinosi osjećaju rezignacije u jednom svakako teškom periodu života. Ažurnost postupaka kojima se rješavaju prava osoba sa invaliditetom su od iznimne važnosti⁴⁰³.

9.4.4. Nejednak tretman bračnih i izvanbračnih partnera po pitanju ostvarivanja prava na obiteljski mirovinu

Ombudsmani su i tijekom 2018. godine postupali po žalbama⁴⁰⁴ koje su se odnosile na nejednak tretman bračnih i izvanbračnih partnera po pitanju ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu sukladno odredbama Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Federacije BiH⁴⁰⁵ i Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske⁴⁰⁶.

Ombudsmani su u godišnjim izvješćima o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2015. i 2016. godinu isticali da prema prema odredbama obiteljskih zakona i Zakona o nasljeđivanju Federacije BiH i Republike Srpske, bračni i izvanbračni partneri imaju jednaka prava, a što je rezultat usuglašavanja predmetnih zakona s međunarodnim standardima i Zakonom o ravnopravnosti spolova BiH, međutim unatoč poduzetim aktivnostima Ombudsmana entitetski zakoni o mirovinskom i invalidskom osiguranju vanbračnim partnerima ne osiguravaju pravo na ostvarivanje prava na obiteljsku mirovinu za izvanbračnog druga.

Međutim stupanjem na snagu novog Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine⁴⁰⁷ nije došlo do promjena u tom segmentu, dok se Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske⁴⁰⁸ nije mijenjao od 2015. godine.

⁴⁰² Ž-SA-02-1121/17

⁴⁰³ Ž-MO-02-47/18

⁴⁰⁴ Ž-BR-04-209/18

⁴⁰⁵ Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju Federacije BiH, Službene novine FBiH, br. 29/98, 49/00, 32/01, 29/03, 73/05, 59/06 i 4/09.

⁴⁰⁶ Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske, „Službeni glasnik Republike Srpske, br: 134/11, 82/13 i 103/15.

⁴⁰⁷ Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine, „Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 13/18

⁴⁰⁸ Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske, „Službeni glasnik Republike Srpske

Primjer: Ombudsmanima su postupali po žalbi⁴⁰⁹ vezanoj za nemogućnost ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu iza smrti izvanbračnog supruga. Žaliteljica ističe da je od 1998. godine živjela u izvanbračnoj zajednici i rodila dvoje djece, a zajednica je trajala do njegove smrti, međutim Kantonalna administrativna služba u Tuzli, Feeralnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje odbija žaliteljicin zahtjev za obiteljsku mirovinu.

Primjer: Ombudsmani su otvorili predmet⁴¹⁰ po službenoj dužnosti povodom izjava ravnatelja jednog poduzeća emitiranih dana 08.11.2018. godine u emisiji „Stav“ na televiziji K3 Prnjavor, a koje su glasile: *„Da je žena postala hranitelj obitelji a ona to ne može biti ... žene imaju problema, ajd što ih tuku muževi, pošli su tući i djeca, hoće pet maraka, hoće 10 maraka...*

Mlada mi je radna snaga, imam jako puno trudnica... mi danas imamo 67 trudnica i porodilja... ja sam kont'o kupiti antibebi tablete... ja ću zatvoriti fabriku, meni je fabrika ugrožena, rad mi je fabrike ugrožen... ona djevojka kad se, nakon vođenja ljubavi...drugi mjesec ide na bolovanje, to se kod Tite zvalo trudnica, to sad ima neki naziv čudan, ne znam ni kako se zove i ona se tretira kao da je posjekla prst, kao da je boli grlo...

... što bih ja natalitet financirao, to nije posao fabrike... ginekolozi su najgori doktori... Tvornica obuće Bema odgovorno tvrdim ima 65% posla koji djeca rade, bilježe crtaju, lijepe trakice. Teže je kući skuvati ručak nego to raditi. Ne, ona je prokrvarila, ona odmah ide na bolovanje... Ali ona nije glupa. Odmah ona veže drugo dijete. Znači nije radila 9 mjeseci, nije radila godinu dana, odmah veže drugo dijete, odmah druga trudnoća, opet 9 meseci, godinu dana. Imam jedno sedam žena koje odmah treće dijete vežu.“

Povodom prednjeg nadležnim organima upućena je Preporuka⁴¹¹.

Primjer: Podnositeljica žalbe⁴¹² obratila se u cilju pomoći u vezi obiteljske situacije u kojoj se nalazi. Navodi da je osoba sa invaliditetom i da ima 26 godina. Navodi da je otac alkoholičar, koji svaki dan vrši maltretiranja, te da se nalazi u situaciji u kojoj ne zna kako dalje. Javna ustanova Centar za socijalni rad Zvornik dostavlja obavijest u kojem se navodi da je ova ustanova nakon prijema dopisa Institucije ombudsmana izvršila kućnu posjetu obitelji, pri čemu su obavljene razgovori sa podnositeljicom žalbe, majkom i ocem. Tom prilikom je utvrđeno da su točni navodi podnositeljice žalbe da njen otac u posljednjih godinu dana konzumira alkohol u većim količinama zbog čega je znao često biti agresivan prema članovima obitelji. Naime, obiteljske prilike ove obitelji su ovoj ustanovi poznate od ranije, s obzirom da je obitelj dulji niz godina evidentirana u Centru za socijalni rad, a ocijenjene su kao povoljne, zbog čega se navodi da je informacija da postoji maltretiranje od strane oca neprijatno iznenadila radnike ove ustanove. Radnici Centra za socijalni rad ponovno su obavili kućni posjet pri čemu je utvrđeno da se situacija znatno popravila, da je otac smanjio konzumiranje alkohola i da je pažljiviji prema podnositeljici žalbe. U razgovoru sa radnicima Centra je, kako se navodi, obećao da se tako nešto neće više dešavati i da se kaje što je bio grub prema podnositeljici žalbe. Da se situacija popravila potvrdile su i podnositeljica žalbe i njena majka.

⁴⁰⁹ Ž-BR-04-209/18

⁴¹⁰ Ž-BL-06-981/18

⁴¹¹ Preporuka broj: P-311/18

⁴¹² Ž-BL-02-639/18

Primjer: Ombudsmeni su postupali i u predmetu⁴¹³ gdje je žaliteljica istaknula da je dulji vremenski period bila odsutna s radnog mjesta (zbog visokorizične trudnoće), da je za to vrijeme poslodavac mimo odredbi Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine i Pravilnika o unutarnjoj organizaciji Neovisnog operatera sustava u Bosni i Hercegovini sa opisom radnih mjesta primio na radno mjesto na kojem je bila zaposlena žaliteljica i za koju poziciju je bio predviđen jedan izvršitelj, drugu osobu na neodređeno vrijeme, a da je žaliteljici nakon promjene pravilnika ponuđeno radno mjesto nižeg ranga, u odnosu na poziciju koju je obavljala prije trudnoće. Po provedenom istražnom postupku Ombudsmeni su utvrdili da je žaliteljica bila žrtva diskriminacije po osnovu spola - trudnoće, a u oblasti rada i radnih uvjeta, te su dana 31.12.2018. godine Neovisnom operateru sustava u Bosni i Hercegovini uputili Preporuku⁴¹⁴ da *poduzme aktivnosti koje će rezultirati uklanjanjem počinjene diskriminacije.*

9.5. Prava manjina

Iz godine u godine u Instituciji ombudsmana registrira se jako mali broj žalbi koji se odnose na ostvarivanje prava manjina, tako su u 2018. godini registrirane samo četiri žalbe iz ove oblasti, djelomično i iz razloga što se značajan broj žalbi koje se odnose na ostvarivanje prava manjina registrirano u okviru Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁴¹⁵ na neusklađenost postupanja Uprave za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine sa relevantnom praksom Suda Bosne i Hercegovine. Nakon provedene istrage dana 23.10.2018. godine izdana je preporuka Ministarstvu financija i trezora Bosne i Hercegovine da u suradnji sa drugim ministarstvima i organima Bosne i Hercegovine razmotri pitanje usklađenosti propisa o carinskoj politici i Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini u svezi plaćanja carine i uvoznih dažbina prilikom uvoza vjerske literature.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbama⁴¹⁶ Udruženja nacionalnih manjina iz Zenice, a koje su se odnosile na primjenu propisa i odluka koje se odnose na Odluku Gradskog vijeća Grada Zenice kojom je iznos naknade za korisnike socijalno-neprofitnog stanovanja na području Grada povišen, a žalitelji drže da bi predmetni objekti trebali biti izuzeti od plaćanja zakupa jer raspolažu informacijama da je to bila nakana donatora/investitora objekata. Tijekom istražnog postupka⁴¹⁷ utvrđeno je: „... da su zaključivani ugovori između Općine Zenica i humanitarnih organizacija „LEDA“ i „HILFSWERK“ koje su učestovale u izgradnji objekata regulirali uzajamne odnose i obveze ugovornih strana, a koje su se prvenstveno odnosile na samu izgradnju objekta i to obezbjeđivanje financijskih sredstava za izgradnju objekta, obezbjeđivanje zemljišta, potrebne projektne dokumentacije... Predmet ovih ugovora nisu bile niti su mogle u toj fazi biti zakupnine krajnjih korisnika stanova, s obzirom na to da se to pravo regulira posebnim ugovorima koji su zaključivani nakon izgradnje objekta i predaje istih Općini kao vlasniku. Između Općine/Grada Zenica kao vlasnika stana s jedne strane i korisnika stana s druge strane za svaki pojedinačni stan zaključivani su Ugovori kojim su utvrđena uzajamna prava i obveze, a

⁴¹³ Ž-SA-06-202/18

⁴¹⁴ Preporuku broj P-315/18

⁴¹⁵ Broj predmeta Ž-SA-03-437/18

⁴¹⁶ Ž-SA-03-552/18 i Ž-SA-03-633/18

⁴¹⁷ Akt Službe za boračko-invalidsku i socijalnu zaštitu, stambene poslove i društvene djelatnosti Grada Zenica broj: 05-49-11567/18 od 21.06.2018. godine

između ostalih utvrđena je i obveza korisnika da za korištenje stambenog prostora plaća 0,50 KM po m² stambene površine. Ističemo da su sve ugovore popisali osobno korisnici i svojim potpisom prihvatili i sve obveze navedene u ugovoru, a tako i obvezu plaćanja zakupnine...“.

Primjer: U drugoj žalbi⁴¹⁸ navedeno je da je Udruženju nacionalnih manjina iz Zenice upućena Obavijest Službe za privredu i financije Grada Zenica, akt broj 04-23-263/18 od 23.05.2018. godine u kojem se navodi da: Grad Zenica nije u mogućnosti udovoljiti zahtjevu Udruženja od 08.05.2018. godine, a koji se odnosio na zaključenje novog ugovora o zakupu poslovnog prostora kojim bi se regulirao drugi način plaćanja troškova režija (struje, vode, KGZ i grijanja), te su žalitelji obaviješteni da su dužni predmetni poslovni prostor koji je predmet ugovora o zakupu, za potrebe Grada Zenica, isprazniti i vratiti slobodan od lica i stvari u roku od 30 dana od dana prijema obavijesti. Žalitelji drže da je ovaj potez posljedica njihovog javnog ukazivanja na brojne probleme sa kojima se susreću pripadnici romske nacionalne manjine u Gradu Zenica. Tijekom istražnog postupka⁴¹⁹ utvrđeno je da je ugovor o zakupu poslovnog prostora: „zaključen na određeno vrijeme na period od jedne godine počev od 15.06.2017. godine... Dana 08.05.2018. godine korisnik poslovnog prostora obratio se sa zahtjevom Službi za privredu i financije da se zaključi novi ugovor o korištenju poslovnog prostora „koji bi sadržavao odredbu kojom bi grad na sebe preuzeo plaćanje troškova režija prema uredu Udruženja nacionalnih manjina...“ ...Služba za privredu i financije je dopisom broj 04-23-263/18 od 23.05.2018. godine obavijestila korisnika da ne može udovoljiti njihovom zahtjevu...“.

U oba predmeta žalitelj je odustao od postupka pred Ombudsmanima.

---

⁴¹⁸ Ž-SA-03-633/18

⁴¹⁹ Akt Službe za privredu i financije Grada Zenica broj: 04-23-328/18 od 01.06.2018. godine

X INICIJATIVE ZA IZMJENE I DOPUNE ZAKONSKIH PROSPISA

10.1. Inicijative podnesene u 2018. godini

U izvještajnom periodu Ombudsmani su nadležnim tijelima podnijeli osam inicijativa za izmjene i dopune zakona, i to:

1. Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o osnovama socijalne skrbi, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite obitelji sa djecom Federacije Bosne i Hercegovine;
2. Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske;
3. Inicijativa za izmjenu članka 31 odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnih ispita pripravnika sa VSS i uposlenika na razini Bosne i Hercegovine;
4. Inicijativa za izmjenu Zakona za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske;
5. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske;
6. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine;
7. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o pravosudnom ispitu Republike Srpske;
8. Inicijativa za izmjene i dopune Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine.

10.1.1. Inicijativa za izmjenu i dopunu zakona o osnovama socijalne skrbi, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite obitelji sa djecom Federacije Bosne i Hercegovine

Podnositeljica žalbe⁴²⁰ je državljanka Republike Makedonije sa odobrenim stalnim boravkom u Bosni i Hercegovini. Nadležna služba Općine Ilidža odbila je njen zahtjev za priznavanje prava na naknadu umjesto plaće ženi – majci za vrijeme dok odsustvuje s posla radi trudnoće, porođaja i njege djeteta. Naime, Zakonom o socijalnoj skrbi, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti obitelji s djecom (“Službene novine Kantona Sarajevo”, broj: 38/14), člankom 6 propisano je da “Prava po ovom zakonu ne mogu ostvariti osobe koje nisu državljani Bosne i Hercegovine”. Dakle, prava žena – majki koje zakonito borave na teritoriju Bosne i Hercegovine nisu izjednačena sa pravima žena – majki državljanke Bosne i Hercegovine, iako je Bosna i Hercegovina potpisnica Europske socijalne povelje. Člankom 13 navedene Povelje, jamči se jednak osnov primjene prava iz domena socijalne skrbi na svoje državljane i na državljane drugih zemalja potpisnica koji zakonito borave na njenom teritoriju. S tim u vezi potrebno je usuglasiti federalni zakon sa međunarodnim standardima, nakon kojega bi bilo moguće pristupiti usuglašavanju kantonalnih zakona o socijalnoj skrbi, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti obitelji sa djecom sa federalnim zakonom.

Dana 25.01.2018. godine, upućena je inicijativa Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike za izmjenu i dopunu Zakona o osnovama socijalne skrbi, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite obitelji sa djecom (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj: 36/99, 54/04, 39/06, 14/09 i 45/16). Ombudsmani su

⁴²⁰ Ž-SA-05-558/17

obaviješteni, da je dana 14.03.2018. godine, Inicijativa proslijeđena Zakonodavno-pravnom povjerenstvu Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

10.1.2. Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske

JU Centar za socijalni rad Bijeljina obavještava ombudsmane⁴²¹ da Osnovni sud u Bijeljini, donesenim rješenjima o izvršenju nalaže tom Centru da korisnicima socijalne pomoći obustavi dio novčanih primanja radi namirenja dugova tražitelja izvršenja. Na ovaj način da se mijenja osnova sustava socijalne skrbi i Javne ustanove Centra te da isti umjesto zbrinjavanja korisnika i socijalno ugroženih osoba služe za servisiranje dugova profitabilnih institucija i organizacija kao i da se proračunska sredstva koriste suprotno od planirane namjene.

Dana 25.05.2018. godine, Narodnoj skupštini Republike Srpske podnesena je Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske, u kome bi se navelo da su izuzeta od izvršenja primanja po osnovu socijalne pomoći.

Svojim aktom od dana 01.06.2018. godine, Narodna skupština Republike Srpske obavještava Ombudsmane da je podnesena inicijativa proslijeđena zakonodavnom odboru za politički sustav, pravosuđe i upravu, odboru jednakih mogućnosti te Vladi Republike Republike Srpske na razmatranje. Vlada Republike Srpske aktom od 26.12.2018. godine, obavještava Ombudsmane da je navedenu inicijativu razmatrala i svoje mišljenje dostavila u Narodnu skupštinu Republike Srpske u prilogu dopisa od 10.07.2018. godine.

10.1.3. Inicijativa za izmjenu i dopunu članka 31. Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnih ispita pripravnika sa VSS i zaposlenika na razini Bosne i Hercegovine

Institucija ombudsmana postupala je po žalbama⁴²² u kojima je isticano da je ispit općeg znanja položen pred Agencijom za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine, bio priznat kao javni ispit položen pred Agencijom za državnu službu Bosne u Hercegovine do stupanja na snagu Odluke o načinu polaganja javnog i stručnog ispita (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, 103/12), te je kao takav, u upravnom postupku, po zahtjevu zainteresirane stranke, pred Ministarstvom pravde Bosne i Hercegovine, predstavljao osnov za oslobađanje od obveze polaganja stručnog upravnog ispita za visoku školsku spremu.

Stupanjem na snagu Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba s visokom školskom spremom i uposlenika na razini Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 105/12) ova mogućnost se ukida, a određenom broju osoba koje u periodu do kraja 2012. godine, nisu podnijele Zahtjev za priznavanje ispita općeg znanja kao javnog ispita i za oslobađanja od obveze polaganja stručnog upravnog ispita na razini Bosne i Hercegovine, nameće, bez njihove krivice, dodatna obveza polaganja stručnog upravnog ispita, usljed izmjene propisa koji uređuju navedenu oblast.

Ombudsmani su dana 22.01.2018. godine, Vijeću ministara Bosne i Hercegovine podnijeli Inicijativu broj: P-35/18 za izmjenu čl. 31.b. Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i uposlenika na razini Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH” broj: 104/10, 105/12 I 61/14) koji glasi: “*Stručni ispit nije*

⁴²¹ U predmetu broj: Ž-BL-05-381/18

⁴²² Ž-SA-06-742/16, Ž-SA-06-405/17, Ž-SA-05-543/17 i Ž-SA-06-59/18

dužna polagati osoba koja je položila javni ispit pred Agencijom za državnu službu Bosne i Hercegovine, do dana stupanja na snagu ove odluke”, na način da isti treba glasiti:

“Stručni ispit nije dužna polagati osoba koja je položila javni ispit pred Agencijom za državnu službu Bosne i Hercegovine ili ispit opoćeg znanaja pred Agencijom za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine, do dana stupanja na snagu odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i uposlenika na razini Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, broj: 105/12)”.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine svojim aktom od 07.11.2018. godine, obavještava Instituciju ombudsmana da se na 157. sjednici, održanoj dana 07.11.2018. godine, upoznao s Inicijativom ombudsmana te u vezi s tim konstatiralo da se zadužuju Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine i Agenciju za državnu službu Bosne i Hercegovine da postupe po Inicijativi broj P-35/18, te o tomu obavijeste Instituciju ombudsmana i po potrebi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

10.1.4. Inicijativa za izmjenu Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske

Institucija ombudsmana na osnovu predmeta⁴²³ u kojima postupa prepoznala je problem kada su u pitanju osobe kojima je utvrđen posebni staž, jer nemaju pravo na odricanje od istog. Naime, problem se javlja prilikom ispunjavanja uvjeta za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu jer je čl. 39. Zakona propisano da se osobe kojima je utvrđen posebni staž istog ne mogu odreći, što u mnogim slučajevima dovodi do prijevremenog i prinudnog umirovljenja osoba. Uočeno je da, s obzirom na različite situacije u kojima se osobe nalaze, u nekim slučajevima odricanje od posebnog staža nije u interesu pojedinca, dok je u nekim slučajevima situacija obratna. Ombudsmani drže da je najadekvatnije rješenje ovog pitanja ostavljanje mogućnosti osobama da same, dajući izjavu, odaberu da li žele ili ne žele da im se prilikom ostvarivanja prava na mirovinu uračuna i poseban staž. S obzirom na karakter ovog prava, Ombudsmani su mišljenja da nije opravdano da se korištenje ovog prava nalaže imperativnom zakonskom normom, umjesto da proizilazi iz volje imatelja prava.

Ombudsmani su dana 28.05.2018. godine, Narodnoj skupštini Republike Srpske podnijeli Inicijativu za izmjene i dopune Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske (“Službeni glasnik Republike Srpske” broj: 134/11, 83/13 i 103/15) na način da se čl. 39. briše.

Narodna skupština Republike Srpske svojim aktom od 29.06.2018. godine, obavještava Ombudsmane da je podnesena inicijativa proslijeđena zakonodavnom Odboru za praćenje stanja u oblasti mirovinsko-invalidskog osiguranja kao i Vladi Republike Srpske, na razmatranje.

U novom podnesku od dana 04.01.2019. godine, Narodne skupštine Republike Srpske, ističe se: “Da u skladu sa člankom 191. stavak 3. Poslovnika Narodne skupštine Republike Srpske (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 31/11 i 34/17), Zakonodavni odbor poslije pribavljenih mišljenja Vlade i nadležnog radnog tijela, u daljem roku od 90 dana odlučuje o inicijativi. S obzirom na to da Vlada i nadležno radno tijelo, odnosno Odbor za praćenje stanja u oblasti mirovinsko-invalidskog osiguranju nisu dostavili odgovor u vezi pomenute inicijative, Zakonodavni odbor u ovom slučaju nije mogao zauzeti stav”.

⁴²³ Ž-BL-04-292/18

10.1.5. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske

Postupajući po žalbama⁴²⁴ građana prepoznat je problem u pitanju sticanja svojstva osigurane osobe prema Zakonu o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 18/99, 51/01, 70/01, 51/03, 57/03, 17/08, 1/09 i 106/09), a radi ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu za kategoriju starijih osoba, preko 65 godina života. Radi se o osobama koje nisu korisnici mirovine a imaju određenu “zemlju” zbog čega se upućuju da se osiguranju kao poljoprivrednici. Zbog starosti i radne nesposobnosti ova kategorija osoba nije u stanju obavljati poljoprivrednu djelatnost niti se osigurati na taj način, a ne može se osigurati ni u kategoriji – socijalni slučaj, ni preko druge osobe, npr. člana obitelji, opet zbog posjedovanja određene “zemlje”.

Dana 15.08.2018. godine, Narodnoj skupštini Republike Srpske podnesena je Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske, na način da se iza točke 14. čl. 10. doda točka 15, koja glasi...”lica nakon navršenih 65 godina života koja imaju prebivalište na teritoriju Republike Srpske, a koja nisu zdravstveno osigurana po drugoj osnovi u Bosni i Hercegovini ili drugoj državi...”

Narodna skupština Republike Srpske svojim aktom od 03.09.2018. godine, obavještava Ombudsmana da je inicijativu, sukladno poslovničkoj proceduri, uputila nadležnim skupštinskim radnim tijelima te Vladi Republike Srpske, na razmatranje.

10.1.6. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine

Postupajući po žalbama⁴²⁵ građana Ombudsmani su prepoznali i problem koji se odnosi na duljinu trajanja postupaka koji se vode u Uredu stegovnog tužitelja Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine po pritužbama građana, a u cilju utvrđivanja eventualne povrede radne dužnosti od strane nositelja pravosudnih funkcija u Bosni i Hercegovini. U svojim odgovorima dostavljenim Instituciji ombudsmana, Ured stegovnog tužitelja Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine, rok od dvije godine koji je propisan u čl. 72. st. 2. Zakona o visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću tumači kao rok u kome je potrebno okončati istragu. Napominjemo, da je odredbom čl. 72. st. 2 navedenog Zakona propisan rok za zastaru pokretanja stegovnog postupka, te se isti ne smije koristiti kao rok u okviru kojeg je potrebno okončati istragu u stegovnom postupku. Ovakvo proizvoljno tumačenje dovodi do neosnovanog pravdanja neopravdano dugog trajanja stegovnog postupka pred Visokim sudbenim i tužiteljskim vijećem Bosne i Hercegovine. Nadalje, na osnovu preporuka Europske komisije, Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 28. i 29.06.2018. godine, usvojilo je Inicijativu za reviziju Zakona o visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine, koja je upućena Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine. Napominjemo, da je prilikom diskusije o navedenoj inicijativi neophodno obratiti pozornost i na naprijed opisani problem. U Inicijativi Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine, govori se o stegovnom postupku. U predloženom tekstu se ne navodi u kom roku je potrebno okončati istragu u stegovnom postupku, ali je propisano: “U svim pitanjima koja se odnose na stegovni

⁴²⁴ Ž-BL-04-646/18

⁴²⁵ Ž-BL-05-700/18

postupak, a koja su obuhvaćena ovim zakonom i Pravilnikom o stegovnoj odgovornosti, shodno se primjenjuju odredbe Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine”. Shodno navedenom, smatramo da bi optimalan rok za utvrđivanje da li postoji ili ne stegovna odgovornost nositelja pravosudne funkcije u konkretnom predmetu trebao iznositi šest mjeseci.

Ombudsmeni su dana 12.09.2018. godine, Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine podnijeli Inicijativu za izmjene i dopunu Zakona o visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj: 25/04, 93/05, 48/07 I 15/08), na način da se doda odredba koja bi propisivala rok u kome je potrebno okončati istragu u stegovnom postupku, s tim da taj rok ne bude dulji od šest mjeseci.

Ombudsmeni nisu zaprimili odgovor po podnesenoj Inicijativi.

10.1.7. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o pravosudnom ispitu Republike Srpske

U žalbi⁴²⁶ broj, ukazano je na problem koji se odnosi na činjenicu da kandidati prilikom polaganja pravosudnog ispita u Republici Srpskoj, polažu predmete koje su već položili kao dio stručnog ispita za rad u organima uprave, pri čemu dva puta polažu iste predmete (upravnopravna, radnopravna i ustavnopravna oblast).

U čl.18. ranijeg Zakona o pravosudnom ispitu Republike Srpske (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 17/93) bilo je propisano: “Lica koja su nakon diplomiranja na pravnom fakultetu, u skladu sa važećim propisima, položila stručni ispit radnika organa uprave ili ispit za sudiju za prekršaje, pod uvjetom da imaju radno iskustvo određeno u članku 2. ovog Zakona, na ispitu nisu dužna polagati upravno pravo, radno pravo i ustavno pravo”.

Navedeni članak je bio na snazi do donošenja izmjena i dopuna Zakona o pravosudnom ispitu (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 85/03), kada se navedena odredba briše.

Imajući u vidu navedeno, te činjenicu da je ranije zakonom propisano da te osobe nisu dužne polagati određene predmete, Ombudsmeni su stava da je opravdano, u cilju olakšanja kandidatima prilikom polaganja pravosudnog ispita, u važeći Zakon o pravosudnom ispitu Republike Srpske, dodati odredbu kojom se uređuje oslobađanje kandidata od polaganja predmeta koje su već jednom položili prilikom polaganja stručnog ispita za rad u upravi Republike Srpske (upravno pravo, radno pravo i ustavno pravo).

Stoga je, Narodnoj skupštini Republike Srpske podnesena Inicijativa broj: P-252/18 od dana 11.10.2018. godine, kojom su predložene izmjene i dopune Zakona o pravosudnom ispitu Republike Srpske, na način da se doda članak koji bi glasio: “Lica koja su nakon diplomiranja na pravnom fakultetu, u skladu sa važećim propisima, položila stručni ispit za rad u upravi Republike Srpske, prilikom polaganja pravosudnog ispita, nisu dužna polagati upravno, radno i ustavno pravo”.

Narodna skupština Republike Srpske obavijestila je Ombudsmane da je u skladu sa poslovničkom procedurom, inicijativa proslijeđena nadležnim tijelima na razmatranje.

10.1.8. Inicijativa za izmjene i dopune Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

Po pitanju kršenja ljudskih prava korištenjem informaciono-komunikacijskih tehnologija zaprimljena je žalba broj: Ž-SA-06-791/16, u kojoj žaliteljica, kao zastupnica u Zastupničkom domu Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, ukazuje na neprikladne komentare na

⁴²⁶ Ž-BL-04-756/18

društvenim mrežama od strane kolega zastupnika u Zastupničkom domu Parlamenta Federacije, a koji se odnose na suzdržanost žaliteljice po pitanju glasovanja i suzdržanosti o prijedlogu jednog zakona. Žaliteljica drži da su komentiranjem na društvenim mrežama, širenjem govora mržnje i prijetnji od strane drugih osoba, njena prava povrijeđena.

Ombudsmeni su donijeli Preporuku broj: P-42/18 od 13.2.2018. godine, kojom se Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, preporučuje, da izmijeni i dopuni Kazneni zakon Federacije Bosne i Hercegovine u cilju stvaranja zakonskih pretpostavki za sankcioniranje osoba koje vrše određene radnje korištenjem informaciono-komunikacijskih tehnologija, a koje za posljedicu imaju povređivanje prava pojedinca. Preporukom je Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, preporučeno, i da donese Kodeks o etičkom ponašanju zastupnika Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni nisu zaprimili odgovor po izdatoj preporuci.

10.2. Rezultati inicijativa podnesenih u 2017. godini i u ranijem periodu, za izmjene i dopune zakonskih propisa

10.2.1. Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine potvrdio stajalište Ombudsmana izneseno u Inicijativi za donošenje Zakona o izmjeni zakona o visini stope zatezne kamate Federacije Bosne i Hercegovine

U predmetu⁴²⁷ Ombudsmeni su u 2017. godini uputili Inicijativu Zastupničkom domu i Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, kojima je predloženo: „*Da u roku od 60 dana od dana primitka ove inicijative pristupe donošenju Zakona o izmjeni zakona o visini stope zatezne kamate u smislu brisanja stavka (3) u članku 2 koji glasi:*

„Iznimno od stavka 1 ovog članka na iznos glavnice određene izvršnim ispravama (sudske presude i sudska poravnanja) i vansudskim poravnanjima iz osnova radnog odnosa plaća se zatezna kamata po stopi od 0.2 % godišnje“.

Parlament Federacije Bosne i Hercegovine nije prihvatio podnesenu inicijativu.

U svezi s ovim problemom, važno je istaći da je Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine, odlučujući o zahtjevu dopredsjednika Federacije Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti Zakona o dopuni Zakona o visini stope zatezne kamate, temeljem članka IV.C.3.10.(2)a) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 25.09.2018. godine, donio Presudu kojom se utvrđuje da Zakon o dopuni Zakona o visini stope zatezne kamate („Službene novine Federacije BiH“, br. 101/16) nije sukladan sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, čime je potvrđeno stajalište Ombudsmana u konkretnom slučaju.

10.2.2. Prihvaćena Inicijativa za izmjene Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine

Skoro nakon 5 godina od kada je pokrenuta Inicijativa za izmjenu Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine, ista je prihvaćena na način da je u „Službenim novinama FBiH“ broj: 89/18, objavljen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno članak 20a.

⁴²⁷ Ž-SA-04-26/17

Posebno ističemo, da je točkom 2. članka 20a Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu propisano: „U zavodima, agencijama, direkcijama i upravnim organizacijama pod drugim nazivom, pravnim licima sa javnim ovlastima na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija), kao i u javnim ustanovama i javnim poduzećima čiji je osnivač Federacija, kanton, grad ili općina, te u gospodarskim društvima u kojima Federacija, kanton, grad ili općina sudjeluje sa više od 50% ukupnog kapitala, **prijem u radni odnos vrši se nakon provedene procedure obveznog javnog oglašavanja za prijem u radni odnos.**

10.2.3. Prihvaćena Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine

Žaliteljica⁴²⁸ je od Institucije ombudsmana zatražila tumačenje zašto nije definirana jednaka osnovica za trajanje godišnjeg odmora za sve uposlene (državne službenike i namještenike u ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine, službama, tijelima i institucijama Vijeća ministara Bosne i Hercegovine), bez obzira na kojoj poziciji rade, a onda da se prema duljini radnog staža, uvjeta pod kojima uposleni rade ili žive i samog zdravstvenog stanja, dodaju dani godišnjeg odmora.

Nakon provedene istrage, Ombudsmani su Vijeću ministara Bosne i Hercegovine izdali Preporuku⁴²⁹: *da poduzme mjere u cilju izmjene spornih odredbi Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine i Odluke o uvjetima i načinu korištenja godišnjeg odmora za državne službenike i namještenike u ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine, službama, tijelima i institucijama Vijeća ministara Bosne i Hercegovine broj: 05-34-357-10/04 od 27.05.2004. godine.*

Izmjenama i dopunama Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj: 93/17), izmijenjena je odredba koja propisuje pravo na godišnji odmor, na način:

Član 46. (Odsustvo i godišnji odmor)

1. *Državni službenik ima pravo na plaćeni godišnji odmor u trajanju utvrđenom aktom rukovoditelja institucije od najmanje 20 radnih dana i na plaćeno odsustvo od pet radnih dana u jednoj kalendarskoj godini.*
2. *Godišnji odmor iz stavka 1. ovog članka uvećava se po osnovu radnog staža i drugim pojedinačno određenim kriterijima, u skladu s podzakonskim aktom.*
3. *Ukupno trajanje godišnjeg odmora ne može iznositi manje od 20, niti više od 30 radnih dana.*

Navedenom izmjenom zakona inicijativa Ombudsmana je ocijenjena prihvaćenom.

⁴²⁸ Ž-SA-04-1040/16

⁴²⁹ P-90/17 od 05.05.2017. godine

10.2.4. Prihvaćena Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o komunalnim djelatnostima Unsko-sanskog kantona

Žalbom⁴³⁰ je ukazano da Ministarstvo unutarnjih poslova Unsko-sanskog kantona, prilikom registriranja motornih vozila traži dokaz o izmirenju komunalnih usluga, potvrdu o izmirenim obvezama po osnovu odvoza smeća i potrošnje vode. Uporište za navedeno postupanje navedeno ministarstvo nalazi u članku 36. Zakona o komunalnim djelatnostima Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik USK“, broj 4/11, 11/11, 6/12 i 13/12), kojim je propisano da „registracija svih vozila ne može se ostvariti kod Policijske uprave Ministarstva unutarnjih poslova Kantona bez prethodno izmirenih komunalnih obveza, minimalno do posljednja tri mjeseca ili sporazumom o izmirenju obveza između davatelja i korisnika komunalnih usluga“.

Ministarstvo unutarnjih poslova Unsko-sanskog kantona, je dana 09.02.2017. godine, obratilo se Vladi Unsko-sanskog kantona s inicijativom za izmjenu članka 36. stavak 3 i 4 Zakona o komunalnim djelatnostima.

Ombudsmani su Ministarstvu unutarnjih poslova i Vladi Unsko-sanskog kantona izdali Preporuku broj P-232/17, u kojoj se ističe „da je praksa Ministarstva unutarnjih poslova Unsko-sanskog Kantona o traženju dokaza o naplati komunalnih usluga prilikom registriranja motornih vozila neopravdana te da Vlada Unsko-sanskog kantona u što kraćem roku odluči o Inicijativi Ministarstva unutarnjih poslova Unsko-sanskog kantona od 09.02.2017. godine uz uvažavanje iznesenog mišljenja u ovoj preporuci.

Skupština Unsko-sanskog kantona je na sjednici održanoj dana 21.07.2017. godine, donijela Zakon o izmjenama Zakona o komunalnim djelatnostima. Navedenim izmjenama brisan je članak 36. Inicijativa je ocijenjena prihvaćenom.

10.2.5. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o državnim službenicima Republike Srpske i Zakona o državnoj službi u Federaciji Bosne i Hercegovine

U predmetu⁴³¹ Ombudsmani Bosne i Hercegovine su dana 09.06.2017. godine, uputili Inicijativu broj P-141/17, kojom se Vladi Republike Srpske i Vladi Federacije Bosne i Hercegovine ukazuje na potrebu izmjene i dopune Zakona o državnim službenicima („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 118/08, 117/11, 37/12) i Zakona o državnoj službi u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ br. 29/03, 23/04, 39/04, 54/04, 67/05, 8/06, 4/12). Inicijativa se odnosi na potrebu da Vlada Republike Srpske i Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, usklade odredbe svojih zakona o državnoj službi sa Zakonom o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine, na način da se broj članova povjerenstava za izbor poveća u korist onih koje imenuje Agencija za državnu upravu/službu u odnosu na one koji se imenuju u ime organa na koji se odnosi javni natječaj.

Aktom broj: 10.2-020-1649/17, od dana 12.07.2017. godine, Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske, u ime Vlade Republike Srpske, dostavilo je odgovor po upućenoj

⁴³⁰ Ž-BL-04-676/17

⁴³¹ Ž-BL-05-414/17

inicijativi. U aktu se, između ostalog, navodi, da će u sklopu projekta „Pojednostavljenje i unaprjeđenje zapošljavanja u državnoj službi“, a koji se implementira na sve četiri razine vlasti unutar Bosne i Hercegovine, u aktivnostima koje se budu poduzimale prilikom donošenja izmjena i dopuna ili novog teksta Zakona o državnim službenicima, biti uzeta u razmatranje i upućena inicijativa Ombudsmana Bosne i Hercegovine.

Federalno ministarstvo pravde svojim aktom od 06.12.2017. godine, obavještava Ombudsmane da je ministar pravde rješenjem od 15.05.2017. godine, imenovao radnu skupinu zaduženu za pripremu radnog teksta novog Zakona o javnim službenicima u Federaciji Bosne i Hercegovine, koja od tada poduzima odgovarajuće aktivnosti u cilju njegovog donošenja, te da će u obzir uzeti i podnesena inicijativa Ombudsmana Bosne i Hercegovine.

10.2.6. Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o državnoj službi Federacije Bosne i Hercegovine

U predmetu⁴³² Ombudsmani su dana 28.12.2015. godine, sačinili Preporuku⁴³³, kojom je Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, upućena inicijativa za izmjenu Zakona o državnoj službi FBiH, i predloženo, da po okončanju javnog oglasa: „Rukovoditelj organa državne službe uz prethodno pribavljeno mišljenje Agencije, postavlja najuspješnijeg kandidata sa liste uspješnih kandidata“.

Preporuka nije izvršena, odnosno nije došlo do izmjene zakonske odredbe.

Ombudsmani u kontekstu zapošljavanja državnih službenika u Federaciji Bosne i Hercegovine, napominju da je ipak došlo do izvjesnih pomaka s obzirom na činjenicu da je tijekom 2016. i 2017. godine, u kantonima u Federaciji Bosne i Hercegovine došlo do usvajanja Zakona o državnoj službi, tako da je u većini predviđena odredba da rukovoditelj organa kao državnog službenika postavlja najuspješnijeg kandidata uz predviđene izuzetke ukoliko je potrebno štovati nacionalni balans i spolnu strukturu, kao što je predviđeno člankom 39. Zakona o državnoj službi u Kantonu Sarajevo („Službene novine KS“ broj 31/16)

10.2.7. Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme neuposlenosti Republike Srpske

U predmetu⁴³⁴ ustanovljeno je da prema postojećim zakonskim rješenjima u Republici Srpskoj i sukladno njihovim tumačenjima koje zastupa Zavod za zapošljavanje Republike Srpske, a koji proizilaze iz presude Okružnog suda u Banja Luci na koju se Zavod poziva (iako je isti sud donio i drugu presudu kojom je zauzet suprotan stav), javlja se nemogućnost da lica koja su radila sa nepunim radnim vremenom u trajanju manjem od 6 sati dnevno, ostvare pravo na naknadu za slučaj neuposlenosti. Naime, prostim preračunavanjem Ombudsmani su došli do zaključka da samo radnici koji su imali šestosatno (odnosno sedmosatno) nepuno radno vrijeme mogu ispuniti uvjete propisane člankom 36. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme neuposlenosti, i samim tim ostvariti pravo na naknadu, što svakako po mišljenju Ombudsmana ne predstavlja zadovoljavajuće rješenje. Imajući u vidu da su lica koja su bila angažirana sa nepunim radnim vremenom bez obzira koliko ono iznosilo također uplaćivala doprinose kao i

⁴³² Ž-SA-04-454/15

⁴³³ Preporuka broj broj P-288/15

⁴³⁴ Ž-BL-04-212/17 P-144/17

činjenicu da je člankom 34. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme neuposlenosti predviđeno da se sredstva za isplatu sporne naknade osiguravaju iz doprinosa koje plaćaju lica u radnom odnosu, Ombudsmeni drže da bi jedino ispravno rješenje bilo da se i ovim licima isplati iznos naknade koji bi bio srazmjernan vremenu provedenom na radnom mjestu. S tim u svezi, Ombudsmeni su izdali preporuku broj P-144/17 od 09.06.2017. godine, kojom od Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske traže da „razmotri mogućnost predlaganja novog zakonskog rješenja koje bi omogućilo i licima koja su radila manje od šest sati dnevno da ostvare pravo na novčanu naknadu za vrijeme neuposlenosti srazmjerno vremenu provedenom u radnom odnosu.

Ministarstvo je aktom od 10.07.2017. godine, obavještava Ombudsmane, da: „...*Obzirom da je programima rada Vlada i Narodna skupština Republike Srpske, za tekuću godinu, planirano donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme neuposlenosti, već su poduzete određene aktivnosti po preciznijem definiranju zakonskih odredbi koje utvrđuju pravo na novčanu naknadu, na način da se nedvojbeno propiše da to pravo mogu da ostvare i lica koja su radila sa nepunim radnim vremenom, u obimu koji je srazmjernan vremenu provedenom na radu*“.

Iz navedenog odgovora proizilazi da je Ministarstvo prepoznalo problem, ali do danas novo zakonsko rješenje nije doneseno.

10.2.8. Inicijativa za izmjene i dopune odgovarajuće zakonske i podzakonske regulative kojima će se osigurati mehanizam kontrole obračuna i plaćanja doprinosa za podsticanje rehabilitacije, osposobljavanja i zapošljavanja osoba sa invaliditetom.

Žalitelj⁴³⁵ ukazuje na povredu odredbi Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i upošljavanju osoba sa invaliditetom (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj 9/10) i diskriminaciju osoba sa invaliditetom od strane poslodavaca koji ne upošljavaju propisani broj osoba sa invaliditetom, a ne uplaćuju zakonom propisani poseban doprinos za poticanje profesionalne rehabilitacije, osposobljavanja i zapošljavanja osoba sa invaliditetom.

Ombudsmeni su Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, Federalnom ministarstvu financija i Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike, izdali Preporuku⁴³⁶: *da nakon obavljenih konzultacija sa Fondom za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom Federacije Bosne i Hercegovine, organizacijama i udruženjima osoba sa invaliditetom i organizacijama i udruženjima poslodavaca, pristupe pripremi i usvajanju izmjena i dopuna odgovarajuće zakonske regulative (Zakona o poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 27/12, 7/13 i 71/14), Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom, Pravilnika o načinu uplate javnih prihoda proračuna i vanproračunskih fondova na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH” broj: 35/13, 53/13, 63/13, 93/2013, 103/13, 111/14, 19/14, 46/14, 60/14, 65/14, 105/14, 20/15, 44/15, 53/15, 73/15 i 96/15), kojima će osigurati mehanizam kontrole obračuna i plaćanja posebnog doprinosa za podsticanje rehabilitacije, osposobljavanja i zapošljavanja osoba sa invaliditetom.*

⁴³⁵ Ž-SA-02-1125/16

⁴³⁶ Preporuka broj: P-128/17 od 01.06.2017. godine

Federalno ministarstvo rada i socijalne politike po izdatoj preporuci obavještava Ombudsmane da je Zakonom utvrđena obveza uplate, ali nije utvrđen subjekt koji bi vršio kontrolu i nadzor nad naplatom doprinosa od strane pravnih osoba, te sukladno svojoj nadležnosti izricao zakonom propisane sankcije u slučaju neplaćanja propisanih naknada.

Parlament Federacije Bosne i Hercegovine je aktom od dana 08.11.2018. godine, obavijestio Instituciju ombudsmana da je isti spreman kada dobije izmjene i dopune Zakona o poreznoj upravi, Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom i Pravilnik o načinu uplate javnih prihoda proračuna i vanproračunskih fondova na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine od Vlade Federacije Bosne i Hercegovine ili bilo kojeg drugog ovlaštenog predlagača za promjenu ovih zakona, da iste stavi na dnevni red Zastupničkog doma i na taj način da doprinos da se u što kraćem vremenskom periodu u Parlamentu usvoje izmjene i dopune ovih propisa.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine u svom odgovoru od 16.11.2018. godine, ističe da prihvata odgovor Federalnog ministarstva rada i socijalne politike od 06.11.2018. godine. U istom se ističe da se jedino izmjenom Zakona o doprinosima problem može riješiti, a da bi svaki drugi mehanizam kontrole naplate posebnog doprinosa izvan Porezne uprave, koji bi se eventualno uspostavio izmjenama Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom, bio nefunkcionalan i ne bi postigao željenu svrhu učinkovite naplate.

10.2.9. Inicijativa za izmjene i dopune Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine

Ombudsmani su dana 23.01.2017. godine, otvorili *ex officio* predmet⁴³⁷ u vezi mogućnosti korištenja usvojiteljskog dopusta po osnovu Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 26/16, 7/05, 48/05, 60/10 i 32/13).

Naime, Zakon o radu Federacije Bosne i Hercegovine, Zakon o radu Republike Srpske i Zakon o radu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, u relevantnom dijelu propisuju pravo usvojitelja djeteta na način da se primjenjuju članci zakona koji reguliraju pravo na porodiljsko odsustvo. Za razliku od navedenih zakona, Zakon o radu u institucijama Bosne i Hercegovine ne sadrži odredbe koje reguliraju korištenje usvojiteljskog dopusta.

Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine je obavijestilo Ombudsmane da primjenom članaka zakona koji reguliraju uže članove kućanstva i relevantnih zakonskih propisa entiteta o obiteljskim odnosima, da po njihovom tumačenju ne postoje prepreke da usvojitelji djeteta koriste sva prava kao i roditelji djeteta. Ministarstvo pravde ističe, uzimajući u obzir značaj ove materije i potrebu jasnog definiranja pravila koja se primjenjuju na svaku konkretnu situaciju, da će se obraćanje Institucije ombudsmana tretirati kao inicijativa za pokretanje postupka izmjene i dopune navedenog zakona.

---

⁴³⁷ Ž-SA-04-51/17

XI SURADNJA S MEDIJIMA

Suradnja Ombudsmana s medijima odvija se kontinuirano u cilju promocije ljudskih prava, informiranja o njihovim povredama i mogućnostima zaštite.

Institucija Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine primjenjuje standardne procedure u odnosima s medijima, što podrazumijeva dostavljanje odgovora o aktivnostima i pitanjima iz nadležnosti Institucije, učešće predstavnika Institucije u medijima (intervjui, izjave, gostovanja u TV i radio emisijama), organizaciju press-konferencija, objavljivanje saopćenja za javnost, predstavljanje aktivnosti Institucije kroz distribuciju promotivnih materijala, te učešće u promotivnim kampanjama i drugim promotivnim aktivnostima.

U izvještajnoj godini Institucija ombudsmana je odgovorila na 166 zahtjeva medija, što su 33 zahtjeva više u odnosu na 2017. godinu. Kao i prethodnih godina, tako i ove, na većinu zahtjeva medija odgovoreno je u Sjedištu Institucije u Banja Luci i Područnom uredu Sarajevo, dok su specifične zahtjeve koji su se odnosili na konkretne pokazatelje o stanju ljudskih prava na lokalnoj razini tretirali ostali područni uredi ove Institucije.

Pored navedenog, bitno je istaći da time nisu obuhvaćene izjave koje su ombudsmeni ili njihovi pomoćnici dali prilikom učešća na skupovima u zemlji i inozemstvu, kao i informacije plasirane u formi saopćenja za javnost ili prezentirane na press-konferencijama, što je u značajnoj mjeri doprinijelo informiranju šire javnosti o radu i aktivnostima ove institucije u vezi s događajima i pitanjima od značaja za ostvarivanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

U formi saopćenja za javnost Ombudsmeni su najoštrije osudili napade na novinare, pozvali da se osobama sa invaliditetom omogući odgovarajuća naknada za prijevoz bez obzira na udaljenost mjesta rada od mjesta stanovanja, upozorili na moguću zlouporabu djece u političke svrhe, ukazali na zabrinjavajući trend porasta vršnjačkog nasilja, te se dotakli drugih tema koje su razmatrane sa stanovišta zaštite i unaprjeđenja ljudskih prava u Bosni i Hercegovini. Na isti način Ombudsmeni su se oglasili u povodu obilježavanja Svjetskog dana Roma, Svjetskog dana izbjeglica, Međunarodnog dana ljudskih prava, Međunarodnog dana slobode medija, Međunarodnog tjedna djeteta, Međunarodnog „Coming out” dana, kao i drugih značajnih datuma iz oblasti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini u prethodnoj godini.

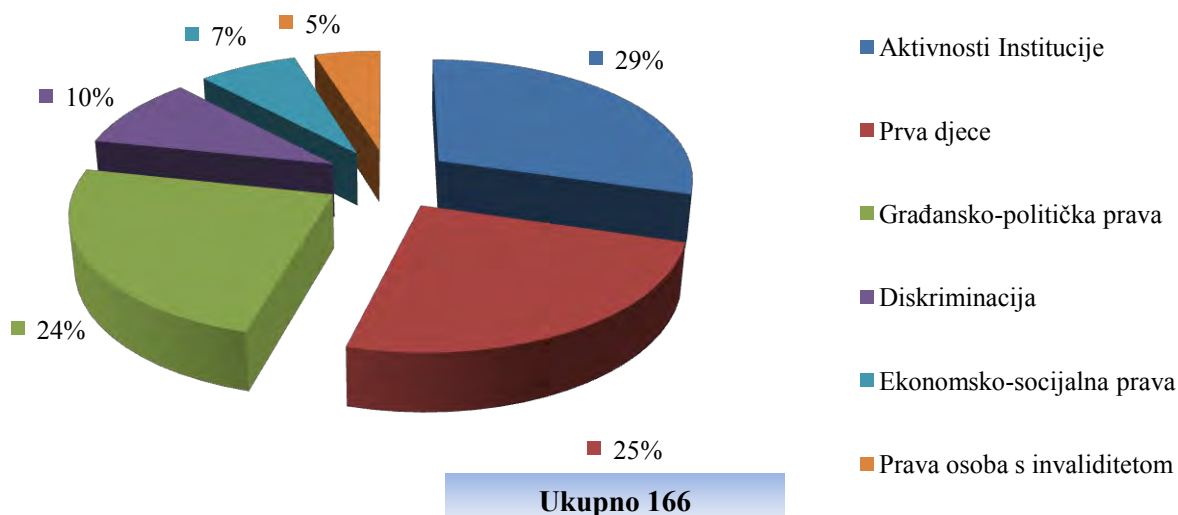
Ombudsmeni su, također, tijekom 2018. godine organizirali press-konferencije na kojima su prezentirana specijalna izvješća Institucije, kao što su Specijalno izvješće o izgledu, uporabi i zaštiti državnih, odnosno službenih obilježja u Bosni i Hercegovini, Specijalno izvješće o stanju prava osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini, Specijalno izvješće o nacionalnoj i spolnoj strukturi uposlenih u policijsko-sigurnosnim agencijama u Bosni i Hercegovini i dr.

Posebna pozornost u izvještajnoj godini posvećena je promociji uredovnih dana Institucije ombudsmana s čim u svezi je ostvaren zapažen broj gostovanja ombudsmana u programu lokalnih radio i tv stanica, posebno kada je u pitanju područje Unsko-sanskog kantona, ali i drugih sredina u kojima ombudsmeni realiziraju ovu aktivnost.

11.1. Pregled zahtjeva medija po oblastima ljudskih prava

Posmatrano po kategorijama povreda prava, analiza pokazuje da se najveći broj zaprimljenih zahtjeva medija u 2018. godini, kao i prethodne godine, odnosio na pitanja iz opće nadležnosti Ombudsmana. Shodno tomu mediji su u najvećoj mjeri pokazali interes za spoznaje do kojih su Ombudsmani došli postupajući po žalbama građana, ali i mjera koje su poduzeli na otklanjanju utvrđenih kršenja njihovih prava (49). U ovim izjavama ombudsmani su se osvrnuli na pokazatelje kojima se ocjenjuje opće stanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, te reagirali na događaje koji su mogli utjecati ili su utjecali na ostvarivanje ljudskih prava i sloboda.

Pregled zahtjeva medija po oblastima ljudskih prava

Kako prethodnih, tako i 2018. godine, evidentno je da značajan udio u ukupnom broju obraćanja medija zauzimaju teme iz nadležnosti Odjela za praćenje prava djece (41). U svojim izjavama za medije predstavnici Institucije su, između ostalog, govorili o vršnjačkom nasilju, tjelesnom kažnjavanju djece, njihovoj zdravstvenoj zaštiti, te uspostavljanju alimentacionog fonda u Republici Srpskoj, kao i drugim faktorima koji na posredan ili neposredan način utječu na ostvarivanje prava djece, kao što su npr. konfliktne rastave roditelja. Posebnu pozornost Ombudsmani su u ovoj godini posvetili i analizi stanja u ustanovama u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom.

U skoro identičnoj mjeri tretirana su pitanja iz oblasti građanskih i političkih prava (40). U svojim medijskim nastupima predstavnici Institucije davali su odgovore na pitanja koja se tiču slobode pristupa informacijama, funkcioniranja javne uprave, slobode izražavanja, statusnih pitanja građana, prava na pravično suđenje, pitanja iz oblasti tranzicione pravde, uključujući pitanja civilnih žrtava rata i dr. Uzimajući u obzir aktualnu situaciju po pitanju migracija, najveći broj zahtjeva medija upravo se odnosio na ovu temu.

Kada je riječ o temama iz nadležnosti Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije (16) u fokusu medijskog interesiranja našli su se mobing, kao poseban oblik diskriminacije na radnom mjestu, zatim diskriminacija na osnovu etničke pripadnosti, na osnovu nacionalnog ili socijalnog podrijetla, na osnovu društvenog položaja i spola, kao i drugi oblici diskriminacije.

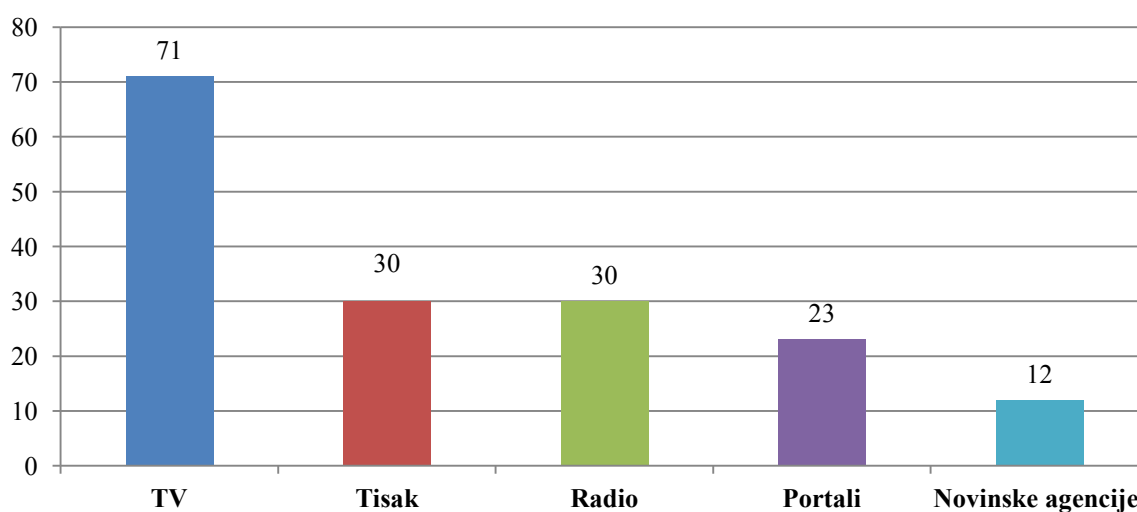
U oblasti ekonomsko-socijalnih prava građana (12) prilikom medijskih nastupa tretirane su teme iz domena zdravstvene i socijalne skrbi, kao i prava iz radnog odnosa i sl.

U izjavama koje se tiču ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom (8), predstavnici Institucije su putem medija podijelili saznanja do kojih su došli prilikom posjeta ustanova u kojima su smještene osobe sa intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini, te ukazali na problem arhitektonskih barijera, zapošljavanja i ostalih problema čije rješavanje bi omogućilo unaprjeđenje stanja prava ove kategorije stanovništva.

11.2. Pregled zahtjeva medija prema vrsti medija

Tijekom 2018. godine Institucija ombudsmana je ostvarila suradnju s više od trideset medijskih kuća iz zemlje i inozemstva, uz konstantno nastojanje da se na sve upite novinara odgovori blagovremeno i sadržajno. U cilju sustavnog, kontinuiranog, pravovremenog i točnog informiranja javnosti, putem tiska i elektronskih medija, o radu i aktivnostima ove institucije u izvještajnom periodu ombudsmeni i njihovi suradnici su gostovali u programu ili dali izjave za različite medijske kuće, kao što su, između ostalih, BHRT, RTRS, RTVFBiH, ATV, TV1, N1, televizije Elta, Alfa i Hayat, zatim Neovisne novine, Glas Srpske, Dnevni avaz, Euroblic, Oslobođenje, kao i Radio Slobodna Europa, Radio Otvorena Mreža i novinske agencije FENA i SRNA. Sukladno suvremenim trendovima sve je veći broj izjava za portale, kao što su klix.ba, etrafika.net, diskriminacija.ba; bljesak.info i dr. Na lokalnoj razini značajan doprinos u informiranju o radu Ombudsmana dali su, između ostalih, RTVUSK, Bobar Radio, Zos Radio, magazin „Moja Hercegovina“ i drugi.

Posmatrano prema vrsti medija, najveći broj nastupa tijekom 2018. godine ostvaren je u TV programima (71). U identičnom broju Ombudsmeni su udovoljili zahtjevima radiostanica i tiskanih medija (30). U odnosu na 2017. godinu, u izvještajnoj godini značajniji udio u ukupnom broju obraćanja zauzimaju web-portali (23). Iz dijagrama je vidljivo da, posmatrajući udio u ukupnom broju izjava za medije, nije došlo do značajnijih promjena kada su u pitanju novinske agencije (12).

Pregled zahtjeva medija prema vrsti medija

Kao važnom mehanizmu za promociju i informiranje građana o radu Institucije i pitanjima od značaja za ostvarivanje njihovih prava, Ombudsmeni u kontinuitetu posebnu pozornost posvećuju sadržaju službene internet stranice Institucije: www.ombudsman.gov.ba.

Na ovoj stranici posjetitelji, između ostalog, mogu da pročitaju preporuke Ombudsmana, upoznaju se s aktualnostima u radu Institucije, pronađu godišnje i specijalna izvješća Ombudsmana, te preuzmu obrazac žalbe.

Tijekom 2018. godine ova stranica je posjećena 38.056 puta, a ukupno je pogledano 121.395 stranica sa sadržajima. Te posjete ostvarilo je 21.148 različitih posjetitelja koji su se, u prosjeku, zadržavali dvije minute i pedeset četiri sekunde na internetskoj prezentaciji. Najviše posjeta bilo je iz Bosne i Hercegovine, slijede Srbija i Hrvatska, a značajan broj posjeta zabilježen je iz Francuske, SAD-a, Južne Afrike, Njemačke, Austrije, Indije, Crne Gore itd.

Nadalje, uspostavljeni mehanizmi suradnje s javnošću u izvještajnoj godini unaprjeđivani su na sastancima, konferencijama te ostalim skupovima posvećenim pitanjima iz oblasti medijskih sloboda, kao i kroz svakodnevne kontakte s novinarima i suradnjom sa osobama zaduženim za informiranje u drugim agencijama i institucijama.

Istodobno, informiranjem putem medija, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine bili su u prilici da blagovremeno reaguju na potencijalna kršenja prava građana kroz otvaranje predmeta po službenoj dužnosti s ciljem ispitivanja točnosti navoda i poduzimanja aktivnosti sukladno njihovim mandatima.

S druge strane, pravo građana na pravovremenu i točnu informaciju izravno zavisi od ambijenta u kojem novinari treba da imaju adekvatne i neometane uvjete za rad. To je moguće, prije svega, ukoliko je uređen njihov status u društvu, te im zajamčeno uživanje temeljnih prava i sloboda, uključujući i pravo na sigurnost i dostojanstvo. Nasilje, uznemiravanje i zastrašivanje novinara predstavljaju napad na samu demokraciju. Oni dovode do gušenja slobode medija i slobode izražavanja, lišavajući građane slobode da donose odluke na temelju pravovremenih i točnih informacija. U tom kontekstu, Ombudsmeni najoštrije osuđuju napade i nedolična, odnosno neprikladna ponašanja prema novinarima i svim djelatnicima u medijima koji su se desili u Bosni i Hercegovini. Ombudsmeni s tim u vezi pozivaju nadležne institucije da uvažavaju njihove preporuke date u „Specijalnom izvješću o položaju i slučajevima prijetnji novinarima u Bosni i Hercegovini“, te sukladno svom mandatu, potvrđuju spremnost i obvezu da novinarima pomognu u ostvarivanju njihovih osnovnih prava i važne društvene funkcije.

Uzimajući u obzir sve navedeno, Ombudsmeni svakako ostaju posvećeni daljem razvijanju profesionalnih odnosa s novinarima i ostalim uposlenima u medijima u Bosni i Hercegovini kao značajnim saveznicima u ostvarenju njihovog mandata, posebno uzimajući u obzir utjecaj medija na formiranje javnog mnijenja, te njihov doprinos u promociji ljudskih prava.

XII SURADNJA S TIJELIMA I INSTITUCIJAMA, NVO I CIVILNIM SEKTOROM

12.1. Suradnja s tijelima i institucijama u Bosni i Hercegovini

U 2018. godini Ombudsmani Bosne i Hercegovine i osoblje Institucije, slijedeći programske aktivnosti utvrđene Strategijom djelovanja Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za razdoblje 2016.-2021. godine, značajnu pozornost posvetili su nastavku i dodatnom jačanju suradnje s institucijama vlasti u Bosni i Hercegovini, te sa predstavnicima nevladnih organizacija, s ciljem unaprjeđenja stupnja ostvarivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda u Bosni i Hercegovini.

Ombudsmani u najvećoj mjeri postupaju po individualnim žalbama građana, te je s tim u vezi održan niz sastanaka, posjeta lokalnim zajednicama, i to Općina Bihać⁴³⁸, Opština Ključ⁴³⁹, Općina Stolac, Općina Čapljina⁴⁴⁰, Opština Sokolac⁴⁴¹, Opština Brod⁴⁴², Općina Čitluk⁴⁴³, Općina Olovo⁴⁴⁴, Općina Orašje⁴⁴⁵, Općina Visoko⁴⁴⁶ a koji su se odnosili na suradnju Ombudsmana i organa lokalne samouprave pri rješavanju individualnih predmeta, aktualnim problemima u pomenutim općinama.

Također obavljani su posjeti Psihijatrijskoj bolnici Jagomir⁴⁴⁷ i Kantonalnoj bolnici u Bihaću. Ombudsmani⁴⁴⁸ su se sastali i s muftijom banjalučkim i banjalučkim biskupom kojom prilikom su razmijenjene informacije o ostvarivanju prava građana koji žive na teritoriju Republike Srpske.

Ombudsmani su upoznati da se značajan broj građana islamske i katoličke vjeroispovijesti obraća Banjalučkom muftijstvu i Banjalučkoj biskupiji sa zahtjevima za ostvarivanje svojih prava vezano za zaposlenje i gospodarska i socijalna prava. Na sastanku je zaključeno je da

⁴³⁸ Ombudsmanka BiH dr. Jasminka Džumhur se dana 23. svibnja 2018. godine sastala sa gradonačelnikom Bihaća i razgovarala o problemima vezanim za migrantsku krizu, te izazovima s kojima se suočava Grad Bihać, ali i cijeli Unsko-sanski kanton.

⁴³⁹ Ombudsmani BiH dr. Jasminka Džumhur i prof.dr. Ljubinko Mitrović sa svojim pomoćnicima posjetili su Općinu Ključ kojom prilikom su se sastali s šefom Službe za prostorno uređenje, stambeno-komunalne i imovinsko-pravne poslove i savjetnikom načelnika.

⁴⁴⁰ Dana 30.05.2018. godine savjetnica Ombudsmana u područnom uredu u Mostaru prisustvovala je sastanku na kojem su pristupni bili predstavnici terenskog ureda Misije OSCE-a i načelnik općine Čapljina, razgovarano je o mjerama koje načelnik treba poduzeti u svezi rješavanja stambenog pitanja Roma na području Općine i o aktualnim problemima povratničke populacije.

⁴⁴¹ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović sastao se dana 26.06.2018. godine sa načelnikom Opštine Sokolac. Tema sastanka bila su pitanja od značaja za ostvarivanje i zaštitu prava i sloboda na području ove opštine, ali i suradnja opštinskih vlasti s Ombudsmanima BiH.

⁴⁴² Ombudsman prof.dr. Ljubinko Mitrović sa suradnicom dana 05.10.2018. godine posjetio je Opštinu Brod i održao sastanak sa šeficom Kabineta načelnika. Razgovarano je o individualnoj žalbi registriranoj u Instituciji ombudsmana, ali i generalno i postupanju opštinskih organa u pogledu ostvarivanja imovinskih prava građana i ostalim pitanjima od značaja za predmetnu opštinu.

⁴⁴³ Ombudsmanka Nives Jukić dana 10.10.2018. godine s suradnicom posjetila je Općinu Čitluk i održala sastanak s načelnikom Općine. Jukić je na sastanku prisutne upoznala o mandatima i ovlastima Institucije ombudsmana, a posebna pozornost posvećena je funkcioniranju pravosuđa u pomenutoj Općini, stopi uposlenosti, pitanjima iz oblasti socijalne zaštite, i unaprjeđenju suradnje između Institucije ombudsmana u cilju rješavanja individualnih žalbi.

⁴⁴⁴ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana, 15.09.2018. godine

⁴⁴⁵ Ombudsmani BiH Nives Jukić, dr. Jasminka Džumhur i prof.dr. Ljubinko Mitrović posjetili Općinu Orašje i održali sastanak sa općinskim načelnikom i predsjednikom Općinskog vijeća Općine Orašje. Istom prilikom su posjetili Kazneno-popravni zavod u Orašju i Ministarstvo unutarnjih poslova Posavskog kantona.

⁴⁴⁶ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur sa suradnicom se sastala sa tajnicom Općinskog vijeća Općine Visoko. Tema sastanka je bila implementacija Zakona o slobodi pristupa informacijama, posebno u segmentu sprovođenja testa javnog interesa.

⁴⁴⁷ Ombudsmanka Nives Jukić sastala se dana 22.06.2018. godine sa ravnateljkom Psihijatrijske bolnice Jagomir i suradnicima, kojom prilikom je razgovarano o konkretnoj žalbi registriranoj u Instituciji ombudsmana,

⁴⁴⁸ Ombudsmanke Nives Jukić i dr. Jasminka Džumhur dana 25.01.2018. godine

postoji prostor i potreba za jačanjem suradnje sa svim vjerskim zajednicama uz uključivanje Međureligijskog vijeća u Bosni i Hercegovini.

Tijekom 2018. godine ombudsmeni su posjetili su Kazneno-popravni zavod Sarajevo⁴⁴⁹, Kazneno-popravni zavod Trebinje⁴⁵⁰ i Kazneno-popravni Zavod Banja Luka⁴⁵¹, Kazneno-popravni zavod u Foči⁴⁵², Kazneno-popravni zavod u Zenici⁴⁵³, Kazneno-popravni zavod u Tuzli⁴⁵⁴, Kazneno-popravni zavod u Sarajevu⁴⁵⁵ kojom prilikom su obavljeni razgovori s ravnateljima pomenutih ustanova, a posebna pozornost posvećena je mjerama koje se trebaju poduzeti shodno nalazima i preporukama Ombudsmana donesenim po individualnim žalbama.

Uz podršku UNICEF-a u Bosni i Hercegovini, a shodno dokumentu “Analiza stanja u ustanovama u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini” obavljeni su posjeti Odgojno-popravnom domu za maloljetnike u Orašju⁴⁵⁶, Javnoj ustanovi Odgojni centar Tuzlanskog kantona u Tuzli⁴⁵⁷, Maloljetnički zatvor u okviru Kazneno-popravnog zavoda Istočno Sarajevo⁴⁵⁸ koje su za cilj imale utvrđivanje stupnja ispoštovanja preporuka Ombudsmana datih u naprijed navedenom dokumentu.

Ombudsmeni su ostvarili suradnju i održali više sastanaka s ravnateljima entitetskih centara za edukaciju sudija i tužitelja, kojom prilikom je razgovarano o temama koje će eventualno biti uvrštene Programe stručnog usavršavanja i početne obuke za 2019. godinu⁴⁵⁹ i izazovima s kojima se susreće Institucija ombudsmana u zaštiti i promociji ljudskih prava, kao i primjeni Zakona o zabrani diskriminacije, odnosno postupanje sudija u prekršajnim postupcima pokrenutim od strane Ombudsmana za ljudska prava BiH zbog neispoštovanja preporuka Ombudsmana u predmetima diskriminacije⁴⁶⁰.

Održana su i dva sastanka sa Ombudsmanima za djecu Republike Srpske, ministricom za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju u Vladi Republike Srpske⁴⁶¹, predsjednicom Notarske komore Republike Srpske, predsjednikom Skupštine grada Banja Luka⁴⁶² i generalnim tajnikom Narodne skupštine Republike Srpske⁴⁶³.

⁴⁴⁹ Dana 06.06.2018. godine ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur; dana 26.06.2018. godine prof. dr. Ljubinko Mitrović

⁴⁵⁰ Ombudsman prof.dr. Ljubinko Mitrović posjetio je 11.rujna 2018. godine Kazneno-popravni zavod Trebinje, gdje je razgovarao sa ravnateljkom KPZ-a

⁴⁵¹ Ombudsman prof.dr. Ljubinko Mitrović predvodio je delegaciju Institucije ombudsmana Bosne i Hercegovine, koja je zajedno sa eksperticama za Nacionalni preventivni mehanizam i Ombudsmana Republike Bugarske posjetila Kazneno-popravni zavod Banja Luka, 25.travnja 2018. godine.

⁴⁵² Dana 04.11.2018. godine dr. Jasminka Džumhur sa suradnicima

⁴⁵³ Dana 23.11.2018. godine dr. Jasminka Džumhur sa suradnicima

⁴⁵⁴ Dana 26.09.2018. godine dr. Jasminka Džumhur sa suradnicima

⁴⁵⁵ Dana 14.12.2018. godine dr. Jasminka Džumhur sa suradnicima

⁴⁵⁶ Dana 20.06.2018. godine prof.dr. Ljubinko Mitrović sa suradnicima

⁴⁵⁷ Dana 21.06.2018. godine prof.dr. Ljubinko Mitrović sa suradnicima,

⁴⁵⁸ Dana 29.06.2018. godine prof. dr. Ljubinko Mitrović

⁴⁵⁹ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović održao predavanje u Centru za edukaciju sudija i tužitelja Republike Srpske dana 09.02.2018. godine; Ombudsman prof.dr. Ljubinko Mitrović održao predavanje u Centru za edukaciju sudija i tužitelja Federacije BiH dana 31.05.2018. godine; Ombudsman prof.dr. Ljubinko Mitrović održao sastanak s ravnateljkom Centra za edukaciju sudija i tužitelja Republike Srpske dana 09.10.2018. godine; Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur održala sastanak s ravnateljkom Centra za edukaciju sudija i tužitelja Federacije Bosne i Hercegovine.

⁴⁶⁰ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur dana 11.12.2018. godine održala prezentaciju u Centru za edukaciju sudija i tužitelja Federacije Bosne i Hercegovine.

⁴⁶¹ Dana 12.01.2018. godine prof. dr. Ljubinko Mitrović

⁴⁶² Dana 17.01.2018. godine prof. dr. Ljubinko Mitrović

⁴⁶³ Dana 16.01.2018. godine ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović

Ombudsmeni su dana 13.3.2018. godine održali sastanak sa članom Predsjedništva BiH Draganom Čovićem⁴⁶⁴.

Shodno Sporazumu o suradnji između Ombudsmana i javnih i privatnih univerziteta u Bosni i Hercegovini koji je potpisan s ciljem uspostavljanja i razvijanja uzajamne suradnje kroz promociju razvoja najviše razine kvalitete nastave i prakse u visokom obrazovanju, uz razvijanje zajedničkih okvira suradnje u svim oblastima obrazovne i istraživačke djelatnosti, u 2018. godini nastavljene su aktivnosti na provedbi predmetnog sporazuma, tako su studenti Fakulteta pravnih znanosti Sveučilišta "Vitez" posjetili Područni ured u Sarajevu. Svrha posjeta bilo je upoznavanje studenata sa mandatom Institucije ombudsmana, i razgovor o međunarodnim instrumentima koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini⁴⁶⁵. Po pozivu dekana Fakulteta pravnih znanosti Univerziteta za poslovne studije u Banja Luci održano je predavanje o temi "Uloga i značaj Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH u našem društvu", u okviru Klinike za ljudska prava⁴⁶⁶. Po pozivu rektora Univerziteta u Zenici i dekana Pravnog fakulteta u Zenici, učestvovalo je na obilježavanju 10 godina časopisa „Anali Pravnog fakulteta u Zenici“, te aktivnostima Jean Monnet sa studentima doktorskog i dodiplomskog studija⁴⁶⁷. Prilikom posjeta Poljoprivredno-prehrambenom fakultetu Univerziteta u Sarajevu razgovaralo se o problemima u visokom obrazovanju vezano za integriranje Univerziteta, slobodu pristupa informacijama, zabranu diskriminacije, kao i zaštitu čovjekovog okoliša, prije svega, osiguranja prisutpa pitkoj vodi, svježem zraku i zdravom tlu.⁴⁶⁸

Ombudsmeni su bili izlagači⁴⁶⁹ na Petnaestom međunarodnom savjetovanju pravnika "Listopadski pravnički dani" o temi „Uloga policije u oduzimanju imovine koja je proistekla izvršenjem kaznenog djela u Republici Srpskoj“, u organizaciji Udruženja pravnika Republike Srpske i Pravnog fakulteta Univerziteta u Banja Luci, a na poziv dekana Pravnog fakulteta Univerziteta u Banja Luci prisustvovalo je obilježavanju 43. godine postojanja i rada Pravnog fakulteta u Banja Luci⁴⁷⁰. Na Pravnom fakultetu Univerziteta u Zenici održano je predavanje⁴⁷¹ o temi "Maloljetnici u sukobu sa zakonom - izvršenje sankcija i mjera". Održano⁴⁷² je predavanje na Međunarodnom univerzitetu u Sarajevu o Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine i stanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, s posebnim akcentom na prava manjina, predavanje⁴⁷³ za studente Pravnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu o temi „Uloga Ombudsmana u zaštiti i promociji ljudskih prava“. Predavanje u okviru promotivnih aktivnosti o temi: „Uloga Ombudsmana u zaštiti i promociji ljudskih prava u Bosni i Hercegovini kao post-konfliktnoj državi“ je održano u okviru aktivnosti Human in action bih summer fellowship program⁴⁷⁴.

⁴⁶⁴ Ombudsmeni Nives Jukić i prof. dr Ljubinko Mitrović

⁴⁶⁵ Studente je 30.03.2018. godine primila ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur.

⁴⁶⁶ Predavanje održao prof.dr. Ljubinko Mitrović dana 21.03.2018. godine.

⁴⁶⁷ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur je 28.05.2018. godine učestvovala na ovom skupu i prezentirala ulogu i djelovanje Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine

⁴⁶⁸ Dana 19.10.2018. godine, ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur

⁴⁶⁹ Dana 12.10.2018. godine ombudsman prof. dr Ljubinko Mitrović.

⁴⁷⁰ Dana 06.02.2018. godine ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović.

⁴⁷¹ Predavanje održao prof.dr. Ljubinko Mitrović dana 27.11.2018. godine.

⁴⁷² Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur na dan 14.12.2018. godine

⁴⁷³ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur na dan 21.12.2018. godine.

⁴⁷⁴ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur, na dan 13.06.2018. godine

Ombudsmani BiH u 2018. godini, sukladno Platformi o suradnji s NVO nastavili suradnju u prioritetnim oblastima s predstavnicima nevladinog sektora, kroz zajedničke aktivnosti sa organizacijama civilnog društva, učešće u konferencijama i okruglim stolovima u organizaciji civilnog društva. Tako je u cilju unaprjeđenja položaja LGBTI populacije u Bosni i Hercegovini nastavljena suradnja s Sarajevskim otvorenim centrom, te je održan niz sastanaka s predstavnicima pomenute organizacije⁴⁷⁵.

Institucija ombudsmana aktivno je participirala i na Okruglom stolu “Zabrana tjelesnog kažnjavanja – obveza, a ne potreba”⁴⁷⁶ u organizaciji Biroa za ljudska prava Tuzla, na kojem su učestvovali i predstavnici organa vlasti, centara za socijalni rad, tužiteljstava, službu za mentalno zdravlje, a vezano za obveze Bosne i Hercegovine iz članka 19. Konvencije o pravima djeteta u cilju aktivnog rješavanja problema tjelesnog kažnjavanja djece što zahtijeva jasne i precizne zakonske reforme, mjere zaštite i prevencije i edukativne mjere kako bi se društvo udaljilo od prihvaćanja nasilnog i ponižavajućeg kažnjavanja djece.

Odjel za ostvarivanje prava djece prisustvovao je prezentaciji nalaza evaluacije projekta “The Child Protection Hub” za Jugoistočnu Europu s fokusom na Bosnu i Hercegovinu, pokrenutog 2015. godine od strane Save The Children-a i organizacije Terres des homes iz Švicarske s ciljem umrežavanja i poslovne suradnje zemalja Jugoistočne Europe u zaštiti prava djece.

Predstavnici Institucije ombudsmana aktivno su sudjelovali i u dvodnevnoj radionici “Sigurnost novinara u BiH: primjena EU, CoE, i UN standarda o sigurnosti i zaštiti novinara u BiH kroz učinkovite istrage napada i pravosudne postupke”, održanog u Mostaru 23. i 24.02.2018. godine u organizaciji Vijeća Europe i Udruženja novinara BiH kojom prilikom je održana prezentacija rada Institucije ombudsmana u cilju zaštite novinara, zatim na Konferenciji “Media Circle” – odgovor građana na klijentelizam u medijima u Jugoistočnoj Europi⁴⁷⁷ u organizaciji Udruženja novinara BiH. Na Konferenciji o temi “Položaj i zaštita novinarki u bosanskohercegovačkim medijima”, koja je 15. i 16. svibnja 2018. godine održana u Sarajevu u organizaciji Udruženja/Udruga BH novinari u suradnji sa Misijom OSCE u BiH i organizacijom Civil rights defenders predstavljena su iskustva Institucije ombudsmana vezano za položaj novinarki⁴⁷⁸.

Prisustvovano je prezentaciji nacionalnog izvješća za Bosnu i Hercegovinu o medijskim slobodama i sigurnosti novinara⁴⁷⁹, Konferenciji i predavljanju izvješća “Reguliranje tržišta oglašavanja”⁴⁸⁰ u sklopu projekta “Mediji i javni ugled”; predavljanju izvješća “Indikatori razine medijskih sloboda i sigurnosti novinara - BiH”⁴⁸¹

Ombudsmani su učestvovali i na 24. izdanju Sarajevo film festivala, u okviru programa Dan ljudskih prava tematskog naziva: „Uzlet nacionalizma u Europi – test europske humanitarnosti i europskih vrijednosti?”⁴⁸²

⁴⁷⁵ Dana 25.01.2018. godine održan sastanak ombudsmana Nives Jukić, dr. Jasminke Džumhur i prof. dr. Ljubinka Mitrovića sa predstavnicima Sarajevskog otvorenog centra vezano za aktivnosti na uspostavljanu zakonske regulative istospolnih zajednica i prava transrodnih osoba. Predstavnici Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije održali su sastanak s SOC-em dana 11.07.2018. godine.

⁴⁷⁶ Održanog dana 26.03.2018. godine u Sarajevu

⁴⁷⁷ Održanoj dana 22.23.2018. godine

⁴⁷⁸ Dana 15.05.2018. godine, ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur se obratila skupu

⁴⁷⁹ održanom u Banja Luci dana 30.03.018. godine

⁴⁸⁰ Održanog dana 21.06.2018. godine u Sarajevu

⁴⁸¹ Održan dana 20.12.2018. godine u Sarajevu

⁴⁸² Dana 13.08.2018. godine ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur je bila jedna od panelistica na ovom skupu

Ombudsmani⁴⁸³ su učestvovali i na znanstveno-stručnim konferencijama u organizaciji Centra za lobiranje iz Banja Luke i to:

- dana 07.07.2018. o temi “Sigurnost u Bosni i Hercegovini: Da li su građani sigurni”, te je tom prilikom izložen i referat pod nazivom “Pravni i praktični izazovi u kažnjavanju stranih terorističkih boraca (Foreign Terrorist Fighters) u Bosni i Hercegovini⁴⁸⁴”, a na ovoj konferenciji su također učestvovali i brojni profesori sa Univerziteta u Banja Luci, Sarajevu i Istočnom Sarajevu, te eksperti iz oblasti sigurnosti;
- dana 25.08.2018. godine o temi “Vojna neutralnost ili NATO, prednosti i nedostaci” s usmenim izlaganjem o temi “Pravni aspekti mogućnosti priključenja Bosne i Hercegovine NATO savezu” s posebnim fokusom na benefite svakog građanina u Bosni i Hercegovini koje može imati priključenjem Bosne i Hercegovine NATO savezu, ili u slučaju vojne neutralnosti Bosne i Hercegovine.

Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije učestvovao je dana 23.02.2018. godine u Banja Luci na okruglom stolu “Zaštita žena od spolne/rodne diskriminacije – od zakona do stvarne ravnopravnosti”; Analiza prijavljenih slučajeva spolne/rodne diskriminacije s prezentacijom rada Institucije vezano za zakon o zabrani diskriminacije u BiH, i položaj žena žrtava višestruke diskriminacije, žena na selu, Romkinja i žena čija su radna prava ugrožena jer su ostale u drugom stanju, te na Konferenciji⁴⁸⁵ “Uvođenje instituta Osoba od povjerenja u sistem zaštite žrtava nasilja - razmjena dobrih praksi sa zemljama regiona” u organizaciji Centra ženskih prava Zenica i Fondacije udružene žene Banja Luka, s ciljem ostvaranja dijaloga o mehanizmima unaprjeđenja pomoći i zaštite ženama koje su preživjele nasilje kroz uvođenje institucija osoba od povjerenja u zakonodavstvo Bosne i Hercegovine.

Ombudsmani⁴⁸⁶ su održali i sastanak sa osnivaateljicom udruženja “Dajte nam šansu” povodom obilježavanja “Dječijeg tjedna”, udrugom s kojom imaju dugogodišnju uspješnu suradnju, a razgovarano je o slučajevima povrede ljudskih prava, korisnika usluga predmetnog udruženja.

Sudjelovano je i na okruglom stolu pod nazivom “Djeca u pokretu, djeca bez pratnje – Reaguj i spriječi trgovinu djecom”⁴⁸⁷ u organizaciji Fondacije Udružene žene Banja Luka u suradnji sa mrežom “RING” u cilju obilježavanja 18. listopada – Europskog dana borbe protiv trgovine ljudima.

Prisustvovano je i okruglom stolu za predstavnike romskog nevladinog sektora iz oblasti registriranja građana, koji je organiziralo udruženje Vaša prava BiH i UNHCR⁴⁸⁸, a kojom prilikom su učesnici razmijenili iskustva i dobre prakse iz oblasti registracije Roma, te sagledavanje trenutnog stanja s ciljem unaprjeđenja postupka registracije Roma u matične knjige, a razgovarano je i o mandatu i radu UNHCR-a koji se odnosi na apatridiju. Tu je prisustvo na Okruglom stolu o besplatnoj pravnoj pomoći u Kantonu Sarajevo⁴⁸⁹ održanom u organizaciji udruženja Vaša prava BiH, UNHCR-a i Zavoda za besplatnu pravnu pomoć Kantona Sarajevo.

⁴⁸³ Prof. dr. Ljubinko Mitrović

⁴⁸⁴ Prof. dr. Ljubinko Mitrović i dr. Gojko Pavlović

⁴⁸⁵ Održanoj dana 25.10.2018. godine u Sarajevu

⁴⁸⁶ Ombudsmanka Nives Jukić, dana 03.10.2018. godine

⁴⁸⁷ Održanom dana 18.10.2018. godine u Banja Luci

⁴⁸⁸ Održan dana 16.10.2018. godine u Sarajevu

⁴⁸⁹ Održanom dana 24.10.2018. godine u Sarajevu

Po pozivu Saveza paraplegičara Ombudsmani⁴⁹⁰ su učestvovali i na konferenciji *“Promicanje prava i podizanja svijesti o pitanjima osoba sa invaliditetom” s predavanjem o temi “Diskriminacija osoba sa invaliditetom: Uskraćeno pravo na jednake mogućnosti”* i prezentacijom rada Ombudsmana na pravima osoba sa invaliditetom s posebnim osvrtom na položaj paraplegičara u oboljelih od dječije paralize.

Po pozivu Unije paraplegičara i oboljelih od dječije paralize sudjelovano je na Konferenciji⁴⁹¹ *“Promicanje prava i podizanje svijesti o pitanjima osoba/lica sa invaliditetom u BiH”* sa izlaganjem na temu Uloga institucije u predmetima diskriminacije. Također, predstavnici Institucije ombudsmana sudjelovali su na sedmom sastanku⁴⁹² organiziranom od strane Saveza organizacija civilnog društva (SUMERO) o Platformi za deinstitucionalizaciju, u okviru projekta *“Podrška inkluziji za osobe sa invaliditetom”*.

12.2. Suradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci komitetima

Institucija ombudsmana kao mehanizam zaštite ljudskih prava 24.11.2017. godine od strane Podkomiteta za akreditacije Globalne alijanse neovisnih institucija za ljudska prava reakreditirana je u status *“A”*.

Otvorenost rada Institucije ombudsmana i spremnost na suradnju sa svim tijelima koja mogu doprinijeti unaprjeđenju i zaštiti ljudskih prava kontinuirano zahtijeva od Ombudsmana BiH da unaprjeđuju suradnju sa nizom međunarodnih organizacija koje djeluju u Bosni i Hercegovini, ali i izvan njezinih granica.

Najznačajniju suradnju, zasnovanu na partnerskim odnosima, Ombudsmani BiH već dulji niz godina ostvaruju s Misijom OSCE-a, a s ciljem jačanja kapaciteta i uloge Institucije ombudsmana u bosanskohercegovačkom društvu⁴⁹³.

Značajna je suradnja ostvarena je sa Uredom Vijeća Europe u Bosni i Hercegovini u okviru realizacije projekta *„Jačanje kapaciteta Institucije ombudsmana za ljudska prava za borbu protiv diskriminacije“*, koja je dio zajedničkog programa suradnje Europske unije i Vijeća Europe *„Horizontalni instrument podrške Zapadnom Balkanu i Turskoj“*, financiranog od strane Europske unije i Vijeća Europe. Tako su u Sarajevu 15. i 16. 02. 2018. godine Ombudsmani BiH uz podršku Delegacije Europske unije, Ureda Vijeća Europe i Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini, organizirali regionalnu konferenciju pod nazivom: *„Razmjena najboljih iskustava u rješavanju kršenja ljudskih prava s posebnim fokusom na borbu protiv diskriminacije”*. Glavni cilj dvodnevne konferencije odnosio se na razmjenu najboljih praksi između nacionalnih institucija za ljudska prava iz cijelog regiona, te jačanje suradnje ovih institucija u prevenciji i borbi protiv kršenja ljudskih prava. U tijeku konferencije kroz panel diskusije dat je osvrt akademske zajednice i pravosuđa na ulogu nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava u sudskim i upravnim postupcima, te pozicija nevladinog sektora o ulozi nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava u sudskim i upravnim postupcima. Na konferenciji su sudjelovali ombudsmani i predstavnici institucija za zaštitu ljudskih prava iz Crne Gore, Hrvatske,

⁴⁹⁰ Ombudsmanka Nives Jukić, Konferencija održana u Sarajevu dana 13.12.2018. godine

⁴⁹¹ Održana dana 22.12.2017. godine

⁴⁹² Održan dana 06.09.2018. godine u Sarajevu

⁴⁹³ Ombudsman prof. dr Ljubinko Mitrović održao je dana 5.2.2018. godine sastanak sa ambasadorom OSCE, a 23.4.2018. godine prisustvovao je svečanom prijemu povodom useljenja u nove prostorije OSCE u Banjoj Luci. Pored toga održao je sastanke sa predstavnicima OSCE i 20.ožujka, 24.travnja, 14.rujna, 2. i 5. studenog 2018. godine

Kosova^{494*}, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Slovenije, Srbije, Turske, Bosne i Hercegovine, kao i predstavnici pravosuđa, akademske zajednice i organizacija civilnog društva.

U 2018. godini Ombudsmeni su značajan doprinos dali TAIEX⁴⁹⁵ ekspertnim misijama koje su organizirane u Bosni i Hercegovini uz podršku Direkcije za europske integracije Bosne i Hercegovine, a u cilju ocjene stanja u određenim oblastima koje su bile obuhvaćene upitnikom za pridruživanje EU. Tako su predstavnici Institucije ombudsmana dali svoj doprinos sljedećim misijama:

- TAIEX misija stručne procjene Europske komisije o pravima žena i jednakopravnosti spolova i antidiskriminaciji, održanoj od 18.-23.03.2018. godine⁴⁹⁶;
- TAIEX stručne procjene Europske komisije o slobodi okupljanja, održanoj od 21. do 25.05. 2018. godine⁴⁹⁷;
- TAIEX misiji za reviziju u sustavu zatvora i sprječavanje zlostavljanja u Bosni i Hercegovini, 24.-28. 9 2018. godine⁴⁹⁸.

Ombudsmeni i osoblje Institucije ombudsmana dana 29. i 30.11.2018. godine učestvovali su na dvodnevnoj regionalnoj konferenciji posvećenoj ulozi nacionalnih institucija za ljudska prava (NILJP) na Zapadnom Balkanu u zagovaranju ljudskih prava i zabrane diskriminacije, koja je organizirana u suradnji sa Vijećem Europe u sklopu projekta „Jačanje kapaciteta Institucije ombudsmana za ljudska prava za borbu protiv diskriminacije“. Osim naprijed navedenog, kao dio projektnih aktivnosti organiziran je niz studijskih posjeta osoblja Institucije ombudsmana:

- Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore od 14. do 20.10.2018. godine;
- Ombudsmanu FJR Makedonije od 04. do 10.11.2018. godine;
- Pučkoj pravobraniteljici Republike Hrvatske od 11. do 17.11.2018. godine;
- Ombudsmanu Albanije od 18. do 24.11.2018. godine i
- Zaštitniku građana Republike Srbije od 16. do 22.12.2018. godine.

U 2018. godini nastavljene su projektne aktivnosti jačanja kapaciteta Institucije ombudsmana Bosne i Hercegovine u cilju implementacije mandata Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini, koji se realizira uz podršku Ambasade Republike Bugarske, u okviru kojeg su

⁴⁹⁴ Ovaj naziv ne dovodi u pitanje status Kosova i u skladu je s Rezolucijom 1244 Vijeća sigurnost/Savjeta bezbjednosti UN i odlukom ICC-a o kosovskoj deklaraciji o neovisnosti

⁴⁹⁵ TAIEX (*Technical Assistance and Information Exchange*) predstavlja instrument Europske komisije za tehničku podršku i razmjenu informacija, odnosno za pružanje kratkoročne tehničke pomoći novim državama članicama te zemljama u procesu pristupanja Europskoj uniji u oblastima preuzimanja zakonodavstva Europske unije i njegovog provođenja u domaći pravni sustav.

⁴⁹⁶ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur i suradnici. Misija stručne procjene se održava u kontekstu pripreme Mišljenja Europske komisije o Zahtjevu za članstvo Bosne i Hercegovine u EU. Cilj misije je pružiti Europskoj komisiji procjenu o pravima žena i jednakopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini. Ishod ove ekspertne misije je izvješće sa jasnim preporukama za vlasti, uključujući konkretne akcije i rezultate.

⁴⁹⁷ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur i suradnici. Misija stručne procjene se održava u kontekstu pripreme Mišljenja Europske komisije o Zahtjevu za članstvo Bosne i Hercegovine u EU. Cilj misije je pružiti Europskoj komisiji procjenu o tomu gdje se Bosna i Hercegovina nalazi u smislu slobode okupljanja. Fokus je na zakonodavstvu i politikama. Ishod ove ekspertne misije je izvješće sa jasnim preporukama za vlasti, uključujući konkretne akcije i rezultate.

⁴⁹⁸ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur i suradnici. Misija stručne procjene se održava u kontekstu pripreme Mišljenja Europske komisije o Zahtjevu za članstvo Bosne i Hercegovine u EU. Cilj misije je pružiti Europskoj komisiji procjenu o tomu gdje se Bosna i Hercegovina nalazi u smislu učinkovitog vođenja zatvorskog sustava i osiguranja prevencije mučenja i zlostavljanja u okruženju za pritvor. Fokus je na zakonodavstvu i politikama, kao i na primjeni mjera i uvjeta. Ishod ove ekspertne misije je izvješće sa jasnim preporukama za vlasti, uključujući konkretne akcije i rezultate.

poduzete aktivnosti treniranja osoblja Institucije ombudsmana⁴⁹⁹. Naime, u Bosni i Hercegovini još uvijek nije uspostavljen preventivni mehanizam, međutim kroz Projekat jačanja kapaciteta Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u cilju implementacije mandata Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini, kontinuirano se stvaraju stvoreni preduvjeti da Institucija ombudsmana preuzme ulogu ovog mehanizma.

Institucija ombudsmana član je niza međunarodnih mreža nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava, te su u 2018. godini realizirane sljedeće aktivnosti, odnosno prisustva sastancima i skupovima:

1. Sastanak sa konsulatnicom Europske unije, Sarajevo 29.01.2018. godine;
2. Sastanak s predstavnicima Vijeća Europe 30.01.2018. godine Sarajevo;
3. Sastanak europske mreže i Generalne skupštine GANHRI-ja za 2018. godinu u Švicarskoj, 20.-22.02.2018. godine;
4. Godišnji regionalni forum o vladavini prava za Jugoistočnu Europu i Peti regionalni forum o vladavini prava, FJR Makedonija, 15.-18.03.2018. godine;
5. EQUINET konferencija "Siromaštvo i diskriminacija: dvije strane istog novčića", Republika Irska, 22.03.2018. godine;
6. Simpozijum: 15 godina organa za ravnopravnost – 27 godina Ombudsmana za ravnopravnost Austrije, Beč 18.-19.04.2018. godine;
7. Trening za nadzor prisilnog povratka, Republika Srbija, Beograd 09.-13.04.2018. godine;
8. Godišnji semiran Europske komisije protiv rasizma i netolerancije, Francuska, Strazbur 24.05.2018. godine;
9. Učešće na Konferenciji Mreže nacionalnih mehanizama za prevenciju torture zemalja Jugoistočne Europe, Crna Gora, Podgorica, 29.-30.05.2018. godine;
10. Konferencija EQUINET-a pod nazivom Investiranje u ravnopravnost, Brisel, 31.05 i 01.06.2018. godine;
11. Obilježavanje 20. godišnjice Ombudsmana Makedonije i Konferencija "Ombudsman kao zaštitnik socijalnih, kulturnih i ekoloških prava", FJR Makedonija 29. 05 i 01.06.2018. godine;
12. Akademija nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava, Helsinki, Finska, 04.-08.06.2018. godine;
13. Druga međunarodna konferencija Zašita ljudskih prava "Od nezakonitosti do zakonitosti", Republika Srbija, Novi Sad, 29.-30.10.2018. godine.
14. 3. međunarodna konferencija nacionalnih institucija za ljudska prava o temi: "Širenje građanskog prostora i promocija i zaštita zaštitnika ljudskih prava s fokusom na žene: Uloga nacionalnih institucija za ljudska prava" koja se od 10. do 12. listopada 2018. godine održala u Marakešu, Maroko.
15. UNFPA globalni sastanak o ulozi nacionalnih institucija za ljudska prava u unaprjeđenju seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava, 5. i 6. prosinca 2018. godine u Istanbulu, Republika Turska;
16. Sastanak Generalne skupštine Europske mreže nacionalnih institucija za ljudska prava (ENNHRI) od 24.-25.10.2018. godine u Atini, Grčka;

⁴⁹⁹ Od 23.04. do 27.04.2018. godine, u Banja Luci, održana je obuka za osoblje Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Cilj obuke, koju je izvršio tim eksperata/predstavnika Ombudsmana Republike Bugarske bio je upoznavanje sa funkcioniranjem Nacionalnog preventivnog mehanizma u Bugarskoj.

17. „Prva nacionalna obuka Bosne i Hercegovine vezano za pratnju/escort”, u Podgorici od 04. do 08.06 2018. godine, Podgorica, Crna Gora.

U tijeku 2018. godine Ombudsmeni su odgovorili na brojne upitnike međunarodnih organizacija koji su se ticali stupnja ostvarivanja ljudskih prava i sloboda određenih kategorija stanovništva u Bosni i Hercegovini i to:

1. UN Komitet o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije - Informacije povodom Izvješća Bosne i Hercegovine o primjeni Međunarodne konvencije o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije i preporuka CERD Komiteta (lipanj 2018. godine)
2. UN Komitet za zaštitu prava radnika migranata i članova njihovih obitelji - Podnesak Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o primjeni UN Konvencije o pravima radnika migranata i članova njihovih obitelji (kolovoz 2018. godine)
3. UN Komitet za uklanjanje svih oblika diskriminacije žena - Opservacije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o primjeni UN Konvencije za eliminaciju diskriminacije žena (CEDAW) u Bosni i Hercegovini (studeni 2018. godine)
4. UN Komitet za prava djeteta - Informacije o primjeni UN Konvencije o pravima djeteta u Bosni i Hercegovini sa aspekta djelovanja i rada Ombudsmana Bosne Hercegovine (prosinao 2018. godine)
5. Upitnik Specijalnom izvjestitelju o neovisnosti sudija i odvjetnika (upućen 15.01.2018 - Vijeću za ljudska prava o pitanjima nacionalnih sudskih vijeća i/ili drugih nacionalnih organa ili mehanizama),
7. 2. EQUINET Upitnik (upućen 5.2. 2018 Komesaru za zaštitu od diskriminacije Albanije, koji je i molio da se popuni upitnik),
8. ENNHRI Upitnik o inovativnim, dobrim praksama NHRI u zaštiti i promociji civilnog društva (upućen 26.02.2018),
9. ENNHRI Upitnik o ljudskim pravima starijih osoba (upućen 9.3.2018),
10. Specijalni izvjestilac o pravima osoba sa invaliditetom (upitnik upućen 01.03.2018),
11. Češki NPM o pitanjima zatvorenika sa invaliditetom (odgovoreno 12.04.2018),
12. OHCHR Upitnik o nestalim licima (odgovoreno 2.3.2018),
13. OHCHR Informacija o efektima terorizma na uživanje ljudskih prava (odgovoreno 3.5.2018),
14. OHCHR Upitnik Savjetodavnog komiteta za ljudska prava o doprinosu razvoju za uživanje svih ljudskih prava (odgovoreno 1.6.2018),
15. EQUINET Anketa: govor mržnje (odgovoreno 12.06.2018),
16. Upit Human Rights Watch u vezi sa napadima na rad nevladinih organizacija i novinara (odgovoreno 11.09.2018),
17. EQUINET Anketa o prikupljanju i korištenju podataka iz žalbi od strane organa za ravnopravnost (odgovoreno 15.10.2018),
18. ENNHRI Upitnik o ciljevi održivog razvoja (odgovoreno 12.10.2018),
19. EQUINET Upitnik o diskriminaciji protiv trans i intersex osoba (odgovoreno 29.10.2018),
20. GANHRI izvješće o sprječavanju i uklanjanju svih oblika nasilja nad ženama i djevojčicama (odgovoreno 16.11.2018),
21. OHCHR Upitnik o ženama i djevojčicama lišenim slobode (odgovoreno 1.11.2018),
22. Upitnik Globalne inicijative za uvođenje eksplicitne zabrane fizičkog/tjelesnog kažnjavanja djece (odgovoreno 1.11.2018).

XIII PREPORUKE OMBUDSMANA

Ombudsmeni, sukladno članku 32 Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine nakon provedenog postupka istraživanja odgovornom tijelu mogu dati preporuke s ciljem otklanjanja uočenih povreda ljudskih prava. Tijela, koja dobiju takve preporuke dužna su pismeno odgovoriti i izvijestiti Ombudsmane o učinku preporuka u roku koji su Ombudsmeni odredili.

Ukoliko odgovorno tijelo ne poduzme mjere iz preporuke, ili ako ne izvijesti Ombudsmane o razlozima njihovog nepoduzimanja, Ombudsmeni neposredno višem tijelu ukazuju na tijek predmeta i na daljnje preporuke. Slijedi tabelarni prikaz preporuka upućenih u prošloj godini i način njihovog realiziranja:

TABELARNI PRIKAZ PREPORUKA

BROJ PREPORUKE	BROJ ŽALBE	UPUĆEN ORGANU	POVREDA PRAVA	DATUM IZDAVANJA PREPORUKE	REALIZACIJA	ZPRIMLJEN ODGOVOR
P-1/18	Ž-SA-05-1125/17,	AGENCIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R V.D. RAVNATELJA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	3.1.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-2/18	Ž-BL-05-830/17,	OPŠTINA LAKTAŠI SKUPŠTINA OPŠTINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	4.1.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-3/18	Ž-BL-01-652/17,	JAVNA USTANOVA MEDRESA „DŽEMALUDIN ČAUŠEVIĆ“ UNSKO SANSKI KANTON MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, KULTURE I SPORTA	13 - PRAVA DJETETA	5.1.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-4/18	Ž-BL-05-536/17,	OPŠTINA KNEŽEVO	19 - UPRAVA	4.1.2018	REALIZIRANA	DA
P-5/18	Ž-LI-05-349/17,	ŠGD "HERCEGBOSANSKE ŠUME" D.O.O. KUPRES SKUPŠTINA DRUŠTVA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	9.1.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-6/18	Ž-LI-05-192/17,	VLADA KANTONA 10	19 - UPRAVA	9.1.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-7/18	Ž-LI-04-153/17,	VLADA KANTONA 10 - ŽALBENO VIJEĆE-	10 - RADNI ODNOSI	9.1.2018	REALIZIRANA	DA
P-8/18	Ž-LI-05-293/17,	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, KULTURE I SPORTA KANTONA SREDIŠNJA BOSNA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	9.1.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-9/18	Ž-SA-05-397/17,	OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO SARAJEVO	15 - IMOVINSKO PRAVNI	10.1.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-10/18	Ž-SA-06-233/17,	OPĆINA RAVNO RAVNO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-12 - NA OSNOVU NACIONALNOG ILI SOCIJALNOG PODRIJETLA	10.1.2018	REALIZIRANA	DA
P-11/18	Ž-SA-05-359/16,	USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREDSJEDNIKA SUDA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	22.1.2018	REALIZIRANA	DA
P-12/18	Ž-BL-05-235/17,	PON-OPŠTINA KOZARSKA DUBICA	09 - PRAVOSUĐE	24.1.2018	REALIZIRANA	DA
P-13/18	Ž-BL-04-651/16,	JU OŠ „JOVAN JOVANOVIĆ ZMAJ“ SRBAC MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE	10 - RADNI ODNOSI	24.1.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-14/18	Ž-BL-06-206/17,	UNIVERZITET U BIHAĆU	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-17 - NA OSNOVU OBRAZOVANJA	24.1.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-15/18	Ž-BL-04-791/17,	GRAD BANJA LUKA SKUPŠTINA GRADA BANJA LUKA	21 - KOMUNALNE USLUGE	24.1.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-16/18	Ž-SA-05-642/17,	FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	26.1.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-17/18	Ž-SA-01-875/17, Ž-SA-01- 876/17,	OPĆINSKI SUD U SARAJEVU N/R PREDSJEDNICE SUDA JANJE JOVANOVIĆ SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	9.2.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-18/18	Ž-SA-05-722/17,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU N/R PREDSJEDNIKA SUDA SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE	29.1.2017	REALIZIRANA	DA
P-19/18	Ž-SA-04-1022/17, Ž-SA- 04-1065/17, Ž-SA-06- 881/17,	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE N/R PREDSJEDAVAJUĆEG VIJEĆA MINISTARA SARAJEVO PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA, 10 - RADNI ODNOSI	29.1.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-20/18	Ž-BL-05-542/17,	KANTONALNI SUD U BIHAĆU	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DULJINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLANAK 6)	30.1.2018	REALIZIRANA	DA
P-21/18	Ž-BL-04-555/17,	JU OSNOVNA ŠKOLA „MILOŠ DUJIĆ“ ČELINAC REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE PROSVJETNA INSPEKCIJA – ODJEL BANJA LUKA MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE	10 - RADNI ODNOSI	30.1.2018	NIJE REALIZIRANA	DA

P-22/18	Ž-BL-01-163/15,	FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE TUZLANSKI KANTON VLADA TUZLANSKOG KANTONA	13 - PRAVA DJETETA	30.1.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-23/18	Ž-BL-05-838/17,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU	09 - PRAVOSUĐE	30.1.2018	REALIZIRANA	DA
P-24/18	Ž-BL-05-524/17,	GRAD BANJA LUKA ODJEL ZA KOMUNALNE POSLOVE ODJEL ZA PROMET I PUTEVE	19 - UPRAVA	30.1.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-25/18	Ž-BL-05-333/17,	FEDERALNO MINISTARSTVO ZA PITANJE BORACA I INVALIDA ODBRAMBENO-OTADŽBINSKOG RATA	19 - UPRAVA	30.1.2018	REALIZIRANA	DA
P-26/18	Ž-LI-04-360/17,	OPĆINA DRVAR OPĆINSKI NAČELNIK	24 - SOCIJALNA SKRB	31.1.2018	REALIZIRANA	DA
P-27/18	Ž-LI-05-277/17,	OPĆINSKO VIJEĆE BOSANSKO GRAHOVO	19 - UPRAVA	31.1.2018	REALIZIRANA	DA
P-28/18	Ž-LI-05-181/17,	MINISTARSTVO ZNANOSTI, PROSVJETE, KULTURE I SPORTA KANTONA 10	19 - UPRAVA	31.1.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-29/18	Ž-BL-04-509/17,	MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE JU CENTAR ZA PREDŠKOLSKO ODGOJ I OBRAZOVANJE BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI	30.1.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-30/18	Ž-BL-04-573/17,	OPŠTINA TESLIĆ	10 - RADNI ODNOSI	30.1.2018	REALIZIRANA	DA
P-31/18	Ž-BL-05-735/17,	INVESTICIONO- RAZVOJNA BANKA REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	29.1.2018	REALIZIRANA	DA
P-32/18	Ž-SA-04-440/17,	OPĆINA VISOKO UPRAVNI ODBOR JU KSC „MLADOST“ VISOKO VISOKO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	7.2.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-33/18	Ž-SA-07-1048/17,	POLICIJSKA STANICA GRADAČAC GRADAČAC N/R KOMANDIRA	07 - ZATVORI	7.2.2018	REALIZIRANA	DA
P-34/18	Ž-SA-05-775/17,	JPŠ „ŠUME REPUBLIKE SRPSKE“ N/R RAVNATELJA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	12.2.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-35/18	Ž-SA-05-543/17, Ž-SA-06- 405/17, Ž-SA-06-59/18, Ž- SA-06-742/16,	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA, 19 - UPRAVA	12.2.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-36/18	Ž-BL-05-872/17,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO PRAVNE POSLOVE BRATUNAC	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.2.2018	REALIZIRANA	DA
P-37/18	Ž-BL-02-833/17,	JZU BOLNICA „SVETI APOSTOL LUKA“ DOBOJ	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	13.2.2018	REALIZIRANA	DA

P-38/18	Ž-SA-05-12/18,	JU ZAVOD ZA HITNU MEDICINSKU POMOĆ KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R RAVNATELJA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-3 - PRAVO NA DVOSTUPNJEVITOST	13.2.2018	REALIZIRANA	DA
P-39/18	Ž-BL-06-867/17,	UNIVERZITET U BANJOJ LUCI	01 - DISKRIMINACIJA	13.2.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-40/18	Ž-BL-05-175/17, Ž-BL-05-183/17,	VISOKI SUDBENI I TUŽITELJSKI SAVJET BOSNE I HERCEGOVINE OSNOVNI SUD TREBINJE OKRUŽNI SUD TREBINJE	15 - IMOVINSKO PRAVNI	13.2.2018	REALIZIRANA	DA
P-41/18	Ž-SA-05-53/18, Ž-SA-05-68/18, Ž-SA-05-69/18, Ž-SA-05-70/18, Ž-SA-05-71/18,	OPĆINA KONJIC OPĆINSKI NAČELNIK OPĆINSKO VIJEĆE KONJIC	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	13.2.2018	REALIZIRANA	DA
P-42/18	Ž-SA-06-791/16,	PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE ZASTUPNIČKI DOM N/R PREDSEDAVAJUĆEG DOMA NARODA ZAKONODAVNO-PRAVNO POVJERENSTVO	01 - DISKRIMINACIJA	13.2.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-43/18	Ž-SA-05-91/17,	GRAD ZENICA N/R GRADONAČELNIKA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	14.2.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-44/18	Ž-SA-04-1237/17,	ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	23 - ZDRAVSTVO	26.2.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-45/18	Ž-BL-01-845/17,	PON - OPŠTINA NOVO GORAŽDE NA ZNANJE : MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE	13 - PRAVA DJETETA	28.2.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-46/18	Ž-BL-05-832/17,	JU SREDNJA ŠKOLA DRVAR	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	1.3.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-47/18	Ž-BL-05-737/16,	PON-OKRUŽNI PRIVREDNI SUD BANJA LUKA	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	28.2.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-48/18	Ž-BL-05-361/16,	PON-OSNOVNI SUD U BANJOJ LUCI	09 - PRAVOSUĐE	28.2.2018	NIJE REALIZIRANA	NE
P-49/18	Ž-BL-05-282/17,	PON-FEDERALNO MINISTARSTVO ZA IZBJEGLICE I RASELJENA LICA	20 - RATNE ŠTETE	28.2.2018	REALIZIRANA	DA
P-50/18	Ž-BL-04-851/17,	MINISTARSTVO ZA PRAVOSUĐE I UPRAVU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA VLADA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA	10 - RADNI ODNOSI	1.3.2018	REALIZIRANA	DA
P-51/18	Ž-SA-06-879/17,	PON - OPŠTINA VLAŠENICA N/R NAČELNIKA OPŠTINE	01 - DISKRIMINACIJA	28.2.2018	NIJE REALIZIRANA	NE

P-52/18	Ž-SA-05-378/17,	GRAD BIHAĆ SLUŽBA ZA URBANISTIČKO PLANIRANJE I GRAĐENJE BIHAĆ	19 - UPRAVA	5.3.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-53/18	Ž-BL-05-819/17,	UNIVERZITET U TUZLI EKONOMSKI FAKULTET FAKULTET ELEKTROTEHNIKE PRAVNI FAKULTET	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.3.2018	REALIZIRANA	DA
P-54/18	Ž-BL-05-837/17,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE PODRUČNA JEDINICA BANJA LUKA	15 - IMOVINSKO PRAVNI	14.3.2018	REALIZIRANA	DA
P-55/18	Ž-BL-05-919/17,	PON-FOND ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE FILIJALA BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.3.2018	REALIZIRANA	DA
P-56/18	Ž-BL-05-909/17,	PON-OPĆINA VELIKA KLADUŠA SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	15 - IMOVINSKO PRAVNI	14.3.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-57/18	Ž-BL-05-901/17,	PON-JPŠ "ŠUME REPUBLIKE SRPSKE" A.D. SOKOLAC ŠUMSKO GAZDINSTVO "BORJA" TESLIĆ	15 - IMOVINSKO PRAVNI	14.3.2018	REALIZIRANA	DA
P-58/18	Ž-BL-05-486/17,	GRAD BANJA LUKA ODJEL ZA PROSTORNO UREĐENJE	19 - UPRAVA	20.3.2018	REALIZIRANA	DA
P-59/18	Ž-BL-04-846/17,	PON-FOND ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPKE FILIJALA BANJA LUKA	25 - MIROVINE	20.3.2018	REALIZIRANA	DA
P-60/18	Ž-BL-04-465/17,	DOM ZDRAVLJA NOVO GORAŽDE	25 - MIROVINE	20.3.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-61/18	Ž-BL-05-31/18,	OKRUŽNI SUD U BANJA LUCI	09 - PRAVOSUĐE	20.3.2018	REALIZIRANA	DA
P-62/18	Ž-BL-06-91/17,	UNIVERZITET U BIHAĆU ETIČKI KOMITET	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-01 - UZNEMIRAVANJE	20.3.2018	REALIZIRANA	DA
P-63/18	Ž-SA-05-766/17,	VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA MINISTARSTVO ZA GRAĐENJE, PROSTORNO UREĐENJE I ZAŠTITU OKOLIŠA BIHAĆ	19 - UPRAVA	21.3.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-64/18	Ž-SA-05-1283/17,	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO UPRAVA POLICIJE SARAJEVO N/R POLICIJSKOG KOMESARA	05 - POLICIJA	21.3.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-65/18	Ž-SA-05-1292/17,	VLADA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R PREMIJERA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	21.3.2018	NIJE REALIZIRANA	NE

P-66/18	Ž-SA-05-632/14,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU SARAJEVO N/R PREDSEDNIKA SUDA	15 - IMOVINSKO PRAVNI	21.3.2018	REALIZIRANA	DA
P-67/18	Ž-BL-01-927/17,	OSNOVNA ŠKOLA „JOVAN DUČIĆ“ ČAJNIČE	13 - PRAVA DJETETA	21.3.2018	REALIZIRANA	DA
P-68/18	Ž-BL-01-330/17,	FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE PREDSTAVNIČKI/ZASTUPNIČKI DOM VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE FEDERALNO MINISTARSTVO FINANCIJA	13 - PRAVA DJETETA	21.3.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-69/18	Ž-BL-01-341/16,	VLADA KANTONA SARAJEVO MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, KULTURA I SPORTA JU OSNOVNA ŠKOLA „KOVAČIĆI“ SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	21.3.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-70/18	Ž-SA-04-903/17,	JU ZAVOD ZA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU UPOSLENIKA MINISTARSTVA UNUTARNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO N/R RAVNATELJA ZAVODA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	21.3.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-71/18	Ž-SA-04-1121/17, Ž-SA-04-1238/17,	VLADA KANTONA SARAJEVO MINISTARSTVO PROMETA KANTONA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	3.4.2018	REALIZIRANA	NE
P-72/18	Ž-SA-05-1212/16,	OPĆINA CAZIN SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE CAZIN	19 - UPRAVA	22.3.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-73/18	Ž-BR-04-43/17,	-JAVNOM PODUZEĆU ELEKTROPRIVREDA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO - PODRUŽNICE „ELEKTRODISTRIBUCIJA“ TUZLA, POSLOVNICE GRAČAN - FEDERALNOM MINISTARSTVU ZA PITANJE BORACA SARAJEVO	25 - MIROVINE	27.3.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-74/18	Ž-BR-05-207/16,	1-VLADA TUZLANSKOG KANTONA MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA TUZLANSKOG KANTONA TUZLA 2-GRAD TUZLA, SLUŽBA ZA KOMUNALNE POSLOVE, IZGRADNJU I POSLOVE MJESNIH ZAJEDNICA TUZLA 3-JAVNO KOMUNALNO PODUZEĆE “ SAOBRAĆAJ I	19 - UPRAVA	27.3.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA

		KOMUNIKACIJE“ TUZLA				
P-75/18	Ž-SA-05-1130/17,	ŽALBENO VIJEĆE PRI VIJEĆU MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREDSEDAVAJUĆEG	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	4.4.2018	NIJE REALIZIRANA	NE
P-76/18	Ž-SA-05-1282/17,	FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE BANJA LUKA N/R RAVNATELJA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	4.4.2018	REALIZIRANA	DA
P-77/18	Ž-SA-05-1251/17,	PON-KANTONALNI SUD U SARAJEVU SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE	4.4.2018	REALIZIRANA	NE
P-78/18	Ž-LI-05-31/18,	AGENCIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU F BIH	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.4.2018	REALIZIRANA	DA
P-79/18	Ž-LI-05-16/18,	MINISTARSTVO PRAVDE F BIH	19 - UPRAVA	5.4.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-80/18	Ž-BL-05-35/18,	GRAD BANJA LUKA	19 - UPRAVA	12.4.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-81/18	Ž-BL-05-66/18,	FEDERALNA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO PRAVNE POSLOVE	15 - IMOVINSKO PRAVNI	12.4.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-82/18	Ž-BL-05-871/17,	MINISTARSTVO POLJIPRIVDERE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA REPUBLIKE SRPSKE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	12.4.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-83/18	Ž-BL-05-852/17,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	12.4.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-84/18	Ž-BL-05-695/17,	JU OŠ „MIROSLAV ANTIĆ“ BISTRICA BANJA LUKA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	12.4.2018	REALIZIRANA	DA
P-85/18	Ž-BL-04-783/17,	JU OŠ „MIROSLAV ANTIĆ“ BISTRICA BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI	12.4.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-86/18	Ž-SA-05-1242/17,	OPĆINA VISOKO VISOKO N/R NAČELNICE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	16.4.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-87/18	Ž-SA-05-752/17,	VLADA REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO FINANCIJA BANJA LUKA KANCELARIJA PRAVNOG PREDSTAVNIKA REPUBLIKE SRPSKE BANJA LUKA	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	16.4.2018	REALIZIRANA	DA
P-88/18	Ž-SA-02-386/18,	VLADA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	17.4.2018	REALIZIRANA	NE
P-89/18	Ž-BR-06-203/16,	JAVNA USTANOVA “PRVA OSNOVNA ŠKOLA” SREBRENICA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-10 - NA OSNOVU VJERE	17.4.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-90/18	Ž-SA-05-180/18,	UNIVERZITET U SARAJEVU SARAJEVO N/R REKTORA	19 - UPRAVA	24.4.2018	REALIZIRANA	DA

P-91/18	Ž-MO-04-166/17,	PON-MINISTARSTVO FINASIJ HNK VLADA HNK	10 - RADNI ODNOSI	25.4.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-92/18	Ž-BL-07-891/17,	KAZNENO-POPRAVNI ZAVOD TUZLA	07 - ZATVORI	8.5.2018	NIJE REALIZIRANA	NE
P-93/18	Ž-BL-05-701/17,	MINISTARSTVO FINACIJA REPUBLIKE SRPSKE	19 - UPRAVA	8.5.2018	NIJE REALIZIRANA	NE
P-94/18	Ž-SA-06-323/17,	JU „KANTONALNI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD“ SLUŽBA SOCIJALNE SKRBI OPĆINE NOVI GRAD SARAJEVO N/R RAVNATELJA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	9.2.2018	REALIZIRANA	DA
P-95/18	Ž-BL-04-78/18,	UPRAVA ZA NEIZRAVNO OPOREZIVANJE BOSNE I HERCEGOVINE	10 - RADNI ODNOSI	10.5.2018	REALIZIRANA	DA
P-96/18	Ž-LI-05-20/18,	GRAD LIVNO	19 - UPRAVA	15.5.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-97/18	Ž-SA-06-424/18,	KRAJINA KLAS D.O.O BANJA LUKA BANJA LUKA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-18 - NA OSNOVU DRUŠTVENOG POLOŽAJA I SPOLA	15.5.2018	REALIZIRANA	DA
P-98/18	Ž-SA-05-413/18,	JU “SLUŽBA ZA ZAPOSŁJAVANJE KANTONA SARAJEVO” SARAJEVO SARAJEVO N/R OSMANBEGOVIĆ MIDHAT, RAVNATELJ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	15.5.2018	REALIZIRANA	DA
P-99/18	Ž-SA-05-95/18,	JU SLUŽBA ZA ZAPOSŁJAVANJE KANTONA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	15.5.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-100/18	Ž-BL-05-255/18,	MINISTARSTVO ZA PROSTORNO UREĐENJE, GRAĐEVINARSTVO I EKOLOGIJU REPUBLIKE SRPSKE	19 - UPRAVA	16.5.2018	REALIZIRANA	DA
P-101/18	Ž-BL-05-311/18,	FOND ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE FILIJALA BANJA LUKA	09 - PRAVOSUĐE	16.5.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-102/18	Ž-BL-04-270/18,	ŽELJEZNICE REPUBLIKE SRPSKE	10 - RADNI ODNOSI	17.5.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-103/18	Ž-BL-02-105/17,	MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE MINISTARSTVO CIVILNIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE SKRBI REPUBLIKE SRPSKE FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITE FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH LICA I IZBJEGICA MINISTARSTVO ZA IZBJEGLICE I RASELJENA LICA REPUBLIKE SRPSKE	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	22.5.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-104/18	Ž-SA-05-1055/17,	PON-MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE N/R MINISTRA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.5.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-105/18	Ž-SA-04-428/18,	ODBOR DRŽAVNE SLUŽBE ZA ŽALBE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE N/R PREDSEDAVAJUĆEM ODBORA	10 - RADNI ODNOSI	28.5.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-106/18	Ž-SA-05-160/18,	PON-OSNOVNI SUD DOBOJ N/R PREDSEDNIKA SUDA	09 - PRAVOSUĐE	28.5.2018	REALIZIRANA	DA
P-107/18	Ž-SA-05-1014/15, Ž-SA-05-885/13,	MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE N/R MINISTRICE, SEMIHA BOROVIĆ FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH OSOBA I IZBJEGICA N/R MINISTRA, DR. EDIN RAMIĆ OPĆINA NOVO SARAJEVO N/R NAČELNIKA NEDŽAD KOLDŽO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA, 19 - UPRAVA	28.5.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-108/18	Ž-SA-05-226/18,	PS „VITEZIT“ D.O.O. VITEZ N/R RAVNATELJA NADZORNOM ODBORU VITEZ	25 - MIROVINE	29.5.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-109/18	Ž-BL-05-381/18,	NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE	09 - PRAVOSUĐE	30.5.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-110/18	Ž-BL-04-314/18,	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE	10 - RADNI ODNOSI	30.5.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-111/18	Ž-BL-04-748/17,	MINISTARSTVO FINACIJA REPUBLIKE SRPSKE	06 - JAVNI PRIHODI	30.5.2018	NEMA ODGOVORA	NE

P-112/18	Ž-BL-04-271/18,	JZU „DOM ZDRAVLJA“ BRATUNAC AGENCIJA ZA ZAŠTITU OSOBNIH PODATAKA U BOSNI I HERCEGOVINI	10 - RADNI ODNOSI	5.6.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-113/18	Ž-SA-05-578/17,	MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R MINISTRICE FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH OSOBA I IZBJEGLICA SARAJEVO N/R MINISTRA	19 - UPRAVA	5.6.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-114/18	Ž-SA-05-161/18,	O P Ć I N A B U G O J N O OPĆINSKI NAČELNIK SLUŽBA ZA FINACIJE I INSPEKCIJSKI NADZOR B U G O J N O	19 - UPRAVA	5.6.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-115/18	Ž-BL-04-487/18,	ELEKTRO BIJELJINA	21 - KOMUNALNE USLUGE	6.6.2018	REALIZIRANA	DA
P-116/18	Ž-SA-05-300/18,	GRAD ZENICA GRADSKO VIJEĆE ZENICA	19 - UPRAVA	6.6.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-117/18	Ž-BL-05-198/18,	MINISTARSTVO FINACIJA REPUBLIKE SRPSKE	09 - PRAVOSUĐE	8.6.2018	REALIZIRANA	DA
P-118/18	Ž-BL-05-339/18,	NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	8.6.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-119/18	Ž-BL-05-422/17,	FOND ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE FILIJALA BIJELJINA	09 - PRAVOSUĐE	12.6.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-120/18	Ž-SA-07-963/17,	KAZNENO-POPRAVNI ZAVOD DOBOJ DOBOJ	07 - ZATVORI	13.6.2018	REALIZIRANA	DA
P-121/18	Ž-BL-05-258/17,	MINISTARSTVO ZA IZBJEGLICE I RASELJENA LICA REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE FOND ZA POVRATAK BOSNE I HERCEGOVINE	20 - RATNE ŠTETE	13.6.2018	REALIZIRANA	DA
P-122/18	Ž-SA-07-815/16,	POLICIJA BRČKO DISTRIKTA BRČKO DISTRIKT N/R ŠEFA POLICIJE	07 - ZATVORI -- 07-1 - KORIŠTENJE ZAVODSKIH POGODNOSTI I POSJETI	13.6.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-123/18	Ž-SA-05-79/17,	PON-FEDERALNO MINISTRSTVO ZDRAVSTVA N/R MINISTRA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	13.6.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-124/18	Ž-BL-05-223/18,	OPĆINA BOSANSKA KRUPA	09 - PRAVOSUĐE	13.6.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-125/18	Ž-BL-04-325/18,	GRAD TUZLA	21 - KOMUNALNE USLUGE	14.6.2018	NEMA ODGOVORA	NE

P-126/18	Ž-LI-05-14/18,	MINISTASTVO PRAVOSUĐA I UPRAVE KANTONA 10 LIVNO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	11.7.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-127/18	Ž-LI-05-15/18,	MINISTARSTVO PRAVOSUĐA I UPRAVE KANTONA 10 LIVNO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	11.7.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-128/18	Ž-BL-06-789/17,	MJEŠOVITI HOLDING „ELEKTROPRIVREDA REPUBLIKE SRPSKE“ A.D. TREBINJE	01 - DISKRIMINACIJA	19.6.2018	NIJE REALIZIRANA	NE
P-129/18	Ž-BL-07-297/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO	07 - ZATVORI	19.6.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-130/18	Ž-BL-04-196/18,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	10 - RADNI ODNOSI	19.6.2018	REALIZIRANA	DA
P-131/18	Ž-MO-05-42/18, Ž-MO-05-55/18, Ž-MO-05-57/18, Ž-MO-05-74/18,	PON-OPĆINA JABLANICA -OPĆINSKI NAČELNIK -PREDSJEDAVALJUĆI OPĆINSKOG VIJEĆA OPĆINE JABLANICA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	21.6.2018	DJELOMIČNO REALIZIRANA	DA
P-132/18	Ž-BL-01-527/17,	MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE SKRBI REPUBLIKE SRPSKE JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD VUKOSAVLJE	13 - PRAVA DJETETA	25.6.2018	REALIZIRANA	DA
P-133/18	Ž-BL-04-284/18,	JU OSNOVNA ŠKOLA „KOZARAC“ PRIJEDOR MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURA REPUBLIKE SRPSKE	10 - RADNI ODNOSI	26.6.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-134/18	Ž-BL-04-292/18,	NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE	25 - MIROVINE	26.7.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-135/18	Ž-BL-05-393/18,	OPĆINA KAKANJ SLUŽBA ZA IMOVINSKO-PRAVNE, GEODETSKE POSLOVE I KATASTAR NEKRENINA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.7.2018	REALIZIRANA	DA
P-136/18	Ž-SA-06-512/18,	UNIVERZITET U SARAJEVU FILOZOFSKI FAKULTET SARAJEVO N/R DEKANA PROF.DR. MUHAMED DŽELILOVIĆ	01 - DISKRIMINACIJA	26.6.2018	REALIZIRANA	DA
P-137/18	Ž-BL-05-608/17,	MINISTARSTVO ZA IZBJEGLICE I RASELJENA LICA REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO RADA I BORAČKO INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	27 - PRAVOBRANILAŠTVA	28.6.2018	REALIZIRANA	DA
P-138/18	Ž-BL-01-410/17,	CENTAR ZA SOCIJALNI RAD	13 - PRAVA DJETETA	28.6.2018	OSTVARENA	DA

		BIJELJINA			SURADNJA	
P-139/18	Ž-SA-06-1207/17,	PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREDSJEDAVAJUĆI PREDSJEDNIŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE BAKIR IZETBEGOVIĆ	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-18 - NA OSNOVU DRUŠTVENOG POLOŽAJA I SPOLA	29.6.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-140/18	Ž-BL-04-844/17,	FEDERALNI ZAVOD ZA PIO/MIO KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA ZA KANTON SARAJEVO	25 - MIROVINE	2.7.2018	REALIZIRANA	DA
P-141/18	Ž-BL-04-221/18,	JU OSNOVNA ŠKOLA "DOSITEJ OBRADOVIĆ"	10 - RADNI ODNOSI	2.7.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-142/18	Ž-BL-05-235/18,	"GRADSKO GROBLJE" JK A.D. BANJA LUKA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	5.7.2018	REALIZIRANA	DA
P-143/18	Ž-LI-05-67/18,	MINISTARSTVO ZNANOSTI, PROSVJETE, KULTURE I SPORTA KANTONA 10	19 - UPRAVA	3.7.2018	REALIZIRANA	DA
P-144/18	Ž-LI-05-79/18,	J.P. "RADIO-TELEVIZIJA LIVNO" D.O.O. LIVNO NADZORNI ODBOR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	3.7.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-145/18	Ž-SA-04-1132/17,	VANJSKOTRGOVINSKA KOMORA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	25 - MIROVINE	4.7.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-146/18	Ž-SA-05-1193/17,	GRAD SARAJEVO OPĆINA NOVO SARAJEVO SARAJEVO N/R NAČELNIKA OPĆINE	19 - UPRAVA	4.7.2018	OSTVARENA SURADNJA	NE
P-147/18	Ž-SA-04-730/17,	REPUBLIKA SRPSKA GRAD DOBOJ GRADONAČELNIK ADMINISTRATIVNA SLUŽBA ODJEL ZA POSLOVE KOMUNALNE POLICIJE	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	31.5.2018	REALIZIRANA	DA
P-148/18	Ž-BL-01-408/18,	PON- OKRUŽNO JAVNO TUŽITELJSTVO BANJA LUKA MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE	13 - PRAVA DJETETA	5.7.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-149/18	Ž-BL-05-397/18, Ž-BL-05- 398/18, Ž-BL-05-399/18,	OPŠTINA HAN PIJESAK	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	5.7.2018	REALIZIRANA	DA
P-150/18	Ž-BL-05-193/18,	OPĆINA VELIKA KLADUŠA	19 - UPRAVA	6.7.2018	NIJE REALIZIRANA	NE
P-151/18	Ž-BL-04-374/17,	GRAD BIHAĆ	21 - KOMUNALNE USLUGE	6.7.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-152/18	Ž-BL-05-273/18,	OPĆINA ČAPLJINA	19 - UPRAVA	5.7.2018	NEMA ODGOVORA	NE

P-153/18	Ž-SA-06-630/18,	RADIO I TELEVIZIJA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE TELEVIZIJA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R GENERALNOG RAVNATELJA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	6.7.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-154/18	Ž-SA-05-1119/17,	OPĆINA NOVI GRAD SARAJEVO N/R OPĆINSKOG NAČELNIKA SARAJEVO	19 – UPRAVA	6.7.2018	REALIZIRANA	DA
P-155/18	Ž-SA-05-181/18,	PON-KANTONALNI SUD U SARAJEVU	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DULJINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLANAK 6)	9.7.2018	REALIZIRANA	DA
P-156/18	Ž-SA-05-203/18,	PON-GRAD TUZLA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	9.7.2018	REALIZIRANA	DA
P-157/18	Ž-SA-04-928/17,	PON-JU DOM ZDRAVLJA „IZUDIN MULABEĆIROVIĆ-IZO“ TEŠANJ	10 - RADNI ODNOSI	9.7.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-158/18	Ž-SA-05-1117/17,	PON-MINISTARSTVO ZDRAVSTVA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	9.7.2018	REALIZIRANA	DA
P-159/18	Ž-LI-05-99/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO ZA PITANJA BORACA I INVALIDA ODBRAMBENO OSLOBODILAČKOG RATA SRAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	11.7.2018	REALIZIRANA	DA
P-160/18	Ž-SA-01-266/17,	PON-CENTAR ZA SOCIJALNI RAD ŽIVINICE	13 - PRAVA DJETETA	11.7.2018	REALIZIRANA	DA
P-161/18	Ž-SA-05-1250/17,	KANTONALNO TUŽITELJSTVO KANTONA SARAJEVO	19 - UPRAVA	13.7.2018	REALIZIRANA	DA
P-162/18	Ž-LI-05-66/18,	VLADA KANTONA 10 MINISTARSTVO PRAVOSUĐA I UPRAVE LIVNO N/R PREDsjedNIK VLADE IVAN JOZIĆ N/R MINISTAR JOVO PARIPOVIĆ	19 - UPRAVA	2.11.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-163/18	Ž-SA-04-279/18,	PON-FEDERALNI ZAVOD ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA ZA TUZLANSKI KANTON	25 - MIROVINE	18.7.2018	REALIZIRANA	DA
P-164/18	Ž-SA-04-1017/17,	OPĆINA ŽEPČE N/R NAČELNIKA	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	18.7.2018	REALIZIRANA	DA
P-165/18	Ž-SA-05-267/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA FEDERALNA UPRAVA POLICIJE N/R RAVNATELJA	05 - POLICIJA	18.7.2018	REALIZIRANA	DA
P-166/18	Ž-SA-04-735/18,	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD CAZIN	24 - SOCIJALNA SKRB	18.7.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-167/18	Ž-SA-05-140/18,	OPĆINA STARI GRAD SLUŽBA ZA OPĆU UPRAVU I INSPEKCIJSKE POSLOVE	19 - UPRAVA	18.7.2018	NIJE REALIZIRANA	DA

P-168/18	Ž-LI-01-144/18,	CENTAR ZA SOCIJALNI RAD GLAMOČ	13 - PRAVA DJETETA	23.8.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-169/18	Ž-BL-06-411/18,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	31.7.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-170/18	Ž-SA-05-1055/15,	OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO SLUŽBA ZA URBANIZAM S A R A J E V O N/R NAČELNIKA OPĆINE	09 - PRAVOSUĐE	1.8.2018	REALIZIRANA	DA
P-171/18	Ž-SA-04-87/18,	VLADA KANTONA SARAJEVO STRUČNA SLUŽBA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	2.8.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-172/18	Ž-SA-04-50/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO FINACIJA N/R MINISTRICE SARAJEVO FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA N/R MINISTRA SARAJEVO ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA I REOSIGURANJA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE N/R RAVNATELJICE SARAJEVO	23 - ZDRAVSTVO	3.8.2018	DJELOMIČNO REALIZIRANA	DA
P-173/18	Ž-BL-05-511/17,	PON-OKRUŽNI PRIVREDNI SUD U BANJA LUCI	09 - PRAVOSUĐE	17.8.2018	REALIZIRANA	DA
P-174/18	Ž-BL-05-46/18,	PON-REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO PRAVNE POSLOVE BANJA LUKA	15 - IMOVINSKO PRAVNI	17.8.2018	REALIZIRANA	DA
P-175/18	Ž-BL-05-808/17,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE BANJA LUKA PORESKA UPRAVA REPUBLIKE SRPSKE	19 - UPRAVA	17.8.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-176/18	Ž-BL-01-304/18,	OPĆINSKI SUD U ZENICI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD ZENICA	13 - PRAVA DJETETA	17.8.2018	REALIZIRANA	DA
P-177/18	Ž-BL-05-342/18,	OPĆINA BUGOJNO SLUŽBA ZA FINACIJE I INSPEKCIJSKI NADZOR	19 - UPRAVA	17.8.2018	REALIZIRANA	DA
P-178/18	Ž-BL-05-431/18,	JP ELEKTROPRIVREDA BIH	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.8.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-179/18	Ž-BL-05-17/18,	SKUPŠTINA USNKO SANSKOG KANTONA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	25.10.2018	NIJE REALIZIRANA	NE
P-180/18	Ž-BL-04-426/18,	FEDERALNI ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE	10 - RADNI ODNOSI	24.8.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-181/18	Ž-SA-06-652/18,	OPĆINA VISOKO	01 - DISKRIMINACIJA	22.8.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-182/18	Ž-LI-05-90/18,	JAVNO PODUZEĆE "RADIO-TELEVIZIJA" D.O.O. LIVNO NADZORNI ODBOR	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	23.8.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-183/18	Ž-BL-04-461/18,	JU „ZAVOD ZA PROSTORNO UREĐENJE“ BIHAĆ	21 - KOMUNALNE USLUGE	22.8.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-184/18	Ž-BL-04-444/18,	JKP „KOMRAD“ D.O.O. BIHAĆ	21 - KOMUNALNE USLUGE	23.8.2018	NIJE REALIZIRANA	NE
P-185/18	Ž-BL-05-288/18,	PON-REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO PRAVNE POSLOVE PODRUČNA JEDINICA BANJA LUKA	19 - UPRAVA	22.8.2018	REALIZIRANA	DA
P-186/18	Ž-BL-05-405/18,	PON-MINISTRATVO ZRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE POLITIKE UNSKO-SANSKOG KANTONA	19 - UPRAVA	22.8.2018	REALIZIRANA	DA
P-187/18	Ž-BL-05-382/18,	PON-MINISTRATVO ZRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE POLITIKE UNSKO-SANSKOG KANTONA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	23.8.2018	REALIZIRANA	DA
P-188/18	Ž-SA-05-456/18,	OPĆINSKI SUD SARAJEVO I FEDERALNA UPRAVA POLICIJE	09 - PRAVOSUĐE	22.8.2018	REALIZIRANA	DA
P-189/18	Ž-BL-04-413/18,	GRAD BANJA LUKA	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	23.8.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-190/18	Ž-BL-06-5/18,	PON-JU „II SREDNJA ŠKOLA“ CAZIN	01 - DISKRIMINACIJA	29.8.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-191/18	Ž-BL-05-525/18,	FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE UNIVERZITETSKO KLINIČKI CENTAR REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	24.8.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-192/18	Ž-BL-05-615/17,	GRAD PRIJEDOR ODSJEK ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	15 - IMOVINSKO PRAVNI	24.8.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-193/18	Ž-SA-04-825/18,	JP TELEVIZIJA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO NADZORNOM ODBORU POVJERENSTVU ZA PROVOĐENJE POSTUPKA UTVRĐIVANJA ODGOVORNOSTI RADNIKA AIDA MRŠIĆA	10 - RADNI ODNOSI	27.8.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-194/18	Ž-BL-04-732/16,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE INSPEKCIJA RADA, ODJEL BIJE LJINA MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE	10 - RADNI ODNOSI	28.8.2018	NIJE REALIZIRANA	DA

P-195/18	Ž-BL-05-583/18,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO PRAVNE POSLOVE PODRUČNA JEDINICA PRNJAVOR VLADA REPUBLIKE SRPSKE	15 - IMOVINSKO PRAVNI	28.8.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-196/18	Ž-SA-05-493/18,	PON-VIJEĆE MINISTARA BIH ŽALBENO VIJEĆE PRI VIJEĆU MINISTARA BIH	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	13.7.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-197/18	Ž-BL-04-646/18,	NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE	23 - ZDRAVSTVO	29.8.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-198/18	Ž-BL-05-322/18,	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE REPUBLIKE SRPSKE	19 - UPRAVA	25.10.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-199/18	Ž-SA-04-742/18,	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO POVJERENSTVO ZA KONCESIJE BOSNE I HERCEGOVINE BANJA LUKA	25 - MIROVINE	4.9.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-200/18	Ž-BL-05-324/18,	GRAD BIHAĆ JU „ZAVOD ZA PROSTORNO UREĐENJE“ BIHAĆ	19 - UPRAVA	5.9.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-201/18	Ž-SA-06-429/18,	REPUBLIKA SRPSKA MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA BANJA LUKA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-12 - NA OSNOVU NACIONALNOG ILI SOCIJALNOG PODRIJETLA	5.9.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-202/18	Ž-SA-05-15/18,	OPĆINSKI SUD U ZENICI ZEMLJIŠNOKNJIŽNI URED	19 - UPRAVA	7.9.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-203/18	Ž-SA-04-667/18,	UNIVERZITET U SARAJEVU MEDICINSKI FAKULTET SARAJEVO SARAJEVO N/R DEKANESE UNIVERZITET U SARAJEVU SARAJEVO N/R REKTORA N/R PREDSJEDNIKA UPRAVNOG ODBORA	10 - RADNI ODNOSI	13.9.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-204/18	Ž-SA-06-551/18,	INSTITUT ZA AKREDITIRANJE BOSNE I HERCEGOVINE HAMDJE ĆEMERLIĆA BROJ 2/7 71 000 SARAJEVO N/R RAVNATELJA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	13.9.2018	REALIZIRANA	DA
P-205/18	Ž-SA-04-821/18,	PON-FARMACEUTSKI FAKULTET U SARAJEVU SARAJEVO N/R DEKANA KANTON SARAJEVO INSPEKTORAT RADA, ZAŠTITE NA RADU, SOCIJALNE SKRBI I PROSVJETNE INSPEKCIJE SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	13.9.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-206/18	Ž-SA-05-234/18,	OPĆINA VOGOŠĆA KABINET OPĆINSKOG NAČELNIKA SARAJEVO	19 - UPRAVA	13.9.2018	NIJE REALIZIRANA	DA

P-207/18	Ž-SA-05-153/18,	GRAD ZENICA SLUŽBA ZA BORAČKO-INVALIDSKU I SOCIJALNU SKRB, STAMBENE POSLOVE I DRUŠTVENE DJELATNOSTI Z E N I C A ZENIČKO DOBOJSKI KANTON MINISTARSTVO ZA BORAČKA PITANJA ZENICA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.9.2018	REALIZIRANA	DA
P-208/18	Ž-SA-05-473/18, Ž-SA-05-527/18, Ž-SA-05-573/18, Ž-SA-05-574/18, Ž-SA-05-575/18,	OPĆINA VITEZ OPĆINSKO VIJEĆE VITEZ	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	19.9.2018	REALIZIRANA	DA
P-209/18	Ž-SA-05-713/18,	PON-OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO SLUŽBA ZA KOMUNALNE I INSPEKCIJSKE POSLOVE SARAJEVO	19 - UPRAVA	18.9.2018	REALIZIRANA	DA
P-210/18	Ž-BL-05-700/18,	MINISTARSTVO PRAVDE BOSNE I HERCEGOVINE VISOKO SUDBENO I TUŽITELJSKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE	09 - PRAVOSUĐE	20.9.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-211/18	Ž-BL-01-250/18,	OSNOVNA ŠKOLA „DOSITEJ OBRADOVIĆ“ DOBOJ GRAD DOBOJ	13 - PRAVA DJETETA	20.9.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-212/18	Ž-BL-01-491/18,	ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON OPĆINA USORA OSNOVNA ŠKOLA „IVANA FRA FRANE JUKIĆA“	13 - PRAVA DJETETA	20.9.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-213/18	Ž-SA-05-789/18,	JU SLUŽBA ZA ZAPOSŁJAVANJE ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA Z E N I C A N/ R RAVNATELJA POREZNA UPRAVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/ R RAVNATELJA FEDERALNI ZAVOD PIO/MIO KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBE ZA ZE DO KANTON Z E N I C A N/ R RAVNATELJA	25 - MIROVINE	10.10.2018	REALIZIRANA	DA
P-214/18	Ž-SA-05-481/18,	ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA KANTONA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.9.2018	REALIZIRANA	DA
P-215/18	Ž-SA-05-486/18,	FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA		NIJE REALIZIRANA	DA
P-216/18	Ž-SA-05-868/17,	PON-OPŠTINA VLASENICA VLASENICA	19 - UPRAVA	28.9.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-217/18	Ž-SA-05-774/17,	OPĆINA NOVO SARAJEVO SARAJEVO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	28.9.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-218/18	Ž-SA-05-161/17,	KANTON SARAJEVO - OPĆINA ILIDŽA OPĆINSKI NAČELNIK SLUŽBA ZA PROSTORNO UREĐENJE ILIDŽA	19 - UPRAVA	28.9.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-219/18	Ž-SA-05-737/17,	OPĆINA BUSOVAČA BUSOVAČA N/R OPĆINSKOG NAČELNIKA	19 - UPRAVA	28.9.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-220/18	Ž-SA-05-666/17,	PON-MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE SKRBI REPUBLIKE SRPSKE BANJA LUKA	19 - UPRAVA	28.9.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-221/18	Ž-BL-05-371/18,	MINISTARSTVO FINACIJA UNSKO- SANSKOG KANTONA JU MJEŠOVITA SREDNJA ŠKOLA KLJUČ	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	28.10.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-222/18	Ž-LI-06-182/18,	KANTON 10 POVJERENSTVO ZA PROVOĐENJE INTERVJUA ZA IZBOR RAVNATELJA ŽUPANIJSKOG ZAVODA ZA PRUŽANJE PRAVNE POMOĆI	01 - DISKRIMINACIJA	4.10.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-223/18	Ž-LI-05-149/17,	KANTONALNI SUD U LIVNU	09 - PRAVOSUĐE	4.10.2018	REALIZIRANA	DA
P-224/18	Ž-BL-05-890/17,	GRAD BANJA LUKA ODJEL ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	15 - IMOVINSKO PRAVNI	1.10.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-225/18	Ž-LI-05-167/18,	AGENCIJA ZA PRIVATIZACIJU KANTONA 10 LIVNO N/R V.D. RAVNATELJ IVICA BODULUŠIĆ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	18.10.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-226/18	Ž-BL-04-546/18,	JU OSNOVNA ŠKOLA „ALEKSA ŠANTIĆ“ BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI	1.10.2018	REALIZIRANA	DA
P-227/18	Ž-MO-05-58/18,	PON-ŽUPANIJSKI/KANTONALNI SUD MOSTAR	09 - PRAVOSUĐE	1.10.2018	REALIZIRANA	DA
P-228/18	Ž-BL-05-379/18,	OPĆINA JAJCE	19 - UPRAVA	23.10.2018	REALIZIRANA	DA
P-229/18	Ž-SA-04-678/18,	PON-PS „VITEZIT“ D.O.O VITEZ N/R RAVNATELJA VITEZ	10 - RADNI ODNOSI	17.10.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-230/18	Ž-SA-05-712/16,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE	23.10.2018	REALIZIRANA	DA
P-231/18	Ž-SA-04-1162/17,	DRŽAVNA AGENCIJA ZA ISTRAGE I ZAŠTITU MINISTASTVA SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE ISTOČNO SARAJEVO N/R RAVNATELJA	10 - RADNI ODNOSI	18.10.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-232/18	Ž-SA-05-837/18,	JU DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO S A R A J E V O	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	18.10.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-233/18	Ž-SA-05-617/18,	EKONOMSKI FAKULTET UNIVERZITETA U SARAJEVU SARAJEVO N/R DEKANA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	18.10.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-234/18	Ž-SA-05-189/17,	JU KANTONALNI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD SARAJEVO SLUŽBA SOCIJALNE SKRBI OPĆINE NOVI GRAD S A R A J E V O N/R RAVNATELJA	19 - UPRAVA	18.10.2018	REALIZIRANA	DA
P-235/18	Ž-SA-05-619/18,	MINISTARSTVO SIGURNOSTI SLUŽBA ZA POSLOVE SA STRANCIMA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	18.10.2018	NIJE REALIZIRANA	NE
P-236/18	Ž-SA-05-461/18,	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA TUZLANSKOG KANTONA TUZLA N/R SLUŽBENIKA ZA INFORMIRANJE POLICIJSKA STANICA ŽIVINICE ŽIVINICE N/R KOMANDIRA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	18.10.2018	REALIZIRANA	DA
P-237/18	Ž-SA-01-938/18,	OPĆINSKI SUD U SARAJEVU N/R PREDSJEDNICE SUDA JANJE JOVANOVIĆ SARAJEVO JU „KANTONALNI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD“ SARAJEVO SLUŽBA SOCIJALNE SKRBI OPĆINE STARI GRAD SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	19.10.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-238/18	Ž-SA-03-437/18,	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE MINISTARSTVO FINANCIJA I TREZORA SARAJEVO	04 - VJERSKE SLOBODE / RELIGIJA	19.10.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-239/18	Ž-SA-04-763/18,	JP „LOKOM“ SARAJEVO N/R RAVNATELJA	10 - RADNI ODNOSI	19.10.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-240/18	Ž-SA-04-1021/18,	JU MJEŠOVITA SREDNJA ŠKOLA „BANOVIĆI“ BANOVIĆI JU MJEŠOVITA SREDNJA ŠKOLA ŽIVINICE ŽIVINICE PEDAGOŠKI ZAVOD TUZLANSKOG KANTONA TUZLA MINISTARSTVO OBRAZOVANJA TUZLANSKOG KANTONA TUZLA	10 - RADNI ODNOSI	19.10.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-241/18	Ž-BL-06-5/18,	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNAOSTI, KULTURE I ŠPORTA UNSKO SANSKOG KANTONA	01 - DISKRIMINACIJA	26.10.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-242/18	Ž-BL-05-374/18,	OKRUŽNO JAVNO TUŽITELJSTVO TREBINJE	05 - POLICIJA	25.10.2018	REALIZIRANA	DA
P-243/18	Ž-BL-05-641/18,	OKRUŽNO JAVNO TUŽITELJSTVO TREBINJE	26 - TUŽITELJSTVA	25.10.2018	REALIZIRANA	DA

P-244/18	Ž-BL-04-648/18,	PON - JZU UNIVERZITETSKI KLINIČKI CENTAR TUZLA	10 - RADNI ODNOSI	25.10.2018	NIJE REALIZIRANA	NE
P-245/18	Ž-BL-05-529/18,	OSNOVNI SUD KOTOR VAROŠ	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	25.10.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-246/18	Ž-SA-05-985/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO N/R MINISTRA ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA I REOSIGURANJA FBIH SARAJEVO N/R RAVNATELJA	23 - ZDRAVSTVO	25.10.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-247/18	Ž-SA-04-738/18,	JU PSIHIJATRIJSKA BOLNICA KS SARAJEVO	23 - ZDRAVSTVO	25.10.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-248/18	Ž-SA-05-937/18,	ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ N/R RAVNATELJA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	25.10.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-249/18	Ž-SA-02-539/18,	VLADI FEDERACIJE BIH I UPRAVNI ODBOR FONDA ZA PROFESIONALNU REHABILITACIJU I ZAPOŠLJAVANJE OSOBA SA INVALIDITETOM	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	25.10.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-250/18	Ž-SA-05-906/17,	ŠPD „UNSKO-SANSKE ŠUME“ D.O.O BOSANSKA KRUPA N/R RAVNATELJA SKUPŠTINI ŠPD BOSANSKA KRUPA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	25.10.2018	REALIZIRANA	DA
P-251/18	Ž-SA-04-826/18,	PON-MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, ZNANOST I MLADE KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	26.10.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-252/18	Ž-BL-04-756/18,	NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE	11 - OBRAZOVANJE	1.11.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-253/18	Ž-BL-05-418/18,	GRAD BIHAĆ VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE	15 - IMOVINSKO PRAVNI	1.11.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-254/18	Ž-BL-04-590/18,	UNIVERZITET U TUZLI FAKULTET ELEKTROTEHNIKE PRAVNI FAKULTET	10 - RADNI ODNOSI	1.11.2018	REALIZIRANA	DA
P-255/18	Ž-BL-04-672/18,	PON-JU OSNOVNA ŠKOLA "DOSITEJ OBRADOVIĆ" BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI	1.11.2018	REALIZIRANA	DA
P-256/18	Ž-BL-04-673/18,	PON- JU OSNOVNA ŠKOLA "DOSITEJ OBRADOVIĆ" BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI	1.11.2018	REALIZIRANA	DA
P-257/18	Ž-BL-04-674/18,	PON- JU OSNOVNA ŠKOLA "DOSITEJ OBRADOVIĆ" BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI	1.11.2018	REALIZIRANA	DA

P-258/18	Ž-BL-05-452/18,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE PODRUČNA JEDINICA ČELINAC	19 - UPRAVA	1.11.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-259/18	Ž-BL-05-534/18,	FOND ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE FILIJALA BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	1.11.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-260/18	Ž-BL-05-775/17,	OSNOVNI SUD U BANJA LUCI	09 - PRAVOSUĐE	1.11.2018	REALIZIRANA	NE
P-261/18	Ž-SA-02-653/18,	INSTITUT ZA MEDICINSKO VJEŠTAČENJE ZDRAVSTVENOG STANJA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R RAVNATELJA FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO N/R MINISTRA VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREMIJERA	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	5.11.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-262/18	Ž-SA-05-544/18,	PON-ODBOR DRŽAVNE SLUŽBE ZA ŽALBE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREDSJEDAVAJUĆEM ODBORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.11.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-263/18	Ž-SA-05-973/18,	RADIO TELEVIZIJA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R RAVNATELJA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.11.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-264/18	Ž-SA-04-949/18,	BH TELECOM SARAJEVO SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	5.11.2018	REALIZIRANA	DA
P-265/18	Ž-SA-05-281/18,	PON-ODSJEK MINISTARSTVA ZA IZBJEGLICE I RASELJENA LICA FOČA, KANCELARIJA VIŠEGRAD	15 - IMOVINSKO PRAVNI	5.11.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-266/18	Ž-SA-05-847/18,	PON-MINISTARSTVO FINANCIJA/FINANCIJA I TREZORA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	19 - UPRAVA	5.11.2018	REALIZIRANA	DA
P-267/18	Ž-SA-04-443/18,	PON-JZU „DOM ZDRAVLJA SAPNA“ SAPNA N/R RAVNATELJA	23 - ZDRAVSTVO	5.11.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-268/18	Ž-SA-05-380/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH OSOBA I IZBJEGLICA SARAJEVO	15 - IMOVINSKO PRAVNI	5.11.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-269/18	Ž-SA-04-679/18,	PON-TURISTIČKA ZAJEDNICA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	5.11.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-270/18	Ž-LI-05-303/16,	OPĆINSKI SUD U LIVNU N/R PREDSJEDNIK NIKE CVITANOVIĆA	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DULJINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLANAK 6)	6.11.2018	REALIZIRANA	DA

P-271/18	Ž-LI-06-158/18,	AGENCIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE N/R V.D. RAVNATELJA NEDIMA BEGIĆA KANTON 10 VLADA KANTONA 10 N/R PREDSEDNIKA VLADE IVANA JOZIĆA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-17 - NA OSNOVU OBRAZOVANJA	6.11.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-272/18	Ž-BL-04-327/18,	PON-MINISTARSTVO ZA IZBJEGLICE I RASELJENA LICA REPUBLIKE SRPSKE	24 - SOCIJALNA SKRB	9.11.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-273/18	Ž-LI-05-225/18,	GRAD LIVNO GRADONAČELNIK	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	15.11.2018	REALIZIRANA	DA
P-274/18	Ž-BL-05-557/18,	JU OSNOVNA ŠKOLA „SVETI SAVA“ BIJELJINA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	9.11.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-275/18	Ž-SA-05-248/18, Ž-SA-05- 249/18, Ž-SA-05-250/18, Ž-SA-05-268/18,	OPĆINA GRADAČAC OPĆINSKO VIJEĆE GRADAČAC	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	9.11.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-276/18	Ž-LI-05-226/18,	JU ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	15.11.2018	REALIZIRANA	DA
P-277/18	Ž-BR-05-52/18,	OPĆINSKOM SUDU LUKAVAC	09 - PRAVOSUĐE	21.11.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-278/18	Ž-BR-01-188/18,	VLADI BRČKO DISTRIKTA BIH ODJELU ZA OBRAZOVANJE	13 - PRAVA DJETETA	21.11.2018	REALIZIRANA	DA
P-279/18	Ž-BL-05-493/18,	OPĆINA JAJCE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	23.11.2018	REALIZIRANA	DA
P-280/18	Ž-BL-07-819/18,	CENTAR JAVNE BEZBIJEDNOSTI BIJELJINA POLICIJSKA STANICA BIJELJINA 1	07 - ZATVORI	23.11.2018	REALIZIRANA	DA
P-281/18	Ž-BL-05-388/18,	OC „ JAHORINA“ PALE VLADA REPUBLIKE SRPSKE	05 - POLICIJA	23.11.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-282/18	Ž-BL-04-522/18,	OSNOVNI SUD DERVENTA	10 - RADNI ODNOSI	23.11.2018	NIJE REALIZIRANA	DA
P-283/18	Ž-BL-04-847/18,	OPŠTINA DERVENTA	10 - RADNI ODNOSI	27.11.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-284/18	Ž-BL-05-462/18,	OPĆINA NOVI TRAVNIK SLUŽBA ZA URBANIZAM, IMOVINSKO - PRAVNE POSLOVE I KATASTAR	19 - UPRAVA	27.11.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-285/18	Ž-SA-05-864/18,	GRANIČNA POLICIJA BIH	17 - JAVNE ISPRAVE	28.11.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-286/18	Ž-SA-04-951/18,	UNIVERZITET U SARAJEVU N/R SENATA UNSA	10 - RADNI ODNOSI	28.11.2018	NEMA ODGOVORA	NE

P-287/18	Ž-SA-04-1008/18,	FZ PIO/MIO KAS SARAJEVO	25 - MIROVINE	28.11.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-288/18	Ž-SA-05-642/16,	OPĆINA CENTAR SARAJEVO N/R NAČELNIKA SARAJEVO OPĆINA CENTAR SARAJEVO SLUŽBA ZA UPRAVU, IMOVINSKO PRAVNE POSLOVE, GEODETSKE POSLOVE I KATASTAR NEKRETNINA SARAJEVO	19 - UPRAVA	28.11.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-289/18	Ž-SA-05-397/18,	KJKP TOPLANE D.O.O. SARAJEVO SARAJEVO N/R PREDsjedNIKA NADZORNOG ODBORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.11.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-290/18	Ž-SA-05-702/18,	PON-OPĆINA ILIDŽA SLUŽBA ZA IMOVINSKO-PRAVNE, STAMBENE, GEODETSKE POSLOVE I KATASTAR SARAJEVO	15 - IMOVINSKO PRAVNI	28.11.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-291/18	Ž-SA-01-1219/18,	JU „KANTONALNI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD“ SARAJEVO SLUŽBA SOCIJALNE SKRBI OPĆINE CENTAR SARAJEVO MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO 2. POLICIJSKA UPRAVA POLICIJSKA STANICA CENTAR	13 - PRAVA DJETETA	30.11.2018	REALIZIRANA	DA
P-292/18	Ž-LI-04-233/18,	OSNOVNA GLAZBENA ŠKOLA "TOMISLAVGRAD" TOMISLAVGRAD MINISTARSTVO ZNANOSTI, PROSVJETE, KULTURE I ŠPORTA KANTONA 10	10 - RADNI ODNOSI	3.12.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-293/18	Ž-LI-05-118/17,	OPĆINSKI SUD U LIVNU	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	3.12.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-294/18	Ž-BL-01-806/18,	OSNOVNI SUD GRADIŠKA MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE SKRBI REPUBLIKE SRPSKE CENTAR ZA SOCIJALNI RAD SRBAC CENTAR ZA SOCIJALNI RAD LAKTAŠI POLICIJSKA STANICA LAKTAŠI OKRUŽNO JAVNO TUŽITELISTVO BANJA LUKA	13 - PRAVA DJETETA	3.12.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-295/18	Ž-SA-06-1156/18,	OPTIKA DIJANA D.O.O BANJA LUKA BANJA LUKA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-08 - NA OSNOVU BOJE KOŽE	4.12.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-296/18	Ž-BL-05-729/18,	REGULATORNA KOMISIJA ZA ENERGIJU U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE	20 - RATNE ŠTETE	4.12.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-297/18	Ž-BL-05-682/18, Ž-BL-05-777/18,	JP ŠUMARSTVO „ŠUME REPUBLIKE SRPSKE“ ŠUMSKO GAZDINSTVO „VISOČNIK“ HAN PIJESAK	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	4.12.2018	REALIZIRANA	DA
P-298/18	Ž-SA-05-838/18,	BHRT S A R A J E V O	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.12.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-299/18	Ž-SA-05-530/18,	JP AUTOCESTE FEDERACIJE BIH M O S T A R N/R RAVNATELJA	19 - UPRAVA	5.12.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-300/18	Ž-SA-05-196/18,	MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA, GRAĐENJA I ZAŠTITE OKOLIŠA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R MINISTRA	15 - IMOVINSKO PRAVNI	5.12.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-301/18	Ž-MO-06-24/18,	PON-PIVNICA MOSTAR MOSTAR	01 - DISKRIMINACIJA	10.12.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-302/18	Ž-BL-05-425/17,	OPĆINSKI SUD LIVNO	09 - PRAVOSUĐE	12.12.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-303/18	Ž-BL-05-745/18,	POLICIJSKA STANICA TESLIĆ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.12.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-304/18	Ž-BL-04-838/18,	OKRUŽNI SUD U BANJA LUCI	25 - MIROVINE	17.12.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-305/18	Ž-SA-05-190/18,	PON-JP PARKOVI D.O.O. MOSTAR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	24.12.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-306/18	Ž-SA-05-897/17,	PON-REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO PRAVNE POSLOVE PODRUČNA JEDINICA ISTOČNO SARAJEVO	19 - UPRAVA	24.12.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-307/18	Ž-SA-06-209/15,	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA SREDNJOBOSANSKOG KANTONA TRAVNIK N/R MINISTRA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	25.12.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-308/18	Ž-SA-05-788/16,	ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZENICA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	25.12.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-309/18	Ž-SA-05-880/18,	MINISTARSTVO FINACIJA BOSANSKO PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE OPĆINA PALE U FEDERACIJI BIH PRAČA	19 - UPRAVA	28.12.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-310/18	Ž-SA-04-1199/18,	JU DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R GENERALNOG RAVNATELJA	23 - ZDRAVSTVO	28.12.2018	REALIZIRANA	DA
P-311/18	Ž-BL-06-981/18,	PREDSJEDNICA REPUBLIKE SRPSKE SKUPŠTINA GRADA BANJA LUKA UNIJA UDRUŽENJA POSLODAVACA REPUBLIKE SRPSKE	01 - DISKRIMINACIJA	31.12.2018	NEMA ODGOVORA	NE

P-312/18	Ž-BL-05-415/18,	VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	31.12.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-313/18	Ž-BL-05-662/18,	POŃ-ODBOR DRŽAVNE SLUŽBE ZA ŽALBE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	28 - PREDMETI KORUPCIJE	28.12.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-314/18	Ž-SA-04-1078/18,	KANTONALNA JAVNA USTANOVA „GERONTOLOŠKI CENTAR“ SARAJEVO N/R V.D. RAVNATELJA	10 - RADNI ODNOSI	31.12.2018	NEMA ODGOVORA	NE
P-315/18	Ž-SA-06-202/18,	NEOVISNI OPERATER SUSTAVA U BOSNI I HERCEGOVINI SARAJEVO N/R UPRAVE N/R UPRAVNOG ODBORA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	31.12.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-316/18	Ž-SA-06-444/18, Ž-SA-06- 807/18, Ž-SA-06-808/18, Ž-SA-06-809/18, Ž-SA-06- 810/18, Ž-SA-06-812/18, Ž-SA-06-813/18, Ž-SA-06- 814/18, Ž-SA-06-815/18,	KANTONALNO JAVNO KOMUNALNO PODUZEĆE „PARK“ D.O.O. SARAJEVO SARAJEVO N/R RAVNATELJA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	31.12.2018	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-317/18	Ž-SA-01-1050/18,	OŠ "ISAK SAMOKOVLJA" FRA ANĐELA ZVIZDOVIĆA I SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	31.12.2018	NEMA ODGOVORA	NE

ANEX I PREGLED PRORAČUNA ZA 2018. GODINU**BOSNA I HERCEGOVINA**

Institucija: Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine

Sjedište: Banja Luka

ID: 4403087410007

Šifra djelatnosti: 69.10

Obrazac 2.

Organizacioni kod: 0304

Fond: Opći fond (10)

Projektni kod: 0

Zbirni obrazac: x

Pregled rashoda i izdataka po ekonomskim kategorijama

Period izvještavanja: od 1.1.2018. do 31.12.2018.

PRORAČUN

Redni broj	Opis	Ekon. kod	Proračun	Izmjene i dopune (rebalans, prestruktur., preraspodjela, rezerva, namjenska sredstva i dr.)	Korigirani proračun	Ostvareni kumulativni iznos ukupnih rashoda i izdataka	Ostvareni kumulativni iznos istog perioda prethodne godine	Procent 7/6 x 100	Procent 7/8 x 100
1	2	3	4	5	6 (4+5)	7	8	9	10
1	Ukupni rashodi i izdaci (2+16)		2.678.000	61.980	2.739.980	2.546.048	2.320.193	93	110
2	Ukupni tekući rashodi (3+6)	610000	2.638.000	40.380	2.678.380	2.486.787	2.248.056	93	111
3	Plaće i naknade troškova zaposlenih (4+5)	611000	2.189.000	-29.100	2.159.900	1.995.101	1.834.709	92	109
4	Bruto plaće i naknade plaća	611100	1.924.000	0	1.924.000	1.775.669	1.691.680	92	105
5	Naknade troškova zaposlenih	611200	265.000	-29.100	235.900	219.432	143.029	93	153
6	Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge (7+.....+15)	613000	449.000	69.480	518.480	491.686	413.347	95	119
7	Putni troškovi	613100	93.000	3.000	96.000	93.106	86.732	97	107
8	Izdaci telefonskih i poštanskih usluga	613200	54.000	-1.000	53.000	47.959	50.614	90	95
9	Izdaci za energiju i komunalne usluge	613300	7.000	-1.000	6.000	4.765	4.476	79	106
10	Nabavka materijala i sitnog inventara	613400	40.000	-12.100	27.900	27.547	36.092	99	76
11	Izdaci za usluge prevoza i goriva	613500	28.000	-2.000	26.000	23.708	15.782	91	150
12	Unamljivanje imovine i opreme	613600	132.000	-18.000	114.000	113.452	131.583	100	86
13	Izdaci za tekuće održavanje	613700	31.000	28.000	59.000	54.271	18.871	92	288
14	Izdaci osiguranja, bankarskih usluga i usluga platnog prometa	613800	5.000	1.000	6.000	5.403	5.713	90	95
15	Ugovorene i druge posebne usluge	613900	59.000	71.580	130.580	121.475	63.484	93	191
16	Ukupni kapitalni izdaci		40.000	21.600	61.600	59.261	72.137	96	82
17	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	821000	40.000	21.600	61.600	59.261	72.137	96	82
18	Nabavka opreme	821300	40.000	21.600	61.600	59.261	72.137	96	82

*Ovaj pregled predstavlja zbirni pregled proračuna za 2018. godinu, uključujući program posebne namjene pod nazivom Projekat „Jačanje kapaciteta ombudsmena u cilju implementiranja mandata NPM u BiH“ Veleposlanstvo Republike Bugarske

ANEKS II PREGLED OBVEZA PO ZAKONU O SLOBODI PRISTUPA INFORMACIJAMA 2018.

1. Javna tijela na razini Bosne i Hercegovine koja su ispunila obvezu imenovanja službenika za informiranje i dostavila Vodič i Indeks registar sukladno članku 19 i 20 ZOSPI:

1. Agencija za policijsku podršku Bosne i Hercegovine
2. Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine
3. Agencija za forenzička ispitivanja Bosne i Hercegovine
4. Agencija za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine
5. Agencija za javne nabavke i Ured za razmatranje žalbi Bosne i Hercegovine
6. Agencija za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine
7. Agencija za nadzor nad tržištem Bosne i Hercegovine
8. Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine
9. Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini
10. Agencija za poštanski promet Bosne i Hercegovine
11. Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje Bosne i Hercegovine
12. Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije Bosne i Hercegovine
13. Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine
14. Agencija za razvoj visokog obrazovanja, i osiguranje kvalitete Bosne i Hercegovine
15. Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine
16. Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine
17. Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova Bosne i Hercegovine
18. Agencija za unaprjeđenje inozemnih investicija Bosne i Hercegovine
19. Agencija za zaštitu osobnih podataka Bosne i Hercegovine
20. Arhiv Bosne i Hercegovine
21. Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja Bosne i Hercegovine
22. Centar za uklanjanje mina Bosne i Hercegovine
23. Središnja banka Bosne i Hercegovine
24. Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine
25. Direkcija za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine
26. Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine - BHDCA
27. Direkcija za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine
28. Direkcija za europske integracije Bosne i Hercegovine
29. Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine
30. Državna regulativna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost Bosne i Hercegovine
31. Državna regulatorna komisija za električnu energiju Bosne i Hercegovine
32. Elektroprivreda Bosne i Hercegovine
33. Fond za povratak Bosne i Hercegovine
34. Granična policija Bosne i Hercegovine
35. Institucija ombudsmana za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine
36. Institut za akreditiranje Bosne i Hercegovine
37. Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine
38. Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine
39. Povjerenstvo za koncesije Bosne i Hercegovine
40. Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine
41. Povjerenstvo za uklanjanje mina Bosne i Hercegovine

42. Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine
43. Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine
44. Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine
45. Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine
46. Ministarstvo obrane/odbrane Bosne i Hercegovine
47. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine
48. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine
49. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine
50. Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine
51. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine
52. Obavještajno-sigurnosna agencija Bosne i Hercegovine
53. Odbor državne službe za žalbe Bosne i Hercegovine
54. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine
55. Pravobranilaštvo Bosne i Hercegovine
56. Regulatorna agencija za komunikacije Bosne i Hercegovine
57. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine
58. Služba za poslove sa strancima Bosne i Hercegovine
59. Služba za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine
60. Sud Bosne i Hercegovine
61. Tužiteljstvo Bosne i Hercegovine
62. Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja
63. Uprava za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine
64. Ured koordinatora za reformu javne uprave Bosne i Hercegovine
65. Ured za reviziju financijskog poslovanja institucija Bosne i Hercegovine
66. Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine
67. Ured za zakonodavstvo Bosne i Hercegovine
68. Ustavni sud Bosne i Hercegovine
69. Vanjskotrgovinska/Spoljnotrgovinska komora Bosne i Hercegovine
70. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine
71. Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine

2. Javna tijela na razini Bosne i Hercegovine koja su tijekom 2018. godine dostavljala statističke podatke sukladno članku 20 ZOSPI

1. Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine
2. Agencija za identifikaciona dokumenta, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine
3. Agencija za javne nabavke Bosne i Hercegovine
4. Agencija za nadzor nad tržištem Bosne i Hercegovine
5. Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini
6. Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine
7. Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije
8. Agencija za zaštitu ličnih/osobnih podataka u Bosni i Hercegovini
9. Agencija za sigurnost hrane BiH
10. Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine-BHDCA
11. Direkcija za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine
12. Direkcija za europske integracije Bosne i Hercegovine
13. Državna regulatorna komisija za električnu energiju
14. Fond za povratak Bosne i Hercegovine
15. Granična policija Bosne i Hercegovine
16. Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine
17. Institucija Ombudsmana za zaštitu potrošača u BiH

18. Javno poduzeće Elektroprivreda Bosne i Hercegovine
19. Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine
20. Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine
21. Ministarstvo odbrane/obrane Bosne i Hercegovine
22. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine
23. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine
24. Ministarstvo financija/financija i trezora Bosne i Hercegovine
25. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine /Kancelarija za veterinarstvo BiH, Uprava BiH za zaštitu zdravlja biljaka, Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju BiH/
26. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine – Tajništvo
27. Sud Bosne i Hercegovine
28. Ured koordinatora za reformu javne uprave Bosne i Hercegovine
29. Ured za razmatranje žalbi Bosne i Hercegovine
30. Ustavni sud Bosne i Hercegovine
31. Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine
32. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine – Generalno tajništvo

Kada govorimo o dostavljanju statističkih podataka od strane javnih tijela na državnoj razini, Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u izvještajnoj godini konstatira da 32 javna tijela redovno ispunjavaju svoju obvezu. Tijekom 2017. godine ovu obvezu ispunjavala su 24 javna tijela.

3. Javna tijela na razini Federacije Bosne i Hercegovine koja su tijekom 2018. godine dostavljala statističke podatke sukladno ZOSPI:

1. Federalni hidrometeorološki zavod
2. Federalno ministarstvo unutarnjih poslova
3. Grad Bihać
4. J.P. Međunarodna zračna luka „Sarajevo“ d.o.o.
5. JP Olimpijski bazen Otoka
6. Kantonalni sud u Tuzli
7. Kantonalni sud u Zenici
8. Kantonalno javno komunalno poduzeće „Rad“ d.o.o.
9. Kantonalna uprava za inspekcijske poslove Kantona Sarajevo
10. Kantonalno tužiteljstvo Kantona Sarajevo
11. Kantonalno tužiteljstvo Zeničko-dobojskog kantona
12. Povjerenstvo za vrijednosne papire Federacije Bosne i Hercegovine
13. Ministarstvo za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona
14. Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona Sarajevo
15. Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo
16. Ministarstvo pravde i uprave Kantona Sarajevo
17. Općina Novi Travnik
18. Općina Sanski Most
19. Općina Kakanj
20. Općina Sapna
21. Općina Ključ
22. Općina Foča
23. Općina Gračanica
24. Općina Lukavac
25. Općina Hadžići
26. Univerzitet u Tuzli
27. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine

U izvještajnoj godini, obvezu dostavljanja statističkih podataka sukladno ZOSPI ispunilo je 27 javnih tijela na području Federacije Bosne i Hercegovine.

Kako prethodne, tako i 2018. godine, četiri javna tijela na razini Federacije Bosne i Hercegovine redovno su ispunjavala svoju obvezu dostavljanja statističkih podataka Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Na razini kantona/županija u sastavu Federacije Bosne i Hercegovine u 2018. godini ovu obvezu ispunilo je četrnaest javnih tijela, što je za tri više u odnosu na prethodnu godinu. U istom razdoblju, ovu obvezu ispunjavalo je devet javnih tijela na općinskoj razini.

4. Javna tijela na razini Republike Srpske koja su tijekom 2018. godine dostavila statističke podatke sukladno ZOSPI:

1. Fond za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske
2. Okružno javno tužiteljstvo Banja Luka
3. Okružni sud u Doboju
4. Okružni privredni sud Doboje
5. Osnovni sud u Tesliću
6. Opština Rudo
7. Opština Gradiška
8. Opština Prnjavor
9. Republičko tužiteljstvo Republike Srpske

U izvještajnoj godini, obvezu dostavljanja statističkih podataka ispunilo je devet javnih tijela na razini Republike Srpske. U odnosu na prethodnu godinu nije bilo značajnijih promjena, odnosno nije došlo do povećanja broja javnih tijela koja su u izvještajnom razdoblju dostavila statističke podatke sukladno ZOSPI.

5. Tijekom 2018. godine sljedeća javna tijela su ispunila obvezu dostavljanja rješenja o službeniku za informiranje, Vodič i Indeks registar sukladno ZOSPI:

1. Agencija za privatizaciju u Federaciji Bosne i Hercegovine (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)
2. Federalno ministarstvo unutarnjih poslova (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)
3. Financijsko-informatička agencija Federacije Bosne i Hercegovine (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)
4. Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)
5. Federalno ministarstvo trgovine (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)
6. Helikopterski servis Republike Srpske (Vodič za pristup informacijama i Indeks registar informacija)
7. JU Centar za socijalni rad Banja Luka (Rješenje o određivanju službenika za informiranje, Vodič za pristup informacijama i Indeks registar informacija)
8. JP Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)
9. Kantonalni zavod za prostorno uređenje i planiranje USK (Rješenje o određivanju službenika za informiranje, Vodič za pristup informacijama i Indeks registar informacija).
10. Klinički centar Univerziteta Sarajevo (Vodič za pristup informacijama)
11. Kantonalni sud u Zenici (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)

12. Povjerenstvo za vrijednosne papire Federacije Bosne i Hercegovine (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)
13. Ministarstvo za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona (Rješenje o određivanju službenika za informiranje, Vodič za pristup informacijama i Indeks registar informacija)
14. Ministarstvo pravosuđa i uprave Unsko-sanskog kantona (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)
15. Ministarstvo pravosuđa i uprave Zapadnohercegovačke županije (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)
16. Olimpijski centar Jahorina (Rješenje o određivanju službenika za informiranje, Vodič za pristup informacijama i Indeks registar informacija)

ANEKS III. TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH POKAZATELJA

ODJEL	Zaprimljeno u 2018	Preneseno iz ranijih godina	Ukupno radeno u 2018	Ukupno završeno u 2018	Preneseno u 2019.g.
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	216	147	363	211	152
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom	46	29	75	57	18
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	8	12	20	14	6
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	825	437	1262	748	514
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	1819	1150	2969	1877	1092
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	208	158	366	160	206
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	144	104	248	173	75
UKUPNO	3266	2037	5303	3240	2063

Rad po žalbama po odjelima u 2018.

Odjel	Broj predmeta
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Sarajevo	105
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Sarajevo	23
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Sarajevo	6
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Sarajevo	366
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Sarajevo	666
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Sarajevo	137
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Sarajevo	117
Ukupan broj predmeta Sarajevo	1420
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Banja Luka	90
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Banja Luka	15
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Banja Luka	2
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Banja Luka	228
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Banja Luka	628
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Banja Luka	44
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Banja Luka	27
Ukupan broj predmeta Banja Luka	1034
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Brčko	8
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Brčko	125
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Brčko	181
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Brčko	10
Ukupan broj predmeta Brčko	324
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Mostar	8
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Mostar	7
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Mostar	58
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Mostar	103
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Mostar	11
Ukupan broj predmeta Mostar	187
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Livno	5
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Livno	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Livno	48
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Livno	241
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Livno	6
Ukupan broj predmeta Livno	301
Ukupan broj predmeta u Instituciji	3266

Broj žalbi po uredima u 2018. god.

Povreda prava	Potkategorija	Broj predmeta
01 - Diskriminacija	00 – Ostalo	87
01 - Diskriminacija	01-03 – Mobing	60
01 - Diskriminacija	01-08 - Na osnovu boje kože	1
01 - Diskriminacija	01-09 - Na osnovu jezika	2
01 - Diskriminacija	01-10 - Na osnovu vjere	6
01 - Diskriminacija	01-11 - Na osnovu etničke pripadnosti	5
01 - Diskriminacija	01-12 - Na osnovu nacionalnog ili socijalnog podrijetla	11
01 - Diskriminacija	01-13 - Na osnovu veze sa nacionalnom manjinom	1
01 - Diskriminacija	01-14 - Na osnovu političkog ili drugog uvjerenja	2
01 - Diskriminacija	01-16 - Na osnovu članstva u sindikatu ili drugom udruženju	9
01 - Diskriminacija	01-17 - Na osnovu obrazovanja	1
01 - Diskriminacija	01-18 - Na osnovu društvenog položaja i spola	1
01 - Diskriminacija	01-19 - Na osnovu seksualne orijentacije	2
01 - Diskriminacija	01-21 - Na osnovu spolnih značajki	1
01 - Diskriminacija	01-22 - Na osnovu starosne dobi	7
01 - Diskriminacija	SUMA	196
02 - Mediji i sloboda informiranja	SUMA	6
03 - Pristup informacijama	00 - Ostalo	308
03 - Pristup informacijama	03-1 - neodlučivanje u zakonskom roku	19
03 - Pristup informacijama	03-2 - odbijanje pristupa informacijama	11
03 - Pristup informacijama	03-3 - pravo na dvostupnjevost	2
03 - Pristup informacijama	SUMA	340
04 - Vjerske slobode / religija	SUMA	4
05 - Policija	SUMA	132
06 - Javni prihodi	SUMA	5
07 - Zatvori	00 - Ostalo	131
07 - Zatvori	07-1 - korištenje zavodskih pogodnosti i posjeti	6
07 - Zatvori	07-2 - zdravstvena zaštita i higijenski uvjeti	5
07 - Zatvori	07-3 - smještaj osoba sa mentalnim poremećajima i invaliditetom	1
07 - Zatvori	SUMA	143
09 - Pravosuđe	00 - Ostalo	367
09 - Pravosuđe	09-1 - žalbe na rad sudaca/sutkinja	7
09 - Pravosuđe	09-2 - duljina trajanja postupka (članak 6)	89
09 - Pravosuđe	09-3 - izvršenje presuda	22
09 - Pravosuđe	SUMA	485
10 - Radni odnosi	SUMA	355
11 - Obrazovanje	SUMA	24
12 - Osobe sa invaliditetom	SUMA	47
13 - Prava djeteta	SUMA	215
14 - Ekologija zaštita okoliša	SUMA	18
15 - Imovinsko pravni	SUMA	183
16 - Nasilje	SUMA	2
17 - Javne isprave	SUMA	60
18 - Manjine	SUMA	4

19 - Uprava	SUMA	389
20 - Ratne štete	SUMA	39
21 - Komunalne usluge	SUMA	97
22 - Vladina i ministarska imenovanja	SUMA	115
23 - Zdravstvo	SUMA	61
24 - Socijalna skrb	SUMA	76
25 - Mirovine	SUMA	191
26 - Tužiteljstva	SUMA	75
27 - Pravobranilaštva	SUMA	1
28 - Predmeti korupcije	SUMA	3
UKUPNO SVE	SUMA	3266

Broj žalbi primljenih po potkategorijama 2018.

R.br.	Način okončanja	Predmeti 2018	Predmeti iz ranijih godina	Ukupno
1	U tijeku intervencije Ombudsmana	533	543	1076
2	Preporukom Ombudsmana	75	252	327
3	Nezainteresiranost stranke za dalje vođenje postupka	360	183	543
4	Neprihvatljiva žalba	449	176	625
5	Na drugi način	293	298	591
6	Nenadležnost i ustupanje predmeta nadležnom tijelu	33	13	46
7	Proslijeđen drugom uredu Ombudsmana	11	2	13
8	Specijalnim izvješćem	1	10	11
9	Ponovni postupak	6	2	8
10	Ukupno	1761	1479	3240

SAMO ZA NEPRIHVATLJIVE ŽALBE - POTKATEGORIZACIJA

00 – ostalo	61	16
01 - anonimna žalba	4	0
02 - zlonamjerna žalba	0	1
03 - neosnovana žalba	289	140
04 - žalba ne sadrži nikakav zahtjev	3	1
05 - narušavanje legitimnih prava treće strane	2	0
06 - kašnjenje podnosioca od jedne godine nakon činjenica, događaja ili odluke	9	1
07 - nisu iscrpljena sva pravna sredstva	23	9
08 - žalba nepotpuna ili nerazumljiva (nije naknadno dopunjena)	36	4
09 - podnositelj odustao od žalbe	1	2
10 - žalba sa već razmatranim činjenicama (dupliranje žalbe)	20	2
11 - činjenično stanje prije 14. prosinca 1995..	1	0
Ukupno	449	176

Broj žalbi koje su završene//Način okončanja žalbi u 2018.

R.br.	Povreda prava	Broj predmeta sa izdatom preporukom
1	01 - Diskriminacija	39
2	03 - Pristup informacijama	50
3	04 - Vjerske slobode / religija	1
4	05 - Policija	4
5	06 - Javni prihodi	1
6	07 - Zatvori	6
7	09 - Pravosuđe	30
8	10 - Radni odnosi	46
9	11 - Obrazovanje	1
10	12 - Osobe sa invaliditetom	5
11	13 - Prava djeteta	21
12	14 - Ekologija zaštita okoliša	3
13	15 - Imovinsko pravni	17
14	17 - Javne isprave	1
15	19 - Uprava	52
16	20 - Ratne štete	3
17	21 - Komunalne usluge	6
18	22 - Vladina i ministarska imenovanja	40
19	23 - Zdravstvo	7
20	24 - Socijalna skrb	3
21	25 - Mirovine	12
22	26 - Tužiteljstva	1
23	27 - Pravobranilaštva	1
24	28 - Predmeti korupcije	1
25	UKUPNO	351

Način realiziranja	Broj predmeta
Djelomično realizirana	3
Nema odgovora	44
Nije realizirana	66
Ostvarena suradnja	115
Realizirana	123
Ukupno	351

Broj žalbi sa preporukama izdatim u 2018. po kategorijama povreda prava i realiziranju

ODJEL	Broj žalbi sa preporukom izdatom u 2018.
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	21
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom	5
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	77
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	202
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	39
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	6
UKUPNO	351

Broj žalbi sa izdatom preporukom po odjelima u 2018.

Naziv odjela	Broj preporuka
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	20
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom	5
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	75
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	182
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	28
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	6
UKUPNO	317

Broj preporuka po odjelima u 2018.

Ured	Broj žalbi sa preporukom izdatom u 2018.
Ured Sarajevo	167
Ured Banja Luka	145
Ured Brčko	5
Ured Mostar	7
Ured Livno	27
Ukupan broj preporuka	351

Broj žalbi sa izdatom preporukom po uredima u 2018.

Ured	Broj porepouka
Ured Sarajevo	140
Ured Banja Luka	141
Ured Brčko	5
Ured Mostar	4
Ured Livno	27
Ukupan broj preporuka	317

Broj preporuka po uredima u 2018.

R.Br.	Naziv organa	Broj predmeta	Sjediste organa
1	OPĆINSKI SUD SARAJEVO	50	SARAJEVO
2	KANTONALNI SUD LIVNO	42	LIVNO
3	OPĆINSKI SUD LIVNO	33	LIVNO
4	OSNOVNI SUD BANJA LUKA	31	BANJA LUKA
5	OPĆINSKI SUD TUZLA	31	TUZLA
6	KANTONALNI SUD SARAJEVO	29	SARAJEVO
7	KANTONALNI SUD TUZLA	26	TUZLA
8	OPĆINSKI SUD BIHAĆ	17	BIHAĆ
9	OPĆINSKI SUD MOSTAR	16	MOSTAR
10	KANTONALNI/ŽUPANIJSKI SUD U MOSTARU	16	MOSTAR
11	VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE	15	BANJA LUKA
12	KANTONALNO TUŽITELJSTVO U SARAJEVU	15	SARAJEVO
13	USTAVNI SUD BIH	13	SARAJEVO
14	VRHOVNI SUD FBiH	13	SARAJEVO
15	OKRUŽNI SUD BANJA LUKA	12	BANJA LUKA
16	KANTONALNI SUD BIHAĆ	11	BIHAĆ
17	OSNOVNI SUD BIJELJINA	11	BIJELJINA
18	OSNOVNI SUD BRČKO DISTRIKTA BIH	11	BRČKO
19	OSNOVNI SUD GRADIŠKA	11	GRADIŠKA
20	OPĆINSKI SUD ZENICA	11	ZENICA

20 najčešćih protivnih strana iz oblasti sudova

R.br.	Naziv organa	Broj predmeta	Sjediste organa
1	FOND PIO REPUBLIKE SRPSKE	38	BIJELJINA
2	MUP REPUBLIKE SRPSKE	34	BANJA LUKA
3	GRAD BANJA LUKA	34	BANJA LUKA
4	MINISTARSTVO SIGURNOSTI BiH - SEKTOR ZA AZIL	34	SARAJEVO
5	FEDERALNI ZAVOD PIO/MIO	32	TUZLA
6	KPZ ZENICA	30	ZENICA
7	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO PRAVNE POSLOVE	29	BANJA LUKA
8	HIDROGRADNJA DD SARAJEVO U STEČAJU I VLADA FBiH	25	SARAJEVO
9	FEDERALNI ZAVOD ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE - KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA ZA KANTON SARAJEVO	21	SARAJEVO
10	KPZ TUZLA	19	TUZLA
11	KPZ FOČA	18	FOČA
12	FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH OSOBA I IZBJEGLICA	18	SARAJEVO
13	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	16	BANJA LUKA
14	KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA PIO TUZLA	16	TUZLA
15	FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA RS	14	BANJA LUKA
16	FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE	14	SARAJEVO
17	MUP KANTONA SARAJEVO	15	SARAJEVO
18	CENTAR ZA SOCIJALNI RAD	14	SREBRENİK
19	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BANJA LUKA	13	BANJA LUKA
20	DIREKCIJA ZA KOORDINACIJU POLICIJSKIH TIJELA BiH	13	SARAJEVO

20 najčešćih protivnih strana bez oblasti pravosuđa

DETALJAN PREGLED REALIZACIJE PREPORUKA

BROJ PREDMETA	BROJ PREPORUKE	GLAVNA PREPORUKA	POVREDA PRAVA	REALIZACIJA PREPORUKE	ZAPRIMLJEN ODGOVOR	REALIZACIJA I SADRŽAJ ODGOVORA
POVREDA PRAVA :	01 - Diskriminacija					
Realizirana						
Ž-SA-06-233/17	P-10/18	PREPORUKA Općina Ravno da u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke dostavi informaciju u vezi navoda žalbe N.N., kao i da li je popunjeno mjesto urbanističko građevinskog inspektora.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dana 13.03.2018. godine Institucija ombudsmana zaprimila je odgovor Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave Hercegovačko-neretvanskog kantona pod brojem: 03-04-51-364/17 od dana 27.02.2018. godine u kojem je između ostalog navedeno da je rješenjem Općine Ravno broj: 01-103/18 od dana 21.02.2018. godine popunjeno mjesto građevinskog inspektora. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine smatraju da je time otklonjen žalbe navod koji se odnosio na nemogućnost provođenja inspekcijskog nadzora u toj oblasti od strane Općine Ravno.
Ž-BL-06-91/17	P-62/18	PREPORUKU 1.Da odmah po prijemu ove preporuke preduzmu sve radnje u cilju donošenja odluke o prijavi podnositeljice žalbe u skladu sa Poslovnikom o radu Etičkog komiteta i Etičkim kodeksom 2.Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dana 29.03.2018. godine zaprimljeno je izjašnjenje Etičkog komiteta, kao „dodatno pojašnjenje o obavljenim postupcima u predmetima N.N. i N.N.“. Imajući u vidu izjašnjenje Etičkog komiteta u pogledu predmeta N.N., stav Etičkog komiteta je da se Preporuka Ombudsmana neće ispoštovati. Dana 21.05.2018. godine Ombudsmeni su uputili Obavijest o neizvršavanju preporuke Ombudsmana Bosne i Hercegovine od strane Etičkog komiteta Univerziteta u Bihaću u kojem se navodi da Etički komitet nije ispoštovao Preporuku. Rektorat Univerziteta u Bihaću dana 04.07.2018. godine dostavio je dopis broj 02-4105/2018 u kojem se navodi da je Senat Univerziteta u Bihaću razmatrao Obavijest o neizvršavanju preporuke Ombudsmana Bosne i Hercegovine nakon čega je donio Zaključak u kojem je naloženo Etičkom komitetu Univerziteta u Bihaću da postupi u skladu sa navedenom Obavijesti, kao i da je predsjednik Etičkog Komiteta zadužen da po prijemu ovog Zaključka sazove sjednicu Etičkog komiteta radi razmatranja Obavijesti Ombudsmana i postupanja po istoj. Dana 03.09.2018. godine Rektorat Univerziteta u Bihaću dostavio je Izjašnjenje Etičkog komiteta Univerziteta u Bihaću broj 02-4258/2018 od 11.07.2018. godine iz kojeg
Ž-SA-06-424/18	P-97/18	PREPORUKU KRAJINI KLAS D.O.O BANJA LUKA • da odmah po prijemu ove preporuke ukloni sporna pitanja iz elektronskog i pdf obrasca Zahjeva za zaposlenje, koji se nalaze na web stranici http://www.manja.ba/zaposlenje ; • da o načinu ispoštovanja ove preporuke obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 20 dana od dana prijema iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dana 30.05.2018. godine uvidom u web stranicu http://www.manja.ba/zaposlenje utvrđeno je da je sporni obrazac uklonjen. Obzirom da je Preporuka broj P-97/18 ispoštovana, to su Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine donijeli odluku da se predmet broj Ž-SA-06-424/18 zatvori.
Ž-SA-06-323/17	P-94/18	P R E P O R U K U Direktoru JU „Kantonali centar za socijalni rad“Kantona Sarajevo 1.Da poduzme raspoložive mjere u cilju osiguranja uživanja prava iz radnog odnosa zaposlenika i otklanjanja pojave narušenih međuljudskih odnosa 2.Da o poduzetim aktivnostima izvjesti Ombudsmene BiH u roku od 30 dana. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Kao u ostavljenom roku nije zaprimljen odgovor, Ombudsmeni su dana 08.10.2018. godine uputili urgenciju navedenom organu. Dana 06.11.2018. godine insitucija Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je akt JU „Kantonali centar za socijalni rad“, broj: 35/X-11-530-523.1/17 od 05.11.2018. godine u kojem se između ostalog navodi: „...U vezi sa Vašim aktom broj gornji, informiše Vas da je odlaskom u penziju pojedinih radnika iz Službe socijalne zaštite općine Novi Grad i promjenom odnosa u komunikaciji radnika u Službi, osigurano uživanje prava iz radnog osnosa svih radnika te je došlo do otklanjanja pojave narušenih međuljudskih odnosa. U ovoj ustanovi je u međuvremenu došlo i do promjene rukovodioca-direktora. N.N. je razriješen dužnosti direktora, a na mjesto vršioca dužnosti direktora imenovan je N.N., dipl. pravnik. Pormjena na rukovodećoj poziciji u ustanovi, može se također uzeti kao okolnost koja je uticala na popravljnje stanja u Službi socijalne zaštite općne Novi Grad...“
Ž-SA-06-512/18	P-136/18	PREPORUKU DEKANU FILOZOFSKOG FAKULTETA 1. da odmah po prijemu ove preporuke stavi van snage Pisano upozorenje radniku, broj 03-02/482 od 03.05.2018. godine; 2. u cilju osiguranja mehanizma unutar samog Fakulteta za rješavanje i preveniranje ovakvih i sličnih situacija, poduzme mjere u cilju implementacije člana 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, prema kojem su sva javna tijela i ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije; 3. da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	zaprmljena su izjašnjenja Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu broj 01/253-1 od 06.07.2018. godine, 01/212-3 od 27.07.2018. godine i izjašnjenje Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu broj 02-168/18 od 17.07.2018. godine, iz kojih proizilazi da je Preporuka Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj P-236/18 ispoštovana.

Ž-SA-06-551/18	P-204/18	PREPORUKU DIREKTORU INSTITUTA ZA AKREDITIRANJE BOSNE I HERCEGOVINE 1. u cilju osiguranja mehanizama unutar samog Instituta za rješavanje i preveniranje ovakvih i sličnih situacija, poduzme mjere u cilju implementacije člana 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini prema kojem su sva javna tijela te ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije; 2. da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Iz zaprimljenog odgovora proizilazi realizacija Preporuke. Postupak još uvijek u toku.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-06-881/17	P-19/18	P R E P O R U K U 1. Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da započne dijalog sa reprezentativnim sindikatima u cilju donošenja nove Odluke kojom bi se otklonile sve nejasnoće i na adekvatan način uredilo ovo izuzetno važno pitanje za sve zaposlene u institucijama Bosne i Hercegovine; 2. Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da se izmijeni sporna odredba člana 41 stav (1) Zakona o platama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine koja je predstavljala temelj za koncipiranje ovog modela obračuna naknada za prevoz na posao i prevoz sa posla i da se ponovno unesu riječi "javnim prevozom"; 3. Da o načinu realizacije preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 60 (šezdeset) dana od dana prijema preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 30.07.2018. godine u vezi upućene urgencije zaprimljen je akt Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predsjedavajućeg Doma naroda, broj: 02-50-7-17-67,10/18 od 27.07.2018. godine, u kojem se navodi sljedeće: Kolegij Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine je na 67. sjednici održanoj dana 27.07.2018. godine, razmatrao Preporuku institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u vezi sa žalbama: Ž-SA-06-881/17, Ž-SA-04-1022/17 i Ž-SA-04-1065/17, akt broj:01.02.03-16-4-389/18 od 05.02.2018. godine i Urgenciju na Preporuku P-19/18, akt broj: 01.02.03-16-1-389-2/18 od 10.07.2018. godine, te odlučio dostaviti navedeni materijal Zajedničkoj komisiji za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine na daljnje postupanje. Dana 30.07.2018. godine u vezi upućene urgencije zaprimljen je akt Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predsjedavajućeg Predstavničkog doma, broj: 01-50-2-13-71/18 od 25.07.2018. godine, u kojem se pored informacije da je Preporuka Ombudsmena BiH dostavljena Zajedničkoj komisiji za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, institucija Ombudsmena obavještava da se u parlamentarnoj proceduri nalazi Prijedlog
Ž-BR-06-203/16	P-89/18	P R E P O R U K U Javnoj ustanovi „Prva osnovna škola“ Srebrenica 1. da preduzme neophodne mjere kako bi se osigurao ravnopravan tretman djece u školi u pogledu upotrebe i izučavanja maternjeg jezika i kulturnog naslijeđa u svim razredima, uvažavajući nalaze iz ove Preporuke i Specijalnog izvještaja o upotrebi službenih jezika u Bosni i Hercegovini; 2. da u roku od 30 dana dostave povratnu informaciju instituciji Ombudsmena za ljudska prava BiH o provedbi date Preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.
Ž-BL-06-411/18	P-169/18	PREPORUKU direktorici Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove 1. Da uspostavi radno-pravni status podnosioca žalbe u skladu sa članom 53. stav 2. Zakona o državnim službenicima Republike Srpske; 2. Da preduzme mjere na eliminaciji i prevenciji diskriminacije prema podnosiocu žalbe te eliminaciji njenih posljedica, u skladu sa pozitivnim propisima i nalazima iz ove Preporuke; 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori dana 30.11.2018. godine i dana 17.12.2018. godine. Postupak je u toku.
Ž-SA-06-652/18	P-181/18	PREPORUKA Općini Visoko da razmotri mogućnost da se pristupi realizaciji prava radnika JP RTV Visoko utvrđenih na osnovu izvršnih isprava i bez pokrenutog stečajnog postupka. Poziva se Općina Visoko da u roku od 90 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	S obzirom da Općina Visoko nije dostavila odgovor u roku navedenom u preporuci Institucija ombudsmena je dana 11.12.2018. godine zatražila informaciju u vezi realizacije preporuke. Dana 20.12.2018. godine Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor Općine Visoko pod brojem: 0172-02-1120/18 od 17.12.2018. godine u kojem su navedene ovlaštenja iste kao jedinice lokalne samouprave i radnje koje su poduzete u svrhu funkcionisanja kako navode lokalnog javnog informisanja. U naprijed navedenom odgovoru Općina Visoko nije se osvrnula na preporuku Institucije ombudsmena. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su nakon izvršenog uvida u spis zaključili da su sve radnje koje se mogu poduzeti iscrpljene u navedenom predmetu, te da ostvarenje prava žalitelj dalje može ostvariti jedino u stečajnom postupku.

Ž-SA-06-429/18	P-201/18	PREPORUKU MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE • da poduzme aktivnosti koje će rezultirati donošenjem rješenja o rasporedu policijskih službenika u skladu sa odredbama Zakonom o policiji i unutrašnjim poslovima Republike Srpske kojima je uređena materija raspoređivanja zaposlenih policijskih službenika; • da preduzme mjere da se unapređivanje zaposlenih odvija transparentan i zakonit način, imajući u vidu kako kvalitet osoblja, tako i posebno nacionalnu zastupljenost svih konstitutivnih naroda i ostalih u Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske, shodno obavezama iz Ustava Bosne i Hercegovine, Ustava Republike Srpske, Zakona o policiji i unutrašnjim poslovima Republike Srpske i Zakona o zabrani diskriminacije; • otkloni posljedice do kojih je došlo uslijed donošenja rješenja o rasporedu policijskih službenika mimo odredbi Zakona o policiji i unutrašnjim poslovima Republike Srpske; • da obavijeste Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama i aktivnostima u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor 18.10.2018. godine. Postupak u toku.
Ž-LI-06-182/18	P-222/18	P R E P O R U K U 1. Da Vlada Kantona 10, odnosno predsjednik Vlade sukladno datim ovlastima, po prijemu ove preporuke bez odlaganja poništi Rješenje o imenovanju državnog službenika br:01-02-87-1/18 od 23.07.2018.g. i poduzme sve neophodne mjere kojima će prilikom ponovnog imenovanja osigurati puno poštivanje Zakona o državnim službenicima i namještenicima u tijelima državne službe Kantona 10 („Narodne novine HBŽ”;br:1/14), te podzakonskih akata, kako bi se , temeljem procjene znanja i sposobnosti kandidata kako na stručnom ispitu, tako i na usmenom intervjuu, izabrao najbolji kandidat, 2. da se osigura puna implementacija odredbi Zakona o zabrani diskriminacije u svim sferama svoga djelovanja, a posebno člana 24. stav 4. koji propisuje da su sva javna tijela dužna u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te osigurati učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije, a sve u cilju prevencije eventualnih budućih postupanja koja su u suprotnosti s navedenim Zakonima; 3. da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana dostavi izjašnjenje , te obavijesti instituciju Ombudsmana o načinu realizacije ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor 18.10.2018. godine. Postupak je u toku.
Ž-LI-06-158/18	P-271/18	PREPORUKU Agenciji za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine i Vladi Kantona 10 1. Da, Agencija za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine, odmah po prijemu ove preporuke prekine praksu objavljivanja javnih natječaja ukoliko podzakonski akti u pogledu stupanja na snagu istih nisu subordinirani zakonu, a u konkretnom slučaju Ustavu Kantona 10. 2. Da, Vlada Kantona 10 poduzme efektivne mjere i radnje radi usuglašavanja članka 42. stavka 7. Uredbe o načelima za utvrđivanje unutarnjeg ustrojstva tijela državne službe u Kantonu 10, sa odredbom članka 29. Ustava Kantona 10. 3. Da, o realizaciji ove preporuke obavijeste instituciju Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, u roku od 30 dana od dana zaprimanja preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-06-206/17	P-14/18	P R E P O R U K U Univerzitetu u Bihacu 1. Da preispita odluku br 06-6126/2015 od 01.10.2015. godine, u skladu sa nalazima iz Preporuke; 2. da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Nakon upućivanja Preporuke, dana 14.03.2018. godine, odgovorna strana obavijestila je instituciju Ombudsmana da je donesena nova Odluka o kojoj se precizira priznavanje izbora u naučno-nastavna zvanja i prije obraćanja žalitelja instituciji Ombudsmana, pod brojem: 06-5287/2016, od 08.09.2016. godine. Izdavanjem Preporuke najvišem akademskom tijelu Univerziteta i uvrštavanjem žaliteljevog primjera u Godišnji izvještaj za 2018. godinu iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmeni imaju u postupanju po pojedinačnim žalbama građana

Ž-SA-06-742/16	P-35/18	INICIJATIVU za izmjenu člana 31.b. Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i zaposlenika na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ br: 104/10, 105/12 i 61/14) koji glasi: „Stručni ispit nije dužna polagati osoba koja je položila javni ispit pred Agencijom za državnu službu Bosne i Hercegovine, do dana stupanja na snagu ove odluke“, na način da isti treba glasniti: „Stručni ispit nije dužna polagati osoba koja je položila javni ispit pred Agencijom za državnu službu Bosne i Hercegovine ili ispit općeg znanja pred Agencijom za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine, do dana stupanja na snagu Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i zaposlenika na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj 105/12)“.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na svojoj 157. sjednici održanoj 7. 11. 2018. godine upoznalo sa Inicijativom broj P-35/18 za izmjenu Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i zaposlenika na razini Bosne i Hercegovine, te u vezi donesen je zaključak broj 34. kojim se zadužuje Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine i Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine da postupe po Inicijativi broj P-35/18 za izmjenu Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i zaposlenika na razini Bosne i Hercegovine, u mogućnostima sukladno važećim zakonskim propisima te da o tome izvijeste Instituciju ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i po potrebi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine. Dana 04.02.2019. godine zaprimljen je akt Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine broj 09-50-4-1657/18 od 14.01.2019. godine u kojem se navodi : “...trenutačno, sukladno važećim zakonskim i podzakonskim propisima na razini Bosne i hercegovine, ne postoje mogućnosti za priznavanje ispita općeg znanja kao stručnog upravnog ispita na razini Bosne i Hercegovine, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine će u slučaju
Ž-SA-06-405/17	P-35/18	INICIJATIVU za izmjenu člana 31.b. Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i zaposlenika na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ br: 104/10, 105/12 i 61/14) koji glasi: „Stručni ispit nije dužna polagati osoba koja je položila javni ispit pred Agencijom za državnu službu Bosne i Hercegovine, do dana stupanja na snagu ove odluke“,	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na svojoj 157. sjednici održanoj 7. 11. 2018. godine upoznalo sa Inicijativom broj P-35/18 za izmjenu Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i zaposlenika na razini Bosne i Hercegovine, te u vezi donesen je zaključak broj 34. kojim se zadužuje Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine i Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine da postupe po Inicijativi broj P-35/18 za izmjenu Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i zaposlenika na razini Bosne i Hercegovine, u mogućnostima sukladno važećim zakonskim propisima te da o tome izvijeste Instituciju ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i po potrebi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine. Dana 04.02.2019. godine zaprimljen je akt Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine broj 09-50-4-1657/18 od 14.01.2019. godine u kojem se navodi : “...trenutačno, sukladno važećim zakonskim i podzakonskim propisima na razini Bosne i hercegovine, ne postoje mogućnosti za priznavanje ispita općeg znanja kao stručnog upravnog ispita na razini Bosne i Hercegovine, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine će u slučaju
Ž-SA-06-59/18	P-35/18	INICIJATIVU za izmjenu člana 31.b. Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i zaposlenika na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ br: 104/10, 105/12 i 61/14) koji glasi: „Stručni ispit nije dužna polagati osoba koja je položila javni ispit pred Agencijom za državnu službu Bosne i Hercegovine, do dana stupanja na snagu ove odluke“, na način da isti treba glasniti: „Stručni ispit nije dužna polagati osoba koja je položila javni ispit pred Agencijom za državnu službu Bosne i Hercegovine ili ispit općeg znanja pred Agencijom za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine, do dana stupanja na snagu Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i zaposlenika na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj 105/12)“.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na svojoj 157. sjednici održanoj 7. 11. 2018. godine upoznalo sa Inicijativom broj P-35/18 za izmjenu Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i zaposlenika na razini Bosne i Hercegovine, te u vezi donesen je zaključak broj 34. kojim se zadužuje Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine i Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine da postupe po Inicijativi broj P-35/18 za izmjenu Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i zaposlenika na razini Bosne i Hercegovine, u mogućnostima sukladno važećim zakonskim propisima te da o tome izvijeste Instituciju ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i po potrebi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine. Dana 04.02.2019. godine zaprimljen je akt Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine broj 09-50-4-1657/18 od 14.01.2019. godine u kojem se navodi : “...trenutačno, sukladno važećim zakonskim i podzakonskim propisima na razini Bosne i hercegovine, ne postoje mogućnosti za priznavanje ispita općeg znanja kao stručnog upravnog ispita na razini Bosne i Hercegovine, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine će u slučaju
Ž-SA-06-879/17	P-51/18	PREPORUKU NAČELNIKU OPŠTINE VLAŠENICA 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmana o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	Opština Vlasenica nije dostavila povratnu informaciju po Preporuci broj P-51/18.
Ž-BL-06-789/17	P-128/18	PREPORUKU Mješovitom Holdingu „Elektroprivreda Republike Srpske“, A.D. Trebinje, Zavisno preduzeće Rudnik i Termoelektrana Gacko A.D. Gacko 1. da odmah po prijemu ove preporuke Mješoviti Holding „Elektroprivreda Republike Srpske“, A.D. Trebinje, Zavisno preduzeće Rudnik i Termoelektrana Gacko A.D. Gacko uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i da dostavi traženo izjašenje na adekvatan način.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	Obzirom na činjenicu da označeno javno preduzeće nije dostavilo odgovor na Preoruku Ombudsmena, ovaj slučaj nesaradnje će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2018. godinu.

Ž-BL-06-5/18	P-190/18	P R E P O R U K U Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona 1. Da poduzme mjere u okviru svoje nadležnosti kako bi podnositeljica žalbe imala jednaku mogućnost ostvarivanja prava na rad, u skladu sa iskazanim potrebama škole i nalazima ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Ministarstvo je 11.09.2018.godine dostavilo odgovor na Preporuku naglašavajući da JU „Il srednja škola“ Cazin nije iskazala potrebu za radnim mjestima, te da će Ministarstvo postupiti „u skladu sa Pravilnikom o definiranju kriterija za proglašavanje uposlenika za čijim radom je djelimično ili u potpunosti prestala potreba.“ S obzirom da su u toku postupka Ombudsmeni Bosne i Hercegovine iscrpili mogućnosti u okviru svoje nadležnosti, predmet po žalbi se zatvara.
Ž-BL-06-5/18	P-241/18	P R E P O R U K U Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona 1. Da poduzme mjere u okviru svoje nadležnosti kako bi podnositeljica žalbe imala jednaku mogućnost ostvarivanja prava na rad, u skladu sa iskazanim potrebama škole i nalazima ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji Preporuke. Sukladno članu 33.Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH , ova Preporuka dostavlja se i podnositeljici žalbe.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Ministarstvo je 11.09.2018.godine dostavilo odgovor na Preporuku naglašavajući da JU „Il srednja škola“ Cazin nije iskazala potrebu za radnim mjestima, te da će Ministarstvo postupiti „u skladu sa Pravilnikom o definiranju kriterija za proglašavanje uposlenika za čijim radom je djelimično ili u potpunosti prestala potreba.“
Nema odgovora						
Ž-BL-06-867/17	P-39/18	PREPORUKU Rektor Univerziteta u Banjoj Luci 1. Da preduzme neophodne mjere kako podnosilac žalbe ne bi bio degradiran u pogledu radnog statusa u poređenju sa drugim radnicima na istoj ili uporedivoj poziciji i bez opravdanih razloga, a pogotovo kako ne bi bio degradiran zbog svoje sindikalne aktivnosti; 2. Da pruži neophodnu podršku podnosiocu žalbe, ali i bilo kojem drugom nadležnom organu u pogledu preispitivanja zakonitosti i opravdanosti trošenja vlastitih prihoda Akademije umjetnosti, prema zahtjevima podnosioca žalbe; 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	S obzirom da se Univerzitet u Banjaluci nije izjasnio o Preporuci, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 14.06.2018.godine poslali Urgenciju Narodnoj Skupštini (s obzirom da je Narodna skupština osnivač Univerziteta u Banjaluci) da u roku od 30 dana preduzme mjere iz svoje nadležnosti o provođenju Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine. Narodna skupština Republike Srpske se nije izjasnila u ostavljenom roku .
Ž-SA-06-791/16	P-42/18	P R E P O R U K U Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da izmjeni i dopuni Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine u cilju stvaranja zakonskih pretpostavki za sankcionisanje osoba koje vrše određene radnje korištenjem informaciono-komunikacijskih tehnologija, a koje za posljedicu imaju povređivanje prava pojedinaca; 2. Da donese Kodeks o etičkom ponašanju zastupnika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine; 3. Da o poduzetim mjerama u cilju realizacije preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 60 (šezdeset) dana od dana prijema preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-SA-06-630/18	P-153/18	PREPORUKA Generalnom direktoru RTV FBiH da poduzme sve mjere u cilju otklanjanja narušenih međuljudskih odnosa sa podnositeljicom žalbe, između ostalog i da se inicira medijacija, kao i okončanje tretmana koji je za podnositeljicu žalbe štetan i uznemiravajući. Generalni direktor RTV FBiH da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-SA-06-1207/17	P-139/18	PREDSJEDNIŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmanima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine što je poduzeto u konkretnom slučaju kako bi se ovakve i slične situacije prevenirale i sankcionisale; 3. da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-SA-06-1156/18	P-295/18	P R E P O R U K U Optici Dijana d.o.o Banja Luka 1. da odmah po prijemu ove preporuke ukloni instagram post objavljen na dan 02.08.2018. godine; 2. da preduzme neophodne mjere da se ubuduće prilikom obavljanja postova na svojoj instagramn stranici u potpunosti poštuje Zakon o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini. (Ova mjera može obuhvatiti edukaciju zaposlenih kako bi se spriječilo pisanje istih ili sličnih instagram postova). 3. da u roku 30 dana, počev od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.

Ž-MO-06-24/18	P-301/18	PREPORUKU Pivnici Mostar 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-SA-06-209/15	P-307/18	PREPORUKU ministru poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Srednjobosanskog kantona 1. u cilju osiguranja mehanizama unutar samog Inspektorata za rješavanje i preveniranje ovakvih i sličnih situacija, poduzme mjere u cilju implementacije člana 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini prema kojem su sva javna tijela te ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije; 2. da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
UKUPNO	-	01 - Diskriminacija				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
26	28	6	0	7	6	7
POVREDA PRAVA :	02 - Mediji i sloboda informisanja					
UKUPNO	-	02 - Mediji i sloboda informisanja				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	03 - Pristup informacijama					
Realizirana						
Ž-SA-05-359/16	P-11/18	P R E P O R U K U Predsjedniku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine 1. Da u postupku po zahtjevu za slobodom pristupa informacijama N.N. donese odluku u formi rješenja, na način kako je to propisano članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine. 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 31.01.2018. godine Ombudsmeni su zaprimili odgovor Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u formi rješenja donesenog u vezi sa zahtjevom za slobodom pristupa informacijama N.N., broj: P-125-1/16. Veza AP-3470/12 od 24. januara 2018 godine
Ž-BL-05-735/17	P-31/18	PREPORUKU Investiciono-razvojnoj banci Republike Srpske, Fondu za upravljanje nekretninama i potraživanjima u vlasništvu Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana, 08.03.2018.godinne, Investiciono razvojna banka je dostavila Obavještenje broj: 05-232-4/17 od 06.03.2018.godine i obavijestila Instituciju da je postupila po izdatoj preporuci.
Ž-BL-05-872/17	P-36/18	PREPORUKU 1. Da u ponovnom postupku donese odluku i obračuna iznos naknade po zahtjevu N.N. u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama i Uputstvom o troškovima umnožavanja materijala, uvažavajući izneseno mišljenje ombudsmena Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 60 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Područna jedinica Bratunac je dana 21.03.2018. godine, dostavila odgovor u kojem se navodi da je dana 27.02.2018. godine donesen Zaključak kojim su utvđeni troškovi u iznosu od 4,00 konvertibilnih maraka, čime je postupljeno po preporuci institucije.
Ž-SA-05-12/18	P-38/18	P R E P O R U K U Direktorju JU Zavod za hitnu medicinsku pomoć Kantona Sarajevo 1. Da preispita odluku (Dopis upućen žalitelju broj: 5569/17 od 19.12.2017. godine) kojim se ne udovoljava molbi N.N. od dana 11.12.2017. godine, kojom je tražena dostava imena i prezimena ljekara koji je obavio kućnu posjetu dana 22.07.2017. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 20.03.2018. godine zaprimljen je odgovor Zavoda broj: 01-1309/18 od 19.03.2018. godine u kojem je navedeno da je žalitelju već dostavljena kompletna dokumentacija u vezi sa predmetnim slučajem. Uvidom u dokumentaciju iz priloga, utvrđeno je da nijedan dokument nije sadržavao traženu informaciju koja ukazuje na ime i prezime ljekara koji je obavio posjetu žaliteljevoj kćerki, te je dana 29.03.2018. godine Zavodu ponovo upućen akt u kojem je naznačeno da se molba žalitelja odnosila isključivo na ime i prezime ljekara. Zavod je istim aktom još jednom pozvan da podzme sve mjere u cilju realizacije preporuke. Dana 09.04.2018. godine zaprimljen je akt Zavoda broj: 01-1637/18 od 08.04.2018. godine u kojem je navedeno da je žalitelju upućen novi dopis. Uvidom u akt Zavoda broj: 1638/18 od 06.04.2018. godine utvrđeno je da je žalitelju u konačnici dostavljena tražena informacija, a Preporuka Ombudsmena broj: P-38/18 od 19.01.2018. godine u cjelosti je realizovana.

Ž-BL-05-819/17	P-53/18	PREPORUKU 1. da pismenim putem obavijesti podnosioca žalbe o njegovoj prijavi koja se odnosi na Javni poziv za dopunu Liste istaknutih stručnjaka iz prakse koji se mogu angažovati u naučno-nastavnom procesu za izvođenje predavanja i vježbi na fakultetima/Akademije Univerziteta u Tuzli 2. da ubuduće prilikom objavljivanja Javnih poziva uvede praksu obavještanja kandidata 3. da roku od 60 dana obavijesti ombudsmene o načinu realizacije navedene Preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Fakultet elektrotehnike je dana 04.04.2018. godine, dostavio odgovor u kojem se navodi da je postupio po preporuci institucije i pismenim putem obavijestio podnosioca žalbe o njegovoj prijavi (dokaz: akt od 29.03.2018. godine). Ekonomski fakultet je dana 10.04.2018. godine obavijestio instituciju da je postupljeno po preporuci i podnosiocu žalbe dostavljena informacijama (dokaz: rješenje od 23.03.2018. godine). Pravni fakultet je dana 10.04.2018. godine dostavio odgovor instituciji u kojem se navodi da je postupljeno po preporuci institucije, to jeste da su obavijestili kandidata o njegovoj prijavi. Kako je odgovoreno podnosiocu žalbe čime je postupljeno po preporuci institucije, Ombudsmeni BiH su odlučili zatvoriti predmet.
Ž-BL-05-919/17	P-55/18	PREPORUKU Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja Republike Srpske - rukovodiocu Filijale Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Kako odgovorna strana u roku koji joj je određen preporukom nije obavijestila Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima u cilju njene realizacije, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH ("Službeni glasnik BiH" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine Vas upoznali su Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske sa činjenicom izdavanja preporuke. Aktom broj: O-83/2018-146, od dana 23.05.2018. godine, direktor Fonda dostavio je izjašnjenje na izdatu preporuku iz čijeg sadržaja proizilazi da je otklonjena povreda prava koju je podnositelj žalbe naveo u podnesenoj žalbi.
Ž-SA-05-1282/17	P-76/18	P R E P O R U K U Direktor Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske 1. Da ponovo razmotri zahtjev za pristup informacijama Centra za istraživačko novinarstvo donese novu odluku po zahtjevu, imajući u vidu mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine dato u ovoj Preporuci; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 04.06.2018.godine zaprimljen je Odgovor Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, br. 01/2-47-69/18 od 29.05.2018.godine u kojem se navodi: „obavještavamo vas da smo, uvažavajući vašu preporuku i Instituciju ombudsmena, tražene informacije dostavili Centru za istraživačko novinarstvo. Zbog obimnosti traženih podataka koji su se odnosili na period od osam godina, kao i svakodnevnih neodložnih poslova nadležnog sektora, uprkos našem nastojanju, nismo bili u mogućnosti da vašu preporuku realizujemo u datom roku, zbog čega vam upućujemo izvinjenje.“ Uzimajući u obzir sadržaj dostavljenih odgovora, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključuju da je preporuka broj: P-76/18 od 23.03.2018. godine u cjelosti realizovana.
Ž-LI-05-31/18	P-78/18	P R E P O R U K U v.d. direktoru Agencije za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po prigovoru N.N. izjavljenom na rješenje broj 04-05-3-86-5/17 od 31.05.2017. godine, kojim se odbija zahtjev za pristup informacijama; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Podneskom od 19.04.2017. godine, v.d. direktor Agencije za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine, obavještava instituciju Ombudsmena o realiziranju preporuke te dostavlja rješenje o usvajanju prigovora N.N.. Imajući u vidu navedeno, Preporuka Ombudsmena se smatra ispoštovanom.
Ž-SA-05-413/18	P-98/18	P R E P O R U K U JU "SLUŽBA ZA ZAPOSŁJAVANJE KANTONA SARAJEVO" 1. Da poništi Rješenje, broj: 01-01-34-0671/18 od 27.03.2018. godine i donese novo Rješenje o pristupu informacijama u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Služba je dana 18.06.2018. godine dostavila instituciji Ombudsmena akt, broj: 01/01-1309/18 od 14.06.2018. u kojem se između ostalog navodi: "...U vezi Vašeg akta broj i datum gornji, u prilogu Vam dostavljamo Rješenje Javne ustanove "Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo" Sarajevo kojim je poništeno Rješenje broj 01-01-34-0671/18 od 27.03.2018. godine te je doneseno novo Rješenje o pristupu informacijama u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama FBiH..." U prilogu je dostavljeno novo Rješenje, broj: 01/01-34-0999-1/18 od 11.06.2018. godine kojim se podnositelju žalbe odobrava pristup informacijama koje se odnose na dostavljanje dokumenata JU "Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo" Sarajevo. Citirane akte institucija Ombudsmena je dana 20.06.2018. godine dostavila podnositelju na izjašnjenje, ali isto do danas nije zaprimljeno. Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da je Preporuka, P-98/18 realizovana u cjelosti.
Ž-BL-05-393/18	P-135/18	P R E P O R U K U • Da na zahtjev podnosioca žalbe odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine a uvažavajući izneseno mišljenje Ombudsmena. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Iz dostavljenog odgovora na Preporuku proizilazi da je Općina Kakanj donijela Rješenje o djelimičnom pristupu informacijama u skladu sa Zakonom, te se time smatra da je Preporuka ispoštovana.
Ž-SA-05-203/18	P-156/18	P R E P O R U K A gradonačelniku Grada Tuzla 1. da se odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnja sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 02.04.2018. godine i 16.05.2018. godine;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Odgovor na Preporuku zaprimljen izvan roka, a dostavljanjem odgovora Preporuka se smatra realiziranom.

Ž-SA-05-1117/17	P-158/18	P R E P O R U K A Ministru zdravstva Zeničko-dobojskog kantona 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 01.12.2017. godine, 22.03.2018. godine i 04.05.2018. godine;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 23.01.2019. godine zaprimljen je akt Ministarstva Zeničko-dobojskog kantona broj: 11-37-12357-8/17 od 18.01.2019. godine u kojem je navedeno da je po zahtjevu žalitelja doneseno Rješenje broj: 11-37-12357-7/18 od 18.01.2019. godine kojim je odobren pristup informacijama, čime je Preporuka Ombudsmena broj: P-14/19 od 26.12.2018. godine u cjelosti realizovana.
Ž-LI-05-99/18	P-159/18	P R E P O R U K U Ministru Federalnog ministarstva za branitelje i invalide Domovinskog rata 1. Da poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po Zahtjevu za pristup informacijama N.N. podnesenom dana 04.06.2018. godine; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 05.09.2018. godine, institucija Ombudsmena je od nadležnog javnog organa zaprimila Rješenje broj: 05-41-2126/18 od 31.08.2018. godine, kojim se podnositelju žalbe ustupaju traženi podaci, a zaprimanje navedenog rješenja instituciji Ombudsmena je potvrdio i podnositelj žalbe.
Ž-BL-05-382/18	P-187/18	PREPORUKU Ministarstvu zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona Da odmah po prijemu ove preporuke Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i da dostavi informaciju vezanu za status predmeta podnosioca žalbe.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 30.07.2018.godine, Ministarstvo je dostavilo Izjašnjenje broj: 09-05-3026-UP-1/18 od 24.07.2018.godine. S obzirom da je Ministarstvu zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona postupilo po preporuci, te dostavilo tražene informacije u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama, ombudsmeni konstatuju da je preporuka realizovana i donesena je odluka o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-05-153/18	P-207/18	P R E P O R U K U Gradu Zenica, Služba za boračko-invalidsku i socijalnu zaštitu, stambene poslove i društvene djelatnosti i Ministarstvu za boračka pitanja Zeničko Dobojskog kantona 1. Da poduzmu efektivne mjere i radnje da žalitelj Zahtjev za pristup informacijama od 06.09.2017. godine riješe u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenja donesena u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Grad Zenica je aktom broj 07-41-3523/18 od 17.10.2018. godine dostavio obavijest i rješenje o odbijanju pristupa informacijama od 23.08.2018. godine, koje sadrži pouku o pravnom lijeku, čime je ispoštovana preporuka.
Ž-SA-05-481/18	P-214/18	P R E P O R U K U Zavodu zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo da preispita ranije doneseno rješenje broj 01-01-I-S.K.-4248/18 od 15.02.2018.godine te donese novo Rješenje utemeljeno na odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama, uvažavajući navode iz ove Preporuke; da se u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijesti Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH o realizaciji ove Preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj je obavijestio Instituciju ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hrcegovine da je dana 17.09.2018. godine Komisija, kao drugostepeni organ na 3. sjednici donijela rješenje broj 03-02-8407-1/18 kojim je poništila rješenje UP/03-02-1-47693/18 od 16.02.2018. godine i podnositelju žalbe odobrila refundaciju sredstava u iznosu od 249,60 KM, lično plaćenih za pruženu medicinsku uslugu-MRI kičme u Sarajevu, te da nema potrebe preispitivanja i donošenja novog rješenja o pristupu informacijama.
Ž-SA-05-461/18	P-236/18	P R E P O R U K U • Komandiru Policijske stanice Živinice Da u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine donese rješenje o pristupu informacijama, a u vezi sa zahtjevom N.N. u ime N.N. od dana 09.02.2018. godine; • Ministru unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona Da na službenoj internet stranici Ministarstva unutrašnjih poslova objavi Vodič za pristup informacijama, Index registar informacija i Obrazac za podnošenje zahtjeva za pristup informacijama; O realizaciji Preporuke potrebno je obavijestiti Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 29.10.2018. godine zaprimljen je akt Policijske stanice Živinice broj: 08-05/6-2-04.1-4-1982/18 od 24.10.2018. godine iz kojeg proizlazi da je doneseno Rješenje o pristupu informacijama broj: 08-05/6-04.2-3-1026/18 od 21.06.2018. godine. Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo je izvan roka dostavilo odgovor u iz kojeg proizlazi da su postupili po Preporuci Ombudsmena BiH.
Ž-LI-05-225/18	P-273/18	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Livna 1. Da, odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po Zahtjevu za pristup informacijama podnesenom dana 28.08.2018. godine; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Gradonačelnik Grada Livno obavijestio instituciju Ombudsmena da je doneseno rješenje po zahtjevu žalitelja.
Ž-LI-05-226/18	P-276/18	P R E P O R U K U direktoru JU Zavod za zapošljavanje Republike Srpske 1. Da, odmah poduzme efikasne mjere i radnje da Zahtjev za pristup informacijama N.N. od 17.09.2018. godine, riješi sukladno odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	JU Zavod za zapošljavanje republike Srpske svojim podneskom od 26.11.2018. godine, obavještava Instituciju ombudsmena „da smo žalitelju dostavili kopiju zahtjeva Okružnog privrednog suda Istočno Sarajevo iz 2013. godine, čime smo ispoštovali vašu preporuku“.

Ž-BL-05-493/18	P-279/18	P R E P O R U K U • Da o zahtjevu za pristup informacijama podnosioca žalbe odluči u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Zaprimljen odgovor dana 30.01.2019. godine iz kojeg proizilazi da je Preporuka ispoštovana. Odgovor proslijeđen žalitelju, postupak još uvijek u toku.
Ž-BL-05-682/18	P-297/18	P R E P O R U K U 1. Da dosljednom primjenom Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske razmatra i odlučuje o zahtjevima za pristup informacijama, 2. Da preispita odluke o zahtjevima podnositeljice žalbe za pristup informacijama u kojima je utvrdio izuzetak u skladu sa članom 8 Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, te da imajući u vidu mišljenje Ombudsmena iz ove Preporuke, u skladu sa članom 9. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, provede test javnog interesa, a nakon toga donese novu odluku o pristupu informacijama u skladu sa članom 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 3. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema preporuke. Preporuka se dostavlja na znanje JP „Šume Republike Srpske“ a.d. Sokolac	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Zaprimljen odgovor na Preporuku dana 22.01.2019. godine iz kojeg proizilazi da je postupljeno po Preporuci Ombudsmena BiH.
Ž-BL-05-777/18	P-297/18	P R E P O R U K U 1. Da dosljednom primjenom Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske razmatra i odlučuje o zahtjevima za pristup informacijama, 2. Da preispita odluke o zahtjevima podnositeljice žalbe za pristup informacijama u kojima je utvrdio izuzetak u skladu sa članom 8 Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, te da imajući u vidu mišljenje Ombudsmena iz ove Preporuke, u skladu sa članom 9. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, provede test javnog interesa, a nakon toga donese novu odluku o pristupu informacijama u skladu sa članom 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 3. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 27.12.2018. godine odgovorna strana dostavila je akt broj: 010-8544-1/18 kao odgovor na preporuku u kojem se između ostalog navodi sledeće: „...obavještavam Vas da smo preispitali odluke po žalbi podnositeljice...“
Ostvarena saradnja						
Ž-LI-05-293/17	P-8/18	P R E P O R U K U Ministrici Ministarstva obrazovanja, znanosti, kulture i športa Kantona Središnja Bosna 1. Da poduzme efektivne mjere i radnje da žalitelj Zahtjev za pristup informacijama od 16.12.2016. godine, riješi u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenja donesena u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Kako navedeno Ministarstvo u roku od 15 dana, pa sve do danas, nije obavijestilo instituciju Ombudsmena o poduzetim mjerama i radnjama po izdatoj Preporuci, Ombudsmani cijene da Preporuka nije ispoštovana. U skladu sa navedenim, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su podneskom od 20.03.2018. godine, obavijestili Skupštinu Kantona Središnja Bosna o neizvršavanju Preporuke od strane Ministarstva obrazovanja, znanosti, kulture i športa Kantona Središnja Bosna.
Ž-SA-05-1125/17	P-1/18	P R E P O R U K U v.d. direktoru Agencije za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da poništi Rješenje broj: 06-34-8-225-82/16 od 03.10.2017. godine i Rješenje broj: 06-34-8-225-82-1/17 od 30.10.2017. godine i donese novo rješenje kojim će udovoljiti zahtjevu za pristup informacijama N.N., na način opisan u preporuci, a u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da ovlasti službenika za informisanje za donošenje rješenja po zahtjevima za pristup informacijama u prvom stepenu i na taj način osigura potpuno poštovanje načela dvostepenosti u upravnom postupku; 3. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Dana 05.02.2018. godine zaprimljen je akt Agencije za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine broj: 06-34-8-225-82/17 od 30.01.2018. godine u kojem je navedeno: „...obavještavam Vas da je N.N. tužila Agenciju radi poništenja navedenih rješenja i pokrenila upravni spor koji se vodi pred Kantonalnim sudom u Sarajevu. Nakon okončanja sudskog postupka, Agencija će Instituciju ombudsmena/ombudsmana obavijestiti o preduzetim radnjama, a u vezi sa navedenom Preporukom.“

Ž-SA-05-1014/15	P-107/18	PREPORUKU Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Federalnom ministarstvu raseljenih osoba i izbjeglica i Općini Novo Sarajevo Da svako u okviru svojih nadležnosti iznađe način i sredstva da se prioritarno obnovi stambena jedinica N.N. u ulici Ivana Gorana Kovačića, s obzirom na period čekanja za obnovu i godine života podnosioca žalbe. O učinku Preporuke Ombudsmana Bosne i Hercegovine potrebno je obavijestiti iste u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Ombudsmeni su dana 29.06.2018. godine, zaprimili odgovor na preporuku Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice akt broj: 06-41-3-965-2/15/APP od 12.06.2018. godine u kojem se navodi: ... , Što se tiče obnove stambene jedinice porodice N.N. putem Državnog stambenog programa zbrinjavanja, a s obzirom da se radi o nositelju stanarskog prava odnosno obnovi stambene jedinice zgrade, naglašavamo da ni jednim pod-projektom državnog programa nije predviđena obnova stambenih jedinica nositeljima stanarskih prava u BiH. Naglašavamo da je Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine upoznato sa potrebama interno raseljenih osoba u Bosni i Hercegovini i da će dalje pratiti sve aktivnosti u vezi sa izgradnjom stambenog objekta u ulici Ivana Gorana Kovačića, kao i objekta u naselju Šip, a s ciljem da sve interno raseljene osobe ostvare pravo na povrat i obnovu stambenih jedinica ili pravo na stambeno zbrinjavanje u Bosni i Hercegovini. Upoznati smo da je Općina Novo Sarajevo započela aktivnosti na izgradnji zgrade na adresi Ivana Gorana Kovačića broj 17-21 i da bi izgradnjom iste bila riješena stambena pitanja interno raseljenih osoba s područja Općine Novo Sarajevo, među kojima je porodica N.N..."
Ž-SA-05-1055/17	P-104/18	P R E P O R U K U Ministru vanjskih poslova Bosne i Hercegovine 1. da se odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnja sa institucijom Ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmana od dana 26.09.2017. godine;	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor 15.10.2018. godine. Postupak u toku.
Ž-BL-05-431/18	P-178/18	P R E P O R U K U Generalnom direktoru JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo 1. Da uskladi Pravilnik o poslovnoj tajni JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo broj: NO-41-2460-8.2./06 od 28.02.2016. godine sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine, u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Kako Ombudsman Bosne i Hercegovine nije dobio odgovor na izdatu Preporuku u zadatom roku, aktom od dana 30.08.2018.godine obavještena je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine kao viši organ o nepreduzimanju radnji na realizaciji izdate Preporuke. Elektroprivreda BiH dostavila je odgovor iz kojeg proizilazi da će uzeti u obzir navode iz Preporuke prilikom izmjene predmetnog pravilnika, te da će se sporna odredba eventualno obrisati iz predmetnog Pravilnika.
Ž-SA-05-493/18	P-196/18	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Vijeće ministara BiH, Žalbeno vijeće pri Vijeću ministara BiH uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine; 2. da odmah, a najkasnije u roku od 7 (sedam) dana, dostave akte i izjašnjenja na akt Institucije od 14.10.2015. godine ;	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.
Ž-SA-05-837/18	P-232/18	P R E P O R U K U JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo da po zahtjevu za pristup informacijama N.N. donese Rješenje utemeljeno na odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama i Zakona o upravnom postupku, posebno člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama, uvažavajući navode iz ove Preporuke; da se u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijesti Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH o realizaciji Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Dana 31.10.2018. godine pravnici institucije Ombudsmana se obratila kćerka podnosioca žalbe, jer je primila donesenu preporuku, ali želi obavijestiti Instituciju ombudsmana da je njen otac, podnositelj žalbe, preminuo.
Ž-SA-05-617/18	P-233/18	P R E P O R U K U dekanu Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu 1. Da u skladu sa članom 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, imenuje službenika za informisanje, koji će obrađivati zahtjeve za pristup informacijama. Rješenje o imenovanju potrebno je dostaviti instituciji Ombudsmana na uvid; 2. Da u skladu sa članom 20. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, sačini, objavi i dostavi instituciji Ombudsmana primjerak Vodiča za pristup informacijama i Index registar informacija Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu; 3. Da u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine donese rješenje o pristupu informacijama, a u vezi sa N.N. od 21.03.2018. godine; 4. Da u budućem postupanju po zahtjevima za pristup informacijama prestane primjenjivati Pravilnik o zaštiti ličnih podataka na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, ili da isti izmijeni i uskladi sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 5. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak u toku.

Ž-SA-05-937/18	P-248/18	P R E P O R U K U Direktoru Zavoda zdravstvenog osiguranja Unsko-sanskog kantona 1. Da u skladu sa članom 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, imenuje službenika za informisanje, koji će obrađivati zahtjeve za pristup informacijama. Rješenje o imenovanju potrebno je dostaviti instituciji Ombudsmena na uvid; 2. Da u skladu sa članom 20. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, sačini, objavi i dostavi instituciji Ombudsmena primjerak Vodiča za pristup informacijama i Index registar informacija Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu; 3. Da u vezi sa zahtjevom žalitelja od dana 13.07.2018. godine, postupi u skladu sa članom 13. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine i zahtjev prosljedi nadležnom javnom organu; 4. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak je u toku.
Ž-BL-05-534/18	P-259/18	PREPORUKU Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja Republike Srpske - rukovodiocu Filijale Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, dostavi u cjelosti tražene informacije po podnesenom zahtjevu broj: 3609/18, N.N., od dana 08.05.2018. godine 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 11.01.2019. godine. Postupak je u toku.
Ž-SA-05-544/18	P-262/18	P R E P O R U K U Predsjedavajućem Odbora državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 08.06.2018. godine i 05.07.2018. godine.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Odgovor zaprimljen dana 12.11.2018. godine. Postupak je u toku.
Ž-BL-05-557/18	P-274/18	PREPORUKU DIREKTORU JU Osnovne škole „Sveti Sava“ 1. Da po prijemu ove Preporuke postupi po zahtjevima podnosioca žalbe 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenom realizovanju.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 26.11.2018. godine. Postupak je u toku.
Ž-SA-05-397/18	P-289/18	P R E P O R U K U Predsjedniku Nadzornog odbora KJKP Toplane d.o.o. Sarajevo 1. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, u skladu sa čl. 9 i 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine odluči o žalbi N.N. od dana 17.10.2017. godine, izjavljenu protiv Rješenja direktora KJKP Toplane d.o.o. Sarajevo broj: 03-03-01-4401/17 od 09.10.2017. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 03.01.2019. godine. Postupak je u toku.
Nije realizirana						
Ž-SA-05-1130/17	P-75/18	P R E P O R U K U Predsjedavajućem Žalbenog vijeća pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine 1. Da razmotri mogućnost poništenja Rješenja broj: UP2ŽV-09-29-2-163/17 od 10.11.2017. godine i donošenja novog rješenja utemeljenog na principima i odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Kako u navedenom periodu nije dostavljen odgovor o realizaciji spomenute preporuke, institucija Ombudsmena je Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine dana 18.09.2018.godine uputila urgenciju za realizaciju preporuke. Odgovor do dana sačinjavanja ove odluke nije zaprimljen. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključuju da preporuka broj: P-75/18 od 21.03.2018. godine nije realizovana niti je ostvarena saradnja sa predmetnim javnim organima.
Ž-SA-05-1242/17	P-86/18	P R E P O R U K U Načelnici Općine Visoko 1. Da poništi Rješenje broj: 01/3-02-31/18 od 13.02.2018. godine i donese novo Rješenje po zahtjevu N.N., a u skladu sa navedenim u ovoj Preporuci. 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Nakon održanog sastanka, instituciji Ombudsmena nije dostavljen odgovor o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke, ali je dana 13.08.2018. godine prilikom telefonskog razgovora, sekretarka Općinskog vijeća informisala službenicu institucije Ombudsmena da ostaju kod prvobitno datog odgovora, a na osnovu čega je zaključeno da Preporuka Ombudsmena broj: P-86/16 od 04.05.2018. godine nije realizovana.

Ž-SA-05-95/18	P-99/18	P R E P O R U K U JU "SLUŽBA ZA ZAPOŠLJAVANJE KANTONA SARAJEVO" SARAJEVO 1. Da poništi Rješenje, broj: 01/01-0115-1/18 od 22.02.2018. godine i da donese novo Rješenje o pristupu informacijama u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo je dana 18.06.2018. godine dostavila instituciji Ombudsmena dopis, broj: 01/01-1310/18 od 14.06.2018. u kojem se između ostalog navodi: "U vezi vašeg akta broj i datum gornji, u prilogu Vam dostavljamo Rješenje Javne ustanove "Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo" Sarajevo kojim je poništeno Rješenje, broj: 01-01-0115-1/18 od 22.02.2018. godine te je doneseno novo Rješenje o pristupu informacijama u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH...". U prilogu je dostavljeno novo rješenje, broj: 01/01-34-0999-2/18 od 11.06.2018. godine kojim se podnositelju žalbe odobrava pristup svim informacijama koje se odnose na dostavljanje dokumenata Javne ustanove Službe za zapošljavanje Kantona Sarajevo, također je navedeno da su tražene informacije koje se odnose na pismeni saziv/pozvi, dnevni red, materijali za sjednicu, tonski zapis i stenogram za sjednicu Stručnog kolegija održanu dana 25.12.2017. godine, kao i tonski zapisi i stenogram za sjednicu Upravnog odbora održanu dana 27.12.2017. godine informacije kojima Javna ustanova Službe za zapošljavanje Kantona Sarajevone ne raspolaže. Citirane akte institucija Ombudsmena je dana 20.06.2018. godine dostavila
Ž-LI-05-79/18	P-144/18	P R E P O R U K U Nadzornom odboru J.P. "Radio-televizija Livno" d.o.o. Livno 1. Da poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po Zahtjevu za pristup informacijama N.N., podnesenom dana 02.03.2018. godine. 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Nadzorni odbor je svojim podneskom od 17.07.2018. godine, obavijestio instituciju Ombudsmena „da je Nadzorni odbor donio Odobrenje uvida u natječajnu proceduru broj: 128/18 od 21.05.2018. koju vas obavještavam da uvažite kao rješenje"... Kako je podnositelj žalbe imao prigovor na navedeno odobrenje, a bez mogućnosti podnošenja odgovarajućeg pravnog lijeka, to je institucija Ombudsmena svojim podneskom od dana 24.08.2018.godine, obavijestila Skupštinu Javnog poduzeća „Radio-televizija“ d.o.o. Livno, o neizvršavanju donesene preporuke. Skupština Javnog poduzeća „Radio-televizija“ d.o.o. Livno, svojim podneskom od 05.09.2018. godine, obavještava instituciju Ombudsmena i Nadzorni odbor Javnog poduzeća „Radio-televizija“ d.o.o. Livno, da u konkretnom slučaju „treba izdati Rješenje o pristupu informacijama sukladno članku 14. Zakona, te predlažemo da učine isto“... Podnositelj žalbe dana 10.10.2018. godine, obavještava instituciju Ombudsmena da niti nakon intervencije navedene Skupštine, nije zaprimio rješenje sukladno Zakonu.
Ž-BL-05-525/18	P-191/18	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke odgovori na zahtjev žaliteljica od 20.04.2018. godine, odnosno da joj se dostavi traženi akt Fonda zdravstvenog osiguranja od 21.02.2017. godine 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Kako su nadležni organi dostavili Instituciji odgovore iz kojih proizlazi da nije postupljeno po Preporuci, dana 04.10.2018. godine, Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, kao nadležnom višem organu, upućena je Obavijest o nepoštovanju Preporuke. Ministarstvo je dana 28.11.2018. godine, obavijestilo Instituciju da je pomenuti podnesak upućen na nadležno postupanje Kliničkom centru koji je ponovo dana 13.12.2018. godine dostavio odgovor Instituciji u kojem se navodi da je sva tražena dokumentacija dostavljena nadležnom sudu uz odgovor na tužbu jer je u toku sudski postupak po tužbi žaliteljice protiv Kliničkog centra. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj Institucije, pominjući imena organa vlasti ili službenika koji su odbili postupiti po Preporuci Ombudsmena.
Ž-SA-05-486/18		P R E P O R U K U Fondu zdravstvenog osiguranja Republike Srpske 1. Da uzimajući u obzir navode iz preporuke, a u skladu sa odredbama Zakona o upravnom sporu Republike Srpske poduzme efikasne mjere i osigura provođenje presude Okružnog suda Banja Luka broj 11 0 U 021260 17 U od 14.02.2018.godine ; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Aktom broj 06/004-9670/18 od 08.10.2018. godine Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske obavijestio je Instituciju ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine da smatra da donesenom presudom Sud nije pravilno primjenio materijalno pravo zbog čega su i podnijeli zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke, koju neće izvršavati sve do donošenja pravosnažne presude Vrhovnog suda Republike Srpske. Kako u ostavljenom roku nije realizirana preporuka, ovaj slučaj biti će uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za 2018. godinu.
Ž-SA-05-619/18	P-235/18	P R E P O R U K U Direktor Službe za poslove sa strancima Da se poništi Rješenje, broj: 18.1.1-07.6-5704-4/17 od 20.11.2017. godine, te donese novo Rješenje, utemeljeno na odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine, a uvažavajući navode iz ove Preporuke; da se u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijesti Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH o realizaciji ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Obzirom da u ostavljenom roku nije zaprimljena informacija o poduzetim mjerama u cilju realizacije preporuke, aktom od 13.11.2018. godine , kao neposredno viši organi, obaviješteni su Vijeće ministara BiH i Ministarstvo sigurnosti, a iz čega proizlazi da Preporuka nije realizovana.
Ž-LI-05-167/18	P-225/18	P R E P O R U K U Vršitelju dužnosti ravnatelja Agencije za privatizaciju Kantona 10 1. Da, odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po Zahtjevu za pristup informacijama podnesenom dana 09.04.2018. godine; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmena u ostavljenom roku nije zaprimila izjašnjenje Agencije po izdatoj preporuci, pa je dana 24.10.2018. godine, odaslala urgenciju radi dostavljanja traženog odgovora, ali bez rezultata. U tom smislu, institucija Ombudsmena je podneskom od dana 07.11.2018.godine, obavijestila Vladu Kantona 10, o neizvršavanju donesene preporuke.

Ž-SA-05-973/18	P-263/18	P R E P O R U K U Direktoru Radio televizije Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da preispita Rješenje broj: 4110-03/609 od 10.08.2018. godine i Rješenje broj: 4110-03/648 od 30.08.2018. godine, te da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, u skladu sa članom 9. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, ponovo provede test javnog interesa, a nakon toga donese novo rješenje o pristupu informacijama u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da postupi u skladu sa članom 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 3. Da postupi u skladu sa članom 20. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 4. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Zaprimljen odgovor dana 10.01.2019. godine iz kojeg proizilazi da preporuka nije realizovana. Postupak u toku.
Nema odgovora						
Ž-SA-05-642/17	P-16/18	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu zdravstva 1. Da u skladu sa članom 14 Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine donese rješenje o pristupu informacijama, a u vezi sa zahtjevom N.N. od dana 09.05.2017. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Nema odgovora. Postupak u toku.
Ž-LI-05-14/18	P-126/18	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva pravosuđa i uprave Kantona 10 1. Da poduzme efektivne mjere i radnje da Zahtjev za pristup informacijama od 18.11.2017. godine, podnesen od strane N.N., riješi u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenja donesena u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Kako institucija Ombudsmana nije zaprimila izjašnjenje po izdatoj preporuci, to je dana 27.08.2018. godine, ministru navedenog Ministarstva odaslane urgencija za dostavljanje odgovora, ali niti nakon odaslane urgencije traženi odgovor nije dostavljen. Sukladno navedenom, institucija Ombudsmana obavijestila je Skupštinu Kantona 10 o nepostupanju ministra Ministarstva pravosuđa i uprave Kantona 10 po izdatoj preporuci. Ombudsmeni BiH nisu zaprimili odgovor zbog čega su pristupili zatvaranju predmeta.
Ž-LI-05-15/18	P-127/18	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva pravosuđa i uprave Kantona 10 1. Da poduzme efektivne mjere i radnje da Zahtjev za pristup informacijama od 04.12.2017. godine, podnesen od strane N.N., riješi u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenja donesena u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Institucija Ombudsmana u ostavljenom roku nije zaprimila izjašnjenje Ministarstva po izdatoj preporuci, pa je dana 27.08.2018. godine, odaslane urgencija radi dostavljanja traženog odgovora, ali bez rezultata. U tom smislu, institucija Ombudsmana je podneskom od dana 03.10.2018.godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju donesene preporuke. Kako nije zaprimljen nikakav odgovor na Preporuku Ombudsmeni BiH su pristupili zatvaranju predmeta.
Ž-SA-05-838/18	P-298/18	P R E P O R U K U Direktoru Javnog servisa BHRT-a 1. Da poništi rješenje broj 101-1112/18 od 26.07.2018. godine i postupi po podnesenoj žalbi u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama i Zakona o upravnom postupku Bosne i Hercegovine i nalazima ove preporuke; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Institucija Ombudsmana u ostavljenom roku nije zaprimila obavijest o realizaciji preporuke. Punomoćnica žaliteljice obavijestila instituciju Ombudsmana da odustaju od žalbenih navoda, a zbog čega će se pristupiti zatvaranju predmeta.
Ž-BL-05-745/18	P-303/18	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke odgovore na zahtjev advokata N.N. punomoćnika od 14.08.2018. godine, a u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama i iznesenim mišljenjem ombudsmana Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-SA-05-190/18	P-305/18	P R E P O R U K U direktoru Javnog preduzeća Parkovi d.o.o. Mostar da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmana od dana 21.02.2018. godine i 04.05.2018. godine. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
UKUPNO	-	03 - Pristup informacijama				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
49	50	21	0	13	9	6
POVREDA PRAVA :	04 - Vjerske slobode / religija					
Ostvarena saradnja						

Ž-SA-03-437/18	P-238/18	PREPORUKA Ministarstvu finansija i trezora Bosne i Hercegovine da u saradnji sa drugim ministarstvima i organima Bosne i Hercegovine razmotri pitanje usklađenosti propisa o carinskoj politici i Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini u vezi plaćanja carine i uvoznih dažbina prilikom uvoza vjerske literature. Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine poziva se da u roku od 90 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	04 - Vjerske slobode / religija	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak u toku.
UKUPNO	-	04 - Vjerske slobode / religija				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	0	0	1	0	0
POVREDA PRAVA :	05 - Policija					
Realizirana						
Ž-SA-05-267/18	P-165/18	P R E P O R U K U Direktoratu Federalne uprave policije 1. Da razmotri mogućnost poništenja Rješenja broj: 09/19/1-34-2-551 od 12.12.2017. godine i svih upravnih akata donesenih u disciplinskom postupku pokrenutom protiv žalitelja; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	05 - Policija	Realizirana	DA	Iz odgovora FUP-a koji je zaprimljen izvan roka za realizaciju Preporuke proizilazi da je organ ponovo razmatrao preporuku Ombudsmena i ispoštovao je.
Ž-BL-05-374/18	P-242/18	PREPORUKU glavnom okružnom tužiocu Okružnog javnog tužilaštva Trebinje 1. Da bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmanu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	05 - Policija	Realizirana	DA	Aktom broj: 258-2/18, od dana 02.11.2018. godine, odgovorna strana dostavila je izjašnjenje na izdatu preporuku u kome se navodi da se predmet vodi pod brojem: T16 0 KT 0009120 18, te da je daan 02.11.2018. godine, Policiji stavljen zahtjev za uzimanje izjava i prikupljanje dokaza.Izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Nije realizirana						
Ž-SA-05-1283/17	P-64/18	P R E P O R U K U policijskom komesaru Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo 1. Da uzimajući u obzir navedeno u Preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine, ponovno razmotri molbu za premještaj N.N., te da sagleda i druge mogućnosti koje ima na raspolaganju u cilju ispunjavanja najboljeg interesa djeteta u prtedmetnom slučaju. 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	05 - Policija	Nije realizirana	DA	Dana 24.04.2018. godine zaprimljen je akt Uprave policije broj: 02/5-1-23-1/18 od 20.04.2018. godine u kojem je navedeno da je ponovo razmatrana mogućnost premještaja, ali da se još uvijek nisu stekli uslovi za premještaj, jer su trenutno popunjene pozicije u činu „policajac“ u Policijskoj stanici Ilidža, a nijedan policijski službenik nije izrazio želju da bude premješten u Policijsku stanicu Novi Grad.
Ž-BL-05-388/18	P-281/18	P R E P O R U K U OC „Jahorina“ 1. Da ispoštuje Zaključak Vlade Republike Srpske u kome se decidno navodi: „Preporučuje se a.d. OC „Jahorina“ da obezbijedi parking prostor radi naplate mjesta za parkiranje...“, te s tim u vezi uklone spornu rampu sa glavne javne saobraćajnice i omoguće nesmetan prolaz žiteljima tog područja da dođu do svojih parcela, kao i svim vozačima koji tom trasom samo prolaze, bez zadržavanja. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji Preporuke.	05 - Policija	Nije realizirana	DA	Iz zaprimljenih odgovora proizilazi da Preporuka nije ispoštovana.
UKUPNO	-	05 - Policija				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
4	4	2	0	0	2	0
POVREDA PRAVA :	06 - Javni prihodi					
Nema odgovora						
Ž-BL-04-748/17	P-111/18	PREPORUKU ...Da se u ovom i svim budućim sličnim primjerima postupa u skladu sa iznesenim mišljenjem u ovoj Preporuci, u cilju poštovanja zakonskih rokova, a sve radi zaštite najboljeg interesa stranaka...	06 - Javni prihodi	Nema odgovora	NE	Do danas nije zaprimljen odgovor na Preporuku.
UKUPNO	-	06 - Javni prihodi				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	0	0	0	0	1
POVREDA PRAVA :	07 - Zatvori					
Realizirana						

Ž-SA-07-1048/17	P-33/18	P R E P O R U K U • Da ubuduće, prilikom vršenja terenskih provjera i formiranja mišljenja o boravku osuđenog lica na slobodi u smislu korišćenja vanzavodskih pogodnosti postupaju u skladu sa preporukom Ombudsmena. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Realizirana	DA	Dana 20.12.2017. godine u instituciji Ombudsmena je zaprimljeno izjašnjenje Policijske stanice Gradačac, akt broj 08-05/9-2-04-2-3-8365/17 od 15.12.2017. godine, kao odgovor na Preporuku, u kojem se navodi da će Policijska stanica Gradačac prilikom vršenja terenskih provjera i formiranja mišljenja o boravku osuđenog lica na slobodi, u smislu korišćenja vanzavodskih pogodnosti, postupiti shodno preporuci Ombudsmena.
Ž-SA-07-963/17	P-120/18	P R E P O R U K U • Da preispita postojeće normative stručnog rada te uz podršku Ministarstva pravde Republike Srpske obezbijedi kontinuiranu edukaciju službenog osoblja, kako postupati s osuđenim osobama u situacijama u kojima mogu biti povrijeđena prava ne samo osuđenih osoba nego i službenih osoba zavoda; • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Realizirana	DA	Odgovor na Preporuku stigao izvan roka, a što je promijenilo realizaciju Preporuke obzirom da iz dostavljenog odgovora proizilazi već kontinuirano osposobljavanje službenog osoblja čime se Preporuka Ombudsmena smatra ispoštovanom.
Ž-BL-07-819/18	P-280/18	P R E P O R U K U • Da ubuduće prilikom vršenja terenskih provjera i formiranja mišljenja o boravku osuđenog lica na slobodi u smislu korišćenja vanzavodskih pogodnosti postupaju u skladu sa iznesenim mišljenjem Ombudsmena. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Realizirana	DA	Dana 14.12.2018. godine Ombudsmeni su, od Policijske stanice Bijeljina 1, primili odgovor broj: 15-01/2-234-1535/18 od 11.12.2018. godine, iz kojeg proizilazi da će ova policijska stanica „...po zahtjevima koji budu dostavljeni od strane kazneno popravnih zavoda izvršiti terensku provjeru prema uspostavljenom načinu rada putem vođe bezbjednosnog sektora na čijem terenu je osuđeno lice nastanjeno u zakonski predviđenim rokovima, uzimajući u obzir sve zakonske i podzakonske akte koji tretiraju navedenu oblast i na osnovu kojih se vrše provjere za korišćenje vanzavodskih pogodnosti.“ Imajući u vidu odgovor nadležnog organa, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine nemaju osnova za dalje postupanje po žalbi. Ombudsmeni napominju da će i dalje pratiti postupanje Policijske stanice Bijeljina 1 kada je riječ o navedenom pitanju.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-07-815/16	P-122/18	P R E P O R U K U • Da ubuduće, prilikom vršenja terenskih provjera i formiranja mišljenja o boravku osuđenog lica na slobodi u smislu korišćenja vanzavodskih pogodnosti postupaju u skladu sa preporukom Ombudsmena. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.
Ž-BL-07-297/18	P-129/18	P R E P O R U K U • Da postupe u skladu sa iznesenim mišljenjem Ombudsmena Bosne i Hercegovine. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama koje su preduzete s ciljem realizacije ove preporuke.	07 - Zatvori	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-07-891/17	P-92/18	P R E P O R U K U • Da ubuduće svim pritvorenim/osuđenim licima osigura potreban nivo zdravstvene zaštite u skladu sa iznesenim mišljenjem Ombudsmena. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Nije realizirana	NE	Ombudsmeni BiH informisali su podnosioca da odgovor na preporuku nije dostavljen jer je preporuka prosljeđena zdravstvenoj službi na dalje izjašnjenje, da će nakon toga biti dostavljen, kao i da se uprava Zavoda ne slaže sa konstatacijom da ovom pritvoreniku nije pružena adekvatna zdravstvena zaštita obrazlažući da u situacijama u kojima je zavodski doktor odsutan postoji zamjena a to je doktor iz Doma zdravlja. U pogledu izdvajanja u posebno prostoriju uvidom u dokumentaciju utvrđeno je, da je uprava Zavoda to učinila kako navodi „, radi zaštite tjelesnog integriteta na prijedlog zavodskog ljekara“, o čemu postoji dokaz službene zabilješke i da su o svim činjenicama vezano za izdvajanje i tretman pritvorenika u spornom periodu sačinjeni izvještaji koji su dostavljeni postupajućem sudiji na uvid. S tim u vezi a nakon sagledavanja cjelokupnog predmetnog spisa, Ombudsmeni konstatuju, da u dijelu žalbenih navoda koji se odnose na izdvajanje podnosioca žalbe u posebnu prostoriju, nisu mogli utvrditi nezakonito postupanje i povredu prava, s obzirom da je uvidom u dokumentaciju utvrđeno da je uprava Zavoda redovno upućivala nadležnom sudu informacije o zdravstvenom stanju podnosioca žalbe, da je o svakoj preduzetom radnji (izdvajanje u
UKUPNO	-	07 - Zatvori				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
6	6	3	0	2	1	0
POVREDA PRAVA :	08 - Ravnopravnost polova					
UKUPNO	-	08 - Ravnopravnost polova				

UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	09 - Pravosuđe					
Realizirana						
Ž-BL-05-235/17	P-12/18	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 07.04. 12.06. i 11.09.2017. godine 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana, 07.02.2018. godine, opština Kozarska Dubica je dostavila odgovor instituciji Ombudsmena.
Ž-BL-05-542/17	P-20/18	PREPORUKU Da odmah po prijemu preporuke, preduzme sve neophodne radnje u cilju donošenja odluke po žalbi N.N., izjavljenoj na presudu Općinskog suda u Bihaću broj: 17 0 Rs 072038 15 Rs od 06.09.2016. godine i da o preduzetim mjerama obavijesti instituciju Ombudsmena Bosne i Hercegovine, u roku od 60 dana.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana, 05.02.2018. godine, Kantonalni sud je dostavio odgovor instituciji u kojem se navodi da je „odluka po žalbi donesena na sjednici građanskog vijeća održanoj dana 08.01.2018. godine.“
Ž-BL-05-838/17	P-23/18	P R E P O R U K U KANTONALNOM SUDU U SARAJEVU • Da bez odlaganja preduzme sve potrebne mjere i radnje kako bi u što kraćem roku bila donesena odluka po tužbi podnosioca žalbe u predmetu broj 09 0 U 024179 15 U. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene o realizaciji Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Aktom broj: 09 0 U 024179 15 U Kantonalni sud u Sarajevu dostavlja svoje izjašnjenje po izdanoj Preporuci u kome navodi da je sud zakazao javnu raspravu za dan 03.04.2018. godine nakon čega će donijeti odluku u roku 30 dana. Po održavanju javne rasprave i proteku roka, sud obavještava Ombudsmene aktom broj: 09 0 U 024179 15 U od 07.05.2018. godine da je u konkretnom slučaju donio Presudu broj: 09 0 U 024179 15 U od 03.04.2018. godine. Ombudsmeni konstatuju da je po Preporuci broj P-23/18 od 25.01.2018. godine postupljeno i da je ispoštovana od strane Kantonalnog suda Bosne i Hercegovine.
Ž-SA-05-722/17	P-18/17	P R E P O R U K U 1. da Kantonalni sud u Sarajevu razmotri mogućnost da preduzme neophodne aktivnosti, a sve u cilju donošenja odluke u konkretnom predmetu, broj: 65 0 P 356870 14 Gž, a u vezi sa žalbom na presudu Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 P 356870 13 P. 2. da Kantonalni sud u Sarajevu blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmena Bosne i Hercegovine o realizaciji preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	U instituciji Ombudsmena je dana 14.02.2018. godine zaprimljen akt Kantonalnog suda u Sarajevu, broj: 009-0-Su-18-000129 od 13.02.2018. godine, u kojem se između ostalog navodi: „...Povodom vaše preporuke broj Ž-SA-05-722/17 od 25.01.2018. godine, koja se odnosi na postupak u predmetu ovog suda broj 65 0 P 356870 14 Gž, obavještavam vas da je u skladu sa odredbom iz člana 55. Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju, odobreno hitno postupanje u ovom predmetu, te je vaša preporuka uložena u spis radi daljeg postupanja....“
Ž-BL-05-31/18	P-61/18	P R E P O R U K U Okružnom sudu u Banjaluci Da donese presudu kojom će poništiti upravni akt i sam riješiti stvar a koja će u svemu zamijeniti upravni akt nadležnog organa Da obavijesti Upravnu inspekciju o potrebi pokretanja prekršajnog postupka protiv Fonda PIO, Da u roku od 60 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o preduzetim mjerama na realizaciji ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Okružni sud je dana 16.05.2018. godine dostavio odgovor instituciji u kojem se navodi...“obavještavamo vas da je ovaj sud presudom, broj: 11 0 U 021814 17 U od 14.05.2018. godine, tužbu uvažio i poništio rješenje Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske broj: 1174407435 od 01.11.2017. godine, te obavezao tuženi Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske da tužiocu naknadi troškove upravnog spora....Ujedno vas obavještavamo da je ovaj sud shodno članu 65. stav 1. tačka 5. i 4. Zakona o upravnim sporovima („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 109/05 i 63/11) uputio nalog Upravnoj inspekciji za pokretanje prekršajnog postupka protiv odgovornog lica tuženog i tuženog, zbog nepostupanja u skladu sa pravnim shvatanjima i primjedbama suda u pogledu postupka, kako je to naloženo presudama ovog suda broj: 11 0 U 013369 13 U od 22.01.2015. godine, broj: 11 0 U 016560 15 od 27.01.2016. godine, broj: 11 0 U 018658 16 od 27.01.2017. godine i broj: 11 0 U 020602 17 U od 26.09.2017. godine, donesenim po tužbi tužioca protiv istog tuženog. „ Preporuka Ombudsmena se smatra ispoštovanom.
Ž-SA-05-1251/17	P-77/18	P R E P O R U K U Kantonalnom sudu u Sarajevu da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje	09 - Pravosuđe	Realizirana	NE	U vezi sa predmetom koji je kod Kantonalnog suda zaveden pod brojem 65 0 P 211 653 12 Gž, te osnovom kojeg su Ombudsmeni uputili preporuku, dana 01.08.2018. godine žalitelj je usmenim putem u prostorijama Institucije obavijestio Ombudsmene da je Kantonalni sud donio odluku u korist žalitelja te da nema potrebe dalje postupati u predmetu žalbe iz kojeg razloga se predmet zatvara.
Ž-SA-05-752/17	P-87/18	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Ministarstvo finansija Vlade Republike Srpske i Kancelarija pravnog predstavnika Republike Srpske uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 26.06.2018. godine zaprimljen je odgovor Kancelarije pravnog predstavnika Republike Srpske, akt broj: 02/1-77-124/16, dana 04.07.2018. godine akt Ministarstva finansija Vlade Republike Srpske, akt broj: 06.07/012-910/17. Odgovori su dana 05.07.2018. godine dostavljeni podnosiocu žalbe. Iz dostavljenih odgovora proizilazi da je zahtjev podnosioca žalbe riješen, odluke ustavnog suda Bosne i Hercegovine izvršene.

Ž-SA-05-160/18	P-106/18	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Osnovni sud u Doboju uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 06.06.2018. godine zaprimljen je odgovor, akt Osnovnog suda u Doboju broj: 085-0-Su-18-000 322 od 05.06.2018. godine.
Ž-BL-05-198/18	P-117/18	PREPORUKU Ministarstvo finansija Republike Srpske 1. Da bez odlaganja postupi po Rješenju o izvršenju Osnovnog suda u Bijeljini broj: 80 I 087810 17 I od 19.10.2017. godine; 2. Da u roku od 20 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 20.06.2018. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine primila je Odgovor Ministarstva broj: 06.09/017-2862/17 od 15.06.2018. godine, u kojem se navodi da su žalitelju dana 14.06.2018. godine izvršene isplate po sudskom izvršnom Rješenju broj: 80 I 087810 17 I od 19.10.2017. godine.
Ž-SA-05-181/18	P-155/18	PREPORUKA predsjedniku Kantonalnog suda u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 20.02.2018. godine i 18.04.2018. godine.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 27.07.2018. godine zaprimljen je odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 65 0 Rs 501357 Rsž od 12.07.2018. godine. Obzirom da je nakon izdavanja preporuke, Kantonalni sud u Sarajevu dostavio tražene informacije, na koji način je uspostavljena saradnja sa institucijom Ombudsmena, konstatujemo da je Preporuka P-155/18 realizovana.
Ž-SA-05-1055/15	P-170/18	PREPORUKU Općini Stari Grad Sarajevo • da preispita donesene odluke po zahtjevu N.N. za naknadno izdavanje urbanističke saglasnosti i legalizaciju izgrađenog stambenog objekta, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke, posebno u dijelu koji se odnosi na različito postupanje u istim ili sličnim situacijama; • da prestane sa praksom slobodne procjene pojedinaca koji za posljedicu imaju različito postupanje odnosno prestane sa stvaranjem prakse donošenja različitih odluka u istim ili sličnim situacijama; • da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Aktom broj 05-23-5492/18 od 23.08.2018.godine Služba za urbanizam općine Stari grad Sarajevo je obavijestila Instituciju ombudsmena da su se stekli uslovi za izdavanje naknadne urbanističke saglasnosti, te da će nakon provedenog postupka dostaviti kopiju akta. Svojim dopisom od 19.10.2018. godine obavijestili su Instituciju ombudsmena da je doneseno rješenje o izdavanju naknadne urbanističke saglasnosti, broj UO-I-05-23-4184/18 od 09.10.2018.godine, koje su dostavili u prilogu akta. Donošenjem navedenog rješenja u cjelosti je realizirana donesena preporuka, pa su ombudsmeni donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-BL-05-511/17	P-173/18	PREPORUKU • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Okružni privredni sud je dana 25.09.2018. godine dostavio odgovor instituciji u kojem se navodi da je dana 21.09.2018. godine dostavljen detaljan odgovor podnosiocu žalbe. Navedeni odgovor je dana 01.10.2018. godine prosljeđen podnosiocu žalbe. Kako je dostavljen odgovor na zahtjev podnosioca žalbe preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine je ispoštovana.
Ž-SA-05-456/18	P-188/18	PREPORUKU 1. Federalnoj upravi policije da pristupi izvršenju presude Općinskog suda u Sarajevu u dijelu koji se odnosi na radno-pravni status žalitelja, jer u suprotnom se stiče dojam o viktimizaciji žalitelja; 2. Općinskom sudu u Sarajevu da poduzme mjere u cilju efikasnog izvršenja pravosnažne presude; 3. Da o mjerama i aktivnostima poduzetim u konkretnom predmetu obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Iz zaprimljenih odgovora proizilazi da je Preporuka ispoštovana te će institucija Ombudsmena pristupiti zatvaranju predmeta.
Ž-MO-05-58/18	P-227/18	PREPORUKU Županijskom/Kantonalnom sudu u Mostaru 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 03. listopada 2018. godine Županijski/Kantonalni sud u Mostaru dostavio je izjašnjenje broj: 007-0-SuOmb-18-000003 iz kojeg proizilazi da je predmet riješen 29. kolovoza 2018. godine i predmet je 30. kolovoza 2018. godine otpremljen Općinskom sudu Mostar na daljni postupak. Navedeno izjašnjenje isti dan dostavljeno je podnosiocu žalbe.
Ž-LI-05-149/17	P-223/18	PREPORUKU Kantonalnom sudu u Livnu 1. Da Kantonalni sud Kantona 10 u skladu sa standardima člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda hitno poduzme sve neophodne radnje u cilju donošenja odluke po žalbi u predmetu broj 10 0 Dn 003544 18 R3, 2. Da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana dostavi izjašnjenje, te obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine, o realizaciji ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Zaprimljen odgovor dana 24.12.2018. godine iz kojeg proizilazi da će predmet biti uzet u rad. Postupak je u toku.
Ž-SA-05-712/16	P-230/18	PREPORUKU KANTONALNOM SUDU U SARAJEVU 1. Da u skladu sa standardima člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda donese odluku u predmetu 65 0 Rs 211039 14 Rsž; 2. da o ishodu ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 23.10.2018. godine u vezi sa donesenom preporukom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili su odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu, akt broj: 65 0 Rs 211039 14 Rsž od 23.10.2018. godine, u kojem se između ostalog navodi "...predmet će se staviti u rad i odluka će biti donesena do kraja ove godine".

Ž-BL-05-775/17	P-260/18	P R E P O R U K U • Da odmah preduzme sve potrebne radnje s ciljem nastavka i okončanja sudskog postupka u što kraćem roku u predmetu koji se vodi pod brojem: 71 O P 114474 11 P. • Da u roku od 60 dana od prijema preporuke obavijesti Instituciju o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove Preporuke	09 - Pravosuđe	Realizirana	NE	Dana 26.11.2018. godine Ombudsmeni su zaprimili poziv Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 O P 114474 18 P 2 od 31.10.2018. godine iz kojeg proizlazi da je pripremno ročište zakazano za dan 28.01.2019. godine.
Ž-LI-05-303/16	P-270/18	P R E P O R U K U 1. Preporučuje se Općinskom sudu u Livnu da, bez odlaganja, poduzme efektivne mjere radi okončanja ovršnog postupka tog suda broj 68 O P 003271 16 I. 2. Općinski sud u Livnu će, u roku od 15 dana, od dana prijema preporuke izvijestiti instituciju Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama po izdatoj preporuci.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Zaprimljeni odgovori iz kojih proizilazi realizacija Preporuke.
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-05-737/16	P-47/18	PREPORUKU OKRUŽNOM PRIVREDNOM SUDU U BANJALUCI, 1. da odmah po prijemu ove preporuke Okružni privredni sud u Banjaluci uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te dostave informaciju da li je radnicima koji su imali presude po osnovu priznanja, tužene N.N. izvršena isplata neisplaćenih plata. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Dana, 07.03.2018.godine, Okružni privredni sud Banjaluka je dostavio Informaciju broj: 057-0-Su-18-000260 od 05.03.20018.godine, u kojoj se navodi da je stečajni predmet ST-17/04 završen pred Osnovnim sudom u Banjaluci donošenjem rješenja o zaključanju postupka stečaja, dana 27.02.2007.godine nad stečajnim dužnikom „N.N., a koje je postalo pravosnažno dana 25.04.2007.godine. S obzirom da je Okružni privredni sud Banjaluka postupio po preporuci, uspostavio saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavio tražene informacije u ostavljenom roku, ombudsmeni konstatuju da je preporuka realizovana i donesena je odluka o zatvaranju predmeta.
Ž-BL-05-311/18	P-101/18	PREPORUKU 1.Da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve radnje kako bi se podnositeljici žalbe omogućilo da ostvari pravo na penziju po jednom od dva osnova po kojima ostvaruje pravo odnosno da se u predmetu podnositeljice žalbe izvrši presuda Okružnog suda u skladu sa Zakonom o upravnim sporovima Republike Srpske ili prizna pravo na starosnu penziju u skladu sa Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske. 2.Da u roku od 30 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Aktom broj: 9800472946 od 25.05.2018. godine obavještavate Ombudsmene da je u toku postupak priznavanja prava na starosnu penziju podnositeljici žalbe. Nakon toga, aktom broj 9800472946 od 27.08.2018. godine nadležni organ obavještava Ombudsmene da je podnositeljici žalbe privremenim rješenjem od 27.08.2018. godine priznato pravo na srazmjerni dio starosne penzije počev od 21.07.2017. godine. Kako žaliteljica i dalje izražava nezadovoljstvo, postupak je i dalje u toku.
Ž-BL-05-381/18	P-109/18	Inicijativa za izmjenu Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske na način da se u članu 137. doda stav 3 u kome bi se navelo: „(3) Izuzeta od izvršenja su primanja po osnovu socijalne pomoći” S tim u vezi, u članu 138. Stav 1 bilo bi potrebno obrisati “primanja po osnovu socijalne pomoći”, pa bi prvi stav člana glasio: „(1) Izvršenje na plati, naknadi umjesto plate, naknadi za skraćeno radno vrijeme i naknadi zbog umanjenja plate i penzije, primanja po osnovu naknade zbog tjelesnog oštećenja prema propisima o invalidskom osiguranju, primanja po osnovu privremene nezaposlenosti, primanja po osnovu dodatka na djecu, primanja po osnovu stipendije i pomoći učenicima i studentima i nadoknada za rad osuđenika može se sprovesti do iznosa od jedne polovine.”	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni podgovori dana 31.12.2018. i dana 16.01.2019. godine. Postupak u toku.
Ž-BL-05-422/17	P-119/18	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve radnje kako bi se u predmetu podnosioca žalbe izvršila presuda u skladu sa Zakonom o upravnim sporovima Republike Srpske 2.Da u roku od 30 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.
Ž-BL-05-223/18	P-124/18	P R E P O R U K U • Da po prijemu ove Preporuke preispita zakonitost izdate Lokacijske informacije broj: 04-23-982/16 od 25.03.2016. godine za legalizaciju spornog objekta, odnosno postupi u skladu sa iznesenim mišljenjem Ombudsmena Bosne i Hercegovine. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak je u toku.

Ž-BL-05-371/18	P-221/18	P R E P O R U K U MINISTARSTVU FINANSIJA UNSKO-SANSKOG KANTONA 1. Da izvrši rješenja Općinskog suda Sanski Most broj : 022-0-I-08-000 624 od 23.07.2008.godine, 022-0-I-08-000 352 od 31.03.2008.godine, 022-0-I-08-000 622 od 23.07.2008.godine, 022-0-I-08-000 623 od 23.07.2008.godine, 022-0-I-08-000 351 od 31.03.2008.godine, 022-0-I-08-000 625 od 23.07.2008.godine, te presudu broj: 22 0 Rs 027093 13 Rs od 20.12.2017.godine. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Ministarstvo finansija je 26.11.2018.godine Instituciji ombudsmena dostavilo odgovor na Preporuku u kome ističu da nije moguće precizno odrediti rok namirenja povjerilaca, te da se „nadaju da će povjerioci u što skorijem roku namiriti svoja potraživanja.“
Ž-BR-05-52/18	P-277/18	- da bez odlaganje poduzme neophodne procesne radnje u predmetu broj 126 0 P 162597 13 P ; - da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Dana 05.12.2018. godine zaprimljen odgovor Općinskog suda Lukavac. Postupak u toku.
Ž-LI-05-118/17	P-293/18	P R E P O R U K U Predsjedniku Općinskog suda u Livnu 1. Da, bez odlaganja, poduzme efektivne mjere radi okončanja ovršnog postupka broj: 68 1 I 005226 13 I, od strane Odjeljenja suda u Drvaru. 2. Općinski sud u Livnu će, u roku od 15 dana, od dana prijema preporuke izvjestiti instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama po izdatoj preporuci.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 13.12.2018. godine. Postupak je u toku.
Ž-BL-05-425/17	P-302/18	PREPORUKU 1.Da se odmah preduzmu sve potrebne radnje radi donošenja odluke po žalbi N.N. ili da se predmet po žalbi dostavi na odlučivanje drugostepenom sudu (Kantonalnom sudu u Livnu) 2.Nalaže se Općinskom sudu u Livnu, Odjeljenje suda Drvar da obavijesti Instituciju o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove Preporuke	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor 24.12.2018. godine. Postupak je u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-05-361/16	P-48/18	PREPORUKU OSNOVNOM SUDU U BANJALUCI, PREDSEDNIKU SUDA 1. da odmah po prijemu ove preporuke Osnovni sud u Banjaluci uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ,te dostave informaciju o statusu predmeta podnosioca žalbe. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	NE	S obzirom da Osnovni sud nije postupio po preporuci i uspostavio saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavio tražene informacije u ostavljenom roku, ombudsmeni konstatuju da preporuka nije realizovana.
Nema odgovora						
Ž-BL-05-700/18	P-210/18	INICIJATIVU za izmjene i dopunu Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom savjetu Bosne i Hercegovine Članom 72. stav 2 Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom savjetu Bosne i Hercegovine propisano je: (2) Vijeće ne može pokrenuti disciplinski postupak protiv sudije ili tužioca po isteku više od dvije (2) godine od dana kada je Vijeće zaprimilo prvu pritužbu ili informaciju o navodnom prekršaju.	09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	Postupak u toku.
Ž-BL-05-529/18	P-245/18	PREPORUKU 1. Da se u budućim sličnim predmetima pridržava mišljenja ombudsmena iznesenog u ovoj preporuci, odnosno da se prije donošenja rješenja o izvršenju više pažnje posveti razmatranju da li izvršna isprava sadrži sve bitne elemente koji čine ispravu podobnom za izvršenje	09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
UKUPNO	-	09 - Pravosuđe				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
30	30	18	0	9	1	2
POVREDA PRAVA :	10 - Radni odnosi					
Realizirana						
Ž-LI-04-153/17	P-7/18	P R E P O R U K U Predsjedniku Žalbenog vijeća Vlade Kantona 10 1. Da, poduzme adekvatne mjere i radnje u cilju žurnog donošenja odluka po žalbama N.N.. 2. Da, o realizaciji ove Preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena u roku od 15 dana od dana zaprimanja iste.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Žalbeno vijeće svojim podneskom od 25.06.2018. godine, obavještava instituciju Ombudsmena o realizaciji izdate Preporuke, na način da su poništena prvostepena rješenja i predmeti vraćeni na ponovni postupak. Institucija Ombudsmena je podneskom od 04.07.2018. godine, obavijestila podnositelje žalbe o dostavljenom izjašnjenju žalbenog vijeća

Ž-BL-04-573/17	P-30/18	PREPORUKU načelniku opštine Teslić 1. Da u svim budućim slučajevima Ombudsmanu Bosne i Hercegovine pruža odgovarajuću pomoć u istrazi i vršenju kontrole na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2. Da prilikom ponovnog provođenja postupka prijema kandidata u Teritorijalnoj vatrogasnoj jedinici Teslić, proceduru sprovede u skladu sa zakonom uvažavajući primjedbe Ombudsmana Bosne i Hercegovine 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Aktom broj: 02-014-584/17, od dana 06.02.2018. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci, u kome navodi da će uvažiti izdatu preporuku u svim budućim slučajevima na koje se njen dispozitiv odnosi. Imajući u vidu navedeno, izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-BL-04-851/17	P-50/18	PREPORUKU predsjedniku Vlade Zeničko-dobojskog kantona 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Akom broj: 06-02-963-1/18, od dana 16.03.2018. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci iz kojeg proizilazi da je Preporuka Ombudsmana Bosne i Hercegovine ispoštovana.
Ž-SA-04-1121/17	P-71/18	P R E P O R U K U 1. Vladi Kantona Sarajevo da započne dijalog sa reprezentativnim sindikatima u cilju reguliranja ove materije u skladu sa odredbama kolektivnih ugovora, kako bi se otklonile sve nejasnoće i na adekvatan način uredilo pitanje naknade za prijevoz za sve zaposlene u javnim institucijama, javnim ustanovama, fondovima i preduzećima čiji je osnivač i suosnivač Kanton Sarajevo; 2. Da o načinu realizacije preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 60 (šezdeset) dana od dana prijema preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	NE	Iz raspoloživih informacija dostupnih na web stranici Vlade Kantona Sarajevo, evidentno je da je Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo aktom broj: 01-05-1356/18 KM od 03.05.2018. godine u odgovoru na zastupničko pitanje, informiralo Skupštinu Kantona Sarajevo da je Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo zaprimilo više inicijativa i žalbi sa zahtjevima za stavljanje van snage Uredbe. Shodno tome, Vladi Kantona Sarajevo dostavljena je Informacija o "Primjeni i primjedbama na Uredbu o načinu ostvarivanja prava na naknadu za prijevoz na posao i sa posla uposlenika u javnim institucijama, fondovima i preduzećima čiji je osnivač i suosnivač Kanton Sarajevo na razmatranje. Vlada Kantona Sarajevo donijela je Zaključak broj: 02-05-41944-37/ od 19.04.2018. godine kojim zadužuje Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo da pripremi Uredbu o stavljanju snage Uredbe i istu dostavi Vladi Kantona Sarajevo na dalje postupanje. Vlada Kantona Sarajevo na 124. Sjednici održanoj 03.05.2018. godine donijela je Uredbu o stavljanja van snage Uredbe o načinu ostvarivanja prava na naknadu za prijevoz na posao i sa posla uposlenika u javnim institucijama, fondovima i preduzećima čiji je suosnivač Kanton Sarajevo broj: 02-05-
Ž-SA-04-1238/17	P-71/18	R E P O R U K U 1. Vladi Kantona Sarajevo da započne dijalog sa reprezentativnim sindikatima u cilju reguliranja ove materije u skladu sa odredbama kolektivnih ugovora, kako bi se otklonile sve nejasnoće i na adekvatan način uredilo pitanje naknade za prijevoz za sve zaposlene u javnim institucijama, javnim ustanovama, fondovima i preduzećima čiji je osnivač i suosnivač Kanton Sarajevo; 2. Da o načinu realizacije preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 60 (šezdeset) dana od dana prijema preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	NE	Vlada Kantona Sarajevo donijela je Zaključak broj: 02-05-41944-37/ od 19.04.2018. godine kojim zadužuje Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo da pripremi Uredbu o stavljanju snage Uredbe i istu dostavi Vladi Kantona Sarajevo na dalje postupanje. Vlada Kantona Sarajevo na 124. Sjednici održanoj 03.05.2018. godine donijela je Uredbu o stavljanja van snage Uredbe o načinu ostvarivanja prava na naknadu za prijevoz na posao i sa posla uposlenika u javnim institucijama, fondovima i preduzećima čiji je suosnivač Kanton Sarajevo broj: 02-05-20869-7/17 od 03.05.2018. godine.
Ž-BL-04-78/18	P-95/18	PREPORUKU direktoru/ravnatelju Uprave za indirektno/neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine 1. Da po prijemu ove Preporuke podnositelju žalbe donese trajno rješenje o rasporedu na odgovarajuće radno mjesto, odnosno na radno mjesto koje odgovara njegovoj stručnoj spremi i radnom iskustvu 2. da važeći Pravilnik o premještanju zaposlenih u Upravi za indirektno oporezivanje bude objavljen na lokalnoj web stranici Uprave kako je predviđeno člankom 20. Pravilnika, s obzirom da se na navedenoj web stranici nalazi Pravilnik iz 2013.godine 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenom realiziranju	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana, 18.06.2018.godine, direktor/ravnatelj Uprave za indirektno/neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine se izjasnio na dostavljenu Preporuku, Obavještenjem broj: 01-34-2-55-1280-2/18 od 14.06.2018.godine. Rješenjem o internom premještanju državnog službenika broj: 01-34-2-55-1442-1/18 od 31.05.2018.godine, Direktor Uprave je odlučio o trajnom premještanju podnosioca žalbe na radno mjesto koje odgovara njegovoj stručnoj spremi i radnom iskustvu, primjenom odredbi Pravilnika o premještanju zaposlenih u Upravi broj: 02-2-2630/14 od 24.10.2014.godine, a koji je u skladu sa odredbama člana 20 i objavljenog dana 27.10.2014.godine na lokalnoj internet stranici Uprave, odnosno internoj stranici u internet mreži Uprave, dostupnoj zaposlenima u toj instituciji. U prilogu je dostavljena kopija Rješenja broj: 01-34-2-55-1442-1/18 od 31.05.2018.godine. Ombudsmeni su konstatovali da je na ovaj način postupljeno po Preporuci broj: 95/18.

Ž-BL-04-196/18	P-130/18	P R E P O R U K U • Da ponovo izvrši inspeksijsku kontrolu u skladu sa zahtjevom podnosioca žalbe u dijelu koji se odnosi na činjenice da poslodavac imenovanom nije nadoknađivao prekovremeni rad, rad za vrijeme praznika, te mu omogućavao da zakonito koristi godišnji odmor, a koje nisu bile predmet izvršene vanredne inspeksijske kontrole od 20.03.2018. godine. • Da u svim budućim slučajevima prilikom vršenja inspeksijske kontrole postupi u skladu sa navedenim mišljenjem Ombudsmena. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Iz odgovora Republičke uprave za inspeksijske poslove broj: 24.100/173-330-62-3/18 od 06.08.2018. godine proizlazi da je postupljeno u skladu sa preporučenim, te da je inspektor rada Odjeljenja u Banja Luci dana 11.07.2018. godine izvršio vanrednu inspeksijsku kontrolu kod „N.N. u oblasti „radno vrijeme, odmori i odsustva.“
Ž-BL-04-546/18	P-226/18	PREPORUKU 1.Da odmah po prijemu ove preporuke preduzmu sve mjere i radnje u cilju otklanjanja prava podnositeljice žalbe, na način da u radni odnos na javni konkurs bude primljen kandidat koji ispunjava uslove konkursa. 2.Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak u toku.
Ž-BL-04-590/18	P-254/18	PREPORUKU 1. ...Da se u ovom i svim budućim sličnim primjerima postupka u skladu sa iznesenim mišljenjem u ovoj Preporuci, odnosno da se uvede praksa formiranja Komisije koja će razmotriti prijave i uvrstiti na Listu kandidate koji ispunjavaju uslove tražene Javnim pozivom i obaviještavanja kandidata o njihovoj prijavi 2. da roku od 60 dana obavijesti ombudsmene o načinu realizacije navedene Preporuke	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Pravni fakultet je dana 16.11.2018. godine dostavio Instituciji odgovor u kojem se navodi da...“Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli je dana 04.09.2018. godine imenovao Komisiju za otvaranje prijava na Javni poziv za dopunu Liste istaknutih stručnjaka iz prakse koji se mogu angažovati u naučno-nastavnom procesu za izvođenje predavanja i vježbi u akademskoj 2018/19. godini...Pravni fakultet je također sačinio i obavijesti za kandidate da su njihove prijave zaprimljene, te ih kontaktirao da mogu iste preuzeti u prostorijama fakulteta...“ Fakultet Elektrotehnike je dana 21.11.2018. godine dostavio odgovor Instituciji u kojem se navodi da...“Fakultet elektrotehnike Univerziteta u Tuzli je dana 03.09.2018. godine imenovao Komisiju za otvaranje prijava“... Preporuka se smatra ispoštovanom.
Ž-BL-04-672/18	P-255/18	PREPORUKU direktoru Osnovne škole "Dositej Obradović" Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Aktom broj: 1953/18, od dana 15.11.2018. godine, Škola je dostavila traženo izjašnjenje u vezi izdate preporuke.
Ž-BL-04-673/18	P-256/18	PREPORUKU direktoru Osnovne škole "Dositej Obradović" Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Aktom broj: 1953/18, od dana 15.11.2018. godine, Škola je dostavila traženo izjašnjenje u vezi izdate preporuke.
Ž-BL-04-674/18	P-257/18	PREPORUKU direktoru Osnovne škole "Dositej Obradović" Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Aktom broj: 1953/18, od dana 15.11.2018. godine, Škola je dostavila traženo izjašnjenje u vezi izdate preporuke.
Ž-SA-04-949/18	P-264/18	P R E P O R U K U 1. Da poduzme mjere i aktivnosti u cilju jasnijeg definiranja člana 5. Uputstva, a u smislu pojednostavljenja postupka prijave povrede na radu, imajući u vidu što efikasniju zaštitu zdravlja radnika; 2. Da o poduzetim mjerama i aktivnostima u roku od 30 dana od dana prijema akta obavijesti instituciju Ombudsmena.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Iz zaprimljenog odgovora proizlazi da je preporuka ispoštovana.
Ostvarena saradnja						

Ž-SA-04-1065/17	P-19/18	P R E P O R U K U 1. Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da započne dijalog sa reprezentativnim sindikatima u cilju donošenja nove Odluke kojom bi se otklonile sve nejasnoće i na adekvatan način uredilo ovo izuzetno važno pitanje za sve zaposlene u institucijama Bosne i Hercegovine; 2. Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da se izmijeni sporna odredba člana 41 stav (1) Zakona o platama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine koja je predstavljala temelj za koncipiranje ovog modela obračuna naknada za prevoz na posao i prevoz sa posla i da se ponovno unesu riječi "javnim prevozom"; 3. Da o načinu realizacije preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 60 (šezdeset) dana od dana prijema preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 30.07.2018. godine u vezi upućene urgencije zaprimljen je akt Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predsjedavajućeg Doma naroda, broj: 02-50-7-17-67,10/18 od 27.07.2018. godine, u kojem se navodi sljedeće: Kolegij Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine je na 67. sjednici održanoj dana 27.07.2018. godine, razmatrao Preporuku institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u vezi sa žalbama: Ž-SA-06-881/17, Ž-SA-04-1022/17 i Ž-SA-04-1065/17, akt broj:01.02.03-16-4-389/18 od 05.02.2018. godine i Urgenciju na Preporuku P-19/18, akt broj: 01.02.03-16-1-389-2/18 od 10.07.2018. godine, te odlučio dostaviti navedeni materijal Zajedničkoj komisiji za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine na daljnje postupanje. Dana 30.07.2018. godine u vezi upućene urgencije zaprimljen je akt Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predsjedavajućeg Predstavničkog doma, broj: 01-50-2-13-71/18 od 25.07.2018. godine, u kojem se pored informacije da je Preporuka Ombudsmena BiH dostavljena Zajedničkoj komisiji za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, institucija Ombudsmena obavještava da se u parlamentarnoj proceduri nalazi Prijedlog
Ž-SA-04-1022/17	P-19/18	P R E P O R U K U 1. Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da započne dijalog sa reprezentativnim sindikatima u cilju donošenja nove Odluke kojom bi se otklonile sve nejasnoće i na adekvatan način uredilo ovo izuzetno važno pitanje za sve zaposlene u institucijama Bosne i Hercegovine; 2. Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da se izmijeni sporna odredba člana 41 stav (1) Zakona o platama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine koja je predstavljala temelj za koncipiranje ovog modela obračuna naknada za prevoz na posao i prevoz sa posla i da se ponovno unesu riječi "javnim prevozom"; 3. Da o načinu realizacije preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 60 (šezdeset) dana od dana prijema preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 30.07.2018. godine u vezi upućene urgencije zaprimljen je akt Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predsjedavajućeg Doma naroda, broj: 02-50-7-17-67,10/18 od 27.07.2018. godine, u kojem se navodi sljedeće: Kolegij Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine je na 67. sjednici održanoj dana 27.07.2018. godine, razmatrao Preporuku institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u vezi sa žalbama: Ž-SA-06-881/17, Ž-SA-04-1022/17 i Ž-SA-04-1065/17, akt broj:01.02.03-16-4-389/18 od 05.02.2018. godine i Urgenciju na Preporuku P-19/18, akt broj: 01.02.03-16-1-389-2/18 od 10.07.2018. godine, te odlučio dostaviti navedeni materijal Zajedničkoj komisiji za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine na daljnje postupanje. Dana 30.07.2018. godine u vezi upućene urgencije zaprimljen je akt Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predsjedavajućeg Predstavničkog doma, broj: 01-50-2-13-71/18 od 25.07.2018. godine, u kojem se pored informacije da je Preporuka Ombudsmena BiH dostavljena Zajedničkoj komisiji za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, institucija Ombudsmena obavještava da se u parlamentarnoj proceduri nalazi Prijedlog
Ž-SA-04-903/17	P-70/18	P R E P O R U K U JU Zavod za zdravstvenu zaštitu zaposlenika Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo • Da preduzme aktivnosti u cilju uspostavljanja žalbenog postupka, odnosno da se osigura pravo na dvostepeno odlučivanje od strane neovisnog tijela; Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema preporuke obavijeste instituciju Ombudsmena o preduzetim aktivnostima na realizaciji iste	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	U vezi preporuke Ombudsmena, dana 30.04.2018. godine institucija Ombudsmena je zaprimila odgovor Zavoda broj: 01-1-205/18 od 02.04.2018. godine u kojem se između ostalog navodi da Granična policija BiH nije bila u obavezi da prihvati mišljenje Zavoda, da su mogli da prihvate nalaz i mišljenje OJ Dom završava centra koji je također dao mišljenje za imenovanu kandidatkinju, te da je pomenuta konkursna procedura predmet sudskog odlučivanja.
Ž-BL-04-270/18	P-102/18	P R E P O R U K U ŽELJEZNICAMA REPUBLIKE SRPSKE 1. Da preispita odluku o internom premještanju podnosioca žalbe, uvažavajući nalaze iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Nakon upućivanja Preporuke, dana 05.07.2018. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine primila je Odgovor na Preporuku broj: II-1.9665-4/18 od 04.07.2018. godine od v.d. direktora Poslova operacije. U Odgovoru se, između ostalog, navodi da je podnosilac žalbe raspoređen na odgovarajuće radno mjesto, koje je u skladu sa važećom normativnim propisima, odnosno radno mjesto koje odgovara njegovoj stručnoj spremi i iskustvu stečenim radom.
Ž-BL-04-314/18	P-110/18	PREPORUKU 1.Da odmah po prijemu ove preporuke donesu jedinstven stav u vezi postavljenog pitanja -da li se rad po osnovu ugovora o djelu u konkretnom predmetu tretira kao radno iskustvo- 2.Da u roku od 60 dana obavijesti ombudsmene o zauzetom stavu	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Ministarstvo rada je dostavilo odgovor u kojem se navodi da „radno iskustvo se stiče radom na odgovarajućim poslovima, ali taj rad se ne mora uvijek obavljati u radnom odnosu. Radnik može steći radno iskustvo u faktičkom radnom odnosu ili radom po obligaciono-pravnim ugovorima, a da nije u radnom odnosu, ukoliko obavlja poslove u određenom stepenu stručne spreme. U konkretnoj situaciji to znači da radnici koji su stekli radno iskustvo u struci radom van radnog odnosa su ravnopravni sa radnicima koji su stekli radno iskustvo u radnom odnosu u pogledu ispunjavanja posebnih uslova konkursa. Dalje se navodi da "što se tiče preporuke Ombudsmena vezano za zauzimanje zajedničkog stava Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite i Ministarstva uprave i lokalne samouprave o tome da li se rad po osnovu ugovora o djelu tretira kao radno iskustvo, ističemo da je pred,etno pitanje regulisano odredbama Zakona o radu, te da je Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite, kao predlagač, nadležno da daje mišljenja koja se tiču primjene Zakona o radu, dok Ministarstvo uprave i lokalne samouprave nije nadležno da daje mišljenja o primjeni Zakona o radu.“

Ž-BL-04-284/18	P-133/18	PREPORUKU 1. JU Osnovnoj školi „Kozarac“ ....da poništi Odluku Školskog odbora od 09.03.2018. godine kao i Odluku direktora od 12.02.2018.godine i ponovo provede disciplinski postupak protiv N.N. u JU OŠ „Kozarac“, u skladu sa Posebnim kolektivnim ugovorom za zaposlene u oblasti obrazovanja i kulture Republike Srpske, uzimajući u obzir izneseno mišljenje ombudsmena... 2. Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske....da preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti, radi vršenja upravnog nadzora u navedenoj Školi 3. da u roku od 60 dana obavijeste ombudsmene o načinu realizacije navedene Preporuke	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak u toku.
Ž-SA-04-928/17	P-157/18	P R E P O R U K A Direktor i predsjedniku Upravnog odbora JZU Dom zdravlja Tešanj 1. da odmah po prijemu preporuke uspostave saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostave izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 10.10.2017. godine i 01.12.2017. godine;	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Nakon izdate preporuke, dana 18.07.2018. godine zaprimljen je akt JZU Dom zdravlja Tešanj broj: 2551/18 od 16.07.2018. godine u kojem je navedeno da je prilikom izrade Pravilnika o radu, Upravni odbor je definisao koeficijente složenosti praveći razliku s obzirom na vrstu obrazovanja (u odnosu na broj ECTS bodova, odnosno I i II ciklus studija) i na to da li se radi o medicinskim i ili nemedicinskim radnicima.
Ž-SA-04-87/18	P-171/18	PREPORUKU STRUČNOJ SLUŽBI VLADE KANTONA SARAJEVO 1. da odmah po prijemu ove prepruke poništi Rješenje broj 16-01-34-3-983 od 18.12.2017. godine 2. da o načinu ispoštovanja ove preporuke obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak je u toku.
Ž-BL-04-426/18	P-180/18	1. Da razmotri mogućnost ličnog prijavljivanja i prijavljivanja putem pošte na javne pozive za sufinansiranje, kao i mogućnost ulaganja pravnog lijeka, ne ugrožavajući efikasnost postupanja po prijavama, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke. 2. Da u roku od 30 dana dostavi Ombudsmenu za ljudska prava BiH informacije o mjerama poduzetim u cilju realizacije ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak u toku.
Ž-SA-04-667/18	P-203/18	P R E P O R U K U • Dekanesi Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu 1. Da u skladu sa članom 136. stav 7. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo poduzme mjere u cilju osiguravanja zakonitosti funkcionisanja procesa na nivou Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu; • Rektor Univerziteta u Sarajevu 2. Da u skladu sa članom 120. st. 6 i 7. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo poduzme mjere u cilju osiguravanja zakonitosti funkcionisanja procesa na nivou Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu; 3. Da označeni organi obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; • Predsjedniku Upravnog odbora 4. Da, imajući uvidu navode iz ove Preporuke, u što kraćem roku odluči o prigovoru N.N.; Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak u toku.
Ž-SA-04-821/18	P-205/18	PREPORUKU Farmaceutskom fakultetu u Sarajevu i Inspektoratu rada, zaštite na radu, socijalne zaštite i prosvjetne inspekcije Kantona Sarajevo Medicinskom fakultetu Sarajevo da odmah po prijemu ove preporuke uspostave saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena BiH o realizaciji preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak u toku.
Ž-SA-04-1162/17	P-231/18	PREPORUKU DIREKTORU DRŽAVNE AGENCIJE ZA ISTRAGE I ZAŠTITU MINISTARSTVA SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE 1. da odmah po prijemu ove preporuke odluči po Zahtjevu žalitelja od 19.10.2017. godine; 2. da u cilju preveniranja ovakvih i sličnih situacija predmetnu materiju uredi podzakonskim aktom: 3. da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.

Ž-SA-04-1021/18	P-240/18	IV PREPORUKU Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture, sporta Tuzlanskog kantona Pedagoškom zavodu tuzlanskog kantona 1. Da imajući u vidu nalaze i zaključke iz ove preporuke preispita sporne odredbe Odluke o izmjeni nastavnih planova i programa u dijelu koji se odnosi na profil i stručnu spremu nastavnika i saradnika za realizaciju programskih sadržaja u mašinskoj tehničkoj i mašinskoj stručnoj školi i uskladi ih sa odredbama Zakona o obrazovanju odraslih i Zakon o srednjem obrazovanju i odgoju Tuzlanskog kantona. JU Mješovita srednja škola Banovići JU Mješovita srednja škola Živinice 1. Da odmah po prijemu ove preporuke poništi procedutu po Konkursu raspisanom od strane Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture, spota TK u Dnevnom listu „Oslobođenje“ od 30.07.2018. godine, te donesu nove odluke u skladu sa nalazom iz ove preporuke. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o načinu ispoštovanja ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak je u toku.
Ž-SA-04-763/18	P-239/18	P R E P O R U K U: 1. Da poništi Odluku o otkazu ugovora o radu, broj: 834/18 od dana 26.06.2018. godine; 2. Da odmah po prijemu Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine pristupi usvajanju Pravilnika o disciplinskoj odgovornosti, u skladu sa članom 63. Statuta JP „Lokom“, a nakon čega će, u slučaju postojanja osnova, pokrenuti disciplinski postupak i provesti ga na način propisan usvojenim Pravilnikom o disciplinskoj odgovornosti; 3. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak je u toku.
Ž-LI-04-233/18	P-292/18	P R E P O R U K U Školskom odboru Osnovne glazbene škole „Tomislavgrad“ Tomislavgrad 1. Da, poništi Odluku broj: 105-VIII-18 od 22.08.2018. godine, kojom se utvrđuje da N.N. ne ispunjava sve uvjete natječaja za radno mjesto učitelj glasovira te se ne može primiti na ovo radno mjesto; 2. Da, poništi Odluku broj: 106-VIII-18 od 22.08.2018. godine, kojom se utvrđuje da N.N. nije dostavio potpunu dokumentaciju u prijavi na natječaj za radno mjesto profesor solfeggia te se ne može primiti na ovo radno mjesto; 3. Da, poništi Rješenje broj: 138-IX-18 od 14.09.2018. godine, kojim se žalba N.N. na Odluku broj: 106-VIII-18 odbija. 4. Da, poništi izbor kandidata po Natječaju za popunu radnih mjesta Ur. broj: 96-VIII-18 od 6.8.2018. godine; 5. Da, poduzme sve neophodne mjere kojima će se osigurati da se izbor kandidata izvrši uz puno poštivanje zakonskih propisa u Bosni i Hercegovini, i međunarodnim dokumentima; 6. Da, u roku od 15 dana dostavi odgovor o postupku i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji date preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor 04.02.2019. godine. Postupak je u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-04-555/17	P-21/18	PREPORUKU Da postupi po rješenju Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske broj: 07.032/050-179/17 od 31.05.2017. godine, odnosno ponovo provede postupak bodovanja kandidata u skladu sa Pravilnikom o proceduri i kriterijumima prijema radnika u radni odnos u osnovnoj školi i mišljenjem ombudsmena iznesenim u ovoj preporuci da u roku od 60 dana obavijeste ombudsmene o načinu realizacije navedene Preporuke	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Škola je dana 09.03.2018. godine dostavila odgovor u kojem se navodi da „, uvažavajući instituciju Ombudsmena za ljudska prava BiH sa kojima smo uvijek imali izuzetnu saradnju mi smo odradili sve što nam je naloženo od strane relevantnih institucija, odnosno od strane našeg resornog ministarstva i prosvjetne inspekcije koja je bila u kontroli izvršenja i koja je konstatovala da smo pravilno postupili, te nećemo ići u ponovnu proceduru.“ Kako iz navedenog odgovora proizlazi da preporuka nije ispoštovana, te kako je preduzeto sve iz nadležnosti institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili zatvoriti predmet.

Ž-BL-04-509/17	P-29/18	PREPORUKU ministru prosvjete i kulture Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja donese odgovarajući Pravilnik kako je propisano članom 106. stav 1. tačka 13. Zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju i na taj način otkloni postojeće nedostatke u ovoj oblasti 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji direktoru JU Centra za predškolsko vaspitanje i obrazovanje Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja poništi konkurs za prijem u radni odnos na upražnjena radna mjesta koji je raspisao dana 11.01.2017. godine i sprovede novi u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima koji uređuju ovu oblast 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 01-1448-4/17, od dana 06.02.2018. godine, Centar je dostavio odgovor po upućenoj preporuci, naslovivši ga kao "prigovor na preporuku." Centar, naime, smatra da se član 93. stav 5. Krivičnog zakonika ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj: 64/17), u konkretnom slučaju ne može primijeniti iz razloga što je članom 26. Zakona o radu ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj: 1/16), propisano da se radni odnos može zasnovati sa licem koje ima najmanje 15 godina, odgovarajuću zdravstvenu sposobnost i koje ispunjava druge uslove utvrđene posebnim zakonom, opštim aktom poslodavca, aktom o sistematizaciji ili posebnom odlukom poslodavca. Centar tvrdi da konkurs u konkretnom slučaju predstavlja posebnu odluku poslodavca. Dalje, pozivajući se na član 69. Zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj: 79/15), te član 30. Pravilnika o radu Centra, koji kaže da rad u predškolskoj ustanovi ne može obavljati lice koje je pravosnažno osuđeno za krivično djelo, Centar postavlja pitanje kako se može uvrđiti da je neko osuđivan ili neosuđivan ako ne dostavi traženi dokument. Po izdatoj preporuci Ministarstvo nije dostavilo traženi odgovor u roku koji mu je preporukom određen.
Ž-BL-04-783/17	P-85/18	PREPORUKU 1. Da poništi i ponovo provede Javni konkurs za radno mjesto socijalni radnik puna norma, na određeno vrijeme do povratka radnice sa porodijskog odsustva-lice sa radnim iskustvom i položenim stručnim ispitom-1 izvršilac, objavljen dana 16.08.2017. godine u dnevnom listu „Glas Srpske“, a u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmena 2. da u roku od 60 dana obavijeste ombudsmene o načinu realizacije navedene Preporuke	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Škola je dana 23.05.2018. godine, obavijestila instituciju da je pomenuti javni konkurs raspisan na određeno vrijeme, do povratka radnice sa porodijskog odsustva koje je isteklo dana 14.05.2018. godine.
Ž-MO-04-166/17	P-91/18	PREPORUKU 1. Ministru finansija/financija HNK/Ž: - Da poništi svoje Rješenje posl. br.04-01-36-2173/17 od dana 13.09.2017.godine, kojim se N.N. obustavlja isplata plaće za mjesec august/kolovoz 2017.godine, kao i sve kasnije akte koji su doveli do toga, da se prestalo sa daljim isplatama plaće i ostalih naknada iz radnog odnosa; - Da N.N. počev od mjeseca augusta/kolovoza/datuma kada je obustavljena plaća, odobri isplatu/namirenje bez odlaganja svih zaostalih dugovanja/potraživanja iz radnog odnosa, čime bi se zaustavile štetne posljedice. - Da osigura dalje neometano plaćanje pripadajućih mjesečnih iznosa naknada po osnovu rada N.N., dok Vlada HNK/H shodno predmetnoj Presudi Kantonalnog/ Županijskog suda u Mostaru, na posebnoj Sjednici konačno ne odluči o njegovom radno-pravnom statusu; 2. Vladi HNK/Ž: - Da u svojstvu nadležnog organa poduzme radnje i dosljedno implementira presudu Kantonalnog/Županijskog suda u Mostaru posl.br.58 0 Rs 157743 17 Rsž od dana 14.06.2017.godine, na način kako to odredi sud u posebnom postupku prinudnog izvršenja pravosnažne i izvršne presude, koji je trenutno u toku pred Općinskim sudom u Mostaru; 3. Da Ministar finansija/financija HNK/Ž i Vlada HNK/Ž naikasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove Preporuke	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Dana 30.05.2018. godine, zaprimljen odgovor Ministra Ministarstva finansija HNK/Ž gdje je navedeno da su radnje kantonalnih organa HNK/Ž obavljene iz okvira mandata i u skladu sa zakonom. Iscrpljene sve mogućnosti Ombudsmena, shodno navedenom predmet se zatvara.
Ž-SA-04-428/18	P-105/18	P R E P O R U K U Odboru državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da preispita Obavijest o izboru primljenog kandidata broj: 16-14-28-20.3/18 od 30.03.2018. godine i razmotri mogućnost poništenja iste; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Obzirom da u ostavljenom roku nije zaprimlje odgovor o mjerama poduzetim u cilju realizacije Preporuke, Odboru je dana 13.09.2018. godine upućena urgencija. Obzirom da ni nakon upućivanja urgencije nisu dostavljene tražene informacije, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, dana 25.12.2018. godine obavijestili su premijera Vlade Federacije o nerealizaciji Preporuke. Na osnovu akta Vlade Federacije Bosne i Hercegovine broj: 01-10-24/19 od 14.01.2019. godine utvrđeno je da istim aktom Odbor pozvan da dostavi izjašnjenje instituciji Ombudsmena. Postupajući po navedenom aktu Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, Odbor je dostavio instituciji Ombudsmena akt broj: 01-34-83/18 od 18.01.2019. godine na osnovu kojeg je utvrđeno da je Odbor riješio žalbu žalitelja na način da je istu odbio kao neosnovanu, čime Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine nije realizovana. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena.
Ž-BL-04-271/18	P-112/18	P R E P O R U K U DIREKTORU JZU „DOM ZDRAVLJA“ BRATUNAC 1. Da poštuje principe uspostavljene Zakonom o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, te Zakonom o zaštiti ličnih podataka Bosne i Hercegovine, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Nakon upućivanja Preporuke, dana 15.06.2018. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine primila je Obavještenje broj: 02-169-06/18 od 13.06.2018. godine od direktora JZU „Dom Zdravlja“ Bratunac. U Obavještenju se navodi da Preporuku ne prihvata, te da kao direktor a i ustanova kojom rukovodi u cjelosti poštuje međunarodne i domaće propise.

Ž-BL-04-221/18	P-141/18	PREPORUKU direktoru Osnovne škole "Dositej Obradović" Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja sprovede odgovarajući postupak a po podnesenom zahtjevu podnosioca žalbe od dana 30.10.2017. godine, na način propisan Zakonom o privatizaciji državnih stanova Republike Srpske 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Odgovorna strana je aktom broj: 1175/18 od dana 06.08.2018. godine, dostavila odgovor na izdatu preporuku u kome se navodi da ona nije nadležna za ova pitanja, te da je neophodno da se ombudsmeni obrate institucijama i organima u čiju nadležnost ulaze takva i slična pitanja. Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2018 godinu.
Ž-BL-04-732/16	P-194/18	P R E P O R U K U • Republičkoj upravi za inspeksijske poslove, Inspekcija rada, Odjeljenje u Bijeljini: Da postupa u skladu sa svojim nadležnostima i preduzima neophodne mjere i radnje a kako bi postupak izvršenja inspeksijskog nadzora proveo u potpunosti. • Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske: Da blagovremeno preduzima sve mjere i radnje iz svoje nadležnosti kako bi se uspostavilo zakonito postupanje odgovornih lica u ustanovama nad kojima Ministarstvo vrši nadzor. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, navedeni organi obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske u odgovoru broj: 07.041/059-3523-11/18 od 18.09.2018. godine navodi da „sudski postupci još uvijek nisu okončani, zbog čega se ne može izvesti zaključak da je direktor JU Osnovna škola „Vuk Karadžić“ Bijeljina postupio suprotno zakonskim propisima.“ Odgovor Republičke uprave za inspeksijske poslove, Inspekcija rada, Odjeljenje u Bijeljini do trenutka pisanja ove Obavijesti nije zaprimljen. Ombudsmeni ističu da će činjenica o nepostupanju nadležnih organa u skladu sa Preporukom Institucije biti uvrštena u Godišnji izvještaj za 2018. godinu.
Ž-BL-04-648/18	P-244/18	PREPORUKU JZU Univerzitetskom kliničkom centru Tuzla 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	NE	Po izdatoj preporuci Ombudsmanu Bosne i Hercegovine nije dostavljeno traženo izjašnjenje. Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2018. godinu.
Ž-BL-04-522/18	P-282/18	PREPORUKU predsjedniku Osnovnog suda u Derventi 1. Da cijeneći nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine oglasi ništavom Odluku broj: 084-0 Su-Dp-18 000 381, od dana 30.04.2018. godine, kao i odgovor na prigovor broj: 084-0-Su-Dp-18-000 413, od dana 11.05.2018. godine. 2. Da pomenutu konkursnu proceduru ne poništava u cjelosti nego do momenta kada se prijavljeni kandidati budu na odgovarajući način. 3. Da prilikom provođenja novog postupka svakako uvaži nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine 4. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 084-0-Su-18-001 169, od dana 13.12.2018. godine, Sud osporava izdatu preporuku i navodi razloge zbog kojih nije postupljeno po istoj.
Nema odgovora						
Ž-BL-04-651/16	P-13/18	PREPORUKU 1. da se ubuduće u sličnim situacijama pridržava mišljenja izraženog u ovoj preporuci, a sve u cilju poštovanja osnovnih prava radnika	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Kako je preduzeto sve iz nadležnosti institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili zatvoriti predmet.
Ž-SA-04-825/18	P-193/18	PREPORUKA Nadzornom odboru Javnog preduzeća Televizija Kantona Sarajevo da razmotri potrebu dodatnog regulisanja pitanja načina vođenja disciplinskog postupka, posebno sa tačke prisustva javnosti, i da s tim u vezi donese adekvatne akte. Poziva se Nadzorni odbor Javnog preduzeća Televizija Kantona Sarajevo da obavijesti Instituciju ombudsmana o realizaciji ove preporuke u roku od 90 dana od dana prijema	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-SA-04-678/18	P-229/18	PREPORUKU PS "Vitezit" d.o.o Vitez 1. da odmah po prijemu ove preporuke PS "Vitezit" d.o.o Vitez uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, dostavi traženo izjašnjenje; 2. da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Ombudsmeni BiH nisu zaprimili izjašnjenje ni nakon donesene preporuke.
Ž-SA-04-826/18	P-251/18	P R E P O R U K U Ministarstvu za obrazovanje, nauku i kulturu Kantona Sarajevo da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmana od dana 23.07.2018. godine, 14.09.2018. godine. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.

Ž-SA-04-679/18	P-269/18	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Turistička zajednica Kantona Sarajevo uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-BL-04-847/18	P-283/18	PREPORUKU načelniku opštine Derventa 1. Da postupi po rješenju republičkog upravnog inspektora broj: 10.2.1.3-050-87/18 od dana 14.03.2018. godine i bez odlaganja preduzme mjere na sprovođenju istog, 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-SA-04-951/18	P-286/18	P R E P O R U K U SENATU UNIVERZITETA U SARAJEVU 1. Da, u skladu sa članom 156. stav 3. Stauta Univerziteta u Sarajevu, pokrene odgovarajuću proceduru usvajanja Pravilnika o bližim kriterijima za izbor u nastavno-naučna zvanja; 2. Da o poduzetim mjerama i aktivnostima u roku od 60 (šezdeset) dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
UKUPNO	-	10 - Radni odnosi				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
43	45	12	0	14	10	7
POVREDA PRAVA :	11 - Obrazovanje					
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-04-756/18	P-252/18	INICIJATIVA za izmjene i dopune Zakona o pravosudnom ispitu Republike Srpske	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak je u toku.
UKUPNO	-	11 - Obrazovanje				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	0	0	1	0	0
POVREDA PRAVA :	12 - Osobe sa invaliditetom					
Realizirana						
Ž-BL-02-833/17	P-37/18	PREPORUKU 1.Da odmah po prijemu ove preporuke preduzmu sve mjere i radnje u cilju otklanjanja postojećih barijera za nesmetano kretanje i boravak lica sa invaliditetom u JZU „Sveti Apostol Luka“ u Doboju 2.Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	Realizirana	DA	Dana 19.03.2018. godine dostavljen je odgovor na preporuku u kojem se navodi da je bolnica poslala zahtjev za donacije za renoviranje objekta i da će prve donacije biti usmjerene na uklanjanje postojećih barijera. Odgovor je prosljeđen podnosiocu žalbe
Ž-SA-02-386/18	P-88/18	P R E P O R U K U 1. Vladi Kantona Sarajevo da prilikom reguliranja pitanja naknade za prijevoz za zaposlene u javnim institucijama, javnim ustanovama, fondovima i preduzećima čiji je osnivač i suosnivač Kanton Sarajevo, u obzir uzme potrebe osoba sa invaliditetom, te omogućiti osobama sa invaliditetom odgovarajuću naknadu za prevoz bez obzira na udaljenost mjesta rada od mjesta stanovanja; 2. Da o načinu realizacije preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	Realizirana	NE	Iz raspoloživih informacija dostupnih na web stranici Vlade Kantona Sarajevo, evidentno je da je Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo aktom broj: 01-05-1356/18 KM od 03.05.2018. godine u odgovoru na zastupničko pitanje, informiralo Skupštinu Kantona Sarajevo da je Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo zaprimilo više inicijativa i žalbi sa zahtjevima za stavljanje van snage Uredbe. Shodno tome, Vladi Kantona Sarajevo dostavljena je Informacija o "Primjeni i primjedbama na Uredbu o načinu ostvarivanja prava na naknadu za prijevoz na posao i sa posla uposlenika u javnim institucijama, fondovima i preduzećima čiji je osnivač i suosnivač Kanton Sarajevo na razmatranje. Vlada Kantona Sarajevo donijela je Zaključak broj: 02-05-41944-37/ od 19.04.2018. godine kojim zadužuje Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo da pripremi Uredbu o stavljanju snage Uredbe i istu dostavi Vladi Kantona Sarajevo na dalje postupanje. Vlada Kantona Sarajevo na 124. Sjednici održanoj 03.05.2018. godine donijela je Uredbu o stavljanju van snage Uredbe o načinu ostvarivanja prava na naknadu za prijevoz na posao i sa posla uposlenika u javnim institucijama, fondovima i preduzećima čiji je suosnivač Kanton Sarajevo broj: 02-05-
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-02-105/17	P-103/18	PREPORUKU 1.Da odmah po prijemu ove preporuke preduzmu sve mjere i radnje u cilju rješavanja statusa, mjesta prebivališta za N.N. 2.Da u roku od 60 (šezdeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	Ostvarena saradnja	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, sumirajući sve dostavljene odgovore mišljenja su da su date određene upute od strane potpisnika sporazuma kao osnova boravka N.N. u bolnici, koje će pomoći bolnici da riješi status/ mjesto prebivališta N.N.

Ž-SA-02-539/18	P-249/18	P R E P O R U K U Vladi Federacije BiH i Upravnom odboru Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom • da odmah a najkasnije u roku od 15 dana od prijema preporuke utvrde i osiguraju efikasne mjere i rokove za prevazilaženje nepravilnosti i nedostataka koji su evidentirani u Izvještaju Komisije za izvršavanje nadzora nad zakonitošću rada Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom Federacije Bosne i Hercegovine; • da u roku od 15 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsme Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	Ostvarena saradnja	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zatvorili predmet zbog nedostavljanja odgovora na Preporuku, broj: P- 249/18. Odgovor stigao naknadno, ali Preporuka i dalje nije realizovana.
Ž-SA-02-653/18	P-261/18	Vladi FBiH -da poduzme mjere i aktivnosti sa ciljem implementacije preporuka UN Komiteta za prava osoba s invaliditetom; -da postojeće zakonodavstvo revidira i u potpunosti uskladi sa UN Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom, imajući na umu odredbe člana 4(5) Konvencije; -da kao osnivač Instituta poduzme mjere u skladu sa svojim ovlaštenjima kako bi vratila djelovanje Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja Sarajevo u zakonske okvire, te osigura humano i zakonito postupanje prema građanima uz puno uvažavanje njihovog digniteta, te zaustavi diskriminatorna ponašanja; -da o realizaciji preporuke svi navedeni organi obavijeste Instituciju ombudsmena u roku od 30 dana od dana dostavljanja preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak je u toku.
UKUPNO	-	12 - Osobe sa invaliditetom				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
5	5	2	0	3	0	0
POVREDA PRAVA : Realizirana	13 - Prava djeteta					
Ž-BL-01-927/17	P-67/18	- Da u svim budućim situacijama osiguraju zaštitu djece od bilo kakve zloupotrebe i manipulacije u političke svrhe, posebno uzimajući u obzir činjenicu da se u ovoj, 2018. godini, održavaju opšti izbori u Bosni i Hercegovini; - Poziva se Osnovna škola "Jovan Dučić" Čajniče da Ombudsme Bosne i Hercegovine obavijesti o realizaciji ove Preporuke u roku 30 dana, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka, pozivom na broj predmeta.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Po izdanoj Preporuci, škola je dostavila akt broj: 203/18 od 18.04.2018. godine kojim obavještava Ombudsme da će u svim budućim slučajevima Osnovna škola "Jovan Dučić" Čajniče osigurati djecu od bilo kakve zloupotrebe i manipulacije u političke svrhe u skladu sa Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Uvažavajući sve navedeno, Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka Ombudsmena ispoštovana.
Ž-BL-01-527/17	P-132/18	PREPORUKU 1. Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske da pruži stručnu pomoć u predmetu N.N. JU Centru za socijalni rad Vukosavlje, u skladu sa mišljenjem Ombudsmena 2. JU „Centar za socijalni rad“ Vukosavlje da pokrene odgovarajuće postupke protiv roditelja mdlb N.N. zbog neopravdanih izostanaka iz škole, u skladu sa Zakonom o osnovnom obrazovanju i vaspitanju Republike Srpske 3. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite i JU Centar za socijalni rad Vukosavlje obavijeste Ombudsme o načinu realizacije ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Iz dostavljenih odgovora zaključuje se da je Ministarstvo zdravlja ispoštovalo u cjelosti Preporuku ombudsmena na način da su date konkretne smjernice Centru za socijalni rad Vukosavlje kako da postupi u ovom predmetu, takođe nadležni Centra ima obavezu obavještavati nadležno Ministarstvo u pogledu preuzetih mjera i radnji. Centar za socijalni rad dana 26.11.2018. godine dostavlja izjašnjenje u kojem navodi koje radnje su preduzete u cilju izvršavanja smjernica nadležnog Ministarstva. Navode da je sa djevojčicom mnogo lakše uspostaviti komunikaciju nego u ranijem periodu, da je mnogo opuštenija i da je odgovarala na sva pitanja. Navodi se da će se i dalje vršiti mjera pojačanog nadzora u ovoj porodici.
Ž-SA-01-266/17	P-160/18	P R E P O R U K U 1. da Centar za socijalni rad Živinice odmah uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 5 (pet) dana, dostavi izjašnjenje i traženu dokumentaciju, te odmah po prijemu ove Preporuke obavijeste instituciju Ombudsmena o načinu realiziranja ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Preporuka o nesaradnji realizovana. Centar za socijalni rad Živinice uspostavio saradnju s institucijom Ombudsmena aktom od dana 12.07.2018. godine.

Ž-BL-01-304/18	P-176/18	- Da razmotre sve zakonske mogućnosti i u okviru svojih nadležnosti i ovlaštenja doprinesu ostvarivanju najboljeg interesa N.N. i zaštite njegovova prava, a što podrazumjeva i razmatranje porodično-pravnih sankcija u skladu sa odredbama Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine za roditelje; - Da Sud što hitnije donese odluku po tužbi za održavanje kontakta djeteta sa roditeljom sa kojim dijete ne živi, u skladu sa članom 273. Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj: 35/05, 41/05 i 34/14) - Pozivaju se nadležni organi da u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmane o ishodima/rezultatima svojih postupaka i poduzetih mjera, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka;	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Nakon izdavanja Preporuke, Ombudsmeni konstatuju da je Općinski sud u Zenici donio presudu broj 43 0 P 148428 17 P od 03.10.2018. godine i odbio je tužbeni zahtjev podnositelja žalbe – tužitelja " kao neosnovan a kojim je tužitelj tražio izmjenu presude Kantonalnog suda u Zenici broj 430 P 1253373 17 Gž od 20.02.2017. godine u dijelu u kojem je odlučeno o ličnim i neposrednim odnosima između djeteta i oca...". Na ovaj način po Preporuci Ombudsmena je postupljeno.
Ž-BR-01-188/18	P-278/18	- da bez odlaganja u roku poduzme neophodne mjere u cilju nastavka školovanja N.N., postupajući u njegovom najboljem interesu i u skladu sa njegovim posebnim potrebama, uvažavajući nalaze iz ove Preporuke; - da u roku od 15 dana dostavi povratnu informaciju instituciji Ombudsmena za ljudska prava BiH o provedbi date Preporuke	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Iz dostavljenog odgovora Odjela za obrazovanje proizilazi da će se N.N. uvažavajući nalaze iz Preporuke omogućiti nastavak školovanja.
Ž-SA-01-1219/18	P-291/18	P R E P O R U K U - da JU "Kantonalni centar za socijalni rad" Sarajevo, Služba socijalne zaštite Općine Centar i Policijska stanica Centar bez odlaganja, poduzmu sve neophodne mjere i aktivnosti u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, u cilju izvršenja Rješenja broj: 35/II-02-544-95/16 od dana 02.06.2016. godine, naročito uvažavajući odredbu člana 3 UN Konvencije o pravima djeteta, kojim se zahtijeva osiguranje najboljeg interesa djeteta; - da u što kraćem roku od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene o ishodima/rezultatima svojih postupaka i poduzetih mjera.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Iz zaprimljenih odgovora proizilazi da je Preporuka realizovana.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-01-875/17	P-17/18	da Općinski sud u Sarajevu bez odlaganja preduzme neophodne aktivnosti u predmetu 65 0 P 679463 17 P, a sve u cilju donošenja odluke, 2. da Općinski sud u Sarajevu blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmena o realizaciji preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Cijeneći zaprimljeni akt Općinskog suda u Sarajevu od 05.02.2018, odnosno činjenicu da nadležne službe socijalne zaštite kao i Općinski sud u Sarajevu blagovremeno poduzimaju sve mjere i radnje iz svoje nadležnosti, te da se u predmetima kod navedenog suda postupa po hitnoj proceduri, predmet se pred institucijom ~~Ombudsmena ovim aktom zabvara~~
Ž-SA-01-876/17	P-17/18	1. da Općinski sud u Sarajevu bez odlaganja preduzme neophodne aktivnosti u predmetu 65 0 P 679463 17 P, a sve u cilju donošenja odluke, 2. da Općinski sud u Sarajevu blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmena o realizaciji preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Cijeneći zaprimljeni akt Općinskog suda u Sarajevu od 05.02.2018, odnosno činjenicu da nadležne službe socijalne zaštite kao i Općinski sud u Sarajevu blagovremeno poduzimaju sve mjere i radnje iz svoje nadležnosti, te da se u predmetima kod navedenog suda postupa po hitnoj proceduri, predmet se pred institucijom ~~Ombudsmena ovim aktom zabvara~~
Ž-BL-01-845/17	P-45/18	P R E P O R U K U Preporučuje se opštini Novo Goražde da odmah po prijemu ove Preporuke, uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostave tražena izjašnjenja odmah, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluke. Primjerak Preporuke se dostavlja i Ministarstvu uprave i lokalne samouprave Republike Srpske, na znanje i informaciju.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak u toku.
Ž-BL-01-330/17	P-68/18	P R E P O R U K U Preporučuju se Vladi Federacije Bosne i Hercegovine da poduzme dodatne napore i konkretne korake koji će rezultirati osnivanjem alimetacionog fonda u Federaciji Bosne i Hercegovini ili da na drugi način iz budžetskih sredstava Federacije Bosne i Hercegovine obezbijede sredstva za izdržavanje djeteta u svim onim situacijama kada dužnik izdržavanja ne ispunjava svoju obavezu izdržavanja i na taj način krši prava i interese djeteta. Poziva se Vlada Federacije Bosne i Hercegovine da Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 90 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti o svim poduzetim mjerama i radnjama povodom Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno više odgovora. Postupak u toku.

Ž-BL-01-341/16	P-69/18	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine preporučuju Vladi Kantona Sarajeva i nadležnom Ministarstvu za obrazovanje, nauku i mlade: - Da u što skorije vrijeme sprovedu reformske aktivnosti u skladu sa Zakonom o osnovnom odgoju i obrazovanju; - Da u što skorije vrijeme usvoje Strategiju o osnovnom odgoju i obrazovanju na području Kantona Sarajeva; - Da odmah, radi zaštite prava i interesa djeteta, N.N., pomognu OŠ „Kovačići“ na način što će pružiti punu materijalnu i svaku drugu vrstu podrške, a posebno da se djetetu obezbjedi asistent u nastavi kako bi što uspješnije završila osnovno obrazovanje; Takođe, Ombudsmeni preporučuju OŠ „Kovačići“ Sarajevo - Da do kraja školske 2017/2018 godine poduzmu dodatne napore kako bi se u punoj mjeri i na što kvalitetniji način realizovala „nastava u kući“; Pozivaju se nadležni organi da Ombudsmene Bosne i Hercegovine obavijeste o realizaciji Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno više odgovora. Postupak u toku.
Ž-BL-01-410/17	P-138/18	PREPORUKU - Da razmotre sve zakonske mogućnosti i u okviru svojih nadležnosti i ovlašćenja doprinesu ostvarivanju najboljeg interesa N.N. i zaštiti njegovih prava, a što podrazumjeva i razmatranje porodično-pravnih sankcija u skladu sa odredbama Porodičnog zakona Republike Srpske za oba roditelja; - Pozivaju se nadležni organi da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmane o ishodima/rezultatima svojih postupaka i poduzetih mjera, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka;	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak u toku.
Ž-BL-01-408/18	P-148/18	- Da odmah po prijemu ove Preporuke uspostave punu i kvalitetnu saradnju sa Ombudsmenima, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, odnosno da dostave odgovore na sva postavljena pitanja, uz dostavljanje i relevantne dokumentacije pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka;	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak je u toku.
Ž-LI-01-144/18	P-168/18	P R E P O R U K U - preporučuje se Centru za socijalni rad Glamoč da razmotri sve pravne mogućnosti u okviru svojih nadležnosti, u skladu sa Porodičnim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine da doprinesu, uvažavajući izneseno mišljenje Ombudsmena, ostvarivanju najboljeg interesa djece u cilju zaštite njihovih prava, uključujući stručnu pomoć u saniranju poremećenih odnosa između mladb. djece i žaliteljice, a što je u interesu pravilnog psihofizičkog razvoja djece, - da odgovorna strana odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave suradnje sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno, - pozivaju se roditelji djece na suradnju s nadležnim Centrom za socijalni rad Glamoč, te je potrebno da razmotre i uvažavajući izneseno mišljenje Ombudsmena. -da odgovorna strana u roku od 30 dana, računajući od dana prijema ove Preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o poduzetim aktivnostima na realizaciji iste.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 11.01.2019. godine. Postupak je u toku.
Ž-BL-01-250/18	P-211/18	Cijeneci najbolji interes djeteta, Ombudsmeni u skladu sa članom 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, preporučuju nadležnim organima u naslovu - Da predstavnici nadležnih organa održe zajednički sastanak i otklone sve nedoumice i nastave saradnju koja će biti od opšteg interesa (i u interesu djece i zaposlenih, ali i svih drugih građana); - Da u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuka obavijeste Ombudsmene o rezultatima i Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 03.01.2019. godine. Postupak u toku.
Ž-BL-01-491/18	P-212/18	- Da predstavnici nadležnih organa i roditelji djeteta održe zajednički sastanak i pokušaju otkloniti sva neslaganja i nastave suradnju koja će biti u najboljem interesu djeteta i rezultirati nastavkom školovanja djeteta; - Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuka obavijeste Ombudsmene o rezultatima i Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.

Ž-SA-01-938/18	P-237/18	P R E P O R U K U 1. da Općinski sud u Sarajevu bez odlaganja preduzme neophodne aktivnosti u predmetu 65 O P 666199 17 P, a sve u cilju donošenja odluke; 2. da Služba socijalne zaštite Općine Stari Grad odmah pozove oca mlđb. djece, N.N., i ukaže na njegovu zakonsku obavezu da omogući susret majke i mlđb. djece u uvjetima i na način koji podrazumijeva zaštitu najboljeg interesa mlđb. djece; 3. da Služba socijalne zaštite Općine Stari Grad, u slučaju nepostizanja dogovora roditelja u vezi sa ostvarivanjem neposrednih kontakata majke sa mlđb. djecom, poduzme mjere u cilju omogućavanja neposrednih ličnih kontakata u prostorijama Službe; 4. da Općinski sud u Sarajevu i Služba socijalne zaštite Općine Stari Grad blagovremeno obavijeste instituciju Ombudsmena o realizaciji preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak je u toku.
Ž-BL-01-806/18	P-294/18	- Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske da odmah odluče o žalbi na rješenje Centra za socijalni rad Srbac broj 03/3/544.4-13/16 od 09.08.2018. godine i da, ukoliko bude neophodno, pruže stručnu pomoć i svaku drugu moguću podršku centrima za socijalni rad u postupcima zaštite prava djeteta; - centrima za socijalni rad opštine Laktaši i opštine Srbac da i dalje poduzimaju aktivnosti i napore koji će rezultirati zaštitom prava i interesa djeteta N.N; U tom pravcu, ukoliko to u sudskom postupku koji se trenutno vodi pred Osnovnim sudom Gradiška, po tužbi oca, radi izmjene ranije presude u dijelu koji se tiče povjeravanje, ne predlože parnične stranke ili sud po službenoj dužnosti, cijeneći najbolji interes djeteta i direktnu primjenu UN Konvencije o pravima djeteta, predlože vještačenje po vještaku adekvatne struke (psihologu) ili vještaku medicinske struke (psihijatra) radi utvrđivanja činjeničnog stanja u potpunosti, posebno procjene roditeljskih sposobnosti i psihofizičkog zdravlja djeteta; - Osnovnom sudu Gradiška da postupa u najboljem interesu djeteta što će podrazumijevati brzo i efikasno postupanje, ali i razmatranje svih drugih	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak je u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-01-652/17	P-3/18	Preporučuje se Javnoj ustanovi Medresi „Džemaludin-ef. Čaušević“ Cazin da odmah razmotri i poduzme sve neophodne mjere kako bi se sa podnosiocem žalbe mimo i sporazumno riješili nastali problemi, koji bi rezultirali otklanjanjem svih štetnih posljedice za Omerčević Nedima u vaspitno obrazovnom procesu. Preporučuje se Javnoj ustanovi Medresi „Džemaludin-ef. Čaušević“ Cazin da postupi odmah u skladu sa rješenjem Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona broj 10-38-8754-2/17 od 26.09.2017. godine. Poziva se Javna ustanova Medresa „Džemaludin-ef. Čaušević“ Cazin da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke Ombudsmene obavijesti o svim poduzetim mjerama povodom Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka, pozivom na broj predmeta. O Preporuci Ombudsmena upoznaje se i nadležno ministarstvo - Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona.	13 - Prava djeteta	Nije realizirana	DA	U konkretnom predmetu Ombudsmeni konstatuju da je nakon izdavanja Preporuke škola poduzimala izvjesne, uglavnom, procesne procedure i aktivnosti (zatraženo je mišljenje nadležnog organa, razmatrana je žalba i o žalbi je odlučeno, te je dostavljena školska dokumentacija učeniku. Međutim, škola nije razmatrala Preporuku Ombudsmena u dijelu koji se odnosio na eventualno rješavanje spora mirnim putem, te Ombudsmeni konstatuju da Preporuka nije ispoštovana. Takođe se naglašava da je mišljenje nadležnog Ministarstva, nakon donošenja rješenja, izazvalo samo nedoumice i nejasnoće. Nastala situacija zasigurno ne doprinosi pravnoj sigurnosti građana i Ombudsmeni izražavaju svoju zabrinutost. Podnosilac žalbe je obaviješten o odgovorima škole, nakon izdavanja Preporuka i isti izražava svoje nezadovoljstvo, cijeni da je riječ o samovolji nadležnih institucija i o kršenju zakona. Podnosilac žalbe je ponovo uputio određene zahtjeve nadležnom Ministarstvu.
Ž-BL-01-163/15	P-22/18	P R E P O R U K U Preporučuje se Vladi Tuzlanskog kantona da razmotri svaku mogućnost i poduzme aktivnosti kako bi se u kompletan projekat uključile, pored Grada Tuzla i ostale općine sa područja Tuzlanskog kantona, sa ciljem da se obezbijede dodatna novčana sredstva za završetak izgradnje Centra za autizam u Tuzli. Preporučuje se Vladi Federacije Bosne i Hercegovine da ponovo razmotri mogućnost da se iz sredstava Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine izdvoje sredstva za nastavak izgradnje Centra za autizam u Tuzli. Pozivaju se nadležni da Ombudsmene obavijeste o učincima Preporuke u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka, pozivom na broj predmeta Ž-BL-01-163/15.	13 - Prava djeteta	Nije realizirana	DA	Nakon izdavanja Preporuke, Ombudsmeni zaprimaju odgovore nadležnih organa. Imajući u vidu da je nesporno da su nadležni organi preduzimali već nabrojane aktivnosti s ciljem realizacije preporučenog, ali da i uprkos tome do danas nije izgrađen Centar za autizam u Tuzli, Ombudsmeni konstatuju da preporučeno nije ispoštovano. Izdata preporuka će biti izvršena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2018 godinu.
UKUPNO	-	13 - Prava djeteta				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BRJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
19	20	6	0	11	2	0

POVREDA PRAVA :	14 - Ekologija zaštita okoliša					
Realizirana						
Ž-SA-04-1017/17	P-164/18	P R E P O R U K U Načelniku Općine Žepče 1. Da odmah po prijemu preporuke poduzme hitne mjere u cilju otklanjanja opasnosti po zdravlje stanovnika u mjesnoj zajednici Želeća, nastaloj zbog nepropisnog odlaganja stajnjaka od strane firme N.N. 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: odmah.	14 - Ekologija zaštita okoliša	Realizirana	DA	Dana 17.09.2018. godine zaprimljen je akt Službe za gospodarstvo i finansije Općine Žepče broj: 08-37-4-2200-1/2018 od 13.09.2018. godine u kojem je navedeno: „...Građevinski inspektor je imenovanog pozvala u ured pri čemu je isti dao izjavu na zapisnik dana 04.09.2018. godine u kojoj kaže da je kupio traktor i da svaki sedam dana stajnjak izvozi na njivu što je utvrđeno i na terenu dana 11.09.2018. godine o čemu svjedoče fotografije izgleda odlagališta...Nadležne inspekcije će u okviru svojih okviru svojih ovlasti pratiti izgradnju štale i odlagališta i shodno radovima, projektnoj dokumentaciji i dozvolama preduzimati zakonom predviđene mjere i sankcije. Napominjemo da se dozvole neće moći izdati bez saglasnosti N.N... N.N. je Općini Žepče podnio zahtjev za dodjelu poticaja iz oblasti poljopivrede po Javnom pozivu Općine Žepče. Poticaj mu je uskraćen dok ne riješi pitanje odlagališta đubriva.“ Cijeneći sadržaj citiranog akta, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da je realizovana preporuka P-164/18 od 04.07.2018. godine.
Ž-SA-04-730/17	P-147/18	PREPORUKU ODJELJENJU KOMUNALNE POLICIJE GRADA DOBOJ 1. da odmah po prijemu ove preporuke poduzmu sve raspoložive aktivnosti u cilju zaštite zdravlja žiteljice i postupe po predstavkama imenovane na način propisan Zakonom o komunalnoj policiji Republike Srpske; 2. da o načinu ispoštovanja ove preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	14 - Ekologija zaštita okoliša	Realizirana	DA	S tim u vezi dana 09.08.2018. godine zaprimljeno je izjašnjenje Odjeljenja za poslove komunalne policije Grada Doboj, broj 14/371-03005-45/18 od 06.08.2018. godine u kojem se, između ostalog ističe: „...Bez obzira na sve poteškoće oko nastavka radova Komunalna policija Grada Doboj izdala je Rješenje u kojem se nalaze da se spriječi izlivanje fekalnih i otpadnih voda iz septičkih jama koje ugrožavaju imanje N.N., te vrši redovno praznjenje i vodi evidenciju o istoj. To se odnosi na sve vlasnike kuća koji posjeduju septičke jame, a koji se nalaze u okruženju podnosioca predstave koji do sada nisu spriječili izlivanje fekalnih i otpadnih voda i redovno praznili septičke jame“. Ombudsmeni BiH konstatuju da je Preporuka ispoštovana.
Nije realizirana						
Ž-BL-04-413/18	P-189/18	P R E P O R U K U NAČELNIKU ODJELJENJA ZA KOMUNALNE DJELATNOSTI GRADA BANJA LUKA 1. Da postupi po Rješenju Ekološke inspekcija, Odjeljenja za inspeksijske poslove broj: 09-371-350/13 od 07.06.2013. godine, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	14 - Ekologija zaštita okoliša	Nije realizirana	DA	Odjeljenje za komunalne poslove grada Banjaluka pod brojem 05-370-4748/18 od dana 03.09.2018.godine poslalo je Ombudsmenu Bosne i Hercegovine Obavijest u kojoj su istakli da ne mogu postupiti po Rješenju ekološkog inspektora, Odjeljenja za inspeksijske poslove broj: 09-371-350/13 od 07.06.2013.godine, zbog izmijenjenih okolnosti, te da je neophodno da ekološki inspektor ponovo utvrdi da li se emitovanjem svjetlosti iz reflektora ugrožava životna sredina. Konstatuje se da Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine broj: Ž-BL-04-413/18 od 18.07.2018.godine nije uvažena, što će biti uvršteno u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2018.godinu.
UKUPNO	-	14 - Ekologija zaštita okoliša				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
3	3	2	0	0	1	0
POVREDA PRAVA :	15 - Imovinsko pravni					
Realizirana						
Ž-BL-05-183/17	P-40/18	PREPORUKU predsjedniku Okružnog suda Trebinje 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja iz oživra svojih nadležnosti preduzme odgovarajuće radnje i mjere kako bi se donijela odluka po žalbi na rješenje Osnovnog suda Trebinje broj: 95 1 P 003332 17 P 2, od dana 28.06.2017. godine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Aktom broj: 015-0-Su-18-000-087, od dana 15.02.2018. godine, Okružni sud u Trebinju dostavio je odgovor po izdatoj preporuci, u kome se između ostalog kaže da je postupak po žalbama okončan rješenjima ovog suda broj: 95 1 P 003332 17 Gž, od dana 22.12.2017. godine i broj: 95 1 P 003332 17 Gž 2, od dana 22.12.2017. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-BL-05-175/17	P-40/18	PREPORUKU predsjedniku Okružnog suda Trebinje 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja iz oživra svojih nadležnosti preduzme odgovarajuće radnje i mjere kako bi se donijela odluka po žalbi na rješenje Osnovnog suda Trebinje broj: 95 1 P 003332 17 P 2, od dana 28.06.2017. godine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Aktom broj: 015-0-Su-18-000-087, od dana 15.02.2018. godine, Okružni sud u Trebinju dostavio je odgovor po izdatoj preporuci, u kome se između ostalog kaže da je postupak po žalbama okončan rješenjima ovog suda broj: 95 1 P 003332 17 Gž, od dana 22.12.2017. godine i broj: 95 1 P 003332 17 Gž 2, od dana 22.12.2017. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.

Ž-BL-05-837/17	P-54/18	PREPORUKU rukovodiocu Republičke uprave za geodetske i imovinsko pravne-poslove – Područne jedinice Banja Luka 1. Da bez odlaganja postupi po rješenju Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Banja Luka rješenjem broj: 21.03/952.1-261/13, od dana 17.05.2013. godine, i donese odgovarajući upravni akt 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Kako odgovorna strana u roku koji joj je određen preporukom nije obavijestila Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima u cilju njene realizacije, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH ("Službeni glasnik BiH" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), sa činjenicom izdavanja preporuke upoznata je Uprava. Aktom broj: 21.03/952.1-261/13, od dana 14.05.2018. godine, Uprava je obavijestila Ombudsman Bosne i Hercegovine, da je rješenjem broj: 21.03/952.1-261/13, od dana 11.05.2018. godine obavezala Područnu jedinicu da u roku od 30 dana donese odluku u postupku ispravke greške u predmetu broj: 21.11/952.1-4291/12, pokrenutom po zahtjevu podnosioca žalbe. Aktom broj: 21.11/952.1-4291/12, od dana 20.08.2018. godine, Područna jedinica obavijestila je Ombudsman Bosne i Hercegovine da je u predmetu broj: 21.11/952.1-4291/12, od dana 13.08.2018. godine donijela rješenje, kao i zaključak broj: 21.11/952.1-4291/12, od dana 14.05.2018. godine, kojim su spojena dva predmeta formirana po zahtjevu podnosioca žalbe.
Ž-BL-05-901/17	P-57/18	PREPORUKU rukovodiocu Šumskog gazdinstva "Borja" Teslić 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje i da odluči o podnesenom zahtjevu 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Aktom broj: 1052/18, od dana 20.03.2018. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor na izdatu preporuku (kopija obavještenja dostavlja se u prilogu akta). Izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-SA-05-632/14	P-66/18	P R E P O R U K U Kantonalnom sudu u Sarajevu 1. Da Kantonalni sud u Sarajevu predmet N.N. uzme u prioritarno rješavanje.	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	U instituciji Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimljen je odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu, akt broj: 09 0 U 022614 14 U od 26.03.2018. godine, u kojem se navodi „...upravni spor je okončan dana 07.02.2018. godine.. Presuda ovog suda je dostavljena strankama...“
Ž-BL-05-46/18	P-174/18	P R E P O R U K U • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmanima, na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	S obzirom na činjenicu da označeni javni organ nije u ostavljenom roku postupio po Preporuci, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su dana 17.10.2018. godine uputili Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove Banja Luka urgenciju povodom Preporuke. Nakon toga, dana 30.10.2018. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine primila je Obavijest Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove, Područna jedinica Banja Luka broj: 21.11/952.1-934/11 od 25.10.2018. godine.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-05-397/17	P-9/18	PREPORUKA Općini Stari Grad Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke poduzme mjere u svrhu stambenog zbrinjavanja podnositeljice žalbe i njene porodice. Nakon isteka navedenog roka trebate obavijestiti Instituciju ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Dana 29.01.2018. godine Općina Stari Grad Sarajevo dostavila je odgovor pod brojem: 06-23-3803/17 od dana 17.01.2018. godine u kojem su navedeni razlozi zbog kojih nisu u mogućnosti realizirati preporuku. Kopija odgovora dostavljena je na uvid podnositelju žalbe, a koji je dana 16.02.2018. godine dostavio izjašnjenje.
Ž-BL-05-909/17	P-56/18	PREPORUKU načelniku Službe za inspeksijske poslove u općini Velika Kladuša 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje i sprovede doneseno rješenje 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Aktom broj: 10-23/5-2149/14, od dana 03.04.2018. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci. Odgovorna strana između ostalog ukazuje da je rješenjem FGU broj: 05-31-2-1287/09, od dana 19.07.2010. godine, utvrđeno da je pomenuta parcela u privatnom vlasništvu, te da Inspekcija u konkretnom slučaju nema nadležnost vršenja nadzora. Osim toga, ukazuje da u opštini Velika Kladuša trenutno nema stalno zaposlenog urbanističko-građevinskog inspektora.
Ž-BL-05-583/18	P-195/18	PREPORUKU 1. Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove, Područnoj jedinici Prnjavor da odmah po prijemu ove preporuke okonča postupak eksproprijacije u predmetu N.N. broj: 21.36/473-9-4/09, a u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji i iznesenim mišljenjem ombudsmena u ovoj Preporuci 2. Vladi Republike Srpske i Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove, Područnoj jedinici Prnjavor da odmah po prijemu ove preporuke postupi u skladu sa Presudom Okružnog suda Banjaluka od 07.12.2017. godine	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak je u toku.

Ž-BL-05-890/17	P-224/18	PREPORUKU načelniku Odjeljenja za inspekcijske poslove Grada Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, sprovede donesena rješenja, i to Rješenje Urbanističko-građevinske inspekcije Grada Banja Luka broj: 09-362-1410/2017 od dana 11.12.2017. godine, kao i Rješenje Urbanističko-građevinske inspekcije Grada Banja Luka broj: 09-362-103/2018 od dana 05.02.2018. godine 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.
Ž-BL-05-418/18	P-253/18	PREPORUKU 1. gradu Bihać, Vladi Unsko-sanskog Kantona, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine i Vijeću Ministara Bosne i Hercegovine, da preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti, radi realizacije Preporuke Ombudsmena iz Specijalnog izvještaja o položaju Roma u Bosni i Hercegovini iz 2013, a koja se u konkretnom predmetu odnosi na rješavanje stambenog zbrinjavanja porodice N.N. 2. da u roku od 60 dana obavijesti ombudsmene o načinu realizacije navedene preporuke	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak je u toku.
Ž-SA-05-380/18	P-268/18	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Dana 28.11.2018. godine Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili su odgovor Federalnog ministarstva raseljenih osoba i izbjeglica, akt broj: 04-36-1-1008-2/18 od 21.11.2018. godine, koji u prilogu dostavljamo. Imajući u vidu sadržaj dostavljenog odgovora Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnova za daljim postupanjem u predmetu žalbe.
Ž-SA-05-196/18	P-300/18	PREPORUKU Ministru Ministarstva prostornog uređenja, građenje i zaštitu okoliša Kantona Sarajevo Da uzimajući u obzir navode iz ove preporuke, a u skladu sa odredbama Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, razmotri mogućnost rješavanja upravne stvari u meritumu, bez vraćanja predmeta na ponovno odlučivanje prvostepenom organu; Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 24.12.2018. godine. Postupak je u toku.
Ž-SA-05-702/18	P-290/18	PREPORUKU U Službi za imovinsko-pravne, stambene, geodetske poslove i katastar Općine Ilidža da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 29.08.2018. godine i 04.10.2018. godine. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 06.12.2018. godine. Postupak u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-05-66/18	P-81/18		15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	DA	
Ž-BL-05-615/17	P-192/18	PREPORUKU 1. Urbanističko-građevinskoj inspekciji grada Prijedora, da odmah po prijemu Preporuke, preduzme sve mjere i radnje iz svoje nadležnosti, kako bi se izvršilo Rješenje broj: 06-362-84/17 od 02.03.2017. godine u cijelosti, uvažavajući mišljenje Ombudsmena izraženo u ovoj Preporuci 2. da u roku od 60 dana obavijeste Ombudsmene o načinu realizacije navedene Preporuke	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	DA	Inspekcija je dana 09.10.2018. godine dostavila odgovor u kojem se navodi da ...“Izjavom N.N., vlasnika parcele, da je odustao od građenja i da će izvršiti rekultivaciju zemljišta u poljoprivredne svrhe, izvedeni nasip više nije rad u svrhu građenja, odnosno ne predstavlja građenje, pa urbanističko-građevinski inspektor nema više nadležnost da kontroliše izradu ovog nasipa. Kako je čl. 23. Zakona o upravnom postupku određeno da organ pazi, po službenoj dužnosti, u toku cijelog postupka, na svoju stvarnu i mjesnu nadležnost, urbanističko-građevinski inspektor ne može postupiti po vašoj preporuci.“
Nema odgovora						
Ž-SA-05-281/18	P-265/18	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke odsjek Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica Foča, Kancelarija Višegrad, uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke	15 - Imovinsko pravni	Nema odgovora	NE	Postupak u toku.
UKUPNO	-	15 - Imovinsko pravni				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
16	17	5	0	8	2	1
POVREDA PRAVA :	16 - Nasilje					

UKUPNO	-	16 - Nasilje				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	17 - Javne isprave					
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-05-864/18	P-285/18	P R E P O R U K U: Direktor Granične policije 1. Da pristupi skraćivanju imena podnositeljice žalbe u MRZ, u skladu sa Uputstvom o pravilima skraćivanja imena i naziva zbog tehničkih ograničenja upisa a koje je u skladu sa preporukama iz ICAO 9303; 2. Da ukoliko ima problem u softveru treba pristupiti otklanjanju kvara, a sve u cilju omogućavanja nesmetanog prelaska granice podnositeljice žalbe sa ličnom kartom u država u kojima je to dozvoljeno; 3. Da o mjerama i aktivnostima poduzetim u cilju rješavanja konkretnog predmeta obavijeste instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	17 - Javne isprave	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor 16.01.2019. godine. Postupak je u toku.
UKUPNO	-	17 - Javne isprave				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	0	0	1	0	0
POVREDA PRAVA :	18 - Manjine					
UKUPNO	-	18 - Manjine				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	19 - Uprava					
Realizirana						
Ž-BL-05-536/17	P-4/18	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke preduzmu sve mjere iz svoje nadležnosti da se riješi problem podnosioca žalbe, premještanjem psa N.N. ili na drugi način, uvažavajući mišljenje izneseno u preporuci ombudsmena Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 60 dana obavijesti ombudsmene o načinu realizacije Preporuke	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana, 12.04.2018. godine, Komunalna policija je dostavila odgovor instituciji u kojem se navodi..“dana 10.04.2018. godine, komunalna policija je obavila kontrolu kod porodične kuće N.N., a koja se odnosila na izmještanje boksa kućnog ljubimca u drugi kraj dvorišta. Ulaskom u dvorište ustanovili smo da se boks nalazi u istom djelu dvorišta ali da u njemu nije prisutan kućni ljubimac (američki staford). Daljom kontrolom u razgovoru sa službenikom komunalne policije, vlasnik pomenutog kućnog ljubimca N.N. izjavljuje da je pas uginuo, što može potvrditi nadležni veterinar koji ga je liječio.“ Navedeni odgovori je dostavljen podnosiocu žalbe dana 16.04.2018. godine. Kako je nadležni organ-Komunalna policija preduzela sve mjere iz svoje nadležnosti čime je preporuka ombudsmena Bosne i Hercegovine ispoštovana.
Ž-LI-05-277/17	P-27/18	P R E P O R U K U Predsjedniku Općinskog vijeća Bosansko Grahovo 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje kako bi Općinsko vijeće Bosansko Grahovo u što kraćem roku razmatralo Informaciju žalitelja o teškoj situaciji u kojoj se nalazi JKP „Grahovo“ Bosansko Grahovo te, dostavi odgovor podnositeljima žalbe na dostavljena pismena. 2. da najkasnije u roku od 15 dana, obavijesti instituciju Ombudsmena o poduzetim mjerama i radnjama po ovoj preporuci.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Predsjednik Općinskog vijeća svojim podneskom od 21.08.2018. godine, obavještava instituciju Ombudsmena, kako slijedi: „Obavještavamo Vas da je Opštinsko vijeće Bosansko Grahovo dana 10.07.2018. godine održalo 1. vanrednu sjednicu sa jednom takom Dnevnog reda i to: - Rasprava o stanju Javnog komunalnog preduzeća „Grahovo“ d.o.o. Bosansko Grahovo Navedenoj sjednici prisustvovao je i N.N. Nakon izlaganja N.N. i uvida u ostale probleme JKP „Grahovo“, Opštinsko vijeće je na 1. redovnoj sjednici usvojilo dva zaključka, shodno kojima je na dan 30.07.2018. godine održana 4. redovna sjednica Opštinskog vijeća Bosansko Grahovo i tom prilikom usvojene sljedeće odluke: - Odluka o pokretanju postupka prestanka Javnog komunalnog preduzeća „Grahovo“ d.o.o. Bosansko Grahovo - Odluka o osnivanju Javnog komunalnog preduzeća „Vodovod i kanalizacija“ Bosansko Grahovo, te su iste objavljene u „Službenom glasniku Opštine Bosansko Grahovo“, broj: 05/18 od 07.08.2018. godine. U prilogu Vam takođe dostavljamo Zapisnik sa 4. Redovne sjednice OV Bosansko Grahovo. Navedeno Vam dostavljamo na znanje, a u vezi sa Preporukom broj i datum veze“. Institucija Ombudsmena je podneskom od 30.08.2018. godine,

Ž-BL-05-333/17	P-25/18	P R E P O R U K U • Da ponovo izvrši uvid u dostavljenu dokumentaciju podnosioca žalbe i utvrdi da li se predmetni spis nalazi kod ovog organa kako bi odlučio o zahtjevu za obnovu postupka. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	U zaprimljenom odgovoru Federalnog ministarstva za pitanje boraca i invalida odbrambeno-otadžbinskog rata broj: 07/6-34/2-308/14-453 od 20.02.2018. godine navodi se „...prvostepeni organ je nakon našeg traženja da nam pošalje spis predmeta izvršio kopiju dijela spisa na osnovu kojeg će se utvrditi ima li osnova za obnovu postupka, što rješavamo po prijemu kopije spisa, najduže za sedam dana.“ Dana 21.03.2018. godine Institucija je zaprimila dopis podnosioca žalbe iz koga proizlazi da je navedeno Ministarstvo donijelo Rješenje broj: UP-II-07/1-41-49/15-5 od 28.02.2018. godine kojim se odbija prijedlog za obnovu postupka. S obzirom na sve navedeno, kao i činjenicu da je Federalno ministarstvo za pitanje boraca i invalida odbrambeno-otadžbinskog rata nakon preporuke Ombudsmena donijelo rješenje kojim se prijedlog za obnovu postupka odbija, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine konstatuju da je preporučeno ispoštovano.
Ž-BL-05-486/17	P-58/18	PREPORUKU 1.Da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve radnje radi postupanja po rješenju Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju broj: 15.03-361-814/15 od 28.07.2015.godine, odnosno da provede ponovni postupak u skladu sa iznesenim mišljenjem u ovoj preporuci i rješenju Upravne inspekcije broj: 10.2.1.2-050-415/15 od 25.01.2018. godine 2.Da u roku od 60 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Upravna inspekcija je dana 04.06.2018. godine dostavila odgovor instituciji u kojem se navodi da je „Odjeljenje za prostorno uređenje Gradske uprave Grada Banjaluka, postupajući po pomenutoj presudi Okružnog suda u Banjaluci, te rješenjem Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju i Upravne inspekcije donijelo odluku u predmetnom upravnom postupku, rješenje broj: 03-360-90/13 od 29.05.2018. godine. Kako je Odjeljenje donijelo odluku u ponovnom preporuka Institucije se smatra ispoštovanom.
Ž-SA-05-180/18	P-90/18	P R E P O R U K U Rektor U univerziteta u Sarajevu 1. Da u skladu sa članom 120. st. 6 i 7. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo poduzme mjere u cilju osiguravanja zakonitosti funkcionisanja procesa na nivou Fakulteta zdravstvenih studija Univerziteta u Sarajevu; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 27.08.2018. godine zaprimljen je akt Univerziteta u Sarajevu broj: 0101-4093/18 od 26.06.2018. godine u kojem je navedeno: „... Fakultet zdravstvenih studija Univerziteta u Sarajevu je aktom broj: 02-1-932/18 od 22.06.2018. godine izvjestio Rektorat Univerziteta u Sarajevu u kojem ističe da je u toku vanduska nagodba sa žaliteljem i da su u toku aktivnosti na provođenju konkursne procedure za predmete za koje je fakultet cijeni da ulaze u okviru kompetencija N.N.“ Na osnovu svih okolnosti proizlazi da je da je Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine broj: P- 90/18 od 18.04.2018. godine u cjelosti realizovana.
Ž-BL-05-255/18	P-100/18	PREPORUKU 1.Da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve radnje u cilju donošenja odluke po žalbi „Aragosta invest“ d.o.o. iz Banjaluke, izjavljenoj dana 10.08.2017. godine na rješenje Urbanističko-građevinske inspekcije grada Banjaluka broj: 09-362-95/17 od 02.08.2017. godine, u skladu sa iznesenim mišljenjem u ovoj preporuci 2.Da u roku od 60 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Ministarstvo je dana 14.06.2018. godine dostavilo odgovor u kojem se navodi da je dana 08.06.2018. godine doneseno rješenje kojim je odlučeno o žalbi „Aragosta invest“ d.o.o. iz Banjaluke, izjavljenoj na rješenje Urbanističko-građevinske inspekcije grada Banjaluka od 02.08.2017. godine. Kako je Ministarstvo donijelo rješenje Preporuka Institucije je ispoštovana.
Ž-LI-05-67/18	P-143/18	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10 1. Da poduzme efektivne mjere i radnje radi obavljanja zatraženog inspekcijskog nadzora od strane N.N., podnesenog dana 26.01.2018. godine. 2. Da instituciju Ombudsmena obavijesti o realizaciji Preporuke, u roku od 15 dana.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Ministarstvo svojim podneskom od 06.08.2018. godine, obavještava instituciju Ombudsmena da je „dana 31. srpnja 2018. godine, županijska prosvjetna inspekcija zaprimila nalog za izvršenje inspekcijskog nadzora u Osnovnoj školi „Fra Lovro Karaula“ u Livnu po predmetu zahtjeva gospođične N.N. iz Livna. Postupajući po nalogu za inspekcijski nadzor, prosvjetna inspekcija je dana 02. kolovoza 2018. godine izvršila nadzor te je uvidom u predmetnu dokumentaciju utvrđeno da je Školski odbor za Osnovnu školu „Fra Lovro Karaula“ iz Livna, uz suglasnost Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa Hercegbosanske županije, raspisao natječaj broj: 06-01-34-2133/17., sukladno članku 67. Zakona o osnovnom školstvu („Narodne novine HBŽ“, broj 12/04 i 12/08) i Pravilniku o stručnoj i pedagoškoj spremi učitelja i stručnih suradnika u osnovnom školstvu („Narodne novine HBŽ“, br. 1/12 i 3/12). Nadalje, ravnateljica škole, kao organ rukovođenja, te školski odbor kao organ upravljanja, dužni su postupati prema svojim ovlastima koje su propisane Zakonom o osnovnom školstvu, podzakonskim aktima, Statutom škole, odlukama, preporukama i aktima, te spomenuti organi nisu učinili propust. Cjelokupni postupak vođen je u skladu sa zakonskom
Ž-SA-05-1119/17	P-154/18	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Općina Novi Grad Sarajevo uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Iz odgovora proizlazi da je preporuka Ombudsmena ispoštovana, na način da je otklonjeno ometanje posjeda te otklonjen kvara na vodovodnoj mreži.
Ž-SA-05-1250/17	P-161/18	PREPORUKU KANTONALNOM TUŽILAŠTVU KANTONA SARAJEVO 1. Da u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima poduzme radnje u cilju donošenja tužilačke odluke u predmetu broj T09 0 KTK 0111139 17; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Instituciju ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama i rokovima za realizaciju preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Iz zaprimljenih odgovora proizlazi realizacija Preporuke. Postupak još uvijek u toku.

Ž-BL-05-342/18	P-177/18	PREPORUKU načelniku Službe za finansije i inspeksijski nadzor u općini Bugojno 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, sprovede doneseni zaključak o dozvoli izvršenja prinudnom putem broj: 2307-005, od dana 19.08.2015. godine, a u vezi predmeta broj: 07-23-01212-12 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Odgovorna strana je aktom broj: 2307-008 od dana 07.09.2018. godine, dostavila odgovor na izdatu preporuku iz koga se vidi da je N.N. naloženo da postupi prema preporuci Ombudsmana Bosne i Hercegovine broj: P-177/18, od 17.07.2018. godine i sprovedu zaključak broj: 07-23-01212-12 od 19.08.2015. godine o dozvoli izvršenja prinudnim putem. Izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-BL-05-288/18	P-185/18	PREPORUKU Šefu Područne jedinice Banja Luka, Republičke uprave za geodetske i imovinsko pravne poslove 1. da odmah po prijemu ove preporuke Republička uprava za geodetski i imovinsko pravne poslove, Područna jedinica Banja Luka uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i da dostavi informaciju vezanu za status predmeta N.N..	19 - Uprava	Realizirana	DA	Republička uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove je dana 20.09.2018 .godine dostavila Rješenje broj: 21.11/952.1-3613/13 od 18.09.2018. godine kojim se ispravlja greška u katastarskom operatu.
Ž-BL-05-405/18	P-186/18	PREPORUKU Ministarstvu zdravstava, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona Da odmah po prijemu ove preporuke Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona uspostavi saradnju sa Institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i da dostavi informaciju vezanu za status predmeta podnosioca žalbe.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 30.07.2018.godine, Ministarstvo je dostavilo Izjašnjenje broj: 09-05-3026-UP-1/18 od 24.07.2018.godine. S obzirom da je Ministarstvu zdravstava, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona postupilo po preporuci, te dostavilo tražene informacije u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama ombudsmeni konstatuju da je preporuka realizovana i donesena je odluka o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-05-713/18	P-209/18	PREPORUKU OPĆINI STARI GRAD SARAJEVO SLUŽBA ZA KOMUNALNE I INSPEKCIJSKE POSLOVE 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 25.09.2018. godine zaprimljeno je izjašnjenje Općine Stari Grad Sarajevo pod brojem UP-I-09-23-3046/18 od 21.09.2018. godie u kojem se navodi da je dana 19.06.2018. godine urbanističko-građevinski inspektor donio Rješenje broj UP-I-09-23-3046/18 kojim se naređuje investitoru N.N. koje je radnje dužna izvršiti.
Ž-SA-05-189/17	P-234/18	P R E P O R U K U Direktorju JU Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo 1. Da preispita ranije donesenu odluku i u ponovnom postupku u skladu sa uputama drugostepenog organa donese zakonitu odluku po zahtjevu žaliteljice; 2. Da uzimajući u obzir navode iz preporuke, Specijalnog izvještaju o stanju prava osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini poduzme efikasne mjere i osigura provođenje postojećih zakonskih i podzakonskih akata; 3. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Aktom broj 35/X-06-530-1793.1/18 od 19.11.2018. godine JU Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo je obavijestila Instituciju ombudsmena da je žaliteljica razriješena funkcije staratelja osobi N.N., čime je u cjelosti realizirana donesena preporuka, pa su Ombudsmeni donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-BL-05-379/18	P-228/18	P R E P O R U K U NAČELNIKU ODJELJENJA SLUŽBE STAMBENO-KOMUNALNIH POSLOVA, OBNOVE, RASELJENIH LICA I IZBJEGLICA 1. Da sukladno mogućnostima ubrza proces izrade novog potpornog zida koji ima zadatak da štiti nožicu nasipa lokalne ceste L 042 016 koja vodi do srednje strukovne škole i naselja ; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmana o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Služba stambeno-komunalnih poslova, obnove, raseljenih osoba i izbjeglica je 26.10.2018.godine Instituciji ombudsmena dostavila dopis da je već izgrađen novi potporni zid, te da nema mogućnosti nastupanja štete za podnosioca žalbe.
Ž-SA-05-847/18	P-266/18	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Ministarstvo finansija/financija i trezora Bosne i Hercegovine uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Postupajući po preporuci Ombudsmena, odgovorna strana je dana 23.10.2018. godine dostavila odgovor, koji je upućen žalitelju. Imajući u vidu sadržaj dostavljenog odgovora, te činjenicu da je preporuka ispoštovana Ombudsmeni ne nalaze osnova za dalje postupanje u predmetu.
Ostvarena saradnja						
Ž-LI-05-181/17	P-28/18	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10 1. Da poduzme efektivne mjere i radnje radi donošenja odluke po Zahtjevu žalitelja od 01.06.2017. godine, o kojoj odluci će obavijesti podnosioca žalbe. 2. Da instituciju Ombudsmana obavijesti o realizaciji Preporuke, u roku od 15 dana.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Kako je evidentno, da niti nakon više od 9 mjeseci nije donesena odluka po zahtjevu žalitelja, te cijeneći da prosvjetni inspektor pri obavljanju svojih dužnosti treba postupati samostalno primjenjujući zakonske odredbe, odnosno, da pri donošenju prvostupanjske odluke o obavljanom inspeksijskom nadzoru, ne treba mišljenje drugih tijela vlasti, Ombudsmeni cijene da Preporuka nije ispoštovana. Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su podneskom od 20.03.2018. godine, obavijestili Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju Preporuke od strane Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10.

Ž-SA-05-378/17	P-52/18	PREPORUKA Gradu Bihaću da okonča prvostepeni postupak u roku od 30 dana od dana prijema preporuke a u skladu sa propisima, pri tome uvažavajući prava i interese svih zainteresiranih lica. Grad Bihać po isteku navedenog roka treba obavijestiti Instituciju ombudsmena o ishodu postupka i daljim poduzetim radnjama.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak u toku.
Ž-SA-05-766/17	P-63/18	PREPORUKA Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona da razmotri ovaj i slične predmete u smislu izmjene i dopune postojećih zakona ili donošenja zakona koji bi se odnosio na bespravnu gradnju i da u roku od 90 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak u toku.
Ž-LI-05-16/18	P-79/18	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva pravde Federacije Bosne i Hercegovine 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave suradnje Ministarstva pravde – Glavnog federalnog upravnog inspektora, sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 15 dana, dostavi traženo izjašnjenje.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Glavni federalni upravni inspektor je podneskom od 23.04.2018. godine, obavijestio instituciju Ombudsmena da je „sukladno zakonskim ovlaštenjima, koji proizlaze iz članka 139. Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji BiH, razmotrio i poduzeo aktivnosti u predmetu N.N. na način da je dana 04.01.2018. godine zatražio očitovanje od Ministarstva pravosuđa i uprave Kantona 10 Livno. Od strane nadležnog ministarstva, usmeno a kasnije i pismeno, obavješteni smo da se zahtjev odnosi na informacije koje sa velikom sigurnošću podliježu informacijama koje se ne mogu dostaviti radi zaštite osobnih podataka te da je od Agencije za zaštitu osobnih podataka zatraženo mišljenje da li se ti podaci i u kojoj mjeri mogu dostaviti“. Shodno navedenom, Preporuka Ombudsmena se smatra prihvaćenom.
Ž-SA-05-885/13	P-107/18	PREPORUKU Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Federalnom ministarstvu raseljenih osoba i izbjeglica i Općini Novo Sarajevo Da svako u okviru svojih nadležnosti iznađe način i sredstva da se prioritarno obnovi stambena jedinica N.N. u ulici Ivana Gorana Kovačića, s obzirom na period čekanja za obnovu i godine života podnositelja žalbe. O učinku Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine potrebno je obavijestiti iste u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Ombudsmeni su dana 29.06.2018. godine, zaprimili odgovor na preporuku Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice akt broj: 06-41-3-965-2/15/APP od 12.06.2018. godine u kojem se navodi: „... , Što se tiče obnove stambene jedinice porodice N.N. putem Državnog stambenog programa zbrinjavanja, a s obzirom da se radi o nositelju stanarskog prava odnosno obnovi stambene jedinice zgrade, naglašavamo da ni jednim pod-projektom državnog programa nije predviđena obnova stambenih jedinica nositeljima stanarskih prava u BiH. Naglašavamo da je Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine upoznato sa potrebama interno raseljenih osoba u Bosni i Hercegovini i da će dalje pratiti sve aktivnosti u vezi sa izgradnjom stambenog objekta u ulici Ivana Gorana Kovačića, kao i objekta u naselju Šip, a s ciljem da sve interno raseljene osobe ostvare pravo na povrat i obnovu stambenih jedinica ili pravo na stambeno zbrinjavanje u Bosni i Hercegovini. Upoznati smo da je Općina Novo Sarajevo započela aktivnosti na izgradnji zgrade na adresi Ivana Gorana Kovačića broj 17-21 i da bi izgradnjom iste bila riješena stambena pitanja interno raseljenih osoba s područja Općine Novo Sarajevo, među kojima je porodica N.N...“
Ž-SA-05-300/18	P-116/18	PREPORUKA Gradsko vijeće Zenica da razmotri dijelove kako statuta, tako i svih drugih odluka koje se odnose na izbor savjeta mjesnih zajednica, te da nakon izmjene navedenih akata pristupe ponovnom izboru za članove savjeta mjesnih zajednica u Gradu Zenica a u kojima su trenutno postavljeni povjerenici. Poziva se Gradsko vijeće Zenica da obavijesti o realizaciji ove preporuke u roku od 90 dana od dana prijema.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Dana 07.12.2018. godine Institucija ombudsmena zaprimila je dana 07.12.2018. godine Zaključak Gradskog vijeća Grada Zenica broj: 01-01-6513/18 od dana 29.11.2018. godine kojim je prihvaćen Satv Komisije za propise broj: 01-49-2419718 od 16.10.2018. godine o izjašnjenju Stručne službe Gradskog vijeća broj: 12-49-1450/18 od 26.09.2018. godine u vezi preporuku. U naprijed navedenom izjašnjenju Stručne službe Gradskog vijeća na preporuku Institucije ombudsmena iscrpno je na 9 stranica razmotrena ista, te u zaključku navedeno. "(...) važno je istaknuti da Gradska uprava određene preporuke sugerisane u mišljenju Ombudsmena smatra opravdanim i relevantnim za neka buduća staturna rješenja kao i modalitete provođenja budućih izbora na teritoriji Grada Zenica i pripadajućih mjesnih zajednica, ali d u ovom trenutku ne bi bilo svrsishodno, niti ekonomski opravdano ulaziti u izmjene procedure provođenja izbora, niti za to postoje zakonski razlozi, s obzirom na to da je Grad Zenica u okviru svojih javnih ovlaštenja delegiranih od strane neposredno viših nivoa vlasti donio legitimnu, zakonitu i opravdanu mjeru u potpunosti u skladu sa primjenljivim unutrašnjim i međunarodnim pozitivno-pravnim propisima." Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su

Ž-BR-05-207/16	P-74/18	1. Ministarstvu unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona, 2. Gradu Tuzla, Službi za komunalne poslove, izgradnju i poslove mjesnih zajednica 3. Javnom komunalnom preduzeće " Saobraćaj i komunikacije" Tuzla 1. da koordiniranim djelovanjem izvrše analizu primjene važećih zakonskih i podzakonskih akata/standarda za reguliranje režima saobraćaja na raskrsnicama, kao i signalnih planova na kojima se trenutno obavlja režim saobraćaja na semaforiziranim raskrsnicama u Gradu Tuzla, uzimajući u obzir specifičnosti raskrsnica Grada te osiguranje bezbjednosti kako pješaka tako svih drugih učesnika u saobraćaju na području grada Tuzla; 2. da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove iste.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak u toku.
Ž-SA-05-1193/17	P-146/18	PREPORUKU OPĆINI NOVO SARAJEVO 1. da odmah po prijemu ove preporuke poduzmu sve raspoložive aktivnosti u cilju sanacije predmetne kanalizacione mreže; 2. da o načinu ispoštovanja ove preporuke obavijeste Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema iste.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	NE	Odgovor Općine Novo Sarajevo na Preporuku broj P-146/18 nije zaprimljen do dana 19.09.2018. godine, te su Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a u okviru ovlaštenja datih Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na dan 18.10.2018. godine uputili Općinskom vijeću Općine Novo Sarajevo akt – Obavijest o neispoštovanju Preporuke Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj P-146/18. Dana 05.11.2018. godine zaprimljen je akt Općine Novo Sarajevo broj 02-05-51/18 od 31.10.2018. godine, kojima je Općinsko vijeće Općine Novo Sarajevo prosljedilo Obavijest Od 18.10.2018. godine. U pomenutom aktu, između ostalog navodi se: „...U slučaju N.N. radi se o pokušaju da se provede HITNA MJERA na bespravnoj kanalizaciji, jer istu odbija popraviti i održavati KJKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Sarajevo. Na zahtjev N.N., izvedeni su radovi na provođenju hitne mjere. Radovi nisu mogli biti okončani jer isto nije bilo moguće, radi neslaganja N.N., koja je sama dala procjenu i način vršenja hitne intervencije i nije dopustila izvođaču dalje vršenje radova...“.
Ž-BL-05-324/18	P-200/18	PREPORUKU 1. Gradskom vijeću, da izmjeni Odluku o komunalnoj naknadi-prečišćeni tekst („Sl. glasnik Općine Bihać“, broj: 3/14) a na način da se uvrsti i kategorija korisnika penzije koja ne spada u korisnike najniže penzije, uvažavajući izneseno mišljenje ombudsmana u ovoj Preporuci 2. da u roku od 60 dana obavijesti ombudsmene o načinu realizacije navedene preporuke	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak je u toku.
Ž-SA-05-15/18	P-202/18	P R E P O R U K U Zemljišnoknjižnom uredu Općinskog suda u Zenici • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak u toku.
Ž-SA-05-161/17	P-218/18	P R E P O R U K U 1. da općinski načelnik Općine Ilidža putem Službe za prostorno uređenje bez odlaganja postupi u skladu sa Rješenjem Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo, broj: 05-23-984/17 od dana 13.06.2017. godine; 2. da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti instituciju Ombudsmana o načinu realiziranja ove preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.
Ž-SA-05-737/17	P-219/18	P R E P O R U K U Općini Busovača 1. Da poduzme neophodne mjere da se odmah izvrši Rješenje Službe za prostorno uređenje, urbanizam i stambene poslove općine Busovača broj: 05-23-4043-2017. od 17.03.2017. godine; 2. Da osigura podnositelju žalbe uživanje prava na imovinu na principima ljudskog dostojanstva; 3. Da u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju o provedbi date preporuke Ombudsmenima Bosne i Hercegovine.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.
Ž-SA-05-666/17	P-220/18	P R E P O R U K U Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak u toku.

Ž-SA-05-530/18	P-299/18	<p>P R E P O R U K U Direktoru JP AUTOCESTE FBiH d.o.o. Mostar • Da uzimajući u obzir navode iz ove preporuke otklone sve rizike od opasnosti kojima mogu biti izloženi prilikom kretanja kroz gradilište, otklone rizike od opasnosti za život i zdravlje ljudi i osiguraju putnu komunikaciju između porodične kuće i infrastrukture grada Zenica odnosno podnositeljici žalbe osiguraju pravo na mirno uživanje imovine;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke 	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 03.01.2019. godine. Postupak je u toku.
Nije realizirana						
Ž-LI-05-192/17	P-6/18	<p>P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 1. Da poduzme adekvatne mjere i radnje u cilju donošenja odluke po zahtjevu žalitelja od 06.06.2017. godine. 2. Da o realizaciji ove Preporuke obavijesti instituciju Ombudsmana u roku od 20 dana od dana zaprimanja iste.</p>	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	U zaprimljenom odgovoru Ureda predsjednika Vlade Livno se ističe da je u vezi s navedenim zatraženo očitovanje Ministarstva znanosti, prosvjetne, kulture i športa a koje je navelo da Vlada Hercegbosanske županije ne treba donositi posebnu odluku u predmetnom slučaju. "
Ž-BL-05-524/17	P-24/18	<p>P R E P O R U K U • Da u što kraćem roku utvrdi u nadležnosti kojeg Odjeljenja je postupanje po zahtjevu podnosioca žalbe kako bi navedeno Odjeljenje odgovorilo na zahtjev od 14. 07. 2017. godine. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.</p>	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Dana 16.07.2018. godine zaprimljen je odgovor broj: 07/1-671/18 od 13.07.2018. godine u kome je navedeno „Odjeljenje za komunalne poslove odgovorilo na zahtjev stranke od 14.07.2017. godine i obavijestilo je pismenim putem da nije nadležno i isti smo dostavili Odjeljenju za saobraćaj i puteve, na dalje postupanje, o čemu smo pismenim putem obavijestili i gradonačelnika dana 16.2.2018. godine. Odjeljenje za komunalne poslove nije nadležno da obavlja poslove sanacije klizišta na privatnim parcelama u vlasništvu fizičkih lica, i u budžetu nisu obezbijedena sredstva za te namjene. Iz zahtjeva za postupanje koji je upućen Skupštini grada vidljivo je da je dana 30.04.2018. godine Odsjek za saradnju sa građanima – Kancelarija za građana dostavio odgovor na preporuku.“ Imajući u vidu sve navedeno, odnosno činjenicu da su Ombudsmeni donijeli Preporuku a nakon toga se obratili i Skupštini Grada Banja Luka, te da bez obzira na to preporuka nije ispoštovana.
Ž-SA-05-543/17	P-35/18	<p>INICIJATIVU za izmjenu člana 31.b. Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i zaposlenika na nivou Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ br: 104/10, 105/12 i 61/14) koji glasi: “Stručni ispit nije dužna polagati osoba koja je položila javni ispit pred Agencijom za državnu službu Bosne i Hercegovine, do dana stupanja na snagu ove odluke”,</p>	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na svojoj 157. sjednici održanoj 7. 11. 2018. godine upoznao sa Inicijativom broj P-35/18 za izmjenu Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i uposlenika na razini Bosne i Hercegovine, te u vezi donesen je zaključak broj 34. kojim se zadužuje Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine i Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine da postupe po Inicijativi broj P-35/18 za izmjenu Odluke o uvjetima i načinu polaganja stručnog upravnog ispita pripravnika, osoba sa visokom školskom spremom i uposlenika na razini Bosne i Hercegovine, u mogućnostima sukladno važećim zakonskim propisima te da o tome izvijeste Instituciju ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine i po potrebi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine. Dana 04.02.2019. godine zaprimljen je akt Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine broj 09-50-4-1657/18 od 14.01.2019. godine u kojem se navodi : “...trenutačno, sukladno važećim zakonskim i podzakonskim propisima na razini Bosne i hercegovine, ne postoje mogućnosti za priznavanje ispita općeg znanja kao stručnog upravnog ispita na razini Bosne i Hercegovine, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine će u slučaju
Ž-SA-05-1212/16	P-72/18	<p>P R E P O R U K U Službi za inspeksijske poslove Općine Cazin 1. Da u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine donese Rješenje o pristupu informacijama, a u vezi sa zahtjevom N.N. od 04.11.2016. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke</p>	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Iz zaprimljenog akta Službe za inspeksijske poslove proizilazi da organ nije u mogućnosti postupiti po Preporuci Ombudsmana BiH, a o čemu je obaviješten neposredno viši organ.

Ž-BL-05-35/18	P-80/18	P R E P O R U K U • Da postupi po tumačenju Ministarstva za prostorno uređenje građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske navedenom u aktu broj: 15.03-361-4622/17 od 19. 03. 2018. godine i podnosi teljici žalbe omogućiti završetak radova na objektu. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	U odgovoru Gradske uprave Grada Banjaluka broj: 23-059-321/2018 od 25.05.2018. godine navodi se da je nakon zaprimanja Preporuke, Kabinet gradonačelnika zatražio od Odjeljenja za inspekcijske poslove Grada Banja Luka da preduzme potrebne mjere u skladu sa dostavljenom Preporukom. Iz akta navedenog Odjeljenja broj: 09-362-399/2018 od 18.05.2018. godine, između ostalog, proizlazi „da je preporuka bazirana na pogrešnom tumačenju odgovora Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske od dana 19. 03. 2018. godine.....“Uvažavajući sve izneseno, a posebno činjenicu da iz odgovora Grada Banja Luka broj: 23-059-37/2018 od 28.02.2018. godine proizlazi, da podnosi teljica žalbe nije onemogućena u ostvarivanju svojih prava već je poučena kako je potrebno da angažuje izvođača radova koji posjeduje potrebnu licencu i završi predmetni objekat, Ombudsmeni su se dana 13.06.2018. godine ponovo obratili gradonačelniku Grada Banjaluka i zatražili da se na uvid dostavi pregled licenciranih izvođača koje podnosi teljica žalbe može angažovati kako bi završila navedeni objekat. Bez obzira na navedeno i ukazivanje Ombudsmena na nadležnosti koje ima, odgovor Kabineta
Ž-BL-05-701/17	P-93/18	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 16.10. 27.12. 2017. godine i 26.02.2018. godine	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Ombudsmeni BiH do dana sačinjavanja odluke o zatvaranju nisu zaprimili odgovor na Preporuku.
Ž-LI-05-20/18	P-96/18	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Livna 1. Preporučuje se gradonačelniku Grada Livna, da, bez odlaganja, poduzme efektivne mjere i radnje da zahtjev podnosi telja žalbe od 30.11.2017. godine, riješi sukladno zakonskim propisima i međunarodnim dokumentima o zaštiti ljudskih prava. 2. Gradonačelnik Grada Livna će, u roku od 15 dana, od dana prijema Preporuke, izvijestiti instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama na izvršenju Preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Podneskom od 25.05.2018. godine, gradonačelnik Grada Livna obavještava instituciju Ombudsmena „da nije došlo do povrede odredbi Zakona o upravnom postupku, niti prava žalitelja“ te ne izvršava donesenu preporuku. O neizvršavanju donesene preporuke od strane gradonačelnika Grada Livna, instituciju Ombudsmena je podneskom od 19.06.2018. godine, obavijestila Gradsko vijeće Grada Livna, koje svojim podneskom od 22.06.2018. godine, obavještava instituciju Ombudsmena „da Gradsko vijeće u ovoj stvari nema nikakvu nadležnost za postupanje i da je Vaš zahtjev proslijeđen na znanje gradonačelniku Grada Livna“.
Ž-SA-05-578/17	P-113/18	P R E P O R U K U • z Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine 1. Da preispita Odluku Prvostepene Komisije za odabir korisnika Regionalnog stambenog programa, u smislu navoda iz ove Preporuke, te da razmotri mogućnost dodjele pomoći N.N. za rekonstrukciju stambene jedinice; • Federalnom ministarstvu raseljenih osoba i izbjeglica 1. Da razmotri mogućnost dodjele pomoći N.N., kao prvorangiranom na Listi potencijalnih korisnika – Općina Ravno; U roku od 60 dana od dana prijema preporuke, potrebno je obavijestiti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Dana 12.07.2018. godine institucija Ombudsmena je zaprimila akt Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine broj: 06-41-6-1844-5/17/APP od 03.07.2018. godine u kojem je navedeno: „...Uz svoju prijavu na Javni poziv iz 2013. godine, N.N. je dostavio Uvjerjenje o kretanju broj: 511-03.06/1-693/2013 od 28.01.2013. godine, koje je izdalo Ministarstvo unutrašnjih poslova, Dubrovačko-neretvanske županije, Republika Hrvatska....Prema navedenom uvjerenju N.N. od 1966. godine živi na području Grada Dubrovnika.“ Iz odgovora dostavljenog instituciji Ombudsmena proizlazi da Preporuka broj: P-113/18 od 21.05.2018. godine nije realizovana.
Ž-SA-05-161/18	P-114/18	PREPORUKU Općinskom načelniku i urbanističko-građevinskom inspektoru Općine Bugojno da bez odlaganja osigura sprovođenje rješenja o uklanjanju bespravno sagrađenog dimnjaka i kotlovnice broj: 07-23-00952-11 od 13.09.2012. godine, zaključka o dozvoli izvršenja broj: 07-23-00952-11 od 15.01.2013. godine, te zaključka o dozvoli izvršenja prinudnim putem angažovanjem trećih osoba, a o trošku N.N. da u roku od 30 dana obavijeste Instituciju ombudsmenaza ljudska prava o realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	U dostavljenom odgovoru Općina Bugojno navodi nemogućnost provođenja mjera uklanjanja preko drge osobe.
Ž-BL-05-193/18	P-150/18	PREPORUKU Općinskom načelniku Općina Velika Kladuša Služba imovinsko pravnih i katastarsko geodetskih poslova 1. Da po prijemu ove Preporuke postupi po zahtjevima podnosioca žalbe u zakonskom roku 2. da pravna lica koja ispunjavaju uslove u skladu sa zakonskim propisima imaju jednak tretman u pogledu stručnog i blagovremenog pregleda, bez tendencioznog i diskriminatornog odnosa ni prema jednom pravnom licu, 3. da postupi po nalazu Federalnog inspektora broj: 04-30-3-178/18 od 07.03.2018. godine 4. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenom realizovanju.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Odgovorna strana do danas nije dostavila odgovor na preporuku, o čemu je obaviješten neposredno viši organ.

Ž-SA-05-140/18	P-167/18	P R E P O R U K U Služba za opću upravu i inspeksijske poslove Općine Stari Grad 1. Da preispita Rješenje broj: UP-I-09-05-6605/17 i razmotri mogućnost poništenja i donošenja novog Rješenja, u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine i navodima iz ove Preporuke. 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak je u toku.
Ž-BL-05-808/17	P-175/18	P R E P O R U K U • Inspekciji rada, Republičke uprave za inspeksijske poslove: Da na osnovu utvrđenog stanja podnese nadležnom sudu zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, zbog neisplaćivanja plata i otpremnine podnosiocu žalbe u zakonskim rokovima, • Poreskoj upravi Republike Srpske: Da preduzme, odnosno nastavi preduzimati sve mjere i radnje iz svoje nadležnosti kako bi poslodavac izmirio prijavljene doprinose, • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, navedeni organi obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Iz odgovora Inspekcije rada, Republičke uprave za inspeksijske poslove broj: 24.100/173-208-79-5/18 od 03.09.2018. godine proizlazi da je po zahtjevu podnosioca žalbe ranije vođen postupak od strane republičkog inspektora rada, te da je shodno utvrđenom stanju, odnosno činjenici da nisu isplaćene sve dospjele plate imenovanom, podnesena prekršajna prijava poslodavcu imenovanog. Dalje se navodi da je preduzimanje mjera za inspektora rada zastarjelo, kada je u pitanju neisplaćivanje otpremnine, te je istaknuto da je u vezi sa ovim pitanjem podnosilac žalbe zaštitu svojih prava odlučio ostvariti u sudskom postupku. Do trenutka pisanja obavijesti o zatvaranju predmeta, Poreska uprava Republike Srpske nije dostavila odgovor na Preporuku, iako je dana 04.10.2018. godine upućen akt kojim se traži dostavljanje odgovora na Preporuku.
Ž-SA-05-234/18	P-206/18	P R E P O R U K U Općini Vogošća Služba za geodetske, imovinsko pravne poslove i katastar nekretnina 1. da odmah po prijemu preporuke odluče o zahtjevu od 31.07.2017.godine za deeksproprijaciju N.N. u ime oca N.N. u skladu sa odredbama Zakona o eksproprijaciji Federacije Bosne i Hercegovine i rokovima propisanim Zakonom o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine; 2. da se u roku od 20 dana od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije Preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Služba za geodetske, imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina Općine Vogošća dostavila je odgovor u kojem se ističe da je uviđaj na licu mjesta, zakazan za dan 11.10.2018. godine, odgođen do okončanja postupka koji se vodi pred Kantonalnim sudom.
Ž-BL-05-322/18	P-198/18	PREPORUKU ministru poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja stavi van snage Z aključak broj: 12.05-335-588-1/17, od dana 10.04.2018. godine i donese novi odgovarajući upravni akt 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Odgovorna strana je aktom broj: 12.05-335-978/18 od dana 13.09.2018. godine, dostavila odgovor na izdatu preporuku u kome se navodi: „Preporuka u predmetu po žalbi N.N. data ovom Ministarstvu na postupanje, nije sprovodiva iz razloga što nije u skladu sa propisima Republike Srpske i nadležnostima ovog ministarstva. Ombudsman prilikom razmatranja pritužbe stranke nije uzeo u obzir načela Zakona o opštem upravnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 13/02, 87/07 i 50/10) odnosno, član 12. Načelo dvostepenosti u rješavanju. Ako nema organa drugog stepena žalba protiv prvostepenog rješenja može se izjaviti samo kad je to zakonom predviđeno. Tim zakonom će se odrediti i organ koji će rješavati po žalbi. U konkretnom slučaju Ministarstvo je zaključkom odbacilo žalbu kao nedopuštenu, jer nijednim zakonom nije propisana nadležnost nekog organa da odlučuje o aktima u kojima Ministarstvo rješava kao prvostepeni organ. Protiv akta Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede nije dozvoljena žalba jer ne postoji organ drugog stepena koji bi o istoj odlučivao, već je zaštita građana omogućena kroz upravni spor.“Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji
Ž-BL-05-452/18	P-258/18	PREPORUKU Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove - šefu Područne jedinice Čelinac 1. Da u svim budućim slučajevima Ombudsmenu Bosne i Hercegovine pruža odgovarajuću pomoć u istrazi i vršenju kontrole na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2. Da Ombudsmenu Bosne i Hercegovine dostavi traženu kopiju svog rješenja broj: 21.51/952.4-105/15, od dana 28.08.2018. godine 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 21.51/952.4-105/15, od daan 12.11.2018. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor na izdatu preporuku u kome, između ostalog, navodi da se predmetni spis nalazi na rješavanju kod drugostepenog organa, a po izjavljenoj žalbi bivšeg supruga podnositeljice žalbe, te iz tih razloga ne može biti dostavljen Ombudsmenu Bosne i Hercegovine. Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovien za 2018. godinu.
Nema odgovora						
Ž-BL-05-273/18	P-152/18	PREPORUKU Načelniku Općine Čapljina 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.

Ž-SA-05-868/17	P-216/18	P R E P O R U K U Opštini Vlasenica • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi instituciji Ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Postupak u toku.
Ž-LI-05-66/18	P-162/18	P R E P O R U K U predsjedniku Vlade i ministru Ministarstva pravosuđa i uprave Kantona 10 1. da odmah poduzmu adekvatne mjere i radnje radi uspostavljanja suradnje Ministarstva pravosuđa i uprave Kantona 10, sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da Ministarstvo pravosuđa i uprave Kantona 10 najkasnije u roku od 15 dana, instituciji Ombudsmena dostavi traženo izjašnjenje.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Institucija Ombudsmena u ostavljenom roku nije zaprimila izjašnjenje Ministarstva po izdatoj preporuci, pa je institucija Ombudsmena dana 27.08.2018. godine, odaslala urgenciju radi dostavljanja traženog odgovora, ali bez rezultata. U tom smislu, institucija Ombudsmena je podneskom od dana 03.10.2018.godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju donesene preporuke.
Ž-BL-05-462/18	P-284/18	PREPORUKU načelniku Službe za urbanizam, imovinsko-pravne poslove i katastar u općini Novi Travnik 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, poništi Rješenje o urbanističkoj suglasnosti broj: 06-23-3-1091/15, od dana 20.11.2015. godine, za dogradnju i rekonstrukciju poslovno-proizvodnog objekta na pomenutoj lokaciji 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-SA-05-642/16	P-288/18	P R E P O R U K U Načelniku Općine Centar Sarajevo i Općini Centar Sarajevo, Služba za upravu za imovinsko pravne poslove, geodetske poslove i katastar nekretnina 1) Da uzimajući u obzir navode iz preporuke, a u skladu sa odredbama Zakona o upravnom postupku u Federaciji Bosne i Hercegovine poduzmu efikasne mjere i osiguraju mehanizam provođenja presuda Kantonalnog suda Sarajevo broj 09 0 U 005809 10 U od 27.09.2012. godine i Kantonalnog suda Sarajevo broj 009-0-U-08-000347 od 08.02.2013. godine; 2) Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-SA-05-897/17	P-306/18	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Republička uprava za geodetske i imovinsko pravne poslove, područna jedinica Istočno Sarajevo uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu i rokovima ispoštovanja preporuke Ombudsmena.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
Ž-SA-05-880/18	P-309/18	PREPORUKA Općina Pale u Federaciji BiH da poništi rješenje broj: 04/1-23-2-204-2/17 od 13.09.2017. godine i podnosiocu žalbe vrati iznos plaćen za administrativne takse u iznosu od 17 konvertibilnih maraka. Isto tako, da na podneske podnosioca žalbe bude odgovoreno u skladu sa Zakonom o upravnom postupku Federacije BiH. Ministarstvo finansija Bosansko podrinjskog kantona da razmotri potrebu propisivanja načina evidentiranja nekretnina za koje može biti razrezan porez po osnovu Zakon o porezu na imovinu, naslijede i poklon ("Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde", broj: 07/09, 04/13 i 15/14). Naprijed navedeni pozivaju se da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke dostave povratnu informaciju Instituciji ombudsmena.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
UKUPNO	-	19 - Uprava				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
52	52	16	0	14	15	7
POVREDA PRAVA :	20 - Ratne štete					
Realizirana						

Ž-BL-05-282/17	P-49/18	PREPORUKU: Ministru Federalnog Ministarstva za izbjegla i raseljena lica Da odmah po prijemu ove preporuke Ministarstvo za izbjegla i raseljena Federacije Bosne i Hercegovine uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena , na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je naprijed navedeno, Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke. U skladu sa članom 33. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	20 - Ratne štete	Realizirana	DA	S obzirom da je Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica postupilo po preporuci, uspostavio saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavio tražene informacije u ostavljenom roku, ombudsmeni konstatuju da je preporuka realizovana i donesena je odluka o zatvaranju predmeta.
Ž-BL-05-258/17	P-121/18	P R E P O R U K U • Da u što kraćem roku riješi pitanje obnove stambene jedinice podnosioca žalbe • Da u roku od 60 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	20 - Ratne štete	Realizirana	DA	Fond za povratak Bosne i Hercegovine je dana 22.06.2018. godine obavijestio Instituciju da je dana 05.08.2018. godine Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske uputilo na potpis Ugovor o izradi investiciono tehničke dokumentacije Fondu za povratak Bosne i Hercegovine, te da je Fond nakon zaprimanja ugovora dana 09.02.2018. godine potpisao ugovor, te isti uputio na potpis i Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, pri čemu im iz Ministarstva nije dostavljen primjerak potpisanog ugovora. Takođe su istakli da Fond sve navedene obaveze iz svoje nadležnosti izvršava u predviđenim rokovima. Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske je aktom od 18.09.2018. godine obavijestilo Instituciju da je povodom realizacije projekta potpisan Ugovor o izradi investiciono-tehničke dokumentacije sa odabranim projektantom, te je izvršen obilazak stambene jedinice podnosioca žalbe na terenu, te da je u toku priprema izrade investiciono-tehničke dokumentacije, o čemu će podnosilac žalbe biti blagovremeno informisan.
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-05-729/18	P-296/18	PREPORUKU 1. da izmjeni Opšte uslove za isporuku električne energije na način da se objekti porušeni usled ratnih dejstava oslobode plaćanja naknada u vezi ponovnog priključivanja električne energije, u skladu sa mišljenjem Ombudsmena Bosne i Hercegovine 2. da u roku od 30 dana obavijeste ombudsme o načinu realizacije navedene Preporuke	20 - Ratne štete	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak je u toku.
UKUPNO	-	20 - Ratne štete				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
3	3	2	0	1	0	0
POVREDA PRAVA :	21 - Komunalne usluge					
Realizirana						
Ž-BL-04-487/18	P-115/18	P R E P O R U K U Elektro-Bijeljini a.d. Bijeljina 1. Da odgovdi mjeru isključenja N.N. sa distributivne mreže za deset dana; 2. Da u navedenom roku razmotri mogućnost reprograma duga uzimajući u obzir nalaze iz ove Preporuke, na koji bi podnosilac žalbe nesumnjivo pristao; 3. Da u roku od 20 dana, računajući od dana prijema ove Preporuke, obavijeste instituciju Ombudsmena o preduzetim aktivnostima i rokovima na realizaciji iste.	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Dana 15.06.2018. godine Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine primila je Odgovor na prigovor broj: 5631-1 od 03.06.2018. godine u kojem se navodi da je odgođena mjera isključenja sa distributivne mreže za deset dana, te da se odobrava kupcu mogućnost sklapanja izjave o plaćanju duga na 6 mjesečnih rata, izjava se može sklopiti u prostorijama Uslužnog centra RJ Elektro-distribucije Bijeljina u Bijeljini. Podnosilac žalbe je dana 11.07.2018. godine, u telefonskom razgovoru, obavijestio Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine da je potpisao gore navedenu izjavu, te da je obaviješten da će mu ista biti dostavljena putem pošte. Podnosilac žalbe nije primio navedenu izjavu. Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputila je dana 11.7.2018. godine zahtjev za dostavljanje informacije, konkretnije kopiju navedene izjave Elektro-Bijeljini a.d. Bijeljina. Dana 19.07.2018. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, primila je Akt broj: 3413-2/18 od 18.07.2018. godine. U prilogu Akta dostavljen je Ugovor broj: I341-09338 od 02.07.2018. godine, Anuitetni plan otplate duga za utrošenu električnu energiju broj: IZ41-09338 od 02.07.2018. godine i Kartica tekuće
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-04-374/17	P-151/18	P R E P O R U K U • Da ažurno nastave preduzimati neophodne aktivnosti kako bi se riješilo predmetno pitanje, odnosno kako bi se pristupilo uklanjanju spornog zida. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak je u toku.
Nije realizirana						

Ž-BL-04-791/17	P-15/18	PREPORUKU TOPLANI, SKUPŠTINI GRADA I GRADU BANJA LUKA • Da bez odlaganja preduzmu mjere kako bi se udovoljilo zahtjevu podnositeljice žalbe za isključenjem iz toplifikacionog sistema; te kako bi joj se otpisala dugovanja počevši od 10.04.2012. godine; • Da preispitaju Odluku o opštim uslovima isporuke toplotne energije, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nije realizirana	DA	Nakon upućivanja Preporuke, dana 16.02.2018. godine, odgovorna strana obavijestila je instituciju Ombudsmena da je donesena nova Odluka o opštim uslovima za isporuku toplotne energije, ali su Ombudsmeni provjerom utvrdili da su sporni uslovi za isključenje ostali nepromijenjeni. U periodu od izdavanja Preporuke do dana upućivanja ove Obavijesti, predstavnici institucije Ombudsmena su preduzeli niz aktivnosti kao što su saopštenja za javnost, medijske kampanje, učešće u emisijama javnog televizijskog sistema (npr. četiri puta u emisiji „Računica“), te koordinisali dostavljanje informacija sa drugim nadležnim tijelima, kao što su Advokatska komora Republike Srpske i udruženja za zaštitu potrošača. Povrh svega, Preporuka Ombudsmena u ovom predmetu objavljena je na zvaničnoj internet stranici Institucije i upućena nadležnim sudovima kao stručno mišljenje Ombudsmena, po zahtjevima stranaka sa identičnim žalbenim navodima. Izdavanjem Preporuke i dostavljanjem nalaza i mišljenja svim zainteresovanim stranama iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmeni imaju u postupanju po pojedinačnim žalbama građana.
Ž-BL-04-461/18	P-183/18	P R E P O R U K U DIREKTORU JU „ZAVOD ZA PROSTORNO UREĐENJE“ 1. Da postupi po odredbi člana 378. Zakona o obligacionim odnosima Federacije Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nije realizirana	DA	Dana 23.11.2018. godine podnositelj žalbe je obavijestio instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine da je platio novčanu naknadu koju potražuje označeno javno preduzeće. Aktom od dana 30.11.2018.godine JU „Zavod za prostorno uređenje“ Bihać osporava izdatu Preporuku i navodi razloge zbog kojih nije postupljeno po istoj.
Ž-BL-04-444/18	P-184/18	P R E P O R U K U DIREKTORU JKP „KOMRAD“ D.O.O. 1. Da postupi po odredbi člana 27. Zakona o komunalnim djelatnostima Unsko-sanskog kantona. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nije realizirana	NE	Obzirom na činjenicu da označeno javno preduzeće nije u ostavljenom roku dostavilo informaciju i provođenju Preoruke, dana 05.11.2018. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputila je urgenciju povodom Preporuke. Odgovorni organ nije dostavio odgovor ni na urgenciju.
Nema odgovora						
Ž-BL-04-325/18	P-125/18	PREPORUKA 1. Da preispitaju Opšte uslove za priključenje na sistem daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije... 2. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena dostave informacije o mjerama preduzetim na realizaciji Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nema odgovora	NE	Institucija Ombudsmena nije zaprimila odgovor na Preporuku.
UKUPNO	-	21 - Komunalne usluge				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
6	6	1	0	1	3	1
POVREDA PRAVA :	22 - Vladina i ministarska imenovanja					
Realizirana						
Ž-SA-05-53/18	P-41/18	P R E P O R U K U OPĆINSKOM NAČELNIKU OPĆINE KONJIC I OPĆINSKOM VIJEĆU OPĆINE KONJIC 1. da poništi Rješenje o imenovanju članova Školskog odbora JU "Prva osnovna škola" Konjic, broj: 08-40-1078/17 od 15.12.2017. godine, 2. da poništi Rješenje o imenovanju članova Školskog odbora JU "Srednja škola" Konjic, broj: 08-40-1086/17 od 15.12.2017. godine, 3. da rješenja o imenovanju članova Školskog odbora JU „Prva osnovna škola“ Konjic i članova Školskog odbora JU "Srednja škola" Konjic donese nadležni organ za donošenje istih, 4. da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o preduzetim mjerama.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Dana 22.03.2018. godine zaprimljen je akt Općine Konjic, broj: 08-40-1078/17 od 21.03.2018. godine u čijem prilogu su: - Rješenje, broj: 08-40-1078/17 od 20.03.2018. godine kojim se poništava – ukida po pravu nadzora Rješenje načelnika Općine Konjic o imenovanju Školskog odbora JU „Prva osnovna škola“ Konjic u Konjicu broj: 08-40-1078/17 od 15.12.2017. godine, - Rješenje, broj: 08-40-1086/17 od 20.03.2018. godine kojim se poništava – ukida po pravu nadzora Rješenje načelnika Općine Konjic o imenovanju Školskog odbora JU „Srednja škola“ Konjic u Konjicu broj: 08-40-1086/17 od 15.12.2017. godine Cijeneći prethodno navedeno, odnosno činjenicu da je Preporuka institucije Ombudsmena ispoštovana, predmet se pred institucijom Ombudsmena zatvara.
Ž-SA-05-68/18	P-41/18	P R E P O R U K U OPĆINSKOM NAČELNIKU OPĆINE KONJIC I OPĆINSKOM VIJEĆU OPĆINE KONJIC 1. da poništi Rješenje o imenovanju članova Školskog odbora JU "Prva osnovna škola" Konjic, broj: 08-40-1078/17 od 15.12.2017. godine, 2. da poništi Rješenje o imenovanju članova Školskog odbora JU "Srednja škola" Konjic, broj: 08-40-1086/17 od 15.12.2017. godine, 3. da rješenja o imenovanju članova Školskog odbora JU „Prva osnovna škola“ Konjic i članova Školskog odbora JU "Srednja škola" Konjic donese nadležni organ za donošenje istih, 4. da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o preduzetim mjerama.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Dana 22.03.2018. godine zaprimljen je akt Općine Konjic, broj: 08-40-1078/17 od 21.03.2018. godine u čijem prilogu su: - Rješenje, broj: 08-40-1078/17 od 20.03.2018. godine kojim se poništava – ukida po pravu nadzora Rješenje načelnika Općine Konjic o imenovanju Školskog odbora JU „Prva osnovna škola“ Konjic u Konjicu broj: 08-40-1078/17 od 15.12.2017. godine, - Rješenje, broj: 08-40-1086/17 od 20.03.2018. godine kojim se poništava – ukida po pravu nadzora Rješenje načelnika Općine Konjic o imenovanju Školskog odbora JU „Srednja škola“ Konjic u Konjicu broj: 08-40-1086/17 od 15.12.2017. godine Cijeneći prethodno navedeno, odnosno činjenicu da je Preporuka institucije Ombudsmena ispoštovana, predmet se pred institucijom Ombudsmena zatvara.

Ž-SA-05-69/18	P-41/18	P R E P O R U K U OPĆINSKOM NAČELNIKU OPĆINE KONJIC I OPĆINSKOM VIJEĆU OPĆINE KONJIC 1. da poništi Rješenje o imenovanju članova Školskog odbora JU "Prva osnovna škola" Konjic, broj: 08-40-1078/17 od 15.12.2017. godine, 2. da poništi Rješenje o imenovanju članova Školskog odbora JU "Srednja škola" Konjic, broj: 08-40-1086/17 od 15.12.2017. godine, 3. da rješenja o imenovanju članova Školsnog odbora JU „Prva osnovna škola“ Konjic i članova Školskog odbora JU "Srednja škola" Konjic donese nadležni organ za donošenje istih, 4. da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o preduzetim mjerama.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Dana 22.03.2018. godine zaprimljen je akt Općine Konjic, broj: 08-40-1078/17 od 21.03.2018. godine u čijem prilogu su: - Rješenje, broj: 08-40-1078/17 od 20.03.2018. godine kojim se poništava – ukida po pravu nadzora Rješenje načelnika Općine Konjic o imenovanju Školskog odbora JU „Prva osnovna škola“ Konjic u Konjicu broj: 08-40-1078/17 od 15.12.2017. godine, - Rješenje, broj: 08-40-1086/17 od 20.03.2018. godine kojim se poništava – ukida po pravu nadzora Rješenje načelnika Općine Konjic o imenovanju Školskog odbora JU „Srednja škola“ Konjic u Konjicu broj: 08-40-1086/17 od 15.12.2017. godine Cijeneći prethodno navedeno, odnosno činjenicu da je Preporuka institucije Ombudsmena ispoštovana, predmet se pred institucijom Ombudsmena zatvara.
Ž-SA-05-70/18	P-41/18	P R E P O R U K U OPĆINSKOM NAČELNIKU OPĆINE KONJIC I OPĆINSKOM VIJEĆU OPĆINE KONJIC 1. da poništi Rješenje o imenovanju članova Školskog odbora JU "Prva osnovna škola" Konjic, broj: 08-40-1078/17 od 15.12.2017. godine, 2. da poništi Rješenje o imenovanju članova Školskog odbora JU "Srednja škola" Konjic, broj: 08-40-1086/17 od 15.12.2017. godine, 3. da rješenja o imenovanju članova Školsnog odbora JU „Prva osnovna škola“ Konjic i članova Školskog odbora JU "Srednja škola" Konjic donese nadležni organ za donošenje istih, 4. da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o preduzetim mjerama.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Dana 22.03.2018. godine zaprimljen je akt Općine Konjic, broj: 08-40-1078/17 od 21.03.2018. godine u čijem prilogu su: - Rješenje, broj: 08-40-1078/17 od 20.03.2018. godine kojim se poništava – ukida po pravu nadzora Rješenje načelnika Općine Konjic o imenovanju Školskog odbora JU „Prva osnovna škola“ Konjic u Konjicu broj: 08-40-1078/17 od 15.12.2017. godine, - Rješenje, broj: 08-40-1086/17 od 20.03.2018. godine kojim se poništava – ukida po pravu nadzora Rješenje načelnika Općine Konjic o imenovanju Školskog odbora JU „Srednja škola“ Konjic u Konjicu broj: 08-40-1086/17 od 15.12.2017. godine Cijeneći prethodno navedeno, odnosno činjenicu da je Preporuka institucije Ombudsmena ispoštovana, predmet se pred institucijom Ombudsmena zatvara.
Ž-SA-05-71/18	P-41/18	P R E P O R U K U OPĆINSKOM NAČELNIKU OPĆINE KONJIC I OPĆINSKOM VIJEĆU OPĆINE KONJIC 1. da poništi Rješenje o imenovanju članova Školskog odbora JU "Prva osnovna škola" Konjic, broj: 08-40-1078/17 od 15.12.2017. godine, 2. da poništi Rješenje o imenovanju članova Školskog odbora JU "Srednja škola" Konjic, broj: 08-40-1086/17 od 15.12.2017. godine, 3. da rješenja o imenovanju članova Školsnog odbora JU „Prva osnovna škola“ Konjic i članova Školskog odbora JU "Srednja škola" Konjic donese nadležni organ za donošenje istih, 4. da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o preduzetim mjerama.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Dana 22.03.2018. godine zaprimljen je akt Općine Konjic, broj: 08-40-1078/17 od 21.03.2018. godine u čijem prilogu su: - Rješenje, broj: 08-40-1078/17 od 20.03.2018. godine kojim se poništava – ukida po pravu nadzora Rješenje načelnika Općine Konjic o imenovanju Školskog odbora JU „Prva osnovna škola“ Konjic u Konjicu broj: 08-40-1078/17 od 15.12.2017. godine, - Rješenje, broj: 08-40-1086/17 od 20.03.2018. godine kojim se poništava – ukida po pravu nadzora Rješenje načelnika Općine Konjic o imenovanju Školskog odbora JU „Srednja škola“ Konjic u Konjicu broj: 08-40-1086/17 od 15.12.2017. godine Cijeneći prethodno navedeno, odnosno činjenicu da je Preporuka institucije Ombudsmena ispoštovana, predmet se pred institucijom Ombudsmena zatvara.
Ž-BL-05-695/17	P-84/18	PREPORUKU 1. da poništi i ponovo izvrši izbor roditelja u Savjet roditelja u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima, kao i iznesenim mišljenjem ombudsmena 2. da se ubuduće, prilikom izbora Savjeta roditelja, strogo pridržava zakonskih i podzakonskih propisa 3. da u roku od 60 dana obavijeste ombudsmene o načinu realizacije navedene Preporuke	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Škola je dana 04.07.2018. godine, obavijestila instituciju da će se preporuka ispoštovati u potpunosti, odnosno prilikom izbora članova Savjeta roditelja strogo će se poštovati zakonski i podzakonski propisi.
Ž-BL-05-235/18	P-142/18	PREPORUKU predsjedniku Nadzornog odbora "Gradskog groblja" JK a.d. Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja poništi Javni konkurs za izbor i imenovanje direktora "Gradskog groblja" JK a.d. Banja Luka broj: 3038/17, od dana 20.11.2017. godine i sprovede novi postupak 2. Da bez odlaganja poništi Odluku o imenovanju direktora "Gradskog groblja" JK a.d. Banja Luka broj: 17417, od dana 25.01.2018. godine 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Aktom broj: 1918/18, od dana 30.07.2018. godine, odgovorni javni službenik dostavio je odgovor po izdatoj preporuci, u kome se se navodi da je Nadzorni odbor "Gradskog groblja" JK a.d. Banja Luka, na sjednici od dana 27.07.2018. godine, Odluku o poništavanju Javnog konkursa za izbor i imenovanje direktora "Gradskog groblja" JK a.d. Banja Luka i Odluku o razrješenju dužnosti direktora "Gradskog groblja" JK a.d. Banja Luka i Odluku o imenovanju vršioca dužnosti direktora "Gradskog groblja" JK a.d. Banja Luka. Izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-BL-05-397/18	P-149/18	PREPORUKU Načelniku opštine Han Pijesak Predsjedniku Skupštine opštine Han Pijesak 1. Da odmah pristupe postupku imenovanja direktora Javne zdravstvene ustanove Han Pijesak, na način kako je propisano Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske, 2. Da pri raspisivanju Javnog konkursa postupaju u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka Bosne i Hercegovine, 3. da se kod imenovanja vršioca dužnosti direktora postupa u skladu sa članom 4. stav 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske 4. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena dostavi odgovor o realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Dana 26.07.2018.godine, Predsjednik Skupštine opštine je dostavila Odgovor broj: 01-111-17/2018 od 23.07.2018.godine. Obavijestila je Instituciju ombudsmena da je Skupština opštine Han Pijesak na sjednici održanoj dana 20.07.2018.godine razmatrala Preporuku Ombudsmena i donijela Zaključak o realizaciji date preporuke.Obavijestili su Instituciju da prihvata Preporuku i preuzima obavezu da donese novu Odluku o utvrđivanju standarda i kriterija za izbor i imenovanje direktora JZU Dom zdravlja.

Ž-BL-05-398/18	P-149/18	PREPORUKU Načelniku opštine Han Pijesak Predsjedniku Skupštine opštine Han Pijesak 1. Da odmah pristupe postupku imenovanja direktora Javne zdravstvene ustanove Han Pijesak, na način kako je propisano Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske, 2. Da pri raspisivanju Javnog konkursa postupaju u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka Bosne i Hercegovine, 3. da se kod imenovanja vršioca dužnosti direktora postupa u skladu sa članom 4. stav 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske 4. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena dostavi odgovor o realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Dana 26.07.2018.godine, Predsjednik Skupštine opštine je dostavila Odgovor broj: 01-111-17/2018 od 23.07.2018.godine. Obavijestila je Instituciju ombudsmena da je Skupština opštine Han Pijesak na sjednici održanoj dana 20.07.2018.godine razmatrala Preporuku Ombudsmena i donijela Zaključak o realizaciji date preporuke.Obavijestili su Instituciju da prihvata Preporuku i preuzima obavezu da donese novu Odluku o utvrđivanju standarda i kriterija za izbor i imenovanje direktora JZU Dom zdravlja.
Ž-BL-05-399/18	P-149/18	PREPORUKU Načelniku opštine Han Pijesak Predsjedniku Skupštine opštine Han Pijesak 1. Da odmah pristupe postupku imenovanja direktora Javne zdravstvene ustanove Han Pijesak, na način kako je propisano Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske, 2. Da pri raspisivanju Javnog konkursa postupaju u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka Bosne i Hercegovine, 3. da se kod imenovanja vršioca dužnosti direktora postupa u skladu sa članom 4. stav 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske 4. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena dostavi odgovor o realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Dana 26.07.2018.godine, Predsjednik Skupštine opštine je dostavila Odgovor broj: 01-111-17/2018 od 23.07.2018.godine. Obavijestila je Instituciju ombudsmena da je Skupština opštine Han Pijesak na sjednici održanoj dana 20.07.2018.godine razmatrala Preporuku Ombudsmena i donijela Zaključak o realizaciji date preporuke.Obavijestili su Instituciju da prihvata Preporuku i preuzima obavezu da donese novu Odluku o utvrđivanju standarda i kriterija za izbor i imenovanje direktora JZU Dom zdravlja.
Ž-SA-05-473/18	P-208/18	P R E P O R U K U 1. da Općinsko vijeće općine Vitez kandidatima za članove Nadzornog odbora JP P.D. „Vlašić“ d.o.o. Vitez, članova Nadzornog odbora JKP „Vitkom“ d.o.o. Vitez, članova Upravnog odbora JU Centar za socijalni rad Vitez i članova Upravnog odbora JU Ljekarna/Apoteka Vitez dostavi obavijest o imenovanim kandidatima, sa dokazom autentičnosti, sukladno važećim podzakonskim aktima. 2. da Općinsko vijeće općine Vitez blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmena BiH o realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Iz zaprimljenog akta od dana 24.01.2019. godine proizilazi da je Preporuka ispoštovana.
Ž-SA-05-527/18	P-208/18	P R E P O R U K U 1. da Općinsko vijeće općine Vitez kandidatima za članove Nadzornog odbora JP P.D. „Vlašić“ d.o.o. Vitez, članova Nadzornog odbora JKP „Vitkom“ d.o.o. Vitez, članova Upravnog odbora JU Centar za socijalni rad Vitez i članova Upravnog odbora JU Ljekarna/Apoteka Vitez dostavi obavijest o imenovanim kandidatima, sa dokazom autentičnosti, sukladno važećim podzakonskim aktima. 2. da Općinsko vijeće općine Vitez blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmena BiH o realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Iz zaprimljenog akta od dana 24.01.2019. godine proizilazi da je Preporuka ispoštovana.
Ž-SA-05-573/18	P-208/18	P R E P O R U K U 1. da Općinsko vijeće općine Vitez kandidatima za članove Nadzornog odbora JP P.D. „Vlašić“ d.o.o. Vitez, članova Nadzornog odbora JKP „Vitkom“ d.o.o. Vitez, članova Upravnog odbora JU Centar za socijalni rad Vitez i članova Upravnog odbora JU Ljekarna/Apoteka Vitez dostavi obavijest o imenovanim kandidatima, sa dokazom autentičnosti, sukladno važećim podzakonskim aktima. 2. da Općinsko vijeće općine Vitez blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmena BiH o realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Iz zaprimljenog akta od dana 24.01.2019. godine proizilazi da je Preporuka ispoštovana.
Ž-SA-05-574/18	P-208/18	P R E P O R U K U 1. da Općinsko vijeće općine Vitez kandidatima za članove Nadzornog odbora JP P.D. „Vlašić“ d.o.o. Vitez, članova Nadzornog odbora JKP „Vitkom“ d.o.o. Vitez, članova Upravnog odbora JU Centar za socijalni rad Vitez i članova Upravnog odbora JU Ljekarna/Apoteka Vitez dostavi obavijest o imenovanim kandidatima, sa dokazom autentičnosti, sukladno važećim podzakonskim aktima. 2. da Općinsko vijeće općine Vitez blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmena BiH o realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Iz zaprimljenog odgovora porizilazi da je Preporuka realizovana.
Ž-SA-05-575/18	P-208/18	P R E P O R U K U 1. da Općinsko vijeće općine Vitez kandidatima za članove Nadzornog odbora JP P.D. „Vlašić“ d.o.o. Vitez, članova Nadzornog odbora JKP „Vitkom“ d.o.o. Vitez, članova Upravnog odbora JU Centar za socijalni rad Vitez i članova Upravnog odbora JU Ljekarna/Apoteka Vitez dostavi obavijest o imenovanim kandidatima, sa dokazom autentičnosti, sukladno važećim podzakonskim aktima. 2. da Općinsko vijeće općine Vitez blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmena BiH o realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Iz zaprimljenog odgovora proizilazi realizacija Preporuke.

Ž-SA-05-906/17	P-250/18	P R E P O R U K U 1. Da ŠPD „UNSKO-SANSKE ŠUME“ na jasan način usklade i definiraju svoje interne akte sa procedurama i odredbama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima FBiH; 2. Da u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene o preduzetim mjerama na realizaciji ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Iz odgovora zaprimljenog dana 07.02.2019. godine proizilazi da će odgovorni organ postupiti po izdatoj Preporuci.
Djelimično realizirana						
Ž-MO-05-55/18	P-131/18	P R E P O R U K U Načelniku Općine Jablanica i Općinskom vijeću Općine Jablanica 1.Da ponište donesene odluke o konačnom imenovanju kandidata za Općinskog javnog pravobranioca Općine Jablanica: Odluku posl.br.01-10-166/7/18 od dana 29.03.2018.godine i Zaključak br.02-02-737-6/18-XVII od dana 29.03.2018.godine, kao i da preduzmu sve neophodne mjere i radnje kojima će osigurati da se cijeli postupak (u svim fazama) ponovnog imenovanja na to radno mjesto obavi uz dosljednu primjenu obavezujućih principa iz Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove Preporuke, dostavi relevantne povratne informacije o postupanjima, u Područni ured Mostar, ul.Kneza Višeslava bb 88000 Mostar.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Djelimično realizirana	DA	Na Preporuku je u ostavljenom terminu, dana 04.07.2018.godine, odgovorio predsjednik Općinskog vijeća koji je izjavio, da je taj organ adekvatno reagirao iz okvira mandata i postupao u skladu sa zakonom.
Ž-MO-05-74/18	P-131/18	P R E P O R U K U Načelniku Općine Jablanica i Općinskom vijeću Općine Jablanica 1.Da ponište donesene odluke o konačnom imenovanju kandidata za Općinskog javnog pravobranioca Općine Jablanica: Odluku posl.br.01-10-166/7/18 od dana 29.03.2018.godine i Zaključak br.02-02-737-6/18-XVII od dana 29.03.2018.godine, kao i da preduzmu sve neophodne mjere i radnje kojima će osigurati da se cijeli postupak (u svim fazama) ponovnog imenovanja na to radno mjesto obavi uz dosljednu primjenu obavezujućih principa iz Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 2.Da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove Preporuke, dostavi relevantne povratne informacije o postupanjima, u Područni ured Mostar, ul.Kneza Višeslava bb 88000 Mostar.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Djelimično realizirana	DA	Na Preporuku je u ostavljenom terminu, dana 04.07.2018.godine, odgovorio predsjednik Općinskog vijeća koji je izjavio, da je taj organ adekvatno reagirao iz okvira mandata i postupao u skladu sa zakonom.
Ostvarena saradnja						
Ž-LI-05-349/17	P-5/18	P R E P O R U K U Skupštini ŠGD „Hercegbosanske šume“ d.o.o. Kupres 1. Da, Skupština ŠGD „Hercegbosanske šume“ d.o.o. Kupres, poduzme mjere i radnje u cilju provjere navoda prigovora N.N., koji se odnose na imenovanje N.N. za člana Nadzornog odbora, te donese odgovarajuću odluku po prigovoru. 2. Da, o poduzetim mjerama na provedbi ove preporuke, obavijesti instituciju Ombudsmana u roku od 30 dana.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Skupština Društva je podneskom od 13.02.2018. godine, obavijestila instituciju Ombudsmana „da je N.N. kod nadležnog Općinskog suda Livno pokrenuo tužbu radi poništenja odluke o izboru kandidata. Na temelju naprijed navedenog čekat ćemo okončanje postupka po pokrenutoj tužbi“. Kako su Ombudsmani ocijenili da izdata preporuka nije izvršena, to su podneskom od 02.03.2018. godine, obavijestili Skupštinu Kantona 10 o n izvršavanju izdate preporuke.
Ž-SA-05-775/17	P-34/18	P R E P O R U K U Direktor Javnog preduzeća Šumarstva „Šume Republike Srpske“ a.d. Sokolac 1. Da poništi imenovanje v.d. direktora ŠG „Vučevica“ Čajniče; 2. Da pristupi proceduri konačnog imenovanja direktora ŠG „Vučevica“ Čajniče, uz poštivanje uslova propisanih Statutom Javnog preduzeća 3. Da u roku od 15 dana dostave odgovor o postupku i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji date Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Ombudsmeni BiH zaprimili su akt direktora JPŠ „Šume Republike Srpske“ broj: 02-7388/18 od 12.10.2018. godine u kojem se navodi, između ostalog, sljedeće: „... vezano za navedene preporuke obavještavamo Vas da su u Javnom preduzeću u toku aktivnosti na provođenju konkursnih procedura za sve organizacione dijelove u kojima su na mjestu direktora imenovani vršioći dužnosti, a među nima i ŠG „Vučevica“ Čajniče, o čemu ćemo vas blagovremeno obavijestiti. Obzirom na sve naprijed navedeno, te da su izdavanjem preporuke iscrpljene sve mogućnosti koje Ombudsmeni imaju u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ocjenjuju da nema osnova za daljim poduzimanjem aktivnosti i mjera.
Ž-SA-05-79/17	P-123/18	PREPORUKU Federalnom ministarstvu zdravstva 1. da odmah uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 5 (pet) dana, dostavi izjašnjenje i traženu dokumentaciju, te odmah po prijemu ove Preporuke obavijesti Instituciju ombudsmana o načinu realiziranja iste.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.

Ž-MO-05-42/18	P-131/18	P R E P O R U K U Načelniku Općine Jablanica i Općinskom vijeću Općine Jablanica 1. Da ponište donesene odluke o konačnom imenovanju kandidata za Općinskog javnog pravobranioca Općine Jablanica: Odluku posl.br.01-10-166/7/18 od dana 29.03.2018.godine i Zaključak br.02-02-737-6/18-XVII od dana 29.03.2018.godine, kao i da preduzmu sve neophodne mjere i radnje kojima će osigurati da se cijeli postupak (u svim fazama) ponovnog imenovanja na to radno mjesto obavi uz dosljednu primjenu obavezujućih principa iz Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove Preporuke, dostavi relevantne povratne informacije o postupanjima, u Područni ured Mostar, ul.Kneza Višeslava bb 88000 Mostar.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Na Preporuku je u ostavljenom terminu, dana 04.07.2018.godine, odgovorio predsjednik Općinskog vijeća koji je izjavio, da je taj organ adekvatno reagirao iz okvira mandata i postupao u skladu sa zakonom.
Ž-MO-05-57/18	P-131/18	P R E P O R U K U Načelniku Općine Jablanica i Općinskom vijeću Općine Jablanica 1.Da ponište donesene odluke o konačnom imenovanju kandidata za Općinskog javnog pravobranioca Općine Jablanica: Odluku posl.br.01-10-166/7/18 od dana 29.03.2018.godine i Zaključak br.02-02-737-6/18-XVII od dana 29.03.2018.godine, kao i da preduzmu sve neophodne mjere i radnje kojima će osigurati da se cijeli postupak (u svim fazama) ponovnog imenovanja na to radno mjesto obavi uz dosljednu primjenu obavezujućih principa iz Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 2.Da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove Preporuke, dostavi relevantne povratne informacije o postupanjima, u Područni ured Mostar, ul.Kneza Višeslava bb 88000 Mostar.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Na Preporuku je u ostavljenom terminu, dana 04.07.2018.godine, odgovorio predsjednik Općinskog vijeća koji je izjavio, da je taj organ adekvatno reagirao iz okvira mandata i postupao u skladu sa zakonom.
Ž-SA-05-774/17	P-217/18	P R E P O R U K U • Da poništi Odluku o imenovanju direktora JP ONSA d.o.o. Sarajevo br. 45/17 od 13.03.2017. i ponovno sprovede konkursnu proceduru. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke. U skladu sa članom 33. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , ova preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak je u toku.
Ž-SA-05-788/16	P-308/18	P R E P O R U K U direktoru Zavoda za zdravstveno osiguranje Zeničko-dobojskog kantona 1. da pristupi izvršenju presude Kantonalnog suda u Zenici broj 41 0 Rs 061463 17 Rsž od 23.04.2018.godine u dijelu koji se odnosi na okončanje konkursne procedure imenovanja rukovodioca Poslovnice Vareš; 2. Da u roku od 30 dana po prijemu ove preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama i aktivnostima poduzetim u konkretnom predmetu.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 14.01.2019. godine. Postupak u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-05-830/17	P-2/18	PREPORUKU predsjedniku Skupštine opštine Laktaši 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja poništi Javni konkurs za izbor i imenovanje direktora JU Centar za socijalni rad Laktaši broj: 01-120-83/17, od dana 21.07.2017. godine 2. Da bez odlaganja poništi Rješenje o imenovanju direktora JU Centar za socijalni rad Laktaši broj: 01-111-6917, od dana 25.10.2017. godine 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Odgovorni javni službenik je aktom broj: 01-111-69/17, od dana 12.01.2018. godine, obavijestio Ombudsman Bosne i Hercegovine da "navodi iz preporuke nisu uticali na zakonitost postupanja i izbora direktora JVCentar za socijalni rad laktaši, s obzirom da je Komisija za izbor imala ista mjerila prema svim kandidatima, izvršila bodovanje i rangiranje kandidata te predložila prvorangiranog kandidata za izbor na upražnjenu poziciju, što je Skupština opštine prihvatila." Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva uvršćuje se u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2018. godinu.

Ž-SA-04-440/17	P-32/18	P R E P O R U K U Upravnom odboru JU KSC „Mladost“ Visoko: 1. Da preispita izbor za popunu radnog mjesta Sekretara JU KSC „Mladost“ Visoko, uzimajući u obzir nalaze iz ove preporuke. 2. Da u roku od 30 dana, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	U odgovoru Općinske načelnice Općine Visoko, akt broj: 01/2-02-358/18 od 12.03.2018. godine, navedeno je, između ostalog, sljedeće: „Upravni odbor JU KSC „Mladost“ Visoko je aktom broj: 01/2-46/18 od 07.03.2018. godine, dostavio Informaciju o preporuci Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine povodom žalbe N.N.“. U pomenutoj Informaciji navedeno je sljedeće: „Konkursnu proceduru za izbor sekretara je provela Komisija, imenovana Rješenjem broj: 01/1-73/17 od 06.03.2017. godine, od strane Upravnog odbora, koji je imenovan Rješenjem broj: 01/1-02-281/13 od 10.09.2013. godine. Zbog isteka mandata, došlo je do promjene predsjednika i članova Upravnog odbora JU KSC „Mladost“ Visoko, te zbog toga nismo mogli ranije odgovoriti na Preporuku. Na sjednici (06.03.2018.godine) ponovo je pregledana dokumentacija vezana za postupak izbora sekretara JU KSC „Mladost“ Visoko i tom prilikom Upravni odbor je konstatovao da je tekst javnog oglasa precizno utvrdio stepen školske spreme i potrebnu dokumentaciju za prijavu na navedeni javni oglas, te da je u skladu s tim pravilno provedena konkursna procedura oko izbora sekretara JU KSC „Mladost“ Visoko. U skladu sa navedenim Upravni odbor JU KSC
Ž-BL-05-832/17	P-46/18	PREPORUKU JU Srednjoj školi Drvar Da ponovo, u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmena BiH, preispita postupak Javnog natječaja za izbor i imenovanje ravnatelja Srednje škole Drvar, te da provede postupak u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH, odnosno da osigura dvostепенost u navedenom postupku i dostavi prigovor imenovane nadležnom višem organu koji će odgovoriti na isti kao i da kopiju odgovora dostavi Instituciji. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena dostavi odgovor o realizaciji date preporuke	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Dana, 23.03.2018. godine, Srednja škola je dostavila odgovor instituciji u kojem se navodi da „smatramo da N.N. nisu ugrožena njena ljudska prava, da će ova ustanova i ubuduće poštovati zakone i štiti prava svojih uposlenika u tolikoj mjeri u kojoj im dozvoljava zakon.“ Navedeni odgovor je dostavljen podnositeljici žalbe dana 23-03-2018. godine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da Preporuka nije realizovana.
Ž-SA-05-1292/17	P-65/18	P R E P O R U K U Vladi Kantona Sarajevo 1. Da razmotri mogućnost izmjene Zakona o državnoj službi Kantona Sarajevo i to u smislu jasnog definisanja uslova pod kojim državni službenik može biti član u upravnom odboru, nadzornom odboru, skupštini, upravi ili menadžmentu ili u svojstvu ovlaštene osobe, a uz uvažavanje navoda iz ove preporuke; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	Kako u ostavljenom roku nije zaprimljena informacija o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke, dana 04.05.2018. godine upućena je urgencija za realizaciju Preporuke. Do dana sačinjavanja ove odluke nije zaprimljen odgovor Vlade Kantona Sarajevo, pa Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da Preporuka nije realizovana. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena.
Ž-BL-05-871/17	P-82/18	Vladi Republike Srpske Da ponovo, u skladu sa iznesenim mišljenjem Ombudsmena Bosne i Hercegovine, provede postupak izbora primjenjujući odredbe Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske odnosno osigura dvostепенost prilikom izbora i imenovanja članova Nadzornog odbora Javnog preduzeća šumarstva „Šume Republike Srpske“ a.d. Sokolac. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena dostavi odgovor o realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	U dopisu od 13. 04. 2018. godine koji je podnositeljica žalbe dostavila Ombudsmenima između ostalog, navedeno je, da nije zadovoljna upućenom preporukom, da je neobavezujuća i da je nemoguće realizovati, te da iz tog razloga odustaje od daljeg postupka pred institucijom Ombudsmena. Iz odgovora Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodovirvede Republike Srpske broj: 12.06.1-332-1128/17 od 27. 04. 2018. godine proizlazi, da organ neće ispoštovati preporučeno jer smatra da je, „...javni konkurs u konkretnom slučaju u potpunosti sproveden u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima, na jasan i transparentan način“. S obzirom da preporučeno nije ispoštovano Ombudsmeni konstatuju da će ovaj predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava za 2018. godine.
Ž-LI-05-90/18	P-182/18	P R E P O R U K U Nadzornom odboru Javnog poduzeća „Radio-televizija Livno“ d.o.o. Livno 1. Da poništi Odluku o izboru i imenovanju ravnatelja Javnog poduzeća „Radio-televizija Livno“ d.o.o. Livno; 2. Da poduzme sve neophodne mjere kojima će se osigurati da se imenovanje ravnatelja izvrši uz puno poštivanje postupka i načela utvrđenih Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima BiH, kao i drugim važećim domaćim zakonima i međunarodnim konvencijama; 3. Da u skladu sa člankom 17. stavak 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH, u roku od 30 dana dostavi odgovor o postupku i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Nadzorni odbor je svojim podneskom od dana 19.09.2018. godine, obavijestio instituciju Ombudsmena „da je procedura izbora i imenovanja ravnatelja JP „RTV Livno“ d.o.o. Livno provedena sukladno zakonskoj proceduri“... te da je „prijava na natječaj slobodna volja pojedinca te kandidati koji se odluče prijaviti na natječaj moraju ispuniti opće i posebne uvjete navedene u natječaju i pribaviti traženu dokumentaciju, kako bi sudjelovali u natječajnoj proceduri“. Obzirom na navode dostavljenog izjašnjenja, institucija Ombudsmena je podneskom od dana 01.10.2018.godine, obavijestila Skupštinu Javnog poduzeća „Radio-televizija Livno“ d.o.o. Livno, o neizvršavanju donesene preporuke.
Ž-BL-05-17/18	P-179/18	PREPORUKU predsjedniku Skupštine Unsko-sanskog kantona 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, poništi Odluku o imenovanju članova Skupštine ŠPD "Unsko-sanske šume" d.o.o. Bosanska Krupa broj: 01-02-3-618/17, i sprovede novi postupak imenovanja 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	Odgovorni javni službenik nije obavijestio Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate preporuke.

Ž-SA-05-248/18	P-275/18	P R E P O R U K U Da poništi Rješenje Općinskog vijeća Gradačac broj 01-05-34/18 od 01.02.2018. godine o imenovanju člana Upravnog odbora iz reda stručnih radnika JZU Centar za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i banjsko liječenje „Iliđa“ Gradačac i ponovi konkursnu proceduru. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Općina Gradačac je dana 28.12.2018. godine dostavila odgovor, broj: 01-05-46/18 na Preporuku, broj: P-275/18, u kojem je između ostalog navedeno: „...Komisija za Statut i opća akta je na svojoj 30.sjednici, održanoj dana 24.12.2018. godine razmatrala navedenu Preporuku, te je donijela zaključak da institucija Ombudsmena preispita preporuku kojom se traži poništavanje konačnog rješenja donesenog od strane Općinskog vijeća. Komisija smatra da izdavanjem ovakvih preporuka samo dodatno ohrabruje podnositelje žalbe i ne može prejudicirati ishod sudskog postupka po tužbi bilo koje strane, u ovoj pravno stvari....“
Ž-SA-05-249/18	P-275/18	P R E P O R U K U Da poništi Rješenje Općinskog vijeća Gradačac broj 01-05-34/18 od 01.02.2018. godine o imenovanju člana Upravnog odbora iz reda stručnih radnika JZU Centar za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i banjsko liječenje „Iliđa“ Gradačac i ponovi konkursnu proceduru. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Općina Gradačac je dana 28.12.2018. godine dostavila odgovor, broj: 01-05-46/18 na Preporuku, broj: P-275/18, u kojem je između ostalog navedeno: „...Komisija za Statut i opća akta je na svojoj 30.sjednici, održanoj dana 24.12.2018. godine razmatrala navedenu Preporuku, te je donijela zaključak da institucija Ombudsmena preispita preporuku kojom se traži poništavanje konačnog rješenja donesenog od strane Općinskog vijeća. Komisija smatra da izdavanjem ovakvih preporuka samo dodatno ohrabruje podnositelje žalbe i ne može prejudicirati ishod sudskog postupka po tužbi bilo koje strane, u ovoj pravno stvari....“
Ž-SA-05-250/18	P-275/18	P R E P O R U K U Da poništi Rješenje Općinskog vijeća Gradačac broj 01-05-34/18 od 01.02.2018. godine o imenovanju člana Upravnog odbora iz reda stručnih radnika JZU Centar za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i banjsko liječenje „Iliđa“ Gradačac i ponovi konkursnu proceduru. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Općina Gradačac je dana 28.12.2018. godine dostavila odgovor, broj: 01-05-46/18 na Preporuku, broj: P-275/18, u kojem je između ostalog navedeno: „...Komisija za Statut i opća akta je na svojoj 30.sjednici, održanoj dana 24.12.2018. godine razmatrala navedenu Preporuku, te je donijela zaključak da institucija Ombudsmena preispita preporuku kojom se traži poništavanje konačnog rješenja donesenog od strane Općinskog vijeća. Komisija smatra da izdavanjem ovakvih preporuka samo dodatno ohrabruje podnositelje žalbe i ne može prejudicirati ishod sudskog postupka po tužbi bilo koje strane, u ovoj pravno stvari....“
Ž-SA-05-268/18	P-275/18	P R E P O R U K U Da poništi Rješenje Općinskog vijeća Gradačac broj 01-05-34/18 od 01.02.2018. godine o imenovanju člana Upravnog odbora iz reda stručnih radnika JZU Centar za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i banjsko liječenje „Iliđa“ Gradačac i ponovi konkursnu proceduru. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Općina Gradačac je dana 28.12.2018. godine dostavila odgovor, broj: 01-05-46/18 na Preporuku, broj: P-275/18, u kojem je između ostalog navedeno: „...Komisija za Statut i opća akta je na svojoj 30.sjednici, održanoj dana 24.12.2018. godine razmatrala navedenu Preporuku, te je donijela zaključak da institucija Ombudsmena preispita preporuku kojom se traži poništavanje konačnog rješenja donesenog od strane Općinskog vijeća. Komisija smatra da izdavanjem ovakvih preporuka samo dodatno ohrabruje podnositelje žalbe i ne može prejudicirati ishod sudskog postupka po tužbi bilo koje strane, u ovoj pravno stvari....“
Nema odgovora						
Ž-SA-05-91/17	P-43/18	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Zenica 1. Da u budućim slučajevima razmotri mogućnost provođenja odvojenih procedura i imenovanja za svako javno preduzeće čiji je osnivač Grad Zenica; 2. Preduzme sve neophodne mjere kojima će osigurati da se imenovanje izvrši uz puno poštovanje Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	Postupak u toku.
Ž-BL-05-852/17	P-83/18	P R E P O R U K U • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenima, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo objašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	S obzirom da nije postupljeno u skladu s Preporukom, Ombudsmeni su se dana 08.06.2018. godine obratili navedenom Ministarstvu i zatražili dostavljanje informacije koje mjere i radnje su preduzete u cilju realizacije preporučene. Na navedeni akt nije odgovoreno do trenutka pisanja obavijesti o zatvaranju predmeta, zbog čega se Preporuka smatra neispoštovanom.
Ž-BL-05-339/18	P-118/18	P R E P O R U K U Narodnoj skupštini Republike Srpske • Da preduzme mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem eliminisanja prakse političkih imenovanja nosilaca javnih funkcija, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; • Da analizira rad pravosudnih organa u predmetima političke korupcije i na osnovu sačinjene analize preduzme mjere na uspostavljanju adekvatnog zakonskog, kadrovskog i materijalnog okvira sa ciljem efikasnog djelovanja po prijavama ove prirode; • Da u roku od 90 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	U ostavljenom roku Instituciji ombudsmena nije dostavljen odgovor, što će biti uvršteno u Godišnji izvještaj.
UKUPNO	-	22 - Vladina i ministarska imenovanja				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
24	39	6	1	6	8	3
POVREDA PRAVA :	23 - Zdravstvo					
Realizirana						

Ž-SA-04-1199/18	P-310/18	P R E P O R U K U: Generalnom direktoru JU Doma zdravlja Kantona Sarajevo 1. Da odmah obezbijedi zamjenskog neuropsihijatra u Centru za mentalno zdravlje u OJ Domu zdravlja Hadžići, a sve do povratka odustnog ljekara sa bolovanja, a kako pacijentima ne bi bilo ugroženo pravo na redovnu terapiju i adekvatnu zdravstvenu zaštitu; 2. Da o aktivnostima i mjerama odmah po prijemu preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine.	23 - Zdravstvo	Realizirana	DA	Dana 10.01.2019. godine institucija Ombudsmena je zaprimila akt JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo, broj: 01-03-132/19 od 08.01.2019. godine u kojem se između ostalog navodi: „...Od 24.12.2018. u Organizacionu Jedinicu Dom zdravlja Hadžići u Centar za mentalno zdravlje dolazi specijalista neuropsihijatrije dva puta u toku sedmice po 4 sata...” Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine sa zadovoljstvom konstatuju da je preporuka Ombudsmena realizirana.
Djelimično realizirana						
Ž-SA-04-50/18	P-172/18	P R E P O R U K U 1. Da Federalno ministarstvo zdravstva i Federalno ministarstvo financija razmotre mogućnosti izdvajanja sredstva iz Proračunske rezerve Proračuna Federacije BiH za 2018.godinu, kao finansijsku pomoć Zavodu zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije BiH, u nabavi lijekova s Liste lijekova Fonda solidarnosti Federacije Bosne i Hercegovine, posebice citostatika i tuberkulostatika; 2. Da Federalno ministarstvo financija za sljedeću proračunsku godinu, razmotri mogućnost izdvajanja dodatnih finansijskih sredstava u svrhu poboljšanja uvjeta liječenja osoba sa metastatskim melanomom; 3. Da Federalno ministarstvo zdravstva i Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine poduzmu aktivnosti da se svi potrebni lijekovi uvrste na redovne liste lijekova Fonda solidarnosti u cilju obazbijedivanje suvremenog liječenja; 4. Da Federalno ministarstvo zdravstva i Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine u svezi lijekova bez odobrenja za stavljanje u promet koji se uvoze putem interventnog uvoza (kao što su Ipilimumab i Nivolumab), poduzmu aktivnosti sukladno članku 4. Pravilnika o bližim kriterijima za izbor lijekova, postupku i načinu izrade	23 - Zdravstvo	Djelimično realizirana	DA	Došlo je do povećanja sredstava, ali kako žalitelji tvrde i dalje nedovoljno.
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-04-646/18	P-197/18	INICIJATIVU za izmjene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske članom 10. Zakona o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske predviđeno je: Obavezno osigurana lica prema ovom zakonu su 1. Lice u radnom odnosu... 2.Lice koje samostalno, u skladu sa zakonom obavlja privrednu ili profesionalnu delatnost kao osnovno zanimanje... 3. Lice koje obavlja svešteničku dužnost ili versku službu.. 4. Lice koje obavlja poljoprivrednu delatnost... 5. Lice kome je priznato pravo na zdravstveno osiguranje prema Zakonu o pravima boraca, ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca... 6. Zaposleni za čijim radom je prestala potreba dok ostvaruju naknadu prema propisima o radnim odnosima... 7. Nezaposleno lice dok je redovno prijavljeno Republičkom zavodu za zapošljavanje.. 8. Vanredni student dok je redovno prijavljen Republičkom zavodu za zapošljavanje.. 9. Korisnik penzije... 10.Državljanin Republike Srpske koji u celosti ili delimično ostvaruje penziju ili invalidninu od inostranog isplatioca.... 11. Lice koje je korisnik stalne novčane pomoći i lice smešteno u ustanovu socijalne zaštite... 12. Izbeglo, raseljeno lice i povratnik... 13. Strani državljanin koji se školuje na teritoriji Republike Srpske... 14. I druga lica za koja je	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak je u toku.
Ž-SA-05-985/18	P-246/18	P R E P O R U K U: 1. Da prioriteto poduzmu potrebne aktivnosti i mjere kako bi u što kraćem roku dodatne indikacije za lijek Pembrolizumab bile uvrštene u Listu lijekova, a imajući u vidu zdravstveno stanje žaliteljice kao i drugih oboljelih; 2. Da o aktivnostima i mjerama obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u što kraćem roku.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori. Postupak je u toku.
Ž-SA-04-443/18	P-267/18	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke JZU “Dom zdravlja Sapna” iz Sapne uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Dana 21.11. i 03.12.2018. godine zaprimljen je odgovor JZU “Dom zdravlja” Sapna (akt broj: 02.1003/18, akt broj: 02-1030/18). Imajući u vidu sadržaj odgovora JZU “Dom zdravlja Sapna”, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnova za daljim postupanjem.
Nema odgovora						

Ž-SA-04-1237/17	P-44/18	PREPORUKA Upravni odbor Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo da pristupi izmjeni Odluke o refundaciji troškova za pruženu uslugu medicinski potpomognute oplodnje – Prečišćeni tekst – broj: UO/06-13.1-N.H.-1697/17 od 23.01.2017. godine u smislu dopune odredbe da se vanbračna zajednica može dokazati i drugim dokaznim sredstvima. Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo treba u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijestiti Instituciju ombudsmena o njenoj realizaciji.	23 - Zdravstvo	Nema odgovora	NE	Treba istaknuti da je Institucija prethodno izdala preporuku broj P-150/17 dana 05.07.2017. godine u predmetu registriranom pod brojem Ž-SA-04-324/17 u svrhu otklanjanja diskriminatorne odredbe. Iz tog razloga u preporuci koja je izdata u ovom predmetu broj P-44/18 dana 12.02.2018. godine ukazano je na potrebu korištenja drugih dokaznih sredstava. Zavod na ovu preporuku nije dostavio odgovor ali je dostavio odgovor na preporuku broj P-150/17 u kojoj je naveo da ostaje pri odredbama Odluke na koju se žalba odnosi.
Ž-SA-04-738/18	P-247/18	P R E P O R U K U: Direktor Psihijatrijske bolnice KS 1. Da smještaj pacijenata u Psihijatrijsku bolnicu KS, u svim slučajevima obavljaju u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama i vode računa o zakonom propisanim uslovima za smještaj u ustanovu.	23 - Zdravstvo	Nema odgovora	NE	Upućivanjem Preporuke Ombudsmeni Bosne i Hercegovine iscrpili su sva sredstva u nadležnosti institucije Ombudsmena, a radi čega su odlučili predmet zatvoriti.
UKUPNO	-	23 - Zdravstvo				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
7	7	1	1	3	0	2
POVREDA PRAVA :	24 - Socijalna zaštita					
Realizirana						
Ž-LI-04-360/17	P-26/18	P R E P O R U K U Načelniku Općine Drvar 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje kako bi Služba za opću upravu i društvene djelatnosti u najkraćem roku odlučila po zahtjevu žalitelja za jednokratnu novčanu pomoć. 2. da najkasnije u roku od 10 dana, obavijesti instituciju Ombudsmena o poduzetim mjerama i radnjama po ovoj preporuci.	24 - Socijalna zaštita	Realizirana	DA	Nakon izdavanja Preporuke Služba za opću upravu i društvene djelatnosti dostavlja izjašnjenje od 29.01.2018. godine, u kojem se ističe da je „N.N. podnio zahtjev načelniku Opštine Drvar za dodjelu jednokratne novčane pomoći u kojem navodi da ima mjesečna primanja u iznosu od 450,00 KM“...te je nakon provedenog postupka utvrđeno „da je žalba N.N. neosnovana imajući u vidu sve navedene dokaze ka i činjenicu da u Drvaru ima veliki broj ljudi koji nemaju nikakva primanja a kojima je neophodna novčana pomoć iz sredstava kojima Opština Drvar raspolaže“. Uz navedeni odgovor Služba je dostavila i Rješenje od 10.01.2018. godine, koje je donio načelnik Opštine Drvar, a kojim se N.N. ne priznaje pravo na jednokratnu novčanu pomoć. Dana 06.03.2018. godine, podnositelj žalbe obavještava instituciju Ombudsmena da nije podnosio žalbu na doneseno rješenje.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-04-735/18	P-166/18	P R E P O R U K U Centru za socijalni rad Cazin 1. Da imajući u vidu naprijed izneseno, u skladu sa svojim nadležnostima iznađu mogućnosti i učine dodatne napore kako podnositeljica žalbe ne bi ostala stambeno nezbrinuta; 2. Da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Ostvarena saradnja	DA	Institucija ombudsmena je dana 30.07.2018. godine zaprimila odgovor od strane JU Centra za socijalni rad Cazin, u kojem se između ostalog navodi: „ Naša ustanova u svom vlasništvu nema stanova koji bi se pružili na korištenje stambeno neobezbjeđenim licima, niti na području grada Cazina ima takvih stanova. Imenovana se u našu ustanovu obraćala lično, informativno te smo je uputili da svoja prava po pitanju bračne stečevine mora pokrenuti ličnim putem. Obzirom da ista navodi da ima zdravstvenih problema putem naše Ustanove može predati zahtjev za ostvarivanje prava na ličnu invalidninu i tuđu njegu i pomoć, te je upućena u ostala prava i mogućnosti koje joj naša ustanova može pružiti. Također, imenovana ima bliže srodnike koji joj mogu pomoći u rješavanju stambenog pitanja, odnosno da joj pruže privremeni smještaj.“
Nema odgovora						
Ž-BL-04-327/18	P-272/18	PREPORUKU: Ministru za izbjeglice i raseljena lica 1.Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena , na način propisan Zakonom o ombudsmenu o ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je naprijed navedeno 2.Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke. U skladu sa članom 33. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	24 - Socijalna zaštita	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
UKUPNO	-	24 - Socijalna zaštita				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
3	3	1	0	1	0	1
POVREDA PRAVA :	25 - Penzije					
Realizirana						

Ž-BL-04-846/17	P-59/18	P R E P O R U K U • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenima, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsme o načinu ispoštovanja ove preporuke.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Nakon izdavanja Preporuke, dostavljen je odgovor broj: 1189121464 od 04. 04. 2018. godine u kojem je navedeno „...obavještavamo Vas da smo dopisom od 20.12. 2017. godine obavijestili imenovanog da je postupljeno po presudi Okružnog suda u Banja Luci broj: 11 0 U 01348 14 U od 13. 03. 2015. godine, i da nije došlo do promjene u isplati penzije, s obzirom da se penzija i dalje isplaćuje u skladu sa odredbama člana 85. i 85a. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 134/11,82/13 i 103/15. Naime, presudom Okružnog suda u Banjaluci sud je u sporu pune jurisdikcije riješio ovu upravnu stvar i počev od 01. 02. 2010. godine odredio iznos penzije koji je manji od najnižeg iznosa penzije utvrđene navedenim članom zakona...” Preporuka se smatra ispoštovanom.
Ž-BL-04-844/17	P-140/18	PREPORUKU direktoru Kantonalne administrativne službe za Sarajevki kanton Federalnog zavoda za PIO/MIO 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje, koje se odnosi na okolnost da li je u međuvremenu pokrenuti postupak, od strane ovog organa okončan donošenjem odgovarajućeg rješenja 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Odgovorna strana u roku koji joj je određen preporukom nije obavijestila Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima u cilju njene realizacije. Aktom od dana 03.09.2018. godine o činjenici izdavanja preporuke upoznat je direktor Federalnog zavoda za PIO/MIO, kome je naloženo da u roku od 15 dana računajući od dana prijema obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim radnjama kako bi se izdata preporuka ispoštovala. Aktom broj: FZ12/2/1-35-2-47600-16/17, od dana 17.09.2018. godine, odgovorna strana obavijestila je Ombudsman Bosne i Hercegovine da je okončala postupak po oba zahtjeva podnositeljice žalbe (zahtjev za invalidsku penziju podnesen 11.07.2001. godine, a dostavljen odgovornoj strani 21.08.2017. godine i zahtjev za starosnu penziju podnesen 14.08.2017. godine), koje je podnositeljica žalbe podnijela putem Fonda PIO Republike Srpske, ta da joj su isti dostavljeni na adresu.
Ž-SA-04-279/18	P-163/18	PREPORUKU KANTONALNOJ ADMINISTRATIVNO SLUŽBI ZA TUZLANSKI KANTON, FEDERALNOG ZAVODA ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmanima za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	25 - Penzije	Realizirana	DA	S tim u vezi, dana 07.08.2018. godine zaprimljeno je izjašnjenje broj: FZ6/2-49-4-6450-2/18 od 03.08.2018. godine u kojem se, između ostalog navodi: „...KAS Tuzla u predmetu imenovane dana 01.08.2018. godine donijela privremeno rješenje M.B. 6961173655 o priznavanju prava na porodičnu penziju.“ Ombudsmeni BiH konstatuju da je Preporuka, broj: 163/18, ispoštovana.
Ž-SA-05-789/18	P-213/18	P R E P O R U K U JU Službi za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona, Poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine Federalnom zavoda PIO/MIO • da odmah a najkasnije u roku od 15 dana od prijema preporuke kontrolom podataka, evidencija i u skladu sa propisnim procedurama i zajedničkom koordinacijom osiguraju mehanizam i riješe procedure obrade i unosa podataka o stažu i plaći N.N., te donesu stalno rješenje o ostvarivanju prava na penziju u punom iznosu; • da se u roku od 15 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsme Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Aktom broj FZ7/2-49-4-12120-2/18 od 12.10.2018. godine Federalni zavod PIO/MIO, KAS Zenica je obavijestio Instituciju ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine da je služba donijela trajno rješenje o penziji za podnositelja žalbe, te u prilogu dostavila kopiju rješenja.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-05-226/18	P-108/18	P R E P O R U K U 1. Da direktor i Nadzorni odbor PS „Vitezit“ d.o.o. Vitez poduzmu mjere u cilju konačne realizacije potraživanja iz pravosnažnih presuda koje se odnose na žalitelja; 2. da se žalitelju uplati razlika doprinosa i ostale obaveze; 3. da najkasnije u roku od 60 (šezdeset) dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti instituciju Ombudsmana o načinu realiziranja ove preporuke.	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno nekoliko odgovora. Postupak u toku.
Ž-BR-04-43/17	P-73/18	-Javnom preduzeću Elektroprivreda Bosne i Hercegovine Sarajevo - Podružnici „Elektro distribucija“ Tuzla, poslovnici Gračanica -Federalnom ministarstvu za pitanje boraca Sarajevo 1. Da u koordiniranoj suradnji preduzmu sve potrebne mjere iz svoje nadležnosti u svrhu rješavanja problema žalitelja, te da dostave sve podatke koji su žalitelju potrebni, a radi ispunjavanja uslova za sticanje invalidske penzije. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak u toku.
Ž-SA-04-1132/17	P-145/18	PREPORUKA Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine treba poduzeti aktivnije mjere u cilju rješavanja pitanja uplate doprinosa za N.N.. Poziva se Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine da obavijesti o realizaciji ove preporuke u roku od 90 dana od dana prijema	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak je u toku.

Ž-BL-04-292/18	P-134/18	INICIJATIVU za izmjene i dopune Zakona o penzijskom i invalidskom Republike Srpske članom 39. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske predviđeno je: Lice iz člana 37. ovog zakona ne može se odreći posebnog staža koji je utvrđen rješenjem Fonda	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 10.01.2019. godine. Postupak je u toku.
Ž-SA-04-742/18	P-199/18	P R E P O R U K U 1. Da se u što skorijem roku realizira pravo, odnosno isplati optremine podnosiocu žalbe koja mu pripada po osnovu rješenja Komisije za koncesije Bosne i Hercegovine broj: 01-34-1-7-05-6/18 od 26.02.2018. godine; 2. Da o načinu realizacije preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema preporuke.	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor. Postupak je u toku.
Ž-SA-04-1008/18	P-287/18	P R E P O R U K U 1. Da FZ PIO/MIO korisnike penzije ubuduće blagovremeno pismeno informira o promjenama koje se odnose na promjenu statusa i korištenje prava iz penzijskog/mirovinskog i invalidskog osiguranja; 2. Da u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene o preduzetim mjerama na realizaciji ove preporuke. U skladu sa članom 33. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor 16.01.2019. godine. Postupak je u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-04-465/17	P-60/18	P R E P O R U K U • Da preduzme sve potrebne mjere i radnje i podnosiocu žalbe uplati doprinose iz penzijsko-invalidskog osiguranja za označeni vremenski period. • Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	25 - Penzije	Nije realizirana	DA	Dana 30.03.2018. godine dostavljen je odgovor broj: 01/1-155/18 iz koga proizlazi da je Dom zdravlja Novo Goražde zdravlja u teškoj finansijsko-materijalnoj situaciji, te da nije u mogućnosti da u roku od 30 dana ispoštuje preporuku Ombudsmena. Dalje se navodi će svoje obaveze prema bivšoj radnici izvršiti kada bude u mogućnosti, a da će se do tog momenta uplata doprinosa vršiti odloženo, po osnovu Rješenja o odgovori plaćanja poreskih obaveza. Peporuka se smatra neispoštovanom.
Nema odgovora						
Ž-BL-04-838/18	P-304/18	P R E P O R U K U Okružnom sudu u Banjaluci Da, ukoliko su ispunjeni uslovi, donese presudu koja će u svemu zamjeniti konačni upravni akt tuženog i sam riješiti stvar presudom, posebno imajući u vidu da tuženi već u pet prilika u istom predmetu nije postupio po pravosnažnoj presudi Okružnog suda i Da obavijesti Ombudsmene BiH o odluci u navedenom predmetu U skladu sa članom 33. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	25 - Penzije	Nema odgovora	NE	Postupak je u toku.
UKUPNO	-	25 - Penzije				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
12	12	4	0	6	1	1
POVREDA PRAVA :	26 - Tužilaštva					
Realizirana						
Ž-BL-05-641/18	P-243/18	PREPORUKU glavnom okružnom javnom tužiocu Okružnog javnog tužilaštva Trebinje 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmanu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	26 - Tužilaštva	Realizirana	DA	Aktom broj: 294-1/18, od dana 06.11.2018. godine, Tužilaštvo je dostavilo odgovor na izdatu preporuku, u kome navodi koje su radnje preduzimane u predmetu. Izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
UKUPNO	-	26 - Tužilaštva				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	1	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	27 - Pravobranilaštva					
Realizirana						

Ž-BL-05-608/17	P-137/18	PREPORUKA 1. Da u okviru svojih nadležnosti preduzmu mjere i aktivnosti kako bi se riješilo stambeno pitanje podnositeljice žalbe, uvažavajući mišljenje Ombudsmena izraženo u ovoj Preporuci; 2. Da u okviru svojih nadležnosti razmotre svaku zakonsku mogućnost da pomognu podnositeljici žalbe, uvažavajući tešku materijalnu i zdravstvenu situaciju u kojoj se nalazi; 3. Da u roku od 60 dana, računajući od dana prijema ove Preporuke, obavijeste Instituciju o preduzetim aktivnostima i rokovima na realizaciji iste.	27 - Pravobranilaštva	Realizirana	DA	Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske, aktom broj: 18.03/1-07-361/18 od dana 06.07.2018. dostavlja odgovor na izdatu Preporuku. Kako navode, prema važećim propisima nema pravni osnov za rješavanje stambenog pitanja podnositeljice žalbe, te ističu da ukoliko Zakon o zaštiti žrtava ratne torture stupi na snagu, podnositeljica žalbe ne može riješiti stambeni problem ni na osnovu tog zakona, jer tim zakonom nije predviđeno pravo na stambeno zbrinjavanje žrtava ratne torture. Ministarstvo rada i boračko invalidske zaštite Republike Srpske aktom broj: 16-03/1-56-57-2/18 od dana 15.08.2018. godine dostavlja odgovor na izdatu Preporuku. U svom odgovoru navodi da nisu u mogućnosti podnositeljici žalbe ponuditi pomoć u vidu alternativnog smještaja, jer je porodica N.N. status izbjeglog/raseljenog lica izgubila 2004.godine. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni konstatuju da su nadležni organi razmotrili mogućnosti kako bi podnositeljica žalbe ostvarila svoja prava i shodno tome postupili u skladu sa Preporukama Ombudsmena
UKUPNO	-	27 - Pravobranilaštva				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	1	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	28 - Predmeti korupcije					
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-05-662/18	P-313/18	PREPORUKU predsjedavajućem Odbora državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	28 - Predmeti korupcije	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor dana 28.12.2018. godine. Postupak je u toku.
UKUPNO	-	28 - Predmeti korupcije				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	0	0	1	0	0
POVREDA PRAVA :	29 - Migracije i azil					
UKUPNO	-	29 - Migracije i azil				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	30 - Sloboda okupljanja					
UKUPNO	-	30 - Sloboda okupljanja				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	31 - Advokati					
UKUPNO	-	31 - Advokati				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	32 - Inspekcije					
UKUPNO	-	32 - Inspekcije				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	33 - Besplatna pravna pomoć					
UKUPNO	-	33 - Besplatna pravna pomoć				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0

